

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ LXVII

ISSN 0350-185x
UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

LXVII

У СПОМЕН НА АКАДЕМИКА МИЛКУ ИВИЋ

Уређивачки одбор:

*др Јасна Влајић-Појовић, др Даринка Горџан-Премк, др Рајна Драјићевић,
др Најда Иванова, др Александар Лома, др Алина В. Маслова, др Софија
Милорадовић, др Мирослав Николић, др Асим Пецо, др Предраг Пијер,
др Слободан Ремейић, др Андреј Н. Собољев, др Живојин Сјанојчић,
др Срејко Танасић, др Зузана Тојолињска, др Виктор Фригман*

Главни уредник

Предраг Пипер

БЕОГРАД
2011

Први број *Јужнословенској филолоја* изашао је 1913. године, у Београду, покретач и издавач Александар Белић, члан Српске краљевске академије. Од броја XVIII часопис издају Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

808

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ филолог / главни уредник Предраг Пипер. – Год. [1], књ. 1, св. 1/2 (1913) ; год. [2], књ. 2, св. 1/2 (1921) – књ. 11 (1931) ; књ. 12 (1933) – књ. 17 (1938/1939); књ. 18 св. 1/4 (1949/1950)–. – Београд : Српска академија наука и уметности : Институт за српски језик САНУ, 1913–1938 ; 1949/1950–. – 24 cm

Годишње

ISSN 0350/185x = Јужнословенски филолог

COBIS.SR-ID 615183

Рецензенти радова који се објављују у LXVII броју *Јужнословенској филолоја*: др Јасна Влајић-Поповић, др Дојчил Војводић, др Александар Лома, др Софија Милорадовић, др Слободан Реметић, др Снежана Гудурић, др Мирослав Николић, др Предраг Пипер, др Живојин Станојчић, др Марија Стефановић, др Срето Танасић

Секретар Уређивачкој одбора: др Рајна Драгићевић

Израду и штампање финансирало је Министарство за просвету и науку Републике Србије.

Прихваћено на седници Одељења језика и књижевности САНУ 24. 5. 2011.

Издаје:

Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36

Коректура:

мр Марина Спасојевић

Припрема за штампу: Београдска књига (www.beogradskaknjiga.co.rs)

Штампа:
Своја
ШТАМПА

САДРЖАЈ

Предраг Пипер: Академик Милка Ивић (1923–2011)	9–13
Милена Марковић: Библиографија академика Милке Ивић	15–99

Студије и расправе

Zuzanna Topolińska: <i>Dlaczego na?</i>	101–108
Рајна Драгићевић: О значењу придева као услову и последици њихове лексичке спојивости	109–119
Срето Танасић: Зависне контрастне реченице	121–134
Людмила Попович: Таксисные значения деепричастия в сербском языке	135–162
Ксенија Кончаревић: Језик сакралног као предмет русистичких испитивања	163–184
Андрей Н. Соболев: Антибалканизмы	185–195
Јасна Влајић-Поповић: Грецизми у српским народним говорима (на територији Војводине)	197–216
Милан Драгичевић: О морфолошким особинама говора Срба трију насеља из околине Дервенте у северној Босни	217–239
Митра Релјић: Криптоглосија као саставни део језичког понашања славофоне популације на Косову и Метохији	241–254

Некролози

Слободан Реметић: Академик Александар Младеновић (25. 8. 1930 – 6. 4. 2010)	255–266
--	---------

- Срето Танасић: Др Драго Тупић
(19. март 1932 – 18. јули 2010)267–271
- Јасна Влајић-Поповић: Ева Хавлова
(5. јули 1929 – 2. април 2010)273–277

Прикази и критика

- Теорија дијахронијске лингвистике и проучавање словенских
језика. Београд : Српска академија наука и уметности,
Одељење језика и књижевности, 2010, 278 стр. (Српски језик
у светлу савремених језичких истраживања, књига 4)
(Софија Милорадовић)279–288
- Градуселне промене у дијахроној синтакси словенских језика.
Björn Hansen, Jasmina Grković-Major (eds.). *Diachronic
Slavonic Syntax: Gradual Changes in Focus*. Wiener
Slawistischer Almanach (Sonderband 74). München –
Berlin – Wien, 2010, 208 стр. (Слободан Павловић)289–295
- С. М. Толстая, Пространство слова. Лексическая семантика в
общеславянской перспективе, Издательство „ИНДРИК“,
Москва 2008 (Драгана Поповић)296–303
- Интеракција граматике и речника. Ю. Д. Апресян,
И. М. Богуславский, Л. Л. Иомдин, В. З. Санников,
*Теоретические проблемы русского синтаксиса. Взаимодействие
грамматики и словаря*. Москва: Языки славянских культур,
2010, 407 с. (Биљана Марић, Драгана Керкез)304–311
- Милорад Радовановић, Увод у фази лингвистику
(Срето Танасић)312–316
- Нова контрастивна синтакса словенских језика. Aleksander
Kiklewicz, Małgorzata Korytkowska, Julia Mazurkiewicz-Sułkowska,
Agnieszka Zatorska, Tatiana Ramza, *Podstawowe struktury zdaniowe
współczesnych języków słowiańskich: białoruski, bułgarski, polski*.
Redakcja naukowa: A. Kiklewicz, M. Korytkowska.
Olsztyn, 2010, 448 str. (Људмила Поповић)317–325
- Драгољуб Петровић, Снежана Гудурић, Фонологија српскога језика.
Београд: Институт за српски језик САНУ – Нови Сад: Матица
српска – Београд: Београдска књига, 2010. – 542 стр. (Вера В.
Борисенко Свинарски)326–332
- Поводом изласка из штампе 18. тома Речника САНУ
(Стана Ристић)333–338

Зборник радова Института за српски језик I: Посвећено др Драгу Ђупићу поводом 75-годишњице живота. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2008. – 663 стр. (Предраг Пипер)	339–342
Контрастивна проучавања српског језика: правци и резултати. Ур. Иван Клајн, Предраг Пипер. Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, Београд, 2010, 375 стр. (= Српски језик у поређењу са другим језицима, књига 1) (Душанка Мирић)	343–345
Стана Ристић, Модификација значења и лексички модификатори у српском језику. Београд: Институт за српски језик САНУ, 2009, 242 стр. (Александра Марковић)	346–351
Martina Orožen, Kulturološki pogled na razvoj slovenskega knjižnega jezika. Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, 2010. – (Mednarodna knjižna zbirka Zora; 74), 529 str. (Најда Иванова)	352–359

Библиографија

Библиографија за 2008. и 2009. годину	361–536
Списак обрађених часописа	361–362
Обрађени зборници радова	362–364
Библиографија	364–536

Регистри

Регистар кључних речи	537–538
Регистар имена	539–566

Упутство за припрему рукописа за штампу	567–574
---	---------

АКАДЕМИК МИЛКА ИВИЋ (1923–2011)

Крајем зиме 2011. године преминула је академик Милка Ивић. Њеним одласком завршило се једно раздобље новије српске лингвистике, у којем је Милка Ивић била последњи велики представник свог даровитог поколења.

Милка Ивић проживела је дуг и у много чему интелектуално богат живот носећи с природном лакоћом своју изузетност, која ју је стално и заслужено пратила.

Школовање је Милка Ивић добила најбоље које су у време њеног детињства могла добити деца добростојећих српских интелектуалаца, какав су били њен отац др Радоје Јовановић, државни саветник, и Светлана Илић, старија ћерка песника Војислава Ј. Илића. На самом почетку студија (1945) интересовања Милке Ивић била су подељена између књижевности и математике. Неочекивани сусрет са професором Александром Белићем био је преломан за избор њеног животног позива – определила се за студирање и проучавање српског језика и опште лингвистике. Њен добитак био је тиме двострук јер је на језичким студијама упознала Павла Ивића, с којим ће затим проживети у браку многе лепе године и с којим ће заједно изградити, на научном и наставном пољу, најлепшу задужбину српске лингвистике друге половине XX века.

Истраживачки дар Милке Ивић заблистао је већ на студијама, када је написала семинарски рад „Једно поређење Вуковог језика са нашим данашњим књижевним језиком“ (1947), који је био толико испред свог времена да је наишао на неразумевање оних професора који су први о њему дали свој суд, али га је ауторитет Александра Белића заштитио од неодговарајућих тумачења. Тај рад, који ће касније бити објављен у *Зборнику за филологију и лингвистику* Матице српске (1957), постаће окосница књиге Милке Ивић *О језику*

Вуковом и вуковском, која је имала два издања (1990, 1997), као и низа радова које је до последњих година живота писала о променама у српском језику од прве половине XIX века до друге половине XX и почетка XXI века, често из угла историје речи у историји културе.

По завршеним студијама (1949) Милка Ивић је исте године, будући од треће године студија, као одличан студент, стипендиста Института за српски језик САН, почела да ради у том институту, што ће бити њена прва и врло инспиративна научна радионица, чега ће се касније са захвалношћу сећати.

У то време почињу и прва искуства Милке Ивић у универзитетској настави. Проф. Александар Белић поверавао је Милки Ивић да га повремено замени на предавањима. Неки од њених тадашњих слушаалаца, сада у пензији, сећају се да су већ та прва предавања Милке Ивић била веома упечатљива и изузетно посећена.

Рад на Речнику САНУ био је подстицајан за прва научна истраживања Милке Ивић па и за њен избор теме за докторску дисертацију *Значења српскохрватској инсџруменџала и њихов развој*, коју је одбранила 1953, а објавила 1954. године. Та књига је остала до нашег времена недосегнуто истраживање из области историјске синтаксе и семантике падежа, спој проучавања готово неистражене, а врло сложене проблемске области, скрупулозне обраде врло широке и разноврсне грађе и оригиналних понуђених решења, и у концепцији целе монографије и у низу појединачних проблема.

Пошто се није указивала могућност да буде примљена на Катедру за јужнословенске језике и општу лингвистику Филозофског факултета Универзитета у Београду, Милка Ивић је 1955. године постала доцент Одсека за јужнословенске језике Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду. Ту ће предавати, на понос својих студената, колега, катедре, факултета и целог универзитета, све до одласка у пензију 1. октобра 1984. Павле и Милка Ивић су, са својим сарадницима, на Филозофском факултету у Новом Саду створили један од најјачих славистичких центара, који се често назива школом Павла и Милке Ивић или новосадском лингвистичком школом.

У Новом Саду Милка Ивић је, као професор српскохрватског језика и опште лингвистике, живо учествовала у организовању наставног и научног живота и рада на Филозофском факултету и у Матици српској, где је била члан Одбора Одељења за књижевност и језик, члан Катедре Матице српске, члан уредништва *Зборника Матице српске за филологију и лингвистику*, поред других одговорних задужења.

Уз педагошки универзитетски рад Милка Ивић је доста времена проводила на студијским боравцима у иностранству и на научним скуповима, посебно као члан Комисије за проучавање граматичке структуре словенских језика Међународног славистичког комитета. Била је у непосредним контактима с многим водећим лингвистима и славистима и радо виђен гост на многим универзитетима. Могућности да настави професорску каријеру у иностранству увек је претпостављала живот и рад у својој земљи.

По избору за члана САНУ (1976) и, поготову, после пензионисања Милка Ивић је и у Београду с једнаким залагањем учествовала у делатностима радних тела САНУ и Института за српски језик САНУ, где је вршила више одговорних дужности: председник Одбора за Речник српскохрватског књижевног и народног језика, Председник Одбора за ономастику, председник Управног одбора Института и др. Била је и председник Одбора за стандардизацију српског језика, као и председник Комисије за синтаксу тог одбора.

Академик Милка Ивић била је члан четирију академија наука (Академије наука и уметности Норвешке /од 1976/, Српске академије наука и уметности /од 1976/, Саксонске академије наука и уметности /од 1979/, Словеначке академије наука и уметности /од 1983/), врло активан и угледан члан Комисије за проучавање граматичке структуре словенских језика Међународног славистичког комитета (1964–1984), почасни члан Лингвистичког друштва Чешке (2000), почасни доктор Руског државног универзитета у Петрозаводску (2002) и добитник неколико највиших друштвених признања за научни и наставни рад.

Милка Ивић и Павле Ивић стекли су, свако у својој области истраживања, светску научну афирмацију без премца у српској лингвистици. Име Милке Ивић учинила је посебно познатим њена књига *Правци у лингвистици*, најпревођенија књига српске лингвистике, од Јапана до САД, од Финске до Јордана, која је само на српскохрватском језику имала десет издања (пет у Љубљани и пет у Београду).

О високом месту које је Милка Ивић имала у свету лингвистике сведочи и чињеница да је још 1972. године њен рад о словенским обавезним детерминаторима ушао у антологију радова из структуралистичке синтаксичке теорије (Фреда Хаусхолдера), а да су њени чланци објављивани у најугледнијим славистичким часописима и зборницима.

Поред монографије о инструменталу и *Праваца у лингвистици* Милка Ивић је објавила и књиге *Лингвистички ојледи* (1983, 1995,

2008), *О језику Вуковом и вуковском* (1990, *О Вуковом и вуковском језику* 1997), *О зеленом коњу: нови лингвистички ојледи* (1995), *Лингвистички ојледи, ѿри* (2000), *Ред речи: лингвистички ојледи, чеѿири* (2002), *О речима: коѿниѿивни, ѿрамаѿички и кулѿуролошки асѿекѿи срѿске лексике: лингвистички ојледи, ѿеѿи* (2005), *Језик о нама: лингвистички ојледи, шесѿи* (2006), као и преко четиристо других научних радова (укупно 455, в. њену потпуну личну библиографију у овој књизи *Јужнословенскоѿ филолоѿа*).

Академик Милка Ивић је била драгоцени члан уредништава више лингвистичких часописа код нас и у иностранству. С посебном преданошћу уређивала је *Јужнословенски филолоѿ*, чији је главни уредник била од 1974. до 2007. године (у којем је 1949. објавила своје прве научне радове). У том периоду знатно се проширио круг иностраних сарадника *Јужнословенскоѿ филолоѿа* и удео теоријских радова у његовом садржају.

Проучавајући језик више од шест деценија, Милка Ивић је помно пратила живот језика и развој науке о језику. Три главна предмета њених интересовања били су српски, односно српскохрватски језик, словенски језици и лингвистичка теорија и методологија у свом историјском развоју и у актуелном тренутку. У истраживањима Милке Ивић ти најшири проблемски кругови били су најчешће повезани, а њени радови су се разликовали, пре свега, по томе на чему је у појединима од њих било тежиште пажње. Увек је полазила од језичке реалности, а склоност ка решавању теоријских проблема није је ометала да пишући о језику полази од конкретних језичких чињеница. Милка Ивић је као мало ко умела да иза наизглед неважне и споредне језичке појаве уочи важне теоријске чињенице. У српску лингвистику увела је велики број теоријских појмова и убедљиво их је образложила на српској и словенској језичкој грађи. Српски лингвистички појмовник који дугујемо Милки Ивић заслуживао би да буде предмет посебне публикације.

Милка Ивић није само активно пратила кретања у лингвистичкој теорији, од структурализма до когнитивне лингвистике, него је и учествовала у њиховом развоју. С лакоћом је проницала у суштине теоријских новина и развијала их на српском и словенском материјалу, остајући при томе аутентична, а не представник једног правца.

Милка Ивић је и у Србији, и у Југославији, и у свету била позната као лингвиста међу највећима које смо икад имали, као стручњак за питања теоријске лингвистике и науке о српском језику, посебно синтаксе и семантике, синтаксе реченице, синтаксе падежа, синтаксе

глагола, односа између граматике и лексике, когнитивне лингвистике, типологије језика, теорије морфолошких категорија, историје речи у историји културе, лексичке семантике, историје лингвистике и за друга лингвистичка питања.

О научним достигнућима Милке Ивић најбоље сведоче њени радови. О њеном научном делу говоре и десетине приказа књига и научних чланака Милке Ивић који су објављени у публикацијама широм света. О том делу сведоче и радови других аутора који су били подстакнути идејама Милке Ивић, понајвише они који су били објављени у зборницима њој у част (1983–1984, 2004), као и монографија *Лингвистика Милке Ивић* (2008), коју је написала и објавила група њених ученика и сарадника. О томе говоре и некролози академику Милки Ивић које доносе *Глас Одељења језика и књижевности САНУ*, *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, *Зборник Мајнице српске за књижевност и језик*, *Летойис Мајнице српске*, *Biulletin Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, интернет страница Комисије за проучавање граматичке структуре словенских језика Међународног славистичког комитета и други лингвистички и славистички часописи.

Академска јавност Милку Ивић памти и као учитеља, као научног родитеља, јер је подигла многа поколења лингвиста на начелима на којима је сама живела и радила, и у која је веровала. Милка Ивић је многе обрадовала, многе научила, поучила, упутила, подржала, заштитила, охрабрила. Зрачила је добротом и мудрошћу, а њен лик светлеће заувек у свима који су је икад упознали.

Нека јој је вечан спомен и Царство небеско.

*Преграј Пијер**

* piperm@eunet.rs

МИЛЕНА МАРКОВИЋ
Београд

БИБЛИОГРАФИЈА АКАДЕМИКА МИЛКЕ ИВИЋ

Уводна напомена

Ова библиографија обухвата објављене радове академика Милке Ивић од 1949/1950. до краја 2010. године. Распоред библиографских јединица је исти као у *Библиографији радова академика Милке Ивић*, САНУ 2005. године, само је допуњен. Библиографија садржи две целине: I Посебна издања (*Линјевистичке студије и ојледи*; *Линјевистички њриручник – „Правци у линјевистички“*; *Анђолођија*; *Књиђа разјовора*) и II Прилози у часописима и зборницима. Унутар сваке целине поштован је хронолошки принцип (свака нова година је истакнута тако што је број библиографске јединице дат у полумасном слогу), а унутар сваке године азбучни ред. Уз библиографију радова додати су *Редакторски рад*, *Научноистјраживачки рад* и *Литјерајтура о делу Милке Ивић*. На крају, приложен Индекс наслова обухвата само објављене радове, односно 443 јединице.

I ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Линјевистичке студије и ојледи

[1] Значења српскохрватског инструментала и њихов развој : синтаксичко-семантичка студија. – Београд : Српска академија наука, 1954 / уредник Александар Белић. – VIII, 298 стр. : [2] графикана ; 21 см. – (Посебна издања / САН, књ. ССХХVII. Институт за српски језик, књ. 2)

Докторска дисертација : примљена [за објављивање] на I скупу Одељења литературе и језика САНУ 12. марта 1954. године. – Садржај : Скраћенице : стр. V

* mimicababic@yahoo.com

– Списак цитираних дела лингвистичке литературе : стр. VI–VIII. – Увод : стр. 1–6. – (I део) *Инструментал без предлога* : (1) Категорија „оруђа“ : стр. 7–52 ; Графички приказ развоја инструментала „оруђа“ у српскохрватском : стр. 52–53 ; (2) Инструментал пасивних конструкција : стр. 54–68 ; (3) Инструментал „узрока“ : стр. 69–99 ; Схематски преглед типова које обухвата категорија „узрока“ : стр. 100 ; (4) Инструментал којим је обележен појам – носилац стања : стр. 101–120 ; (5) Инструментал места и времена : стр. 121–133 ; (6) Категорија инструментала „основне карактеристике“ : стр. 134–146 ; (7) Предикативни инструментал : стр. 147–158. – (II део) *Инструментал у конструкцији с предлогом „с“* : Основни принципи употребе социјативног предлога у српскохрватском : стр. 159–163 ; (1) социјативни инструментал : стр. 164–194 ; (2) Псеудосоцијативни инструментал : стр. 195–210 ; (3) Употреба предлога „с“ уз инструментал : стр. 211–235. – Инструментал у функцији одредбе : стр. 236–246. – Адноминални инструментал : стр. 247–254. – Закључак : стр. 255–269. – Zusammenfassung. – 2. изд. 2005.

[2] *Lingvistički ogledi*. – [1. изд.]. – Београд : Prosveta, 1983. – 225, [3] стр. ; 17 cm. – (Библиотека XX век / уредник Иван Џоловић ; knj. 61)

Садржај : *Неколико уводних речи* / Milka Ivić (Београд, 20. 8. 1983) : стр. 5–6. – [I део] *О именици и глаголу* : (1) Избројивост онога што именица означава као граматички проблем [prvo objavljivanje] : стр. 9–36 ; (2) Најини на које словенски глагол овременује понављану радњу [prvo objavljivanje] : стр. 37–56. – [II део] *О реčеници и њеним саставним деловима* : (3) О структури српскохрватске просте реченице с глаголским предикатом [prvo objavljivanje] : стр. 59–85 ; (4) Српскохрватске реченице с предикатом чије је лексичко језгро именица или заменица у номинативу [prvo objavljivanje] : стр. 87–114 ; (5) Исказивање директног објекта у (standardnom) српскохрватском [prvo objavljivanje] : стр. 115–138 ; (6) О реченицама којима се допуњује глагол „знати“ (1976) : стр. 139–144 ; (7) О српскохрватским погодбеним реченицама [prvo objavljivanje] : стр. 145–153 ; (8) О српскохрватским gerundима [prvo objavljivanje] : стр. 155–176. – [III део] *Из пазежне проблематике* : (9) О словенским обавезним детерминаторима [prvo objavljivanje] : стр. 179–187 ; (10) О семантичким околностима од којих зависи обавезна детерминација квалитативног типа (1970) : стр. 189–196 ; (11) О структури српскохрватског пазежног система : стр. 197–205 ; (12) Српскохрватски пазежни систем за означавање просторних односа (1965) : стр. 207–214 ; (13) Лингвистичке конзеквенце различитог приступа односу „део-целина“ : стр. 215–225. – Белешка о аутору / [Milorad Radovanović] : стр. [4]. – Кориче: Ivan Mesner. – Тираж 4000. – 2. изд. 1995.

[3] *О језику Вуковом и вуковском*. – [1. изд.]. – Нови Сад : Književna zajednica Novog Sada, 1990. – 109 стр. ; 20 cm. – (Едичија „Нови Сад“ ; knj. 192)

Садржај : *Неколико уводних напомена* / Milka Ivić (Београд, 16. 5. 1987) : стр. 7–8. – [I део] : (1) Једно поређење Вуковог језика са нашим данашњим književним језиком¹ (1957) : стр. 9–24 ; (2) Утицајима немачког језика на Вукову лексичку и фразе-

¹ „[Објављивани текстови] су овде унети без икаквих накнадних измена, са јединим изузетком текста „Једно поређење Вуковог језика са нашим данашњим književним је-

ologiju (1987) : str. 25–32 ; (3) O Vukovoj leksici i povodom nje (1988) : str. 33–40 ; (4) Povodom ponovnog prevođenja „Novog zavjeta“ (1987) : str. 41–44 ; (5) Vukova uloga u normiranju ekavske varijante književnog jezika (1965) : str. 45–49. – [II deo] : (6) O jeziku Save Mrkalja (1988) : str. 53–60 ; (7) Daničić sintaksičar – u svom vremenu i danas (1981) : str. 61–71 ; (8) Ljubomir Stojanović o našim vremenskim glagolskim oblicima (1980) : str. 72–82. – [III deo] : (9) Današnji aspekti proučavanja srpskohrvatskog književnog jezika (1962) : str. 85–91 ; (10) Problem norme u književnom jeziku (1965) : str. 92–100 ; (11) Jezička individualnost grada (1965) : str. 101–108. – Beleške uz tekst. – 2. izd. 1997.

[4] Lingvistički ogledi. – 2. izd. – [Zemun] : [Biblioteka XX vek] ; Beograd : Slovoğraf, 1995. – 224, [2] str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; 61)

Sadržaj isti kao u prvom izd. (1983). – Beleška o autoru / [Milorad Radovanović] : str. [4]. – Korice: Ivan Mesner.

[5] O zelenom konju : novi lingvistički ogledi. – [Zemun] : [Biblioteka XX vek] ; Beograd : Slovoğraf, 1995. – 334, [2] str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; 82)

Sadržaj : Nekoliko uvodnih reči (16. 3. 1995) : str. 5–6. – [I deo] *O nazivima boja* : (1) O razlikovanju ljudi po boji (1993) : str. 9–46 ; (2) O glagolima izvedenim od naziva „ljudskih boja“ (1995) : str. 47–58 ; (3) Plava boja kao lingvistički problem (1994) : str. 59–86 ; (4) O zelenom konju (1994) : str. 87–101. – [II deo] *Rod i broj u jeziku* : (5) O rečima koje iskazuju [značenje] „ljudski stvor“ u najneodređenijem smislu (1990) : str. 105–122 ; (6) O gramatičkom razlikovanju neudatih ženskih osoba od udatih u nekim poljskim dijalektima (1992) : str. 123–127 ; (7) Neka zapažanja o broju i rodu (1989) : str. 128–156 ; (8) Neki problemi kvantifikacije sagledani iz vizure srpskih (a donekle i šire slovenskih) jezičkih datosti [prvo objavljivanje] : str. 157–172. – [III deo] *O značenjskom i obličkom ustrojavanju jezičkih jedinica* : (9) Semantika predloga u izrazima tipa „sedeti na suncu / sedeti u hladu“ i sl. (1990) : str. 175–179 ; (10) Još o dekomponovanju predikata (1988) : str. 180–187 ; (11) O razlikovanju načelnog od konkretnog saopštavanja : [pristupna beseda u SANU] (1988) : str. 188–197 ; (12) O jednoj ekspresivnoj sintaksičkoj konstrukciji (1985) : str. 198–205 ; (13) O nekim gramatičkim fenomenima uslovljenim empatijom (1987) : str. 206–216 ; (14) Srpsko jedan / bugarsko edin u ulozi odredbe predikatske imenice (1990) : str. 217–224 ; (15) O odredbama kategorizovanja (1991) : str. 225–236 ; (16) O „denotativnom“ i „konotativnom“ kategorizovanju (1992) : str. 237–253 ; (17) O priložima „za način“ (1979) : str. 254–282 ; (18) Odredbe „odatnog komentara“ [prvo objavljivanje] : str. 283–297 ; (19) O priložima za promenu (nekog prethodno uspostavljenog) stanja (1988) : str. 298–304 ; (20) Jedan prilog problematici metafore (1986) : str. 305–313 ; (21) O determinaciji po kriteriju „poznatost u javnosti“ (1993) : str. 314–318 ; (22) O pridevskim obra-

zikom“. Njegov je spoljašnji lik sad usaglašen sa novijom pravopisnom normom, i pri tom su na nekoliko mesta izvršene sitne intervencije koje doprinose preciznosti izlaganja“. – Nekoliko uvodnih napomena : str. 7.

zovanjima tipa „pun puncat“ [prvo objavljivanje] : str. 319–331. – Beleške i citirana literatura uz tekst. – Beleška o autoru : str. [4]. – Korice: Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

[6] O Vukovom i vukovskom jeziku². – 2. dopunjeno izd. – Zemun : Biblioteka XX vek ; Beograd : Čigoja štampa, 1997 (Beograd : Čigoja štampa). – 203, [3] str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; knj. 94)

Sadržaj : Nekoliko uvodnih napomena / Milka Ivić (Beograd, 16. 5. 1987) : str. 5–6 ; [Uvodna napomena] / Milka Ivić (Beograd, 11. 1. 1997) : str. 7. – [I grupa] : (1) Jedno poređenje Vukovog jezika sa našim današnjim književnim jezikom : str. 11–34 ; (2) Od Vuka do danas (1965) : str. 35–41 ; (3) O uticajima nemačkog jezika na Vukovu leksiku i frazeologiju : str. 42–53 ; (4) O Vukovoj leksici i povodom nje : str. 54–63 ; (5) Povodom ponovnog prevođenja „Novog zavjeta“ : str. 64–68 ; (6) O Vukovom izrazu „besprestan“ [prvo objavljivanje] : str. 69–72 ; (7) Vukova uloga u normiranju ekavske varijante književnog jezika : str. 73–79. – [II grupa] : (8) O jeziku Save Mrkalja : str. 83–94 ; (9) Daničić sintaksičar – u svom vremenu i danas : str. 95–109 ; (10) Pogledi Stojana Novakovića na srpski književni jezik (1995) : str. 110–117 ; (11) Ljubomir Stojanović o našim vremenskim glagolskim oblicima (1980) : str. 118–132. – [III grupa] : (12) Današnji aspekti proučavanja srpskohrvatskog književnog jezika (1962) : str. 135–144 ; (13) Problem norme u književnom jeziku (1965) : str. 145–157 ; (14) Jezička individualnost grada (1965) : str. 158–169. – [IV grupa] : (15) Opšti pogled na problem tuđica (1996) : str. 173–179 ; (16) O „bojiti / farbati“ i još ponečem (1996) : str. 180–186 ; (17) O „narodnjacima“ s jezičke tačke gledišta (1996) : str. 187–195 ; (18) Još jednom o „narodnjacima“ (1996) : str. 196–203. – Beleške uz tekst. – Beleška o autoru : str. [4]. – Korice: Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

[7] Lingvistički ogledi, tri. – Zemun : Biblioteka XX vek ; Beograd : Čigoja štampa, 2000. – 196, [2] str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek. Kultura, obrazovanje / urednik Ivan Čolović ; knj. 106)

Sadržaj : Nekoliko uvodnih reči (8. jula 1999. u Beogradu) / Milka Ivić : str. 5. – (I) *Boje u jeziku* : (1) O izrazima „plav“ i „modar“ : nova saznanja (1996) : str. 9–19 ; (2) O Homerovom „αἴνοπα ὀρνθῶν“ i o srpskom „rujno vino“ (1997) : str. 21–28 ; (3) „Belo“ kao lingvistički i kulturološki problem (1999) : str. 29–52. – (II) *Gramatički opisi srpskog jezika sagledani iz novog ugla* : (4) O „zamkama“ u definicijama školskih gramatika (1996) : str. 55–62 ; (5) O važnosti „sporednog“ za razumevanje svog i savlađivanje tuđeg jezika (1998) : str. 63–67 ; (6) O nekim aktuelnim problemima gramatike srpskog jezika (1999) : str. 69–73 ; (7) O rečenicama tipa „Ko to kaže / Ko da to kaže“ (1998) : str. 75–78 ; (8) O rečenicama tipa „Otišla je kod majke / Otišla je do majke“ (1999) : str. 79–84. – (III) *O signalizovanju značenja – sintaksičkih i leksičkih* : (9) O priloškoj determinaciji glagolskog predikata (1998) : str. 87–94 ; (10) O gramatičkom statusu izraza „uzalud“ (2000) : str. 95–103 ; (11) O ispuštanju oblika „se“ u srp-

² Broj radova je povećan sa 11 u prvom na 18 u ovom izdanju. U grupu I uvrštene su dva rada, u grupu II jedan i uvedena je nova grupa IV sastavljena od četiri rada sa posebno aktuelnim temama.

skim replikativnim rečenicama (1997) : str. 105–112 ; (12) O smislu elipse glagolskog „se“ (1997) : str. 113–118 ; (13) O signalizovanju značenjske razlike „de re / de dicto“ (1999) : str. 119–122 ; (14) O vidskom paru „suditi / osuditi“ i povodom njega (1990) : str. 123–128 ; (15) O leksičko-gramatičkom spoju „kazati ugovor“ i povodom njega (1990) : str. 129–135 ; (16) O odredbi „izvestan“ (1997) : str. 137–148 ; (17) O nazivima bolesti (prvo objavljivanje) : str. 149–159. – (IV) *Iz istorije lingvistike – naše i svetske* : (18) Godina 1847 : prva sveska Glasnika Društva srpske slovesnosti (1999) : str. 163–174 ; (19) O Aleksandru Beliću povodom Antona Reichlinga (1998) : str. 175–185 ; (20) Svetsko putovanje ideja Romana Jakobsona (1997) : str. 187–194. – Citirana literatura uz tekst. – Beleška o autoru : str. 4. – Korice: Ivan Mesner.

[8] Red reči : lingvistički ogledi, četiri. – Beograd : „Biblioteka XX vek“ : Čigoja štampa : Knjižara „Krug“, 2002. – 174 str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; knj. 130)

Sadržaj : Nekoliko uvodnih reči (2. juna 2002. u Beogradu) / Milka Ivić : str. 5. – [I] *Teme od šireg opštelingvističkog značaja* : (1) Aktuelne opštelingvističke teme u 2001. godini : str. 9–17 ; (2) Neka razmišljanja o leksikografsko-leksikološkim problemima (2002) : str. 18–25 ; (3) O problemu reda reči (2002) : 26–33 ; (4) O metaforičnim ekstenzijama naziva boja (2001) : str. 34–44 ; (5) O modifikatoru „uloge“ agens (2000) : str. 45–50 ; (6) O pojmu „odgovornost“ i „agentivnoj“ ulozi oruđa za vršenje radnje (2002) : str. 51–61 ; (7) O tzv. „vidskim parnjacima“ – iz novog ugla : str. 62–67 ; (8) Iz problematike modalnih rečeničnih značenja (1999) : str. 68–74 ; (9) Povodom makedonskih konstrukcija tipa „kola na brat mi / kola od brat mi“ (2002) : str. 75–80 ; (10) Kaže se: „seo pored nje“, ali ne i: „ustao pored nje“ ; zašto? (2000) : str. 81–84. – [II] *Teme iz srpske leksičke i semantičko-sintaksičke problematike* : (11) Jedno davno postavljeno pitanje: znače li otkad i otkako isto? (2001) : str. 87–92 ; (12) O jeziku zakonskih propisa kojima su utemeljavane „preteče SANU“ (2002) : str. 93–109 ; (13) O nekim Vukovim mesnim i vremenskim pridevskim odredbama (2003) : str. 110–114 ; (14) Neki uvidi u konstrukcije tipa „čekati nekoga / na nekoga“ i „zaboraviti nešto / na nešto“ (2001) : str. 115–121. – [III] *Teme iz srpske lingvističko-kulturološke problematike* : (15) Lingvističko-kulturološki aspekti reči „knjiga“ (2001) : str. 125–131 ; (16) Povodom poslovice „Zec će se okoti, onđe i pogine“ (2000) : str. 132–142 ; (17) Kulinarski recepti u Vukovom rječniku (2004) : str. 143–147 ; (18) O vremenu kad su Srbijom šetali „sretaoci i nudači“ (2003) : str. 148–153. – [IV] *O vodećim ličnostima srpske nauke o jeziku* : (19) Đuro Daničić (podsećanje) (2001) : str. 157–166 ; (20) O Beliću – povodom najnovijih događanja u lingvistici (2001) : str. 167–172. – Citirana literatura uz tekst. – Beleška o autoru : str. 4. – Korice: Ivan Mesner.

[9] O rečima : kognitivni, gramatički i kulturološki aspekti srpske leksike : lingvistički ogledi, pet. – Beograd : „Biblioteka XX vek“ : Knjižara „Krug“, 2005. – 138 str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; knj. 151)

Sadržaj : Nekoliko uvodnih reči / Milka Ivić : str. 5. – Prvi deo: *Kognitivni i gramatički aspekti* : (1) Kognitivni i gramatički aspekti evaluacije izrazom „dobar“ (-a, -o) [prvo objavljivanje] : str. 9–20 ; (2) O imenicama u parapropronominalnoj službi (2002) : str. 21–30 ; (3) O nekim osobenostima ličnih zamenica u procesu anaforizacije (2003)

: str. 31–43 ; (4) Neočekivanost i njene pragmatske oznake u standardnom srpskom (2004) : str. 45–52 ; (5) O leksičkom obelodanjivanju pojma „zameniti/zamenjivati nekoga nekim“ u srpskom jeziku našeg i Vukovog vremena (2004) : str. 53–64 ; (6) O odredbi „razgovetno“ i povodom nje (2004) : str. 65–72 ; (7) Značenjska podspecifikovanost lekseme „stvar“ : str. 73–81 ; (8) O srpskim partikulama „pa“ i „ma“ (iz perspektive i „fativne“ i „reaktivne“ funkcije jezika) (2003) : str. 83–93 ; (9) Pojam „verum focus“ i njegovo signalizovanje u savremenom standardnom srpskom (2004) : str. 95–101. – Drugi deo: *Kulturološki aspekti* : (10) Pismeno obraćanje sa „ti / vi“ u Karađorđevoj i Miloševoj Srbiji (2004) : str. 105–107 ; (11) O Vukovom „upravo“ (2004) : str. 109–113 ; (12) Kad su „moleri“ viđenim ljudima „molovali i preslikavali obraz“ : str. 115–119 ; (13) „Pismo“ Boška Petrovića (2004) : str. 121–126 ; (14) Mladen Leskovac: Vuk i Mušicki : str. 127–135. – Citirana literatura uz tekst. – Beleška o autoru : str. 4. – Korice Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

[10] Значења српскохрватског инструментала и њихов развој : синтаксичко-семантичка студија. – Фототипско изд., 1954. – Београд : САНУ : Београдска књига : Институт за српски језик САНУ, 2005. – VIII, 298 стр. : граф. прикази ; 24 см. – (Библиотека Пут у речи, књ. 9)

[11] Језик о нама : lingvistički ogledi, šest. – Београд : „Библиотека XX век“ : књиžара „Krug“, 2006. – 118, [8] стр. ; 17 см. – (Библиотека XX век / уредник Иван Џоловић: књ. 154)

Sadržaj : Uvodna napomena / Milka Ivić (8. juni 2006) : str. [5]. – Prvi deo : *Teorijski usmerena problematika*: (1) O takozvanim „tranzitivnim imenicama“ koje označavaju ljudska bića : str. [9]–17 ; (2) O jednom specifičnom sintaksičkom sredstvu za ovremenjavanje srpskih naziva ljudi : [18]–26 ; (3) O teoriji antropocentrizma i srpskim jezičkim datostima : str. [27]–35 ; (4) O „malim klauzama“ i sličnim sintaksičkim konstrukcijama : str. [37]–42 ; (5) O ulozi pridevskog atributa u otklanjanju/uspostavljanju dvosmisla : str. [43]–47 ; (6) Jedan zakasneli odgovor na jedno davno postavljeno pitanje : str. [49]–52 ; (7) Relevantna uloga čula mirisa egzemplifikovana srpskim jezičkim faktima : str. [53]–62 ; (8) O pridevima *visok* i *veliki* : str. [63]–77 ; (9) Uloga prideva *visok* i *veliki* onda kad ne označavaju fizičko svojstvo : str. [79]–89. – Drugi deo : *Kulturološki usmerena problematika*: (10) Leksikologu u čast : o jednoj leksičkoj temi : str. [93]–96 ; (11) O danas dominantnim naučnim pogledima proučavalaca jezika i književnosti : [97]–102 ; (12) I knjige su se nekada „odlikovale dobrotom“ : str. [103]–105 ; (13) Pominjanje Beograda u Vukovom Srpskom rječniku : str. [107]–111 ; (14) Muzika u Vukovom jeziku : [113]–116. – Citirana literatura uz tekst. – Beleška o autoru : str. 4. – Korice Ivan Mesner. – Tiraž 750.

[12] Lingvistički ogledi.³ – 3. dopunjeno izd. – Београд : „Библиотека XX век“ : књиžара „Krug“, 2008. – 339 стр. ; 17 см. – (Библиотека XX век / уредник Иван Џоловић ; књ. 61)

³ „Ovo, treće izdanje sadrži trideset osam radova, od kojih se dvadeset pet objavljuje prvi put kao deo knjige. Tekstovi koji su objavljeni u prvom i drugom izdanju ove knjige, u trećem izdanju objavljuju se bez izmena.“ – Uz treće izdanje : str. 6.

Sadržaj : Nekoliko uvodnih reči (20.VIII 1983) : str. [5]–6. – Uz treće izdanje (8. V 2008) : str. 6. – [I deo]: *O imenici i glagolu*: (1) Aktuelni uvidi u „vrste reči“ [prvo objavljivanje] : str. [9]–12 ; (2) Izbrojivost onoga što imenica označava kao gramatički problem : str. [13]–38 ; (3) O akcionoj semantizovanosti imenice „škola“ [prvo objavljivanje] : str. [39]–43 ; (4) O specifičnom leksičko-morfološkom entitetu „put“ [prvo objavljivanje] : str. [44]–53 ; (5) Načini na koje slovenski glagol ovremenjuje ponavljaju radnju : str. [54]–72 ; (6) Novi pristupi priloškoj determinaciji glagolskog predikata [prvo objavljivanje] : str. [73]–77 ; (7) O srpskom glagolu „govoriti“ i modifikatorima njegove leksičke semantike [prvo objavljivanje] : str. [78]–79 ; (8) O srpskim složenim leksičkim strukturama čiji su konstitutivni elementi „od“ i glagoli obaveštajne semantike [prvo objavljivanje] : str. [80]–85. – [II deo]: *O pridevu i prilogu* : (9) O odnosima između prideva i priloga : str. [89]–94 ; (10) O implikativnoj / neimplikativnoj semantizovanosti pridevskih i priloških izraza pri iskazivanju informacije „više od“ [prvo objavljivanje] : str [95]–98 ; (11) O izrazu „tvrđ“ : str. [99]–105 ; (12) O kognitivnim pristupima izrazu „danas“ [prvo objavljivanje] : str. [106]–109. – [III deo] : *O rečenici i njenim sastavnim delovima* : (13) O strukturi srpskohrvatske proste rečenice s glagolskim predikatom : str. [113]–137 ; (14) O informativnom potencijalu proste rečenice : str. [138]–142 [prvo objavljivanje]; (15) Srpskohrvatske rečenice s predikatom čije je leksičko jezgro imenica ili zamenica u nominativu : str. [143]–168 ; (16) Prilog „lično“ u funkciji rečeničnog subjekta : str. [169]–172 [prvo objavljivanje]; (17) Iskazivanje direktnog objekta u (standardnom) srpskohrvatskom : str. [173]–195 ; (18) O rečenicama kojima se dopunjuje glagol „znati“ : str. [196]–200 ; (19) O srpskohrvatskim pogodbenim rečenicama : str. [201]–208 ; (20) O srpskohrvatskim gerundima : str. [209]–229 ; (21) Informativne uloge „presupozicija“ i „implikacija“ dokumentovane srpskim jezičkim faktima [prvo objavljivanje] : str. [230]–236 ; (22) Kako srpske jezičke datosti egzemplifikuju sobom pojmovnu kategoriju „biološkog vremena“ [prvo objavljivanje] : str. [237]–239 ; (23) O problemu anafore u slovenskim jezicima [prvo objavljivanje] : [240]–242. – [IV deo]: *Iz padežne problematike* : (24) O slovenskim obaveznim determinatorima : str. [245]–253 ; (25) O semantičkim okolnostima od kojih zavisi obavezna determinacija kvalifikativnog tipa : str. [254]–260 ; (26) O strukturi srpskohrvatskog padežnog sistema : str. [261]–269 ; (27) Srpskohrvatski padežni sistem za označavanje prostornih odnosa : str. [270]–276 ; (28) Lingvističke konsekvence različitog pristupa odnosu „deo–celina“ : str. [277]–286 ; (29) Kognitivni aspekti fenomena partonimije [prvo objavljivanje] : str. [287]–295. – [V deo]: *Jezik i kultura* : (30) Raspravljavanje o jeziku u vreme globalizacije [prvo objavljivanje] : str. [299]–303 ; (31) O izrazu „pusto tursko“ [prvo objavljivanje] : str. [304]–307 ; (32) O izrazu „prostrano“ [prvo objavljivanje] : str. [308]–311 ; (33) O vremenu kada su se čitaonice „držale“ u rukama [prvo objavljivanje] : str. [312]–315 ; (34) Kad su moleri viđenim ljudima „molovali i preslikavali obraz“ : str. [316]–320 ; (35) Značenjska i oblička svojstva glagola tipa „godinati“ i „daniti“ u Vukovom jeziku [prvo objavljivanje] : str. [321]–325 ; (36) Povodom Vukove izjave: „ Djela njegova rđava ili zla“ [prvo objavljivanje] : str. [326]–329 ; (37) O nekim rečima iz vremena kad je „dačenje“ tek otpočinjalo [prvo objavljivanje] : str. [330]–331 ; (38) Dragovoljac i dobrovoljac : (povodom jednog pitanja postavljenog 1936. godine u „Našem jeziku“) [prvo objavljivanje] : str. [332]–335. – Citirana literatura uz tekst. – Beleška o autoru : str. 4. – Korice Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

Лингвистички приручник – „Правци у лингвистици“

[13] *Pravci u lingvistici*. – [1. izd.] – Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1963. – 186, [6] str. ; 20 cm

Sadržaj : Predgovor / [Milka Ivić], 1961: str. 5–6. – *Jezička ispitivanja do XIX veka* : Uvodne napomene : str. 9–10 ; Jezička ispitivanja u antičkoj Grčkoj : str. 10–15 ; Indijska gramatičarska škola : str. 15–17 ; Period od Rimljana do kraja renesanse : str. 17–20 ; Period od renesanse do kraja XVIII veka : str. 20–22. – *Jezička ispitivanja u XIX veku* : Uvodne napomene : str. 25–26 ; Epoha prvih komparatista : str. 26–29 ; Biološki naturalizam Augusta Schleichera : str. 29–31 ; „Humboldtizam“ u lingvistici (teorija „Weltanschauunga“) : str. 32–34 ; Psihologizam u lingvistici : str. 34–38 ; Mladogramatičari : str. 38–42 ; Predstavnik „nezavisnih“ : Hugo Schuchardt : str. 42–44. – *Jezička ispitivanja u XX veku* : (1) Uvodno poglavlje : Osnovne karakteristike nauke XX veka : str. 47–49 ; Razvojni smer lingvistike : str. 49–53 ; (2) Nestrukturalna lingvistika : (2.1) Lingvistička geografija : Zasnivanje metoda : str. 54–57 ; Moderna dijalektologija : str. 57–58 ; (2.2) Francuska lingvistička škola : Psihofiziološka, psihološka i sociološka ispitivanja jezika : str. 59–60 ; Stilistička proučavanja : str. 60–62 ; (2.3) Estetski idealizam u lingvistici : Uvodne napomene : str. 62 ; Vosslerova škola : str. 62–64 ; Neolingvistika : str. 64–67 ; (2.4) Progressivne slavističke škole : Kazanjska škola : str. 67–70 ; Fortunatovljeva (moskovska) škola : str. 70 ; Beličevi lingvistički pogledi : str. 70–71 ; (2.5) Marrizam : str. 71–74 ; (2.6) Eksperimentalna fonetika : str. 75–78. – (3) Strukturalna lingvistika : (3.1) Pregled osnovnih razvojnih karakteristika : str. 79–85 ; (3.2) Ferdinand de Saussure : str. 85–90 ; (3.3) Ženevska škola : str. 90–92 ; (3.4) Fonološka epoha u lingvistici : Preteče fonologa : str. 92–94 ; Fonološki principi Trubeckog : str. 94–98 ; Praški lingvistički serkl : str. 99–101 ; Binarizam Romana Jakobsona : str. 101–104 ; Strukturalno tumačenje glasovnih promena : str. 104–106 ; (3.5) Škola američke lingvistike : Počeci – Boas, Sapir, Bloomfield : str. 106–115 ; Epoha distribucionalista : str. 112–115 ; Antropološka lingvistika : str. 115–119 ; Psiholingvistika : str. 119–122 ; (3.6) Kopenhaška škola : Počeci škole – Viggo Brøndal : str. 122–123 ; Hjelmsevljeva glosematika : str. 123–130 ; (3.7) Logički simbolizam u lingvistici : Logistika : str. 131–133 ; Semiotika (semiologija) : 134–136 ; Semantika (lingvistička) : str. 136–142 ; Sintaksa (lingvistička) : 142–147 ; (3.8) Matematička lingvistika : Uvodne napomene : str. 147–150 ; Kvantitativna (statistička) lingvistika : str. 150–155 ; Teorija informacije : str. 155–162 ; Mašinsko prevođenje : str. 162–169. – Bibliografske napomene uz svako poglavlje. – Registar pojmova.

[14] *Trends in Linguistics / translated by Muriel Heppel*. – [1. ed.]. – The Hague : London : Paris : Mouton & Co, 1965. – 260 p. ; 23 cm. – (Jana Linguarum. Studia memoriae Nicolai van Wijk dedicatan. Series minor ; XLII)

Izvor : *Pravci u lingvistici*, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1963 (Revidirana verzija prerađeno i prošireno izdanje na engleskom jeziku). – Bibliographical footnotes.

[15] *Kielitiede ennen ja nyt / suomentanut Auli Hakulinen*. – Helsinki : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1966. – 293 p. ; 18 cm. – (Tietoli-pas ; 46)

Izvor: Trends in Linguistics, The Hague, Mouton & Co, 1965 (engleska verzija). – Bibliographical footnotes.

[16] Kierunki w lingwistyce / przełożyła Anna Wierzbicka. – Wrocław : Warszawa : Kraków : Zakłada narod. imienia Ossolińskich Wydawnictwo, 1966. – 263 p. ; 20 cm

Izvor: Pravci u lingvistici, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1963. – Bibliographical footnotes.

[17] Keeleteaduse põhisuunad : [tõlge inglise keelest] / toimeta nud H. Ratsep, E. Uuspõld. Tartu : Tartu Riiklik Ulikool, 1969. – 302 p. ; 18 cm

Izvor: Trends in Linguistics, The Hague, Mouton & Co, 1965 (prevod na estonski jezik). – Bibliographical footnotes.

[18] Pravci u lingvistici. – 2. dopunjeno i prošireno izd. – Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1969. – 289 str. ; 20 cm

Sadržaj : Predgovor / [Milka Ivić, 1961] ; [Predgovor] / [Milka Ivić, avgust 1969]. – Revidiran i dopunjen sadržaj 1. izd (1963)* – Bibliografske napomene uz svako poglavlje. – Registar. – Na koricama je upisan pogrešan podatak da je izdanje izašlo 1970, što je često navođeno u literaturi.

[19] Trends in Linguistics / translated by Muriel Heppel. – 2. ed. – The Hague : London : Paris : Mouton & Co, 1970. – 260 p.; 21 cm. – (Ianus Linguarum. Studia memoriae Nicolai van Wijk dedicata, Series minor ; XLII)

Izvor: Trends in Linguistics, The Hague, Mouton & Co, 1965 (revidirana verzija 1. izd. na engleskom jeziku) – Bibliographical footnotes.

[20]. Wege der Sprachwissenschaft / übersetzt von Matthias Rammehmayer. – München : Max Hauser Verlag, 1971. – 282 s. ; 20 cm

Izvor: Pravci u lingvistici, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1969 (prevod na nemački s izvesnim preradama i s dodatnim poglavljima o najnovijem razvoju lingvistike). – Bibliographical footnotes.

[21] Lingvistikos kryptys / vertė J. Palionis. – Vilnius : Mintis, 1973. – 332 p. ; 18 cm

Izvor: Pravci u lingvistici, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1969 (prevod na litavski jezik). – Bibliographical footnotes.

[22] Gen go gaku no nagare / translated by Hayata Teruhiro, Inone Fumie. – Tokyo : Misuzi Sabo, 1974. – 233 p. ; 20 cm

Izvor: Trends in Linguistics, 2. ed., The Hague, Mouton & Co, 1970. – Bibliographical footnotes.

[23] Kierunki w lingwistyce / przełoz. Kazimierz Feleszko, Anna Wierzbicka. – 2. wyd. rozszerzone. – Wrocław : Warszawa : Kraków : Gdańsk : Zakład narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo, 1975. – 379 p. ; 20 cm

Izvor : Pravci u lingvistici, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1969 (revidiran i dopunjen prevod na poljski jezik). – Bibliographical footnotes.

[24] Pravci u lingvistici. – 3. dopunjeno izd. – Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1975. – 302, [6] str. ; 20 cm

Sadržaj : Predgovor / [Milka Ivić], 1961 ; [Predgovor] / [Milka Ivić], avgust 1969 ; Predgovor / [Milka Ivić], mart 1974. – Revidiran i dopunjen sadržaj 2. izd. (1969). – Bibliografske napomene uz svako poglavlje. – Registar.

[25] Drejtimet në linguistikë / shqperues Sulejman Dreni. – Prishtinë : Rilindja, 1977. – 375 p. ; 19 cm

Izvor : Pravci u lingvistici, 2. izd., Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1969 (prevod na albanski jezik). – Bibliographical footnotes.

[26] Pravci u lingvistici. – 4. izd. – Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1978. – 302, [6] str. ; 20 cm

Sadržaj isti kao u 3. dopunjenom izd. (1975)

[27] Eunohaksa / translated by Vang-Han Kim. – Seoul : [s. n.], 1981. – 263 p. ; 23 cm

Korični naslov : Trends in Linguistics. – Izvor : Trends in Linguistics, 2. ed., The Hague, Mouton & Co, 1970 (prevod na korejski jezik). – Bibliographical footnotes.

[28] Pravci u lingvistici. – 5. izd. – Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1983. – 302, [6] str. ; 20 cm

Sadržaj isti kao u 3. dopunjenom izd. (1975)

[29] Pravci u lingvistici⁴. – 6. dopunjeno izd. – Beograd : LiM ; Zemun : Biblioteka XX vek, 1990 (Beograd : Prosveta). – 2 knj. (I : 279 str. ; II : 286 str.) ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; knj. 73/1, 73/2)

Sadržaj : Knjiga I : Predgovor / [Milka Ivić], mart 1974, januar 1990: str. [5]–11. – JEZIČKA ISPITIVANJA DO XIX VEKA: Uvodne napomene (1–6). – Jezička ispitivanja u antičkoj Grčkoj (7–15). – Indijska gramatičarska škola (16–23). – Period od Rimljana do kraja renesanse (24–37). – Period od renesanse do kraja XVIII veka (38–46). – JEZIČKA ISPITIVANJA U XIX VEKU: Uvodne napomene (47–52). – Epoha prvih komparatista (5–59). – Biološki naturalizam u lingvistici (60–67). – „Humboldtizam“

⁴ U sadržaju uz naslove tekstova nisu date stranice knjige već oznake paragrafa.

u lingvistici (Teorija „Weltanschauung“) (68–78). – Psihologizam u lingvistici (79–92). – Mladogramatičari (93–107). – Predstavnik „nezavisnih“: Hugo Schuchardt (108–113). – JEZIČKA ISPITIVANJA U XX VEKU: *Uvodno poglavlje*: Osnovne karakteristike nauke XX veka (114–122). – Razvojni smer lingvistike (123–144). – Ne-strukturalna lingvistika: *Lingvistička geografija*: Zasnivanje metoda (145–159); Moderna dijalektologija (160–164). – *Francuska lingvistička škola*: Psihofiziološka, psihološka i sociološka ispitivanja jezika (165–171); Stilistička proučavanja (172–176). – *Estetski idealizam u lingvistici*: Uvodne napomene (177); Vosslerova škola (178–182); Neolingvistika (183–192). – *Progresivne slavističke škole*: Kazanjska škola (193–198); Fortunatovljeva (moskovska) škola (199–201); Beličevi lingvistički pogledi (202–203). – *Marrizam* (204–220). – *Eksperimentalna fonetika* (221–234). – Strukturalna lingvistika: *Pregled osnovnih razvojnih karakteristika* (235–248). – *Ferdinand de Saussure* (249–268). – *Ženevska škola* (269–276). – *Fonološka epoha u lingvistici*: Preteče fonologa (277–284); Fonološki principi Trubeckog (285–298); Binarizam Romana Jakobsona (299–308); Strukturalno tumačenje glasovnih promena (309–314). – *Praška škola*: Praški lingvistički serkl i razvijanje praške škole (315–322); Praška škola danas (323–328). – *Funkcionalna lingvistika A. Martineta* (329–336). – *Škole američke lingvistike*: Počeci – Boas, Sapir, Bloomfield (337–351); Epoha distribucionalizma (352–359); Pikeova tagmemika (360–366); Antropološka lingvistika (367–376); Psiholingvistika (377–385). – *Kopenhaška škola*: Počeci škole – Viggo Brondal (386–391); Hjelmslevljeva glosematika (392–411). – Beleška o autoru: str. [4]. – Korice: Ivan Mesner.

Knjiga II: JEZIČKA ISPITIVANJA U XX VEKU (nastavak): *Logički simbolizam u lingvistici*: Logistika (412–421); Semiotika (semiologija) (422–428); Semantika (lingvistika) (429–449); Lingvistička sintaksa (450–457). – *Generativni pristup jeziku* (458–479). – *Matematička lingvistika kvantitativnog (= nealgebarskog karaktera)*: Uvodne napomene (480–484); Kvantitativna (statistička) lingvistika (485–497); Teorija informacije (498–513); Mašinsko prevođenje (514–529). – *Algebarska lingvistika nelinearnog (analitičkog) tipa*: Uvodne napomene (530–531); Kategorijalna gramatika identifikacionog tipa (532–536); Kategorijalna gramatika zasnovana na principima matematičke teorije skupova (537–541); Gramatika zavisnosti i projektivnosti (542–544); Sgallov generativni pristup jeziku (545–548); Šaumjanov aplikativno-generativni model (549–557). – *Stratifikaciona gramatika* (558–565). – *Neofirihijanska lingvistika reprezentovana „gramatikom skala i kategorija“* (566–571). – „Gramatika koja se tiče sadržine“ (572–579). – *Sociolingvistika* (580–593). – *Tekstualna gramatika* (594–600). – Pogovor (1–32) / [Milka Ivić]. – Bibliografske napomene uz svako poglavlje. – Registar imena. – Predmetni registar. – Skraćenice. Korice: Ivan Mesner. – Tiraž 2000.

[30] *Pravci u lingvistici*. – 7. izd. – Zemun: Biblioteka XX vek; Beograd: SlovoGraf, 1994. – 327 str.; 24 cm. – (Posebna izdanja / Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović)

Sadržaj isti kao u 6. izd. (1990). – Korice: Ivan Mesner.

[31] *Pravci u lingvistici*. – 8. izd. – Zemun: Biblioteka XX vek; Beograd: Čigoja štampa, 1996. – 327 str.; 24 cm. – (Posebna izdanja / Biblioteka XX vek)

Sadržaj isti kao u 7. izd. (1990). – Korice: Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

[32] Pravci u lingvistici. – 9. izd. dopunjeno poglavljem „Lingvistika u devedesetim godinama“. – Zemun : „Biblioteka XX vek“ ; Beograd : Čigoja štampa : Knjižara Krug, 2001. – 2 knj. (I : 310 str. ; II : 292 str.) ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; knj. 73/1, 73/2) Sadržaj : Predgovor (1961, avgust 1969, mart 1974, januar 1990, januar 2001). – Sadržaj isti kao u 8. izd (1996) sa dopunom : „Lingvistika u devedesetim godinama“ [2001] : knj. II, str. 179–230. – Korice: Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

[33] Pravci u lingvistici. – 10. izd. – Beograd : izd. Ivan Čolović, 2003. – 2 knj. (I : 310 str. ; II : 292 str.). – (Biblioteka XX vek ; 73/1, 73/2) Sadržaj je isti kao u 9. izd. (2001). – Korice: Ivan Mesner. – Tiraž 1000.

[34] Itijahat al bahth al lisani / translated by Saed Abdelaziz Maslouh. – [s. l. : s. n. : s. a.]

Izvor: Trends in Linguistics, 2. ed., The Hague, Mouton & Co, 1970 (prevod na arapski jezik). – Bibliographical footnotes.
www.bustanbooks.com [Palestina]

Анїолоиїе

[35] Syntactic Theory : 1. Structuralist : Selected Readings / edited by Fred W. Householder. – Harmondsworth (Middlesex, England) : Penguin Books, 1972.

Iz sadržaja: Non-omissible Determiners in Slavic Languages / Milka Ivić⁵ : p. 135–139.

Књиа разіовора

[36] Ивићеви : ранији⁶ и садашњи разговори / разговарао Милош Јевтић ; уредник Радован Поповић. – Београд : Партенон, 1998. – 135, [1] стр. : илустр. ; 22 cm. – (Колекција Одговори ; књ. 48)

⁵ „Američki lingvista Fred W. Householder uneo je istoimeni referat (pročitana na IX međunarodnom kongresu lingvista u SAD 1962, a publikovan u zborniku radova sa tog kongresa 1964) u svoju antologiju odabranih sintaksičkih studija teorijskog karaktera koje su objavljene u Americi i Evropi u periodu od 1937. do 1969. godine“. Ovaj tekst je poslužio i kao baza za rad „O slovenskim obaveznim determinatorima“ i autor kaže „...odlučila sam da ga ne prevodim direktno s engleskog na srpskohrvatski, već da, zadržavajući, naravno, suštinu izlaganja i raspored tema, pokušam unekoliko pojednostaviti i eventualno poboljšati teorijsko-metodološki aparat, pa čak i da dopunim svoje razmatranje srpskohrvatskih prilika nekim novim podacima...“ – (Lingvistički ogledi, 1983, str. 179).

⁶ Књига садржи разговоре из циклуса емисија „Гост Другог програма Радио Београда“ са академиком Милком Ивић априла 1992. и академиком Павлом Иви-

С а д р ж а ј : Писмо / Милка Ивић, Павле Ивић : стр. 5–6. – МИЛКА ИВИЋ : [1] фотографија : стр. 9 ; [Биобиблиографска белешка] : стр. 11–12 ; [Разговор] април 1992. године : стр. 15–39 ; [Разговор] октобар 1997. године : стр. 43–56. – [Фотографије] : стр. 57–68. – ПАВЛЕ ИВИЋ : [1] фотографија : стр. 71 ; [Биобиблиографска белешка] : стр. 73–74 ; [Разговор] фебруар 1985. године : стр. 77–100 ; [Разговор] октобар 1997. године : стр. 103–132. – [1] фотографија : стр. 133 ; О овој књизи : [напомена] / М[илош] Ј[евтић] : стр. 134–135. – Т и р а ж 500. – 2. изд. 1999.

II ПРИЛОЗИ У ЧАСОПИСИМА И ЗБОРНИЦИМА

Напомена: периодична издања су распоређивана према броју годишта, а не према години штампе ; у случајевима када су једном свеском обухваћене две године, јединица је смештена у другу годину издања.

Линџивисџичке сџугије, оїледи и ѓрикази књџиа

[37] André Vaillant, *La dépréverbation*, Revue des études slaves, Paris, 1946, n. 19, 5–45 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1949–1950, књ. XVIII, св. 1–4, стр. 333–335.

[38] *The aspects of the verb in Serbo-croatian* by Rajko Hariton Ružić (= University of California Publications in Modern Philology, Vol. 25), Berkeley and Los Angeles, 1943, 150 стр. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1949–1950, књ. XVIII, св. 1–4, стр. 338–340.

[39] Библиографија од 1939. до 1949. расправа и дела из словенске и индоевропске филологије која су изашла у Југославији / Милка Ивић... [и др.]. – Јужнословенски филолог, 1949–1950, књ. XVIII, св. 1–4, стр. 341, 343–471.

Анотирана библиографија (више од 1600 јединица)

[40] Из семантике : [израз „говорити на неког“ у смислу с непријатељством, набеђивати неког]. – Наш језик, н. с., 1950, књ. I, св. 7–8, стр. [329]–330.

[41] Библиографија за 1950. до 1951. расправа и дела из словенске и индоевропске филологије која су изашла у Југославији и Трсту /

ћем фебруара 1985. године, као и разговоре вођене у октобру 1997. „управо за ову књигу“.

Милка Ивић... [и др.]. – Јужнословенски филолог, 1951–1952, књ. XIX, св. 1–4, стр. 375–452.

[42] Из рада Института за српски језик : (8) Милка Ивић, асистент : О проблему падежне системе у вези са савременим схватањима у лингвистичкој науци (2. VII 1952) : [извештај о раду]. – Гласник / САН, 1952, књ. IV, св. 2, стр. 324–325.

[43] Израз „издржати до краја“. – Наш језик, н. с., 1952, књ. IV, св. 3–4, стр. [118]–122.

[44] О предлогу „по“ у српскохрватском језику. – Résumé. – Јужнословенски филолог, 1951–1952, књ. XIX, св. 1–4, стр. 173–212.

[45] R. F. Mikuš, *A propos de la Syntagmatique de professeur A. Belić*. – Résumé. – Јужнословенски филолог, 1951–1952, књ. XIX, св. 1–4, стр. 344–370, 372–373.

Садржај: Критика / Милка Ивић : стр. 344–370. – Став САЗУ о књизи Р. Ф. Микуша / Фран Рамоуш (Љубљана, 15. мај 1952) : стр. 371–372. – Резиме : стр. 372–373.

[46] Енклитички облик личне заменице као знак модалности. – Наш језик, н. с., 1953, књ. V, св. 1–2, стр. [61]–64.

[47] О значењима заменице „којешта“. – Наш језик, н. с., 1953, књ. V, св. 9–10, стр. 341–346.

[48] Узрочне конструкције с предлозима „због, од, из“ у савременом књижевном језику. – Наш језик, н. с., 1953, књ. V, св. 5–6, стр. [186]–194.

[49] Viggo Brøndal, *Théorie des prépositions* : introduction f une sémantique rationnelle, traduction française par Pierre Neart, Copenhague, Ejnar Munksgaard, 1950, XXII, 143 p. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1953–1954, књ. XX, св. 1–4, стр. 423–429.

[50] Zellig S. Harris, *Methods in structural linguistics*, Copyright 1951 by the University of Chicago, XV, 384 p. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1953–1954, књ. XX, св. 1–4, стр. 474–478.

[51] О проблему падежне системе у вези са савременим схватањима у лингвистичкој науци. – Résumé. – Јужнословенски филолог, 1953–1954, књ. XX, св. 1–4, стр. 191–211.

- [52] Синтаксичка анализа у настави језика. – Књижевност и језик у школи, 1954, год. I, бр. 2, стр. 94–97.
- [53] Из проблематике падежних временских конструкција. – *Résumé*. – Јужнословенски филолог, 1955–1956, књ. XXI, св. 1–4, стр. 165–214.
- [54] Облици за појачавање предлошког привативног значења у српскохрватском језику. – Зборник за књижевност и језик (Нови Сад), 1956, књ. III, стр. 110–113.
- [55] Однос између квалитативног генитива и квалитативног инструментала. – Наш језик, н. с., 1956, VII, св. 7–10, стр. 260–269.
- [56] [Фонем] Јат у Душановом законику. – *Résumé*. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1956, књ. I, стр. 127–145.
- [57] Једно поглавље из граматике нашег модерног језика : систем месних падежа. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1957, књ. II, стр. 145–158.
- [58] Једно поређење Вуковог језика са нашим данашњим књижевним језиком [1949]. – *Résumé*. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1957, књ. I, стр. 114–126.
- [59] Очерки историји русског језика XIX века : проспек (материјали к објављенију). Издање Академије наука СССР, Институт језикознанија, Москва 1956, стр. 141. : [критички приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1957, књ. I, стр. 198–200.
- [60] Одговор на питање Националног славистичког комитета у Москви (IV међународни конгрес слависта, Москва, септембар 1958) : (1) Каковы специфические способы выражения модальности в славянских языках? – Јужнословенски филолог : Додатак, 1957–1958, књ. XXII, стр. 9–11, 15–17.
Садржај : (1) Применим ли сравнительноисторический метод при реконструкции синтаксических явлений языка дописьменного периода ; (2) Каковы специфические способы выражения модальности в славянских языках.
- [61] The Relationship between Bound and Free Form in the Serbo-Croate Cases. – [U] : Cercetari de lingvistica. Supliment : Mélanges lingu-

istiques offerts à Emil Petrovici. Bucurest : Editura Academici Republici Rominem, 1958. Т. III. Р. 217–226.

[62] Систем личних глаголских облика за обележавање времена у српскохрватском језику. – Résumé. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1958, књ. III, стр. 139–152.

[63] Систем предлошких конструкција у српскохрватском језику. – Zusammenfassung. – Јужнословенски филолог, 1958, књ. XXII, св. 1–4, стр. [141]–166.

[64] Словенски императив уз негацију. – Радови Научног друтва НР БиХ (Сарајево), 1958, бр. X, Одељење историјско-филолошких наука, бр. 4, стр. 23–44.

[65] Употреба вида у словенском императиву с негацијом. – [У] : Славјанская филологија : сборник. Москва, 1958. Вып. II, стр. 96–111.

[66] Zenon Klemensiewicz, *Zarys składni polskiej*. Wydanie drugie rozszerowane. Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1957, стр. 153. : [критички приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1959, књ. II, стр. 166–171.

[67] Српскохрватски падежни облици обавезно праћени одредбом као помоћним морфолошким знаком. – Résumé. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1959, књ. IV, стр. 151–163.

[68] Александар Белић (2. VIII 1876 – 16. II 1960) : [некролог]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1960, књ. III, стр. 199–201.

[69] Диференцијалне синтаксичке особине у словенском језичком свету. – Résumé. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1960, књ. V, стр. 49–74.

[70] Jazykovedne štúdie IV, Spisovny jazyk : Vyd. Slovenskej akademie vied. Bratislava 1959, стр. 235 : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1960, књ. III, стр. 230–235.

[71] O Aleksandru Beliću : učitelju od učenika. – Indeks, 1960, br. 19, str. 5.

[72] Обележавање именичког рода у српскохрватском књижевном језику. – Наш језик, н. с., 1960, књ. X, бр. 7–10, стр. 192–211.

[73] Današnji pravci rada u lingvistici : [реферат прочитан на 3. Конгресу југословенских слависта у Љубљани]. – Књижевност и језик, 1961, год. VIII, бр. 4, стр. [418]–424.

[74] Денешните правци на работа во лингвистиката : [превод реферата]. – Литературен збор (Скопје), 1961, год. VIII, св. 4, стр. 13–21.

[75] Les éléments morphologiques auxiliaires aux formes casuelles dans la langue serbocroate. – Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellonskiego, 37. Prace jezykozawcze, 4. Krakow, 1961, p. 303–306. (Filologia VIII) Ovo je tekst predavanja održanog u Krakovu 8. novembra 1958. godine pod istim naslovom. Tu je prvi put izlagano o pojmu obaveznog determinatora, koji je dobio odgovarajući publicitet tek posle objavljivanja referata „Non-Omissible Determiners in Slavic Languages“.

[76] Извештај о раду у САД : [научноистраживачки рад – 1960–1961]. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1961, књ. VI, стр. 401–402.

[77] О појавама синтаксичке обавезности. – Summary. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1961, књ. VI, стр. 180–190.

[78] Oboczne uzycie dopełniacza i narzędnika w funkcji rezultatywnej : [Z badań nad językami Jugosławii]. – Zeszyty jezykozawcze (Warszawa), 1961, VI, p. 87–95.

[79] On the Structural Characteristics of the Serbocroatian Case System. – International Journal of Slavic Linguistics and Poetics ('s – Gravenhage), 1961, Vol. IV, p. 38–47.

Prevod ovog teksta (skraćen i revidiran) objavljen je u knjizi: Milka Ivić, Lingvistički ogledi, Beograd, 1983, str. [197]–205. – Up. 2 (11)

[80] The Grammatical Category of Non-Omissible Determiners. – Lingua (Amsterdam), 1962, Vol. XI, p. 199–204.

[81] Данашњи аспекти проучавања српскохрватског књижевног језика. – Summary. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1961–1962, књ. IV–V, стр. 110–116.

[82] Један проблем словенске синтагматике осветљен трансформационом методом : (граматичка улога морфеме „се“ у српскохрватском језику). – Резюме. – Јужнословенски филолог, 1961–1962, књ. XXV, стр. 137–151.

[83] Ми и машина за превођење. – Летопис Матице српске (Нови Сад), 1962, год. CXXXVIII, књ. 389, св. 6, стр. 497–501.

[84] The Non-Omissible Determiners in Slavic languages : [izvod iz referata]. – [U] : Preprints of Papers for the Ninth International Congress of Linguists [Cambridge, Mass., August 27–31. 1962], Cambridge, Mass., 1962, p. 49.

[85] Odgovori na anketu o opštelingvističkim problemima jezičkog znaka : (1) Was versteht man unter einem sprachlichen Zeichen ; (2) Welches Verhaeltnis besteht zwischen sprachlichen Zeichen und Wirklichkeit ; (3) Gibt es sprachliche Kategorien und was verstehen Sie darunter. – [U] : Zeichen und System der Sprachen. Berlin : Akademie-Verlag, 1962. Band II. S.119–121.

[86] Творительный падеж в славянских языках, под редакцией С. Б. Бернштейна, изд. Академии наук СССР, Институт славяноведения, Москва, 1958 : [приказ]. – Rocznik Slawistyczny (Wrocław : Kraków : Warszawa), 1962, r. XXII, cz.1, p. 64–73.

[87] Dativus respectivus i sinonimične konstrukcije u slovenskim jezicima. – [U] : Studia linguistica : in honorem Thaddaei Lehr-Splawiński. Kraków, 1963, p. 99–104.

[88] Dr František Kopečný, *Základy české skladby*, Státní Pedagogické Nakladatelství, Praha, 1962, str. 359 : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1963, књ. VI, стр. 169–174.

[89] Категорија „man-Sätze“ у словенским језицима. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1962–1963, књ. VII, стр. 93–98.

[90] Литерарни стил под рефлектором лингвистике. – Летопис Матице српске (Нови Сад), јун 1963, год. CXXXIX, књ. 391, св. 6, стр. 521–527.

[91] О структуралном методу језичке анализе. – Summary. – Филолошки преглед, 1963, св. 1–2, стр. 105–116.

[92] Osnovne tipološke karakteristike srpskohrvatske impersonalne rečenice. – Књижевност и језик, 1963, год. X, бр. 1, стр. 18–24.

[93] Отговори на вапросите за научна анкета по езикознание : (1) В какви структурни пластове се наблюдава „излишество“ в славянските езици? – Славянска филологија (Софија), 1963, кн. I

Садржај : (1) В какви структурни пластове се наблюдава „излишество“ в славянските езици : стр. 193 ; (2) Как се отразява историјата на общество в историческата лексика на славянските езици : стр. 144 ; (3) Каква е морфематическата структура на различните морфологически (граматически) форми в славянските езици : стр.105 ; (4) Какви промени на грамотичното число са извршени в отделните славянски езици : стр. 139–140 ; (5) Какви са одношенијата между говори-мия (обиходни) език и писмениј литературен език в оделните славянски езици / у коауторству са П. Ивићем : стр. 50–51 ; (6) Какви са перспективите при анализа на граматичниј строеж на славянските езици от гледице на говорещиј и слишачиј : стр. 249 ; (7) Какви са резултатите от сравлнително-историческото иследване на морфологическата система на славянските езици : стр. 85–86 ; (8) Какви типове на словни свъртзвания има в славянските езици : стр. 263–264.

[94] Relationship of Gender and Number in Serbocroatian Subsstantives. – International Journal of Slavic Linguistics and Poetics (The Hague), 1963, Vol. VI, p. 51–57.

[95] Репертоар синтаксичке проблематике у српскохрватским дијалектима : [нацрт за синтаксички квестинар српскохрватског говора]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1963, књ. VI, стр. [13]–30.

[96] A. W. de Groot, *Inleiding tot de algemene taalwetenschap tevens Inleiding tot de grammatica van het hedendaagse Nederlands*. Groningen, J. B. Wolters, 1962 : [prikaz]. – Word (New York), 1964, Vol. XX, No. I, p. 72–79.

[97] Non-Omissible Determiners in Slavic Languages : [referat]. – [U] : Proceedings of the Ninth International Congress of Linguists [Cambridge, Mass., August 27– 31. 1962], The Hague, 1964, p. 476–479.

[98] Quelques remarques concernant les „singularia tantum“ et les „pluralia tantum“ slaves. – Prace filologiczne (Kraków), 1964, r. XVIII, cz. 2, p. 29–35.

- [99] Вукова улога у нормирању екавске варијанте књижевног језика. – Summary. – Анали Филолошког факултета (Београд), 1965, књ. V, стр. 95–98.
- [100] Gramatička uloga morfeme „se“ u srpskohrvatskom jeziku : Езикознание : материали от V међународен конгрес на славистите : [извод из реферата]. – Славјанска филологија (Софија), 1965, кн. VII, стр. 184–186.
- [101] Diskusija o učenju stranog jezika. – *Živi jezici*, 1965, knj. VII, sv. 1–2, str. 3–4, 6, 12–13, 36–37.
Na inicijativu redakcije časopisa i Uprave Društva za strane jezike i književnost SR Srbije održana je na Filološkom fakultetu u Beogradu, 3. 12. 1964 diskusija o učenju stranih jezika. Diskusiju je vodio dr Ljubomir Mihailović, docent Filološkog fakulteta.
- [102] За савремене погледи на књижевни језик : на маргинама Конгреса југословенских слависта. – Политика, 26. септембар 1965, стр. 17.
- [103] Исказвания : Езикознание : материали от V међународен конгрес на славистите. – Славјанска филологија (Софија), 1965, кн. VII, стр. 157, 159, 193–194, 271, 271–272, 369–370, 380–381, 381–382.
- [104] Jezička individualnost grada. – *Izraz* (Sarajevo), 1965, god. IX, knj. XVIII, sv. 8–9, str. 740–747.
Odgovori na pitanja iz ankete „Književnost i jezik“ koju je obavila redakcija časopisa u saradnji sa prof. Rankom Bugarskim. – Objavljeno u knjizi: Milka Ivić, „O jeziku Vukovom i vukovskom“, Novi Sad, 1990, str. 101–108.
- [105] O nekim problemima strukture slovenske proste rečenice.⁷ – *Slavia* (Praha), 1965, roč. XXXIV, seš. 3, p. 438–442.
- [106] Od Vuka do danas [1964]. – *Polja* (Novi Sad), januar 1965, god. XI, br. 77, str. 1–2.
- [107] On the Origin of the Russian Sentence Type „(его) завалило снегом“ – *Die Welt der Slaven* (Wiesbaden), 1965, Heft X, n. 3–4, s. 317–321.

⁷ Оглед „О структури српскохрватске просте реченице с глаголским предикатом“ објављен у књизи Милка Ивић, *Линјивиситички ојлеги*, Београд, 1983, стр. 59–85 – представља допуњене теоријске поставке, изложене у овој и у још три студије – библ. јединице 2(3), 108, 112.

[108] On the Structure of the Slavic Simple Sentence. – *International Journal of Slavic Linguistics and Poetics (The Hague)*, 1965, vol. IX, p. 20–24.

[109] Оппозиция: „односоставное предложение“ – „двусоставное предложение“. – *Филологические науки (Москва)*, 1965, вып. 4, стр. 181–184.

[110] Problem norme u književnom jeziku : [реферат на V Конгресу југословенских слависта у Сарајеву]. – *Књижевност и језик*, 1965, год. XII, бр. 3, стр. 13–20.

[111] Problem norme u književnom jeziku. – *Jezik (Zagreb)*, 1965, knj. XIII, sv. 1, str. 1–8.

Isto: bibl. jedinica 115.

[112] The syntactic opposition personality vs. impersonality in Slavic languages. – *Studia z filologii polskiej i slowiańskiej (Warszawa)*, 1965, vol. V, p. 49–52.

[113] The System of Serbo-Croatian Cases Denoting Spatial Relations. – *Acta Linguistica Hafniensia (Copenhagen)*, 1965, Vol. IX, № 1, p. 50–55. Revidirana verzija ove studije na srpskom jeziku objavljena je u knjizi: Milka Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd, 1983, str. [207]–214. – V. bibl. jedinicu 2 (12).

[114] Discussions. – [U] : *Sociolinguistics : Proceedings of the UCLA Sociolinguistics Conference, 1964* / edited by William Bright. The Hague : Paris : Mouton & Co., 1966. P. 254, 295.

[115] Drugi međunarodni kongres za lingvistički atlas Mediterana (Venecija, 11–14. 4. 1966). – *Књижевност и језик*, 1966, књ. II, стр. 209–210.

[116] O (minimalnim) rečeničnim konstrukcijama s glagolskom kopulom : [izvod iz referata]. – [U] : *Strukturní typy slovanské vety a jejich vývoj* : [Materiály pro syntaktické symposium, 19–23. 10. 1966]. Brno : Filosofická fakulta University J. E. Purkyně, 1966. P. 1–7.

[117] On the Problem of Language Standard : [izvod]. – [U] : *Bulletin scientifique du Conseil des Académies des sciences et des arts de la RSF de Yougoslavie, Section B: Sciences humaines*, 1966, t. II, 5–6, 136.

[118] Roman Jakobson, *Lingvistika i poetika* : [predgovor]. – [U] : Lingvistika i poetika / Roman Jakobson ; izbor Milka Ivić i Sreten Marić ; predgovor, [literatura] i redakcija Milka Ivić. Beograd : Nolit, 1966. Str. [9]–18. (Biblioteka Sazvežđa ; knj. 16)

[119] Tipovi imeničkog roda u srpskohrvatskom književnom jeziku. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1966, књ. IX, стр. 41–47.

[120] Genitivne forme srpskohrvatskih imenica i odgovarajuća pridevska obrazovanja sufiksom *-ov* (*-ev*, *-ovljev*, *-evljev*), *-in* u odnosu „kombinatoričnih varijanata“. – Summary. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1967, књ. X, стр. 257–262.

[121] Diskusné prispievky. – Jazykovedný časopis (Bratislava), 1967, r. XVIII, cz. 1, p. 62, 92–93, 100, 102.

[122] Les causes sémantiques du phénomène syntaxique nommé „déterminant obligatoire“ : [kongresno saopštenje]. – [U] : Résumés de communication : Xème Congrès international des linguistes. Bucarest, 1967. P. 159.

V. bibl. jedinicu 2 (10), 141.

[123] O korelacijama između pojedinih morfoloških karakteristika glagola i određenih tipova predikacije u slovenskim jezicima. – Jazykovedný časopis (Bratislava), 1967, r. XVIII, č. 1, p. 43–45.

[124] O rodzaju i typach paradygmatycznych polskich rzeczowników. – Studia z filologii polskiej i słowiańskiej (Warszawa), 1967, t. VI, p. 57–61.

[125] Роман Мразек, *Синтаксис русского творительного* (структурно-сравнительное исследование) (= Opera Universitatis Purkynianae Brunensis Facultas Philosophica ; 94). Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1964, str. 5–285 : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1967, књ. X, стр. 197–200.

[126] Types of Direct Object in Serbocroatian. – [U] : To Honor Roman Jakobson : Essays on the Occasion of his Seventieth Birthday. The Hague–Paris, Mouton & Co., 1967. Tom II. P. 989–994.

Problematika direktnog objekta razmatrana je, ali na sasvim drukčiji način, u studiji „Iskazivanje direktnog objekta u (standardnom) srpskohrvatskom“, objavljenoj prvi

put u knjizi: Milka Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd, 1983, str. [115]–138. – V. bibl. jedinicu 2 (5)

[127] Alexander M. Schenker, *Polish Declension – A Descriptive Analysis* (= Slavistic Printings and Reprintings, 39 / edited by C. H. van Schooneveld). The Hague : London : Paris : Mouton & Co., 1964 : [prikaz]. – *International Journal of Slavic Linguistics and Poetics* (The Hague), 1968, XI, p. 180–182.

[128] Dodané diskusní příspěvky. – [U] : Otázky slovanské syntaxe : sborník symposia „Strukturní typy slovanské vety a jejich vývoj“. Brno, 1968, Č. II

Sadržaj : Problem subjekta : p. 319–320 ; O metodološkom pristupu u istorijskom proučavanju slovenskih jezika : p. 414 ; Povodom izlaganja A. Ja. Mihneviča o sintaksički relevantnim „klasama leksema“ : p. 166 ; O konstrukcijama tipa *otec sedel smutný* – *otec sedel smutne* : p. 163.

[129] O „dubinskim“ distinktivnim obeležjima na planu sintakse : [izvodi iz ciklusa predavanja]. – *Kotoba no Utchu* (Tokyo), 1968, fasc. 11, p. 19–29.

Predavanja održana u Japanu 1968. su prevedena i objavljena na japanskom jeziku.

[130] O dubinskom modelu slovenske proste rečenice sa semantičkim obeležjem „anonimnost subjekta“. – *Књижевност и језик*, 1968, књ. XX, св. 2, стр. 5–12.

[131] O (minimalnim) rečeničnim konstrukcijama s glagolskom kopulom : [referat] – [U] : Otázky slovanské syntaxe : sborník symposia „Strukturní typy slovanské vety a jejich vývoj“. Brno, 1968, Č. II, p. 211–215.

[132] Obeležavanje imeničkog roda u (standardnom) slovenačkom jeziku upoređeno s odgovarajućom srpskohrvatskom situacijom. – *Summary*. – *Зборник за филологију и лингвистику* (Нови Сад), 1968, књ. XI, стр. 49–55.

[133] Semantika u sintaksi i sintaksa u semantici : [izvodi iz ciklusa predavanja]. – *Kotoba no Utchu* (Tokyo), 1968, fasc. 11, p. 2–9.

Predavanja održana u Japanu 1968. su prevedena i objavljena na japanskom jeziku.

[134] Diskussion. – *Zeitschrift für Slawistik* (Berlin), 1969, Band XIV, n. 5, s. 667, 679, 689–690.

[135] Zur Einführung von Symbolen der generativen Grammatik in die Beschreibung syntaktischer Strukturen slawischer Sprachen. – Zeitschrift für Slawistik (Berlin), 1969, Band XIV, n. 5, s. 728–740.

[136] Diskuse. – [U] : Acta sjezdu : VI mezinardni sjezd slavistu (Praha). Praha, 1970, fasc. I, p. 42–43, 67, 87, 93, 96, 176.

[137] Discussions : [U] : Actes du Xème congrès international des linguistes (Bucarest, 28 août – 2. septembre 1967). Bucarest, 1970, fasc. II, p. 509, 643, 775, 967, 1005, 1034.

[138] Jaroslav Bauer (5. 04. 1924 – 4. 01. 1969) : [некролог]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1970, књ. XIII, св. 1, стр. [259]–261.

[139] Ю. С. Степанов, *Основы языкознания*, Изд. „Просвещение“, Москва 1966, стр. 271 : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1970, књ. XIII, св. 1, стр. [263]–266.

[140] Када се речи нераздвојно удружују : [изјава]. – Дневник (Нови Сад), 29. новембар 1970, стр. 21.

[141] Les causes sémantiques du phénomène syntaxique nommé „determinant obligatoire“ : [referat]. – [U] : Actes du Xème congrès international des linguistes (Bucarest, 28 août – 2 septembre 1967), Bucarest, 1970, fasc. II, p. 831–833.

Revidirana verzija ovog referata objavljena je na srpskom jeziku pod naslovom „O semantičkim okolnostima od kojih zavisi obavezna determinacija kvalifikativnog tipa“ u knjizi: Milka Ivić, *Lingvistički ogleđi*, Beograd, 1983, str. [189]–196. – V. bibl. jedinice 2 (10)

[142] О употреби глаголских времена у зависној реченици: презент у реченици с везником „да“. – Summary. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1970, књ. XIII, св. 1, стр. 43–54.

[143] On the Part-Whole Relation and Its Linguistic Consequences. – [U] : Studies in General and Oriental Linguistics : Presented to Shirō Hattori on the Occasion of His Sixtieth Birthday / edited by Roman Jakobson, Shigeo Kawamoto. Tokyo, 1970. P. 281–286.

Prevod ove studije, uz neke sitnije izmene, objavljen je pod naslovom „Lingvističke konsekvence različitog pristupa odnosu ‘deo-celina’“ u knjizi: Milka Ivić, *Lingvistički ogleđi*, Beograd, 1983, str. [215]–225. – V. bibl. jedinicu 2 (13).

[144] Грамматика современного русского литературного языка, Академия наук СССР, Институт русского языка, изд. „Наука“, Москва 1970, 767 стр. : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1971, књ. XIV, св. 2, стр. 219–227.

[145] Jezik i čisti odnosi / koautor Aleksandar Mladenović. – Vjesnik u srijedu (Zagreb), 10. novembar 1971, god. XX, br. 1019, str. 12.
Povodom članka Dalibora Brozovića „O navlačenju jezika i povlačenju za jezik“ objavljenog u VUS-u od 2. oktobra 1972, br. 1016.

[146] Кввестионар за употребу падежа у савременом српскохрватском књижевном језику. – Резюме. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1971, књ. XIV, св. 1, стр. 159–170.

[147] Лексема „један“ и проблем неодређеног члана. – Резюме. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1971, књ. XIV, св. 1, стр. 103–120.

[148] O ekvativnom genitivu srpskohrvatskog jezika. – Serta Slavica : In memoriam Aloisii Schmaus / herausgegeben von Wolfgang Gesemann ... [et al.]. München : Rudolf Trofenik, 1971. S. 301–308.

Naslov na hrptu: Gedenkschrift für Alois Schmaus

[149] О маркированности предиката придаточных предложений по признаку мобильности. – [У] : Исследования по славянскому языкознанию : сборник в честь шестидесятилетия профессора С. Б. Бернштейна. Москва : Институт славяноведения и балканистики / Академия наук СССР, 1971. Стр. 158–161.

[150] О развитии некоторых конгруентных явлений на сербохорватской языковой территории. – [У] : Проблемы истории и диалектологии славянских языков : сборник статей к 70-летию члена корреспондента Академии наук СССР В. И. Борковского. Москва : Академия наук СССР, 1971. Стр. 126–234.

[151] Belić, Aleksandar. – [У] : Leksikon pisaca Jugoslavije. Novi Sad : Matica srpska, 1972. Knj. I, str. 202–204.

[152] General Syntax in Europe : Currently. – Gengo no kagaku [Sciences of Language] / ed. Roman Jakobson and Shiro Hattori. Tokyo, 1972, No. 3, p. 93–130.

[153] O nekim sintaksičko-semantičkim konsekvencama leksičkog značenja imenica : na materijalu srpskohrvatskog jezika. – Jazykovedný časopis (Bratislava), 1972, roč. XXIII, č. 2, p. 127–134.

[154] O објекатској допуни глагола комуникативних и интелектуалних радњи. – Summary. – Зборник за језик и књижевност (Титоград), 1972, књ. I, стр. 27–32.

[155] Padežna problematika u univerzitetskoj nastavi. – Књижевност и језик, 1972, књ. XIX, св. 2–3, стр. 1–5.

[156] Problematika srpskohrvatskog infinitiva. – Резюме. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1972, књ. XV, св. 2, стр. [115]–138.

[157] Пророк нове лингвистике : Ноам Чомски и његово дело „Граматика и ум“. – Политика, 20. мај 1972, год. LXIX, бр. 21056.

[158] Strukturalizam i lingvistika. – Filosofija (Beograd), 1972, god. XVI, br. 4, str. 33–44.

[159] Geschichte der Linguistik. – [U] : Lexikon der Germanistischen Linguistik / herausgegeben von Hans Peter Althaus, Helmut Henne, Herbert Ernst Wiegand. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1973. S. 80–93.

[160] Današnji razvojni nivo lingvistike i praktične implikacije. – Savremeno obrazovanje (Novi Sad), 1973, god. IX, br. 1–2, str. 19–26.

[161] Elementi neodređenog člana u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku. – Резюме. – [Y] : Реферати за VII међународни конгрес слависта у Варшави. Нови Сад : Филозофски факултет у Новом Саду, 1973. Стр. 11–14.

[162] Maria Zarębina, *Rozbicie systemu językowego w afazji (na materiale polskim)* (= Prace Komisji językoznawstwa, 35), Polska AN – Oddział w Krakowie : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1973, књ. XVI, св. 2, стр. 219–221.

[163] Neka pitanja reda reči u srpskohrvatskoj zavisnoj rečenici s veznikom „da“. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1973, књ. XVI, св. 1, стр. [187]–195.

[164] O nekim opštim pitanjima modalnosti : [diskusija povodom referata M. Grepla, R. Ružičke, R. Zimeka, I. Lekova, R. Mrázeka]. – [U] : Otázky slovanské syntaxe : (sborník symposia „Módalní výstavba výpovedí v slovanských jazycích“, Brno, 27–30 září 1971). Brno : Universiteta J. E. Pukryne, 1973. Roč. III. P. 277–279.

[165] O nekim sintaksickim konstrukcijama s kvantifikatorima u standardnom srpskohrvatskom. – Јужнословенски филолог, 1973, XXX, 1–2, стр. 329–335.

[166] O pewnych problemach kwantyfikacji charakterystycznych dla słowiańskiego świata językowego. – [U] : Liczba, ilość, miara : materiały Konferencji naukowej, Wrocław : Warszawa : Kraków, 1973, p. 37–40.

[167] O faktivnosti rečenice čiji je glavni glagol sa značenjem „znati“. – [U] : Otázky slovanské syntaxe : Brno : Universiteta J. E. Pukryne, 1973. Roč. IV, č. 2, p. 45–48.

[168] Problematika modalnih rečenica. – [U] : Otázky slovanské syntaxe : [sborník symposia „Módalní výstavba výpovedí v slovanských jazycích“, Brno, 27–30 září 1971]. Brno : Universiteta J. E. Pukryne, 1973. Roč. III. P. 85–91.

[169] Ranko Bugarski, *Jezik i lingvistika*, Biblioteka Sazvežđa 34, urednik Milan Stambolić, Beograd, Nolit, 1972 : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1973, књ. XVI, св. 1, стр. [249]–52.

[170] Savremena lingvistika kao osnova za programiranje nastave stranih jezika. – [U] : Programiranje u nastavi stranih jezika : zbornik radova [seminar u Sremskim Karlovcima, oktobar 1972] / urednik Dobrila Letić ; priređivač Lidija Dimitrijević. Novi Sad : Zavod za unapređenje opšteg i stručnog obrazovanja, 1973. Str. 52–56. (Savremeno obrazovanje. Nastavna sv. 3)

[171] Дискусија. – [У] : Реферати са заседања Међународне комисије за изучавање граматичке структуре словенских језика. Београд : Српска академија наука и уметности, 1974. Стр. 21–22, 53, 65, 71–72, 94–95, 106, 112–113. (Посебна издања / САНУ, CDLXXVII. Одељење језика и књижевности, 23)

[172] Некоторые проблемы словопорядка в дополнительном придаточном предложении. – [У] : Грамматическое описание славянских языков : [Концепции и методы, ред. Н. Ю Шведова, И. Н. Кручинина, В. В. Лопатина]. Москва : Академия наук СССР. Институт русского языка, 1974. Стр. 228–234.

[173] О неким синтаксичким конструкцијама с квантификаторима у стандардном српскохрватском. – [У] : Реферати са заседања Међународне комисије за изучавање граматичке структуре словенских језика. Београд : САНУ, 1974. Стр. 31–32. (Посебна издања / САНУ, CDLXXVII. Одељење језика и књижевности, 23)

Скраћена верзија текста објављеног у ЈФ (1973) – в. библи. јед. 165

[174] Г. А. Золотова, *Очерк функционального синтаксиса русского языка*, Академия наук СССР, Институт русского языка (ответственный редактор С. Г. Бархударов), изд. Наука, Москва, 1975, 351 стр. : [приказ] – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1975, књ. XVIII, св. I, стр. [229]–235.

[175] Diskussion : [na zasedanju Međunarodne komisije za proučavanje gramatike slovenskih jezika]. – Zeitschrift für Slawistik (Berlin), 1975, XX, 5–6, p. 661–662, 718, 796, 807–808.

[176] Лингвистика у овим садашњим, седамдесетим годинама. – Летопис Матице српске (Нови Сад), 1975, год. CLI, књ. 416, св. 6, стр. 827–832.

[177] Миливој Павловић (Ниш, 1891 – Београд, 1974) : [некролог]. – Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, 1975, књ. XLI, св. 1–2, стр. 150–152.

[178] *Readings in Modern Linguistics. An Anthology*, ed. by Bertil Malmberg, Stockholm, Läromedelsförlagen, Mouton, 1972, 384 str. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1974–1975, XXXI, стр. 255–260.

[179] Theoretische und methodologische Aspekte des Begriffs der Kondensation : [referat podnet na zasedanju Međunarodne komisije za proučavanje gramatičke strukture slovenskih jezika, Leipzig 1974]. – Zeitschrift für Slawistik (Berlin), 1975, XX, 5–6, p. 774–780.

- [180] Актуелност Белићевих погледа на именицу. – Summary. – [У] : Зборник радова о Александру Белићу : [у част обележавања стогодишњице рођења] / уредник Михаило Стевановић. Београд : Српска академија наука и уметности, 1976. Стр. 159–171. (Посебна издања / САНУ, књ. CDXCVIII. Одељење језика и књижевности, књ. 28)
- [181] Берислав Николић (9. XI 1938 – 22. V 1976) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 1976, књ. XXXII, стр. 259–260.
- [182] Dyskusja. – [У] : Podstawy opisu gramatycznego języka polskiego : [Konferencja naukowa, Jaszowiec, 2–4 kwietnia 1975]. Kraków : Institut języka polskiego / PAN, 1976. P. 16, 26, 44.
- [183] The Impact of Mathesius and Jakobson on Slavic Syntax. – [У] : Sound, Sign and Meaning : [Quinquagenary of the Prague Linguistic Circle] / ed. by Ladislav Matejka. Ann Arbor ; The University of Michigan, 1976. P. 231–237. (Michigan Slavic Contributions / Department of Slavic Languages and Literature. № 6)
- [184] Један рођендан који не заборављамо : [Александар Белић, рођен 2. августа 1876]. – Јужнословенски филолог, 1976, књ. XXXII, стр. 2.
- [185] Ксенија Марицки Гађански, *Хеленска филологија пре Аристотела*, Нови Сад, Матица српска, 1975, 105 стр. : [критички приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1976, књ. XIX, св. 1, стр. [259]–260.
- [186]. Linguistic Theory in Yugoslavia : [tekst enciklopedijske vrste]. – [У] : Theoretische Linguistik in Osteuropa : Originalbeiträge und Erstübersetzungen / herausgegeben von Wolfgang Girke und Helmut Jachnow. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1976. P. 217–233.
- [187] Проблем перспективизације у синтакси. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1976, књ. XXXII, стр. 29–46.
- [188] Рудолф Коларич (14. IV 1898 – 7. VI 1975) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 1976, књ. XXXII, стр. 257–258.
- [189] *Slavic Transformational Syntax* (= Michigan Slavic Materials No. 10). Edited by Richard D. Brecht and Catherine V. Chvany. Introduc-

tion by Horace G. Lunt. Ann Arbor, 1974, 261 стр. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1976, књ. XXXII, стр. 223–226.

[190] О реčеничним adverbima sa funkcijom „dodatnog komentara“. – [У] : Заседание на комисијата за анализ на граматичните структури на славјанските езици при Меѓународниот комитет на славистите : предварителни материјали (Варна, октобр 1977). Софија : Институт за български език, 1977. Ч. II. Стр. 11–20.

[191] Renata Grzegorzakowa, *Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówek* (= Prace językoznawcze, 77). Wrocław – Warszawa – Kraków 1975, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich : Wyd. Polskiej akademii nauk, 1975, 134 str. : [prikaz] – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1977, књ. XX, св. 1, стр. [241]–244.

[192] Strukturiranje rečenice pri iskazivanju izmišljenog, lažnog. – *Slavica Slovaca* (Bratislava), 1977, roč. XII, č. 3, p. 205–208.

[193] Теоријско-методолошки проблеми словенске синтаксе везани за концепт „фактивности“. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1977, књ. XXXIII, стр. 1–16.

[194] О српскохрватским реченичним прилозима. – Јужнословенски филолог, 1978, књ. XXXIV, стр. 1–16.

[195] On Empirical Evidence for Positing a Deep Subject Form in Some Subjectless Sentences. – [U] : *Studia Linguistica Alexandro Vasiliu Filio Issachenko a collegis amicisque oblata*. Lisse : The Peter de Ridder Press, 1978. P. 204–205.

[196] On a Particular Type of Sentence Variance in Serbo-Croatian. – *Folia Slavica : Studies in Honor of Horace G. Lunt on the Occasion of His Sixtieth Birthday*, Sept. 12. 1978, Eds. A. Seaton, R. D. Steele, Ch. E. Gribble. Columbus (Ohio), 1978, Vol. II, № 1–3, p. 144–148.

[197] André Vaillant (3. 11. 1898 – 23. 4. 1977) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 1979, књ. XXXV, стр. 239.

[198] Bohuslav Havranek (30. 01. 1893 – 2. 03. 1978) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 1979, књ. XXXV, стр. 241–242.

[199] Дискусија. – [У] : Реферати од X заседание на Меѓународната комисија за изучавање на граматичката структура на словенските литературни јазици. Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 1979. Стр. 63, 66, 68, 70, 106, 108, 166, 168–169, 169, 170, 183, 221, 222, 224, 225.

[200] O slovenskim predikatskim konstrukcijama deriviranim od korena *gold- i *žed-. – [U] : Opuscula Polono-Slavica : [Munera linguistica Stanislao Urbańczyk dedicata]. Wrocław : Institut Języka Polskiego / Polska akademija nauk, 1979. P. 145–147.

[201] О српскохрватским прилозима „за начин“. – Јужнословенски филолог, 1979, књ. XXXV, стр. 1–18.

[202] Предикатска кондензација у граматичком опису словенских језика. – [У] : Реферати од X заседание на Меѓународната комисија за изучавање на граматичката структура на словенските литературни јазици. Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 1979. Стр. 117–122.

[203] Милорад Радовановић, *Именице у функцији кондензатора*, Нови Сад, Матица српска, Одељење за језик и књижевност, 1978 : [критички приказ]. – Македонски јазик (Скопје), 1980, књ. XXXI, стр. 314–316.

[204] О значењу српскохрватског плусквамперфекта. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1980, књ. XXIII, св. 1, стр. [93]–100.

[205] О „партикуларизаторима“. – Јужнословенски филолог, 1980, књ. XXXVI, стр. 1–12.

„О партикуларизацији, односно о партикуларизаторима као појму (и термину) није се знало у језичкој науци“ до овог рада. – Напомена 16 у: Милка Ивић, *Лингвистички ојдеги*, Београд, 1983, стр. 23.

[206] O faktivnosti rečenice čiji je glavni predikat glagol sa značenjem „znati“. – [U] : Otázky slovanské syntaxe. Brno, 1980. Roč. IV, cz. 2, p. 45–48. (Opera Universitatis Purkynianae Brunensis – Facultas Philosophica, 227)

[207] Даничић синтаксичар – у свом времену и данас. – Summary. – [У] : Зборник о Ђури Даничићу : [свечани скуп поводом 150-годи-

шњице рођења, Београд–Загреб, 1975] / уредници Антоније Исаковић, Јосип Торбарина. Београд : САНУ ; Загреб : ЈАЗУ, 1981. Стр. 297–304.

[208] О прилозима у вези са неким типолошким карактеристикама српскохрватске реченице. – Научни састанак слависта у Вукове дане : [Реферати и саопштења, Међународни славистички центар, Београд – Нови Сад – Тршић, 13–18. 09. 1977], 1981, књ. VII, бр. 1, стр. 307–312.

[209] Српскохрватски глаголски облици за исказивање појава које постоје у садашњости. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1981, књ. XXXVII, стр. 13–24.

[210] Бард језичке науке : поводом смрти Романа Јакобсона. – Политика, 31. јул 1982, стр. 10.

[211] Dyskusja. – [U] : Studia gramatyczne : materiały z XIII posiedzenia Międzynarodowej komisji struktury gramatycznej języków słowiańskich (Mogilany, 22–24 października 1979 r.). Wrocław : Warszawa : Kraków : Instytut Języka Polskiego / Polska Akademia Nauk, 1982. Fasc. V. P. 29, 45, 62, 63, 71, 83, 95, 130, 139, 152.

[212] Македонски глаголски облици за овремењавање хабитуалне ситуације у поређењу са српскохрватским. – Македонски јазик (Скопје), 1981–1982 (1982), књ. XXXII–XXXIII, стр. 259–261.

[213] О неким принципима глаголске префиксације у словенским језицима. – Јужнословенски филолог, 1982, књ. XXXVIII, стр. 51–61. Ово је шира верзија реферата припремљеног за IX међународни славистички конгрес у Кијеву 6–14. 9. 1983. године.

[214] О „регуларној полисемији“⁸ у лексиколошкој теорији и лексикографској пракси. – [У] : Лексикографија и лексикологија : зборник реферата / уредник Драго Ћупић. Београд : Одељење језика и књи-

⁸ „Милка Ивић је прва код нас теоријски разматрала и дефинисала проблем регуларне полисемије и поставила ... задатак лексикографима да нађу одговарајућа практична решења у вези са речничким идентификацијама таквих полисемантичких система“ – Даринка Гортан-Премк, *Још о регуларној полисемији*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 1984–1985, књ. XXVII–XXVIII, стр. 184–188.

жевности / САНУ : Институт за српскохрватски језик : Филолошки факултет ; Нови Сад : Институт за јужнословенске језике и општу лингвистику / Филозофски факултет : Матица српска, 1982. Стр. 77–81.

[215] O slovenskim egzistencijalno-lokacionim rečenicama. – [U] : Studia Gramatyczne : materialy z XIII posiedzenia Międzynarodowej komisji struktury gramatycznej języków słowiańskich (Mogilany, 22–24 października 1979 r.). Wrocław : Warszawa : Kraków : Instytut Języka Polskiego / Polska Akademia Nauk, 1982. Fasc. V, p. 7–10.

[216] Slavic Fruit and Vegetable Names and Countability. – International Journal of Slavic Linguistics and Poetics (The Hague), 1982, vol. XXV–XXVI, p. 209–211.

Studies for Edward Stankiewicz on his 60th Birthday, 17 November 1980 / edited by K. E. Naylor, H. I. Aronson, B. J. Darden, A. M. Schenker.

[217] Дискусија. – [У]: Актуелна питања наше језичке културе. Београд : Просветни преглед, [1983]. Стр. 321.

[218] Дискусија поводом реферата академика [М.] Стевановића и колега [Ј.] Силића, [Е.] Фекетеа и Рајића. – [У] : Језик у савременој комуникацији : трибина. Београд : Центар за марксизам Универзитета у Београду, [1983]. Стр. 239–241.

[219] За еластичнију норму. – Политика, 29. јануар 1983, стр. 11.

[220] László Dezső, *Typological Studies in Old Serbo-Croatian Syntax*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1983, књ. XXXIX, стр. 239–241.

[221] О исказивању временског понављања именима дана на јужнословенском односно балканском језичком подручју. – *Balkanica* (Београд : Балканолошки институт / САНУ), 1982–1983, књ. XIII–XIV, стр. 323–326.

[222] Роман Осипович Јакобсон (11. X 1896 – 18. VII 1982) : [In memoriam]. – Јужнословенски филолог, 1983, књ. XXXIX, стр. 311–313.

[223] Роман Осипович Јакобсон (Roman Osipovič Jakobson) : [некролог]. – Годишњак ХС за 1983. Београд : Српска академија наука и уметности, 1984. Стр. 393–395.

[224] Grammatik der Obersorbischen Schriftsprache der Gegenwart : Morphologie, verfasst von Helmut Fasske unter Mitarbeit von Siegfried Michalk. Akademie der Wissenschaften der DDR, Institut für Sorbische Volksforschung beim Zentral-Institut für Geschichte VEB Domowina – Verlag, Bautzen, 1981, 882 p. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1984, књ. XL, стр. 187–190.

[225]. Discussions. – [U] : Conférence internationale des balkanologues (Belgrade, 7–8. septembre 1982) : Éditions spéciales / Institut des études balkaniques, No 23 / rédacteurs Vasa Čubrilović, Sima Ćirković, Radovan Samardžić. Beograd : Balkanološki institut / SANU, 1984. P. 193.

[226] O jednom presentencijalizatoru čije je postojanje zavisno od neispustivog determinatora. – [U] : Wiener Slawistischer Almanach : Festschrift für Gerta Hüttl-Folter zum sechzigsten Geburtstag, 1984, Band 13. P. 109–111.

[227] О неким синтаксичким службама именица типа „човек, жена“ и сл. – Јужнословенски филолог, 1984, књ. XL, стр. 1–10.

[228] Zu einem Aspekt sprachlicher Interferenz mit einer Exemplifikation aus dem (Ober-) Sorbischen. – Zeitschrift für Slawistik (Berlin), 1985, Band XXX, Heft 1, s. 96–98.

[229] Maciej Grochowski, Stanisław Karolak, Zuzanna Topolińska, *Gramatyka współczesnego języka polskiego* : składnia. Warszawa : Institut języka polskiego / Polska Akademia Nauk : Państwowe wydawnictwo naukowe, 1984 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1985, књ. XLI, стр. 149–153.

[230] Об одной экспрессивной синтаксической конструкции. – [У] : Восточные славяне : язык, история, культура : к 85-летию академика В. И. Борковского / ответственный редактор Н. Караулов. Москва : Институт русского языка / Академия наук СССР, 1985. Стр. 192–196.

Превод на српски језик овог рада објављен је у књизи: Милка Ивић, *О зеленом коњу*, Београд, 1995, стр. [198]–205. – В. библ. јединицу 5 (12)

[231] On the Origin of the Adjectival Suffix -cat in Serbo-Croatian. – International Journal of Slavic Linguistics and Poetics (Columbus, Ohio), 1985, Vol. XXXI–XXXII, p. 207–210.

- [232] Три питања Милки Ивић / разговарао Милорад Радовановић. – Књижевна реч, 25. март 1985, год. XIII, стр. 1, 16–17 : [1] фотографија.
Тематски блок о Милки Ивић (стр. 17–19) приредио је Милорад Радовановић.
- [233] Дискусија. – [У] : IX међународни сјезд славистов, Кіев, септембар 1983 г. : материјали дискусије. Москва : Языкознание / Академија наук СССР ; Кіев : Академија наук УССР, 1986. Стр. 235–236, 247, 275, 292.
- [234] Jedan prilog problematici metafore. – Filologija (Zagreb : Razred za filološke znanosti / JAZU), 1986, knj. 14, str. 123–127.
- [235] O slovenačkom „en (neki)“ i problemima referencija [1985]. – [У] : Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovija : akademiku Tinetu Logarju ob sedamdesetletnici. Ljubljana : SAZU, 1986 [št. 1989]. Str. 111–116.
- [236] On referential strategies : genivization vs. adjectivization in Serbo-Croatian. – [У] : Linguistische Arbeitsberichte. Leipzig : Sektion Theoretische und angewandte Sprachwissenschaft / Karl-Marx-Universität, 1986. Band 54–55. S. 23–27.
- [237] Der Einfluß der deutschen auf Lexik und Phraseologie bei Vuk. – [У] : Vuk Stefanović Karadžić 1787–1987 : Festschrift zu seinem 200. Geburtstag / Redaktion Walter Lukan und Dejan Medaković. Wien : Österreichische Ost- und Südosteuropa-Institut, 1987. S. 193–202.
Prevod na srpskohrvatski jezik je objavljen u knjizi: Milka Ivić, *O jeziku Vukovom i vukovskom*, Novi Sad, 1990, str. 25–32. – V. bibl. jedinicu 3 (2).
- [238] Јован Кашић, Трагом Вукове речи. – [У] : Трагом Вукове речи : чланци и расправе / Јован Кашић ; приредио Драгољуб Петровић. Нови Сад : Матица српска, 1987.
- [239] Кадар – кључни проблем. – Марксистичка мисао, 1987, бр. 5–6, стр. 64–65.
Тематски блок: дискусија *Проблеми језика и језичке политике на српскохрватском језичком појмачју*. Учесници дискусије: Драго Ђупић, Митар Пешикан, Милка Ивић и др.
- [240] О неким српскохрватским граматичким феноменима условљеним емпатијом. – Јужнословенски филолог, 1987, књ. XLIII, стр. 41–47.

[241] O posesivnom genitivu u slovenačkom jeziku. – Razprave (Ljubljana : II odeljenje / SAZU), 1987, sv. XI, str. 155–160.

[242] O разликовању начелног од конкретног саопштавања у српскохрватском језику : [приступна беседа одржана на свечаном скупу 11. октобра 1984] – Глас СССЛП / САНУ. Одељење језика и књижевности, књ. 13. Београд : Српска академија наука и уметности, 1987, стр. 1–6.

[243] Поводом поновног превођења „Новог завјета“. – Банатски вестник Српске православне цркве, 1987, год. VII, бр. 4, стр. 17–19.

[244] Radoslav Katičić, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika : nacrt za gramatiku* [= Djela JAZU / urednik Rudolf Filipović, knj. 61, Zagreb, 1986]. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1987, књ. XLIII, стр. 237–243.

[245] Још о декомпоновању предиката. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1988, књ. XLIV, стр. 1–5.

[246] О Вуковој лексици и поводом ње. – Научни састанак слависта у Вукове дане : [Реферати и саопштења, Међународни славистички центар, Београд – Нови Сад – Тршић, 14–20. 9. 1987], 1988, књ. XVII, св. 1, стр. 23–28.

[247] O jeziku Save Mrkalja. – [U] : Zbornik radova o povijesti i kulturi srpskog naroda u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj. Zagreb : Odbor za koordinaciju proučavanja povijesti i kulture srpskog naroda u SRH / Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1988. Knj. I, str. 47–52.

[248] On the Metaphorical Use of Antonyms. – Canadian American Slavic Studies, 1988, Vol. XXII, № 2, p. 143–146.

[249] У врху светске лингвистике / разговор водио Светозар Стијовић. – Задужбина [Лист Вукове задужбине], мај 1988, год. I, бр. 2, стр. 3.

[250] The „change-in-state“ -oriented adverbs. – [U] : Folia Philologica Jugoslavo-Polonica. Katowice : Uniwersytet Śląsky 1988. T. I. P. 9–15. Превод на српски, уз небитне измене, објављен је под насловом „О прилозима за промену (неког претходно успостављеног) стања“ у књизи: Милка Ивић, *О зеленом коњу*, Београд, 1995, стр. [298]–304. – В. библи. јединицу 5 (19).

[251] Запис о Косовском боју [1988]. – [У]: Свети кнез Лазар : споменица о шестој стогодишњици Косовског боја 1389–1989. Београд : Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1989. Стр. 159–162.

Белешке и библиографија уз текст.

[252] Mluvnicke češtiny (3). Skladba. Academia, Praha, 1987, 746 стр. : [приказ, 1989]. – Јужнословенски филолог, 1989, књ. XLV, стр. 209–212.

[253] Нека запажања о броју и роду у српскохрватском језику [1988–1989]. – Јужнословенски филолог, 1989, књ. XLV, стр. 27–44.

[254] On referentially used nouns and the upgrading / downgrading of their identificatory force. – [U] : Yugoslav General Linguistics / edited by Milorad Radovanović. Amsterdam (Philadelphia) : John Benjamins Publishing Co., 1989. P. 91–99. (Linguistics and Literary Studies in Eastern Europe ; Vol. 26)

[255] Bohuslav Hávranek na stranicama jugoslovenskih lingvističkih publikacija [1989]. – [U] : Slavia Pragensia XXXIV. Acta Universitatis Carolinae – Philologica, 1–3. Praha, 1990. P. 259–262.

Zbornik je posvećen Bohuslavu Hávraneku.

[256] О видском пару „судити / осудити“ и поводом њега [1989]. – Македонски јазик (Скопје), 1989–1990 [шт. 1995], књ. XL–XLI, стр. 197–200.

[257] О лексичко-граматичком споју „казати уговор“ и поводом њега [1990]. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1990, књ. XXXIII, стр. [163]–166.

[258] О речима које исказују [значење] „људски створ“ у најнеодређенијем смислу [1990]. – Јужнословенски филолог, 1990, књ. XLVI, стр. 1–11.

[259] On the Slavic word for „one“ in the predicate-noun determiner position [1989]. – Резюме. – Съпоставително езикозвање (Софија), 1990, г. XV, кн. 4–5, стр. 53–55.

[260] Размрсујем запетљано... : разговор поводом шестог издања књиге „Правци у лингвистици“ / разговарао Сава Даутовић. – НИН, б. децембар 1990, бр. 2084, стр. 37–39 : [2] фотографије.

[261] Semantika predloga u izrazima tipa „sedeti na suncu / sedeti u hladu“ i sl. 1989]. – Wiener slavistisches Jahrbuch (Wien), 1990, Band 8, s. 79–81.

Posebna sveska časopisa: Croatica – Slavica – Indoeuropea / herausgegeben von Georg Holzer.

[262] О одредбама категоризовања [1991]. – Јужнословенски филолог, 1991, књ. XLVII, стр. 29–36.

[263] On „dual“ human nouns [1989]. – [U]: Problemy opisu grammatycznego języków słowiańskich. Warszawa : Instytut języki polskiego / Polska akademia nauk, 1991. P. 81–83.

[264] Будућност је велика непознаница / разговарао Милош Јевтић. – Политика, 26. септембар 1992, год. 89, бр. 28366, стр. 11.

[265] Quelques réflexions autour des termes signifiant „individu“, „(une, la) personne“ [1989]. – [U] : Études de linguistique romane et slave. Cracovie : Département d' études romanes / École normale supérieure, 1992. P. 287–190.

[266] O gramatičkom razlikovanju neudatih ženskih osoba od udatih u nekim poljskim dijalektima [1989]. – Studia z dialektologii polskiej i słowiańskiej (Warszawa), 1992, p. 89–91. (Seria : Język na Pograniczach, 4)

[267] О „денотативном“ и „конотативном“ карактеризовању [1992]. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1992, књ. XLVIII, стр. 1–11.

[268] Further Insight into Contrastive Analysis [= Linguistic and Literary studies in Eastern Europe, (LLSEE) vol. 30] / edited by Jacek Fisiak. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Co., 1990, VII, 610 стр. : [приказ, 1991]. – Јужнословенски филолог, 1992, књ. XLVIII, стр. 171–176.

[269] Boris Hlebec, *Aspects, Phases and Tenses in English and Serbo-croatian* (= Grazer linguistische Monographie, 8). Graz, 1990, 190 str. : [приказ]. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1993, књ. XXXVI, св. 1, стр. 185–188.

[270] Запис о Косовском боју. – [У] : Списи о Косову / приредила Милица Грковић. Београд : Просвета, 1993. Стр. 86–90.

[271] О детерминацији по критерију „познатост у јавности“ [1991]. – [У] : *Philologia slavica* : к 70-летию академика Н. И. Толстого. Москва : Институт славяноведения и балканистики (Отделение литературы и языка ; Отделение истории) / Российская академия наук, 1993. Стр. 323–325.

[272] О разликовању људи по боји. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1993, књ. XLIX, стр. [1]–21.

Објављено са неким изменама (неки цитати на страним језицима су изостављени, а неки преведени на српски) у књизи: Милка Ивић, *О зеленом коњу*, Београд, 1995, стр. [9]–46. – В. библ. јединицу 5 (1)

[273] О Стојану Новаковићу : из новог угла. – Задужбина [Лист Вукове задужбине], 1993, год. VI, бр. 21, стр. 5.

[274] Шта је наспрам славе / разговарала Радмила Станковић. – Борба (Београдско изд.), 5. јануар 1993, год. LXXI, бр. 5, стр. 20.

[275] О зеленом коњу. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1994, књ. XXXVII, св. 1–2, стр. [231]–238.

[276] On Aleksandar Belić and Anton Reichling. – *Voortgang Jaarboek voor de Neerlandistiek*, 1994, n. 14.

[277] Педесети број Јужнословенског филолога. – Јужнословенски филолог, 1994, књ. L, стр. 1–3.

[278] Плава боја као лингвистички проблем. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1994, књ. L, стр. 99–116.

Апстракт : стр. 99. – Цитирана литература : стр. 113–115. – Резиме : стр. 115–116.

[279] Милош Јевтић, *Двадесет година – двадесет разговора* : [предговор]. – [У] : Двадесет година – двадесет разговора / Милош Јевтић. Београд : Радио телевизија Србије, [1995]. Књ. 1. Стр. I–II. (Библиотека Уметност звука ; књ. 3) (Колекција Одговори ; књ. 26)

[280] О глаголима изведеним од назива „људских боја“. – Даница : српски народни илустровани календар за 1995. Београд : Вукова задужбина, 1995. Год. 2, стр. 259–269.

Интегрални текст рада је објављен у књизи: Милка Ивић, *О зеленом коњу*, Београд, 1995, стр. [47]–58. – В. библ. јединицу 5 (2)

[281] Погледи Стојана Новаковића на српски књижевни језик [1992]. – Summary. – [У] : Стојан Новаковић : личност и дело / уредник Владимир Стојанчевић. Београд : Српска академија наука и уметности, 1995. Стр. [331]–335. (Научни скупови ; књ. LXXVII. Одељење језика и књижевности ; књ. 25)

[282] Још једном о „народњацима“ [1996]. – [У] : Од мита до фолка : [зборник] / уредник Драгослав Срејовић. Крагујевац : Центар за научна истраживања САНУ : Универзитет, 1996. Стр. 103–108. (Библиотека Лицеум ; књ. 2)

Предавање одржано крајем 1996. године у оквиру делатности Центра за научна истраживања САНУ и Универзитета у Крагујевцу.

[283] Митар Пешикан (8. XI 1927 – 8. VII 1996) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 1996, књ. LI, стр. 237–238.

[284] Никита Иљич Толстој (1923–1996) : [некролог]. – Годишњак СП за 1996. годину. Београд : Српска академија наука и уметности, шт. 1997. Стр. 581–582.

[285] О „бојити / фарбати“ и још понечем [1996]. – Summary. – Наш језик, н. с., 1996, књ. XXXI, св. 1–5, стр. 71–75.

[286] О „zamkama“ u definicijama školskih gramatika [1996]. – Summary. – [У] : Istraživanja jezika i oko jezika : [zbornik radova posvećen prof. Naumu Dimitrijeviću] / priredila Slobodanka Đolić. Beograd : Čigoja štampa, 1996. Str. 47–52.

[287] О изразима „плав“ и „модар“ : нова сазнања [1996]. – Јужнословенски филолог, 1996, књ. LI, стр. 11–17.

[288] О „народњацима“ с језичке тачке гледишта [1995]. – Summary. – [У] : Право и лажно народно песништво : научни скуп (Деспотовац, 26–27. 8. 1995) / уредник Мирослав Пантић. Деспотовац : Народна библиотека „Ресавска школа“, 1996. Стр. 193–198. (Дани српскога духовног преображења ; књ. 3)

[289] О Роману Јакобсону поводом стогодишњице његовог рођења (11. 10. 1896 – 11. 11. 1996). – Summary. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1996 [шт. 1998], књ. XXXIX, св. 2, стр. 9–17.

[290] [Odgovor na anketu, 1995] : „Jaké jsou dnešní aktuální problémy slovanské filologie ?“ . – Slavia (Praha), 1996.

[291] On „real mother“, „real man“ and similar expressions [1992]. – [U] : Discourse and Meaning : Papers in Honor of Eva Hajičová / edited by Barbara H. Partee, Petr Sgall. Amsterdam (Philadelphia) : John Benjamin Publishing Company, 1996. P. [163]–167.

[292] Општи поглед на проблем туђица [1995]. – Summary. – [У] : О лексичким позајмљеницама : зборник радова са научног скупа „Стране речи и изрази у српском језику, са освртом на исти проблем у језицима националних мањина“ : [18–20. октобар 1995]. Суботица : Градска библиотека ; Београд : Институт за српски језик / САНУ, 1996. Стр. 11–16.

[293] Разговор с Милошем Јевтићем. – [У] : Са домаћим славистима / Милош Јевтић ; предговор Никита Иљич Толстој. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : Вукова задужбина : „Орфеин“, 1996. Књ. 1. Стр. 280–296. (Колекција Одговори ; књ. 30)

[294] Светско путовање идеја Романа Јакобсона : [резиме реферата, 1996]. – Тезе и резимеи : 26. Научни састанак слависта у Вукове дане (Београд, Манасија, 9–14. 9. 1996). Београд : Међународни славистички центар, [шт. 1997]. Стр. 3.

[295] Jeff Bernard, Katalin Neumer (Hg.), *Zeichen, Sprache, Bewußtsein* (= Österreichisch-ungarische Dokumente zur Semiotik und Philosophie, 2). Wien, 1994, 464 str. : [приказ, 1995]. – Јужнословенски филолог, 1996, књ. LII, стр. 193–196.

[296] Arne Gallis (29. XI 1908 – 31. I 1997) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 1997, књ. LIII, стр. 270–271.

[297] Арне Галис (Arne Gallis) : [некролог]. – Годишњак CIV за 1997. годину. Београд : Српска академија наука и уметности, шт. 1998. Стр. 581–582.

[298] Леон Којен, *Сџудије о српском сџиху*, Сремски Карловци : Нови Сад, 1996 : [приказ, 1996]. – Јужнословенски филолог, 1997, књ. LIII, стр. 211–214.

[299] О испуштању облика „се“ у неким репликативним реченицама. – [У] : Общност и многообразија на славјанските езици : сборник в чест на проф. Иван Леков. Софија : Академично славистично друштво, 1997. Стр. 67–71.

[300] О одредби „известан“. – Summary. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1997, књ. XL, св. 2, стр. 109–116.

[301] О смислу елипсе глаголског „се“ [1996]. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1997, књ. LIII, стр. 29–33.

[302] О Хомеровом „αἴθρα οἴνου“ и о српском „рујно вино“ [1996]. – Summary. – [У] : Из књижевности : зборник радова у част академика Предрага Палавестре / уредник Миодраг Матицки. Београд : Институт за књижевност и уметност, 1997. Стр. 93–97. (Посебна издања / Институт за књижевност и уметност ; књ. 20)

[303] Светско путовање идеја Романа Јакобсона. – Научни састанак слависта у Вукове дане. (Београд : Међународни славистички центар), 1997. Књ. 26, св. 2, стр. 5–10.

[304] Апел Влади Републике Србије и ректору Београдског универзитета поводом доношења Закона о универзитету (21. 7. 1998) / потписници: 18 чланова Одељења за језик и књижевност. – Годишњак CV за 1998. годину. Београд : Српска академија наука и уметности, [шт. 1999]. Стр. 202–203.

Будући да није стигао одговор од надлежних власти, Одељење је у целини издало ново заједничко саопштење 17. новембра 1998 : стр. 203.

[305] Даринка Гортан Премк, *Полисемеја и организација лексичког система у српском језику*, Београд, 1997 : [приказ, 1998]. – Јужнословенски филолог, 1998, књ. LIV, стр. 201–203.

[306] Јужнословенски филолог [1998] : [Славистички научноистраживачки пројекат]. – Славистика. Београд : Славистичко друштво Србије, 1998, књ. II, стр. 221–224.

[307] О Александру Белићу поводом Антона Рајхлинга [1998]. – Summary. – Глас CCCLXXXV / САНУ. Одељење језика и књижев-

ности, књ. 17. Београд : Српска академија наука и уметности, 1998. Стр. 23–30.

[308] О важности „sporednog“ за razumevanje svog i savlađivanje tuđeg jezika. – Summary. – Glossa (Beograd), 1998, god. IV, sv. 3, str. 5–7.

[309] О прилошкој детерминацији глаголског предиката [1998]. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1998, књ. LIV, стр. 1–6.

[310] О реченицама типа „Ко то каже“ и „Ко да то каже“ [1998]. – Наш језик, н. с., 1998, књ. XXXII, св. 3–4, стр. 131–133.

[311] On the Functional scope of Predicate Modifiers [1997]. – [U] : Issues of Valency and Meaning : Studies in Honor of Jarmila Panevová / edited by Eva Hajičová. Prague : Karolinum : Charles University Press, 1998. P. 43–46.

[312] Поводом израза „ни на синь ноготок“. – [У] : Слово и култура : памяти Никиты Ильича Толстого. Москва : Институт славяноведения / Российская академия наук : издательство „Индрик“, 1998. Вып. I. Стр. 105–111.

[313] Предговор приређивача овог издања [1998]. – [У] : Општа лингвистика / Александар Белић ; приређивач Милка Ивић. [Треће изд.]. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1998. Том I. Стр. 5–12. (Изабрана дела Александра Белића ; књ. 1)

[314] „Бело“ као лингвистички и културолошки проблем. – Summary. – Јужнословенски филолог, 1999, књ. LV, стр. 1–19.

[315] Година 1847 : прва свеска *Гласника* Друштва српске словесности [1997]. – Zusammenfassung. – [У] : Година 1847. у српској књижевности и култури : [зборник] / уредник Предраг Палавестра. Београд : Српска академија наука и уметности, 1999. Стр. [45]–52. (Научни скупови / САНУ, књ. 91 ; Одељење језика и књижевности ; књ. 13)

[316] Из проблематике модалних реченичних значења [1999]. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1999, књ. XLII, стр. 25–29.

[317] Начелни став Одељења језика и књижевности према предлогу за измену имена Речника. – Годишњак CVI за 1999. годину. Београд : Српска академија наука и уметности, 1999. Стр. 185–187.

[318] О изабраним делима Александра Белића : осврт уназад – у остварено / Милка Ивић. – [У] : Универзитетска предавања из савременог српскохрватског језика ; Библиографија / Александар Белић ; приредио Живојин Станојчић. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1999. Стр. [351]–355. (Изабрана дела Александра Белића ; књ. 14)

[319] О неким актуелним проблемима граматике српског језика [1997]. – [У] : Актуелни проблеми граматике српског језика : [зборник радова са другог међународног научног скупа, Суботица, 22–24. октобар 1997] / уредник Јудита Планкош ; редактори Милка Ивић... [и др.]. Суботица : Градска библиотека ; Београд : Народна библиотека Србије : Институт за српски језик САНУ, 1999. Стр. 11–14.

[320] О реченицама типа „отишла је код мајке / отишла је до мајке“ [1998]. – Summary. – Наш језик, н. с., 1999, књ. XXXIII, св. 1–2, стр. 1–4.

[321] О сигнализовању значењске разлике „de re / de dicto“ [1999]. – Summary. – Српски језик, 1999, год. IV, св. 1–2, стр. 41–44.
Број часописа посвећен професору Асиму Пеци.

[322] Семантика и структура на словенскиот вид III. Редактори Станислав Каролак и Људмил Спасов. Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици, 1998, 234 стр. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1999, књ. LV, стр. 124–128.

[323] Душка Кликовац, *Семантика њредлоја* : студија из когнитивне лингвистике : [критички приказ]. – Јужнословенски филолог, 2000, књ. LVI, св. 1–2, стр. 79–82.

Двоброј часописа у знак сећања на академика Павла Ивића.

[324] Замир Курбанович Тарланов, *Становление типологии русского предложения в ее отношении к этнофилософии*, Петрозаводск 1999, Министерство профессионального образования Российской

федерации, Петрозаводский государственный университет, 207 стр. : [критички приказ]. – Зборник Матице српске за славистику (Нови Сад), 2000, књ. LVIII–LIX, стр. 213–214.

[325] Каже се „сео поред ње“ али не и „устао поред ње“ ; зашто? – Резюме. – Наш језик, н. с., 2000, књ. XXXIII, св. 3–4, стр. 185–187.

[326] The Markedness Principle and the Slavic Color Vocabulary [1998]. – [U] : History and Perspectives of Language Study : Papers in Honor of Ranko Bugarski / ed. by Olga Mišeska Tomić, Milorad Radovanović. Amsterdam (Philadelphia) : John Benjamins Publishing Co., 2000. P. 142–145. (Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science. Seria IV, Vol. 186)

[327] О граматичком статусу израза „узалуд“. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 2000, књ. XLIII, стр. 243–248.

Број зборника посвећен др Драгољубу Петровићу поводом 65-годишњице живота.

[328] О модификатору „улоге“ агенс. – Јужнословенски филолог, 2000, књ. LVI, св. 1–2, стр. 463–467.

Двоброј часописа у знак сећања на академика Павла Ивића.

[329] Поводом пословице „Зец ће се окоти, онђе и погине“ [1999]. – Даница : српски народни илустровани календар за 2000. Београд : Вукова задужбина, шт. 1999. Књ. 7, стр. 413–424.

[330] Рекли су о „Семољ гори“ : [Миро Вуксановић, *Семољ јора*] / Слободан Калезић, Милка Ивић, Јован Делић, Миломир Петровић. – Никшићке новине, 14. децембар 2000, год. XXXII, бр. 1293, стр. 23.

[331] Једно давно постављено питање: значе ли „откад“ и „откако“ исто? – Summary. – Наш језик, н. с., 2001, књ. XXXIV, бр. 1–2, стр. 1–5.

[332] Лингвистичко-културолошки аспекти речи „књига“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2001. Београд : Вукова задужбина, шт. 2000. Књ. 8, стр. 377–383.

[333] Неки увиди у конструкције типа „чекати некога / на некога“ и „заборавити нешто / на нешто“. – Summary. – Зборник Матице срп-

ске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 2001, књ. XLIV, св. 1–2, стр. 7–11.

[334] О Белићу – поводом најновијих догађања у лингвистици. – Summary. – Глас ССCLXXXIX. Одељење језика и књижевности, књ. 17. Београд : Српска академија наука и уметности, 2001. Стр. [79]–83. Апстракт : стр. [79]. – Цитирана литература : стр. 82. – Summary : стр. 83.

[335] О метафоричким екстензијама назива боја [2001]. – Кодови словенских култура, 2001, год. VI, св. 6, стр. 7–13.

[336] Подсећање на Ђуру Даничића. – Летопис Матице српске (Нови Сад), јануар–фебруар 2001, год. CLXXVII, књ. 467, св. 1–2, стр. 57–63.

[337] Светозар Стијовић (22. III 1939 – 29. VII 2000) : [некролог]. – Јужнословенски филолог, 2001, књ. LVII, стр. 129–131.

[338] Zuzana Topolinjska, *Polski-makedonski* : gramatička konfrontacija. Zdanie w zdaniu 5. Реченица во реченица, Скопје, МАНУ, 2001, 202 str. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2002, књ. LVIII, стр. 87–88.

[339] Нека размишљања о лексикографско-лексиколошким проблемима. – [У] : Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе : зборник радова са међународног научног скупа о лексикографији и лексикологији (Београд, Нови Сад, 10–12. април 2001). Нови Сад : Матица српска ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2002. Стр. 23–28.

[340] О именицама у парапрономиналној служби. – Summary. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 2002, књ. XLV, св. 1–2, стр. 13–19.

[341] О језику законских прописа којима су утемељаване „претече Српске академије наука и уметности“. – Summary. – Глас СССXCIV / САНУ. Одељење језика и књижевности, књ. 19. Београд : Српска академија наука и уметности, 2002, стр. 17–26.

[342] О појму „одговорност“ и агентивној улози оруђа за вршење радње. – Summary. – Јужнословенски филолог, 2002, књ. LVIII, стр. 15–22.

[343] О проблему реда речи. – Славистични студии (Скопје), 2002, бр. 10, стр. 167–172.

[344] Поводом македонских конструкција типа „кола на брат ми / кола од брат ми“. – [У] : Делото на Блаже Конески : Остварување и перспективи. Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 2002. Стр. 413–418.

[345] Разборите језичке доумице. – [У] : Језичке доумице : чланци објављени у Политици од 26. маја 2001. до 12. октобра 2002 / Егон Фекете. Београд : Београдска књига : Апостроф, 2002. Стр. 5.

2. изд. 2005 : Егон Фекете, *Језичке доумице : новије и старије*

[346] Ризница за науку. – [У] : Књига о „Семољ гори“ Мира Вуксановића / приредили Милош Јевтић, Радован Поповић. Београд : Народна књига – Алфа, 2002, стр. 99–101.

[347] Слово о језику. – [У] : Слово о језику : језички поучник, књ. 2 / Драго Ћупић, Егон Фекете, Богдан Терзић. Београд : Партенон, 2002.

[348] Anne Grobet, *L'identification des topiques dans les dialogues*, Bruxelles, 2002, 422 стр. : [критички приказ]. – Јужнословенски филолог, 2003, књ. LIX, стр. 175–176.

[349] Блечићева језичка бисерна ковница : једно реаговање (М. Р. Блечић, *Језичка књижевна ковница*, Нова Пазова, Бонарт, 2002). – Књижевне новине, 15. јануар – 15. март 2003, год. LV, бр. 1074–1077, стр. 33.

[350] О времену кад су Србијом шетали „сретаоци“ и „нуђачи“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2003. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2002]. Књ. 9, стр. 339–344.

[351] О неким Вуковим месним и временским придевским одредбама. – Summary. – Наш језик, 2002–2003, н. с., књ. XXXIV, св. 3–4, стр. 173–176.

[352] О неким особеностима личних заменица у процесу анафоризације. – Summary. – Јужнословенски филолог, 2003, књ. LIX, стр. 1–10.

- [353] O srpskim partikulama „pa“ i „ma“ : iz perspektive „fativne“ i „reaktivne“ funkcije jezika. – Summary. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику (Нови Сад), 2003, књ. XLVI, св. 1, стр. 15–21.
- [354] On the Anaphora Problem in Slavic. – International Journal of Slavic Linguistics and Poetics : Henrik Birnbaum in memoriam, 2002–2003, t. XLIV–XLV, p. 245–247.
- [355] Snježana Kordić, *Riječi na granici pinoznačnosti*, Zagreb, 2002, 227 стр. : [критички приказ]. – Јужнословенски филолог, 2003, књ. LIX, стр. 189–191.
- [356] Значењска подспецификованост лексеме „ствар“. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2004 [шт. 2005], књ. XLVII, св. 1–2, стр. 37–42.
- [357] Кулинарски рецепти у Вуковом рјечнику. – Даница : српски народни илустровани календар за 2004. Београд : Вукова задужбина [шт. 2003]. Књ. 10, стр. 318–322.
- [358] Љубљанска *Linguistica* за 2001. и 2002. годину : [приказ, 2004]. – Јужнословенски филолог, 2004, књ. LX, стр. 193–198. *Linguistica* (Ljubljana) XLI, 2001, 182 str. ; XLII, 2002, 217 str.
- [359] Неочекиваност и њене прагматске ознаке у стандардном српском [2004]. – Summary. – Јужнословенски филолог, 2004, књ. LX, стр. 15–20.
Апстракт : стр. 15. – Цитирана литература : стр. 16–19. – Summary : стр. 20
- [360] О лексичком обелодањивању појма „заменити / замењивати некога неким“ у српском језику нашег и Вуковог времена. – Summary. – Глас СССХСVIII. Одељење језика и књижевности, књ. 20. Београд : Српска академија наука и уметности, 2004. Стр. 1–9.
- [361] О одредби „разговорно“ и поводом ње. – Summary. – Јужнословенски филолог, 2004, књ. LX, стр. 1–6.
Апстракт : стр. 1. – Цитирана литература : стр. 5–6.
- [362] Писмено обраћање са „ти / ви“ у Карађорђевој и Милошевој Србији. – Даница : српски народни илустровани календар за 2004. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2003]. Књ. 11, стр. 346–348.

[363] „Писмо“ Бошка Петровића. – [У] : Разговор о тајнама Бошка Петровића : зборник радова (књижевно-научни скуп „Књижевно дело Бошка Петровића, Нови Сад, Бечеј, 2002) / уредници Славко Гордић, Иван Негришорац. Нови Сад : Матица српска, 2004. Стр. 75–78.

[364] Појам „*verum focus*“ и његово сигнализовање у савременом стандардном српском. – Summary. – Наш језик, н. с., 2004, књ. XXXV, св. 1–4, стр. 1–5.

[365] Софија Милорадовић, *Ујошреба њадежних облика у јовору Параћинској Поморавља* : балканистички и етномиграциони аспект, Београд, 2003, 365 стр. : [критички приказ, 2004]. – Јужнословенски филолог, 2004, књ. LX, стр. 218–220.

[366] Duška Klikovac, *Metafore u mišljenju i jeziku*, Beograd, Biblioteka XX vek, Knjižara „Krug“, 2004, 218 str. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2005, књ. LXI, стр. 272–273.

[367] Когнитивни и граматички аспекти евалуације изразом „добар (-а, -о)“. – Summary. – Јужнословенски филолог, 2005, књ. LXI, стр. 1–10.

[368] О Вуковом „управо“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2005. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2004]. Књ.12, стр. 299–303.

[369] О „малим клаузама“ и сличним синтаксичким конструкцијама. – Summary. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2005 [шт. 2006], књ. XLVIII, св. 1–2, стр. [7]–10.

[370] О придевима „висок“ и „велики“. – Summary. – Глас / САНУ, књ. СДИ. Одељење језика и књижевности, књ. 21. Београд : Српска академија наука и уметности, 2005. Стр. 27–37.

[371] О тзв. „транзитивним именицама“ које означавају људска бића. – Summary. – Наш језик, 2005, књ. XXXVI, св. 1–4, стр. 1–10.

[372] Ray Jackendoff, *Foundations of Language : Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford, Oxford University Press, 2004 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2005, књ. LXI, стр. 213–215.

- [373] Срето Танасић, *Синтаксичке теме* (Библиотека Пут у речи, књ. 8), Београд, 2005, 229 стр. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2005, књ. LXI, стр. 253–254.
- [374] Уз књигу „Синтаксичке теме“ : [поговор]. – [У]: Синтаксичке теме / Срето Танасић. Београд : Београдска књига, 2005. Стр. 225–226. (Библиотека „Пут у речи“ ; књ. 8)
- [375] Adele E. Goldberg, *Constructions at Work. The Nature of Generalization in Language*, Oxford, 2006 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2006, књ. LXI, стр. 367–368.
- [376] И књиге су се некада „одликовале добротом“. – Летопис Матице српске, септембар 2006, год. 182, књ. 478, св. 3, стр. 401–402.
- [377] Један закаснио одговор на једно давно постављено питање. – Зборник Матице српске за славистику, 2006, књ. 70, стр. 9–11.
- [378] Један славни Београђанин : Александар Белић. – Даница : српски народни илустровани календар за 2006. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2005]. Књ. 13, стр. 460–461.
- [379] Когнитивни аспекти феномена партонимије. – Зборник Матице српске за славистику, 2006, књ. 70, стр. 13–19.
- [380] Лексикологу у част : о једној лексичкој теми. – Годишњак за српски језик и књижевност (Ниш : Филозофски факултет), 2006, год. XX, бр. 8.
- [381] О данас доминантним научним погледима проучавалаца језика и књижевности. – Књижевност, 2006, год. LXI, књ. CXVI, св. 1, стр. 81–83.
- [382] О српским сложеним лексичким структурама чији су конститутивни елементи од- и глаголи обавештајне семантике. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2006 [шт. 2007], књ. XLIX, св. 1, стр. [7]–10.
- [383] О теорији антропоцентризма и српским језичким датостима. – Јужнословенски филолог, 2006, књ. LXII, стр. 1–6.

[384] О улози придевског атрибута у отклањању/успостављању дво-смисла. – [У]: Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија, књ. I : *Коинитивно- лингвистичка проучавања српског језика*. Београд : Српска академија наука и уметности, 2006. Стр. 121–125.

[385] Поводом годишњице смрти Бранислава Брборића. – Јужно-словенски филолог, 2006, књ. LXII, стр. 409–410.

[386] Поводом једног питања постављеног 1936. године у Нашем језику : [питање: „драговољац“ или „добровољац“, „драговољно“, „вољан“, „вољно“]. – Summary. – Наш језик, 2006, књ. XXXVII, св. 1–4, стр. [1]–3.

[387] Помињање Београда у Вуковом „Српском рјечнику“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2006. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2005]. Књ. 13, стр. 456–459.

[388] Slavolinguistica 6 : Björn Hansen / Petr Karlík (eds.), *Modality in Slavonic Languages. New Perspectives*, München, 2005 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2006, књ. LXII, стр. 358–359.

[389] Улога придева „висок“ и „велики“ онда кад не означавају физичко својство. – Summary. – Глас / САНУ, књ. CDV. Одељење језика и књижевности, књ. 22. Београд : САНУ, 2006. Стр. 51–58.

[390] Актуелни увиди у „врсте речи“. – Summary. – Наш језик, 2007, књ. XXXVIII, св. 1–4, стр. [5]–7.

[391] Актуелност Белићевих погледа на именицу. – [У]: Шездесет година Института за српски језик САНУ / уредник Срето Танасић. Београд : Институт за српски језик, 2007. Књ. I. Стр. [111]–123.

[392] Александар Белић : (2. 8. 1876 – 26. 2. 1960). – [У]: Шездесет година Института за српски језик САНУ / уредник Срето Танасић. Београд : Институт за српски језик, 2007. Књ. I. Стр. [107]–109.

[393] Иван Клајн и Милан Шипка, *Велики речник сѝраних речи и израза*, Нови Сад, 2007, Библиотека Речници, књ. 1, изд. Прометеј, 1640 стр. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2007, књ. LXIII, стр. [238]–239.

[394] Информативне улоге „пресупозиција“ и „импликација“ документоване српским језичким фактима : [ауторецензија]. – Јужнословенски филолог, 2007, књ. LXIII, стр. 1–6.

[395] Кад су „молери“ виђеним људима „молвали и пресликавали образ“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2007. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2006]. Књ. 14, стр. 379–383.

[396] Музика у Вуковом језику. – Даница : српски народни илустровани календар за 2007. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2006]. Књ. 14, стр. 384–387.

[397] О изразу „пусто турско“. – Summary. – Глас / САНУ, књ. CDVIII. Одељење језика и књижевности, књ. 23. Београд: САНУ, 2007, стр. [17]–21.

[398] О имплицативној / неимплицативној семантизованости придевских и прилошких израза при исказивању информације „више од“ : [ауторецензија]. – Јужнословенски филолог, 2007, књ. LXIII, стр. [7]–10.

[399] О једном специфичном синтаксичком средству за овремењавање српских назива људи : [међународна научна конференција „Словенске синтаксе“, Матица српска, 27–29. 10. 2005]. – Summary. – Зборник Матице српске за славистику, 2007, св. 71–72, стр. [13]–17.

[400] О когнитивним приступима изразу „данас“. – Summary. – Глас / САНУ, књ. CDVIII. Одељење језика и књижевности, књ. 23, 2007, стр. [23]–26.

[401] О односима између придева и прилога. – Наш језик, 2007, књ. XXXVIII, св. 1–4, стр. [9]–13.

[402] О специфичном лексичко-морфолошком ентитету „пут“. – [У] : Шездесет година Института за српски језик САНУ / уредник Срето Танасић. Београд : Институт за српски језик, 2007. Стр. [207]–214.

[403] On a Serbian discourse marker. – [У] : Това чудо – езикът! : Изследвания в чест на проф. д-р Живко Бояджијев. София : Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2007. Стр. 200–203.

[404] Поводом Вукове изјаве: „Дјела његова рђава или зла“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2007. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2006]. Год. 15, стр. 387–390.

[405] Прилог „лично“ у функцији реченичког субјекта. – Књижевност и језик, 2007, год. LIV, св. 3–4, стр. 215–218.

[406] Расправљања о језику у времену глобализације. – Summary. – Зборник Матице српске за књижевност и језик, 2007, књ. LV, св. 1, стр. 7–10.

[407] Релевантна улога чула мириса егземплификована српским језичким фактима. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2007, књ. L, стр. [297]–301.

Зборник посвећен проф. др Мати Пижурици поводом 65-годишњице живота.

[408] Robert D. Van Valin, Jr., *Exploring the Syntax-Semantics Interface*, Cambridge, 2005, Cambridge University Press, XXI, 310 str. : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 2007, књ. LXIII, стр. [225]–226.

[409] Уз српски језички приручник : [поговор] – [У]: Српски језички приручник / Павле Ивић, Иван Клајн, Митар Пешикан, Бранислав Брборић ; аутори поговора Предраг Пипер, Милка Ивић. 4. изд. Београд : Београдска књига, 2007. Стр. 335. (Библиотека Пут у речи ; књ. 4)

[410] Како српске језичке датости егземплификују собом појмовну категорију „биолошког времена“. – [У]: Етнолингвистичка проучавања српског и других словенских језика / уредили П. Пипер и Љ. Раденковић. Београд : Српска академија наука и уметности, 2008. Стр. 173–177.

[411] Милорад Радовановић, *Стари и нови сјиси* : огледи о језику и уму, Нови Сад, 2007 : [приказ]. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2008, књ. LI, св. 1–2, стр. 249–250.

[412] Нови приступ придевској проблематици. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2008, књ. LI, св. 1–2, стр. 7–11.

[413] Нови приступи прилошкој детерминацији глаголског предиката. – [У]: Семантичка проучавања српског језика / уредили М. Ра-

довановић и П. Пипер. Београд: Српска академија наука и уметности, 2008. Стр. 43–49.

[414] О изразу „тврђ“. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2008 [шт. 2009], књ. LI, св. 1–2, стр. 11–17.

[415] О тексту насловљеном „Основни закон Краљевско-српске академије наука“. – Глас / САНУ, књ. CDIX. Одељење језика и књижевности, књ. 24. Београд : Српска академија наука и уметности, 2008. Стр. 91–97.

[416] Приступ српским речима „он“ и „неко“ усклађен с актуелним теоријским виђењима. – Наш језик, 2008, књ. XXXIX, св. 1–4, стр. 3–4.

[417] Приче о речима [1] : Значењска и обличка својства глагола типа „годинати“ и „данити“ у Вуковом језику. – Даница : српски народни илустровани календар за 2008. Београд : Вукова задужбина [шт. 2007]. Год. 15, стр. 426–430.

[418] Приче о речима [2] : О изразу „пространо“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2008. Београд : Вукова задужбина [шт. 2007]. Год. 15, стр. 420–422.

[419] Приче о речима [3] : О времену када су се „читаонице“ држале у рукама. – Даница : српски народни илустровани календар за 2008. Београд : Вукова задужбина [шт. 2007]. Год. 15, стр. 422–425.

[420] Tri pitanja Milki Ivić. – [U]: Lingvistika Milke Ivić / [priredili] Predrag Piper i Milorad Radovanović. Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara „Krug“, 2008. Str. 5–19.

[421] Неколико мојих речи о Павлу. – Јужнословенски филолог, 2009, књ. LXV, стр. 9–10.

Тематски број за 2009: *У спомен на академика Павла Ивића.*

[422] Нов приступ улози израза „бар(ем)“ у стандардном српском. – Зборник Матице српске за књижевност и језик, 2009, књ. LVII, св. 2, стр. 253–255.

[423] О исказима којима се не исказују већ имплицирају комплекснији информативни подаци. – Summary. – Глас / САНУ, књ. CDX. Одељење језика и књижевности, књ. 25. Београд : Српска академија наука и уметности, 2009. Стр. [1]–5.

[424] О неким српским именицама које се употребљавају као специфични квантификатори. – Јужнословенски филолог, 2009, књ. LXV, стр. 61–64.

[425] О овремењености номиналних израза у стандардном српском језику. – Summary. – Зборник Матице српске за славистику, 2009, књ. 75, стр. [7]–9.

[426] О слоговној неједнакости неких израза коришћених како у Вуковом тако и у савременом српском језику. – Наш језик, 2009, књ. XL, св. 1–4, стр. 7–8.

[427] О тзв. NPN конструкцијама у савременом (стандардном) српском. – Славистика, 2009, књ. 13, стр. [289]–291.

[428] О четири обавештајна податка која је Вук исказивао речју „управо“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2009. Београд : Вукова задужбина [шт. 2008]. Год. 16, стр. 400–402.

[429] [Предговор]. – [У]: Синтаксичке теме / Срето Танасић. Београд : Београдска књига, 2009. 2 изд. (Библиотека „Пут у речи“ ; књ. 8)

[430] Реч унапред. – [У]: Трагом речи : разговори са Предрагом Пипером / Милош Јевтић. Београд : Београдска књига, 2009. Стр. 5. (Колекција Одговори ; књ. 170)

[431] Ирена Грицкат-Радуловић. – Јужнословенски филолог, 2010, књ. LXVI, стр. [11]–12.

Тематски број за 2010: *У спомен на академика Ирину Грицкајћ.*

[432] Квалификативна улога генитивне именичке форме с предлогом „од“. – Summary. – Јужнословенски филолог, 2010, књ. LXVI, стр. 269–271.

[433] О доприносу српског префикса „од-“ семантичком и грама-тичком лику глаголских лексема. – [У]: Grammaticalization in Slavic

Languages : From Areal and Typological Perspectives / edited by Nomachi Motoki. Sapporo: Slavic Research Center Hokkaido University, 2010. P. 105–106. (Slavic Eurasian Studies, 23)

[434] О неидентичном граматичком понашању српских лексичких антонима „дуго“ и „кратко“ при означавању времена. – Summary. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2010, књ. LIII, св. 1, стр.123–124.

Зборник посвећен сећању на академика Александра Младеновића.

[435] О некадашњем српском поздравном изразу „матерење“. – Зборник Матице српске за славистику, 2010, књ. 78, стр. 241–242.

[436] О неким досад неразматраним, информативним критеријумима од којих зависи коришћење/некоришћење предлога „од“. – Наш језик, 2010, књ. XLI, св. 1–2, стр. 3–7.

[437] Приче о речима [4] : Вуков *Српски рјечник* као информатор о српској културној историји. – Даница : српски народни илустровани календар за 2010. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2009]. Год. 17, стр. 400–402.

[438] Приче о речима [5] : О увидима у развој српског језика које пружа поређење двају речника: Вуков *Српски рјечник 1852.* и *Речник српскога језика* Матице српске 2007. – Даница : српски народни илустровани календар за 2010. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2009]. Год. 17, стр. 400–402.

[439] Приче о речима [6] : О употреби израза „којешта“, „којекуде“ и „којекако“ у Вуковом језику. – Даница : српски народни илустровани календар за 2010. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2009]. Год. 17, стр. 400–402.

[440] Приче о речима [7]: Поводом Вуковог израза „доста“ и „прилично“. – Даница : српски народни илустровани календар за 2010. годину. Београд : Вукова задужбина [шт. 2009]. Год. 17, стр. 400–402.

[441] О изразима „врло“ или „врли човек“, „врла жена“ у стандардном српском језику. – Зборник Матице српске за славистику, 2010, књ. 78, стр. 239–240.

[442] О исказним могућностима српског израза „бол болује“ у XX веку. – Наш језик, 2010, књ. XLI, св. 1–2, стр. 7–9.

[443] Приче о речима [8] : О Вуковим „слушачима“. – Даница : српски народни илустровани календар за годину 2011. Београд : Вукова задужбина [шт. 2010]. Год. 18, стр. 380.

РЕДАКТОРСКИ РАД

Сѝручни часоѝиси

[444] Зборник [Матице српске]⁹ за филологију и лингвистику = Archivum philologicum et linguisticum. – Нови Сад : Матица српска, књ. I, 1957–

Главни уредници од оснивања: Миливој Павловић (1957–1960), Рудолф Коларич (1961–1962), Павле Ивић (1963–2000), Александар Младеновић (2000–2009), Јасмина Грковић-Мејџор (2010–). – Зборник излази у две свеске годишње. – Милка Ивић је члан Уредништва од оснивања (1957–2010)

[445] Acta linguistica Hafniensia : International Journal of General Linguistics. – Kobenhaven, 1939–

Члан редакционог одбора 1964–1965, до смрти оснивача и главног уредника Л. Хјелмслева (Louis Hjelmslev, 1939–1965)

[446] Јужнословенски филолог : повремени¹⁰ спис за словенску филологију и лингвистику. – Београд : изд. А. Белић¹¹ [год. I], књ. 1, св. 1–2 (1913)–1938 ; [год. II], књ. 2, св. 1–2 (1921) – књ. 11 (1931) ; књ. 12 (1933) – књ. 17 (1938/1939) ; САНУ, Институт за српски језик, књ. 18, св. 1–4 (1949/1950).

⁹ Од I (1957) до XXVI књиге (1983) зборник је излазио под називом *Зборник за филологију и лингвистику*.

¹⁰ „...Јужнословенски филолог ... живи као *повремени сѝис* све до 1976, а почев с том годином, па све до дана данашњег, то је редовна годишња публикација (којој је, сходно томе, скинуто са корица обавештење о „повремености.“ – Милка Ивић, *Педесетѝи број Јужнословенскоѝ филолоѝа*, Јужнословенски филолог, 1994, књ. L, стр. 1.

¹¹ Прва серија [бројеви од I до XVII] *Јужнословенскоѝ филолоѝа* није била везана ни за једну установу. Издавао га је Александар Белић, уз сарадњу уредништва и помоћ Академије и Београдског универзитета. Нова серија ЈФ и Наш језик (орган Лингвистичког друштва Филозофског факултета у Београду, од 1932) ушли су у издавачку делатност САН, као посебне едиције. – Ирена Грицкат, *Наша о језику у делатности Академије*, Глас САНУ, 1996, књ. XV, стр. 53.

Оснивачи: Љубомир Стојановић и Александар Белић. Одговорни уредници: Александар Белић (1913–1960), М. Стевановић (1961–1973), Милка Ивић од књ. XXXI (1974/1975) – LXVI (2010)

[447] Съпоставителное езикознание (Софија)

Милка Ивић је члан редакционог одбора од 1995. године

Едиције

[448] Библиотека Јужнословенског филолога. – Београд : Институт за српски језик САНУ, нова серија, 1970–

Прва серија едиције је почела да излази 1928. године у издању Филозофског факултета у Београду. Главни уредник је био академик Александар Белић, потом Михаило Стевановић (1961–1973). Од 1970. године излази нова серија, која до данас садржи 22 књиге¹². Академик Милка Ивић је уредник едиције од 1980. године.

Посебна издања књија

[449] *Lingvistika i poetika / Roman [Osipovič] Jakobson ; izbor i predgovor Milka Ivić, Sreten Marić.* – Београд : Nolit, 1966. – 326 стр. ; 19 cm. – (Sazvežđe, 16)

Predgovor / Milka Ivić : str. [9]–18. – Bibliografija : str. 324–326.

[450] *Balkanica* : зборник радова у част професора Радована Самарцића поводом шездесетог рођендана / редактор Милка Ивић. – Београд : Међуакадемијски одбор за балканологију СФРЈ : Балканолошки институт / Српска академија наука и уметности, 1983. – Књ. XIII–XIV ; 478 стр. : илустр.

Из садржаја: О исказивању временског понављања именима дана на јужнословенском односно балканском језичком подручју / Милка Ивић : стр. 323–326.

[451] О лексичким позајмљеницама : зборник радова са научног скупа „Стране речи и изрази у српском језику, са освртом на исти проблем у језицима националних мањина“ : [Суботица, 18–20. октобар

¹² Институт је кроз ову едицију наставио и своју серију *Посебних издања* (1954–1959, књ. 1–3), прекинуту одвајањем од САН, издајући повремено докторске дисертације или студије својих сарадника. – Ирена Грицкат, *Наука о језику у делатности Академије*, Глас САНУ, 1996, књ. XV, стр. 63.

1995] / редактор Милка Ивић... [и др.]. – Суботица : Градска библиотека ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 1996. – VI, 417 стр. ; 24 cm

Из садржаја: Општи поглед на проблем туђица / Милка Ивић : стр. 11–16.

[452] Изабрана дела Александра Белића / редакциони одбор Павле Ивић, Милка Ивић, Александар Младеновић, Живојин Станојчић, Драгољуб Петровић, Даринка Гортан-Премк, Радојица Јовићевић ; главни уредник Петар Пијановић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1998–1999. Томови I–XIV ; 25 cm

Том I : Општа лингвистика : О језичкој природи и језичком развоју : књ. 1–2¹³ / Александар Белић ; приредила и [предговор написала] Милка Ивић. – [3. изд.]. – 1998. – 589, [3] стр.

Предговор приређивача издања: стр. 5–12.

Том XIV : Универзитетска предавања из савременог српскохрватског језика / Александар Белић ; приредио Живојин Станојчић ; Библиографија радова Александра Белића / Ирена Грицкат ; Славица Илић. – 1999. – 355, [5] стр.

О изабраним делима Александра Белића : осврт уназад – у остварено / Милка Ивић : стр. [351]–355.

[453] Актуелни проблеми граматике српског језика : [зборник радова са II Међународног научног скупа, Суботица, 22–24. октобар 1997] / уредник Јудита Планкош ; редактор Милка Ивић... [и др.]. – Суботица : Градска библиотека ; Београд : Народна библиотека Србије : Институт за српски језик САНУ, 1999. – 307 стр. ; 24 cm

Из садржаја: О неким актуелним проблемима граматике српског језика / Милка Ивић : стр. 11–14.

[454] *Der altserbische bergmännische Wortschatz : sprachgeschichtliche Abhandlung* / Joseph Schütz ; уредник Милка Ивић ; предговор Александар Лома. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2003. – 147 стр. ; 24 cm. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 653. Одељење језика и књижевности ; књ. 54)

¹³ „Интегрални текст књиге I није преузет овде из њеног првог издања (1941) него из другог (1958)... и текст II књиге прилаже се овде у интегралној верзији, уз напомену да су му овог пута додати на крају и одговарајући регистри, којих он иначе, за разлику од текста књиге I, није имао.“ – Из предговора : стр. 12.

[455] Синтакса савременог српског језика : проста реченица / Предрог Пипер... [и др.] ; уредник (у редакцији) Милка Ивић. – Београд : Институт за српски језик САНУ : Београдска књига ; Нови Сад : Матица српска, 2005. – (Прилози граматици српског језика)

IV НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКТИ

[456] Савремени српскохрватски језик : [пројекат Института за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду]

Објављени радови (седам студија): *Лингвистички ојлеги*, 1983 – в. библи. јед. 2

[457] *Razvoj savremenih jezika naroda i narodnosti Vojvodine* : [пројекат Филозофског факултета у Новом Саду]

[1] *Istraživanja razvoja savremenih jezika naroda i narodnosti Vojvodine* : naučno-istraživački projekat / autori Dragoljub Petrović, Milka Ivić, Pavle Ivić... [и др.] ; priredio Jovan Jerković. – Novi Sad : [b. i.], 1986. – [Више pag.] : graf. prikazi ; 30 cm

[2] *Istorija razvoja savremenih jezika naroda i narodnosti Vojvodine* : naučno-istraživački projekat / autori Vera Jerković, Milka Ivić, Pavle Ivić [и др.] ; urednici Jovan Jerković, Danijel Dudok, Mačaš Horvat. – Novi Sad : [b. i.] 1990. – [Више pag.] ; 30 cm

[458] *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* : [пројекат Института за српски језик / САНУ¹⁴]. – 1959, Књ. I – 2010, Књ. XVIII–

Активни рад у вишестепеној обради и изради грађе : књ. I (1959) / гл. уредник Александар Белић ; обрађивачи грађе Милка Ивић, Павле Ивић... [и др.] ; књ. VIII (1973) / сарадник на обради Милка Ивић ; књ. XI (1981) – књ. XIV (1989) / рецензенти¹⁵ Милка Ивић и Павле Ивић ; књ. XV (1996) – књ. XVII (2005) / рецензент Милка Ивић. – Академик Милка Ивић је члан и председник Одбора за *Речник САНУ (1974–2004)*¹⁶

¹⁴ На предлог Стојана Новаковића, СКА је 12. априла 1893. установила Лексикографски одсек, а „први састанак којим је отпочет рад на црпењу грађе био је 24. јануар 1894.“ – Увод / Александар Белић (септембар 1955), *Речник САНУ*, Књ. I, стр. X–XI.

¹⁵ На основу рецензије академика Милке и Павла Ивића, које је одредило Одељење језика и књижевности САНУ, усвојени су рукописи *Речника САНУ* од књиге XI надаље.

¹⁶ Одбор за *Речник САНУ* је основан 14. септембра 1974. године на V седници Председништва САНУ, на предлог Одељења језика и књижевности САНУ.

[459] Етимолошки речник српскохрватског језика : [пројекат Института за српски језик / САНУ]. – 1983–

Оснивач Одбора за етимолошки речник и руководиоца пројекта, од 1983. до 1999, био је академик Павле Ивић. Академик Ирена Грицкат-Радуловић је именована на упражњено место (1999). Академик Милка Ивић је члан Одбора за *Етимолошки речник српског језика*. – Издања: *Опедна свеска*, Београд, Институт за српски језик САНУ, 1998 (Библиотека Јужнословенског филолога ; н. с., књ. 15) ; *Етимолошки речник српског језика*, св. 1 (А), Београд, Институт за српски језик САНУ, 2003.

[460] Синтакса српског језика : [пројекат Одбора за стандардизацију српског језика / САНУ]. – 1997–

„Одбор је основан 12. децембра 1997. године. Академик Павле Ивић је изабран за првог председника Одбора. После његове смрти (19. 9. 1999), на трећој седници Одбора (17. 12. 1999), за председника Одбора, уместо преминулог Павла Ивића, изабрана је академик Милка Ивић, коју је САНУ пре тога именовала за члана Одбора. Од четврте седнице Одбора (25. 1. 2001) на његовом је челу Иван Клајн, дописни члан САНУ, изабран за председника Одбора на предлог Милке Ивић.“ – Председник Комисије за синтаксу је академик Милка Ивић.

[461] Ономастичка грађа : [пројекат Одбора за ономастику / САНУ]. – 1973–

Одбор за ономастику Одељења језика и књижевности основан је 1973. За председника одбора наименован је Павле Ивић. Тако је настављена делатност Одбора за ономастику и топономастику, који је био формиран 1959. са проф. Миљивојем Павловићем на челу. По предлогу Павла Ивића рад се усредредио на микропонимију и антропонимију у областима: Косово, Метохија, Санџак, околна Враћа и др. и издавање часописа од 1979. године. Академик Милка Ивић је наименована за руководиоца пројекта у Одбору за ономастику и главног уредника „Ономатолошких прилога“ после смрти академика Павла Ивића, од септембра 1999. године. Издања : Ономастолошки прилози = Contributions onomatologiques, Књ. I, 1979 – Књ. XVI, 2003–

III ЛИТЕРАТУРА О ДЕЛУ АКАДЕМИКА МИЛКЕ ИВИЋ¹⁷

Miscellanea

[462] Белић, Александар: Милка Ивић, *Значења српскохрватског инструменџала и њихов развој* (синтаксичко-семантичка студија),

Председник одбора академик Михаило Стевановић се повукао са дужности октобра 1974. и наименована је за председника академик Милка Ивић.

¹⁷ Литература о ауторским радовима објављена у књизи *Библиографија радова академика Милке Ивић*, САНУ 2005 (в. библи. јединицу 550) допуњена је овде

САН, Посебна издања ССХХVII, Институт за српски језик, књ. 2 : [приказ]. – Јужнословенски филолог, 1955–1956, књ. XXI, св. 1–4, стр. 288–291.

[463] Pavlović, Milivoj: Dr Milka Ivić, *Značenja srpskohrvatskog instrumentalna i njihov razvoj* : (sintaksičko semantička studija), Beograd, 1956 : [приказ]. – Зборник за филологију и лингвистику (Нови Сад), 1957, књ. I, стр. [192]–195.

[464] Белова, А. Г.: Рецензии : М. Ivić, *Pravci u lingvistici*, Ljubljana, 1963. – Вопросы языкознания (Москва), 1963, бр. 5, стр. 117–118.

[465] Brozović, Dalibor: Milka Ivić, *Pravci u lingvistici*, Ljubljana 1963. – Jezik (Zagreb), 1964–1965, knj. 12, sv. 4, str. 123–126.

[466] Bugarski, Ranko: Sveža strujanja u jugoslovenskoj lingvistici : [Milka Ivić, *Pravci u lingvistici*]. – Живи језици, 1965, књ. VII, св. 1–2, стр. 49–56.

[467] Ивић, Милка. – [У] : Мала енциклопедија : Просвета / уредници Ото Бихаљи-Мерин... [и др.]. Друго изд. Београд : Просвета, 1968. Књ. 1 (А–Љ). Стр. 534.

Непотписано.

[468] Lyons, John: Milka Ivić, *Trends in Linguistics*, trans. from the Serbo-Croatian by Murie Heppell (= *Janua Linguarum* ; series minor, 42). The Hague : Mouton, 1969, 260 p. (2nd printing). – *Lingua* (Amsterdam), 1969, № 22, p. 228–232.

[469] Meier, Georg F., Flegel, Barbara: Milka Ivić, *Trends in Linguistics*, trans. from the Serbo-Croatian by Murie Heppell (= *Janua Linguarum* ; series minor, 42). The Hague : Mouton, 1969, 260 p. (2nd printing). – *Z Phon*, 1970, № 23, p. 96–99.

[470] Bugarski, Ranko: Delo koje je obišlo svet : uz drugo izdanje knjige Milke Ivić „Pravci u lingvistici“. – *Odjek* (Sarajevo), 1971, god. XXIV, br. 2, str. 10–14.

подацима из рада У научној кривици Софије Милорадовић (в. библ. јединицу 536/16)

[471] Радовановић, Милорад: Opštelingvistički aspekt kategorije „obavezni determinator“ u sintaksi. – Summary. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1972, књ. XV, стр. 211–240.

[472] Baotić, Josip: Uz treće izdanje „Pravaca u lingvistici“ Milke Ivić. – Književni jezik (Sarajevo), 1975, god. IV, sv. 3–4, str. 83–90.

[473] Лашкова, Лили: М. Ivić, *Pravci u lingvistici*, Ljubljana, 1978 (IV izd.). – Съпоставително езикознание (София), 1979, г. IV, бр. 4, стр. 54–56.

[474] Bajčinca, Isa: Milka Ivić, *Drejtmet në linguistikë*, Prishtinë, 1977. – Rilindja (Prishtinë), 6. 12. 1980, a. XXXVI, n. 7792.

[475] Преписка ; Хроника песничке породице Илић : био-библиографска грађа ; Породични албум Илића / редакција и коментар Милорад Павић. – [У] : Сабрана дела Војислава Илића / уредник Војин Анчић. Београд : ИРО „Вук Караџић“, 1981. Књ. IV
Из садржаја: Родословне табеле : стр. [263–266]. – Породични албум Илића¹⁸ : стр. [273–323] : 42 сл. / репродукције фотографија и оригиналне снимке израдио Владимир Поповић.

[476] Грицкат-Радуловић, Ирена: О прилозима у српскохрватској лингвистичкој науци¹⁹. – Јужнословенски филолог, 1983, књ. 39, св. 1, стр. [1]–41.

Садржај: I Уводне напомене ; II Поглавља о прилозима у црквенословенским и старијим српскохрватским уџбеницима ; III Модерне расправе (радови Милке Ивић) ; Zusammenfassung.

[477] В. В.: Trinaest jezičkih studija : Milka Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd, Prosveta, 1984. – Glasnik [Specijalno mesečno izd. NIN-a], novembar 1984, str. 65.

¹⁸ „Сачувани део породичног албума са сликама песника и чланова његове породице љубазно нам је ставила на располагање унука Војислава Илића, др Милка Ивић, професор универзитета. Њој дугујемо и идентификацију неких ликова на сликама које смо добили на другој страни.“ – Коментар уз слике: стр. [323].

¹⁹ „Дела која су послужила као репрезентативни узорак из одабране теме (само семантичка природа адверба, а не морфолошка или етимолошко-лексичка страна) су подељена на традиционална црквенословенска (Граматика Мелетија Смотричког), затим старија, новија и модерна (представљена радовима Милке Ивић); на крају се укратко приказује приступ овој врсти речи у Речнику. Овај приказ дели се на два већа одељка. У првом (црквенословенска, старија и новија дела) у другом (модерне студије и Речник).“ – стр. 2

[478] Piper, Predrag: Milka Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd, Prosveta, 1983. – Polja, april 1984, god. XXX, br. 302, str. 198.

[479] Vujasinović, Marula: Milka Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd, 1983. – *Suvremena lingvistika* (Zagreb), 1984–1985, br. 25–26, str. 66–68.

[480] Зборник Матице српске за филологију и лингвистику : посвећено академицима Милки Ивић и Павлу Ивићу поводом 60-годишњице живота / уредник Александар Младеновић. – Нови Сад : Одељење за језик и књижевност / Матица српска, 1984–1985. – 919, [7] стр. : [2] фотографије ; 22 cm

Посвета: „Милки Ивић и Павлу Ивићу, поводом њихове шездесетогодишњице живота, ову књигу посвећују њихови пријатељи, колеге, ученици и Матица српска.“

Садржај : Библиографија радова Милке Ивић / Милорад Радовановић : стр. 1–14 ; Библиографија радова Павла Ивића : стр. 15–32. – 122 текста из лингвистике домаћих и страних аутора.

[481] Петровић, Драгољуб: Дело за будућност. – Књижевна реч, 25. 3. 1985, год. XIII, бр. 253, стр. 17.

Тематски блок о Милки Ивић је припремио Милорад Радовановић.

[482] Пипер, Предраг: Новая книга югославского языковеда : [Милка Ивић, *Лингвистички огледи*, Београд, 1983]. – Информационный бюллетень по изучению и распространению славянских культур, Москва, 1985, 13, стр. 86–87.

[483] Пипер, Предраг: Три деценије истраживања о језику и лингвистици. – Књижевна реч, 25. 3. 1985, год. XIII, бр. 253, стр. 18–19.

Тематски блок о Милки Ивић је припремио Милорад Радовановић.

[484] Станковић, Станислав: *Лингвистички огледи* (Милка Ивић, Београд, Просвета, 1983). – Литературен збор (Скопје), 1985, г. XXXII, кн. 3, стр. 119–121.

[485] Танасић, Срето: Милка Ивић, *Лингвистички огледи*, Београд, 1983. – Књижевни језик (Сарајево), 1985, год. XIV, св. 3, стр. 165–169.

[486] Тополињска, Зузана: Четврт века дружења. – Књижевна реч, 25. 3. 1985, год. XIII, бр. 253, стр. 19.

Тематски блок о Милки Ивић је припремио Милорад Радовановић.

[487] Md. R. [Milorad Radovanović]: Ivić, Milka. – [U] : Enciklopedija Jugoslavije. Zagreb : Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, 1988. Tom V (Hrv–Janj). Str. 673.

[488] Бугарски, Ранко: Лингвистички приручник : Милка Ивић, *Правици у лингвистици*, I–II, б. допуњено изд., Београд, 1990. – Политика, 24. 11. 1990, год. LXXXVII, бр. 27708, стр. 18.

[489] Грковић, Јасмина: Милка Ивић, *О језику Вуковом и вуковском*, Нови Сад, 1990. – Писац, 25. 2. 1991, год. III, бр. 14, стр. 50.

[490] Збиљић, Драгољуб: Милка Ивић, *О језику Вуковом и вуковском*, Нови Сад, 1990. – Школски час српскохрватског језика и књижевности (Горњи Милановац), 1991, књ. IX, св. 4, стр. 76–77.

[491] Марић, Милун: *Правици у лингвистици* I–II, Београд, 1990. – Дневник (Нови Сад), 11. 2. 1991, год. L, бр. 15909, стр. 14.

[492] Радовановић, Милорад: Најбољи лингвиста : Милка Ивић, *О језику Вуковом и вуковском*, [Нови Сад, 1990]. – Писац (Нови Сад), 25. 5. 1991, год. III, бр. 17, стр. 45.

[493] Стијовић, Светозар: Милка Ивић, *О језику Вуковом и вуковском*, Нови Сад, 1990. – Политика, 30. 3. 1991, год. LXXXVIII, бр. 27830, стр. 21.

[494] Ћупић, Драго: *О језику Вуковом и вуковском*. – Задужбина [Лист Вукове задужбине], 1991, бр. 14, стр. 15.

[495] Николић, Мирослав: Милка Ивић, *О језику Вуковом и вуковском*. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 1992 [1994], књ. XXXV, св. 1, стр. [253]–256.

[496] Марић, Милун: Милка Ивић, *О језику Вуковом и вуковском*, Нови Сад, 1990. – Дневник (Нови Сад), 24. 3. 1993, год. LII, бр. 16667, стр. 14.

[497] Ћупић, Д. (приређивач): Сто година лексикографског рада у САНУ. – Београд : Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 1993.

Главни уредник П. Ивић.

- [498] Брборић, Бранислав: Нови светови у језику и изван њега : Милка Ивић, *Нови лингвистички огледи*, Београд, 1995. – Задужбина [Лист Вукове задужбине], децембар 1995, год. VIII, бр. 32, стр. 13.
- [499] Јововић, Јелена: Кад је жуто плаво : нови лингвистички огледи академика Милке Ивић : [о књизи „О зеленом коњу“]. – Политика експрес, 10. децембар 1995.
- [500] Половина, Весна: Милка Ивић, *О зеленом коњу*, Београд, 1995. – Књижевност и језик, 1995, год. XLIII, бр. 3–4, стр. 174–178.
- [501] Гортан-Премк, Даринка: О зеленом коњу : Милка Ивић, *О зеленом коњу* (нови лингвистички огледи), Београд, 1995. – Књижевност, 1996, год. XLIX, књ. С, св. 3–4, стр. 465–468.
- [502] Грицкат-Радуловић, Ирена: Наука о језику у делатности Академије : [студија поводом стогодишњице постојања САНУ]. – Summary. – Глас СССЛССИХ. Одељење језика и њижевности, књ. 15. Београд : Српска академија наука и уметности, 1996. Стр. [1]–83.
- [503] Танасић, Срето: Значајан допринос синтакси и семантици српског и словенских језика : [Милка Ивић, *О зеленом коњу* (Нови лингвистички огледи), Београд, 1995]. – Зборник Матице српске за славистику, 1996, књ. L / LI, стр. 294–297.
- [504] Стипчевић, Никша: О Милки Ивић : [реч приликом представљања књиге „О зеленом коњу“]. – Књижевност, 1996, год. XL, књ. С, св. 3–4, стр. 514–516.
Исто: Усмено / Никша Стипчевић. Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1996. Стр. 306–311.
- [505] Mandić, Marija: Milka Ivić, *O Vukovom i vukovskom jeziku*, Beograd, 1997. – Reč (Beograd), 1997, god. IV, br. 39, str. 198–199.
- [506] Milanović, Aleksandar: O kulturi, o obliku, o značenju : Milka Ivić, *O zelenom konju* (Novi lingvistički ogleđi), Beograd, 1995. – Itaka, 1997, br. 1, str. 212.
- [507] М. Р. [Милорад Радовановић]: Ивић др Милка. – Енциклопедија Новог Сада / уредник Душан Попов. Нови Сад : Новосадски круг ; Прометеј, 1997. Књ. 9 (Ибр–Јеш). Стр. 29–32.

[508] Piper, Predrag: O zelenom konju : [Milka Ivić: *O zelenom konju* : novi lingvistički ogledi. Beograd, 1995]. – Slavia (Praha), 1997, r. 66, s. 1, 95–98.

[509] Антонић, Ивана: *О зеленом коњу* (Нови лингвистички огледи), Београд, 1995. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 1998, књ. XLI, св. 1, стр. 170–174.

[510] Милановић, Александар: Белићева теорија језика : А. Белић, „Општа лингвистика“ (приредила Милка Ивић), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1999. – Политика, 28. август 1998, стр. 25.

[511] Пипер, Предраг: Ивићеве : [приказ истоимене књиге Милоша Јевтића, Београд, Партенон 1998]. – Борба, 7. 5. 1998, год. LXXVI, бр. 127, стр. 1.

[512] Пипер, Предраг: Српска лингвистичка славистика деведесетих година XX века. – Зборник Матице српске за славистику, 1998, књ. LIV–LV, стр. 9–45.

Исто: www.rastko.org.yu/filologija_i_lingvistika

[513] Пипер, Предраг : Уз књигу „Ивићеве“. – Задужбина [Лист Вукове задужбине], 1998, год. X, бр. 42, стр. 14.

[514] Антонић, Ивана: „О важности споредног“ за граматiku једног / српског језика : [Milka Ivić, „Lingvistički ogledi, tri“. Beograd : Biblioteka XX vek, 2000]. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2000, књ. XLII, стр. 556–561.

Посвећено сећању на академика Павла Ивића

[515] Радовановић, Милорад: Ивићеве : [приказ истоимене књиге Милоша Јевтића, Београд, Партенон 1998]. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 1999, књ. XLII, стр. 507–513.

Исто: Милорад Радовановић, Планирање језика и други списи, Сремски Карловци, Нови Сад, 2004.

[516] Маринковић, Ружица, *Лингвистички огледи, њри*. – Књижевност и језик, 2000, књ. XLVII, св. 1–2, стр. 67–70.

[517] Пипер, Предраг: Милка Ивић, *Лингвистички огледи, њри*, Београд, XX век, 1999. – Зборник Матице српске за славистику, 2000, књ. LVIII–LIX, стр. 219–220.

[518] Танасић, Срето: Милка Ивић, *Лингвистички огледи, њри*. Београд, 1999, 197 стр. – Лингвистичке актуелности, 2000, год. I, св. 1, стр. 39–40.

[519] Танасић, Срето: Милка Ивић, *Лингвистички огледи, њри*. Београд, 1999. – Славистика, 2000, књ. IV, стр. 309–312.

[520] Марицки-Гађански, Ксенија: Античка лингвистика у „Правцима у лингвистици“ Милке Ивић. – Зборник Матице српске за класичне студије, 2001, књ. III, стр. 157–160.

[521] Пипер, Предраг: [Милка Ивић]. – [У]: Из славистичке ризнице : разговори са Предрагом Пипером / Милош Јевтић. Београд : Београдска књига ; Ваљево : Кеј, 2002. (Колекција Одговори) Из садржаја: стр. 22–24, 29–31, 87–88, 92

[522] Пипер, Предраг: Милка Ивић, *Ред речи* (Лингвистички огледи, 4), Београд, Библиотека XX век, 2002. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 2002, књ. XLV, св. 1–2, стр. 347.

[523] Pralica, Dejan: Sofisticirana igra rečima : Milka Ivić, *Red reči*, Beograd, Biblioteka XX vek, 2002. – Zlatna greda (Novi Sad), mart 2003, god. III, br. 17, str. 68.

[524] Танасић, Срето: Уз четврту књигу *Лингвистичких огледа* Милке Ивић : [Ред речи, Београд, Библиотека XX век, 2002]. – Наш језик, 2002/2003, књ. XXXIV, св. 3–4, стр. 281–285.

[525] Породица Јована Илића у српској књижевности и култури : зборник радова / уредници Марта Фрајнд, Весна Матовић. – Београд : Институт за књижевност и уметност, 2003. – 485, [3] стр. ; 24 см. – (Посебна издања / Институт за књижевност и уметност ; књ. 25)

[526] Ивић, Милка. – [У]: Енциклопедија Британика / одговорни уредник Милан Мишић ; превели Лазар Мацура... [и др.]. Београд : Политика : Народна књига, 2005. Књ. 3 (Е–И). Стр. 116–117. (Енциклопедија Британика 1–10 ; књ. 3)

Превод дела: Britannica Concise Encyclopædia. – Непотписано.

[527] Номаћи, Мотоки: Уз педесетогодишњицу књиге академика Милке Ивић *Значења српскохрватској инструментала и њихов развој*. – Зборник Матице српске за славистику, 2005, књ. 67, стр. 215–217.

[528] Спасојевић, Марина: Милка Ивић, *О речима* : лингвистички огледи, пет. Београд, Библиотека XX век, 2005. – Наш језик, 2005, књ. XXXVI, св. 1–4, стр. 127–133.

[529] Танасић, Срето: Milka Ivić: *О реџима*, Београд, 2005. – Славистика. 2006, књ. X, стр. 393–396.

[530] Пралица, Дејан: Ми о језику : [Милка Ивић: *Језик о нама* : лингвистички огледи, шест. Београд, 2006]. – Златна греда, јун/јул 2007, год. 7, бр. 68–69, стр. 71.

[531] Рунић, Марија: Милка Ивић: *Језик о нама* : лингвистички огледи, шест. Београд, 2006. – Филолошки преглед, 2007, год. 34, св. 1, стр. 163–165.

[532] Спасојевић, Марина: Милка Ивић: *Језик о нама*. Лингвистички огледи, шест. Библиотека XX век 154, Београд, 2006. – Славистика, 2007, књ. XI, стр. 403–406.

[533] Танасић, Срето: Шеста књига Лингвистичких огледа Милке Ивић. – Наш језик, 2007, књ. XXXVIII, св. 1–4, стр. 107–110.

[534] Вуксановић, Миро: Девет врлина Милке Ивић. – Јужнословенски филолог, 2008, књ. LXIV, стр. 1–5.

[535] Јужнословенски филолог, књ. LXIV : у част академика Милке Ивић поводом 85-годишњице рођења / главни уредник Предраг Пипер – Београд : Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2008. – 584, [10] стр.: [1] фотографија ; 24 cm
П о с в е т а : „Ову књигу *Јужнословенској филолоџи* посвећују академику Милки Ивић, поводом 85-годишњице живота, њени пријатељи, колеге и ученици са захвалношћу и поштовањем.“

И з с а д р ж а ј а : Девет врлина Милке Ивић / Миро Вуксановић (2008) : стр. [7]–5. – Правци у лингвистици у тумачењу Милке Ивић / Милорад Радовановић : стр. 403–408. – 48 радова из лингвистике домаћих и страних аутора. – Библиографска напомена : стр. [571].

[536] *Lingvistika Milke Ivić* : [zbornik radova]²⁰ / priredili Predrag Piper i Milorad Radovanović. – Београд : Biblioteka XX vek : Knjižara

²⁰ „Ova knjiga je, pored svoje obrazloženosti naučnim potrebama, nastala i kao znak zahvalnosti, ljubavi i poštovanja učenika, saradnika i prijatelja akademika Milke Ivić.“ – [Napomena] / urednici : str. [4].

Krug, 2008. – 350 str. ; 17 cm. – (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; 172)

Sadržaj: (1) Tri pitanja Milki Ivić / Milorad Radovanović : str. [5]–19 ; (2) Delo za budućnost / Dragoljub Petrović : str. [21]–27 ; (3) Tri decenije istraživanja o jeziku i lingvistici / Predrag Piper : str. [29]–42 ; (4) Četvrt veka druženja / Zuzana Topolinjska : str. [43]–48 ; (5) Istorija (opšte) lingvistike / Milorad Radovanović : str. [49]–60 ; (6) Lingvistički ogledi – teorijski uvidi i njihova primena / Predrag Piper : str. [61]–80 ; (7) Tipološka slavistička problematika / Jasmina Grković-Mejdžor : str. [81]–96 ; (8) Istorija jezika / Aleksandar Mladenović : str. [97]–104 ; (9) O standardnom jeziku i njegovim varijantama / Dragoljub Petrović : str. [105]–122 ; (10) Sintaksa rečenice / Vladislava Ružić : str. [123]–143 ; (11) Sintaksa padeža / Ivana Antonić : str. [145]–181 ; (12) Sintaksa glagola / Sreto Tanasić : str. [183]–203 ; (13) Morfološke kategorije / Egon Fekete : str. [205]–217 ; (14) Istorija reči / Darinka Gortan-Premk : str. [219]–231 ; (15) Leksička semantika / Rajna Dragičević : str. [233]–253 ; (16) U naučnoj kritici / Sofija Miloradović : str. [255]–282 ; (17) Ivićevi / Milorad Radovanović : str. [283]–293. – (18) Bibliografija Milke Ivić / Milena Marković : str. [295]–345. – O autorima : [347]–348. – Korice Ivan Mesner. – Tiraž 750.

[537] Nomachi, Motoki : On the Recipient Passive in the Kashubian Language : Annex to Milka Ivić's Syntactic Inventory for Slavonic Dialectology. – Јужнословенски филолог, 2008, књ. LXIV, стр. 273–281.

[538] Rajković, Miloslav : O jeziku i umu. – Planeta (Beograd), mart-maj 2008, god. V, br. 28.

[539] Реметић, Слободан: *Lingvistika Milke Ivić*. Urednici Predrag Piper i Milorad Radovanović : [приказ]. – Зборник Матице српске за славистику, 2009, књ. 75, стр. [263]–265.

[540] Bugarski, Ranko: Oglad iz lingvističke memoaristike. – [U]: Jezik i identitet / Ranko Bugarski. Beograd : Biblioteka XX vek, 2010.

Библиографије

[541] Др Милка Ивић, доцент : [Попис радова наставника Филозофског факултета од ослобођења до 1956. године]. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1956, књ. I. Стр. 330–331. Непотписано.

[542] Др Милка Ивић, доцент : [Попис радова наставника Филозофског факултета у Новом Саду и сарадника „Годишњака“]. – Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, 1958, књ. III. Стр. 292. Непотписано.

[543] Милка Ивић, дописни члан. – Годишњак за 1976, књ. LXXXIII. Београд : Српска академија наука и уметности, 1977. Стр. 240–252. Непотписано.

[544] Milka Ivić : [biografija objavljena povodom izbora za dopisnog člana SAZU, 6. juna 1983]. – Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 1983, knj. 34. Ljubljana : SAZU, 1984. Str. 78–79. Непотписано.

[545] Милка Ивић, редовни члан : [допуна биографије и библиографије]. – Годишњак за 1984, књ. XCI. Београд : Српска академија наука и уметности, 1985. Стр. 363–367. Непотписано.

[546] Радовановић, Милорад: Библиографија радова Милке Ивић. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 1984–1985, књ. XXVII–XXVIII. Стр. [1]–13.

[547] Жујовић, Гордана: Милка Ивић, редовни члан : [допуна биографије и библиографије]. – Годишњак за 1993, књ. C. Београд : Српска академија наука и уметности, 1994. Стр. 349–352.

[548] Akademik dr Milka Ivić : nagrada za životno delo iz oblasti kulturno-istorijskih nauka. – [U] : Životopis nagrađenih profesora za „Životno delo“ Univerziteta u Novom Sadu : povodom tridesetpetogodišnjice Udruženja 1961–1996 / urednik Radovan Popov. – Novi Sad : Udruženje univerzitetskih profesora i naučnika Srbije, 1996. Str. 1–6 : [1] sl. profesora. Непотписано.

[549] Милка Ивић, редовни члан : [допуна биографије и библиографије]. – Годишњак за 2001, књ. CVIII. Београд : Српска академија наука и уметности, 2002. Стр. 327–337. Непотписано.

[550] Бабић, Милена: Библиографија радова академика Милке Ивић : у част осамдесет година живота. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2005. – (Издања Библиотеке / САНУ, књ. 23)

[551] Marković, Milena: Bibliografija Milke Ivić. – [U]: Lingvistika Milke Ivić : [zbornik radova] / priredili Predrag Piper i Milorad Rado-

vanović. Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2008. Str. [295]–345. (Biblioteka XX vek / urednik Ivan Čolović ; 172)

ИНДЕКС НАСЛОВА

Напомена: подела индекса на две целине – оригинални радови на српском и радови на страном језику – наметнула се самом библиографском грађом; формална подела по писму (ћирилица или латиница) не би дала прави увид у дело академика Милке Ивић. Аутор је своје радове писао на српском или страним језицима и преводио на српски по потреби. Основ ове поделе је језик на коме је рад писан а не формални наслов. Критички прикази књига писани на српском објављивани су у стручним часописима под насловима на страним језицима. Индекс наслова на српском је узбучен, а индекс наслова на страним језицима је дат у абecedном низу. Верзалом су означени наслови књига, курзивом наслови туђих књига у оквиру критичких приказа.

Индекс наслова оригиналних радова на српском језику

А

- Adele E. Goldberg, *Constructions at Work. The Nature of Generalization in Language*, Oxford, 2006 375
 Aktuelne opštelingvističke teme u 2001. godini 8 (1)
 Aktuelni uvidi u „vrste reči“ 12 (1), 390
 Актуелност Белићевих погледа на именицу 180, 391
 Александар Белић 392
 Александар Белић [некролог] 68
 Alexander M. Schenker, *Polish Declension – A Descriptive Analysis* 127
 André Vaillant, *La dépréverbation*, Paris, 1946 37
 André Vaillant [некролог] 197
 Anne Grobet, *L'identification des topiques dans les dialogues* 348
 Апел Влади РС и ректору БУ поводом доношења Закона о универзитету 304
 Арне Галис (Arne Gallis) : [некролог] 297, 298
 Aspects of the verb in Serbo-croatian, The / by Rajko Hariton Ružić 38

Б

- Бард језичке науке : поводом смрти Романа Јакобсона 210
 Belić, Aleksandar : [biografija u LPJ] 151
 „Бело“ као лингвистички и културолошки проблем 7 (3), 314
 Берислав Николић [некролог] 181
 Библиографија од 1939. до 1949. расправа и дела из словенске и индоевропске филологије која су изашла у Југославији 39
 Библиографија од 1950. до 1951. расправа и дела из словенске и индоевропске филологије која су изашла у Југославији и Трсту 41
 Блечићева језичка бисерна ковница : једно реаговање 349

Boris Hlebec, *Aspects, Phases and Tenses in English and Serbo-Croatian* 269
 Bohuslav Hávranek na stranicama jugoslovenskih lingvističkih publikacija 255
 Bohuslav Hávranek [некролог] 198
 Будућност је велика непознаница [интервју] 264

В

Viggo Brøndal, *Théorie des prépositions* 49
 Вуков *Српски рјечник* као информатор о српској културној историји 437
 Вукова улога у нормирању екавске варијанте књижевног језика 3 (5), 6 (7), 99

Г

Г. А. Золотова, *Очерк функционального синтаксиса русского языка* [приказ] 174
 Genitivne forme srpskohrvatskih imenica i odgovarajuća pridevska obrazovanja su-
 fiksom *-ov* (*-ev*, *-ovljev*, *-evljev*), *-in* u odnosu „kombinatoričnih varijanata“ 120
 Година 1847 : прва свеска *Гласника Друштва српске словесности* 7 (18), 315
 Gramatička uloga morfeme „se“ u srpskohrvatskom jeziku 100
 Grammatik der obersorbischen Schriftsprache der Gegenwart : Morphologie/ Helmut
 Fasske [prikaz] 224
 Грамматика современного русского литературного языка [приказ] 144

Д

Današnji aspekti proučavanja srpskohrvatskog književnog jezika 3 (9), 6 (12), 81
 Današnji pravci rada u lingvistici 73
 Današnji razvojni nivo lingvistike i praktične implikacije 160
 Даничић синтаксичар – у свом времену и данас 3 (7), 6 (9), 207
 Даринка Гортан Премк, *Полисемија и орјанизација лексичкој сисџема у српском*
језику 305
 Dativus respectivus i sinonimične konstrukcije u slovenskim jezicima 87
 Diskusija o učenju stranog jezika 101
 Дискусија (*Језик у савременој комуникацији* 1983) 218
 Дискусија (IX международный съезд славистов, Киев, 1983) 233
 Дискусија (МК за изучавање граматичке структуре сл. језика) 171 (1974), 199
 (1979)
 Дискусија (*Акџуелна џиџања наше језичке кулџуре*, 1983) 217
 Диференцијалне синтаксичке особине у словенском језичком свету 69
 Dr František Korečný, *Základy české skladby* 88
 Dragovoljac i dobrovoljac 12 (38)
 Drugi међународни конгрес за лингвистички атлас Медитерана 115
 Душка Кликовац, *Семантика џреглоја* [приказ] 323
 Duška Klikovac, *Metafore u mišljenju i jeziku*, Beograd, Biblioteka XX vek, 2004 366

Ђ

Ђуро Daničić (podsećanje) 8 (19)

Е

Elementi neodređenog člana u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku 161
 Енклитички облик личне заменице као знак модалности 46

З

- За еластичнију норму 219
 За савремене погледе на књижевни језик 102
 Замир Курбанович Тарланов, *Становление типологии русского предложения в ее отношении к этнофилологии* 324
 Запис о Косовском боју 251, 270
 Zellig S. Harris, *Methods in structural linguistics* 50
 Zenon Klemensiewicz, *Zarys skladni polskiej* 66
 ЗНАЧЕЊА СРПСКОХРВАТСКОГ ИНСТРУМЕНТАЛА И ЊИХОВ РАЗВОЈ 1, 10
 Značenjska i oblička svojstva glagola tipa „godinati“ i „daniti“ u Vukovom jeziku 12 (35), 417
 Značenjska podspecifikovanost lekseme „stvar“ 9 (7), 356
 Zuzana Topolinjska, *Polski-makedonski : gramatička konfrontacija [prikaz]* 338

И

- I knjige su se nekada „odlikovale dobrotom“ 11 (12), 376
 Иван Клајн и Милан Шипка, *Велики речник сѝраних речи и израза*, Нови Сад, 2007 393
 ИВИЋЕВИ [интервју] 36
 Из проблематике модалних реченичних значења 8 (8), 316
 Из проблематике падежних временских конструкција 53
 Из семантике : израз „говорити на неког“ 40
 Izbrojivost onoga što imenica označava kao gramatički problem 2 (1), 4, 12 (2)
 Извештај о раду у САД 76
 Израз „издржати до краја“ 43
 Informativne uloge „presupozicija“ i „implikacija“ dokumentovane srpskim jezičkim faktima 12 (21), 394
 Ирена Грицкат-Радуловић (сећање) 431
 Iskazivanje direktnog objekta u (standardnom) srpskohrvatskom 2 (5), 4, 12 (17)

Ј

- Jazykovedne štúdie IV, Spisovny jazyk, Bratislava 1959. [prikaz] 70
 Jaroslav Bauer [некролог] 138
 Jedan zakasneli odgovor na jedno davno postavljeno pitanje 11 (6), 377
 Jedan prilog problematici metafore 5 (20), 234
 Један проблем словенске синтагматике осветљен трансформационом методом 82
 Један рођендан који не заборављамо (Александар Белић) 184
 Један славни Београђанин : Александар Белић 378
 Једно давно постављено питање: значе ли „откад“ и „откако“ исто? 8 (11), 331
 Једно поглавље из граматике нашег модерног језика : систем месних падежа 57
 Jedno poređenje Vukovog jezika sa našim današnjim književnim jezikom 3 (1), 6 (1), 58
 Jezik i čisti odnosi 145
 JEZIK O NAMA 11
 Језичка individualnost grada : [anketa] 3 (11), 6 (14), 104
 Јован Кашић, Трагом Вукове речи [предговор] 238
 Још једном о „народњацима“ 6 (18), 282

Још о декомпоновању предиката 5 (10), 245

Ју. С. Степанов, *Основи језикознанија* 139

Јужнословенски филолог 306

К

Кад су „moleri“ viđenim ljudima „molovali i preslikavali obraz“ 9 (12), 12 (34), 395

Када се речи нераздвојно удружују : [изјава] 140

Кадар – кључни проблем 239

Каже се „сео поред ње“ али не и „устао поред ње“ ; зашто? 8 (10), 325

Kako srpske jezičke datosti egzemplifikuju sobom pojmovnu kategoriju „biološkog vremena“ 12 (22), 410

Категорија „man-Sätze“ у словенским језицима 89

Квалификативна улога генитивне именичке форме с предлогом „од“ 432

Квестинар за употребу падежа у савременом српскохрватском књижевном језику 146

Когнитивни аспекти феномена партонимije 12 (29), 379

Когнитивни и граматички аспекти евалуације изразом „dobar“ (-а, -о) 9 (1), 367

Ксенија Марицки Гађански, *Хеленска јојолоија ире Арисјошела* [приказ] 185

Кулинарски рецепти у Вуковом рјечнику 8 (17), 357

Л

László Dezsö, *Typological Studies in Old Serbo-Croate Syntax* [приказ] 220

Лексема „један“ и проблем неодређеног члана 147

Leksikologu u čast : o jednoj leksičkoj temi 11 (10), 380

Леон Којен, *Сјугује о српском сјиху* 298

Лингвистика у овим садашњим, седамдесетим годинама 176

Lingvističke konsekvence različitog pristupa odnosu „deo-celina“ 2 (13), 4, 12 (28)

LINGVISTIČKI OGLEDI 2, 4, 12

Lingvistički ogledi, pet v. O REČIMA

LINGVISTIČKI OGLEDI, TRI 7

Lingvistički ogledi, četiri v. RED REČI

Lingvistički ogledi, šest v. JEZIK O NAMA

Лингвистичко-културолошки аспекти речи „књига“ 8 (15), 332

Литерарни стил под рефлектором лингвистике 90

Љ

Љубљанска Linguistica за 2001. и 2002. годину [приказ] 358

Ljubomir Stojanović o našim vremenskim glagolskim oblicima 3 (8), 6 (11)

М

Македонски глаголски облици за овремењавање хабитуалне ситуације у поређењу са српскохрв. 212

Maria Zarębina, *Rozbicie systemu językowego w afazji* [приказ] 162

Maciej Grochowski, S. Karolak, Z. Topolińska, *Gramatyka współczesnego języka polskiego* 229

Ми и машина за превођење 83

- Миливој Павловић [некролог] 177
 Милорад Радовановић, *Именице у функцији кондензайора* [приказ] 203
 Милорад Радовановић, *Сџари и нови сџиси*, Нови Сад, 2007 411
 Милош Јевтић, *Двадесет година – двадесет разговора* : [предговор] 279
 Митар Пешикан : [некролог] 283
 Mladen Leskovic: Vuk i Mušicki 9 (14)
 Mluvnické češtiny (3). Skladba. Academia, Praha, 1987. 252
 Muzika u Vukovom jeziku 11 (14)

Н

- Начелни став Одељења језика и књижевности према предлогу за измену имена Речника 317
 Наџини на које словенски глагол овременјује понављању радњу 2 (2), 4, 12 (5)
 Нека запажања о броју и роду у српскохрватском језику 5 (7), 253
 Нека питања реда речи у српскохрватској зависној реченици с везником „да“ 163
 Нека размишљања о лексикографско-лексиколошким проблемима 8 (2), 339
 Неки проблеми квантификације сгледани из визуре српских (а donekle i šire slovenskih) jezičkih datosti 5 (8)
 Неки увиди у конструкције типа „чекати некога / на некога“ и „заборавити нешто“ 8 (14), 335
 Неколико мојих речи о Павлу 421
 Неочекиваност и њене прагматске ознаке у стандардном српском 9 (4), 359
 Никита Иљич Толстој : [некролог] 284
 Нови лингвистички огледи v. О ZELEНОМ KONJU
 Нов приступ улози израза „бар(ем)“ у стандардном српском 422
 Нови приступ придевској проблематици 412
 Нови приступи прилошкој детерминацији глаголског предиката 12 (6), 413

О

- О акционој семантизованости именце „škola“ 12 (3)
 О Александру Белићу поводом Антона Рајхлинга 7 (19), 307
 О Aleksandru Beliću : učitelju od učenika 71
 О Белићу – поводом најновијих догађања у лингвистици 8 (20), 334
 О „бојити / фарбати“ и још понечем 6 (16), 285
 О важности „sporednog“ за разумевање свог и савлађивање туђег језика 7 (5), 308
 О видском пару „судити / осудити“ и поводом њега 7 (14), 256
 О времену кад су Србијом шетали „сретаоци“ и „нуђачи“ 8 (18), 350
 О времену када су се читаонце „držale“ u rukama 12 (33), 419
 О Вуковим „слушачима“ 443
 О Вуковој лексици и поводом ње 3 (3), 6 (4), 246
 О VUKOVOM I VUKOVSKOM JEZIKU v. О JEZIKU VUKOVOM I VUKOVSKOM
 О Vukovom izrazu „besprestan“ 6 (6)
 О Вуковом „управо“ 9 (11), 368
 О глаголима изведеним од назива „људских боја“ 5 (2), 280
 О граматичком разликовању неудатих женских особа од удатих у неким полјским дијалектима 5 (6), 266

- О граматичком статусу израза „узалуд“ 7 (10), 327
- О *danas dominantnim naučnim pogledima proučavalaca jezika i književnosti* 11 (11), 381
- О „денотативном“ и „конотативном“ карактеризовању 5 (16), 267
- О детерминацији по критерију „познатост у јавности“ 5 (21), 271
- О доприносу српског префикса „од-“ семантичком и граматичком лику глаголских лексема 433
- О *dubinskom modelu slovenske proste rečenice sa semantičkim obeležjem „anonimnost subjekta“* 130
- О *ekvativnom genitivu srpskohrvatskog jezika* 148
- О „zamkama“ у дефиницијима школских граматика 7 (4), 286
- О *ZELENOM KONJU* 5
- О *zelenom konju* 5 (4), 275
- О значењима заменице „којешта“ 47
- О значењу српскохрватског плусквамперфекта 204
- О изабраним делима Александра Белића : осврт уназад – у остварено 318
- О изразима „вро“ или „врли човек“, „врла жена“ у стандардном српском језику 441
- О изразима „плав“ и „модар“ 7 (1), 287
- О *izrazu „prostrano“* 12 (32), 418
- О *izrazu „pusto tursko“* 12 (31), 397
- О *izrazu „tvrd“* 12 (11), 414
- О именицама у парапрономиналној служби 9 (2), 340
- О *implikativnoj / neimplikativnoj semantizovanosti pridevskih i priloških izraza pri iskazivanju informacije „više od“* 12 (10), 398
- О *informativnom potencijalu proste rečenice* 12 (14)
- О исказивању временског понављања именима дана на јужнословенском односно балканском језичком подручју 221
- О исказима којима се не исказују већ имплицирају комплекснији информативни подаци 423
- О исказним могућностима српског израза „бол болује“ у XX веку 442
- О испуштању облика „се“ у неким репликативним реченицама 7 (11), 299
- О *jednoj ekspresivnoj sintaksičkoj konstrukciji* 5 (12)
- О *jednom prosentencijalizatoru čije je postojanje zavisno od neispustivog determinatora* 226
- О *jednom specifičnom sintaksičkom sredstvu za ovremenjavanje srpskih naziva ljudi* 11 (2), 399
- О *JEZIKU VUKOVOM I VUKOVSKOM* 3, 6
- О језику законских прописа којима су утемељаване „претече САНУ“ 8 (12), 341
- О *jeziku Save Mrkalja* 3 (6), 6 (8), 247
- О *kognitivnim pristupima izrazu „danas“* 12 (12), 400
- О *korelacijama između pojedinih morfoloških karakteristika glagola i određenih tipova predikacije u slovenskim jezicima* 123
- О лексичко-граматичком споју „казати уговор“ и поводом њега 7 (15), 257
- О лексичком обелодањивању појма „заменити / замењивати некога неким“ у српском језику нашег и Вуковог времена 9 (5), 360
- О „*malim klauzama*“ и сличним синтаксиčким конструкцијима 11 (4), 369

- О метафоричким екстензијама назива боја 8 (4), 335
- О (minimalnim) реџеничним конструкцијама с глаголском кополом 116, 131
- О модификатору „улоге“ агенс 8 (5), 328
- О називима болести 7 (17)
- О „народњацима“ с језичке тачке гледишта 6 (17), 288
- О неидентичном граматичком понашању српских лексичких антонима „дуго“ и „кратко“ при означавању времена 434
- О некадашњем српском поздравном изразу „матерење“ 435
- О неким актуелним проблемима граматике српског језика 7 (6), 319
- О неким Вуковим месним и временским придевским одредбама 9 (13), 351
- О неким досад неразматраним, информативним критеријумима од којих зависи коришћење/некоришћење предлога „од“ 436
- О неким општим питањима модалности (diskusija) 164
- О неким особеностима личних заменица у процесу анафоризације 9 (3), 352
- О неким принципима глаголске префиксације у словенским језицима 213
- О неким проблемима структуре словенске просте реџенице 105
- О неким реџима из времена кад је „дачење“ тек отпоџинало 12 (37)
- О неким синтаксичким конструкцијама с квантификаторима у стандардном српскохрватском 165, 173
- О неким синтаксичким службама именица типа „човек, жена“ и сл. 227
- О неким синтаксичко-семантичким консекуенцама лексичког значења именица 153
- О неким српским именицама које се употребљавају као специфични квантификатори 424
- О неким српскохрватским граматичким феноменима условљеним емпатијом 5 (13), 240
- О објекатској допуни глагола комуникативних и интелектуалних радњи 154
- О овремењености номиналних израза у стандардном српском језику 425
- О односима између prideva и priloga 12 (9), 401
- О одредбама категоризовања 5 (15), 262
- О одредби „известан“ 7 (16), 300
- О одредби „разговетно“ и поводом ње 9 (6), 361
- О „партикуларизаторима“ 205
- О појавама синтаксичке обавезности 77
- О појму „одговорност“ и агентивној улози оруђа за вршење радње 8 (6), 342
- О posesivnom genitivu u slovenačkom jeziku 241
- О предлогу „по“ у српскохрватском језику 44
- О pridevima visok i veliki 11(8), 370
- О pridevskim obrazovanjima tipa „pun puncat“ 5 (22)
- О priložima „za način“ 5 (17)
- О priložima za promenu (nekog prethodno uspostavljenog) stanja 5 (19)
- О прилозима у вези са неким типолошким карактеристикама српскохрватске реџенице 208
- О прилошкој детерминацији глаголског предиката 7 (9), 309
- О problemu anafore u slovenskim jezicima 12 (23)
- О проблему падежне системе у вези са савременим схватањима у лингвистичкој науци 42, 51
- О проблему реда речи 8 (3), 343

- О разликовању људи по боји 5 (1), 272
- О разликовању начелног од конкретног саопштавања у српскохрватском језику 5 (11), 242
- О „регуларној полисемији“ у лексиколошкој теорији и лексикографској пракси 214
- О рећеницама којима се допуњује глагол „знати“ 2 (6), 4, 12 (!8)
- О реченицама типа „Ко то каже“ и „ Ко да то каже“ 7 (7), 310
- О реченицама типа „отишла је код мајке / отишла је до мајке“ 7 (8), 320
- О рећеничним *adverbima* са функцијом „*dodatnog komentara*“ 190
- О РЕЋИМА 9
- О речима које исказују [значење] „људски створ“ у најнеодређенијем смислу 5 (5), 258
- О Роману Јакобсону поводом стогодишњице његовог рођења 289
- О семантичким околностима од којих зависи обавезна детерминација квалитативног типа 2(10), 12 (25)
- О сигнализовању значењске разлике „*de re / de dicto*“ 7 (13), 321
- О словеначком „*en (neki)*“ и проблемима референција 235
- О словенским егзистенцијално-локационим рећеницама 215
- О словенским обавезним детерминаторима 2 (9), 4, 12 (24)
- О словенским предикатским конструкцијама *deriviranim od korena *gold-* и **žed-* 200
- О слоговној неједнакости неких израза коришћених како у Вуковом тако и у савременом српском језику 426
- О смислу елипсе глаголског „*се*“ 7 (12), 301
- О специфичном лексичко-морфолошком ентитету „*put*“ 12 (4), 402
- О српским партикулама „*па*“ и „*ма*“ : из перспективе „*fativne*“ и „*reaktivne*“ функције језика 9 (8), 353
- О српском глаголу „*govoriti*“ и модификаторима његове лексичке семантике 12 (7)
- О српским слоženим лексичким структурама чији су конститутивни елементи „*od-*“ и *glagoli* обавештајне семантике 12 (8), 382
- О српскохрватским *gerundima* 2 (8), 4 , 12 (20)
- О српскохрватским погодбеним рећеницама 2 (7), 4 , 12 (19)
- О српскохрватским прилозима „за начин“ 5 (17) , 201
- О српскохрватским реченичним прилозима 194
- О Стојану Новаковићу – из новог угла 273
- О структуралном методу језичке анализе 91
- О структури српскохрватске *proste rečenice* са глаголским предикатом 2 (3), 4, 12 (13)
- О структури српскохрватског *padežnog sistema* 2 (11), 4
- О такозваним „*tranzitivnim imenicama*“ које означавају људска бића 11 (1), 371
- О тзв. NPN конструкцијама у савременом (стандардном) српском 427
- О тексту насловљеном „Основни закон Краљевско-српске академије наука“ 415
- О теорији антропоцентризма и српским *jezičkim datostima* 11 (3), 383
- О тзв. „*vidskim parnjacima*“ – из новог угла 8 (7)
- О увидима у развој српског језика које пружа поређење двају речника: Вуков *Српски рјечник* 1852. и *Речник српскоја језика* Магице српске 2007 438
- О улози *pridevskog atributa* у *otklanjanju/uspostavljanju dvosmisla* 11 (5), 384
- О употреби глаголских времена у зависној реченици : презент у реченици с *vezником* „*да*“ 142

- О употреби израза „којешта“, „којекуде“ и „којекако“ у Вуковом језику 439
 О uticajima nemačkog jezika na Vukovu leksiku i frazeologiju 3 (2), 6 (3)
 О фактивности реčenице чији је главни предикат глагол са значењем „знати“ 167, 206
 О Хомеровом „αἴθολα ἄρνον“ и о српском „рујно вино“ 7 (2), 302
 О четири обавештајна податка која је Вук исказивао речју „управо“ 428
 Обележавање именичког рода у српскохрватском књижевном језику 72
 Obелеžavanje imeničkog roda u (standardnom) slovenačkom jeziku upoređeno s odgovarajućom srpskohrvatskom situacijom 132
 Облици за појачавање предлошког привативног значења у српскохрватском језику 54
 Od Vuka do danas 6 (2), 106
 Odgovor na anketu časopisa Slavia (Praha), 1996 290
 Одговор на питање Националног славистичког комитета у Москви 60
 Odgovori na anketu o орštelingvističkim problemima jezičkog znaka 85
 Однос између квалитативног генитива и квалитативног инструментала 55
 Odredbe „dodatnog komentara“ 5 (18)
 Општи поглед на проблем туђица 6 (15), 292
 Osnovne tipološke karakteristike srpskohrvatske impersonalne rečenice 92
 Очерки истории русского языка XIX века 59

П

- Padežna problematika u univerzitetskoj nastavi 155
 Pedeseti broj Јужнословенског филолога 277
 Писмено обраћање са „ти / ви“ у Карађорђевој и Милошевој Србији 9 (10), 362
 „Писмо“ Бошка Петровића 9 (13), 363
 Plava boja kao lingvistički problem 5 (3), 278
 Поводом Вукове изјаве: „Djela njegova rđava ili zla“ 12 (36), 404
 Поводом Вуковог израза „доста“ и „прилично“ 440
 Поводом годишњице смрти Бранислава Брборића 385
 Поводом израза „ни на синь ноготок“ 312
 Поводом једног питања постављеног 1936. године у Нашем језику 386
 Поводом македонских конструкција типа „кола на брат ми / кола од брат ми“ 8 (9), 344
 Поводом поновног превођења „Новог завјета“ 3 (4), 6 (5), 243
 Поводом пословице „Зеџ ће се окоти, онђе и погине“ 9 (16), 328
 Погледи Стојана Новаковића на српски књижевни језик 6 (10), 281
 Подсећање на Ђуру Даничића 9 (19), 336
 Појам „verum focus“ и његово сигнализовање у савременом стандардном српском 9 (9), 364
 Pominjanje Beograda u Vukovom Srpskom rječniku 11 (13), 387
 PRAVCI U LINGVISTICI 13, 18, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33
 prevod na albanski 25
 prevod na arapski 34
 prevod na engleski 14, 19
 prevod na estonski 17
 prevod na japanski 22
 prevod na korejski 27

- превод на литавски 21
 превод на немачки 20
 превод на полјски 16, 23
 превод на фински 15
- Предговор приређивача овог издања (А. Белић, Општа лингвистика) 313
 Предговор (Срето Танасић, *Синтаксичке теме*, Београд, 2009) 429
 Предикатска кондензација у граматичком опису словенских језика 202
 Prilog „ličно“ у функцији рећеничног субјекта 12 (16), 405
 Приступ српским речима „он“ и „неко“ усклађен с актуелним теоријским виђењима 416
 Приче о речима 417–419, 437–440, 443
 Problem norme у књижевном језику 3 (10), 6 (13), 110, 111
 Проблем перспективизације у синтакси 187
 Problematika modalnih рећеница 168
 Problematika srpskohrvatskog infinitiva 156
 Пророк нове лингвистике : Ноам Чомски и његово дело „Граматика и ум“ 157
- Р**
 Radoslav Katičić, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika* 244
 Разборите језичке доумице 345
 Разговор с Милошем Јевтићем [интервју] 293
 Размрсујем запетљано... : [интервју] 260
 Ranko Bugarski, *Jezik i lingvistika*, Beograd, Nolit, 1972. 169
 Ray Jackendoff, *Foundations of Language : Brain, Meaning, Grammar, Evolution* Oxford, 2004 372
 Readings in Modern Linguistics, ed. by Bertil Malmberg, Stockholm, 1972. 178
 Raspravljanje о језику у време глобализације 12 (30), 406
 RED REČI 8
 Рекли су о „Семољ гори“ : [Миро Вуксановић, *Семољ њора*] 330
 Relevantna uloga čula mirisa egzemplifikovana srpskim jezičkim faktima 11 (7), 407
 Renata Grzegorzcykowa, *Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówkow* [prikaz] 191
 Репертоар синтаксичке проблематике у српскохрватским дијалектима 95
 Реч унапред (Милош Јевтић, *Трајом речи* : разговори са П. Пипером) 430
 Ризица за науку : књига о „Семољ гори“ Мира Вуксановића 346
 Robert D. Van Valin, Jr., *Exploring the Syntax-Semantics Interface*, Cambridge, 2005 408
 Роман Мразек, *Синтаксис русског творителног*, Praha, 1964. 125
 Роман [Osipovič] Jakobson, *Lingvistika i poetika* : [predgovor] 118
 Роман Осиповић Јакобсон [некролог] 223, 224
 Рудолф Коларич : [некролог] 188
 R. F. Mikuš, *A propos de la Syntagmatique de professeur A. Belić* 45
- С**
 Savremena lingvistika kao osnova за програмирање наставе страних језика 170
 Светозар Стијовић [некролог] 337
 Светско путовање идеја Романа Јакобсона 7 (20), 294, 303

- Semantika predloga u izrazima tipa „sedeti na suncu / sedeti u hladu“ i sl. 5 (9), 261
 Семантика и структура на словенскиот вид III. Ред. С. Каролак и Ј. Спасов 327
 Синтаксичка анализа у настави језика 52
 Систем личних глаголских облика за обележавање времена у српскохрватском језику 62
 Систем предлошких конструкција у српскохрватском језику 63
 Slavic Transformational Syntax / Ed. by R. D. Brecht and C. V. Chvany [prikaz] 189
 Slavolinguistica 6 : Björn Hansen / Petr Karlík (eds.), *Modality in Slavonic Languages*, München, 2005 388
 Словенски императив уз негацију 64
 Слово о језику : [предговор за Слово о језику: језички поучник, књ. 2] 347
 Snježana Kordić, *Riječi na granici punoznačnosti*, Zagreb, 2002 355
 Софија Милорадовић, *Употреба падежних облика у јовору Параћинској Поморавља* [приказ] 368
 Srpsko jedan / bugarsko edin u ulozi odredbe predikatske imenice 5 (14)
 Srpskohrvatske rečenice s predikatom čije je leksičko jezgro imenica ili zamenica u nominativu 2 (4), 4, 12 (15)
 Српскохрватски глаголски облици за исказивање појава које постоје у садашњости 209
 Српскохрватски падежни облици обавезно праћени одредбом као помоћним морфолошким знаком 67
 Срето Танасић, *Синтаксичке теме* (Библиотека Пут у речи, књ. 8) 373, 429
 Srpskohrvatski padežni sistem za označavanje prostornih odnosa 2 (12), 4, 12 (27)
 Strukturiranje rečenice pri iskazivanju izmišljenog, lažnog 192
 Структуралizam i lingvistika 158

Т

- Теоријско-методолошки проблеми словенске синтаксе везани за концепт „фактивности“ 193
 Tipovi imeničkog roda u srpskohrvatskom književnom jeziku 119
 Три питања Милки Ивић [интервју] 232, 420

У

- У врху светске лингвистике [интервју] 249
 Уз књигу Синтаксичке теме : [поговор за истоимену књигу Срете Танасића] 374
 Уз Српски језички приручник : [поговор] 409
 Узрочне конструкције с предлозима „због, од, из“ у савременом књижевном језику 48
 Uloga prideva *visok* i *veliki* onda kad ne označavaju fizičko svojstvo 11 (9), 389
 Употреба вида у словенском императиву с негацијом 65

Ф

- Further Insight into Contrastive Analysis /ed. by Jacek Fisiak 268
 [Фонем] Јат у Душановом законнику 56

Ц

- Jeff Bernard, Katalin Neumer (Hg.), *Zeichen, Sprache, Bewußtsein* 295

III

Шта је наспрам славе [интервју] 274

Индекс наслова оригиналних радова на страним језицима

Напомена: Транслитерисани су наслови текстова писаних и објављених на јапанском, корејском и арапском језику. Наслови две библиографске јединице дати су на српском језику, мада су радови преведени на јапански. Уз јединице, преведене са страних језика на српски додата је напомена „превод“.

A

A. W. de Groot, *Inleiding tot de algemene taalwetenschap tevens Inleiding tot de grammatica van het hedendaagse Nederlands*. Groningen, 1962 96

C

Causes sémantiques du phénomène syntaxique nommé „déterminant obligatoire“ 122, 141 ; *prevod* 2 (10)
„Change-in-state“ -oriented adverbs, *The* 250 ; *prevod* 5 (19)

D

Денешните правци на работа во лингвистиката 74 ; *превод* 73
Discussions (Xème congrès international des linguistes, Bucarest 1967) 137
Discussions (Conférence internationale des balkanologues, Belgrade 1982) 225
Discussions (UCLA Sociolinguistics Conference, 1964) 114
Diskuse (VI mezinárodní sjezd slavistu, Praha, 1970) 136
Diskusné príspevky (Jazykovedný časopis, Bratislava 1967) 121
Diskussion (MK za izučavanje gramatičke strukture sl. jezika, Liepzig 1974) 175
Diskussion (Zeitschrift für Slawistik, Berlin 1969) 134
Dodané diskusní příspěvky (Otázky slovanské syntaxe, Brno, 1968) 128
DREJTIMET NË LINGUISTIKË 25
Dyskusja (Podstawy opisu gramatycznego języka polskiego, Jaszowiec 1975) 183
Dyskusja (MK za izučavanje gramatičke strukture sl. jezika, Mogilany 1979) 211

E

Einfluß der deutschen auf Lexik und Phraseologie bei Vuk, *Der* 237 ; *prevod* 3 (2)
Éléments morphologiques auxiliaires aux formes casuelles dans la langue serbocroate, *Les* 75
EUNOHAKSA 27

G

GEN GO GAKU NO NAGARE 22
General Syntax in Europe 152
Geschichte der Linguistik 159
Grammatical Category of Non-Omissible Determiners, *The* 80

I

Impact of Mathesius and Jakobson on Slavic Syntax, The 183

Исказвания (Езикознание : материали от V международен конгрес на слависти-
те) 103

ITIJAHAТ AL BAHТH AL LISANI 34

K

KEELETEADUSE PÕHISUUNAD 17

KIELITIEDE ENNEN JA NYT 15

KIERUNKI W LINGWISTYCE 16, 23

L

Linguistic Theory in Yugoslavia 186

LINGVISTIKOS KRYPTYS 21

M

Markedness Principle and the Slavic Color Vocabulary, The 326

N

Некоторые проблемы словопорядка в дополнительном придаточном предложе-
нии 172

Non-Omissible Determiners in Slavic languages, The 35, 84, 97 ; p r e v o d 2 (9)

O

O „dubinskim“ distinktivnim obeležjima na planu sintakse (na japanskom jeziku) 129

O маркированности предиката придаточных предложений по признаку мобиль-
ности 149

O pewnych problemach kwantyfikacji charakterystycznych dla słowiańskiego świata
językowego 166

O развитии некоторых конгруентных явлений на сербохорватской языковой тер-
ритории 150

O rodzaju i typach paradygmacyjnych polskich rzeczowników 124

Об одной экспрессивной синтаксической конструкции 230 ; п р e v o d 5 (12)

Oboczne uzycie dopełniacza i narzędnika w funkcji rezultatywnej 78

On a Particular Type of Sentence Variance in Serbo-Croatian 196

On a Serbian discourse marker 403

On Aleksandar Belić and Anton Reichling 276

On „dual“ human nouns 263

On Empirical Evidence for Positing a Deep Subject Form in Some Subjectless Senten-
cess 195

On „real mother“, „real man“ and similar expressions 291

On referential strategies : genivization vs. adjectivization in Serbo-Croatian 236

On referentially used nouns and the upgrading / downgrading of their identificatory for-
ce 254

On the Anaphora Problem in Slavic 354

On the Functional scope of Predicate Modifiers 311

- On the Metaphorical Use of Antonyms 248
 On the Origin of the Adjectival Suffix -cat in Serbo-Croatian 231
 On the Origin of the Russian Sentence Type „(ero) завалило снегом“ 107
 On the Part-Whole Relation and Its Linguistic Consequences 143 ; *prevod* 2 (13)
 On the Problem of Language Standard : [izvod] 117
 On the Slavic word for „one“ in the predicate-noun determiner position 259 ; *prevod* 5 (14)
 On the Structural Characteristics of the Serbocroatian Case System 79 ; *prevod* 2 (11)
 On the Structure of the Slavic Simple Sentence 108
 Оппозиция: „односоставное предложение“ – „двусоставное предложение“ 109
 Отговори на вапросите за научна анкета по езикознание (1963) 93

Q

- Quelques réflexions autour des termes signifiant „individu“, „(une, la) personne“ 265
 Quelques remarques concernant les „singularia tantum“ et les „pluralia tantum“ slaves 98

R

- Relationship between Bound and Free Form in the Serbo-Croate Cases, The 61
 Relationship of Gender and Number in Serbocroatian Substantives 94

S

- Semantika u sintaksi i sintaksa u semantici (na japanskom jeziku) 133
 Slavic Fruit and Vegetable Names and Countability 216
 Syntactic opposition personality vs. impersonality in Slavic languages, The 112
 Syntactic Theory : 1. Structuralist : Selected Readings / ed. by Fred W. Householder 35
 System of Serbo-Croatian Cases Denoting Spatial Relations, The 113 ; *prevod* 2 (12)

T

- Theoretische und methodologische Aspekte des Begriffs der Kondensation 179
 TRENDS IN LINGUISTICS 14, 19
 Творительный падеж в славянских языках, под редакцией С. Б. Бернштейна 86
 Types of Direct Object in Serbocroatian 126

W

- WEGE DER SPRACHWISSENSCHAFT 20

Y

- Zu einem Aspekt sprachlicher Interferenz mit einer Exemplifikation aus dem (Ober-) Sorbischen. 228
 Zur Einführung von Symbolen der generativen Grammatik in die Beschreibung syntaktischer Strukturen slawischer Sprachen (Berlin), 1969 135

ZUZANNA TOPOLIŃSKA

Makedonska akademija na naukite i umetnostite, Skopje

DLACZEGO NA?

Artykuł jest pomyślany jako odpowiedź na pytanie dlaczego właśnie lokatywno-adlatywny przyimek *na* został wybrany jako gramatyczny wykładnik stosunków przypadkowych datywnego i genetywnego w słowiańskich językach Bałkanów. Jako kluczowy proces, który dał początek dalszym zmianom, autorka widzi pojawienie się na gruncie słowiańskim adnominalnego datiwu.

Słowa kluczowe: datiw, genetiw, stosunek przypadkowy, słowiańskie języki Bałkanów.

Od początku moich kontaktów z językiem macedońskim nurtowało mnie pytanie sformułowane w tytule tego artykułu: dlaczego w słowiańskich językach Bałkanów pełnej gramatyzacji uległ właśnie przyimek *na*, dlaczego właśnie on stał się eksponentem stosunku genetywnego, *ergo*: stosunku, który prymarnie określamy jako stosunek między *possessum* i *possessore*? Jeżeli zastosować „polski filtr“ w percepcji tego stosunku, wybór wydaje się niezrozumiały. Pierwsza nasza asocjacja z *na* to lokacja na powierzchni lokalizatora, relacja czysto, dosłownie przestrzenna, bez związku z relacją posiadania, która realizuje się w przestrzeni społecznej.

Dzisiaj, z pozycji względnie dobrej znajomości tak faktografii, jak i literatury przedmiotu, umiem już sobie ten wybór wyjaśnić, a wydaje mi się, że kompletne wyjaśnienie – tak, jak ja je rozumiem, z prymarnym impulsem semantycznym – nie zostało jeszcze sformułowane i właśnie próbę takiego wyjaśnienia chciałabym tutaj przedstawić. Całe moje „wyjaśnienie“ opiera się na materiale języków słowiańskich i opisuje rozwiązania udokumentowane w historii tych języków. Jak zwykle ostatnio we wszystkich moich tekstach, analizuję i opisuję przede wszystkim fakty dwu najlepiej znanych mi języków – macedońskiego, który – podobnie jak bułgarski – zgramatyzował swoje *na*, i polskiego w tle.

Przez gramatyzację kategorii semantycznej – najczęściej tylko jednego, zwykle centralnego, segmentu odpowiedniej kategorii – rozumiałem przypisanie składającej się na ten segment informacji jednoznacznych i przewidywalnych wykładników formalnych.

Mowa będzie o kategorii (semantycznej i gramatycznej) przypadku, wypada więc zacząć od roboczej definicji tej kategorii. Przez przypadek rozumiem (nie formę morfologiczną, lecz) prymarnie semantycznie motywowany stosunek syntaktyczny między grupą imienną i nadrzędną wobec niej konstrukcją syntaktyczną, tj. – przede wszystkim – wyrażeniem predykatywnym, a wtórnie – w wyniku kondensacji – drugą, „kontrolującą“ grupą imienną. Motywację semantyczną widzę w antropocentrycznej i – wtórnie – w lokalistycznej teorii przypadku. Przypadek widzę jako kategorię organizującą strukturę semantyczną i formalną zdania, a przez zdanie rozumiem podstawową jednostkę komunikacji językowej tak w planie semantycznym, jak i w planie formalnym. Semantycznym jądrem zdania jest propozycja, tj. językowy model sytuacji / procesu / operacji, o której mowa. Propozycja jest konstytuowana przez predykat. EkspONENTEM formalnym tego predykatu najczęściej jest *verbum finitum*. W treść (tj. w tzw. znaczenie leksykalne) predykatu wbudowana jest informacja (tzw. ograniczenia selekcyjne) kierująca wyborem implikowanych przez ten predykat argumentów, ściślej: wyborem referentów wyrażen argumentowych. Wyrażenia argumentowe to grupy imienne i/lub tzw. zdania komplementarne wchodzące w pozycje syntaktyczne grup imiennych (o czym świadczą realnie lub wirtualnie nadbudowane nad nimi wyrażenia typu *to, że / żeby...*, *tego, że / żeby...*, itd.). Wykładnia pozycji syntaktycznej wypełnianej przez dane wyrażenie argumentowe to właśnie przypadek, ściślej: stosunek przypadkowy. Propozycja to układ jedno-, dwu-, trój-, marginalnie czteroargumentowy.

Wyróżniam dwa porządki ustalające charakter i hierarchię stosunków przypadkowych. Pierwszy, stanowiący jądro układu, opiera się na opozycji: człowiek *č* nie-człowiek (w skróconym zapisie: / +/- pers/, przy czym zapis /- pers/ oznacza *de facto* brak ograniczeń selekcyjnych, a więc nie wyklucza argumentów personalnych). Opozycję tę realizują: stosunek nominatywny (N), który prymarnie wprowadza pierwszego w hierarchii człowieka, sprawcę (agensa, wykonawcę), stosunek datywny (D), który prymarnie wprowadza drugiego człowieka, pacjensa (adresata, beneficiensa) akcji, stosunek akuzatywny (A), który prymarnie wprowadza główny obiekt akcji, wreszcie – na zasadzie implikacji stosunkowo rzadko realizowanej na powierzchni tekstu – stosunek instrumentalny (I), który prymarnie wprowadza obiekt dodatkowy (zwany

m. in. środkiem czynności, czynnikiem towarzyszącym, itp.). Wykładnikami odpowiednich stosunków były w prasłowiańszczyźnie (i nadal najczęściej są w polszczyźnie) tzw. końcówki przypadkowe, tj. postpozycje oparte przede wszystkim – jak zdaje się wskazywać aktualnie przyjęta rekonstrukcja – na rdzeniach zaimkowych; mowa tu wyłącznie o formach morfologicznych imion, tj. o konstrukcjach bezprzyimkowych. Statystyka frekwencyjna tekstów nie tylko słowiańskich jednoznacznie potwierdza prymat grup imiennych /+ pers/ w nominatiwie i – zwłaszcza – w datiwie.

Drugi porządek to stosunki przestrzenne, oparte w pierwszym kroku na opozycji: statyczne (tj. lokatywne *sensu stricto*) / dynamiczne; w drugim kroku konstrukcje dynamiczne dzielą się na adlatywne i ablatywne, wreszcie wtórnie wydzielają się konstrukcje perlatywne. Prymarnymi wykładnikami stosunków wyrażanych przez te konstrukcje są dzisiaj kontrolujące je przyimki. Dokumentacja historyczna pozwala przypuszczać, że dawniej było inaczej, tj. że również stare morfologiczne formy przypadkowe były nacechowane z punktu widzenia porządku przestrzennego, nominatiw jako punkt wyjścia orientacji przestrzennej (relacja ablatywna), datiw i akuzatiw jako punkt dojścia (relacja adlatywna). Jednak już najstarsze teksty słowiańskie pokazują wycofywanie się lokatiwu bez przyimka, a nieco później – wycofywanie się bezprzyimkowego instrumentalu.¹ W perspektywie współczesnego opisu wszystkie relacje przyimkowe – z wyjątkiem tych opartych na przyimkach „egzystencjalnych“, jak *z + I*, czy *bez* – widzę prymarnie jako realizacje lokatiwu, tj. zbioru stosunków lokalizacji przestrzennej, wtórnie – lokalizacji w czasie, wreszcie – w wyniku dalszej derywacji semantycznej – lokalizacji w ciągu przyczynowo-skutkowym postrzeżanym przez uczestników aktu komunikacji.

Zanim zajmiemy się losami **na*, wypada odpowiedzieć na pytanie, gdzie w tym całym skomplikowanym układzie jest miejsce dla genetiwu (G). Jak już wspomniałam, genetywny stosunek przypadkowy widzę jako rezultat kondensacji (i wielokierunkowej wtórnej ekspansji) relacji, której wykładnikiem w poziomie propozycji jest predykat posiadania (*ownership*, wtórnie *possession* i szeregu innych form związku, które pozwalają *possessum* definiować poprzez jego stosunek do *possessor*). Wydaje się zrozumiałe, że właśnie ten typ relacji (= ten kierunek kondensacji tekstu), baza organizacji wszelkiej wspólnoty społecznej,

¹ Obok przyimków przestrzennych w najstarszej grupie wyrażań przyimkowych wypada wyróżnić „przyimki egzystencjalne“, tj. **sъ* i *bezъ*.

zasłużył sobie specjalne miejsce w projekcji językowej. W planie formalnym widzę genetiwy jako stosunek *ex definitione* adnominalny, realizowany w granicach grupy imiennej.

Czas już przejść od tych dość abstrakcyjnych rozważań do faktów historycznych. Otóż fakty te mówią nam, że w procesie charakterystycznej dla języków ligi bałkańskiej identyfikacji konsekwentnie rozróżnianych na gruncie indoeuropejskim, także na gruncie prasłowiańskim, wykładników stosunku datywnego i genetywnego, w słowiańskich językach bałkańskich zwyciężcą okazał się stosunek datywny. Innymi słowy: Słowianie bałkańscy obok adwerbalnego wykształcili datiw adnominalny, który wyeliminował formy starszego w tej pozycji genetiwy. Echa tego procesu są udokumentowane w terminologii kościelnej również na gruncie polskim, por. oboczne formy *Bogarodzica* i *Bogurodzica*. Co więcej – to właśnie terytorium słowiańskie było centrum irradycji tego rozwiązania na Bałkanach.

Chciałabym bronić tutaj tezy, że punktem wyjścia procesu był impuls semantyczny, możliwość dwojakiej interpretacji posiadania, dwojakiej definicji *possessum* – w terminach *czyj?* tj. ‘od kogo pochodzący?’, *czyją* będący własnością?’ i /lub *czyj?* tj. ‘do kogo należący?, komu przypisany, dla kogo przeznaczony?’, por. macedońskie konstrukcje: *nešto e nečie / nešto nekomu pripađa...* – semantyczny dylemat, a raczej: promujące datiw rozwiązanie tego dylematu znajdowało oparcie w pewnych elementach odziedziczonego systemu, a na Bałkanach także w pewnych elementach systemów sąsiadujących. Večerka (1993: 197 i n.) wymienia trzy takie momenty, wszystkie związane z mechanizmami wyrażania dzierzawczości w podsystemie zaimków osobowych:

1) istnienie zaimkowych klityk datywnych przy braku klityk genetywnych (czemu – przypomnijmy- odpowiada brak wyspecjalizowanej formy morfologicznej genetiwy w paradygmacie zaimków osobowych; zastępuje ją tzw. zaimek dzierzawczy); z czasem postpozytywne klityki datywne w określonych kontekstach przejęły funkcję zaimków dzierzawczych, co znajduje paralele w nie-słowiańskich językach Bałkanów: greckim, albańskim, rumuńskim i arumuńskim; w pozycji adnominalnej wykształciła się na gruncie bułgarskim i macedońskim – na wzór pozycji adwerbalnych – opozycja konstrukcji ekspresywnie nacechowanych i ekspresywnie nienacechowanych, por. np mac. *moja majka č majka mi*, itp.; dzisiaj w standardowym języku bułgarskim opozycja ta ogarnia całe pole „adnominalnej zaimkowej dzierzawczości“, podczas gdy w macedońskim ograniczona jest do sfery nazw bliskiego pokrewieństwa;

2) nie bez wpływu na promocję stosunku datywnego jako wykładnika relacji posiadania były też niewątpliwie – zważywszy rozpowszechnienie łaciny na Bałkanach – łacińskie konstrukcje typu *mihi est*;

3) wreszcie swoją rolę odegrała i nieostra granica między pewnymi wariantami stosunku datywnego (jak *dativus ethicus, dativus sympatheticus, dativus commodi*) i dzierżawczego stosunku genetywnego (i odpowiednimi wykładnikami formalnymi tych stosunków) w tekście słowiańskim; w polszczyźnie (a także – sądząc po egzemplifikacji Večerki – w jęz. czeskim) chodzi tu o konstrukcje 3-iej os. fem. jak np. *brat jej odmówił pomocy, czy nie udał się jej kupiec*, a w procesie dalszej derywacji semantycznej i : *zamek jej się zaciął, taka przyszłość jej się uśmiechała*, itp.

Kiedy morfologiczna forma datiwu, ściślej: synkretyczna forma datiwu/genetiwu zaczęła się wycofywać ze słowiańskich systemów bałkańskich, a tym samym – gubić status wykładnika stosunku datywnego i genetywnego, pojawiła się potrzeba odnowy tego wykładnika, tj. wyboru przyimka zdolnego przejąć odpowiednie funkcje. Niewątpliwie zresztą oba procesy: wycofywanie morfologicznego datiwu i rosnąca frekwencja izofunkcjonalnej konstrukcji przyimkowej, przebiegały paralelnie. Jako najbardziej odpowiedni w planie semantycznym okazał się adlatywny przyimek *na*. I to jest właśnie – w skrócie – odpowiedź na postawione w tytule pytanie. Trzeba tu od razu podkreślić, że jest to rozwiązanie słowiańskie. Nie sposób jednak nie wspomnieć w tym związku adnominalnego datiwu i kariery adlatywnego przyimka *ad* we wczesnośredniowiecznej łacinie na Bałkanach (por. o tym MIHÄESCU 1978: 244).

Nie-słowiańskie języki Bałkanów morfologiczny synkretyzm datiwu i genetiwu rozwiązywały uciekając się do różnych mechanizmów, na ogół do konstrukcji przyimkowych, ale zawsze utrzymywały / odnawiały w planie morfo-syntaktycznym różne wykładniki formalne dla każdego z tych dwu stosunków; najczęściej był to wybór przyimka adlatywnego dla datiwu i ablatywnego dla genetiwu. Jedynie na gruncie słowiańskim w obu wypadkach pojawia się ten sam przyimek, a odpowiednia różnica ma niemal wyłącznie wykładniki syntaktyczne: ta sama konstrukcja przyimkowa w pozycji adwerbalnej jest wykładnikiem stosunku datywnego, a w adnominalnej – genetywnego. Jednak i tu badacze zwracają uwagę na obecność specyficznego dodatkowego wykładnika morfologicznego. Otóż na całym terenie bałkańskim obok (lub zamiast) odziedziczonych paradygmatów „rodzajowych“ funkcjonują paradygmaty „rodzajnikowe“ – morfosyntaksa grup imiennych /+def/ jest z reguły bogatsza, niż w grupach /-def/, pojawiają się również różnice

w sygnalizowaniu grup imiennych odpowiednio o cechach / +/- hum / lub / +/- anim /. Bardzo wysoką frekwencję ma t.zw. replika zaimkowa adwerbalnego datiwu (konstrukcje typu: *mu davam na deteto*, *im obja-snuvam na lugeto*, itp.), podczas gdy adnominalny genetiiv nie zna takiej repliki.

We współczesnym standardowym języku macedońskim obok *na* w semantycznym polu stosunku genetywnego pojawia się również ablatywne *od* – są to przede wszystkim konteksty oddalania, odłączania, konteksty wskazujące źródło pochodzenia, relację: część / całość, partytywność, itp., por. np. *vratanca od pečka* – pol. *drzwiczki (od) pie-ca, pismo od Ana* – pol. *list (od) Anny*, itp. – na ogół możliwa jest w tych wypadkach konkurencja z *na*; na temat zakresu użycia *od* i warunków jego konkurencji z *na* istnieje bogata literatura (por. np. KORUBIN 1951, 1954). Sam fakt wejścia *od* w pole funkcjonalne *na* to niewątpliwy wpływ sąsiadujących dialektów aromańskich, a więc – w języku standardowym – to kwestia zaplecza dialektalnego mówiących.

Trzeba podkreślić, że wszystko to, co powiedziałam wyżej o wycofywaniu się morfologicznej formy datiwu, nie odnosi się do morfologii zaimków osobowych. Tutaj morfologiczna forma datiwu do dziś dnia należy do standardowej normy proskryptywnej i jest w codziennym użyciu znacznej części mówiących. Tak więc w systemie zaimków osobowych mamy wyspecjalizowane morfologiczne wykładniki datiwu i – w postaci zaimków dzierzawczych – również genetiivu. O tendencjach do zmiany tego stanu por. niżej.

W dialektach macedońskich sytuacja w wielu punktach różni się od sytuacji standardowej i wskazuje kierunki przewidywanej ewolucji tej ostatniej:

- w dialektach zachodnich wzdłuż granicy albańskiej trzymają się jeszcze resztki datiwu u części imion własnych oraz , rzadziej, u innych rzeczowników /+ pers/ (por. VIDOESKI 1968);

- *od* w polu funkcjonalnym genetiivu pojawia się wzdłuż granicy zachodniej, przyczem w pewnych kompleksach dialektalnych jego frekwencja jest znacznie wyższa od dopuszczanej przez normę literacką;

- formy datiwu zaimków osobowych zanikają na korzyść form akuzatiwu (który z chwilą zaniku datiwu przerasta w *casus generalis obliquus*) i/lub na korzyść konstrukcji przyimkowej z *na*;

- niewątpliwie jednak najciekawszy (i symptomatyczny dla rozwoju bałkańskich systemów nominalnych) jest inny proces obserwowany w dialektach, a mianowicie obecność konstrukcji z *na* jako wykładników stosunku akuzatywnego. Zjawisko to zostało zarejestrowane w połowie

minionego wieku u dzieci i młodzieży w przygranicznych dialektach południowo-zachodnich. Dotyczy ono konstrukcji konstytuowanych przez predykaty o dwu argumentach /+pers/ i /+def/ i – w wypadkach, kiedy referenci obu wyrażen argumentowych są tej samej płci – bywa interpretowane jako chęć uniknięcia dwuznaczności, jak np. w konstrukcjach typu: *Obama go sretna Mubarak*, itp., gdzie tylko linearyzacja i kontur intonacyjny wskazują, kto kogo spotkał. Jednak to tłumaczenie dotyczy tylko niewielkiej części zarejestrowanych konstrukcji, nie podlegają mu np. przykłady jak: *Oddelenieto sakaše da go natepa na Kristof*, *Devojčeto go sretna na tatko mu*, *Albancite go otepa Kuzmana...*, itp., nie podlegają mu też w sposób oczywisty przykłady z pozycją nominatiwu nie zrealizowaną na powierzchni tekstu, jak np. *Je izele na babata, če go izmamile detevo*, itp. (wszystkie przykłady za TOŠEV 1970). Szerszą, uzupełnioną dokumentację zjawiska, tak historyczną jak geograficzną podaje Blaže Koneski (KONESKI 1986), przyczem stwierdza, że „poszczególne ogniska innowacji powstają paralelnie, niezależnie od siebie“ (*ibid.* 96). Konstrukcje z *na* jako wykładnikiem stosunku akuzatywnego powstały niewątpliwie pod wpływem romańskim, co nie zmienia faktu, że ich powstanie na gruncie macedońskim jest przejawem ogólniejszej tendencji (a) do odnowienia gramatycznych eksponentów stosunków przypadkowych i – w następnym kroku – (b) do uogólnienia systemu opartego na dwu i tylko dwu elementach, terminach opozycji: nominatiw / *casus obliquus*. Symptomatyczna jest tutaj odnotowana ostatnio w macedońskim języku standardowym tendencja do mieszania morfologicznych form datiwu i akuzatiwu zaimków osobowych, oraz do zastępowania morfologicznego datiwu tych zaimków przez formę akuzatiwu i/lub (częściej) przez konstrukcję: *na* + A.

Tak więc apogeum, ku jakiemu zmierza „gramatyczna kariera“ *na* jest – na razie realizowany tylko marginalnie – status uniwersalnego eksponentu zależnych stosunków przypadkowych. Jest to jeden z wielu argumentów przemawiających za zaliczeniem stosunku datywnego – obok nominatywnego, akuzatywnego i genetywnego – do gramatycznego (i semantycznego) jądra kategorii przypadku.

Literatura cytowana

KONESKI, Blaže. Direktmiot *na*-predmet vo makedonskite govori, *Studia Linguistica Polono-Jugoslavica* 4, Ossolineum, 1986, 93–96.

KORUBIN, Blagoja. *Na* i *od*, MJ 1951, 212–217.

- KORUBIN, Blagoja. Upotrebata i značenjata na predlogot *na* vo sovremeniот makedonski jazik, MJ 1954, 30–79.
- MIHĂESCU, H. *La langue latine dans le sud-est de l'Europe*, Société D'Edition „Les Belles Lettres“, Paris, 1978
- TOŠEV, Krum. Nekoi inovacii i dorazvivjanje na neкои crti vo gradskiot struški govor, *Prilozi na Oddelenieto za opšttestveni nauki na MANU I/1*, 105–113, 1970
- VEĆERKA, Radoslav. *Altkirchenslavische (altbulgarische) Syntax, II. Die innere Satzstruktur*, U. W. Weiher, Freiburg I. Br. 1993.
- VIDOESKI, Božidar. Dativnata forma kaj imenkite vo makedonskite dijalekti, *Symbolae Philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, PAN, Ossolineum 1968, 396–405 + 5 map, przedruk: *Dijalektite na makedonskiот jazik 3*, MANU, Skopje 1999, 175–180.

Summary

Zuzanna Topolińska

WHY NA ?

The paper is conceived as answer to the question why just the locative / adlative preposition *na* was chosen as grammatical marker for both dative and genitive case relationship in the Balkan Slavic languages. As key process which triggered all the subsequent changes the author sees generalization of the dative morphological form in the adnominal position.

РАЈНА ДРАГИЋЕВИЋ*

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Катедра за српски језик

О ЗНАЧЕЊУ ПРИДЕВА КАО УСЛОВУ И ПОСЛЕДИЦИ ЊИХОВЕ ЛЕКСИЧКЕ СПОЈИВОСТИ

У раду се полази од теоријског становишта да је значење лексеме услов и последица њене лексичке спојивости. Циљ рада је анализа деловања ова два фактора. Уобичајени контекст у којем се лексеме употребљавају може јаче или слабије утицати на њихово значење, чак и када се користе самостално. У раду се доказује да контекст слабије утиче на фреквентне лексеме и не оставља трајне последице на њихово значење, а да јаче утиче на нефреквентне лексеме и да оставља трајнији утицај на њихов семантички садржај. Трајн(и)ји утицај огледа се у могућности деловања контекста на значење лексеме и онда када се она употребљава самостално. Показује се како чак и у два језика у даљем степену сродности (српском и немачком) најчешће асоцијације на нефреквентне придеве представљају именице са којима се они често употребљавају, што значи да синтагме које се често користе врше утицај и независно од контекста. Чак се и у лексикографским дефиницијама нефреквентних придева запажа деловање најчешћих колокација у које ступају те нефреквентне лексеме. С друге стране, најчешће вербалне асоцијације српских и немачких испитаника на изузетно фреквентне придеве никада нису именице с којима они граде синтагме, већ њихови антоними, што значи да контекст не врши утицај на значење ових придева када се употребе независно од контекста. Закључује се да значење лексеме јесте услов и последица колокабилности, али да је утицај колокације на значење лексема јачи уколико је лексема мање фреквентна.

Кључне речи: лексичко значење, лексичка спојивост, колокација, вербалне асоцијације, фреквенција, придеви.

Утицај најближег лексичког окружења на значење лексема незаобилазно је питање семантичких истраживања. У савременој се-

* rajnad@yahoo.com

мантици углавном су превазиђена два екстремна схватања о односу између најближег контекста (колокације) и лексичког значења. Без намере да детаљно разрађујемо ово питање и проучавамо његов историјат, подсетићемо само да по првом таквом схватању, чији су представници, рецимо, Џ. Фирт (1957), С. Улман (1962) и М. А. К. Халидеј (1976), значења лексеме стварају се у колокацијама у које она ступа. Због тога што се употребљавају у одређеном лексичком окружењу, лексеме поседују одређена значења. Према Џ. Фирту (1957: 196), „једно од значења речи *night* (ноћ) јесте њена колокабилност са *dark* (мрачан, џаман), а речи *dark* наравно колокација са *night*.“ Дакле, не само што се значење једног колоката може успешно описати једино помоћу другог колоката, већ се значење, према Фирту, чак изједначава са колокабилношћу. У српској лингвистици велику пажњу овом питању посветио је Б. Хлебџ (2007: 69–95; 2008), који је осмислио колокацијску методу семантичке анализе.

Према другом схватању, чији су представници, на пример, Џ. Кац и М. Постал (1967), значење лексеме представља услов њене колокабилности. Од њеног значења зависе колокације у које она може ступити. Да би ово показао, Џ. Лајонс (1979: 307) наводи примере непостојећих синтагми *male lioness* (мушка лавица) и *female lioness* (женска лавица). Инкомпатибилност лексема у овим синтагмама објашњава се тиме што лексема *лавица* садржи сему женског пола, па је семантички садржај придева *женски* редундантан, а придева *мушки* опречан у односу на значење лексеме *лавица*.

Ова схватања помирена су трећим приступом, чији су представници Џ. Лајонс, Ф. Р. Палмер и већина савремених семантичара, по којима је лексичко значење и услов и последица њихове лексичке спојивости. Тако, Џ. Лајонс (1979: 265) констатује да не треба ићи из једне крајности, тврдећи да су колокације неке лексеме одређене њеним значењем, у другу крајност, сводећи значење неке речи само на скуп колокација у које она ступа.¹

Подржавајући умерено схватање које се заснива на међуутицају лексичког значења и контекста у којем се лексема употребљава, покушаћемо да одговоримо на низ питања о природи овог прожимања. Да ли је могуће да контекст утиче на значење неких лексема у мањој, а неких у већој мери? Ако је тако, од чега то зависи? Даље:

¹ Језгровит приказ ових схватања наводи Љ. Готштајн (1986: 5–12), која примећује да су се она низала хронолошки и да је прво најконзервативније, јер не полази од значења, већ од употребе, а треће најобјективније.

које то колокације остављају трајне последице на значење лексема и од чега то зависи? Неке лексеме ступају у велики број колокација, а неке у ограничени број. Од чега то зависи и да ли лексема која може ступити у ограничени број колокација трпи већи утицај лексичког окружења од оне која се употребљава уз много других лексема?

Бар делимичне одговоре на наведена питања, као и инспирацију и полазиште за ово истраживање, пронашли смо у неким правилностима уоченим у вербалним асоцијацијама српских и немачких студената у истраживању спроведеном 2009. и 2010. године. Српски испитаници су студенти Филолошког факултета Београдског универзитета, чији је матерњи језик српски, а немачки испитаници су студенти Хумболтовог универзитета у Берлину, чији је матерњи језик немачки. У обе групе било је по седамдесет пет студената. Српски студенти студирају српски језик и књижевност, а међу немачким студентима било је доста оних који студирају јужнословенске језике, али и неке друге дисциплине. Испитаници су добили анкету у којој се налази двадесет лексема. Немачки студенти попуњавали су анкету на немачком језику, а српски студенти – на српском.² Од испитаника је тражено да, без много размишљања, попуне анкету тако што ће на сваку од задатих лексема написати прву лексему која им падне на памет.³

За потребе овог истраживања узели смо у обзир вербалне асоцијације српских и немачких испитаника на осам придева којима се исказују људске особине: *ілуї* (*dumm*), *леї* (*schon*), *гобар* (*gut*), *сїар* (*alt*), *моћан* (*machtig*), *сїрої* (*strengh*), *веран* (*treu*) и *срећан* (*glucklich*). За сваки придев прикупљено је по седамдесет пет асоцијација, а овде ће се навести првих пет најфреквентнијих:

срп. ГЛУП – човек, паметан, дечко, ноћ, јадан;

нем. DUMM – blöd (туп), bescheuert (ограничен), schlau (лукав), klug (паметан), Paris Hilton (Парис Хилтон);

² За превођење анкете са српског на немачки језик захвалност дугујемо Јелени Арсић са Катедре за германистику Филолошког факултета у Београду, а за превођење асоцијација немачких студената са немачког на српски језик захваљујемо Зорану Шикањи, докторанду Филолошког факултета у Београду.

³ Подаци добијени у овој анкети користе се за различита лингвокултуролошка и семантичка истраживања. У штампи је истраживање етнокултурних стереотипа Срба и Немаца (Драгићевић 2010а). Та истраживања се раде у оквиру пројекта *Утицај немачке и српске културе на језик Срба и Немаца*, под покровитељством Немачке фондације за науку (Deutsche Forschungsgemeinschaft) и Хумболтовог универзитета у Берлину.

срп. ЛЕП – дечко, ружан, цвет, дан, младић;
нем. SCHON – hässlich (ружан), hübsch (згодан), Frau (жена), Mädchen (девојка), net (љубазан);

срп. ДОБАР – човек, лош, дан, драг, пријатељ;
нем. GUT – schlecht (лош), böse (зао), besser (бољи), toll (одличан), schön (леп);
срп. СТАР – деда, млад, Библија, боре, немоћан;
нем. ALT – jung (млад), Oma (баба), neu (нов), Großeltern (баба и деда), Stimme (глас);

срп. МОЋАН – новац, јак, богат, Мишковић, политичар;
нем. MACHTIG – König (краљ), groß (велик), stark (јак), Macht (моћ), USA (САД);
срп. СТРОГ – професор, отац, опасан, намргођен, намрштен;
нем. STRENG – Lehrer (наставник), böse (зао), locker (опуштен), Disziplin (дисциплина), Eltern (родитељи);

срп. ВЕРАН – пас, дечко, друг, муж, неверан;
нем. TREU – Ehe (брак), Hund (пас), Liebe (љубав), untreu (неверан), Beziehung (однос);

срп. СРЕЋАН – насмејан, љубав, осмех, тужан, човек;
нем. GLÜCKLICH – froh (радостан), zufrieden (задовољан), Liebe (љубав), fröhlich (весео), Sonne (сунце).

Анализу пет најфреквентнијих асоцијација на наведене стимулусе пратила су одређена очекивања. Прво. У досадашњим истраживањима утврђено је да лексеме које имају антониме садрже управо њих међу својим најчесталијим асоцијацијама (исп., нпр., Рајбле 1981, Драгићевић 2010). Ово врло очигледно потврђују и асоцијативна поља у *Асоцијативном речнику српскога језика*. Друго. Према Т. Анштат (2006), антоними у асоцијативном пољу одликују стимулусе пре свега германских језика, а у знатно мањој мери стимулусе словенских језика. Ова ауторка поредила је вербалне асоцијације немачких, енглеских, руских и пољских испитаника и запазила да међу асоцијацијама немачких и енглеских испитаника заиста има много антонима, али да у одговорима пољских и руских испитаника преовлађују синтагматске асоцијације. Према мишљењу Т. Анштат, један од узрока за ту појаву лежи у чињеници да словенски језици имају флексију и да богата морфологија утиче на значајан број синтагматских одговора.

Ако су наведене две полазне основе тачне и ако се узме у обзир да сви придеви-стимулуси које истражујемо поседују антониме, очекивало би се да ће основна разлика у асоцијацијама српских и

немачких испитаника бити у томе што ће немачки испитаници најчешће одговарати антонимима, а српски испитаници синтагматским асоцијацијама.

Одговори испитаника указују, међутим, на чињеницу да тип добијених асоцијација не зависи толико од језика, колико од придева-стимулуса. Наиме, у оба језика, један од два најфреквентнија одговора на придеве *ілуї* (*dumm*), *леї* (*schon*), *гобар* (*gut*) и *сїар* (*alt*) представља њихов антоним. Лексеме *моћан* (*machtig*), *сїрої* (*streng*), *веран* (*treu*) и *срећан* (*glücklich*) такође поседују антониме, али, у оба језика, најучесталији одговор на ове придеве представља нека синтагматска асоцијација. Код неких од њих, уопште нема антонима међу првих пет најфреквентнијих асоцијација, а код неких он заузима тек четврто или пето место (нпр. на придев *веран* у српском, односно *treu* у немачком, и *срећан* у српском језику).

Распоред асоцијација у испитиваним асоцијативним пољима у некој мери ипак потврђује налаз Тање Анштат (2006) да су у словенским језицима чешће синтагматске асоцијације од парадигматских, јер је најфреквентнија асоцијација на све испитане придеве у српском језику редовно синтагматске природе, тј. обавезно је то именица, али за четири испитана придева (*ілуї*, *леї*, *гобар*, *сїар*) на високом другом месту је антоним, а за преостала четири придева (*моћан*, *сїрої*, *веран*, *срећан*) антоним се не појављује међу најфреквентнијим асоцијацијама.⁴ У немачком језику, како је већ речено, за прва наведена четири придева најфреквентнија асоцијација је парадигматске природе и представља антоним датог придева, а за преостала четири придева најфреквентније асоцијације су синтагматске, баш као у српском језику. Дакле, поседовање флексије у српском језику заиста утиче на укупно већи број синтагматских асоцијација на задате стимулусе у српском језику, али тај фактор није једини од значаја. Са правилом које је открила Т. Анштат укршта се још нека законитост асоцијативног повезивања, која мора бити изазвана семантиком и употребом датих придева.

Показало се да је та законитост у вези са фреквенцијом испитиваних придева. Наиме, четири придева на која су српски и немачки

⁴ У *Асоцијативном речнику српскога језика* резултати су релевантнији, јер је прикупљено по 800 асоцијација на сваки стимулус. Још убедљивије се приказује наведено запажање, јер су антоними најфреквентније асоцијације на придеве *ілуї*, *леї*, *гобар* и *сїар* и по правилу то нису за придеве *моћан*, *сїрої*, *веран* и *срећан*.

испитаници најчешће одговорили антонимом представљају изузетно фреквентне придеве. Изузетак је само придев *љуи*. Преостала четири придева на које су и српски и немачки испитаници најчешће одговарали синтагматском асоцијацијом не представљају фреквентне придеве ни у српском ни у немачком језику. Ево и статистичких података: према *Фреквенцијском речнику* Ђорђа Костића, придеви *добар* и *стар* спадају у десет најфреквентнијих придева у српском језику⁵, а овако су, према фреквенцији у том речнику, распоређени остали: *добар* 2045, *стар* 1961, *леи* 1106, *срећан* 358, *веран* 190, *моћан* 127, *широи* 105 и *љуи* 37.

Закључујемо да су антоними најучесталије асоцијације на најфреквентније придеве у српском и немачком језику (независно од чињенице да ти језици припадају различитим групама индоевропских језика и да их одликује другачија морфолошка структура). Истовремено, најчешће реакције у оба језика на придеве са ниском фреквенцијом јесу именице.

Зашто је то тако? Вербалне асоцијације на задате стимулусе само су одраз семантичких својстава задатих придева и њихових семантичких односа са другим лексемама. Лексеме које су фреквентне у неком језику обично имају способност ступања у колокације са великим бројем других лексема. Претпостављамо да постоји узајамна зависност између фреквенције лексеме и њених колокационих способности – што је лексема фреквентнија, она ступа у контакт са већим бројем других лексема и обрнуто: што је лексема способнија да ступи у контакт са већим бројем лексема – она се чешће употребљава. Семантика такве лексеме је широка, разуђена, усмерава се контекстом, али он на њу не оставља трајне последице. О трајним последицама може се говорити онда када лексеме из уобичајеног лексичког окружења остављају утицај на испитивану лексему чак и онда када се она употребљава самостално. Конкретније: леп, добар или стар може бити предмет, човек, догађај итд. Значење ових придева обликоваће се у контексту, међутим, независно од контекста, ти придеви неће трпети утицај именица уз које се обично користе. Вербалне асоцијације на те придеве у виду антонима, а не у виду именице, управо су последица те чињенице. Да именице које се користе уз испитиване придеве имају трајнији утицај на њихово значење, говорници би их морали фреквентно асоцијативно повезивати

⁵ Овај податак потврђује и *Фреквенцијски речник савременој српској језика* Смиљке и Драгољуба Васића (исп. ВАСИЋ 2004).

са тим придевима. Још ако се има у виду да исту законитост примећујемо у два несродна језика, она мора имати упориште у стварним односима међу лексемама.

Управо супротно стоје ствари са нефреквентним лексемама. Нефреквентна лексема обично нема способност ступања у велики број колокација. И обрнуто: што је лексема мање способна да ступи у контакт са већим бројем других лексема, она је мање фреквентна. Нижа фреквенција и смањене колокационе способности као резултат дају сужену, усмеренију семантику такве лексеме. Уобичајено лексичко окружење на њу оставља трајне последице, а то значи да утиче на њено значење и онда када се лексема употребљава самостално. Тај снажан утицај на лексему чак и када се она употребљава независно од контекста показују вербалне асоцијације. На пример: толико је јако семантичко зрачење именице *џас* на придев *веран* (уз који се она често употребљава) да је и српским и немачким говорницима једна од најфреквентнијих асоцијација на придев *веран* управо именица *џас*.

Снажан семантички утицај именица које се често везују за нефреквентне придеве огледа се чак и у речничким дефиницијама примарних значења таквих придева. Тако се, на пример, примарно значење придева *моћан* у *Речнику српскога језика* овако дефинише: *који њоседује велику војну, њолийичку, економску и др. моћ, силу, власћ*. Иако се моћ може манифестовати у свим сферама живота, лексикографи су дефинисали придев *моћан* имајући у виду прототипичне сфере живота у којима се моћ испољава, а то су политика, војска, економија. Та прототипичност сфере живота или ситуације у којој се нека особина испољава одређује се кроз узајамно дејство језика и стварности: зато што се у некој ситуацији или сфери живота често испољава нека особина, зато се и придев којим се исказује та особина често употребљава уз именицу којом се исказује дата ситуација или њени носиоци. И обрнуто: због тога што се у језику често појављују одређене синтагме у којима се одређена особина приписује некој ситуацији или њеним учесницима, говорници интензивније асоцијативно повезују неку особину са одређеним ситуацијама и њеним носиоцима. Тако се, захваљујући језичко-стварносној вези, моћ везује за политику, економију, војску, а то се, како смо видели, одражава и на дефиниције у описним речницима и на вербалне асоцијације. Због тога је за српске испитанике честа асоцијација на придев *моћан* – *Мишковић* или *џолийичар*, а за немачке испитанике – *краљ* и *Сједињене Америчке Државе*.

Слично важи и за друге придеве из ове групе нефреквентних придева. У *Речнику српскога језика*, примарно значење придева *веран* такође се везује за прототипичну ситуацију и њеног носиоца, и гласи: *иосџојан у љријашељсџву, одан, љривржен*. Везивање верности за пријатељство показује се и кроз вербалне асоцијације, па су и српски и немачки испитаници на овај придев одговарали именицом *џас* или неким другим именицама које указују на брак, љубавну везу или пријатељство. Слично важи и за придев *сџрој*, који се и у речничким дефиницијама и примерима, али и у вербалним асоцијацијама везује за подучавање, родитељство, суђење, односно за наставника, оца, судију.

ЗАКЉУЧАК. На почетку рада изнесено је данас општеприхваћено становиште да значење лексеме представља истовремено и услов и последицу њене колокабилности (тј. лексичке спојивости). Другим речима, лексема гради колокацију уносећи у њу свој семантички садржај, али и сама колокација има способност утицаја на значење лексемâ које је сачињавају. Овај закључак отвара нова питања, а једно од кључних је да ли је јачина семантичког деловања колокације на значење лексема увек иста и ако није, а вероватно није, од чега то зависи? Могући одговор на ово питање или бар правац којим треба ићи да би се одговорило на њега понудиле су најфреквентније асоцијације српских и немачких испитаника на осам придева у српском односно немачком језику у описаној асоцијативној анкети. Испоставило се да на придеве високе фреквенције и српски и немачки испитаници најчешће одговарају парадигматском асоцијацијом, прецизније – антонимом (*добар – лош, сџар – млад*), док на придеве ниске фреквенције најчешће одговарају синтагматском асоцијацијом, прецизније – именицом која именује појам који се, у прототипичном случају, квалификује датим придевима (*сџрој – љрофесор, веран – џас*). Сматрамо да овакав распоред вербалних асоцијација није случајан и да одражава семантичка својства задатих придева-стимулуса.

Колокација врши приметно јачи семантички утицај на значење нефреквентних лексема. Последице тог утицаја уочљиве су чак и онда када се лексема употреби независно од контекста. Такво стање ствари потврђују и асоцијације на нефреквентне лексеме које су синтагматске управо због снажног утицаја најчешћих колокација у које дата нефреквентна лексема ступа и због тога што се тај утицај шири и изван сфере употребе језика у сферу асоцијација говорника. Показали смо у раду да је тај снажан утицај колокације на значење

нефреквентних лексема видљив и у речничким дефиницијама, у којима се, неретко, лексема дефинише доводећи се у везу са другим лексемама с којима се она често повезује у језичкој употреби. С друге стране, фреквентне лексеме обично ступају у мноштво колокација и често поседују врло неодређену и широку семантику коју употреба у колокацији уобличава, али тај утицај важи само за дати контекст и не оставља трајније последице на значење таквих лексема. Независно од контекста утицај колокације не постоји и због тога говорници асоцијативно не повезују фреквентне лексеме са онима с којима оне могу градити колокацију, већ се асоцијације пребацују на парадигматски план – пре свега на антониме. Чињеницу да асоцијације приказују реалну слику коју, свакако, треба узети у обзир у доношењу закључака потврђује то што оне дају исте резултате у два несродна језика од којих је један германски (немачки), а други словенски (српски).

Дакле, колокација, очигледно, уобличава значење лексема из којих се састоји, али не увек у истој мери. Знатно јачи семантички утицај колокација врши на нефреквентне лексеме, него на фреквентне. Остаје да се испита који још фактори, осим фреквенције лексема, утичу на деловање лексичког споја на јединице из којих су настале.

Цитирана литература

- АНШТАТ 2006: Tanja Anstatt, „Wer ‘dunkel’ hört, muss nicht ‘hell’ sagen: Wortassoziationen in slavischen und germanischen Sprachen“, in: D. Weiss (ed.), *Slavistische Linguistik 2006*.
- ВАСИЋ 2004: Смиљка Васић и Драгољуб Васић, *Фреквенцијски речник савременој српској језика*, полазне основе новије српске прозе, Београд: Институт за педагошка истраживања.
- ГОТШТАЈН 1986: Љиљана Готштајн, *Синонимија у колокацијама*, Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет.
- ДРАГИЋЕВИЋ 2007: Рајна Драгићевић, *Лексиколоија српској језика*, Београд: Завод за уџбенике.
- ДРАГИЋЕВИЋ 2010: Рајна Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- ДРАГИЋЕВИЋ 2010а: Рајна Драгићевић, „Лингвокултуролошка упоредна истраживања етнокултурних стереотипа“, *Анали Филолошкој факултета* 22, Београд, 201–214.

- КАЦИ ПОСТАЛ 1967: J. J. Katz and P. M. Postal, *An Integrated Theory of Linguistic Descriptions*, Cambridge, Mass: MIT Press.
- КОСТИЋ 1999: Ђорђе Костић, *Фреквенцијски речник савременој српској језика*, Београд: Институт за експерименталну фонетику и патологију говора и Лабораторија за експерименталну психологију.
- ЛАЈОНС 1979: J. Lyons, *Semantics*, vol. I, Cambridge: Cambridge University Press.
- ПИПЕР и др. 2005: Предраг Пипер, Рајна Драгићевић, Марија Стефановић, *Асоцијативни речник српскога језика*, Београд: Београдска књига – Службени лист СЦГ, Филолошки факултет у Београду.
- РАЈБЛЕ 1981: W. Raible, „Von der Allgegenwart des Gegensinns“, *Zeitschrift für Romanische Philologie* 97, 1–40.
- РСЈ: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007.
- УЛМАН 1962: Stephen Ullmann, *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*, Oxford: Blackwell.
- ФИРТ 1957: J. R. Firth, *Papers in Linguistics 1934–1951*, London: Oxford University Press.
- ХАЛИДЕЈ 1976: M. A. K. Halliday, *System and Function in Language*, Selected Papers, ed. by G. R. Kress, London: Oxford University Press.
- ХЛЕБЕЦ 2007: Boris Hlebec, *English Semantics*, Beograd: Čigoja štampa.
- ХЛЕБЕЦ 2008: Борис Хлебец, „Колокацијска метода семантичке анализе“, у: *Семантичка истраживања српској језика*, уредници: Милорад Радовановић и Предраг Пипер, Београд: Српска академија наука и уметности, 65–81.

Summary

Rajna Dragičević

ON MEANING OF ADJECTIVES AS A CAUSE AND CONSEQUENCE OF THEIR COLLOCABILITIES

This paper explores a theoretical point of view that the collocability is determined by the meaning of a lexeme and also represents its consequence. Our main goal is to show that these two factors may contribute with different intensity, and that context may have greater or lesser effect on the meaning of a lexeme. The analysis proves that the context has a lesser effect on more frequent lexemes and does not have a permanent effect on their meaning, but on the other hand, context has a greater effect on infrequent lexemes and has a greater effect on their semantic content. This even applies in a case of a lexeme

used separately. Even analysis of two unrelated languages (Serbian and German) shows that the most frequent associations on infrequent adjectives are the nouns frequently used with them, which means that frequently used collocations produce an effect on them even out of context. Furthermore, there are examples in lexicography that infrequent adjectives are defined by collocations peculiar for infrequent lexemes. On the other hand, the most frequent verbal associations of Serbian and German respondents on very frequent adjectives are not the nouns usually found in their collocations, but their antonyms, thus it is possible to conclude that the context has no any effect. The conclusion is that collocability is determined by the meaning of a lexeme and it also represents its consequence, and at the same time the collocation effect on a lexeme is greater if the lexeme is less frequent.

СРЕТО ТАНАСИЋ*

Институт за српски језик САНУ

Београд

ЗАВИСНЕ КОНТРАСТНЕ РЕЧЕНИЦЕ**

У раду се говори о једном типу зависносложене реченице са везником *док* којом се исказује супротно значење. Тражи се одговор на питање како се на синтаксичком плану овај тип реченице разликује од зависносложене временске реченице с истим тим везником.

Кључне речи и изрази: савремени српски језик, синтакса, сложена реченица, везник *док*, зависна контрастна реченица.

У нашим граматица се при опису супротних реченица указује на један тип тих реченица које се повезују везником *док*. Тако се у великој синтакси Михаила Стевановића међу везницима супротних реченица наводи и овај: „... супротне реченице се за оне према којима имају такав однос обично везују супротним везницима, изразима и речцама *а, али, већ, нећо, но, док, ња ипак, ња и ири њом, ња и њоред њоја, њак, међуишим* и сл.“ (СТЕВАНОВИЋ 1991: 799). Нешто даље он посвећује посебан параграф овим реченицама, гдје о овоме везнику као везнику супротних реченица каже и следеће: „За његову функцију спољног знака везе реченице у паратакси често налазимо потврде у језику свакодневне комуникације, као и у језику писаца ...“, па наводи и ове примјере: *Док су ранији рефлексивни њесници били књишки ладни...*, Ракић је у исто време и мисаон и топао (Ј. Скерлић), Сви су они, насупрот оцу, били сањалачки и меки људи, *док је немирни Јован одговарао њошћуно очевом схваћању човека* (Б. Ћосић) (СТЕВАНОВИЋ 1991: 806–807). И у граматици Живојина Станојчића и Љубомира Поповића овим реченицама се приписује статус супротних реченица, уз нешто другачије виђење статуса тих реченица: они их не наводе у поглављу о супротним реченицама,

* sreto.tanasic@isj.sanu.ac.rs

** Рад је настао у оквиру рада на пројекту 178021 *Опис и стандардизација савременог српског језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

већ у уводном поглављу гдје се говори о врстама напоредних односа и везницима за поједине типове напоредности, у напомени: „У супротне везнике често се убраја и временски везник *док* употребљен у реченицама као што је *Док* једни раде, други ленствују, или: Једни ленствују, *док* други раде. Ово је у ствари п с е у д о з а в и с н а, тј. привидно зависна временска реченица: њена форма (уп. везник *док*) јесте форма временских реченица, али је значењски однос (исказивање конфронтације) као код супротних реченица ...“ (СТАНОЛЧИЋ И ПОПОВИЋ 2005: 353). Из овога се види да аутори ове граматике уочавају да овакве реченице имају извјесну посебност, о чему свједочи и чињеница да их и међу супротним посебно издвајају. У граматичици Павице Мразовић (и Зоре Вукадиновић) ове реченице се подводе под независне супротне реченице будући да овај везник наводи међу супротним везницима (конјункторима), уп. и: „Овај конјунктор повезује само независне реченице“ (МРАЗОВИЋ 2009: 422). Поред значења супротности које се исказује овим реченицама, за наше граматичаре је потврда њихове припадности независним супротним реченицама и чињеница да се у њима везник *док* може замјењивати супротним везником *а* (МРАЗОВИЋ 2009: 422); с тим везником пореди се везник *док* и код М. Стевановића (СТЕВАНОВИЋ 1991: 807). Треба рећи да и друге наше граматике, и оне нешто старије, исто гледају на овај тип реченица¹. Интересантно је да томе није засметала чињеница да се код оваквих реченица везник (*док*) може наћи и на почетку, за разлику од свих других супротних реченица – са супротним везницима, односно свих независних реченица – изузимајући редупликацију (нпр. *или – или*). А та чињеница је уочена и истицана: „За разлику од везника *а*, који је увек на почетку друге, *док* може бити и на почетку прве реченице“ (СТЕВАНОВИЋ 1991: 807)². У раду посвећеном овим реченицама Милош Ковачевић је показао да се везник *док* у њима и у свему другом понаша различито од координираних везника, односно да се понаша као и други зависни везници (КОВАЧЕВИЋ 1998: 155). По синтаксичким критеријумима овакве реченице се никако не могу сврставати у независне супротне.

Кад је јасно да се не ради о независносложеној супротној реченици, остаје питање да ли је онда ово подврста зависносложених временских реченица с везником *док*. Према ономе што је наведено из оvdје помињаних граматика, јасно је да их аутори граматика не сматрају за такве и не наводе их у одговарајућим поглављима о зависносложеним временским реченицама. Такође, оваквим реченица-

¹ В. Ковачевић 1998.

² На ту чињеницу указује се и у граматичици МРАЗОВИЋ 2009: 422.

ма није поклонила пажњу ни Ивана Антонић у својој монографији о временској реченици (Антонић 2001), из чега јасно проистиче да ни за њу то нису временске реченице. У помињаном чланку М. Ковачевић ове реченице такође не сврстава у временске реченице, него их одређује као посебан тип сложених зависних реченица – са *зависном контрастном клаузом* (Ковачевић 1998: 151). Дакле, ради се о врсти зависних реченица које имају свој пандан међу независнословеним реченицама³.

После свега реченог остаје да се испита однос између ових зависних реченица и временских реченица с истим везником – *док*. Пошто и једне и друге припадају зависним реченицама и пошто имају заједнички везник, поставља се питање како се оне међусобно разликују, има ли међу њима и какве формалне, синтаксичке разлике или је разлика само на семантичком плану. Колико ми је познато, у нашој литератури се ово питање досада није постављало.

Кад су посриједи временске реченице, значајну улогу у њиховом конституисању, поред везника, играју и вид и вријеме глагола у предикату управне и зависне просте реченице (клаузе)⁴. Зато је потребно поћи од тога како се вид и вријеме глагола понашају у временској реченици с везником *док* да би се видјело има ли у том погледу разлика између ње и зависне контрастне реченице.

Реченице с везником *док* и предикатима од несвршених глагола исказују радње које карактерише временска напоредост (СТЕВАНОВИЋ 1991: 874). Тако је у примјерима:

[1]

1. *Док се на производним тракама уходава производња „флориде“, „Заставини“ стручњаци раде на стварању нових варијанти овог модела* (ТАНАСИЋ 1996: 101).
2. *Докле њроси, златна уста носи* (ТАНАСИЋ 1996: 101).
3. *Док је њролазио међу бедемима, под огромним сводовима капија и јахао на мост, на воду широку, пред зелене врбаке и велика небеса, рука му је висила, држећи сабљу без снаге* (Црњански, 243).
4. *Зајале што га нису боље и свестраније разгледали док је још њролазио вишеградским сокацима* (СТЕВАНОВИЋ 1991: 874).

³ Могло би се говорити о *зависнословеној суђројној реченици*, али то би могло да доводи до пометње јер је у нашој традицији, и у литератури, супротна реченица постојала искључиво међу независнословеним.

⁴ Тиме се у нашој литератури бавила нпр. Ксенија Милошевић, в. Милошевић 1982; Милошевић 1982а.

5. Ма и ја њему *доскочим док њриѡаљујем* свијећу ватром с бадњака (ТАНАСИЋ 1996: 102).
6. *Док би деца сѡавала*, старији би *ѡриѡремили* доручак⁵.
7. *Док се нева обуче*, свадба се *ѡровуче* (ТАНАСИЋ 1996: 102).
8. *Док су* Аранђела Исаковича *водили* у кућу, са високог дрвеног трема, *сѡази* у даљини реку и Сунце ... (Црњански, 201).
9. *Док је* над њим *ѡрочиѡана* казна, са хартије са које су висили велики, црвени печати, под заставом, уз лупу добоша, *осућњни је* згрчених колена *лежао* на земљи... (Црњански, 37).
10. *Поѡлегаћу* каква је околина града *док* моји другови *слушају* предавање.
11. *Док је* мајка *сѡремила* ручак, ћерке су гостима *ѡоказале* своје колекције слика.
12. *Крѡкаћу* орахе ... и *ѡриѡкаѡи* *док* буде *ѡрајала* непогода (ТАНАСИЋ 2005: 445; Д. Ненадић).
13. *И док се* буде *обраћао* присталицама, у суботу, Томислав Николић *ће се наћи* пред озбиљном дилемом ... (НИН 14. 04. 2011, 11).

Наведени примјери илуструју какве подтипове временских реченица с овом, за овај рад интересантном, варијантом везника *док*⁶ познаје српски језик. Као што се види, у овим реченицама *се* *обавезно* *исказује* *исѡвременосѡи* *радњѡи/сѡѡуација* именованих предикатима управне и зависне клаузе. Најчешће се јављају реченице са имперфективним видом глагола у предикатима обје клаузе; кад је по-сриједи неререференцијална употреба глагола, ту се прикључује и перфективни презент за садашњост (7) и потенцијал за прошлост (6).

Такође, често се имперфективним глаголом у зависној клаузи исказује временски оквир за извршење перфективне прошле радње (8), или будуће (13), ређе су реченице са обрнутим распоредом глаголског вида (9) и оне гдје је у обје исказана перфективна прошла радња (11); слична могућност се јавља и на плану неререференцијалне садашњости. Имперфективни презент може исказати и садашње

⁵ О временској употреби потенцијала у савременом српском језику в. ТАНАСИЋ 2005: 461 и 462.

⁶ Друга варијанта овог везника, која није интересанта за ову тему може се илустровати реченицом Нећу ти доћи *док* ме не ѡзовеш.

вријеме у оквиру којег ће се (из)вршити нека радња исказана обликом футура првог (10). Али та будућа радња се не може (из)вршити изван оквира садашње радње исказане имперфективним презентом.

Важно је подсјетити се и на то да се за будућу радњу исказану обликом футура првог везује друга будућа радња у временским клаузама с везником *док* овог типа искључиво тако што се та друга радња именује обликом футура другог (12–13) или (у неким случајевима) перфективним презентом као његовом замјеном).

Кад су у питању зависне контрастне реченице, уочава се да се често успостављају другачији временски односи између управне и зависне клаузе, тј. да их не карактерише истовременост радњи/ситуација исказаних у предикатима. Следећи примјери илуструју такву ситуацију.

[2]

1. *Док су се* некадашњи симболисти или надреалисти, рецимо, *окуљали* око поетичког интереса, данашње књижевне групе *имају* мало другачију стратегију... (НИН 14. 04. 2011, 49).
2. Уз Антића *је остало* пет одборника, *док* осталих десет *подржава* председника општине Владана Васића (НН 23. 06. 2010, 15).
3. *Док је* просек зарада 2000. године *био* на нивоу просека у Србији, данас *је* просек зарада у Нитексу 10.000 динара ... (НН 5. 07. 2010, 4).
4. *Док су* у развијеним европским земљама трговински или ланци брзе исхране већ одавно десетине својих продајних објеката *усмерили* на продају искључиво халал производа, у Србији тога *нема* (НИН 13. 01. 2011, 26).
5. *Најављено је* учешће домаћих и гостујућих песника *док ће* уметници који учествују на колонији *слушати* песме (НН 8. 08. 2010, 14).
6. Мултипле или вишеструке анеуризме ендоваскуларним третманом *решавају се* у једном чину *док би* хируршка интервенција *морала бити примењена* на свим артеријама са анеуризмом (НИН/Здравље 3. 03. 2011, 9).
7. „БиХ је држава Бошњака, као темељног народа“, *док би се* Србима и Хрватима *обезбедила* нека врста културне аутономије (НИН 13. 01. 2011, 70).
8. Потпредседник општине Будва ... *тревало би да буде* *подринути* операцији, *док је* председник те општине ... из

Истражног затвора у Спужу, након што му је позлило, поново *йребачен* у Клинички центар у Подгорици (Пол. 27. 03. 2011, 2).

Оваква комбинација глаголских облика у управној и зависној клаузи не јавља се у зависној временској реченици с везником *док*. Како се види, у прва четири примјера супротстављају се предикације са временским значењем прошлости и предикације с временским значењем садашњости, предикације с временским значењем прошлости и предикације с временским значењем будућности (5), предикације са значењем садашњости и предикације исказане потенцијалом (6 и 7), предикације са значењем прошлости и предикације исказане потенцијалом (8). Ни овдје се не може говорити о постојању односа истовремености између радњи/стања исказаних предикатима у клаузама повезаним везником *док*.

У помињаном раду Милош Ковачевић наводи конструкције с дативом као еквиваленте зависној контрастној клаузи, као и *конструкцију сујрош + дашив*, а ту су конструкције *сујрошно + дашив* и *за разлику од + јенишив*. Ковачевић истиче да се готово увијек таква клауза може трансформисати у поменуте конструкције које имају значење адвербијалне одредбе контраста⁷. И заиста у савременом српском језику такве конструкције се јављају. Мада оне не представљају тему овог рад, овдје ћу навести неколико таквих примјера:

[3]

1. *Насујрош владиној йолийици* ондашња опозиција била је русофилска (СТЕВАНОВИЋ 1991: 379; Ј. Скерлић).
2. *За разлику од браш*, никада нисте показивали интересовање за политику? (ВН 26. 03. 2006, 17).

Могло би се извршити поређење простих реченица с оваквим адвербијалним одредбама и зависносложених контрастних реченица, међутим, то излази из задате теме овог рада. У сваком случају, овакве одредбе у простој имају функцију саобразну функцији зависне контрастне клаузе у сложеној реченици, мада има назнака да би се могла утврдити и нека правила у избору једног или другог синтаксичког средства.

⁷ КОВАЧЕВИЋ 1998: 156.

Оваква синтагма може се увести у готово сваку зависну контрастну реченицу, док њено увођење у временску реченицу с везником *док* нема смисла, уп.:

[2']

- 7' БиХ је држава Бошњака, *док би се насуйрои њоме* Србија и Хрватима *обезбедила* нека врста културне аутономије.
- 6' Мултипле или вишеструке анеуризме ендоваскуларним третманом решавају се у једном чину *док би насуйрои њоме* хируршка интервенција *морала бити примењена* на свим венама са анеуризмом.
- 4' *Док* су у развијеним европским земљама трговински или ланци брзе исхране већ одавно десетине својих објеката усмерили на продају искључиво халал производа, у Србији *насуйрои њоме* тога нема.

У прва два овдје наведена примјера ове синтагме се понашају као конкретизатори везничког значења, а у трећем примјеру се јавља у управној клаузи са својим значењем, и опет потврђује значење ове зависносложене реченице. Интересантно је да постоји законитост у погледу могућности увођења ове синтагме: кад је управна клауза на првом мјесту, синтагма се уводи у зависну клаузу; кад је зависна клауза на првом мјесту, синтагма се уводи у управну клаузу. Другим ријечима, ова синтагма се увијек уводи у клаузу која је на другом мјесту у реченици, потврђујући тако њену супротстављеност првој.

На крају треба рећи да су једнако честе и зависне контрастне реченице гдје радње/ситуације исказане предикатима у оваквим реченицама припадају истом времену. То илуструју следећи примјери.

[4]

1. Један министар је својевремено у шали рекао да демократска странка и сам Тадић најбоље *функционишу* у кампањама, *док се* нагло *ојушијају* између избора (НИН 13. 01. 2011, 11).
2. Лечење анеуризме је оправдано, *док* анеуризме величине изнад 5мм *їреба* озбиљно узети у обзир за лечење (НИН/Здравље 3. 03. 2011, 9).

3. ...људи су били физички активнији и мршавији, а *јели су* влакнасту храну, што значи више житарица с целим зрном и поврћа, *док* висококалоричних зашећерених напитака *није било* (НИН 13. 03. 2011, 239).
4. ЕПС *ће њокривајти* трошкове само у висини своје произвођачке цене (око три евра по киловату), *док ће* гарантовану цену преко тога *џлаћајти* грађани (НИН 13. 01. 2011, 31–32).
5. У Народној банци *кажу* да банке могу почети са применом ових мера, *док* банкарски *кажу* да им је остало само да „дотерају“ своје коначне понуде (НИН 14. 04. 2011, 23).
6. ...јединице у систему језичком *џпријагају* класи А или класи Б, *док се* у реализацији његовој оне *расџоређују* као остварења која препознајемо вредносним судовима... (Радовановић, 132).
7. Небојша Дивљан, генерални директор куће..., ускоро *наџушџа* ову функцију, *док* на његово место *долази* Италијан (НИН 17. 03. 2011, 30).

Последњи примјер показује да понекад у оваквим реченицама нема мјеста за увођење контрастне адвербијалне одредбе.

Иако се у овим реченицама заиста ради о радњама/ситуацијама исказаним предикатима управне и зависне клаузе које припадају истом временском плану, оне не припадају временским реченицама већ зависним контрастним. Јасно је да овдје нема услова за успостављање временског односа међу радњама/ситуацијама, него се успоставља однос супротности. Да постоје ситуације гдје се не може успоставити темпорални однос између двије предикације, навела је примјер и Ивана Антонић у својој помињаној монографији и истакла да оне повезане везником *док* успостављају однос супротности: „У примеру Моја јерес била је нарочито снажна У ТОКУ СНА, *КАДА је осећање вечности џосџајало још моћније*,... (...) темпорални детерминатор у номиналној форми, који претходи темпоралној клаузи, управо омогућује замену везника КАД(А) везником ДОК, јер се ради о две предикације које самостално нису у стању да успоставе чвршћу темпоралну везу, па ако се изостави номинална форма и изврши замена везника долази чак до промене категоријалног значења – темпоралност прелази у адверсативност: Моја јерес била је нарочито снажна ДОК (/А) *је осећање вечности џосџајало још моћније*,...“ (АНТОНИЋ 2001: 97). Наравно, овдје се мисли на замјену категоријалног значења при трансформацији једне реченице с времен-

ском одредбом у ову другу. Поред тога, у све зависне клаузе у овим реченицама може се увести синтагма са контрастним адвербијалним значењем *насујро̄ӣ ѿо̄ме*, која представља конкретизатор значења везника у њима.

Истакао сам већ да се за управну клаузу са футуром првим у предикату преко везника *док* везује временска клауза са обликом футура другог⁸ у предикату: *Док будем ѿуѿовао*, посматраћу природне лепоте. Кад је посриједи овај тип зависне реченице с везником *док*, то правило не важи, о чему свједоче горенаведени примјери:

1. ЕПС *ће ѿокрива̄ӣи* трошкове само у висини своје произвођачке цене (око три евра по киловату), *док ће* гарантовану цену преко тога *ѿлаћа̄ӣи* грађани. Или:
2. Они који су имали среће да сачувају посао *моћи ће* да смање своје месечне рате за око 50 евра, односно да у наредне две године враћају само камату, али не и главницу, *док ће* онима који су остали без посла враћање кредита *бӣӣи с̄ѿо̄ӣрано* (НИН 14. 04. 2011, 22).

Може се овдје утврдити још један случај разликовања контрастних и временских реченица с везником *док*, а то је у вези с могућношћу јављања модалних глагола који траже допуну у временској и контрастној клаузи. Наиме, И. Антонић је утврдила да за временске реченице с везником *док* није карактеристично јављање ових глагола у зависној клаузи: „Скрећем пажњу и на примере у којима је субординирана предикација састављена по моделу семикопулативни модални глагол + пунозначни имперфективни или перфективни глагол. У таквим случајевима замена везника КАД(А) везником ДОК барем се осећа као стилски некоректна, мада у принципу није немогућа: Бије келнере КАД *хоће га ѿа ѿреваре (...)> ...? ДОК хоће да га преваре*“ (Антонић 2001: 97). За зависну контрастну реченицу ово ограничење није карактеристично, односно у зависној клаузи ове реченице јављају се глаголи из ове класе:

[5]

1. Лечење анеуризме је оправдано, *док* анеуризме величине изнад 5 мм *ѿреба* озбиљно узети у обзир за лечење (НИН/Здравље 3. 03. 2011, 9).

⁸ Види о овоме Стевановић 1991, Милошевић 1982 и Милошевић 1982б, на одговарајућим странама, односно у Танасић 2005.

2. Мултипле или вишеструке анеуризме ендоваскуларним третманом *решавају* се у једном чину *док би* хируршка интервенција *морала бићи примењена* на свим артеријама с анеуризмом (НИН/Здравље 3. 03. 2011, 12).
3. Тај критеријум подразумева да свака зависна клауза *врши* функцију „одредбе или допуне“, *док* ни једна независна клауза *не може вршићи* ни одредбену ни допунску синтаксичку функцију ... (КОВАЧЕВИЋ 1996: 156).
4. Тадић *има* озбиљну тактичку предност јер *зна* да парламентарну већину неће дирнути чак ни јавно понижени Динкић, *док* Николић *зна* да себи не сме да дозволи два сломљена прозора ... (НИН 14. 04. 2011, 12).
5. ... Милош Бугарин, председник Привредне коморе Србије, сматра да је Кувајт пожељан партнер Србије, те да *би могао да инвестира* у туризам, здравство, пољопривреду и инфраструктуру наше земље, *док би* тамошње компаније *могле да учествују* и у приватизацији државних предузећа (НИН 14. 04. 2011, 21).
6. ... премијер Мирко Цветковић је новинарима објаснио да су могуће три опције – да Телеком Аустрија *понуди* 1,4 милијарде евра, да *не побољша* финансијску понуду, што би за Србију било неприхватљиво, *док би* трећа опција била да побољшају понуду, али да она буде испод 1,4 милијарде евра ... (НИН 14. 04. 2011, 27).
7. „БиХ је држава Бошњака, као темељног народа“, *док би се* Србима и Хрватима *обезбедила* нека врста културне аутономије (НИН 13. 01. 2011, 70).
8. ...по тој *би* логици лингвистика *сјагала* у „меке“ науке, гледано, рецимо, из угла математике или физике, *док би*, гледано из угла хуманиорума, несумњиво, у многим данашњим облицима њеним, *сјагала* у „тврде“ науке... (Радовановић, 20).

У овим примјерима се не успоставља временски однос између радњи/ситуација исказаних предикатима управне и зависне клаузе, него се успоставља однос супротности. То потврђује и чињеница да је у овим реченицама могуће увести прилошку одредбу с контрастним значењем: Лечење анеуризме је оправдано, *док насупрот њој* лечење анеуризме величине преко 5 мм *ипреба* озбиљно схватити. Овдје бих само додао да има смисла ограда И. Антонић у вези

с поменутиим ограничењем: могуће је да се овакви глаголи ипак нађу у предикату зависне временске клаузе с везником *док*: *Док морамо да радимо*, не можемо се бунити. Али је истина да у многим случајевима није уобичајена употреба везника *док* у оваквој временској реченици. У петом примјеру модални глагол се нашао у модалном глаголском облику – потенцијалу, а у шестом и седмом примјеру предикат зависне клаузе је у облику потенцијала, а нема модалног глагола.

Јављају се и примјери када није могуће са сигурношћу одредити значење везника *док*, односно утврдити је ли ријеч о зависној временској или зависној контрастној реченици.

[6]

1. *Док* Поповић на трагикомичан начин, с дозом сарказма, говори о великој миграцији наших људи у иностранство, Павловић се осврће на драматичне догађаје у Чехословачкој (НН 5. 07. 2010, 14).
2. *Док* Србија бележи све мању зараду од туризма, српски туристи у иностранству остављају све више новца (ВН 24. 07. 2010, 8).

У овим реченицама се може препознати и временска и компонента супротности; о којој се ради – може се утврдити само на основу ширег контекста. У зависну клаузу ових реченица може се увести синтагма *насујрош ѿоме* са значењем прилошке одредбе за контраст и тада се потискује временска компонента.

Међутим, то није ништа посебно: и у синтакси се некад хомонија разрешава само у ширем контексту или се и не разрешава у сваком случају, па опет не долази до већег неспоразума у примању поруке.

Све што је у раду изнесено може се свести у следећи кратак закључак. Циљ рада је био да се утврди има ли и какве синтаксичке разлике између зависне контрастне реченице с везником *док* и зависне временске реченице с истим везником. Проведена анализа је показала да постоје разлике. Прије свега, зависне временске реченице с везником *док* карактерише истовременост радњи/ситуација исказаних предикатом управне и зависне клаузе, а код зависних контрастних реченица таква истовременост није обавезна. Код зависних временских реченица с везником *док* на плану будућности јавља се футур други или презент као његов еквивалент према футу-

ру првом у управној клаузи. У зависносној контрастној реченици појава футура другог или презента није могућа у зависној клаузи, али се и у зависној и у управној клаузи може појавити футур први, што није карактеристично за временске реченице. Постоје и такви случајеви кад радње/ситуације исказане предикатима зависне контрастне реченце припадају истом временском плану, али се међу њима не успоставља временски однос, него је посриједи однос супротности. Зато се у клаузу која се контрастира с претходном у таквим реченицама по правилу може уврстити синтагма *насујроиџ ѿме*, или нека друга, са значењем адвербијалне одредбе контраста, што није могуће кад су посриједи временске реченице с везником *док*. И, на крају, у савременом српском језику нису уобичајене временске реченице с везником *док* са модалним глаголима или модалним глаголским облицима у временској клаузи, док је то могуће код зависних контрастних реченица. Постоје ријетки случајеви кад је теже без ширег контекста утврдити о коме типу зависне реченице се ради, али то и није једини случај синтаксичке хомонимије.

Извори

- ВН – *Вечерње новосџи*, дневни лист, Београд.
 НИН – *НИН*, недељне новине, Београд.
 НН – *Народне новине*, дневни лист, Ниш.
 Пол. – *Полиџика*, дневни лист, Београд.
 Радовановић – Милорад Радовановић, *Увод у фази линџивисџику*, Сремски Карловци – Нови Сад, 2009.
 Црњански – Милош Црњански, *Сеобе*, прва књига, Нолит, Београд 1973.

Литературу

- АНТОНИЋ 2001 – Ивана Антонић, *Временска реченица*, Нови Сад – Сремски Карловци.
 КОВАЧЕВИЋ 1998 – Милош Ковачевић, *Сложена реченица с контрџасџином зависном клаузом*, у: *Синџакса сложене реченице*, Рашка школа, Београд, 151–157.
 МИЛОШЕВИЋ 1982 – Ксенија Милошевић, *Улоџа џлаџолских облика у сложенеј реченици са џемџоралном клаузом у савременом срџскохрџајском језику*, Научни састанак слависта у Вукове дане 11/2, Београд, 125–137.

- МИЛОШЕВИЋ 1982а – Ксенија Милошевић, *Улога аспектичкој значења у предсјављању хронолошке дејтерминације у сложену реченицу с шемјоралном клаузом у српскохрватском језику*, Књижевни језик 11/2, Сарајево, 49–62.
- МИЛОШЕВИЋ 1982б – Ксенија Милошевић, *Обиљежавање будућности у српскохрватском језику*, Књижевни језик 11/1, Сарајево, 1–12.
- МРАЗОВИЋ 2009 – Паница Мразовић у сарадњи са Зором Вукадиновић, *Грамајика српској језика за странце*, друго, прерађено и допуњено издање, Сремски Карловци – Нови Сад.
- СТАНОЈЧИЋ И ПОПОВИЋ 2005 – Живојин Станојчић и Љубомир Поповић, *Грамајика српској језика*, десето издање, Београд.
- СТЕВАНОВИЋ 1991 – Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II. Синтакса*, пето издање, Београд.
- ТАНАСИЋ 1996 – Срето Танасић, *Презент у савременом српском језику*, Институт за српски језик САНУ, Београд.
- ТАНАСИЋ 2005 – Срето Танасић, *Синтакса глагола*, у: Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић, *Синтакса савременог српској језика: Простја реченица*, у редакцији Милке Ивић, Београд – Нови Сад.

Резюме

Срето Танасић

ПОДЧИНЕННЫЕ КОНТРАСТНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ

В современном сербском языке существует один тип предложений с союзом *док*, которые до сих пор недостаточно описаны. Синтаксически они не принадлежат сложносочиненным противительным предложениям, несмотря на то, что они на семантическом уровне сходны между собой, в то время как на синтаксическом уровне обладают особенностями, характерными для всех сложноподчиненных предложений. С другой стороны данные предложения невозможно отнести ни к придаточным предложениям времени с союзом *док*. Автор в данной работе описал синтаксические характеристики указанного типа предложений и показал, в чем они отличаются от сложноподчиненных временных предложений с союзом *док*. В первую очередь сложноподчиненные предложения времени с союзом *док* характеризуются наличием одновременности действий, выраженных предикатом управляющей и подчиненной темпоральной клаузы. В

сложноподчиненных контрастных предложениях такая ситуация может отсутствовать. В подчиненной временной клаузе с союзом *док* на уровне будущего встречается будущее второе время или презенс как его эквивалент по отношению к будущему первому времени в управляющей клаузе. В сложноподчиненном контрастном предложении такое распределение глагольных форм невозможно, однако возможно появление формы будущего первого и в управляющей и в подчиненной клаузе. И наконец, имеются случаи, когда действия управляющей и подчиненной клаузы в контрастном предложении принадлежат одному временному плану, однако между ними не устанавливается временное отношение, а отношение противительности. Поэтому в клаузу, контрастируемую с предыдущей, всегда можно включить синтагму *насујрој̄ ѿме* и другие сходные синтагмы обладающие значением контрастного адвербиального определения, что не является возможным, когда речь идет о временном предложении с союзом *док*.

ЛЮДМИЛА ПОПОВИЧ*
Белградский университет
Филологический факультет
Кафедра славистики

ТАКСИСНЫЕ ЗНАЧЕНИЯ ДЕЕПРИЧАСТИЯ В СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ**

В данной статье, исходя из концепции таксиса, принадлежащей В. С. Храковскому, предлагается систематический анализ конструкций с деепричастиями в сербском языке. Отдельно рассматриваются осложненные деепричастиями предложения, выражающие отношения предшествования, одновременности и следования. Впервые в сербском языке описываются конструкции, передающие так называемое контактное и прерываемое предшествование – когда действие, выраженное деепричастием, непосредственно предшествует действию, выраженному предикатом или же действие, соотношенное с предикатом, прерывает предшествующее действие, выраженное деепричастием, а также конструкции, указывающие на неполную одновременность действий, выраженных деепричастием и предикатом. В связи с тем, что таксисные отношения могут быть фоном для выражения других невременных отношений – причины, цели, следствия, условия, уступки, образа действия, в работе будут рассмотрены примеры, иллюстрирующие употребление деепричастий в конструкциях так называемого фонового таксиса. В работе также будут выражены соображения по поводу некоторых недостаточных высветленных в научной литературе вопросов, таких как причина разнореферентности деепричастия и предиката в сербском языке и пр.

Ключевые слова: деепричастие, зависимый таксис, фоновый таксис, сербский язык.

1.0. Грамматическая категория таксиса

1.1. Традиция описания таксиса как отдельной грамматической категории в славянских языках восходит к Р. О. Якобсону и его из-

* ljudmilapopovic@yahoo.com

** Рад је настао у оквиру рада на пројекту 178021 *Ојис и сјангардизација савременој српској језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

вестной статье о шифтерах, грамматических категориях и русском глаголе (ЯКОВСОН 1957/1971). В данной статье Р. О. Яковсон выделяет две ключевые оппозиции, релевантные для типологии глагольных категорий: 1) речевой акт S (speech itself), противопоставленный теме сообщения N (the narrated matter) и 2) действие E (event) в противопоставлении к его участникам P (participants). Исходя из выделенных параметров, Р. О. Яковсон предлагает типологию глагольных категорий, основанную на наличии в них следующих элементов: (1) действия как темы сообщения Eⁿ (narrated event); (2) самого акта сообщения E^s (speech event); (3) участников действия, о котором сообщается Pⁿ (participant of the narrative event) (4) участников акта сообщения P^s. Взаимообусловленность перечисленных признаков определяет характер соответствующих грамматических категорий. Все категории, которые возможно описать через отношение одного признака к другому, Р. О. Яковсон называет конекторными, в отличие от десигнатов, описываемых с помощью одного признака. С другой стороны, категории, описываемые посредством отношения к теме сообщения (E^s) или к участникам акта сообщения (P^s), ученый называет шифтерами. Таким образом, категория таксиса представлена в цитируемой работе как конекторная и нешифтерная и подана в символической записи (EⁿEⁿ).

Благодаря данной работе Р. О. Яковсона, исследование порядка соотношения пропозиций в рамках одного предложения в славянских языках распространилось с традиционного исследования относительных времен на описание конструкций с нефинитными глагольными формами – деепричастиями, указывающими на отношение одновременности или разновременности (предшествования, следования) между зависимой ситуацией и главной, выраженной финитной глагольной формой (ЯКОВСОН 1971: 135). В связи с тем, что такие отношения, кроме хронологической последовательности, указывают и на другие типы семантических отношений – уступительных, условных, причинных, целевых и прочих, категория таксиса приобрела широкое толкование.

1.2. Новым этапом в исследовании таксиса славянского предложения явилась теория функционально-семантического поля А. В. Бондарка, согласно которому данная семантическая категория и соответствующее поле представляют „...выражаемую в полипредикативных конструкциях сопряженность действий (компонентов полипредикативного комплекса) в рамках единого временного плана. Имеется в виду сопряженность (связь), выступающая в следующих разновидностях: а) отношение одновременности/неодновременности

(предшествования/следования), б) взаимосвязь действий (компонентов полипредикативного комплекса) при неактуализованности указанных выше хронологических отношений, в) связь действий во времени в сочетании с отношениями обусловленности (причинными, условными, уступительными)“ (БОНДАРКО 1999: 98–99). Данная трактовка таксиса намного шире той, которую предложил Р.О. Якобсон, а также существенно отличается от нее. В исследованиях А. В. Бондарка подается совершенно новое определение независимого таксиса, в котором он допускает отсутствие формального выражения таксисных отношений (БОНДАРКО 1987: 239).

Такое определение независимого таксиса оспаривает В. С. Храковский, исследования которого ознаменовали новый шаг в описании этой категории не только в славянских языках, но и в неславянских, принадлежащих к другим языковым семьям. В. С. Храковский рассматривает таксис как категорию, „которая реализуется в бипропозитивных (и шире полипропозитивных) конструкциях, где грамматическими и лексическими средствами маркируется временная локализация (одновременность, предшествование, следование) одной ситуации P_1 относительно другой ситуации P_2 , чья временная локализация характеризуется относительно времени речи, независимо от какой-либо еще ситуации P_n “ (ХРАКОВСКИЙ 2003: 37). Данное определение берется в качестве исходного в настоящем исследовании таксисных конструкций с деепричастиями в сербском языке.

1.3. В. С. Храковский вносит в описание категории таксиса дозу большей семантической определенности путем выделения девяти основных типов таксисных отношений, которые распределяет на шкале таксисных значений (ХРАКОВСКИЙ 2003; МАЛЬЧУКОВ 2001). Опираясь на данную шкалу, все частные таксисные значения в сербском языке можно описать по следующим признакам:

I) ПРЕДШЕСТВОВАНИЕ (ситуация P_1 предшествует ситуации P_2):

- (1) ПОШТО *je ручао*: *PRFPFV враџио се*: *PRF.PFV* свом послу.
- (1а) *Завршивши*: *CONV.PFV* ручак *враџио се*: *PRF.PFV* свом послу.
- (1б) ПОСЛЕ *ручка*: *VN.GEN* *враџио се*: *PRF.PFV* свом послу.

Iа) контактное предшествование (ситуация P_2 следует сразу после ситуации P_1):

- (2) ЧИМ је ручао: *PRF.PFV* врайио се: *PRF.PFV* свом послу.
 (2а) Одмах: *TAX.SPEC* ПОСЛЕ ручка: *VN.GEN* врайио се: *PRF.PFV* свом послу.
 (2б) Чекавши: *CONV.PRF.IPFV* вас читава два сѝа: *TEMP QUANT* оѝишао сам: *PRF.PFV*.

Иб) ситуација Р₂ прерывае ситуацију Р₁:

- (3) ТЕК ШТО је засѝао: *PRF.PFV* отац га је ѝробудио: *PRF.PFV*
 (3а) Поѝинуо је: *PRF.PFV* ѝреѝрчавајуѝи: *CONV.IPFV* улицу.

II) ОДНОВРЕМЕННОСТЬ (ситуација Р₁ имае место одновременно с ситуацијом Р₂):

IIа) полная:

- (4) ДОК је чѝао: *PRF.IPFV* слушао је: *PRF.IPFV* музику.
 (4а) Чѝајуѝи: *CONV.IPFV* слушао је: *PRF.IPFV* музику.
 (4б) Махнула: *PRF.PFV* му је руком осмехнувши се: *CONV.PFV* ѝри ѝом: *TAX. SPEC*.
 (4в) ЗА РУЧКОМ: *VN.INSTR* ѝричали смо: *PRF. IPFV* о политици.

IIб) неполная 1 – действие ситуации Р₁ служит временным фоном, в один из моментов которого реализуется действие ситуации Р₂:

- (5) ДОК је чѝао: *PRF.IPFV* схваѝио је: *PRF.PFV* како стоје ствари.
 (5а) Чѝајуѝи: *CONV.IPFV* је схваѝио: *PRF.PFV* како стоје ствари.
 (5б) ЗА ВРЕМЕ чѝања: *VN.GEN* је схваѝио: *PRF.PFV* како стоје ствари.

IIв) неполная 2 – действие ситуации Р₂ служит временным фоном, в один из моментов которого реализуется действие ситуации Р₁:

- (6) КАДА се врайио: *PRF.PFV*, сви су још: *TAX. SPEC* сѝавали: *PRF.IPFV*.

III) СЛЕДОВАНИЕ (ситуација Р₁ следуе за ситуацијом Р₂):

- (7) ПРЕ НЕГО ШТО је кренуо: *PRF.PFV* на посао ѝоѝио је: *PRF.PFV* кафу.

(7а) *Оћишла је: PRF.PFV осћавивши: CONV.PFV* иза себе мирис парфема.

(7б) *ПРЕ одласка: VN.GEN* на посао *ћоћу је: PRF.PFV* кафу.

Ша) прерывающее (ситуация Р₁ прерывает ситуацию Р₂);

(8) *Сћавала је: PRF.IPFV* ДОК *је НИЈЕ ћробуђило: PRF.PFV* звоно.

Шб) контактное;

(9) *Враћу се: PRF.PFV* ПРЕД *сам: TAX. SPEC* њен *насћућу: VN.ACC.*

Шв) дистантное.

(10) *Доћућовао је: PRF.PFV* за *месећ: TEMP QUANT* ДО *њене угаје: VN.GEN.*

В примерах (1–10) представлен таксис, реализованный в сложноподчиненных предложениях (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8), простых предложениях, осложненных деепричастиями (1а, 2б, 3а, 4а, 4б, 5а, 7а) и в конструкциях с отглагольными именами (1б, 2а, 4в, 5б, 7б, 9, 10). Данные формы реализации таксисных отношений являются прототипическими для сербского языка. Как следует из перечня, деепричастные формы в сербском языке выражают таксис предшествования (1а), включая особые случаи контактного (2б), и прерываемого (3а) предшествования, одновременности – полной (4а, 4б) и неполной (5а), а также следования (7а). В последующих разделах данные значения будут описаны подробнее.

1.4. В сербской лингвистике традиционно была представлена узкая трактовка таксиса, приравниваемого к относительному времени, согласно которой различались временные формы, соотносящие действия с моментом речи (абсолютное употребление времен) и временные формы, соотносящие действия с моментом их совершения, выраженным другими глагольными формами (относительное употребление времен) (СТЕВАНОВИЋ 1974: 572–700).

С другой стороны, взаимообусловленность видо-временных форм глагола в сложноподчиненном предложении с придаточным времени также привлекала внимание сербских лингвистов (АНТОНИЋ 2001), хотя сам термин таксис в этих исследованиях не упоминался.

О сербских деепричастиях в связи с таксисом пишет Пьер Якобсен (JAKOBSEN 1980), на материале переводов на данский язык про-

изведений Иво Андрича. В данной статье автор цитирует ранее упоминаемую работу Р. О. Якобсона (JAKOBSON 1971) и высказывает некоторые интересные соображения по поводу временной локализации ситуации, выражаемой деепричастием, относительно главной, соотносимой с предикатом.

Временная соотношенность сербского деепричастия с предикатом, помимо грамматики Михайла Стевановича (СТЕВАНОВИЋ 1974: 734–759), полнее всего представлена в работе Милки Ивич „О српскохрватским герундима“ (IVIĆ 2008). В ней автор исчерпывающе описывает функции деепричастия, указывает на возможность выражения при определенных условиях отношения одновременности с помощью перфективного деепричастия, рассматривает невременные значения, выраженные деепричастием – причины, условия, уступки, а также выделяет новые, именуемые „омогућивач постојања предикатске радње“ и „изазивач стања именованог предикатом“ (IVIĆ 2008: 227). Данная студия, несмотря на ее глубокий и разносторонний характер, не преследует цели описания всех видов таксисных конструкций с деепричастиями. Остается без внимания деепричастие, указывающее на таксис так называемого контактного и прерываемого предшествования, неполной одновременности, а также на отношение следования зависимой ситуации после главной.

В настоящей работе мы попытаемся дать систематический анализ таксисных конструкций с деепричастиями в сербском языке, выделяя при этом отношения предшествования, одновременности (полной и неполной) и следования. В связи с тем, что таксисные отношения могут быть фоном для выражения других невременных отношений – причины, цели, следствия, условия, уступки, образа действия, в статье будут рассмотрены примеры, иллюстрирующие употребление деепричастий и в конструкциях так называемого фонового таксиса.

В работах, посвященных сербскому деепричастию, часто указывается на факт его разносубъектности по отношению к предикату, что объясняется наличием единого логического субъекта, как бы расщепленного между двумя формами, одна из которых выражена косвенным падежом (*Озебле су им руке берући прожђе*), либо субъекта, указывающего на человека в общем (*Сугећи по њисму, оно је старије од дајума на њему*) (СТЕВАНОВИЋ 1974: 742–743; FELLESZKO 1981: 145; IVIĆ 2008: 211). Однако в них не находим удовлетворительного объяснения факта разнореферентности деепричастия в сербском языке. В разделе 5.0 *Разнореферентность*

сербского деепричастия будет предложена новая интерпретация данного вопроса.

2.0. Деепричастия в таксисных конструкциях предшествования

2.1. Таксисное отношение ПРЕДШЕСТВОВАНИЯ в сербском языке прототипично передают нефинитные формы перфективных деепричастий. Перфективные деепричастия образуются от глагольных основ преимущественно совершенного вида и имеют форму, соотносимую со всеми временными планами предиката предложения – прошлым, настоящим, будущим, см. (11–18). Предикаты в данном типе конструкций могут быть как перфективными (11, 13, 16, 17), так и имперфективными (12, 14, 15, 18).

Неотмеченная позиция деепричастия СВ – перед предикатом:

- (11) *Дошавши: CONV.PFV* до пчелињака [→ пошто је дошао до пчелињака] ..., *засијаге: AOR*. (Иво Андрић, *Смрт* у *Синановој џекији*)

Однако деепричастие, указывая на отношение предшествования, может следовать и после предиката (12).

- (12) *Ручао је: PRF.IPFV*, *врайивши се: CONV.PFV* с посла.

Так как в примере (12) имеет место темпоральная инверсия, в данном типе конструкций иногда нужна поддержка дополнительного спецификатора, указывающего на факт, что ситуация, выраженная деепричастием предшествовала ситуации, выраженной предикатом (13):

- (13) *Одоше: AOR* и оба практиканта, с Марком столаром, *свадивши се: CONV.PFV најпре: TAX.SPEC.* с гостионичаром [→ пошто су се претходно посвађали с гостионичаром] што им је точио још прошле среде отворено пиво. (Лаза Лазаревић, *Све ће њо народ њозлајити*, 225)

2.2. Имперфективные формы предиката в таксисных конструкциях предшествования с деепричастиями СВ встречаются реже. Деепричастия СВ при предикате, выраженном имперфектом, находим преимущественно в устаревших конструкциях или стилистически отмеченных текстах. Как правило, такой предикат указывает на событие, сопровождающее другое, выраженное либо имперфектом, либо формой прошедшего времени НСВ:

- (14) *И изишавши: CONV.PFV иђаше: IPRF* за њим, и не знађаше: *IPRF* да је стварност то што анђео чињаше, него мишљаше: *IPRF* да гледа виђење. (*Дай*. 29 зач. XII, 1–11)

Форма предиката настоящего времени НСВ указывает на настоящее нереперенциальное, соотносимое либо с модальным планом ситуации, либо с действием расчлененным и повторяющимся (15).

- (15) Видео је како се, *долетевши: CONV.PFV* до обале, *буде: PRS.IPFV..* [→ буде се пошто долете до обале]. (Милорад Павић, *Унућрашња сѝрана веѝра*, 47)

Предикат в форме перфективного презенса, сочетающийся с деепричастием СВ, указывает на предшествование при настоящем историческом (16).

- (16) *Прочитавши: CONV.PFV* до краја [→ пошто смо прочитали до краја], *видимо: PRS.PFV* да је заиста тако... (Иво Андрић, *Знакови ѝорег ѝућѝа*)

Если предикат, сочетающийся с деепричастием СВ, стоит в форме будущего времени, он может быть как СВ, так и НСВ:

- (17) *Завршивши: CONV.PFV* факултет *зайослићу се: FUT I.PFV* у струци.
 (18) *Завршивши: CONV.PFV* факултет *радићу: FUT I.IPFV* у школи.

2.3. Изредка ДЕЕПРИЧАСТИЯ ПРОШЕДШЕГО ВРЕМЕНИ могут образовываться и от глаголов НСВ, напр. *владавши, чекавши, седевши* и др. Если такие деепричастия употребляются в таксисных конструкциях, они указывают на КОНТАКТНОЕ ПРЕДШЕСТВОВАНИЕ. Как показывают примеры, см. (19–21), при деепричастиях прошедшего времени, образованных от глаголов НСВ, в таксисных конструкциях обязательно употребляется темпоральный квантификатор, указывающий на то, как долго длилась ситуация P_1 , прежде чем наступила ситуация P_2 :

- (19) Син њен Вратислав, пак, прими очев престо и, *владавши: CONV.PRF.IPFV* тридесет и три године: TEMP. QUANT, *ѝочину: AOR* у Господу. (*Пролошко жѝѝѝје Свѝѝе Љугмиле*)
 (20) Крену... и *ишавши: CONV.PRF.IPFV* за дуго: TEMP. QUANT *ѝочине: PRS.PFV* под једнијем великијем каменом, па почне да куша срећу у штапу. (Вук Ст. Караѝић, *Побраѝѝѝмски дарови*)
 (21) *Чекавши: CONV.PRF.IPFV* вас читава два сата, ја сам после *морао: PRF. IPFV* да идем. (СТЕВАНОВИЋ 1974: 757–758)

2.4. ДЕЕПРИЧАСТИЯ НСВ чаще всего указывают на то, что ситуация P_1 локализуется одновременно с ситуацией P_2 , причем си-

туация P_2 может локализоваться в любом временном плане. В отдельных случаях, однако, и деепричастия НСВ могут выражать таксисное отношение ПРЕДШЕСТВОВАНИЯ, которое усложняется невременным значением – причинным (*дошли су, желећи то* [→ дошли су ЈЕР су желели]), условным (*чекајући изгубићемо опкладу* [→ АКО будемо чекали, изгубићемо опкладу]), уступительным (*желећи грујо отишли су* [→ отишли су ИАКО су желели друго]) и пр.

Таксисное значение предшествования также часто реализуется в конструкциях с деепричастием *видећи*, употребляемом в значении *схваћивши* (22, 23), а также в других конструкциях с реализованной инференциальной модальностью, когда деепричастие, образованное от глагола восприятия (*чујући, осећајући* и др.), указывает на умозаключение:

- (22) *Videћи: CONV.IPFV* то, Леандер је отишао: *PRF.PFV* Исусовцима... [→ пошто је то видео (схватио)// видевши (схвативши) то Леандер је отишао Исусовцима]. (Милорад Павић, *Унућрашња сѣрана вејра*, 49)
- (23) *Videћи: CONV.IPFV* да не разумеју шта хоће, она је раскојчала: *PRF.PFV* грубу сельачку кошуљу... (JAKOBSEN 1980: 144)

2.5. Деепричастия НСВ могут выражать и таксисное отношение ПЕРЕРЫВАЕМОГО ПРЕДШЕСТВОВАНИЯ (когда ситуация P_1 перестает иметь место под воздействием ситуации P_2), если они употребляются в конструкциях с предельными и результативными моментальными предикатами. Специфика предельных глаголов состоит в том, что форма СВ включает в себя процессную сему. Например, действие *засјати* (уснуть) подразумевает процесс *шонуји у сан* (засыпать). Моментальные же глаголы не имеют актуального настоящего даже при наличии формы НСВ, нпр. действие *наћи* (найти) не является результатом некоторого процесса, обозначаемого глаголом *налазити* (находить). Однако результативные моментальные глаголы подразумевают наличие другого действия, вызвавшего данное: *ишражии* (искать) – *наћи* (найти). Спецификой предельных и результативных моментальных глаголов СВ является их ретроспективная точка отсчета, позволяющая обратить внимание не только на результат, но и на само действие, ведущее к нему. Именно сема ретроспективности в глагольной форме предиката таксисной конструкции позволяет употребить при нем деепричастие НСВ, указывающее не на одновременность, двух ситуаций, а на предшествование зависимой ситуации главной, как в примерах (23, 24):

- (24) Сиромах, *ѿоїнуо је: PRF.PFV ѿреїрчавајући: CONV.IPFV* пут [→ погинуо је ДОК је претрчавао пут] код Аутокоманде. (*Polja* 2002)
- (25) *Засїала је: PRF.PFV чїїајући: CONV.IPFV* [→ заспала је ДОК је читала].

Если преобразовать предложения с деепричастием НСВ в СПП с придаточным времени, прототипически в качестве темпорального ориентира главной и зависимой ситуаций будет употреблен союз ДОК, указывающий на одновременность. В данном же случае (24, 25) союз ДОК указывает на прерываемое предшествование, так как семантика глаголов-предикатов *ѿоїнуїи*, *засїаїи* не допускает продолжения ситуации, выраженной деепричастием, после осуществления действия именуемого ими (невозможно продолжать бежать, после того как погибнешь, читать, после того как уснешь и пр.).

2.6. Форма деепричастия НСВ указывает и на ПРЕДШЕСТВОВАНИЕ ПРИ ПОВТОРЯЕМОСТИ. Данное значение может быть выражено при наличии итеративного предиката или соответствующего темпорального квантификатора в главной части:

- (26) И капетан Танасије *већ ѿрећи ѿуїи: TEMP. QUANT* узаманце *голази: PRS.IPFV* чак с позиције на лађу, с тешком муком *измољавајући: CONV. IPFV* допуштење од команданта... [→ пошто претходно с тешком муком измоли допуштење// претходно с тешком муком измоливши допуштење од команданта]. (Лаза Лазаревић, *Све ће ѿо народ ѿозлаїиїи*, 233)

3.0. Деепричастия в таксисных конструкциях одновременности

3.1. Нефинитные формы деепричастия, осложняющие простое предложение, могут выражать и таксисное отношение ОДНОВРЕМЕННОСТИ.

Деепричастие может выражать действие, **ТЕМПОРАЛЬНО СООТНОСИМОЕ** с другим действием, выраженным предикатом, но может также указывать на действие, **СОПРОВОЖДАЮЩЕЕ** главное действие. В первом случае зависимая ситуация является темпоральным фоном для главной, см. (27), а во втором – действие, выраженное предикатом, является темпоральным фоном для зависимой ситуации, см. (28). Разница между данными типами подтверждается путем преобразования конструкций с обособленными деепричастиями в сложные предложения – в первом случае в сложноподчиненное

с придаточным времени, а во втором – в сложносочиненное с союзом И, см. (27, 28).

Если деепричастие является темпоральным фоном для предиката, оно чаще занимает в предложении инициальную позицию, см. (27). Если же предикат выражает действие, являющееся темпоральным фоном для ситуации, выраженной деепричастием, он в неотмеченных конструкциях находится в препозиции к деепричастию, см. (28).

(27) Чобан... *угући*: CONV. IPFV *чујаше*: IPRF и *разумеваше*: IPRF [→ ДОК је ишао, чуо је и разумео] све што говоре тице и траве и све што је на свету. (Вук Ст. Караџић, *Немушћии језик*)

(28) Сава... сањиво *ошћаше*: IPRF, *огбијајући*: CONV. IPFV [→ је сањиво отицала И одбијала] слабачак рефлекс од облачака поврх ње. (Јаза Лазаревић, *Све ће то народ ђо-златићии*, 225)

В первом случае (27) возможно преобразование деепричастия в придаточное предложение времени с союзами ДОК и КАДА. При этом части предложения, выражающие главную и зависимую ситуации, располагаются в том же порядке, как и деепричастие по отношению к предикату. Неотмеченным является вариант, когда зависимая часть, являющаяся трансформом деепричастия, предшествует главной части (27).

Если зависимая часть следует после главной, таксисное отношение может осложняться дополнительной семантикой ВРЕМЕННОГО ОГРАНИЧЕНИЯ действия главного предложения протяжительностью действия зависимой части, чего нет в исходной конструкции, ср. (29, 30) :

(29) ДОК *је ишао*: PRF.IPFV, *чобан је чуо*: PRF.IPFV и *разумео*: PRF.IPFV све што говоре тице и траве и све што је на свету.

(30) *Чобан је чуо*: PRF.IPFV и *разумео*: PRF.IPFV све што говоре тице и траве и све што је на свету, ДОК *је ишао*: PRF.IPFV.

Однако проявление дополнительной семантики при перестановке мест зависимой и главной ситуаций не обязательно, ср. (31, 32). Позиция зависимой части в преобразованной конструкции может быть обусловлена исключительно коммуникативной стратегией говорящего:

(31) *Она је радећи*: CONV.IPFV *јевушила*: PRF.IPFV. [→ ДОК *је радла*: PRF.IPFV *она је јевушила*: PRF.IPFV].

- (32) Она је њевушила: *PRF.IPFV* радећи: *CONV.IPFV* . [→Она је њевушила: *PRF.IPFV* ДОК је радила: *PRF.IPFV*].

3.2. Если деепричастие выражает СОПРОВОЖДАЮЩЕЕ ДЕЙСТВИЕ, возможно преобразование деепричастного оборота в личную форму предиката, входящую в группу однородных сказуемых, соединяемых союзом И, ср. (33, 34). В данном случае возможно употребление при союзе И таксисного спецификатора *при том(е)* (при этом), подчеркивающего значение одновременности (Ivić 2008: 216).

- (33) Сава сањиво ојицаше: *IPRF* одбијајући: *CONV.IPFV* слабачак рефлекс од облачака поврх ње [→Сава сањиво отицаше: *IPRF* И одбијаше: *IPRF* слабачак рефлекс од облачака поврх ње].

- (34) *Сава сањиво ојицаше: *IPRF* ДОК одбијаше: *IPRF* слабачак рефлекс од облачака поврх ње.

Преобразование данного типа конструкции с деепричастием (33) в СПП с придаточным времени возможно только при перестановке главной и зависимой ситуаций, т. е. если зависимую ситуацию, выраженную деепричастием, преобразовать в главную часть предложения, а действие, выраженное предикатом, поместить в зависимой части, ср. (35, 36).

- (35) Него је сегела: *PRF.IPFV* и даље непомична... ослушкујући: *CONV.IPFV* глас из подрума. (Иво Андрић, Жећ)

- (36) Ослушкивала је: *PRF.IPFV* глас из подрума, ДОК је и даље сегела: *PRF.IPFV* непомична.

Необходимо заметить, что конструкции данного типа (36) в сербском языке соединяют в себе темпоральные и сопоставительные отношения.

3.3. Более сложным вопросом является проблема выбора именно одного, а не другого действия в качестве темпорального фона. Здесь, как указала Милка Ивић, существуют определенные принципы. В качестве темпорального фона, как правило, выступает глагол движения, так как передвижение в пространстве всегда конципируется как первичное по отношению к любому другому действию. Физическое действие всегда является темпоральным фоном для умственного, а не наоборот и пр. (Ivić 2008: 215).

Прототипически ПОЛНАЯ ОДНОВРЕМЕННОСТЬ двух ситуаций в предложениях, осложненных деепричастным оборотом, выражается в том случае, если и деепричастие P_1 , и финитный глагол P_2 имеют форму НСВ. Имперфективное деепричастие настоящего

времени указывает на полную одновременность без ограничений временного плана, т. е. оно с легкостью сочетается со всеми имперфективными временными формами финитного глагола – перфекта, презенса, футура, см. (37–39):

- (37) *Шайушала је: PRF.IPFV* Хера журећи: *CONV.IPFV*. (Милорад Павић, *Унуџрашња сџрана вејџра*, 31)
- (38) Над сланим подземљем *дојрављају: PRS.IPFV* они српске цркве у Подунављу и Посавини *јегући: CONV.IPFV* и *џијући: CONV.IPFV...* (Милорад Павић, *Дамаскин*)
- (39) *Памџиће: FUT I. IPFV* те он, сетиће те се и *умирући: CONV.IPFV*. (Десанка Максимовић, *Слово о љубави*)

Употребление деепричастия СВ в качестве показателя одновременности действий в сербском языке возможно, если исполнены следующие УСЛОВИЯ: 1) при деепричастии находится таксисный спецификатор *при том* (при этом), указывающий на одновременность; 2) деепричастие расположено в предложении после предиката; 3) глагольные формы деепричастия и предиката принадлежат одному виду (см. Ivić 2008: 217):

- (40) *Онесвесџила се: PRF.PFV* изџубивши: *CONV.PFV џри џом: TAX.SPEC* дете.
- (41) Нагло *се окренула: PRF.PFV* на другу страну *ударивши: CONV.PFV* га *џри џом: TAX.SPEC*.

Если из данных конструкций изъять таксисный спецификатор *џри џом*, они могут быть истолкованы как указывающие на отношение предшествования:

- (42) *Онесвесџила се: PRF.PFV* изџубивши: *CONV.PFV геџе*.
- (43) Нагло *се окренула: PRF.PFV* на другу страни *ударивши: CONV.PFV* га.

3.4. Необходимо подчеркнуть, что дифференциации таксиса предшествования и одновременности в случае перфективности и деепричастия, и предиката способствует ПОЗИЦИЯ ДЕЕПРИЧАСТНОГО ОБОРОТА. Постпониравание деепричастия и таксисный спецификатор *џри џом*, как было указано выше, являются показателями таксиса одновременности (44). Если при деепричастии нет спецификатора *џри џом* и оно расположено после предиката, то данная конструкция может указывать на таксис одновременности и предшествования, см. (45). Препозиция деепричастия в данном типе предложений указывает на таксис предшествования, см. (46).

- (44) Животиња *џаге: AOR* на тло, *исџусџивши: CONV.PFV џри џом: TAX.SPEC* звук налик на уздах. (Себастиан Аданко, *New Yorker*) – таксис одновременности.

- (45) Животиња *йаде* на тло, *исйусйивши* звук налик на уздах – таксис одновременности либо предшествования.
- (46) *Исйусйивши* звук налик на уздах животиња *йаде* на тло – таксис предшествования.

3.5. Таксис одновременности также имеет место, если деепричастие СВ указывает на ПОЛОЖЕНИЕ В ПРОСТРАНСТВЕ субъекта, см. (47, 48) либо характеризует действие главной ситуации, уточняя и интерпретируя его, см. (49).

- (47) *Послије је лежао: PRF.IPFV наслонивши: CONV.PFV главу на њен скут... (Иво Андрић, Пути Алије Берзелеза)*
- (48) *Ушао је и наслонивши: CONV.PFV главу на дрвене пречаге угисао: PRF.IPFV хладан ваздух. (ЈАКОБСЕН 1980: 145)*
- (49) *Maestro је запорео: PRF.PFV своје ласканје..., rekavši: CONV.PFV joj da lepšu mladu damu nije dugo sreo. (Vladimir Bulatović, Bal u Elemiru)*

В примере (49) таксис практически отсутствует, так как речь идет не о двух ситуациях, а о двух интерпретациях одной ситуации. Такую конструкцию можем считать таксисной только условно.

Как отмечается в литературе по данному вопросу, если деепричастие указывает на СОСТОЯНИЕ, в котором субъект выполняет действие, то есть вступает в связь с предикатом опосредованно, в преобразованной конструкции допустима его замена соответствующим определением, выраженным обособленным причастием или прилагательным, а также падежной конструкцией, зависимым предложением и пр. (Гвић 2008: 218).

- (50) *Пролеће је сйизало: PRF.IPFV њевајући: CONV.IPFV. [→ Пролеће је сйизало: PRF.IPFV расйевано: ADJ].*

3.6. Деепричастие СВ может указывать на полную одновременность и в том случае, если оно выражает значение РЕЗУЛЬТАТИВНОЙ ОДНОВРЕМЕННОСТИ, т. е. обозначает результат ранее осуществившейся ситуации P₁, который наблюдается одновременно с ситуацией P₂, обозначаемой финитным глаголом СВ, см. (51).

- (51) *Села је: PRF. PFV у кухињу остйавивши: CONV.PFV вратанца шпорета отворена... [→ ДОК је сегела: PRF.IPFV у кухињи вратанца шпорета су била: COP.PRF.IPFV отворена]. (Иво Андрић, Госйођица)*

Деепричастие в отрицательной форме, указывающее на ОТСУТСТВИЕ ПРЕДПОЛАГАЕМОГО РЕЗУЛЬТАТА, также может выражать полную одновременность, сочетаясь с перфективным гла-

голом (52). Деепричастие в данном типе конструкций может быть расположено только после предиката:

- (52) *Прешла је: PRF.PFV* још три корака *не наишавши: CONV.PFV* на столицу [\rightarrow ДОК *је њрелазила: PRF. IPFV* собу *није било: PRF.IPFV* на путу столице]. (Давид Албахари, *Сенке*, 62).

Если в семантике деепричастия преобладает компонент, соотносимый с наречием, оно указывает на полную одновременность, являясь обстоятельством способа действия, причины, цели, условия. Примеры такого типа будут отдельно рассмотрены в разделе о фоновом таксисе.

Конструкции с деепричастиями в роли показателя таксиса одновременности, подобно всем предложениям, осложненным деепричастными оборотами, редко встречаются в разговорном стиле, а чаще в литературном, придавая высказыванию более динамичный характер. Некоторые исследователи, указывая на низкую частотность перфективного деепричастия в современном сербском языке, делают немного скоропостижный вывод о том, что категория таксиса в нем переживает распад — „у распадању је“ (ЈАКОВСЕН 1980). Имперфективные формы деепричастия действительно чаще встречаются в современном языке, чем перфективные, но это ни в коем случае не указывает на распад категории таксиса. Зависимый таксис, как известно, выражается конструкциями с деепричастиями и отглагольными именами. В современном сербском языке заметна тенденция к более широкому использованию конструкций с отглагольными именами, замещающими перфективные деепричастие. У современных носителей языка, опрошенных нами¹, не возникает сомнения относительно того, что конструкции с предлогами и отглагольными именами (53, 54) чаще встречаются в разговорном языке, чем предложения, осложненные деепричастиями (55, 56).

- (53) ПОСЛЕ *шетње: VN.GEN* су сели: *PRF.PFV* да попију пиво.

- (54) НАКОН *одмора: VN.GEN* њрионула је: *PRF. PFV* на посао.

- (55) *Прошетавши: CONV.PFV* сели су: *PRF.PFV* да попију пиво.

- (56) *Одморивши се: CONV.PFV* њрионула је: *PRF.PFV* на посао.

Данный факт указывает всего лишь на преобладание одного типа конструкций зависимого таксиса относительно другого.

¹ В ходе эксперимента было опрошено 120 студентов филологического факультета Белградского университета.

4.0. Конструкции с несколькими деепричастиями

Иногда таксисная конструкция содержит несколько деепричастий, каждое из которых соотносимо с отдельной ситуацией, которые в свою очередь соотносятся с главной ситуацией, выраженной предикатом. Первый деепричастный оборот выражает ситуацию P_1 , второй деепричастный оборот выражает ситуацию P_2 , а обе ситуации являются зависимыми по отношению к P_3 см. (57–59). Деепричастия могут быть представлены формами СВ и НСВ, сочетающимися в разном порядке с опорной формой, которая тоже может быть СВ и НСВ. Если деепричастие СВ – имеет место таксис предшествования или одновременности (57–59), если НСВ – таксис одновременности, см. (58, 59).

- (57) Али алат, готово трком *изишавши*: *CONV.PFV* – P_1 из улице и *стишавши*: *CONV.PFV* – P_2 испред капије, од радости зарза: *AOR* – P_3 . (Бора Станковић, *Нечистиа крв*)
- (58) ...И поново је *најунивши*: *CONV.PFV* – P_1 и *йалећи*: *CONV.IPFV* – P_2 , *настишави*: *PRS.PFV* – P_3 преко чибука. (Лазар Лазаревић, *Све ће йто народ йозлаййййй*, 227)
- (59) ...*Сайлићући се*: *CONV.IPFV* – P_1 , чак и *разбивши*: *CONV.PFV* – P_2 једну тестију, *йобеже*: *AOR* – P_3 у башту, иза куће. (Бора Станковић, *Нечистиа крв*)

При этом одна зависимая ситуация, выраженная формой СВ, может одновременно предшествовать главной и другой зависимой ситуации, представленной перфективной (*изишавши* и *стишавши зарза*) либо имперфективной (*најунивши* и *йалећи настишави*) формой деепричастия.

5.0. Разнореферентность таксисных конструкций с деепричастиями

Таксисные конструкции с деепричастием, как правило, однореферентны, то есть у опорного предиката и деепричастия один субъект. Однако в сербском языке встречаются конструкции, осложненные деепричастием, с предикатом, соотносимым с субъектом в косвенном падеже, см. (60–68). Деепричастие НСВ в данных конструкциях сочетается с предикатами как перфективными (60, 65, 67), так и имперфективными (61–63, 64, 68).

- (60) *Глегајући*: *CONV.IPFV* једно људско насеље на некој лажној стрмини, ограђено посрнулом оградом, *гође*: *AOR*

ми мисао о правој намени овога света. (Иво Андрић, *Знакови њорег њуша*)

- (61) *Схваћајући: CONV.IPFV* то, *њоглази: PRS.IPFV* ме је за и ја хоћу да изаћем напоље. (Милорад Павић, *Враћа сна*, 9)

Такие примеры в научной литературе, как правило, комментируются как конструкции с логическим субъектом, формально представленным косвенным падежом – дательным (60) или винительным (61) при опорном предикате. В некоторых же случаях деепричастие, не соотносимое с субъектом предложения, указывает на человека в общем (СТЕВАНОВИЋ 1974: 743; Ivić 2008: 211):

- (62) Београђанка *је: COP. PRS* она велика зграда с леве стране *угући: CONV.IPFV* према Теразијама. (Ivić 2008: 211)

Заметим, что в примере (62) выражается фоновое таксисное отношение, когда временные отношения (в данном случае одновременности) составляют всего лишь фон для выражения условного значения, что подтверждает пример (63):

- (63) Београђанка *је она велика зграда с леве стране АКО* се иде/КАДА се иде према Теразијама.

Несмотря на толкование примеров типа (60–64) многими исследователями, не находим в них приемлимое объяснение семантического феномена разнореферентности деепричастия и предиката, а всего лишь констатацию факта. По нашему мнению, в конструкциях данного типа речь идет о двух ситуациях, соотносимых с одним логическим субъектом, КОНТРОЛИРУЕМОЕ ДЕЙСТВИЕ КОТОРОГО СОПРОВОЖДАЕТСЯ НЕКОНТРОЛИРУЕМЫМ. Наличие формы в косвенном падеже, указывающей на логический субъект при опорном предикате, усиливает эффект неконтролируемости действия, выраженного предикатом, в то время как деепричастие передает действие контролируемое:

- (64) Страх ме обузима: PRS.IPFV *њомишљајући: CONV.IPFV* на повратак.
- (65) *Озебле су: PRF.PFV* им руке берући: *CONV.IPFV* грожђе.
- (66) Несвест га хваћа: PRS.IPFV *илегајући: CONV.IPFV* у провалију.
- (67) *Смучило: PRF.PFV.* ми се слушајући: *CONV. IPFV* све те глупости.
- (68) *Мислећи: CONV.IPFV...* о њој њему *јагоше: AOR* на памет ријечи и он их изређа².

² Данные примеры (64–68) взяты из (СТЕВАНОВИЋ 1974: 742; FELESZKO 1981: 145).

Деепричастие в данном типе конструкций указывает на НЕПОЛНУЮ ОДНОВРЕМЕННОСТЬ₁ – действие, выраженное им, всегда служит темпоральным фоном для процесса или состояния, выраженного предикатом. При этом деепричастие передает действие преднамеренное, целенаправленное. С другой стороны, предикат указывает на действие непреднамеренное, в темпоральном отношении – внезапное, возникающее в один из моментов выраженного деепричастием действия, связанного с осознанием (появляется ощущение – 65), мышлением (приходит в голову – 68) либо состоянием субъекта (страх, головокружение, тошнота и пр. – 64, 66, 67). Поэтому экспонентом субъекта при предикате в данном типе конструкций чаще всего являются существительные, обозначающие физиологическое либо эмоциональное состояние (*си̑рах, несвес̑и̑*), орган тела (*руке, но̑а, лава*), мыслительную деятельность (*мисао*) или процесс речи (*речи, исказ...*). Иногда же в качестве предиката выступает имперсональный глагол (*смучи̑и се, ѓресес̑и̑* и пр.).

Заметим, что деепричастие в данном типе конструкций может находиться после опорного предиката (64–67) и перед ним (60, 61, 68), не меняя свою роль темпорального фона. Если преобразовать примеры (60–68) в СПП, деепричастие в трансформе будет соответствовать придаточное времени, присоединяемое союзом ДОК. Предикат в придаточной части трансформы всегда выражен формой НСВ:

- (69) *Озебле су: PRF.PFV им руке беру̑и: CONV.IPFV* грожђе.
[→ *Озебле су: PRF.PFV им руке ДОК су брали: PRF.IPFV* грожђе].

6.0. Таксисные конструкции неполной одновременности₁ с деепричастиями

6.1. На неполную одновременность, при которой действие ситуации Р₁, выраженной деепричастием, служит временным фоном, в один из моментов которого реализуется действие ситуации Р₂, выраженной финитной формой глагола, может указывать и однореферентное с предикатом деепричастие НСВ. В конструкциях такого типа главная ситуация Р₂ обязательно выражена глаголом СВ, см. (70–72). При этом зависимая ситуация может соотноситься с временным планом прошлого (70, 71) и будущего (72):

- (70) *...огби̑ају̑и: CONV. IPFV* га од капије, *рекла: PRF. PFV...*
(Бора Стапковић, *Нечисти̑а крв*)

(71) И узех: *AOR* разматрати књигу, *йравећи се*: *CONV. IPFV* дубоко тронут и заинтересован том реткошћу. (Радоје Домановић, *Сћрадија*, 111)

(72) Памтиће те он, *сејшиће*: *FUT I. PFV* те се и умирући: *CONV. IPFV*. (Десанка Максимовић, *Слово о љубави*)

6.2. Иногда при неполной одновременности₁ зависимая часть может быть выражена деепричастием прошедшего времени НСВ, что вносит в семантику конструкции значение взаимной каузированности ситуаций:

(73) Он се *йројрља*: *PRF.PFV* по челу *хџевши*: *CONV.PRF.IPFV* разагнати ове мисли. (Лаза Лазаревић, *Све ће њо народ йозлајшћи*, 233)

В приведенном примере (73) две возможные интерпретации – а) он потер лоб, так как хотел отогнать мысли; б) он хотел отогнать мысли и поэтому потер лоб. В обоих случаях желание отогнать мысли описывает состояние субъекта, на фоне которого рализуется его действие.

6.3. Неполная одновременность₁ ПРИ ПОВТОРЕНИИ СИТУАЦИЙ выражается предложением с деепричастием НСВ, обозначающим зависимую ситуацию, на фоне которой происходит главная, обозначенная потенциалом СВ. Регулярность повторения действия, выраженного опорным предикатом, может подчеркивать соответствующий темпоральный квантификатор:

(74) *Сваки йуш*: *TEMP.QUANT* би му, *склајајући*: *CONV.IPFV* руке око његова врата, *рекла*: *POT I.PFV* сличне речи.

Если главная ситуация представлена однородными предикатами, соответствующими разным действиям, периодически повторяемым на фоне длительного действия, выраженного деепричастием, при них употребляется таксисный спецификатор *час* (то) (75). :

(75) ...*свирајући*: *CONV.IPFV* би се час: *TAX.SPEC* *йришјајо*: *POT I.PFV* као да чита књигу положену на дирке, час: *TAX.SPEC* би се *йрџао*: *POT I.PFV* као да је опекао прсте, или би се *завалио*: *POT I.PRF* унатраг... (Милорад Павић, *Унујрашња сћрана вејра*, 56)

6.4. Деепричастие НСВ, сочетаясь с перфективным презентом, может указывать на таксис неполной одновременности при НАСТОЯЩЕМ ИСТОРИЧЕСКОМ, см. (76, 77):

(76) Али, *йражећи*: *CONV.IPFV* домовину моју, *наућем*: *PRS. PFV* на интересантну земљу и људе... (Радоје Домановић, *Сћрадија*, 92)

- (77) Синоћ *шејџајући*: *CONV.IPFV* поред језера *срејћнем*: *PRS.PFV* неке пријатеље пецароше.

7.0. Деепричастные конструкции при таксисе следования

Конструкция, осложненная перфективным либо имперфективным деепричастием, может указывать и на контактное следование, когда зависимая ситуация, выраженная деепричастием, следует сразу же за главной, выраженной предикатом (78–80).

- (78) И *йољубила је*: *PRF.PFV* огледалце *осџавивши*: *CONV.PFV* на стаклу мало свог црвенила за усне. (Милорад Павић, *Сџаклени љуж*)
- (79) ...*засџаше*: *AOR* слатким сном, *снивајући*: *CONV.IPFV* срећну будућност и величину своје миле отаџбине. (Радоје Домановић, *Сџрагија*, 109)

Если логическое ударение в таксисной конструкции на ситуации следования, деепричастие может находиться в препозиции относительно основного финитного глагола, см. (80). Финитный глагол в таких конструкциях обязательно должен быть в перфективной форме:

- (80) *Осџавивши*: *CONV.PFV* модре пруге за собом, водопад светла *несџао је*: *PRF.PFV* за брегом. (Владимир Пиштало, *Тесла, младосџи*)

8.0. Деепричастия в конструкциях фонового таксиса

8.1. Таксисные конструкции в сербском языке могут „по совместительству“ выражать невременные значения – причины, цели, следствия, условия, уступки и пр. Эти значения одинаково присущи конструкциям с финитными и нефинитными формами. Основное значение у этих конструкций не таксисное, а причинное, условное и т.п., а таксисное сопровождает нетаксисное значение в одном с ним кластере. У причинных, условных и других СПП, где таксис всего лишь фон при основных значениях, бывают разные таксисные значения, в зависимости от вида и времени глагольных форм и порядка их сочетания.

8.2. Фоновый таксис при значении ПРИЧИНЫ наблюдается в конструкциях с деепричастиями НСВ и СВ. Если преобразовать предложения данного типа (81–85) в СПП, деепричастием будет со-

ответствовать придаточное причины, присоединяемое союзами ЈЕР, БУДУЋИ (так как) и пр. Опорный предикат чаще выражен формой СВ, соотносимой с временным планом прошлого (81–84) либо будущего (85).

- (81) *Схвајтивши CONV.PFV* да није у праву заћуџао је *PRF.PFV* [→ заћуџао је ЈЕР је схватио да није у праву].
- (82) У беспримерном узлету *сћекли су се: PRF.PFV* с њима у Подунављу *осећајући: CONV.IPFV* велике послове и зида-ри из Карловаца [→ БУДУЋИ да су осетили велике послове]. (Милорад Павић, *Дамаскин*)

В данном типе конструкций деепричастие может следовать после предиката (82, 83) или же находится в препозиции к нему (81, 84), а также следовать после вспомогательного глагола, разбивая предикат на две части (85). Позиция деепричастия не влияет на выражение фонового таксиса причины:

- (83) ...и *йоїлега: PRS.PFV* по столу... *хїевши се: CONV.PRF.IPFV* налактити [→ БУДУЋИ да је хтео да се налакти]. (Лаза Лазаревић, *Све ће њо народ јозлајићии*, 228)
- (84) *Знајући CONV.IPFV* да је касно *није свратиола PRF.PFV* код мајке [→ није свратила код мајке ЈЕР је знала да је касно].
- (85) Како *ће* свесни грађани,... *ценећи: CONV.IPFV* заслуге лекара Мирона,... [→ БУДУЋИ да цене заслуге лекара Мирона] *кујићии: FUT I.PFV* такав и такав скупочени поклон. (Радоје Домановић, *Стражија*, 109)

8.3. Фоновый таксис при значении ЦЕЛИ также встречается в конструкциях с деепричастиями НСВ³, см. (86–88). Этот факт подтверждается возможностью преобразования данного типа конструкций в СПП с придаточным целевым, присоединяемым союзами ДА БИ, ДА ТИМ, КАКО БИ и пр.:

- (86) Наша дипломатија *је... йрешла: PRF.PFV* у офанзиву, *гоказујући: CONV.IPFV* да косметски Албанци немају права да формирају сопствену државу [→ КАКО БИ доказала да косметски Албанци немају права да формирају сопствену државу]. (*Глас јавности*, 09. 10. 2006)

³ Милка Ивић, не видя в данном типе конструкций целевого значения, определяет деепричастие подобного рода „омогућивачки герунд“, выражающий действие, ставшее возможным вследствие другого действия, выраженного предикатом (Ivić 2008: 222–223).

- (87) А онда *ѝроѝеине*: *PRS. PFV* руке *ѝоздрављајући*: *CONV.IPFV* добри огањ [→ ДА ТИМ поздрави добри огањ]. (СТЕВАНОВИЋ 1974: 739)
- (88) Онда неочекивано, на нашу радост, *угари*: *PRS.PFV* у тутањ, *ѝресецајући*: *CONV.IPFV* [→ ДА БИ пресекао] укосом оном човеку што је бежао од нас – прилаз према шуми. (СУБОТИЋ 1977–78: 64)

8.4. Перфективне деепричастия могут указывать на временное значение следования и вневременное значение СЛЕДСТВИЯ, см. (89, 90):

- (89) Христос *се ѝреобразио*: *PRF.PFV* пред својим апостолима, *оѝкривши*: *CONV.PFV* тако [→ ТЕ је открио тако] део Божанске славе.
- (90) Дете *се заѝрало*: *PRF.PFV* *заборавивши*: *CONV.PFV* на опасност [→ ТЕ је заборавило на опасност].

Необходимо, однако, заметить, что данный тип конструкций может выражать и таксис одновременности (см. примеры 40, 41). Если при деепричастиях в примерах (89, 90) употребить таксисный спецификатор *ѝри ѝом*, такие предложения можно преобразовать в сложносочиненные:

- (91) Христос *се ѝреобразио*: *PRF.PFV* пред својим апостолима, *оѝкривши*: *CONV.PFV* *ѝри ѝом*: *TAX. SPEC* [→ И при том је открио] део Божанске славе.

8.5. Фоновый таксис при значении УСЛОВИЯ также выражается с помощью нефинитных таксисных форм – деепричастий НСВ и СВ (92, 93).

- (92) Био је уверен да *је*: *COPPRS.IPFV*, *јоворећи*: *CONV. IPFV* тако „рођачки“ [→ КАДА/АКО говори тако рођачки] способан да гане и придобије сваког. (Иво Андрић, *Омерѝаша Лаѝас*)
- (93) Владе се обликују од онога шта *моју*: *PRS.IPFV* да учине, *узевши*: *CONV.PFV* у обзир законе... [→ АКО узму у обзир законе]. (*Данас*, 20. 06. 2007)

8.6. Временное значение предшествования или одновременности может сочетаться с невременным значением УСТУПКИ, выраженным деепричастиями НСВ, см. (94, 95):

- (94) *Полаѝао је*: *PRF.IPFV* испит, *знајући*: *CONV.IPFV* да нема шансе да положи [→ ИАКО је знао да нема шансе да положи].
- (95) *Насѝавила је*: *PRF.IPFV* са радом *киѝѝећи*: *CONV.IPFV* од беса [→ ИАКО је киптела од беса].

8.7. Фоновый таксис одновременности реализуется и при выражении значения ОБРАЗА ДЕЙСТВИЯ в предложениях, осложненных деепричастиями СВ и НСВ.

- (96) Пред вратима једне собе чекали су: *PRF.IPFV* узбуђени, сабивши се: *CONV.PFV* у гомилу, затворивши: *CONV.PFV* неправилан круг, у чијем је празном средишту стајао стражар. (Меша Селимовић, *Дервиш и смрт*)
- (97) Један трен је легао: *PRF.IPFV* раскорачен и зајмиривши: *CONV.PFV* мало на десно око... (Иво Андрић, *Пути Алије Ђерзелеза*)
- (98) Муцајући: *CONV.IPFV* и обарајући: *CONV.IPFV* очи земљи, уверавао је: *PRF.IPFV* да ништа није певао. (Иво Андрић, *На Дрини ћурија*)
- (99) Вуче се: *PRS.IPFV* старо туђе вријеме за нама, јаче од нас, јављајући се: *CONV.IPFV* у побуну тијела, која кратко траје, а памти се до следеће побуне. (Меша Селимовић, *Дервиш и смрт*)

Не вызывает сомнения то, что трансформы деепричастных конструкций с фоновым таксисом можно преобразовать в несколько разных типов сложноподчиненных предложений, в зависимости от контекста и прагматических установок говорящего, но данное замечание не приводит в сомнение факт, что во всех приведенных примерах речь идет именно о фоновом таксисе, при передвижении временных отношений предшествования, одновременности и следования во второй план.

9.0. Выводы

Простые предложения, осложненные деепричастием, вместе с предложениями с отглагольными именами являются показателями зависимого таксиса, в отличии от сложноподчиненных предложений (СПП), выражающих таксис независимый. В сербском языке деепричастия могут указывать на таксис предшествования, одновременности и следования. Таксис предшествования, когда зависимая ситуация предшествует главной, прототипично выражают формы деепричастий СВ (*ујасивши светло закључао је стјан*). Предшествование также может быть контактным и прерываемым. Деепричастия прошедшего времени, образованные от основ НСВ (*чекавши, слушавши, владавши* и пр.) при наличии темпорального квантификатора указывают на контактное предшествование, когда зависимая

ситуација следует сразу же после главной (*чекавши вас ѿри саѿа ойишао сам*). Деепричастия НСВ указывают на прерываемое предшествование, когда зависимая ситуация перестает иметь место вследствие действия главной ситуации, если они употребляются в конструкциях с предельными и результативными моментальными предикатами (*йоѿинуо је ѿреѿрчавајући ѿуѿи; ѿражећи једно нашао је друѿо*). Форма деепричастия НСВ может указывать и на предшествование при регулярной повторяемости ситуаций (*голазећи касно не вечера*).

Прототипическим средством выражения таксиса полной одновременности является деепричастие НСВ. Деепричастие может выражать действие, темпорально соотносимое с другим действием, выраженным предикатом (*ѿишући слуша музику*), но может также указывать на действие, сопровождающее главное действие (*ѿрилази смешећи се*). В первом случае зависимая ситуация является темпоральным фоном для главной, а во втором – действие, выраженное предикатом, является темпоральным фоном для зависимой ситуации. Конструкцию, в которой деепричастие указывает на действие темпорально соотносимое с другим действием, можно преобразовать в СПП с придаточным времени (*док ѿише слуша музику*). Если деепричастие выражает сопровождающее действие, возможно его преобразование в личную форму предиката, входящую в группу однородных сказуемых, соединяемых союзом И (*ѿрилази и смеши се*).

Дифференциации таксиса предшествования и одновременности в случае перфективности и деепричастия, и предиката способствует его позиция (*исѿусѿивѿи крик живоѿиња ѿаде* – предшествование// *живоѿиња ѿаде исѿусѿивѿи крик* – одновременность).

Деепричастие СВ указывает на полную одновременность при выполнении дополнительных условий – наличии таксисного спецификатора *ѿри ѿом*, позиции деепричастия после предиката, принадлежности предиката и деепричастия одному виду (*залуѿила је враѿа, разбиѿи ѿри ѿом сѿакло*). Деепричастие СВ может указывать на полную одновременность и в том случае, если оно выражает значение результативной одновременности (*села је, осѿавѿиши враѿа ойворена*).

Неполная одновременность₁ прототипически выражается конструкциями с деепричастием НСВ и предикатом СВ, когда зависимая ситуация является временным фоном для главной (*йоѿреѿшила је ѿреѿисујући*). При разнореферентности предиката и деепричастия имеет место неполная одновременность₁, при этом деепричастие

указывает на контролируемое действие, а предикат на неконтролируемое (*сиоџао ме је сџрах љегајући их*).

Неполная одновременность₁ имеет место и в том случае, если деепричастие НСВ находится при предикате, выраженном формой потенциала СВ (*чиџајући забележила би*) или перфективного презенса (*шеџајући среџнем*). В первом случае имеет место таксис неполной одновременности при повторяемости, а во втором – таксис в настоящем историческом.

Реже конструкция, осложненная перфективным либо имперфективным деепричастием, может указывать и на контактное следование, когда зависимая ситуация, выраженная деепричастием, следует сразу же за главной, выраженной предикатом (*џољубила џа је остџавивши џраџ кармина*).

Таксисные конструкции с деепричастиями в сербском языке могут выражать и значения причины, цели, следствия, условия, уступки, образа действия, когда временные отношения являются всего лишь фоном для перечисленных невременных. Такие конструкции рассматриваются в качестве фонового таксиса.

Использованная литература

- АКИМОВА, Татьяна Г. и Наталия А. Козинцева. „Аспектуально-таксисные ситуации. Зависимый таксис (на материале деепричастных конструкций).“ *Теория функциональной грамматики. Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис* (отв. ред. А. В. Бондарко). Ленинград, 1987, стр. 256–274.
- АНТОНИЋ, Ивана. *Временска реченица*. Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2001.
- БОНДАРКО, Александр В. „Общая характеристика семантики и структуры поля таксиса.“ *Теория функциональной грамматики. Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис* (отв. ред. А. В. Бондарко). Ленинград, 1987, стр. 234–242.
- БОНДАРКО, Александр В. *Основы функциональной грамматики*. СПб, 1999.
- ВУКОВИЋ, Гордана. „Прилог времена садашњег у делима Добрице Ћосића.“ *Прилози џроучавању језика* 5 (1969), стр. 61–79.
- Ivić, Milka. „O srpskohrvatskim gerundima.“ *Lingvistički ogleđi*, 3. dopunje-no izdanje. Beograd: Biblioteka XX vek, 2008, стр. 209–229.

- МАЛЪЧУКОВ, Андрей Л. „Опыт исчисления таксисных значений (на материале тунгусских языков).“ *Исследования по языкознанию. К 70-летию члена-корреспондента РАН Александра Васильевича Бондарко.* СПб, 2001.
- ПИПЕР, Предраг и Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић. *Синџакса савременога српског језика, Простја реченица* (ред. Милка Ивић). Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска, 2005.
- СТЕВАНОВИЋ, Михаило. *Савремени српскохрватски језик. Грамајички системи и књижевнојезичка норма. II. Синџакса.* Београд: Народна књига, 1974.
- СТАНОЛЧИЋ, Живојин и Љубомир Поповић, Стеван Мицић. *Савремени српскохрватски језик и култура изражавања.* Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1989.
- СТАНОЛЧИЋ, Живојин и Љубомир Поповић. *Грамајика српског језика.* Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1997.
- СТОЈАНОВИЋ, Љубомир. „Значење глаголских партиципа.“ *Јужнословенски филолоџ VIII* (1928–29), стр. 1–12.
- СУБОТИЋ, Љильана. „Значење и функција глаголских прилога у роману ’Уста пуна земље’ Бранимира Шћепановића.“ *Прилози проучавању језика* 13–14 (1977–1978), стр. 53–67.
- ХРАКОВСКИЙ, Виктор С. „Категория таксиса (общая характеристика).“ *Вопросы языкознания* 2 (2003), стр. 32–53.
- ЈАКОВSON, Roman. „Shifters, verbal categories and the Russian verb.“ *Selected Writings II, Word and Language.* Hague–Paris: Mouton, 1971, стр. 130–147.
- ЈАКОВSEN, Per. „Srpskohrvatski glagolski prilog.“ *Научни sastanak slavista u Vukove dane* 10 (1980), стр. 141–146.
- FELESZKO, Kazimiersz. „Srpskohrvatski priloški participi – neke karakteristike.“ *Научни sastanak slavista u Vukove dane* 7 (1977), стр. 139–145.

Источники примеров

- АЛБАХАРИ, Давид. *Сенке.* Београд: Стубови културе, 2007.
- АНДРИЋ, Иво. *Andrićeva riznica.* <<http://www.ivoandric.org.yu>>
- ГЛИШИЋ, Милован. „Друмска механа.“ *25 класичних и крајких њрича.* Београд: Вајат, 1983, стр. 155–165.
- ДОМАНОВИЋ, Радоје. *Сџрадија.* Београд: Народна књига, 2005.
- КАРАЦИЋ, Вук Ст. *Српске народне њријовијејџке* <<http://www.rastko.rs>>
- ЛАЗАРЕВИЋ, Лаза. „Све ће то народ позлатити.“ *25 класичних и крајких њрича.* Београд: Вајат, 1983, стр. 225–238.

- МАКСИМОВИЋ, Десанка. *Песме*. Београд: Српска књижевна задруга, 1980.
- ПАВИЋ, Милорад. *Унуирашња сѝрана веѝра*. Београд: Просвета, 1992.
- ПАВИЋ, Милорад. *Дамаскин*. <[http:// www.rastko.rs](http://www.rastko.rs)>
- ПАВИЋ, Милорад. *Сѝаклени ѝуж*. <[http:// www.rastko.rs](http://www.rastko.rs)>
- ПИШТАЛО, Владимир. *Тесла, младосѝ*. Београд: Народна књига, 2006.
- Пролошко жийије Свеѝе Људмиле*. <[http:// www forum.vidovdan.org](http://www.forum.vidovdan.org)>
- Свеѝо Писмо* <[http:// www.biblija.info](http://www.biblija.info)>
- СЕЛИМОВИЋ, Меша. *Дервиш и смрѝ*. <[http:// www.tvorac-grad.com /knji-ge/selimovic](http://www.tvorac-grad.com/knjige/selimovic)>
- СТАНКОВИЋ, Борисав. „Прва суза.“ *25 класичних и крайѝких ѝрича*. Београд: Вајат, 1983, стр. 105–115.
- СТАНКОВИЋ, Борисав. *Нечисѝа крв*. <[http:// www.rastko.rs](http://www.rastko.rs)>
- Polja XLVII*, 420, април–мај 2002.
- <[http:// www.naslovi.net](http://www.naslovi.net)>

Список сокращений

- НСВ – несовершенный вид
СВ – совершенный вид
СПП – сложноподчиненное предложение
AOR – аорист
CONV – деепричастие
СОР – вспомогательный глагол
IPFV – имперфективный
IPRF – имперфект
FUT – будущее время
РОТ – потенциал
PFV – перфективный
PRF – перфект
PRS – презент
TAX. SPEC – таксисный спецификатор
TEMP. QUANT – темпоральный квантификатор

Резиме

Људмила Поповић

ТАКСИСНА ЗНАЧЕЊА СРПСКОГ ГЕРУНДА

У овом раду изложена је систематска анализа конструкција са герундом у српском језику са аспекта типологије значења која одређују узајамну темпоралну оријентацију (таксис) ситуација означених предикатом и герундом. Као основни типови таксисних значења издвајају се антериорност (зависна ситуација претходи главној), симултаност (потпуна и делимична истовременост главне и зависне ситуације) и постериорност (зависна ситуација следи после главне). Српски герунд, који настаје како од имперфективних, тако и перфективних основа, реализује сва три значења. Значајно место је додељено анализи услова који омогућују реализацију једног, а не другог таксисног значења.

Посебно су размотрена таксисна значења контактне антериорности, прекинуте антериорности (главна ситуација прекида зависну), као и делимичне симултаности (зависна ситуација представља темпоралну основу за реализацију краткотрајне главне), која раније нису описана у радовима о српском герунду.

Први пут се указује на чињеницу да герунд са логичким субјектом у косом падежу указује на непотпуну истовременост контролисане радње и неконтролисане, изражене предикатом.

Таксисна значења герунда могу да представљају темпорални фон за реализацију у конструкцији других односа – узрочних, намерних, последичних, погодбених, допусних, начинских, који су размотрени у одељку о тзв. позадинском таксису.

КСЕНИЈА КОНЧАРЕВИЋ*
Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
Катедра за филологију

ЈЕЗИК САКРАЛНОГ КАО ПРЕДМЕТ РУСИСТИЧКИХ ИСПИТИВАЊА**

У раду се нуди преглед теолингвистичких истраживања у русистици, образлаже њен теоријско-методолошки и појмовно-категоријални апарат и критички приказују најважнији резултати постигнути у последњој деценији XX и првој деценији XXI века на фундаменталним и апликативним подручјима проучавања језика сакралног који се излажу у дисертацијама, монографским публикацијама, радовима објављеним у тематским зборницима, зборницима са научних скупова и научним часописима у Руској Федерацији (са библиографским референцама).

Кључне речи: теорија и методологија лингвистике, језик сакралног, теолингвистика, сакрални функционалностилски комплекс, савремени руски стандардни језик, русистика.

0.1. У савременој лингвистици конституисало се неколико приступа теоријском заснивању и дескрипцији феномена религијске комуникације. Тако, у научну употребу увелико су ушли термини религијски језик, култни језик, језик сакрума, молитвени језик, језик Цркве, религијски дискурс, религијски стил, религијско-проповеднички стил, религијска употреба језика, религијска комуникација и др. Већ и само побрајање ових разнородних термина сведочи о комплексности и вишедимензионалности методолошких приступа проучавању објекта нашег интересовања. Када је реч о доминант-

* kkoncar@open.telekom.rs

** Рад је израђен у оквиру пројекта Православног богословског факултета Универзитета у Београду под насловом „Српска теологија у XX веку: фундаменталне претпоставке теолошких дисциплина у европском контексту – историјска и савремена перспектива“, који финансијски подржава Министарство науке Републике Србије (евиденциони број пројекта 179078).

ним методолошким приступима истраживању интеракције језика са духовношћу и религијом уопште, издвојићемо функционално-стилистичку, комуниколошку, дискурсну и социолингвистичку парадигму. Прва полази од идентификовања посебног „религијског стила“ (у другој терминологији: религијско-проповедничког, црквено-религијског, богослужбеног, литургијског стила), или, како смо склонили да предложимо, сакралног функционалностилског комплекса (детаљније в. т. 2.1). Њој је блиска комуниколошка парадигма, чији објекат интересовања представљају специфични жанрови унутарцрквене комуникације, попут проповеди, молитве, посланице, докумената црквеног законодавства, жанрова епистоларне комуникације, етикецијских жанрова (детаљније в. т. 2.2). Испитивање религијског дискурса полази од схватања комуникације међу члановима верске заједнице као институционалног дискурса условљеног социјалним функцијама учесника општења и нормираног како у садржинском, тако и у формалном погледу и примењиваног у сакралној комуникацији, базираној на јасно конфесионално одређеним вредностима и нормама невербалног и вербалног понашања (детаљније в. БУГАЕВА 2008: 15–23). Најзад, социолингвистичка парадигма усмерена је на истраживање говора припадника одређене верске заједнице у разним ситуацијама, на идентификовање особености њиховог социолекта, односно религиолекта¹ (детаљније в. БУГАЕВА 2008: 15–33; преглед побројаних парадигми са релевантном литературом исп. у: БУГАЕВА 2007: 39–53; БУГАЕВА 2008: 7–42). Ипак, најцеловитије се феномен интеракције лингвистичког и сакралног сагледава у дисциплини екстерне лингвистике која се налази у фази конституисања и разраде – теолингвистици (у досадашњем развоју научне мисли у овој области коришћени су, премда слабије, и алтернативни називи: теолошка лингвистика, сакралингвистика, религиолингвистика, теологија језика).

0.2. Сам термин *теолингвистика* и његово појмовно одређење први је у науци о језику понудио белгијски лингвиста Жан-Пјер ван Нопен (1976, са ревизијом 1981). По његовом схватању, теолингви-

¹ Религијски социолект (религиолект) И. В. Бугајова дефинише као „относително устойчивую, социално маркированную подсистему национального языка, обслуживающую речевые потребности ограниченной социальной группы верующих людей, отражающую теоцентрическую картину мира и характеризующуюся лексическими, фонетическими, словообразовательными и грамматическими особенностями. С точки зрения стратификации, религиозный социолект – это совокупность языковых средств, которыми владеют люди, объединенные стратой вера в Бога“ (БУГАЕВА 2008: 33).

стика настоји да разјасни „на који се начин људска реч може употребити у односу према Богу, на који начин језик функционише у религијским ситуацијама, у ситуацијама које не одговарају чврстим стандардима непосредне једностране комуникације и које, без обзира на то, с друге стране, показују подударности са логиком његове дескрипције у појединим његовим манифестацијама, као што су метафора или говорни чин“² (цит. према: KUCHARSKA-DREISS 2004: 24). Исти аутор, средином 90-их година,³ говори и о *критичкој теолингвистици* као хибридној дисциплини која обједињава теолингвистику са критичком лингвистиком у настојању да понуди анализу измештања сакралног дискурса из његовог првобитног контекста, односно употребе језика сакралног од стране разних изванрелигијских идеологија (KUCHARSKA-DREISS 2004: 29).

0.3. За интернационалну промоцију термина *теолингвистика* несумњиво највеће заслуге припадају Дејвиду Кристалу, који га је 1987. унео у чувену *The Cambridge Encyclopedia of Language*, наводећи као сфере њеног проучавања „језик библиста, теолога и других стручњака који се баве религиологијом, као и језик активних верника“ (цит. према издању: CRYSTAL 1995: 412) (занимљиво је напоменути да исти аутор у свом *Енциклопедијском речнику модерне лингвистике*, чије је прво издање изашло 1978, а друго 1985, не наводи ову одредницу – исп. KRISTAL 1987). Средином 90-их година до снажног интересовања за ову проблематику долази у Немачкој. Програмски чланак на ову тему објавиће Андреас Вагнер, који, пошто је сагледао значај интеракције теологије и лингвистике и посебно нагласио значај вербалне компоненте у делатности свештенослужитеља, образлаже и низ конкретних истраживачких пројеката, као што су лингвистичка анализа језика богослужења, анализа језика катихезе, али и анализа исказа лаика везаних за теме које се тичу вере и духовности (нпр. смрт вољене особе) (WAGNER 1999: 24–25). О томе да је на немачком подручју теолингвистика тих година постигла ширу афирмацију у лингвистичким круговима сведочи између осталог и чињеница да је у једном репрезентативном прегледу опште лингвистике из 1997. она уврштена у каталог лингвистичких

² Цитат преузет из: J.-P. van Noppen, *Methodist Discourse and Industrial Work Ethic. A Critical Theolinguistic Approach*. [In:] „Belgisch tijdschrift voor filologie en geschiedenis“ 73, 1995, Afl. 3: „Moderne taalen letterkunde“, s. 693.

³ J.-P. van Noppen, *Critical Theolinguistics: Methodism, its Discourse and its Work Ethic* (= Working paper in preparation for the L. A. U. D. Symposium, Series A, General and Theoretical Papers, Paper No. 400), Linguistic Agency University of Duisburg, Duisburg 1996, s. 1.

дисциплина (HERBERMANN ET AL. 1997: 53), те да је у истом извору као објекат лингвистичких испитивања издвојена и комуникација у Цркви (HERBERMANN ET AL. 1997: 48).

0.4. У словенском свету најживље интересовање за проблеме теолингвистике појавило се у Пољској, задобивши и своје институционално окриље у Комисији за језик вере, формираној 1999. при Президијуму Пољске академије наука, као орган Савета за пољски језик. Са поменутом комисијом, чија је делатност нашла одраза и у одговарајућим нормативним документима, у најтешњој је вези Секција сарадника Комисије за језик вере, основана 2002. На сваке две године Комисија организује интердисциплинарне научне скупове посвећене различитим аспектима проучавања језика вере и Цркве (детаљније в. у: ГАДОМСКИЙ 2005: 20). У Украјини, свакако под утицајем кретања у пољском језикословљу, постоји живо интересовање за проблеме теолингвистике, које поседује и институционалне оквири свога развоја, пре свега заслугом А. Гадомског, аутора већег броја публикација из ове области, који је почев од 2004. увео предмет „Основи теолингвистике“ у студијске програме Филолошког факултета Тавричког националног универзитета (Симферопол), а у оквиру исте институције одржано је и више научних скупова на ову тему (детаљније в. ГАДОМСКИЙ 2005: 21–23).

1.0. У Русији је теолингвистичка проблематика први пут доспела у жижу интересовања научне јавности појавом монографије Н. Б. Мечковске *Јзык и религија* (Мечковская 1998). У овој земљи истраживање проблема језика Цркве и духовности уопште, поред изучавања традиционалног сакралног језика – црквенословенског, до почетка ХХI века кретало се углавном у оквирима функционалне стилистике, а било је препуштено углавном иницијативи заинтересованих појединаца, углавном без шире институционалне подршке (међу првим изузецима поменућемо Катедру за стилистику Волгоградског државног универзитета, у чијем окриљу је под руководством О. А. Прохватилове објављен низ тематских и зборника са научних скупова). У овом раду настојаћемо да понудимо преглед основних праваца теолингвистичких истраживања у савременој русистици, са образлагањем њеног појмовно-категоријалног апарата и приказом најважнијих резултата постигнутих на фундаменталним и апликативним подручјима проучавања језика сакрума (са библиографским референцама)⁴.

⁴ Једини прегледни рад о развоју теолингвистике на руском говорном подручју објавио је А. К. Гадомски (Гадомский 2010: 357–373), при чему се он

1.1. Научни рад у области теолингвистике у Русији интензивно се развија на катедрама опште лингвистике, русистике и страних филологија у Москви, Петрограду, Волгограду, Вороњежу, Иркутску, Јекатеринбургу, Владикавказу, Краснодару, Рјазању, Јарослављу, Чељабинску, Тамбову, Тверу. По наводима А. К. Гадамског, од прве дисертације из домена теолингвистике, која датира из 1999. године (О. А. Прохватилова)⁵, закључно са 2010. годином, у Руској Федерацији и у значајним универзитетским центрима бивших совјетских република у којима је филологија традиционално развијана у складу са доминантним тенденцијама у руској науци о језику – Кијеву, Тартуу, Махачкали – одбрањене су четири докторске и 54 кандидатске дисертације везане за разне аспекте ове научне дисциплине на материјалу опште лингвистике, русистике и славистике, англистике, германистике, туркијских језика (ГАДОМСКИЙ 2010: 370), од којих ћемо овде покушати да прикажемо истраживања релевантна за русистичку теолингвистику.

1.2. Фундаменталне категорије језика религијске сфере, са покушајем разграничења појмова религијског функционалног стила, религијског дискурса и религијског социолекта и акцентом на овом потоњем описане су у дисертацији И. В. Бугајове, која, поред општелингвистичке, има и наглашену русистичку дескриптивну компоненту – разматрање конфесионалне маркираности језичких нивоа (фонетике, ортографије, граматике, лексике) у говору православних верника са руског говорног подручја у последњој деценији XX и првој деценији XXI века⁶. Неколико дисертационих истраживања посвећено је религијском дискурсу руског језика из монолингвал-

фокусирао на разраду општих теоријско-методолошких питања односа језика и духовности у русофоној лингвистици од XIX до краја XX века, док је у нашем раду тежиште на русистичким истраживањима у сфери теолингвистике у последњој деценији XX и првој деценији овога века. Библиографски опис који овде нудимо ограничен је на монографске публикације и радове из научних часописа, тематских и зборника са научних скупова публиковане у Руској Федерацији. Аутор има пријатну дужност да изрази захвалност И. А. Бугајовој (Москва) и А. К. Гадамском (Симферопол) на несебичној помоћи у употпуњавању библиографске грађе.

⁵ Прохватилова О. А. *Речевая организация звучащей православной проповеди и молитвы: Диссертация ... доктора филологических наук.* – Волгоград, 2000. – 495 с.

⁶ Бугаева И. В. *Язык православной сферы: современное состояние, тенденции развития: Диссертация ... доктора филологических наук.* – М., 2010. – 454 с.

не (Е. В. Бобирева) и контрастивне перспективе (И. М. Пијевска)⁷, сакралном тексту са становишта филолошке херменеутике и лингвокултурологије (С. Р. Абрамов, Н. И. Коновалова)⁸, хришћанској слици света у свести носилаца савременог руског језика (М. В. Славутина, Т. Н. Бурмистрова)⁹, као и истраживањима религијски маркираних концепата у руском језику из монолингвалне (Н. В. Куљчицка) и контрастивне перспективе (О. А. Ванијева)¹⁰. Највећи број дисертација односи се на истраживања жанрова сакралног функционалностилског комплекса, пре свега проповеди и посланице. Проповед као језгрени жанр овог комплекса испитивана је дијахронијски (Ј. И. Кислова, М. М. Савина, М. В. Сибирјова, В. В. Смирнова)¹¹ и синхронијски – са текстолошког (Т. В. Ицкович), стилистичког (И. А. Крилова, К. А. Кузмина, М. Б. Расторгујева) и традуктолошког

⁷ Бобырева Е. В. *Религиозный дискурс: ценности, жанры, стратегии: на материале православного вероучения: Диссертация ... доктора филологических наук.* Волгоград, 2007. – 465 с.; Пиевская И. М. *Системные отношения религиозного дискурса: на материале английского и русского переводов «Книги Псалмов»: Дис. ... канд. филол. наук.* – Воронеж, 2006. – 171 с.

⁸ Абрамов С. Р. *Сакральный и поэтический текст как предмет филологической герменевтики: Диссертация ... доктора филологических наук.* – СПб., 2006. – 515 с.; Коновалова Н. И. *Сакральный текст как лингвокультурный феномен: Диссертация ... доктора филологических наук.* – Екатеринбург, 2007. – 354 с.

⁹ Славутина М. В. *Особенности репрезентации христианской картины мира в лексике русского языка: Диссертация ... кандидата филологических наук.* – Екатеринбург, 2006. – 253 с.; Бурмистрова Т. Н. *Сакральная фитонимия: лингвокультурологический аспект: Дис. ... канд. филол. наук.* – Екатеринбург, 2008. – 175 с.

¹⁰ Ваниева О. А. *Фразеологические единицы библейского происхождения с концептами «душа», «дух» и «сердце» в качестве опорного слова в русском, английском и осетинском языках: сопоставительное исследование на материале Нового завета Библии: Дис. ... канд. филол. наук.* – Владикавказ, 2005. – 230 с.; Кульчицкая Н. В. *Религиозно-этические и социально-культурные концепты, выражающие идею возможности/долженствования спасения России в языке произведений русских философов: Дис. ... канд. филол. наук.* – Краснодар, 2007. – 160 с.

¹¹ Кислова Е. И. *Грамматическая норма языка проповеди Елизаветинского периода: 1740-е гг.: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Москва, 2007. – 306 с.; Савина М. М. *Синтаксис проповедей русских священников XVIII–XIX веков: Диссертация ... кандидата филологических наук.* – Рязань, 2008. – 200 с.; Сибирёва М. В. *Проповедь митрополита Филарета (Дроздова) в русской литературе: проблемы жанра и стиля: Диссертация ... кандидата филологических наук.* – Москва, 2008. – 240 с.; Смирнова В. В. *Чудо как жанрообразующий элемент средневековых религиозных жанров: Дис. ... канд. филол. наук.* – Москва, 2006. – 254 с.

становишта (М. В. Шиповских).¹² Занимање истраживача такође је привукао жанр посланица као званичног документа Цркве, из дијахронијске (А. А. Молдајева) и синхронијске перспективе (И. Ј. Јармуљска, Со Ин Јен)¹³.

1.3. Истраживања специфичности функционисања јединица разних језичких нивоа у сакралном дискурсу такође репрезентују разноврсност одабраних предмета и теоријско-методолошких приступа истраживањима. Тако, проблемима фонетике и прозодије руског језика (у контакту са црквенословенским, с обзиром на напоредност литургијског функционисања и елементе диглосије у реализовању интертекстуалности као битне карактеристике сакралних жанрова) на материјалу проповеди и молитве бавила се О. А. Прохватилова¹⁴. Сакрална лексика проучавана је из перспективе етимологије (Ј. К. Антушева), дијалектологије (С. Ј. Дубровина), стилистике – истраживања индивидуалног стила (Н. М. Иванова, Г. А. Толстова), социолингвистике (Ј. Н. Михајлова)¹⁵. Овој области блиска је и

¹² Ивойлова Н. Ю. *Строй текста современной христианской проповеди (на материале английского языка): Дис. ... канд. филол. наук.* – Ярославль, 2003. – 199 с.; Ицкович Т. В. *Православная проповедь как тип текста: Диссертация... кандидата филологических наук.* – Екатеринбург, 2007. – 160 с.; Крылова И. А. *Современная православная проповедь в функционально-стилистическом аспекте: Дисс. ... канд. филол. наук.* – СПб., 2005. – 227 с.; Кузьмина К. А. *Структурные и языковые особенности проповеди как речевого жанра: Дисс. ... канд. филол. наук.* – СПб., 2006. – 276 с.; Расторгуева М. Б. *Речевой жанр церковно-религиозной проповеди: Дис. ... канд. филол. наук.* – Воронеж, 2005. – 280 с.; Шиповских М. В. *Перевод прагматических компонентов протестантской проповеди (На материале английского и русского языков): Дис. ... канд. филол. наук.* – Москва, 2006. – 345 с.

¹³ Моллаева А. А. *Лексико-семантическое своеобразие православной проповеди XVIII века: Дис. ... канд. филол. наук.* Махачкала, 2004. – 249 с.; Ярмуљска И. Ю. *Духовное послание в документоведческом и стилистическом освещении: Дис. ... канд. филол. наук.* – Волгоград, 2006; Со Ин Ен. *Речевой жанр современного церковно-религиозного послания: Дис. ... канд. филол. наук.* – Москва, 2000. – 188 с.

¹⁴ Прохватилова О. А. *Речевая организация звучащей православной проповеди и молитвы: Дисс. ... доктора филологических наук.* – Волгоград, 2000. – 495 с.

¹⁵ Дубровина С. Ю. *Христианская лексика в диалектах русского языка: Дисс. ... доктора филол. наук.* – Тамбов, 2006. – 489 с.; Иванова Н. М. *Религиозная лексика в лирике Н. С. Гумилева: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Тверь, 2008. – 162 с.; Михайлова Ю. Н. *Религиозная православная лексика и ее судьба (По данным толковых словарей русского языка): Дисс. ... канд. филол. наук.* – Екатеринбург, 2004. – 171 с.; Славутина М. В. *Особенности репрезентации христианской картины*

сакрална идиоматика, посматрана из иманентно лингвистичке (С. В. Булавина, О. А. Ванијева) и лингвокултуролошке перспективе (Н. А. Воробјева)¹⁶. У засебну област издвојићемо испитивања везана за функционисање библеизама у историји руског књижевног језика (Ј. В. Логунова) и данас (С. Онопријенко), у индивидуалном стилу истакнутих књижевника (Г. В. Романова, Л. А. Хрчкова), у масовној свести савремених носилаца руског језика (М. О. Туркова-Зарайска), за њихове лингвопрагматске потенцијале у руском језику (Ј. С. Семјонова) и за њихово контрастивно постављање у руском и другим језицима, претежно са лингвокултуролошком и традиционалном усмереношћу (Ј. И. Болигер, Ј. И. Назарова, К. В. Јацкевич)¹⁷.

2. 0. У истраживањима објављиваним у часописима и зборницима, на која ћемо се фокусирати у даљем излагању, доминантно место припада онима која третирају стилистичке и жанровске одлике језика сакрума.

мира в лексике русского языка: Дисс. ... канд. филол. наук. – Екатеринбург, 2006. – 253 с.; Толстова Г. А. *Старообрядческая конфессиональная лексика в письменной речи Агафьи Лыковой: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Красноярск, 2007. – 461 с.

¹⁶ Булавина С. В. *Русские устойчивые словосочетания, содержащие церковно-религиозную лексику: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Воронеж, 2003. – 156 с.; Ваниева О. А. *Фразеологические единицы библейского происхождения с концептами „душа“, „дух“ и „сердце“ в качестве опорного слова в русском, английском и осетинском языках: сопоставительное исследование на материале Нового завета Библии: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Владикавказ, 2005. – 230 с.; Воробьева Н. А. *Русская сакральная идиоматика: лингвокультурологический аспект: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Екатеринбург, 2007. – 188 с.

¹⁷ Болигер Е. И. *Сопоставление использования библеизмов в институциональном дискурсе разных культур: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Тверь, 2005. – 231 с.; Логунова Е. В. *Поэтика русского исторического повествования 20-х годов XVII века: топика и библеизмы: Дисс. ... канд. филол. наук.* – М., 2006. – 170 с.; Назарова Е. И. *Сопоставление использования библеизмов в русском и немецком языках и лингвопрагматические особенности вариантов перевода: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Краснодар, 2001. – 178 с.; Оноприенко С. *Библеизмы современного русского языка: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Воронеж, 1997. – 189 с.; Романова Г. В. *Использование библеизмов в поэзии Марины Ивановны Цветаевой: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Воронеж, 2003. – 223 с.; Семенова Е. С. *Библеизм как средство речевого воздействия: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Тверь, 2003. – 148 с.; Туркова-Зарайская М. О. *Особенности понимания библеизмов современными носителями языка: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Тверь, 2002. – 202 с.; Хрчкова Л. А. *Отбор и использование библеизмов в художественном наследии М. А. Булгакова: Дисс. ... канд. филол. наук.* – Воронеж, 2004. – 286 с.; Яцкевич К. В. *Библеизмы в чешском литературном языке: на фоне русского и немецкого: Дисс. ... канд. филол. наук.* – СПб, 2003. – 239 с.

2.1. У русистици је крајем прошлог и почетком овога века уочена потреба за издвајањем, поред до сада општеприхваћених стилова (научни, информативно-публицистички, књижевноуметнички, административно-пословни, разговорни) и посебног стила који опслужује сферу религије. Од радова који конституишу појмовно-терминолошки апарат и методологију истраживања у овом домену¹⁸ споменућемо најзначајније. Тако, Л. П. Крисин у систему функционалних стилова савременог руског језика издваја засебан религијско-проповеднички стил (*религиозно-проповеднический стиль*), у чији састав уврштава жанрове поуке, молитве, параболе, исповести, проповеди (Крысин 1996: 135–138). Недостатак овога термина састоји се, по нашем мишљењу, у посебном издвајању жанра проповеди као конституенте назива стила, што није присутно ни у једном другом случају (не постоје називи стилова типа: научно-дисертациони, информативно-репортажни, административно-уговорни и сл.), као и у превиђању да постоје и други језгрени жанрови овога стила. С. Г. Макарова идентификује религијски стил (*религиозный стиль*), који, по њеном мишљењу, „объективно может быть выделен исходя из своей экстралингвистической основы – религии как од-

¹⁸ Бугаева И. В. *Стилистические особенности и жанры религиозной сферы*. [В сб.:] *Стилистика текста. Межвуз. сборник научных трудов*. / Отв. ред. Е. В. Плисов. – Нижний Новгород: НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2005. – С. 3–11; Гадомский А. К., Гадомская Г. П. *О теолингвистических терминах с интегральным значением 'религиозный стиль'*. [В сб.:] *Язык как инструмент познания и зеркало эпохи. Международная научно-практическая конференция*. – Симферополь. – „Универсум“, 2007. – С. 49–56; Гадомский А. К. *Религиозный язык или стиль: попытка систематизации терминологии теолингвистики*. – Ученые записки Таврического национального университета. – Т. 19 (58) № 2 Филология. – Симферополь: ТНУ, 2006. – С. 186–193; Гостеева С. А. *Религиозно-проповеднический стиль в современных СМИ*. [В сб.:] *Журналистика и культура русской речи*. Вып. 2. – М., 1997. – С. 87–94; Крылова О. А. *Существует ли церковно-религиозный функциональный стиль в современном русском литературном языке?* [В сб.:] *Культурно-речевая ситуация в современной России*. – Екатеринбург, 2000; Крылова О. А. *Толерантность, речевые жанры и функциональные стили современного русского языка*. [В кн.:] Н. А. Купина, М. Б. Хомяков (ред.), *Философские и лингвокультурологические проблемы толерантности*. – М., 2005. – С. 194–207; Крысин Л. П. *Религиозно-проповеднический стиль и его место в функционально-стилистической парадигме современного русского литературного языка*. [В сб.:] *Поэтика. Стилистика. Язык и культура: Памяти Т. Г. Винокур*. — М., 1996. – С. 135–138; Прохвятилова О. А. *Экстралингвистические параметры и языковые характеристики религиозного стиля*. – Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2. Языкознание. Вып. 5, 2006. – С. 19–26.

ной из форм общественного сознания. Существование данного стиля не вызывает сомнений (хотя он и представляет достаточно замкнутую систему), он существует и в письменном, и в устном коде языка, но традиционно отечественная стилистика, исходя из идеологических соображений, никогда не включала его в систему функциональных стилей“ (МАКАРОВА 2001: 114). Овде се, опет, поставља начелно питање постоји ли јединствени, натконфесионални „религијски стил“ руског језика са таквим саставом и саодносом елемената који би био уочљив у изражавању припадника свих конфесија и деноминација традиционално присутних међу његовим носиоцима?¹⁹ В. В. Волков, очигледно усмеравајући пажњу на израз православне Цркве, њених клирика и верника, сматра да „имеет смысл говорить о *духовной речи*, как особом функциональном стиле русского литературного языка, лингвистическое отличие которого от других функциональных стилей, основанных только на современном русском языке, состоит в синтезе церковнославянской и русской речи“ (Волков 2001: 287–288). И. В. Бугајова залаже се за употребу термина црквени стил (*церковный стиль*), дефинишући га као „функциональный стиль современного русского литературного языка, закрепившийся в церковной сфере, представленный текстами в письменной и устной формах, которые характеризуются особым отбором и сочетанием языковых средств“, у чијем оквиру издваја следеће подстилове: црквено-богослужбени (или богослужбени), црквено-научни (догматички)²⁰, химнографски, проповеднички и поучни (БУГАЕВА 2005: 17). У каснијим интерпретацијама ове проблематике иста ауторка, увиђајући да у сфери деловања Цркве жанрови научног, информативно-публицистичког, књижевноуметничког, административно-пословног и разговорног стила имају своје посебне специфичне особености, предлаже померање тежишта испитивања са равни стила на раван дискурса (исп. БУГАЕВА 2008: 15–23). Не доводећи у питање потребу интензивирања истраживања језика сакрума у кључу анализе дискурса, сматрамо да је,

¹⁹ Склони смо да овакав концепт доводимо у питање: примера ради, црквенословенизми – лексички, граматички, творбени, ортоепски, ортографски – представљају маркантно стилогено средство у изразу православних, али не и верника других конфесија.

²⁰ Термин *догматички* у овом контексту оправдано је довести у питање, пошто се научни стил у сфери теологије као разгранатог система наука не може поистоветити са једном њеном дисциплином (догматиком као подручјем систематске теологије).

методолошки посматрано, за лингвостилистичка испитивања ове проблематике веома инспиративно издвајање профаног и сакралног функционалностишког комплекса као продукта опозиције световног и духовног, које предлаже српски русиста Бранко Тошовић (функционална интеграциона целина или функционалностишки комплекс, по овом аутору, јесте скуп стилова који чине једну затворену целину насталу као контраст у односу на друге врсте стилова, као и један комплетан систем функционалних стилова који се издваја у односу на други у зависности од области људске делатности), изражавајући и експлицитно неслагање са ауторима који религијски стил издвајају као посебан функционални стил (Тошовић 2002: 94–95).

2.2. Међу истраживачима нема потпуне сагласности ни када је реч о идентификовању и класификацији жанрова из сакралне сфере²¹: како исправно констатује Ј. В. Бобирјева, „невозможно найти единое основание для подобного выделения“, поскольку церковные тексты „представляют собой комплексы, сочетающие информативные, фатические, апеллятивные и декларативные модели“ (Бобырева 2006: 32). Ова ауторка предложила је поделу на примарне и секундарне жанрове, са чиме је већина истраживача сагласна, али њено уврштање у примарне жанрове искључиво параболе и псалма, при чему параболу идентификује искључиво са Причама Соломоновим (Бобырева 2006: 32–36), губећи из вида јеванђељске и параболе из патристичке литературе, изазвало је недоумице код других стручњака који се баве овом проблематиком. Тако је И. В. Бугајова, у критичком осврту на понуђену класификацију, предложила да се у примарне уврсте сви жанрови заступљени у светописамским књигама, а у секундарне жанрови који представљају њихову модификацију. У једној претходној подели, која припада О. А. Прохватиловој, као критеријум за уврштање жанрова у примарне или секундарне узет је њихов значај и фреквентност у комуникацији која се

²¹ Овде се ограничавамо на преглед класификација сакралних жанрова са синхронијског аспекта; са дијахронијске тачке гледишта поменућемо класификацију жанрова у средњовековној руској сакралној традицији коју предлаже Н. И. Толстој (жанрови литургијске, канонске, омилитичке, хагиографске и дидактичке литературе) (Толстој 1988: 69–70), са запажањем да многи од њих постоје и у савременој сакралној традицији, али да има и оних који временом нестају (нпр. „ороси“, одн. „изложења, исповедања вере“, донети на васељенским саборима), настају (нови административни, научни, информативни жанрови у сфери унутарцрквене комуникације) или се битно модификују (средњовековни теолошки трактати и катихизиси у односу на савремене теолошке студије и уџбенике).

остварује у сакралној сфери (у језгрене жанрове, тако, уврштене су само проповед и молитва) (ПРОХВАТИЛОВА 1999: 2007). Н. Б. Мечковска, са своје стране, унутар литературе конфесија базираних на постојању канона, издваја: жанр самог канона (у хришћанству – библијског, у јудаизму – канона Танаха, у исламу – Курана), као примарни, и друге, изведене, одн. секундарне жанрове – жанр сакралних текстова који се могу назвати предањским (патристичка литература, „Талмуд“, „Суна“ и кадиси), жанр исповедања вере (нпр. ороси васељенских сабора, катихизиси), богослужбени жанр, жанр мистичко-езотеријских текстова, затим тумачења, интерпретације (толкования), проповеди, канонско-правне жанрове, жанрове „клерикалних списа“ из историографије и природословља, те полемичких списа (Мечковская 1998: 149–171). И. А. Бугајова по критеријуму сфера употребе издваја жанрове Светог Писма (*ислам, молитва, њарабола, њосланица* и др.) као основне, језгрене, са којима су сви остали повезани тематски, аксиолошки, ситуативно и композиционо, затим богослужбене – химнографске (*акајисџи, њројар, кондак, икос, сџихира, канон, молиџва, служба Свџтоме*), хагиографске (*жџиџија, живоџојџиси Свџџих, казивања о чудима*) и омилитичке жанрове (*џројовед*), дидактичке („учителњне“) (*духовно џисмо, џумачење, џракџаџџ*), административне (*заџисниџи са сџдница црквених орџана и орџанизација, докуменџџи Собора, молбе уџџене црквеној јерархији, синодални и еџархијски укази, џосланице*) и етикеџијске жанрове (*формуле које се корисџџе у унуџарцрквеној комуникаџији, нџр. џоздрављања џри сусреџу и на расџтанку, чесџџиџања, уџшехе, саучешџа*)²² (БУГАЕВА 2005: 4–6; БУГАЕВА 2008: 15–23). Иста ауторка поделу врши и по критеријумима генезе, функције и форме, издвајајуџи библијске и небиблијске, богослужбене и небогослужбене, литургијске и нелитургијске²³, усмене и писмене жан-

²² Из класификаџије смо изоставили неке примере жанрова који се вештачки раздвајају, типа: *слово, беседа, џројовед*, или се истовремено уврштају у више категорија, или смештају тамо где им није место (*исџовесџи* као богослужбени омилитички жанр).

²³ Напоменуџемо да је дистинкџија између друге и треће категорије терминологички неоснована (термини *литурџијски* и *боџослужбени* у теолошкој литератури користе се као синоними), а по инвентару наведених жанрова неубедљива; између осталог, у богослужбене жанрове Бугајова увршта све жанрове који улазе у састав чина Литургије, венчања, крштења, опела, парастоса, молебана са акаџистима, рукоположења, монашког пострига, да би акаџисте и молебана који се читају у разним приликама у другој класификаџији уврстила у нелитургијске.

рове (БУГАЕВА 2005: 7–8). А. К. Гадомски, под утицајем полске литературе, уводи разграничење 13 жанрова (хагиографски текстови, духовна посланица, молитва, папска енциклика, преводи текстова нехришћанских религија, преводи текстова хришћанских религија, параболоа, обавештење парохијанима, проповед, пророштво, други профетички жанрови (хороскоп, откривење, визија), духовна песма, сведочанство) (ГАДОМСКИЙ 2008: 89–91), да би, фокусирајући се на православни ареал, списак употпунио и жанровима исповести, писмене инструкције, записника, хеорголошких текстова (ГАДОМСКИЙ 2008: 92).

2.2.1. Највећу пажњу истраживача сакралних жанрова у русистици привукли су жанрови посланице и проповеди. Посланице су из синхронијске перспективе у монографији И. Ј. Јармуљске²⁴ и неколиким радовима²⁵ анализиране са становишта њихових лингвистичких

²⁴ Јармуљская И. Ю. *Современное духовное послание как документ Церкви*. – Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 2008. – 247 с.

²⁵ Бугаева И. В. *Особенности жанра послания в церковных СМИ*. [В сб.:] *Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе. Межвузовский сб. научных трудов*. – Орел, 2006. – С. 157–165; Јармуљская И. Ю. *Виды и функции повторов в современном церковном послании*. [В сб.:] *Риторика и культура речи в современном обществе и образовании: Сборник материалов X Международной конференции по риторике*. – М., 2006. – С. 485–489; Јармуљская И. Ю. *Виды риторических фигур в современных церковных посланиях*. [В сб.:] *Риторика в системе коммуникативных дисциплин*. Санкт-Петербургский государственный горный институт (технический университет). – СПб., 2005. – С. 105–106; Јармуљская И. Ю. *Дидактическая направленность современных церковных посланий*. – Вестник ВолГУ. Серия 9. Вып. 3. Ч. 1. – Волгоград, 2003–2004. – С. 97–101; Јармуљская И. Ю. *Культурологический потенциал послания как вида церковного документа*. [В сб.:] *Наука, искусство, образование в III тысячелетии: Материалы III Международного научного конгресса, г. Волгоград, 7–8 апреля 2004 г.*: В 2 т. Т. 2. – Волгоград, 2004. – С. 359–363; Јармуљская И. Ю. *Лексическая структура современного духовного послания*. [В сб.:] *Русская словесность в контексте современных интеграционных процессов: материалы Международной научной конференции, г. Волгоград, 24–27 апреля 2005 г.* – Волгоград, 2005. – С. 422–428; Јармуљская И. Ю. *Религиозно-философский потенциал современных церковных посланий*. [В сб.:] *Человек в современных философских концепциях: Материалы III Международной научной конференции, г. Волгоград, 14–17 сентября 2004 г.*: В 2 т. Т. 2. – Волгоград, 2004. – С. 83–87; Јармуљская И. Ю. *Церковное послание как жанр современной религиозной коммуникации*. [В сб.:] *Церковь и проблемы современной коммуникации: Сб. ст. по материалам Международной научно-практической конференции (г. Нижний Новгород, 5–7 февраля 2007)*. – Нижний Новгород: Нижегородская Духовная семинария, 2007. – С. 191–200, и др.

и документационих параметара: истражене су типологија посланица, карактеристике језичких средстава разних нивоа који учествују у обликовању остварења овога жанра (лингвостилистички и статистички аспекти), систем за њих карактеристичних стилских изражајних средстава, као и композициона структура посланица као званичног документа Цркве.

Проповед као језгрени жанр комуникације у сфери сакралног испитана је у нешто већем броју радова са становишта њених карактеристичних комуникативних својстава (реализација у усменој форми, усмереност према колективном адресату, асиметрија међу комуникантима у смислу апсолутне доминације проповедника над реципијентима, високо изражена интертекстуалност) и лингвистичких карактеристика, међу којима је најочљивија снажно изражена интеракција архаичних и савремених језичких јединица (елемената црквенословенског и савременог руског књижевног језика) на лексичком, фонетском, морфолошком и синтаксичком плану²⁶. По-

²⁶ Ивойлова Н. Ю. *Об особенностях композиции современной христианской проповеди.* – Ярославский педагогический вестник, № 3 (32), 2002. – С. 12–24; Карасик В. И. *Религиозный дискурс.* [В сб.:] *Языковая личность: проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики.* Сб. науч. тр. – Волгоград: Перемена, 1999. – С. 5–19; Михальская А. К. *Пути развития отечественной риторики: утрата и поиски речевого идеала.* – Филологические науки. 1992, № 3. – С. 65–66; Мухелишвили Н. Л., Шабуров Н. В., Шрейдер Ю. А. *О символичности проповеди.* – Человек, 1991, № 4. – С. 47–56; Петрикова А. *К вопросу о лексических средствах современной православной проповеди.* [В сб.:] *Церковь и проблемы современной коммуникации.* Сб. ст. по материалам Международной научно-практической конференции (г. Нижний Новгород, 5–7 февраля 2007). – Нижний Новгород: Нижегородская Духовная семинария, 2007. – С. 133–140; Плисов Е. В. *Проповедь как тип текста: коммуникативно-функциональный аспект.* [В сб.:] *Жанры и типы тексты в научном и медийном дискурсе. Межвуз. сб. научн. трудов.* Вып. 2. Орел, 2005. – С. 157–167; Плисов Е. В. *«Чужое слово» в проповеди: интертекстуальность как стилевая черта проповеднического жанра.* [В сб.:] *Церковь и проблемы современной коммуникации.* Сб. ст. по материалам Международной научно-практической конференции (г. Нижний Новгород, 5–7 февраля 2007). – Нижний Новгород: Нижегородская Духовная семинария, 2007. – С. 159–176; Прохватилова О. А. *Внешняя диалогичность звучащей православной проповеди.* [В сб.:] *Мир Православия: Сб. науч. ст.* – Волгоград: Изд-во Волгогр. ун-та, 1998. Вып. 2. – С. 97–108; Прохватилова О. А. *Композиционно-речевая структура современной православной проповеди.* [В сб.:] *Мир Православия: Сб. науч. ст.* – Волгоград: Изд-во Волгогр. ун-та, 2002. Вып. 4. – С. 335–351; Прохватилова О. А. *О гиперкоммуникации в современной духовной речи.* [В сб.:] *Мир Православия: Сб. науч. ст.* – Волгоград: Изд-во Волгогр. ун-та, 2000. – Вып. 3. – С. 280–295; Прохватилова О. А. *Церковная проповедь как ядерный жанр религиозной*

себна пажња посвећена је фонетским и прозодијским обележјима проповеди (чување архаичних изговорних норми, попут одсуства квалитативне и квантитативне редукције вокала у неакцентованој позицији, типа [o] *нисѝ[o]слании*, изговарања акцентованог нелабијализованог [э] после меких, шуштавих сугласника и [ц] у позицији пре тврдых сугласника, типа *возне[с'эѝ]*, *ду[шэ]ю*, традиционални, црквенословенски изговор неких флексија, типа *Свяѝ[аѝо] Духа*, чему је посвећена и научна монографија О. А. Прохватилове, једина која се бави жанром проповеди са лингвистичког аспекта²⁷.

2. 2. 2. Жанр молитве са синхронијске тачке гледишта углавном није привлачио пажњу истраживача, изузев са социолингвистичког становишта (питања преференције традиционалног, црквенословенског или савременог богослужбеног израза), чему су посвећене монографије Н. Балашова и А. Г. Кравецког – А. А. Плетњове²⁸. У ретким радовима посвећеним овоме жанру – а њихова малобројност проистиче управо из чињенице да је у Руској православној цркви у својству богослужбеног користи искључиво црквенословенски језик²⁹ – истраживане су углавном традиционалне, семантичке

комуникацији. [В сб.:] *Церковь и проблемы современной коммуникации: Сб. ст. по материалам Международной научно-практической конференции (г. Нижний Новгород, 5–7 февраля 2007)*. – Нижний Новгород: Нижегородская Духовная семинария, 2007. – С. 159–176; Розанова Н. Н. *Сфера религиозной коммуникации: храмовая проповедь*. [В сб.:] *Современный русский язык. Социальная и функциональная дифференциация*, отв. ред. Л. П. Крысин. – М.: „Языки славянской культуры“, 2003. – С. 348–363, и др.

²⁷ Прохватилова О. А. *Православная проповедь и молитва как феномен современной звучащей речи: Монография*. – Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 1999. – 364 с.; исп. и: Прохватилова О. А. *О ритмо-мелодической организации православной молитвы и проповеди*. [В сб.:] *Мир Православия: Сб. науч. ст.* – Волгоград: Изд-во Волгогр. ун-та, 1997. Вып. 1. – С. 112–119; Прохватилова О. А. *Интонационно-звуковое своеобразие духовной проповеди*. – Вестник Волгоградского государственного университета, Сер. 2: Филология. Вып. 1, 1996. – С. 19–23.

²⁸ Балашов Н. *На пути к литургическому возрождению*. Москва: КПЦ «Духовная библиотека», 2001. – 508 с.; Кравецкий А. Г., Плетнева А. А. *История церковнославянского языка в России (конец XIX – XX в.)*. Москва: «Языки русской культуры», 2001. – 400 с.

²⁹ О овоме в детаљније: Кончаревић К. *О језичкој њолијици Цркве у контексту литургијске обнове (руска искуства из XX и њочейка XXI века)*. – Годишњак Православног богословског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, Фоча, 2006, бр. 6, стр. 81–109; Кончаревић К. *Социолингвистички аспекти њолијивизма сакралних језика у оквирума Pax Slavica Orthodoxa*. – Зборник Матице српске за славистику, Нови Сад, 2008, бр. 73, стр. 213–225.

и текстолошке димензије молитве³⁰. Најзад, отпочета су и истраживања жанра исповести³¹, жанра поменика (диптиха)³², жанрова административног стила (записници са седница црквених органа, уредбе)³³, неких жанрова информативног стила (рекламе³⁴), хеортолошких текстова³⁵, као и етикецијских жанрова (формуле које се користе у унутарцрквеној комуникацији, нпр. поздрављања при сусрету и на растанку, честитања, утехе, саучешћа)³⁶.

³⁰ Бугаева И. В. *Молитва как особый жанр современной православной публицистики*. [В сб.:] *Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе. Межвуз. сб. науч. тр.* Вып. 4, отв. ред. А. Г. Пастухов. – Орел: ОГИИК, 2006. – С. 27–35; Войтак М. *Проявление стандартизации в высказываниях религиозного стиля (на материале литургической молитвы)*. [В сб.:] *Текст: стереотип и творчество*, под ред. М. Костюмовой. – Пермь, 1998. – С. 214–230; Мухелишвили Н. Л., Шрейдер Ю. А. *Семантика и ритм молитвы*. – Вопросы языкознания, 1993. № 1. – С. 45–51; Прохватилова О. А. *Православная проповедь и молитва как феномен современной звучащей речи: Монография*. – Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 1999. – С. 9–21; Свиридонова В. П. *Сравнительное описание русского и французских переводов Господней молитвы Отче наш*. [В сб.:] *Мир Православия*. – Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 1998. Вып. 2. – С. 119–125.

³¹ Орлова Н. В. *Исповедь и признание*. [В сб.:] *Русский вопрос: история и современность*. – Омск, 1994. – С. 114–116; Михайлова М. В. *Молчание и слово (таинство покаяния и литературная исповедь)*. [В сб.:] *Метафизика исповеди. Пространство исповедального слова. Материалы международной конференции (Санкт-Петербург, 26–27 мая 1997 г.)*. – СПб.: Изд-во Института Человека РАН, 1997. – С. 9–14; Рабенко Т. Г. *Исповедь: к истокам речевого жанра*. – Вестник Кемеровского ун-та. – Кемерово, 2002. Вып. 4. – С. 105–107.

³² Бугаева И. В. *Церковная записка как особый жанр религиозной сферы*. [В сб.:] *Стилистика текста. Межвуз. сб. науч. тр.* Вып. 2. – Нижний Новгород: НГЛУ, 2007. – С. 3–6.

³³ Бугаева И. В. *Жанровое своеобразие текстов религиозной сферы*. [В сб.:] *Стилистика текста. Межвуз. сборник научных трудов*, отв. ред. Е. В. Плисов. – Н. Новгород: НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2005. – С. 3–11.

³⁴ Бугаева И. В. *Структура и язык рекламных текстов в православных СМИ*. [В сб.:] *Язык средств массовой информации как объект междисциплинарного исследования*, сост. М. Н. Володина. – М.: МАКС Пресс, 2008. – С. 15–21.

³⁵ Кондратьева Е. В. *Православный церковный календарь как жанр душеполезного чтения (на материале календаря Соловецкой обители)*. [В сб.:] *Церковнославянский язык: преломление традиций в современной культуре*, отв. ред. Бугаева И. В. – М.: Круг, 2006. – С. 208–211.

³⁶ Бугаева И. В. *Этикетные формулы обращения в православной среде*. [В сб.:] *Русская речь в современном вузе*, отв. ред. Б. Г. Бобылев. – Орел: ОрелГУ, 2006. – С. 13–18.

2.3. Значајну пажњу руских теолингвиста привукла је и проблематика конфесионалне маркираности језичких нивоа. Интегрални преглед специфичности језичких средстава која налазе примену у сакралном функционалностилском комплексу савременог руског књижевног језика даје О. А. Прохватилова³⁷, односно у православном социолекту – И. А. Бугајева³⁸.

С обзиром на чињеницу да је лексички ниво најважнија компонента језичке организације стилова и жанрова унутар сакралног функционалностилског комплекса, чији се елементи одликују специфичном семантиком, стилском обојеношћу и историјском димензијом, највећи број истраживања у русистичкој теолингвистици посвећен је управо структури и функционисању апелативне³⁹, онома-

³⁷ Прохватилова О. А. *Языковые средства религиозного стиля*. [В сб.:] *Хрестоматия теолингвистики*, ред.-сост. Ч. Лапич, А. К. Гадомский. – Симферополь: Универсум, 2008. – С. 113–122.

³⁸ Бугаева И. В. *Язык православных верующих в конце XX – начале XXI века*. – Москва: Изд. РГАУ – МСХА им. К. А. Тимирязева, 2008. – С. 78–205.

³⁹ Из ове области поменућемо монографију: Тимофеев К. А. *Религиозная лексика русского языка как выражение христианского мировоззрения*. – Новосибирск, 2001. – 88 с. и студије и чланке: Бугаева И. В. *Омонимия церковнославянских и русских лексем при восприятии богослужебных текстов*. [В сб.:] *Актуальные проблемы современной педагогической лингвистики. Межвуз. сб. научн. трудов*. Вып. VIII. / Отв. ред. Е. В. Алтабаева. – Мичуринск: МГПИ, 2005. – С. 83–89; Гадомский А. К. *Определение религиозной лексики как одна из проблем современной теолингвистики*. [В сб.:] *Диалог культур. Теория и практика преподавания языков. Материалы 2-й Международной научно-практической конференции, посвященной 30-летию первого выпуска иностранных студентов филологического факультета 6–8 сентября 2007*. – Симферополь: Изд. „Доля“, 2008. – С. 135–146; Гадомский А. К. *К вопросу о единицах теолингвистики*. [В сб.:] *Восточнославянская филология: Сборник научных работ. Вып. 11. Часть 1. Языкознание*. – Горловка: изд-во ГГПИИЯ, 2006. – С. 11–20; Журавлев С. А. *Религиозная лексика и прагматика словаря*. [В сб.:] *Русская и сопоставительная филология: состояние и перспективы. Международная научная конференция, посвященная 200-летию Казанского университета (Казань, 4–6 октября 2004 г.): Труды и материалы*, под общ. ред. К. Р. Галиуллиной. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 2004. – С. 290–296; Климович Н. В. *К вопросу об определении библеизма в лингвистике*. [В сб.:] *Языкознание*. – Красноярск: Красноярский государственный университет, 2006 – С. 202–204; Матвеева Н. П. *Библеизмы в русской словесности*. – Русская словесность. – 1993; № 2. – 1996, № 2; Мусорин А. *Теонимическая лексика русского языка*. [В сб.:] *Родной язык, родное слово*. – Новосибирск, 2004. – С. 121–123; Черняк В. Д. *Агнонимы в лексиконе языковой личности как источник коммуникативных неудач*. [В сб.:] *Русский язык сегодня*, под ред. Л. П. Крысина. – М.: Азбуковник, 2003. – С. 295–305.

стичке⁴⁰, терминолошке лексике теолошких и других контактних и комплементарних дисциплина⁴¹, као и религијски мотивисаној фра-

⁴⁰ Од монографија из ове области издавајмо: Бугаева И. В. *Агионимы в православной среде: структурно-семантический анализ*. – М.: ФГОУ ВПО РГАУ – МСХА им. К. А. Тимирязева, 2007. – 138 с.; Горбаневский М. В. *Из опыта культурно-исторического анализа топонимии: русские топонимы и православие. Топонимы и общество*. – М., 1989; Терехин Н. М. *Сакральная география Русского Севера (Религиозно-мифологическое пространство севернорусской культуры)*. – Архангельск, 1993. – 223 с.; Юдин А. В. *Ономастикон русских заговоров: имена собственные в русском магическом фольклоре*. – М.: МОНФ, 1997. – 320 с., а од репрезентативних студија и расправа објављених на страницама зборника и часописа: Родионова И. В. *Дериваты библейских антропонимов в народной языковой традиции: (словарные материалы)*. – Вопросы ономастики. – Екатеринбург: УрГУ. – 2004. – № 1. – С. 121–144; Самохвалова Л. Д. *Синтагматические отношения в микросистеме номинации Богородичной иконографии*. [В сб.:] *Влияние Библии на литературные языки. Материалы XXXI Всероссийской научно-методич. конференции СПбГУ*. – Вып. 7. – СПб, 2002. – С. 39–47; Станкова Т. Ю. *К вопросу об именах святых и их идентификации в английском языке*. [В сб.:] *Мир Православия*. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 2000. Вып. 3. – С. 296–299; Терехин Н. М. *Сакральная топонимия Русского Севера (К постановке проблемы)*. [В сб.:] *Вопросы топонимики Подвinya и Поморья*. – Архангельск, 1991. – С. 24–34.

⁴¹ Радови који се баве теолошком терминологијом за сада су малобројни: Бугаева И. В. *Православный социолект и его лексикографическое описание*. [В сб.:] *Единство системного и функционального анализа языковых единиц: материалы Междунар. науч. конф. (г. Белгород, 11–13 апр. 2006)* Ч. 2. – Белгород, 2006. – С. 336–339; Коньчак И. *Формирование в русском языке терминологии, связанной с исламом*. [В сб.:] *Хрестоматия теолингвистики*, ред.-сост. Ч. Лапич, А. К. Гадомский. – Симферополь: Универсум, 2008. – С. 269–286; Шестак Л. А. *Проблемы тезауруса: религиозное мировидение, мироощущение, философия, языковая образность*. [В сб.:] *Мир Православия*. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 1997. – Вып. 1. – С. 131–135. Ипак, у русистичкој лексикографији појавио се већи број остварења везаних за ову сферу (једнојезични и преводни речници теолошке терминологије): Азаров А. А. *Русско-английский словарь религиозной лексики*. – М.: Руссо, 2002; *Азбука христианства. Словарь-справочник важнейших понятий и терминов христианского учения и обряда*. – М.: МАИК «Наука», 1997; *Англо-русский словарь в помощь христианскому переводчику*. Под ред. М. Макарова. – М.; «Духовное возрождение», 1998; Бен-Леви С. *Англо-русский толковый словарь библейско-религиозной лексики*. – М.: КАРО, 2000; Бугаева И. В. *Словарь ударений религиозной лексики. Словарь сокращений религиозной лексики*. – М.; «Кругъ», 2009; Воскобойников В. М. *Энциклопедический православный словарь*. – М.: «Эскиммо», 2005; Живов В. М. *Святость. Краткий словарь агиографических терминов*. – М.: Гнозис, 1994; Матвеев С. А. *Англо-русский теологический словарь*. – М.: Астрель, 2006; *Полный православный богословский энциклопедический словарь*. В 2-х т. – М.: Изд. отдел Мо-

зоологији руског језика из монолингвалне и конфронтационе перспективе⁴². Ипак, у експанзији су и истраживања конфесионалне маркираности других нивоа савременог руског књижевног језика, пре свега фонетско-фонолошког са прозодијским⁴³, граfiјско-ортографског⁴⁴ и граматичког⁴⁵.

сковског Патриархата, 1992 (репр. воспр. изд. 1913); Складарская Г. Н. *Словарь православной церковной культуры*. – СПб.: «Наука», 2000; *Словарь литургических терминов*, ред. О. В. Шайкевич, П. Сахаров. – М., 1998.

⁴² Монографије: Бабушкин А. П. *Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка*. – Воронеж: Изд-во Воронежского государственного университета, 1996. – 104 с.; Ушаков В. Д. *Фразеология Корана: опыт сопоставления фразеоречений Корана и арабского классического языка*. – М.: Восточная литература, 1996. – 202 с.; студије и чланци: Алефиренко Н. Ф. *Фразеологическая репрезентация христианского мировосприятия (на материале восточнославянских языков)*. [В сб.:] *Мир Православия*. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 1998. – Вып. 2. – С. 126–131; Гашева Л. П. *Библейские фразеологизмы в контексте русской лингвокультуры*. [В сб.:] *Мир Православия*. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 1998. – Вып. 2. – С. 132–136; Жолобова А. О. *Фразеологизмы-библизмы в русском, английском и испанском языках: частичные эквиваленты*. [В сб.:] *Материалы научной итоговой конференции «Русская и сопоставительная филология: концептуально-семантический и системно-функциональный аспекты»*. – Казань: Унипресс, 2002. – С. 24–25; Свиридонова В. П., Бухонкина А. С. *Фразеологические единицы религиозного содержания в свете лингвокультурологии*. [В сб.:] *Мир Православия*. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 2002. – Вып. 4. – С. 352–358, и др.

⁴³ Монографије: Прохватилова О. А. *Православная проповедь и молитва как феномен современной звучащей речи*. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 1999, посебно стр. 9–30; Успенский Б. А. *Архаическая система церковнославянского произношения: (из истории литургического произношения в России)*. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1968. – 156 с.; расправе и чланци: Бугаева И. В. *Акцентные варианты в православном социолекте и литературная норма*. [В сб.:] *Человек и языковое пространство. Аспекты взаимодействия*, отв. ред. Е. В. Плисов. Межвуз. сб. научн. трудов. Вып. 2. – Нижний Новгород: Изд-во ГОУ НГЛУ, 2006. – С. 3–8; Бугаева И. В. *Фонетические особенности православного социолекта*. [В сб.:] *Хрестоматия теолингвистики*, ред.-сост. Ч. Лалич, А. К. Гадомский. – Симферополь: Универсум, 2008. – С. 61–69; Прохватилова О. А. *Интонационно-звуковая организация современной духовной речи*. [В сб.:] *Вопросы русского языкознания: Сб. науч. ст. к юбилею Е. А. Брызгуновой*. Вып. XI: *Аспекты изучения звучащей речи*. – М., 2004. – С. 163–174.

⁴⁴ Бугаева И. В. *Графическая и орфографическая нормированность текстов религиозной сферы*. [В сб.:] *Русская словесность в контексте современных интеграционных процессов*, ред. О. В. Иншаков. Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 2007. – С. 635–640; Бугаева И. В. *К вопросу о*

3. Понуђени преглед досадашњих подручја испитивања русистичке теолингвистике, који не пледира на коначност и свеобухватност у инвентаризацији истраживачких проблема, показује да несумњиво постоји широк спектар питања везаних за структуру и функционисање руског језика у религијском контексту која изискују укључивање комплексног теолингвистичког појмовно-терминолошког и теоријско-методолошког апарата. Специфичност проблематике на граници између теологије и лингвистике условила је, како смо показали, конституисање нове научне дисциплине – теолингвистике, са значајним фундаменталним и апликативним, дескриптивним и прескриптивним потенцијалом, са респектабилним остварењима и широким перспективама даљег развоја. Ако овај рад пружи подстицај за интензивирање теолингвистичких истраживања и у нашој средини, на материјалу српског и других словенских језика, сматраћемо да је постигао свој циљ.

Цитирана лијература

- БОБЫРЕВА 2006: Бобырева, Е. В. «Религиозный дискурс: стратегии построения и развития». [In:] Прохватилова, О. А. (ред.), *Человек в коммуникации: концепт, жанр, дискурс*. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2006: стр. 190–199.
- БУГАЕВА 2005: Бугаева, И. В. «Стилистические особенности и жанры религиозной сферы». [In:] Плисов, Е. В. (ред.), *Стилистика текста. Межвуз. сборник научных трудов*. Нижний Новгород: НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2005: стр. 3–11.

методологических и теоретических основах изучения религиозной коммуникации. [В сб.:] Церковь и проблемы современной коммуникации. Сборник статей по материалам Международной научно-практической конференции, ред. А. Мякин, И. В. Бугаева, Е. В. Плисов. – Нижний Новгород: Нижегородская Духовная семинария. – С. 39–53; Кондратьева Е. В. К вопросу об упорядочении орфографического оформления церковных печатных изданий. [В сб.:] Церковнославянский язык: история, исследование, преподавание: Материалы I междунар. науч. конф., 28–30 сент. 2004 г. Москва, отв. ред. И. В. Бугаева. – М.: Изд-во ПСТГУ, 2005. – С. 217–224; Супрун В. И. Принципы новоцерковнославянской орфографии. – [В сб.:] Мир Православия. – Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 1997. – Вып. 1. – С. 94–99.

⁴⁵ Гадомский А. К. *Теолингвистика и грамматика. – Ученые записки Таврического национального университета. – Симферополь, 2006. – Сер. «Филология»; Т. 19(58), № 4. – С. 15–25.*

- БУГАЕВА 2007: Бугаева, И. В. «К вопросу о методологических и теоретических основах изучения религиозной коммуникации». [In:] Мякинин, А. (ред.), *Церковь и проблемы современной коммуникации*. Нижний Новгород: Нижегородская Духовная семинария, 2007: стр. 39–53.
- БУГАЕВА 2008: Бугаева, И. В. *Язык православных верующих в конце XX – начале XXI века*. Москва: Изд. РГАУ – МСХА им. К. А. Тимирязева, 2008.
- ВОЛКОВ 2001: Волков, В. В. *Курс русской риторики*. Москва: Изд. храма св. муч. Татианы при МГУ, 2001.
- ГАДОМСКИЙ 2005: Гадоумский, А. К. «Теолингвистика: история вопроса». *Ученые записки ТНУ* т. 18 (57), № 1: стр. 16–26.
- ГАДОМСКИЙ 2006: Гадоумский, А. К. «О жанровом подходе к изучению религиозного языка». *Культура народов Причерноморья* № 137, Т. I: стр. 89–92.
- ГАДОМСКИЙ 2010: Гадоумский, А. К. «Русская теолингвистика: история, основные направления исследований». *Стил* бр. 9: стр. 357–373.
- КРЫСИН 1996: Крысин, Л. П. «Религиозно-проповеднический стиль и его место в функционально–стилистической парадигме современного русского литературного языка». [In:] *Поэтика. Стилистика. Язык и культура: Памяти Т. Г. Винокур*. М.: Наука, 1996: стр. 135–138.
- МАКАРОВА 2001: Макарова, С. Г. «Функциональные стили русского и французского языков (своеобразие научного стиля французского языка)». [In:] Галиуллин, К. Р., Николаев, Г. А. (ред.), *Бодуэновские чтения: Бодуэн де Куртэнэ и современная лингвистика: Междунар. науч. конф. (Казань, 11–13 дек. 2001 г.): Труды и материалы: В 2 т. Казань: Изд-во Казан. ун-та, 2001, Т. 2: стр. 114–117.*
- МЕЧКОВСКАЯ 1998: Мечковская, Н. Б. *Язык и религия: Лекции по филологии и истории религий*. Москва: Агентство «ФАИР», 1998.
- ПРОХВАТИЛОВА 1999: Прохвятилова, О. А. *Православная проповедь как феномен звучащей речи*. Изд-во ВолГУ, Волгоград, 1999.
- ПРОХВАТИЛОВА 2007: Прохвятилова, О. А. «Церковная проповедь как ядерный жанр религиозной коммуникации». [In:] *Труды Нижегородской Духовной Семинарии* вып. 5: стр. 349–368.
- ТОЛСТОЙ 1988: Толстой, Н. И. *История и структура славянских литературных языков*. Москва: Наука, 1988.
- ТОШОВИЋ 2002: Тошовић, Б. *Функционални сџилови*. Београд: Београдска књига, 2002.
- CRYSTAL 1995: Crystal, D. *Die Cambridge-Enzyklopädie der Sprache*. Frankfurt a.M.-New York: Campus, 1995.
- HERBERMANN 1997: Herbermann, C.-P., Groschel, B., Wassner, U. H., *Sprache & Sprechen. Fachsystematik der Allgemeinen Sprachwissenschaft und*

- Sprachensystematik. Mit ausführlichen Terminologie- und Namenregistern.* Wiesbaden: Harrassowitz, 1997.
- KRISTAL 1987: Kristal, D., *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike.* Beograd: Nolit, 1987.
- KUCHARSKA-DREISS 2004: Kucharska-Dreiss, E. „Teolingwistyka – próba popularyzacji terminu“. [In:]: Mikołajczak, S., Węclawski, T. (red.), *Język religijny dawniej i dziś.* Poznań: Wydawnictwo „Poznanskie Studia Polonistyczne“, 2004: s. 23–30.
- WAGNER ET AL. 1999: Wagner, A. „Theolinguistik? – Theolinguistik!“, [In:]: Spilman, H. O., Warnke, I. (Hrsg.), *Internationale Tendenzen der Syntaktik und Pragmatik. Akten des 32. Linguistischen Kolloquiums in Kassel 1997 (= Linguistik International 1).* Frankfurt a. M.: Peter Lang, 1999: S. 507–512.

Резюме

Ксения Кончаревич

ЈАЗЫК САКРУМА КАК ПРЕДМЕТ ИССЛЕДОВАНИЙ В РУСИСТИКЕ

В работе предлагается обзор теолингвистических исследований в русистике, рассматривается ее теоретико-методологический и понятийно-категориальный аппарат и критически обсуждаются важнейшие результаты, достигнутые в последнем десятилетии XX и первом десятилетии XXI века в фундаментальных и прикладных областях изучения языка сакрума, которые излагаются в диссертациях, монографических публикациях, трудах, опубликованных в тематических сборниках, сборников материалов научных конференций и в научных журналах в Российской Федерации (с библиографическими референцами).

Важным достижением российской теолингвистики, как отмечает автор, является признание учеными наличия самостоятельного функционального стиля, связанного с религиозной сферой, выделение особых сакральных жанров с присущими каждому из них стилистическими особенностями, а также выявление в современном русском литературном языке разноуровневых конфессионально маркированных средств. Критике подвергаются отдельные классификационные и терминологические недочеты и предлагается более широкое внедрение в русистику новых ключевых категорий, релевантных для теолингвистических исследований, таких, как сакральный//профанный функционально-стилевой комплекс.

АНДРЕЙ Н. СОБОЛЕВ*

Институт лингвистических исследований РАН, С.-Петербург, Россия
Philipps-Universität Marburg, Deutschland

АНТИБАЛКАНИЗМЫ

Потребность в научной дефиниции балканизма как союзообразующего признака балканской лингвистической общности заставляет обратиться к лингвистическим сущностям и операциям, которые противопоставлены балканизмам, в ходе балканского языкового контакта не выходят за пределы исходного языка, максимально трудно заимствуются и калькируются в другие языки, т. е. носят своего рода *антидонационный* характер. Для них в статье предлагается обозначение *антибалканизмы* и приводится их неисчерпывающий список для балканославянских языков.

Ключевые слова: балканский языковой союз, балканизмы, антибалканизмы, языковая донационность.

Попытки выяснить правила использования лингвистического термина *балканизм* в научной литературе XX века практически не предпринимались, вместо этого во второй половине столетия возникло стремление таковые правила установить (см., например (STEINKE 1976a; b; DURIDANOV 1983)), что неизбежно приводило либо к апориям, либо, по совершенно справедливому мнению А. В. Десницкой, к порочному кругу в определении „балканизмов как свойств балканских языков“, а балканских языков „как языков, обладающих балканизмами“ (ДЕСНИЦКАЯ 1979: 13). Гораздо более плодотворным для науки о языках и культурах Балкан оказался традиционный еще с Копитарового времени подход, имплицитно содержащий остенсивное определение *признака* интуитивно осознаваемой *балканской лингвистической общности*,¹ который понимается реалистически как некоторая лингвистическая сущность языков по-

* sobolev@staff.uni-marburg.de

¹ Об ареальной общности и языковом союзе см., например (URBAN 2007; РУСАКОВ, СОБОЛЕВ 2008).

луострова (см., например КОПИТАР 1829; MIKLOSICH 1862; SANDFELD 1930; ПОПОВ 1984; АСЕНОВА 1989; ДУРИДАНОВ, МЛАДЕНОВ 1989; HINRICHS 1999; МДАБЯ 2003-2010).² В дальнейшем были предприняты попытки абстрагировать общие свойства некоторых балканизмов, например иконичность, аналитизм, полисемию и редундантность (NETZER 1995; HINRICHS 1999; РУСАКОВ, СОБОЛЕВ 2008),³ но на фоне синтетических, моносемных и экономичных контрпримеров (см., например SOBOLEV 2004) приходится признать, что пока еще недостаточно сделано для нормирования употребления самого термина.

Сопоставляя наиболее репрезентативные диалекты языков Балканского полуострова в ходе картографической работы над МДАБЯ в 2000-е годы и решая проблему межъязыковой идентификации лингвистических единиц и их функций в языковом контакте (при различении поведения говорящих и точки зрения исследующих языковые факты лингвистов) мы, в частности, опирались на нормативно определенное понятие *диалектного различия*, введенное в русскую диалектологическую науку еще структуралистами (АВАНЕСОВ, ОРЛОВА 1965; ЦЫХУН 1981), и во многих случаях картографировали различия *противопоставленные*. Естественно, что в ряде случаев остенсивно определенным сущностям-балканизмам, как того и требуют правила контроля в общей теории дефиниции, оказались противопоставлены сущности и операции, которые, как кажется, удобно именовать *антибалканизмами*.

Абстрагирование некоторых общих свойств антибалканизмов позволило расширить их список. Таковыми в дальнейшем будем в рабочем порядке считать лингвистические сущности и операции, в

² Приведем актуальный стандартный список балканизмов по У. Хинрихсу (HINRICHS 1999: 432, 434): „нелабиализованный гласный (среднего ряда и подъема), редукция падежной системы, ‘локативный’ тип числительных, постпозитивный артикль, вокатив, аналитический компаратив, адноминальный датив, удвоение объекта, перифрастический футур (volo), замещение инфинитива, эвиденциальное наклонение, разветвленная глагольная система, лексические заимствования“ (ср. также иначе в HAARMANN 1976: 77–96; NETZER 1995: 26–27).

³ Нет недостатка, в частности, и в спекулятивных теориях появления балканских грамматических категорий в истории балканославянских языков. Например, новые для македонского языка категории фактивности, статус и определенность объявляются иерархически наиболее высокими среди категорий, грамматикализирующих референциальную информацию, а их появление „есть результат не формальной интерференции с системами соседствующих неславянских языков, а функционального приспособления к потребностям многоязычной среды, в которой собеседники часто говорят на разных языках“ (ТОПОЛИНСКА 1996: 71).

ходе балканского языкового контакта не выходящие за пределы исходного языка, сущности и операции своего рода *антидонационные*, максимально трудно заимствуемые и калькируемые в другие языки.⁴ Хотя для традиционной балканистики были бы интересны в основном случаи, когда внутрисистемная и географическая дистрибуция антибалканизмов ограничивается или сокращается (в частности, за счет заимствований и калек из языков-доноров), тем не менее, и в историческом, и в лингвогеографическом плане речь идет как о языковых архаизмах, противопоставленных традиционно понимаемым балканским инновациям (ср. RUSAKOV 2009), так и о подобных им непротивопоставленных явлениях (например, инновациях „в духе праязыка“), дистрибуция которых может оставаться неизменной или даже расширяться.⁵

В качестве примера области, в которой языки могут не являться ни донором, ни реципиентом, приведем установленный нами для балканославянских языков целый класс антидонационных славянских по происхождению лексем, входящих в семантическое микрополе названий родительских братьев и сестер, а также их супругов и детей: в обследованных южнославянских пунктах прекрасно сохранились славянские лексические архаизмы **stryjъ* „дядя по отцу“, **stryjъna* „жена дяди по отцу“, **ujъ* „дядя по матери“ и **ujъna* „жена дяди по матери“ с их многочисленными дериватами. О том, что это микрополе не единственное в своем роде, свидетельствует такое же положение дел с лексемами **bratučedъ* „сын дяди по отцу“, **děverъ* „деверь (брат мужа)“, **šurъ* „шурин (брат жены)“, **zъly* „золовка (сестра мужа)“, **jetry* „жены братьев между собой“ и др. (МДАБЯ 2005). Не утрачиваясь у южных славян, эти обозначения совершенно не заимствуются в неславянские балканские языки, использующие менее дифференцированные системы с большим количеством структурных нейтрализаций в полисемных лексемах. Объяснения этому могут лежать как в области особенностей соци-

⁴ К контактнообусловленным изменениям мы, в частности, относим *заимствование и замещение полнозначных и служебных единиц, калькирование и иные изменения в структурных схемах, изменения под контактным воздействием функций грамматических категорий* (СОБОЛЕВ 2008).

⁵ Возможно, имеет смысл задуматься об аналогичных явлениях и в области культуры. Например, греческий алфавит, в разное время и в разных формах (включая сюда и его дериваты вроде кириллицы) принятый почти всеми балканскими народами, очевидно может претендовать на статус балканизма, в то время как алфавит глаголический очевидно – на статус антибалканизма.

умов, а именно релевантности дифференциации ролей отдельных членов семьи или их групп, так и в общем предпочтении к генерической номинации (ср. серб. *bratučed* „сын дяди по отцу“ и *ujaković* „сын дяди по матери“ с алб. *kushëri* „сын дяди по отцу или по матери“) или к перифразе при именовании фактов или объектов (ср. макед. *Vrni*. „Идет дождь.“ vs. алб. *Bie shi*. „Идет дождь“).

Повторим, что речь не идет о принципиально не заимствуемых и не калькируемых сущностях и операциях, что вряд ли вообще возможно. Мы имеем в виду именно супрасегментные и сегментные единицы самого различного ранга и все возможные операции модификаций и конверсий (Мельчук 2000), реципируемые контактирующими языками максимально затрудненно. В (южно)славянских языках⁶ к таковым, как нам представляется, на разных языковых уровнях принадлежат:

фонологические энклитики и некоторые правила их линейного порядка (ст.-слав. *Уѣто ти сѧ мьнитъ.* „Ті σοι δοκεῖ;“; серб. *Dao sam joj ga*. „Я ей его дал.“; болг. диал. *На м'о сѧ мл'огу тр'осѧла.* „Меня не искали долго.“ *J'e gō sēm ne r'ukala.* „Я его не звала.“ (МДАБЯ 2003: Карта 43));

перенос акцента на проклитики (ср. серб. *ù grād* „в город“ vs. *u grādu* „в городе“; болг. *Kašta b'ez žena i maž b'ez pari oĝan da g'i gori.* „Гори огнем дом без женщины и мужчина без денег.“);

тоническое ударение, которое, с одной стороны, является ингерентным свойством (пра)славянской лексемы (ср. Nom. Sg. *rāk*, Gen. Sg. *rāka*, Dat. Sg. *rāku* „рак“),⁷ а с другой – не лишено парадигмообразующей функции в словоизменении (ср. серб. Dat. Sg. *grādu* vs. Lok. Sg. *grādu*, Gen. Sg. *sèla* vs. Akk. Pl. *sèla*);

фонологическая релевантность признака количество гласных под ударением и вне его (ср. серб. 3 Sg. Praes. *rādī* „работает“ vs. 2 Sg. Imperat. *rādi* „работай“ (ср. для албанского (SAWICKA 1997: 23–25));

фонологическая релевантность признака назальность гласных и, как следствие, класс носовых гласных, вступающих в историче-

⁶ В дальнейшем приводится в основном славянский материал, изредка в иллюстрационных целях дополняемый разрозненными сведениями по неславянским балканским языкам, например албанскому. Установление списка албанских, романских и греческих антибалканизмов нам представляется делом ближайшего будущего.

⁷ Тон в славистической литературе характеризуется обычно как „lexikalisch-inherent“, а принадлежность к акцентным классам как „lexikalisch und grammatisch bedingt“ (GVOZDANOVIĆ 2009: 101, 111).

скую корреляцию взаимоисключения с гласным среднего ряда среднего подъема (ср. известный болгарский фонетический закон **o* > *ə* (**dobъ* > *dəp*) „дуб“ (ХАРАЛАМПИЕВ 2001: 61–62), а также протоалбанское развитие **a* > *ë*, **e* > *ë* в позиции перед назальными (OREL 2000: 270; GLINARI ET AL. 2007–2008));

слоγοобразующие сонанты, оказывающиеся подгруппой на границе между классом гласных и согласных фонем (ср. серб. *l-Part. Nom. Sg. M. њтго* „умер(ший)“);

сонантный статус /v/, известный для сербского и хорватского языков и отраженный частично как слав. *-VуV-* > албанское *-иа-*, *-ие-* при заимствовании (**podъkovъ* „подкова“ > *patkua* „то же“ (OREL 2000: 37–41; 120–122));

морфологическая релевантность конкретных исторических чередований согласных (ср., например, прекрасно известные славянские палатализации и йотации, с одной стороны, и албанские чередования, с другой – *t : s, n : nj (j), k : q, g : gj, ll : j, p : mb* (1 sg. *mas* : 2 sg. *mat* „измерять“, 1 sg. *laj* : 3 sg. *lan* „мыть“, pres. *djeg* : aor. *dogja* „жечь“, pres. *pjek* : aor. *poqa* „печь; зреть“, sg. *popull* : pl. *poruj* „народ“, *pas* : *mbas* „сзади, за“ (OREL 2000: 139–141));

категория периферийных падежей, часто отражающая ингерентные модели глагольного управления (например генитив, инструментал, локатив и аблатив, в том числе и выражаемые перифрастическими конструкциями вроде социативной (см., в частности Милорадовић 2003; СОВОЛЕВ 2004; 2009, отдельно об инструментале СОВОЛЕВ 2006)), в отличие от падежей структурных;

категория одушевленности и категория личности (см. новейшую аргументацию против рассмотрения первой в качестве балканской межъязыковой параллели (ASENOVA, ALEKSOVA 2008; ADAMOУ 2010));

категория собирательности, характеризуемая противоречием между формой и семантикой и устраняемая в балканских языках плюралной синтактикой существительных, оформленных типичными историческими собирательными суффиксами (макед. *Od d'əbot l'isjeto p'advet d'otu*. „Листья с дуба падают вниз.“ (МДАБЯ 2005: Карты 17, 18));

категория сингулярности, выражаемая в славянских языках суффиксом **-inъ* (макед. *Bugarin* „болгарин“);

категория двойственного числа в морфологии и синтаксисе имени и глагола (см. старочакавское *Dva mi sta siromaha dugo vrite drugovalu*. „Дружили долго два бедняка.“);

отсутствие маркера категории определенности на членах именной группы, т.е. эксплицитного показателя индивидуализирующего, генерического, специфического и/или неопределенного значения (ср. рус. *Он пришел в белой рубашке.* vs. макед. *Toj dojde vo (edna) bela košulja. Toj dojde vo belata košulja.*) (МДАБЯ 2005: Карты 93–126);⁸

противопоставление полных и кратких форм имен прилагательных с их нечеткими, размытыми внутрисистемными функциями (ср. ст.-слав. Nom. Sg. M. *слѣпъ* vs. *слѣпыи*, Gen. Sg. M. *слѣпа* vs. *слѣпаго*, Dat. Sg. M. *слѣпоу* vs. *слѣпоуѣмоу*; серб. Nom. Sg. F. *mláda* „молода“ vs. *mládā* „молодая“), находящихся под воздействием фонетических процессов уподоблений и контракций и под аналогическим влиянием указательных и личных местоимений (серб. *slepotи*, хорв. диал. *slipetu*);

класс притяжательных прилагательных и местоимений (рус. *братьев, сестрин*; серб. *његов* „его“, *њен* „ее“ (подробнее см., например (ИВАНОВ 1989: 21–28));

тройной дейксис, в т. ч. местоименный (серб. *òvāj* „этот“ vs. *tāj* „тот“ vs. *ònāj* „вон тот“), артиклевый (болг. *s'eləso*, *s'eloto*, *s'elono*; „*X'otə z'əmətə, səg'a, dɫ u bərək'eg' god'inɫsɫ, zɫ zdr'avə dɫ smə i slɪb'ii i dub'itək!*“ „Подходите теперь, берите, чтобы (этот) год был урожайным, чтобы мы были здоровы, и хозяева, и скот!“ (МДАБЯ 2005: Карта 95)) и наречный;

категория вида глагола с размытым общим значением предельности действия, выражаемая корневой морфемой или суффиксально (серб. Ipф. *padati* „падать“ vs. Pf. *pasti* „упасть“, болг. Ipф. *č'ist'a* „чистить“ vs. Pf. *plat'a* „платить“);

синтетические формы будущего времени (ср. футур, выражаемый посредством формы презенса глагола совершенного вида в ст.-сл. Падж. „Я упаду.“, болг. *Toj šte si kupi knjigata, kojato si izbere.* „Он купит книгу, которую выберет себе.“ и старочакавском I Sg. Fut. *Dojdem.* „Я приду.“ vs. штокавское (*Ja*) *ću doći.* „Я приду.“ (РОПОВИĆ 1960: 497)), а возможно, и некоторые из перифрастических форм будущего времени;

перифрастические формы условного наклонения с особыми кондициональными формами вспомогательного глагола „быть“ и

⁸ Новая балканская категория определенности (артиклевая морфема с индивидуализирующим значением) формируется на прилагательном в атрибутивной синтагме (СОВОЛЕВ 2009).

причастием на *-l* (ср. ст.-слав. И азъ пришьдъ съ лихвоѡ истазаль вимь. „И я, придя, с лихвою востребовал бы.“ (DIELS 1989: 242) и чакавское *Bin radil*. „Я работал бы“, а также македонские диалектные формы *Bi sum došol*. „Я бы пришел.“ (Архив МДАБЯ));

формы инфинитива и супина, как синтетические, так и аналитические (см., например (ЦЫХУН 1981; NETZER 1995; МДАБЯ 2003));

действительное причастие прошедшего времени на **-lъ* с не определяемым однозначно грамматическим значением (включая сюда и атрибутивное употребление, и функционирование в качестве формы смыслового глагола в перифрастических формах времен и наклонений, и различение образований от имперфектных и аористных основ типа мак. *došol* vs. *dojdel*), а также действительное причастие прошедшего времени на **-vъ(ši)*;

генитив при отрицании (серб. *Немам новаса*. „У меня нет денег.“);

предикативный инструментал (серб. *Kad sam bila devojkom*. „Когда я была девушкой.“).

Для многих, хотя и не для всех приведенных сущностей и операций очевидна их общая принадлежность к так называемому „славянскому (или даже индоевропейскому) языковому типу“, а в качестве причины их антидонационности⁹ можно самым предварительным образом предположить их ингерентность для отдельных лексем; маркирование флексийными показателями фузионного и кумулятивного типа; относительно нечеткий способ выражения; относительно нечеткую внутрисистемную дистрибуцию, функцию и/или семантику и, как следствие – пограничный категориальный характер. Одновременно с этим, как кажется, абстрагируются и некоторые общие свойства антибалканизмов – амбивалентность относительно аналитизма и синтетизма, поли- или моносемии, экономии или редундантности.

Пока отметим лишь, что общетипологическая характеристика балканского языкового союза и отличная от остенсивной нормативная дефиниция *балканизма* как союзообразующего признака возможны только в широком контексте вопроса о системности языка в синхронии и диахронии, о взаимной импликационности языковых

⁹ „Славяне были пассивным элементом в процессе синтаксической и морфологической эволюции... Нет ни одной языковой категории, где все балканские языки представляют славянские элементы“ (SELIŠČEV 1925: 51).

признаков, о различиях в механизмах маркирования содержания грамматических категорий, об устойчивых и проницаемых для контактных инноваций участках языковой структуры и об их относительной иерархии.

Использованная литература

- АВАНЕСОВ, Рубен И. и Орлова, Варвара Г. *Русская диалектология*. Москва: Наука, 1965. 2-е изд.
- АСЕНОВА, Петя. *Балканско езикознание. Основни проблеми на балканския езиков съюз*. София: Наука и изкуство, 1989.
- ДЕСНИЦКАЯ, Агния В. „О современной теории балканистических исследований. К изучению грамматических соответствий языков балканского ареала.“ *Проблемы синтаксиса языков балканского ареала*. Под ред. А. В. Десницкой. Ленинград: Наука, 1979. С. 3–15.
- ДУРИДАНОВ, Иван и Младенов, Максим. „Дистрибуция на балканизмите в българските диалекти.“ *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej*. Т. 25. Warszawa, 1989. S. 93–125.
- ИВАНОВ, Вячеслав В. „Синхронная и диахроническая типология посесивности.“ *Категория посесивности в славянских и балканских языках*. Под ред. В. В. Иванова. Москва: Наука, 1989. С. 5–43.
- МЕЛЬЧУК, Игорь А. *Курс общей морфологии*. Том III. Москва; Вена: Языки русской культуры, 2000.
- МИЛОРАДОВИЋ, Софија. *Ујојуреба њадежних облика у њовору Парађинској Поморавља: балканистички и етномиграциони аспекти*. Београд, 2003.
- ПОПОВ, Бојан. „Положај српскохрватског језика у балканском језичком савезу.“ *Јужнословенски филолог*. Књ. XL. Београд, 1984. С. 21–43.
- РУСАКОВ, Александр Ю. и Соболев, Андрей Н. *Субстанциально-функциональная теория балканского языкового союза и славянские языки*. Доклад на XIV Международном съезде славистов в Охриде, Македония. С.-Петербург: Наука, 2008.
- СОБОЛЕВ, Андрей Н. „Южнославянский инструментал и его балканские эквиваленты (инструментальность в поле притяжения агентивности и пациентивности).“ *Македонската академија на науките и уметностите. Прилози*. Кн. XXXI/2. Скопје, 2006. С. 59–71.
- СОБОЛЕВ, Андрей Н. „О константах грамматики конвергентных языковых групп.“ *Карпато-балканский диалектный ландшафт*. Сборник памяти Г. П. Клепиковой. Москва, ИнСлав РАН, 2008. С. 140–145.
- СОБОЛЕВ, Андрей Н. „О категории определенности в болгарском языке (по поводу книги Ольги Младеновой *Definiteness in Bulgarian. Modelling the Processes of Language Change*. Berlin; New York, 2007)“ *Zeitschrift für Balkanologie*. Bd. 45/2. Wiesbaden, 2009. S. 228–252.

- ТОПОЛИЊСКА, Зузана. „Комуникативната хиерархија како регулатор на ја-зичната интерференција.“ *Јазичниџе на јочвајџа на Македонија*. Кн. 3. Скопје, МАНУ, 1996. С. 67–73.
- ХАРАЛАМПИЕВ, Иван. *Историческа граматика на българския език*. Велико Търново: Фабер, 2001.
- ЦЫХУН, Геннадий А. *Типологические проблемы балканославянского ареала*. Минск: Навука і тэхніка, 1981.

*

- ADAMOУ, Evangelia. „Le marquage différentiel de l’objet en nashta et en poemaque (slave, Grèce).“ *Bulletin de la société de linguistique de Paris*. Vol. 105/1. Paris, 2010. P. 383-410.
- ASENOVA, Petia и Aleksova, Veselka. „L’aspect balcanique de la nota accusativi personalis.“ *Zeitschrift für Balkanologie*. Bd. 44/1. Wiesbaden, 2008. P. 107–132.
- DEMIRAJ, Shaban. *Gramatikë historike e gjuhës shqipe*. Prishtinë: Rilindja, 1988. Botimi i dytë.
- DEMIRAJ, Shaban. (Ed.). *Gramatika e gjuhës shqipe*. Vëllimi I. *Morfologjia*. Tiranë: Akademia e shkencave, 1995.
- DIELS, Paul. *Altkirchenslavische Grammatik*. Heidelberg: Carl Winter, 1989. 2. Auflage.
- DURIDANOV, Ivan. „Zur Bestimmung des Begriffes „Balkanismus“, auf den verschiedenen Sprachebenen.“ *Ziele und Wege der Balkanlinguistik*. Beiträge zur Tagung vom 2.–6. März 1981 in Berlin. Berlin: Harrassowitz, 1983. S. 59–65.
- GJINARI, Jorgji et Beci, Bahri, Shkurtaj Gj., Gosturani Xh. *Atlasi dialektologjik i gjuhës shqipe*. Vëllimi I, II. Napoli, 2007–2008.
- GVOZDANOVIĆ, Jadranka. „Melodischer Akzent (Flexion)“ *The Slavic Languages. An international Handbook of their Structure, their History and their Investigation*. Volume 1. Berlin: Mouton de Gruyter, 2009. P. 100–114.
- HAARMANN, Harald. *Aspekte der Arealtypologie. Die Problematik der europäischen Sprachbünde*. Tübingen: Narr, 1976.
- HETZER, Armin. *Nominalisierung und verbale Einbettung in Varietäten des Albanischen*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1995.
- HINRICHС, Uwe. „Die sogenannten ‘Balkanismen’ als Problem der Südosteuropa-Linguistik und der allgemeinen Sprachwissenschaft.“ Hinrichs, U. (Hg.) *Handbuch der Südosteuropa-Linguistik*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1999. S. 429–461.
- КОПИТАР, Јернеј. „Албанска, валачиска и болгарска јазика.“ *Јазичниџа на јочвајџа на Македонија*. Band 46. Wien, 1829. S. 59–106. По новому изданију: Јернеја Копитарја Spisov II. Del. 2. Knjiga. Ljubljana, 1945. S. 227–272.

- MIKLOSICH, Franz. *Die slavischen Elemente im Rumänischen*. Wien: ÖAW, 1862.
- MIŠESKA-TOMIĆ, Olga. *Balkan Sprachbund Morpho-Syntactic Features*. Dordrecht: Springer, 2006.
- MLADENOVA, Olga. *Definiteness in Bulgarian. Modelling the Processes of Language Change*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2007.
- OREL, Vladimir. *A Concise Historical Grammar of the Albanian Language*. Leiden; Boston; Koeln: Brill Academic Publishing, 2000.
- POPOVIĆ, Ivan. *Geschichte der serbokroatischen Sprache*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1960.
- RUSAKOV, Aleksandr Ju. *The Balkan Sprachbund: where does the convergence stop?* St. Petersburg: SPb State University, 2009. (manuscript).
- SANFELD, Kristian. *Linguistique balkanique. Problèmes et résultats*. Paris: Édouard Champion, 1930.
- SAWICKA, Irena. *The Balkan Sprachbund in the light of phonetic features*. Warszawa: Energeia, 1997.
- SELIŠČEV, Afanasij M. „Des traits linguistiques communs aux langues balkaniques: Un balkanisme ancien en bulgare.“ *Revue des Études slaves*. Tome V, fasc. 1–2. Paris, 1925. P. 38–56.
- SOBOLEV, Andrej N. „Probleme der Balkansyntax aus der dialektologischen Sicht.“ *Zeitschrift für Balkanologie*. Bd. 35/2. Wiesbaden, 1999. S. 195–213.
- SOBOLEV, Andrej N. „Analytische Tendenzen in den balkanslavischen Dialekten vor dem allgemeinbalkanischen Hintergrund.“ *Die europäischen Sprachen auf dem Weg zum analytischen Sprachtyp*. Hrsg. von Uwe Hinrichs. Wiesbaden: Harrassowitz, 2004. S. 243–262.
- SOBOLEV, Andrej N. „From Synthetic to Analytic Case: Variation in South-Slavic Dialects.“ *Handbook of Case*. Ed. by A. Malchukov and A. Spencer. Oxford: Oxford University Press, 2009. P. 716–729.
- STEINKE, Klaus. „Überlegungen zur theoretischen Grundlegung der Balkanlinguistik.“ *Zeitschrift für Balkanologie*. Bd. XII/1. München, 1976. S. 85–90.
- STEINKE, Klaus. „Gibt es überhaupt Balkanismen?“ *Балканско езикознание*. Кн. XIX. София, 1976. S. 21–35.
- TOPOLIŃSKA, Zuzanna. „Definiteness (synchrony).“ *The Slavic Languages. An international Handbook of their Structure, their History and their Investigation*. Volume 1. Berlin: Mouton de Gruyter, 2009. P. 176–188.
- URBAN, Mateusz. „Defining the linguistic area/league: an invitation to discussion.“ *Studia Linguistica Universitatis Jagellonicae Cracoviensis*. Vol. 124 (2007). P. 137–159.

Источники

МДАБЯ. *Малый диалектологический атлас балканских языков*. Соболев, Андрей Н. (Ред.). *Пробный выпуск*. München: Biblion Verlag, 2003. *Серия лексическая*. Том I. *Лексика духовной культуры*. München: Biblion Verlag, 2005. Том II. *Человек. Семья*. München: Otto Sagner Verlag, 2006. Том III. *Животноводство*. С.-Петербург; München: Наука; Otto Sagner Verlag, 2009. Том IV. *Ландшафт*. Составитель М. В. Домосилецкая. С.-Петербург; München: Наука; Otto Sagner Verlag, 2010. *Серия грамматическая*. Том I. *Категории имени существительного*. München: Biblion Verlag, 2005.

Резиме

Андреј Н. Собољев

АНТИБАЛКАНИЗМИ

Потреба за научном дефиницијом балканизма као интегралног индикатора балканске лингвистичке заједнице приморава да се обратимо језичким јединицама и операцијама које су супротни балканизмима, у току балканског језичког контакта не прелазе границе полазног језика, позајмљују се и калкирају се са максималном тешкоћом, тј. имају својеврстан антидонацијски карактер. За њих се у чланку предлаже термин *антибалканизми* и наводи се њихов непотпуни списак за балканскословенске језике.

ЈАСНА ВЛАЈИЋ-ПОПОВИЋ*
Институт за српски језик САНУ
Београд

ГРЕЦИЗМИ У СРПСКИМ НАРОДНИМ ГОВОРИМА (НА ТЕРИТОРИЈИ ВОЈВОДИНЕ)**

На дијалекатској грађи десет томова *Речника српских говора Војводине* извршено је пробно испитивање заступљености грецизама у српским народним говорима тако што су они комплетно ексцерпирани а затим су случајеви који на било који начин одступају од стандардних грецизама класификовани према типу на новине (у виду читавих речи, или само значења, творбе, фонетског лика), на архаизме (лексичке и формалне), као и на ретко регистрована значења. Тако се долази до закључка да свакако има смисла наставити са проучавањем грецизама у српским народним говорима пошто су већ налази са крајњег севера језичке територије, максимално удаљеног од линије додира са грчким језиком и ван балканског језичког савеза, довољно богати.

Кључне речи: српски језик, народни говори, дијалекатски речник, грецизам, лексикологија, етимологија.

0. Проучавање грецизама у српском језику може се спроводити на више нивоа – у оквиру етимолошких истраживања алоглотске лексике самог српског језика, или у оквиру проучавања грецизама у општем балканском контексту, евентуално у оквиру разматрања грецизама у словенским језицима, али исто тако и на чисто теоријском нивоу – у светлости теорије језика у контакту. Без обзира на то о ком се ракурсу ради, свако иоле систематско проучавање на једном нивоу истовремено доприноси свим поменутиим аспектима.

1.0. Класична свеобухватна студија о грецизмима у српском језику јесте Фасмерова монографија *Die griechischen Lehnwörter im*

* jasn.vlajic@isj.sanu.ac.rs

** Овај чланак је резултат рада на пројекту бр. 178007, „Етимолошка истраживања српског језика и израда *Етимолошкој речника српској језика*“ који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

Serbo-Kroatischen (VASMER), коју драгоцено допуњава серија Поповићевих чланака (Поповић 1953–1955), као и Скоков етимолошки речник (СКОК). Иако су ови наслови публиковани у периоду 1944–1974. године, у њима ипак није представљено реално стање дијалекатске лексикографије у датом тренутку.¹ Нарочито њихов захват у грађу из народних говора није релевантан данас, у ери својеврсне „плиме“ дијалекатских речника до које је дошло крајем прошлог и почетком овог века. Тако је потреба да се направи разграничење између солидно представљених књижевних грецизама, и недовољно обрађених дијалекатских грецизама – на шта је указивао још Поповић 1953 – и даље остала актуелна.

1.1. Овај рад представља пилот верзију једне шире студије о грецизмима у српским народним говорима која ће се бавити њиховом идентификацијом, дистрибуцијом, периодизацијом и адаптацијом.

1.2. У првој фази циљ је био да се утврди има ли уопште смисла, након резултата до којих су већ дошла поменута три класична етимолошка извора на ту тему (VASMER, Поповић 1953–1955, СКОК), даље проучавати грецизме у српском језику.

1.3. Избор за пробну анализу пао је на *Речник српских љовора Војводине* (РСГВ) због његове обимности, репрезентативности и актуелности: као највећи појединачни речник (10 свезака са преко 2.000 страница) покрио је највећи континуирани терен (истовремено максимално удаљен од линије додира са грчким језиком и ван граница балканског језичког савеза),² а притом је међу најновијима (публикован је од 2000. до 2011. године, мада осим грађе са терена садржи и низ збирки речи објављиваних крајем XX века).

1.4. У односу на облике и значења посведочене у књижевном језику и у дијалекатској грађи коју су на располагању имали Фасмер, Поповић и Скок, грецизми у РСГВ показују бројне разлике. У односу на корпус грецизама описан код три поменута аутора, већи-

¹ Фасмерово дело је због ратних околности неколико година чекало да буде објављено, Скок је умро чак петнаест година пре него што се 1971. године појавио први том његовог речника – једино је Поповић био „авангардан“ у свом ексцерпирању грађе за РСА који је почео да излази касније, тек 1959, међутим, већина тих извора потичу с почетка XX века.

² У речник је, због чињенице да он обухвата српске говоре, укључена и грађа из неколико српских села у Мађарској и Румунији – тако се, преко ових последњих, захват посредно враћа у окриље балканског језичког савеза, мада то за ову лексику није нарочито битно.

на њих представљају одређену врсту новине,³ неколико речи би се могле окарактерисати као архизми, а један број њих могу се издвојити као раритети (у области значења).

1.5. Структура одреднице засад је организована тако да након самих потврда и њихове убикације долази етимон, без навођења његовог извора ако је тумачење општеприхваћено (већ само ако постоје разлике у ставовима међу три основна аутора или у новијој литератури, која се не мора тицати српског језика него нпр. македонског, бугарског итд.). Затим се хронолошки цитирају три класична аутора, а потом се наводи контролни извор дијалекатске грађе, првенствено РСА, или неки други. Завршна дискусија је факултативна.

2.0. Од највећег су интереса новине у односу на стандардни инвентар грецизама, и то у виду сасвим нових речи или нове творбе (што за собом повлачи и нову семантику и/ли фонетику).

2.1. Исцрпнију дискусију изискују нове речи (тј. другде незабележене) чији фонетски лик и семантика несумњиво указују на грчки предлогач иако он, као конкретна реч, у тачно тим значењима, у грчком језику (тачније, у нама доступним грчким речницима) није формално посведочен. Како су у питању хапакси, у расветљавању њиховог порекла не може се увек доћи до коначних и сасвим поузданих чињеница или несумњиве реконструкције творбено-семантичког ланца.

2.1.1. *ѿономарх* т. 'црквењак' Банат (РСГВ 7: 20).

■ VASMER нема; Поповић 1953–1955 нема; SKOK нема; РСА има само књиж. интернационализам *номарх* 'старешина номе у старом Египту'.

• Облик представља хапакс у Војводини и иначе у српском језику.⁴ Нема ни паралела у околним балканским језицима. Јасан непосредан грчки предлогач није идентификован. Међутим, одговарајуће речи ипак постоје у источнословенским језицима, у рус. дијал. *пономáрь*, укр. *палама́рь*, струс. *пономарь*, *парамонарь* < сргр. *παραμονάρι(ο)ς* 'црквени служитељ' < *παραμονή* '(о)чување, служење' < *παραμένω* 'боравити, истрајавати' (ΦΑΣΜΕΡ 3: 325, уз напомене

³ Парадоксално, оно што је овде „ново“ обично је врло старо, само је новооткривено, досад непознато за лексикографију и етимологију, а стварна новина су неколико случајева секундарне семантичке адаптације, тј. сасвим нови, локални, семантички развоји (ређи код основних речи, чешћи код деривата).

⁴ Крајњи извор је Гордана Јованов, *Речник Срба у Банату*, Панчево 2005, стр. 102, где је одредница у облику множине, *ѿономарси* 'стари назив за црквене синове, црквењаке'. Поднаслов овог доброг аматерског речника прецизира да он садржи речи из јужног Баната, нарочито из околине Самоша.

ну да је под утицајем речи на *-арх* настало струс. *парамонарх* и са закључком да треба одбацити Биркенмајерово извођење од непостојећег гр. **πανομάριος*). Иако Фасмерова фонетска реконструкција није баш стандардна (метатеза, дисимилација, хаплогизација – није детаљно објаснио како су се одвијале), значење је недвосмислено једнако ономе у понуђеном грчком предлошку. Дакле, ако и узмемо да је етимологија (ст)рус. *пономарь* решена, још увек остаје да се трасира пут којим је та реч, евентуално, ушла у српски. У одсуству прелазних облика између супониране контаминације струс. *пономарь* и модификованог *парамонарх* с једне стране, и просторно и временски веома удаљеног истозначног срп. дијал. *ѿономарх* посведоченог тек данас и то само у једном локалном говору на југу Баната (а не у неким црквеним списима, хроникама, дневницима или сл.), претпоставка о позајмљивању своди се на чисту спекулацију. Она би, евентуално, постала реалнија ако би се предлагало да је русизам *ѿономар* (за који се и даље не зна како је ту доспео) на српском терену претрпео контаминацију завршетком *-арх*, независно, на исти начин на који се то десило са струс. *парамонарх*. Међутим, намеће се питање да ли се може дозволити извођење српског термина од једне друге непосведочене (тј. лексикографски нерегистроване) грчке речи – од **ὑπονόμαρχος* ‘заменик начелника среза’ < (н)гр. *νόμαρχος* ‘начелник среза, префект’. Другим речима, да се – уз велику резерву – претпостави независно грчко порекло срп. *ѿономарх*, у значењу случајно подударном са значењем рус. дијал. *пономарь*. Ова могућност није превише вероватна, али се не може ни сасвим одбацити.⁵ Фонетску аналогију за иницијалну афезу до које је дошло на нашем терену, налазимо нпр. у *ѿодрум* < сргр. *ὑποδρόμιον* < стгр. *ὑπόδρομος* ‘просторија, остава испод приземља зграде’, или у *ѿоклисар* < сргр. *ἰλοκριστάριος* ‘изасланик, посланик’. Творбено-семантичку аналогију, међу познатијим грецизмима, пружа нпр. стсрп. *иѿар(ь)хь* ‘префект’ < *ἰπαρχος*, затим стсрп. *иѿоду(ј)аконь* ‘подђакон’ < сргр. *ὑποδιάκωνος* – такође *ѿодуаконь* код Теодосија, као највероватнији резултат афезе иницијалног вокала,⁶ или стсрп. *иѿорьѿь* ‘један чин испод проте’ < гр. *ὑπουργός* ‘мини-

⁵ За сличан пар наизглед сасвим блиских значења исте речи – за које се са знатном извесношћу може тврдити да су заправо пар правих хомонима, грецизам и хунгаризам, *ѿарасник* ‘необуздан човек’: *ѿарасник* ‘сељак, паор’, в. § 2.1.3.

⁶ Овај облик може бити и (хаплогизована) преведеница *ѿодуаконь* или независна домаћа префиксална творба на бази већ преузетог *дуаконь* (ове две могућности предочава VASMER 67, 119).

стар (букв. онај ко помаже у послу)’ (VASMER 67),⁷ пошто је значење подређености (односно помоћника, заменика и сл.) садржано у природи црквењаковог положаја у односу на свештеника.

2.1.2. миронисаџи (im)pf. ‘молити се у цркви’ Ново Милошево (РСГВ 5: 69).

■ VASMER 99 s. vv. *mirosati*, *miro* нема ово; Поповић 1953–1955 нема; Скок 2: 428–429 s.v. *mīr* нема ово; РСА нема.

• Облик представља јединствену, хапаксну творбу, али потенцијално у оквиру већ постојеће породице речи – највероватније је то специфична варијација (и формална и семантичка) шире распрострањеног, књижевног облика *миросаџи* ‘(по)мазати светим миром по челу, после целивања иконе’,⁸ односно његове варијанте *мироносати* (*се*) / *мироношаџи се*. Иако формална хијерархија књижевних глаголских облика, као и њихов однос према (свакако калкираним) придеву *мироносан* ‘који носи мирис светог мира’⁹ није до краја јасна – па о томе у литератури и не постоји јединствено мишљење¹⁰ – реално је претпоставити да ни дијалекатски хапакс *мирони-*

⁷ Исто мак. дијал. *ийурџо*, цинц. *ipurgo* (Аргировски 123). О виталности овог модела сведоче и нгр. *υπομηχανικός* ‘помоћник механичара или инжењера’, *υποπρόξενος* ‘вицеконзул’, *υποναύαρχος* ‘вицеадмирал’ итд.; за пример аферезе уп. нпр. нгр. *πο(υ)κάμισο* < *υποκάμισο* ‘(пот)кошуља, дуга кошуља’.

⁸ Први пут је, неубицирано, посведочен код Вука, у виду глаголске именице *миросање* (s.v. *врбица* 2: Врбове границие које свештеник на Цвијети ујутру послјије миросања раздаје), затим на Косову код Елезовића, касније код разних писаца и из других извора: Попа свакога, ко икону целива, маже мирисавим зејтином по челу, а то се зове мироносати Бачка, У цркви се љубе на мирношању Срби Граничари (РСА). В. и *мира* (§ 2.2.8).

⁹ Посведочен је у народном календару: Мироносна недеља ‘друга недеља по Ускресу’ (према *ἡ κυριακὴ τῶν μυροφόρων*) и у народној песми: К њем долази Илија, мироносна војвода (РЈА), затим и код Јаше Игњатовића (РСА). Да је у питању семантичка преведеница гр. предлошка, осим гр. синтагме коју доноси Маретић у РЈА, сведоче и други слични облици: још стсрп. *мироносица* ‘*ölbringende Frau (am Grabe Christi)*’ ~ *ἡ μυροφόρος* (ZETT 220), такође: жене мироносице и ученици рано [су] дошли на празан гроб Данчић Писма (РЈА), као и радне именице оба рода у разним изворима, од Далмације до Бачке: *мироносац*, *мироноша*, *мироносник*, *мироносица*, *мироносница* (РСА).

¹⁰ Још је Маретић изводио *мироносати*, *мироношем* (Шта је за паре најскупље на овом свијету? Поповско уље, кад мирноше НПрип Врчевић) од гр. *μυρώνω*, док је *миросати* (свештеник свршивши молитву мироше запис Тимок, Милићевић) сматрао његовим скраћеним обликом (РЈА 6/1909: 748–749). Сличног је мишљења и Скок када у *миросати* види резултат хапалогизације, мада за полазни глагол *мироносати* држи да је настао «према *μυροφόρος*» (Скок 2: 428–429), дакле као (полу)преведеница једног придева. За разлику од њих, Фасмер разматра само облик *миросати*

саићи није настао мимо те породице речи. Та формална и семантичка девијација из само једног места у Банату вероватно је новијег датума, узрокована ванлингвистичким фактором неупућености савременог говорника у детаље црквеног обреда приликом *миросања*, што је довело до уопштене квалификације те радње као ‘молити се у цркви’, односно до помака значења. Због интерференције глагола *носићи* преко придева *мироносан*, даље у глаголима *мироносати* и *мироношати* систематски фигурира *-o-* вокализам у трећем слогу, док у случају нашег облика из Новог Милошева те везе нема – као ни изворних значења ‘миропомазивати’, или ‘носити миро’ – већ је успостављање вокала *-и-* у трећем слогу првобитно, пре помака значења, могло бити и последица наслањања на општи глагол *мирсати*. Опстанку вокала *-и-*, као неутралног у односу на семантику ношења,¹¹ могла је погодovati и накнадно померена семантика. Уп. и *мира* (§ 2.2.8).

2.1.3. *йарасник* т. ‘необуздана особа’: Каже се, то је парасник божији Црвена Црква (РСГВ 6: 137).

■ VASMER нема; Поповић 1953: 218 s.v. *йарасина* ‘напуштен виноград’ има *найарасим* ‘запустим се; покварим се, будем невоспитан’ ист. Србија (према СДЗБ 2: 103); Скок 2: 609b нема ово.

• У питању је нова реч, и обликом и значењем, настала у оквиру већ постојеће породице глагола *йарасићи* ‘оставити, напустити, баталити’ који је неспорни грецизам (в. § 3.4). Занимљиво је да управо на терену Војводине постоји и хомоним, који бележи још Вук: «*йарасник* ‘Bauersman, rusticus’ vide ‘сељак’, cf. ‘паор’», иначе несумњиви хунгаризам,¹² у РСГВ присутан само преко придева *йараснички* ‘паорски’ у спојевима: *йарасничка кућа* ‘обична, сељачка кућа’ Ловра, *йарасничка њећ* ‘велика пећ, зидана од черпића или ваљака блата и сламе, ређе каљева, са заобљеним врхом’ Мартонош

мирошем који изводи од гр. аориста (ἐ)μύρωσα < презента μύρωω ‘помазати посвећеним уљем, миропомазати’ (VASMER 99, где је гр. глагол и сам деноминал од μύρο(v) ‘мирисно уље’, што је директно дало и срп. *миро* ‘освећено мирисно уље’). У прилог претпоставци да је и у овом случају, као и обично приликом позајмљивања из грчког, аорисна основа била примарна, говорио би и девербал *миросалица* ‘судић из којег се мироше’ (рукопис из XVIII века, *Rad JA* 1, 182, према RJA).

¹¹ За сличну семантички празну сложеницу на бази глагола *носићи* уп. и *црквиноша* ‘побожан човек који иде редовно у цркву’ Баранда, Велико Средиште (РСГВ 10).

¹² Тумачи се као повратна позајмљеница од мађ. *paraszt* (од 1291) < слов. *prostъ*, као поименичени придев са суф. *-ник* (HADROVICS 404 s.v. *paras(t)nik*).

(РСГВ 6: 137). Међутим, за разлику од придева из мађарске Ловре и са севера Бачке, за именицу из Црвене Цркве, са крајњег југоистока Баната – нарочито када се има у виду да је и производни глагол *йарасиџи* (*се*), мада неубициран код Вука, данас посведочен такође у Банату (у Зрењанину, в. § 3.4) – једино је реална веза са глаголом (*на*)*йарасиџи* из ји. Србије, као и деадјективна творба базирана или на његовом изворном значењу ‘онај од кога је и Бог дигао руке’¹³ или на секундарно развијеној семантици ‘покварењак, невоспитанко’ одраженој у споју *йарасник божији*, који указује на старину ове именице. Проблем је у томе што управо значење које Поповић преузима у својој ексцерпцији грађе РСА,¹⁴ у оригиналу не гласи баш тако – дефиницији недостаје битан детаљ, управо последњи елемент ‘будем невоспитан’,¹⁵ па остаје питање његовог извора те информације.

2.2. Нова семантика тј. досад незабележена значења, како основних речи тако и нових изведеница.

2.2.1. *буклијаш* т. ‘коњ којег јаше онај што позива у свадбу [тј. *буклијаш*, човек који носи *буклију*]’ Кумане (РСГВ 1: 151). Уп. и § 2.4.2.

■ Према стандардном *буклијаш* ‘човек који носи *буклију*’ (РСА), од *буклија* ‘(дрвени) суд за вино, ракију’, од нгр. *μπουκλί* ‘исто’; VASMER нема; Поповић 1953: 205 нема ово; Скок 1: 232 нема ово.

2.2.2. *Грк* т. ‘трговац, дућанџија’ Иланца; Ченеј, Ново Милошево, Јарковац, Јасеново; Иванда (РСГВ 2: 180).

■ Према стандардном етнониму *Грк*, од гр. *Γραικός*; VASMER 62 s.v. *grьkь*, *grьčinjь* нема ово; Поповић 1953–1955 нема; Скок 1: 612–613 s.v. *grьčinjь* нема ово; РСА: презиме (Заглавак; Крајиште и Власина).

• Овај помак значења наводимо овде зато што он, парадоксално, досад није регистрован у етимолошкој литератури, иако га је забеле-

¹³ Изворно значење показују и буг. *парасник*, *парасница* ‘разведен(а) човек, жена’ (БЕР 5: 80).

¹⁴ Служио се грађом за РСА, јер је тај речник почео да излази тек 1959. године (и још није завршен).

¹⁵ Иначе, на поменутом месту, у СДЗб 2: 103, Белић само исправља значење које је у СДЗб 1: 578 погрешно дао као ‘намножити се’. Дакле, оно заправо не постоји – мада је као такво ушло у РСА, и претходно изазвало Скоков коментар да се за ту потврду, услед одсуства примера, не разабера добро семантичка веза са основним глаголом (Скок 1: 609b s.v. *parjati*). Поред овог, у РСА су, такође из ист. Србије, посведочена још два необична значења, ‘заплашити’ и ‘оклеветати’. За израз *Не можеш се найарасиџи йарасиџоса* из Ваљева (проф. Александар Лома, усмено) може се претпоставити да чува основно значење, у смислу ‘не може се човек ослободити парастоса’.

лежио још Вук: у Бачкој по селима зове се *јрк* сваки човјек који држи дућан. Уз то РЈА преноси и потврду М. П. Шапчанина из Срема: сваки се трговац зове грк, био он Србин, Немац, Јеврејин. Помак је мотивисан ванлингвистичким фактором – по Војводини су се трговином бавили претежно Грци (или грекофони Цинцари).¹⁶

2.2.3. *каџарка* f. ‘дугачка мотка на коју се ставља нож којим се пресеца мрежа’: Постоји опет једна дугачка штица, катарка звана... На крају ње на врху има зарезано, па се мете нож... то се увеже канапом и онда се пружа доле колкогоде се може Ср. Митровица, ‘дугачка усправна мотка, учвршћена у чамцу, за коју се везује конопац којим се чамац вуче’ Ср. Митровица = *каџалка*: Ако вучете чамац, онда зове се она каталка, мотка велика на коју вежете ишлиг, па један те други вуче поред обале. Није кадгод било мотора Кленак (РСГВ 4: 56).

■ Према стандардном *каџарка* ‘јарбол’, од нгр. *катјрти(ов)* ‘исто’. VASMER 75–76 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 61 нема ово; РСА: ‘високо округло дрво на лађи за које је везано уже, којим лађу вуку коњи или људи’ Посавина (такође ‘јарбол’, ‘дужи штап, мотка на коју се разапиње шатор’, ‘висока греда, стуб’).

• Стандардна реч у значењу ‘јарбол’ несумњиво је грчког порекла,¹⁷ а и сва друга значења у којима фигурирају различите мотке, нарочито усправне (као јарбол), несметано се изводе од тог грецизма. Међутим, управо моменат да се за ту мотку „везује конопац којим се чамац вуче“ (у истом значењу је и Хефелеова потврда из Посавине у РСА), као и постојање дублета *каџалка* коме је у основи управо значење ‘вући’, отвара могућност сасвим другачијег, домаћег тумачења ових примера – али то је већ тема за себе.¹⁸

¹⁶ Уп. и апелативизацију етнонима *Цинцар(ин)* у *цинцар* ‘који закида на цени, грамзив трговац, тврдица’: Више воли да је цинцар него да ради на земљи Бегеч, Цинцару је трговина добро ишла, али га мшгтани нису волели Ново Милошево (РСГВ 10).

¹⁷ И то не од гр. *катјрти(ов)* ‘галија, једрењак’, како предлаже Скок уз претпоставку да је на формалном плану гр. завршетак *-ia* замењен нашим суфиксом *-ка*, а да је до промене значења дошло укрштањем са другом, сазвучном гр. речју *катјрти(ов)* ‘јарбол’ – већ управо од ове друге грчке именице, како је (заправо за Миклошићем) изводи Фасмер, уз коментар да «Form *katartē* läßt sich nach Skok PT 40 nich im Serbokroatischen, sondern nur im Altrussischen belegen» (VASMER 76). Остаје нејасно зашто Фасмер потенцира одсуство старосрпског облика код Скока, јер он само узгред коментарише да: «Као *jadranski* Jugosloveni što *posuđuju* od *Romana* naziv *jarbol*, *jarbuo*, *arbuo*, tako Rusi *posuđuju* od *Bizantinaca* na *Crnom moru* naziv za isti predmet. Od *bizantinskoga* naziva *katartē*, *katart'а* ... oni *načiniše katart*. Iz *istoga* *vrela* *dodoše* i *naši* *izrazi katarga, katarka, katarta...*» (SKOK 1933: 40, фуснота, проред Ј.В.-П.).

¹⁸ За размишљања у правцу реконструкције неколико потенцијалних именичких деривата глагола **каџаџи* ‘ваљати, мотати, котрљати и сл.’ (< псл. **ка-*

2.2.4. колаба f. ‘уређај за сушење меса на тавану’: Имо си на таван тако звана колаба се звала. На таван колаба за сушење меса Ђаја, Сефкерин (РСГВ 4: 116).

■ Вероватно према стандардном *колиба* ‘склониште од трошног материјала, изба; вајат; бачија’, од гр. καλύβη ‘исто’. VASMER 79 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 124 нема ово; РСА нема ово; за фонетику в. и § 2.4.4.

• Како *колиба* има и специфична покрајинска значења ‘вајат’ и ‘бачија’, нпр. Колиба ... од брвана ... служи једино за остављање и справљање мрса околина Сарајева (РСА), ово банатско ‘уређај за сушење меса’ лако може бити још једна локална специјализација – или према намени (као ‘вајат’), или према облику (који вероватно личи на костур колибе).

2.2.5. кондир m. ‘ведро за стоку’ Деска; ‘посебан начин резања винове лозе ради боље родности’ Гргуревци; Бегеч; Црвена Црква (РСГВ 4: 133).

■ Према стандардном *кондир* ‘суд за вино’, од гр. κ(ρ)οντήρι ‘исто’ (у крајњој линији од κώνθαρος). VASMER 81–82 нема ово; Поповић 1953: 214 s.v. *крондир* нема ово; СКОК 2: 35 s.v. *kantara* нема ово; РСА: ‘суд за вино, ракију; мера за шиће која је износила 3 оке’.

• Док прво значење може да се схвати као пример (локалне) педјоративизације, развој другог значења, и то на три међусобно удаљена пункта, остаје нејасан.

2.2.6. кревети m. ‘постелина’: Прала сам кревет Вршац,¹⁹ ‘столица’ Ердвик, Бечмен; Суботица,²⁰ ‘подметац за буре’ Јасеново,²¹ ‘први, доњи сноп жита у крстини’ Суботица, ‘направа од две вертикалне рашље са хоризонталном мотком за сушење рибарских мрежа’ Падеј (РСГВ 4: 173–174).

■ Према стандардном *кревети* ‘лежај’, од гр. κρεβ(β)ῆτι ‘исто’. VASMER 84 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 192 нема ово; РСА нема ово.²²

tati), који означавају мотке, врљике, сноваљке и сл., и где чак нису узете у обзир ове потврде, в. Властић-Поповић 2007: 76–77.

¹⁹ Иначе се у том значењу јавља придевска изведеница *кревети(н)ина*, у књижевном језику (в. РСА) и на многим пунктовима у РСГВ.

²⁰ Међу већ регистрованим значењима, једино блиско овоме је ‘седиште за риболовца у заграђеном делу реке, саланцак’ Фоча (РСА).

²¹ Ово би можда могла бити варијанта Вуковог неубицираног ‘место око каце’ (в. РСА).

²² Осим значења поменутих у претходне три напомене, ту су и ‘топла леја за расад’, ‘полица од дасака за свилене бубе’, ‘место за држање сена или детелине’, такође посведочена у РСГВ. Значење из Падеја може бити варијанта ових последњих.

2.2.7. лиман м. ‘подводни извор’: У лиману су сомови ти крупни Ковиљ (РСГВ 4: 265).

■ Према стандардном *лиман* ‘лука, лагуна итд.’, од нгр. λιμάνι, λιμένας ‘исто’; VASMER 89–90 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 303 нема ово; РСА нема ово.²³

2.2.8. мѝра ф. ‘екстракт који се добија кувањем веће количине рибе у мало воде и који се додаје рибљем паприкашу’ Босут (РСГВ 5: 67).

■ Вероватно према стандардном *миро/миро* ‘освећено мирисно уље’, од гр. μῆρο(ν) ‘исто’; VASMER 99 s.v. *tiro* нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 428–429 s.v. *tiŕ* нема ово; РСА нема ово.

• Уколико није посреди неки сасвим други етимон,²⁴ био би ово редак пример семантичког развоја у правцу драстичне профанизације.²⁵ Разлика у акценту остаје загонетна.

2.2.9. ѝарийа ф. ‘ергела’: Кад има много коња, зовемо парипа или ар-гела Фаркаждин, У лето пуну коње у парипе Црепаја, Кумане, Елемир, Перлез, Иланца, Чента, *ѝарийаш* м. ‘коњушар’²⁶ Кумане, Нови Бечеј, Опово (РСГВ 6: 138).

■ Према стандардном *ѝарий* м. ‘коњ’, од гр. πῆριπλος ‘(помоћни) коњ’. VASMER 111–112 нема ово;²⁷ Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 609 нема ово; РСМ нема ово.

2.3. Нова твoрба у виду деривата којим се означава нов појам, или са очуваним основним значењем или са неким семантичким помаком.

2.3.1. кревeйњача ф. ‘дебље дрво којим је ограђен кревет од сламе’ (РСГВ 4 :174).

■ Према стандардном *кревeй* ‘лежај’, од нгр. κρεβ(β)ῆτι ‘исто’. VASMER 84 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 192 нема ово; РСА нема.

²³ Мада РСА поред широко распрострањених значења као ‘лука, пристаниште’, ‘језеро са морском водом, лагуна’, бележи и нека ређа која су блиска овоме, нпр. ‘мирна дубока вода, део реке ван главне струје; дубоко место у реци, вир’, ‘вртлог, ковитлац, коловрат’.

²⁴ Уп. нпр. такође нејасно *мура* ‘цибра’ Ковиљ, Стапар, Каћ (РСГВ 5: 103).

²⁵ Неутралну секундарну семантичку адаптацију примарног гречизма *миро* представља ‘дрво у пољу са урезаним крстом крај кога се врши краћа литија (код православних), запис’ Лужница и Нишава (РСА) – под условом да и иза тога не стоји неки други етимон.

²⁶ За исту творбу уп. *арѝелаш* ‘коњ из ергеле; човек који за плату чува ергелу’ (РСГВ 1: 55).

²⁷ Занимљиво је да имајући у виду само западне потврде, Фасмер чак не верује у директно позајмљивање ове речи из грчког језика.

2.3.2. лиманићи impf. ‘стварати вир’: Зависи колики је лиман, знате, колко лимани вода Босут (РСГВ 4: 265); уп. и *лиман* § 2.2.7.

■ Према стандардном *лиман* ‘лука, лагуна; дубоко место у реци, вир, вртлог, коловрат’, од нгр. лимани, лименас ‘исто’; VASMER 89–90 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 303 нема ово; РСА нема ово.

2.3.3. шаласњача f. ‘опута (на чамцу)’: округло је опута, а таласњача је четвртаста Ср. Карловци; Таласњача је горња даска да талас не пребаци Ковиљ, Имамо са стране таласњаче Елемир; Босут, Кленак; Бездан, Мол, Србобран, Футог, *шалашњача* ‘исто’ Бегеч (РСГВ 9: 17).

■ Према стандардном *шалас*, од гр. θάλασσα ‘море’. VASMER нема; Поповић 1953: 223 s.v. *шалас* нема ово; СКОК 3: 437–438 s.v. *talas* нема ово; РСМ нема.

2.3.4. сулундарићи се pf. ‘стровалити се’: Попела се на столицу да дохвати нешто, па се сулундарила на патос Бегеч (РСГВ 8: 204).

■ Према стандардном *сулунгар* ‘чунак’, од нгр. σωληνάριο(v) ‘исто; цев’. VASMER 139 нема ово; Поповић 1953–1955 нема, уп. ипак 1955: 214 *сунјулија*; СКОК 3: 360 нема ово; РСМ нема.

• Највероватније је у питању локални деноминал од *сулунгар*. Семантички помак недовољно је јасан, тј. није баш очигледан, мада му се порекло може замислити у поређењу типа ‘пасти као са сулундара (који је високо)’. Треба рачунати и са експресивним моментом који представља група *-н-г-р-* (као нпр. у сазвучном синониму *смандрљайћи се*).

2.4. Нова фонетика тј. случајеви досад нерегистрованих фонетских варијација стандардних грецизама, понекад и са разликом у више детаља.

2.4.1. арарх m. Нови Сад (РСГВ 1: 54) : станд. *јерарх* m. ‘архијереј’.

■ VASMER 70 нема; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 1: 774 нема; РСА нема.

2.4.2. букријаш m. Суботица (РСГВ 1: 151) : станд. *буклијаш* m. ‘човек са буклијом који позива у сватове’.

■ VASMER нема; Поповић 1953: 205 нема ово; СКОК 1: 232 нема ово; РСА нема.

2.4.3. колаба f. Мокрин (РСГВ 4: 116) : станд. *колиба* ‘склониште од трошног материјала’; уп. и § 2.2.4.

■ VASMER 79 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 124 s.v. *koleba* нема ово; РСА *Колаба* презиме (ЦГ Приморје).

2.4.4. менјеле f. pl. Суботица (РСГВ 5: 53) : станд. *менјеле* ‘ручна алатка за стезање; клешта за одвртање’; уп. и § 4.3.

■ VASMER 96 s.v. *menđele/mengele* нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 405 s.v. *menđele* нема ово; РСА *менђеле* (Лика, Бос. Грахово, Пољица).

2.4.5. роама Ђала / *ревома* Иланца / *реома* Бачинци, Добринци; Бегеч; Кикинда, Ново Милошево / *рома* Ђала (РСГВ 7: 165, 179, 187; 8: 33) : станд. *реума* ‘болест костију, зглобова, мишића’.

■ VASMER нема; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 3: 157 s.v. *roma* (осим тог италијанизма у Приморју, нема примере из ист. крајева, само учену реч); РСМ *реома*.

2.4.6. њридофла f. Мокрин, *њридофл* m. Ново Милошево / *њридофли* m. *ibid.*, Нови Бечеј, *њрандофил* m. Каћ (РСГВ 9: 58, 65, 67) : станд. *њрангафил* ‘*Althaea officinalis*, бели слез’.

■ VASMER 143 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 3: 490 нема ово; РСМ нема ово.

2.4.7. челерак m. ‘шпајз’ Долово (РСГВ 10: 76) : *ћилер* m. ‘шпајз’ Вршац (РСГВ 9: 90).

■ Према заст./дијал. *ћилер* ‘остава’ (од сргр. κελλάρι(ον), можда преко тур. *killer*). VASMER 50 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 2: 80 s.v. *kiljer* нема ово.

• Облик садржи неоправдану алтернацију ч : ћ (попут *черейша-њи* = *ћерейшањи*, такође у јужном Банату, РСГВ 10: 80) и хиперкоректну екавизацију (типа *њредика* < *њригика*); творба деминутивним наставком *-ак* вероватно се наслања на *кућерак* ‘остава’ неубицирано код Вука, као и стандардно ‘мала, трошна кућа’.

2.4.8. шњанаћ m. ‘спанаћ’ (РСГВ 10: 165).

■ Наизглед варијанта стандардног *сњанаћ* (< нгр. σπανάκι). VASMER 135 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; СКОК 3: 308 нема ово.

• С обзиром на распрострањеност облика *шњинањи*, *шњанањи*, *шњеноњи* (РСГВ 10: 169, 165, 168), очито се овде ради о германизму, од нем. *Spinat* (непосредно из шпанског, тамо преко арапског из персијског – KLUGE 866), за разлику од облика *сњанаћ* који је општи балкански грецизам (преко латинског, крајњег персијског порекла, в. СКОК I.c.).

3.0. Архаизми тј. ретко очувани грецизми, било у целини било у само неком формалном или семантичком детаљу.

3.1. гусања f. = *бисања* = ‘двострука торба преко седла’ Крашово: Ови [погачари] донесу у дисази и трањеслу дарове (РСГВ 2: 235).

■ Од нгр. διαάκι ‘бисаге’ (< лат. *bisacci* досл. ‘две вреће’, Андриотис 85 не даје лат. предложак). VASMER нема; Поповић 1953: 207 *гусање*, pl. Ниш, Пирот; СКОК 1: 156 s.v. *bisaci* нема ово; РСА: *гусањ* m., *гусања* f. (обично pl.) Тимок, Пирот, Лујница и Нишава.

• Додатни елемент архаичности чини облик једине, пошто је именица *бисање* стандардно *pluralia tantum*.

3.2. корам m. ‘стомак’ Крашово (РСГВ 4: 143).

■ Од нгр. κορμί ‘тело, струк’. VASMER нема; Поповић 1953: 213 Левач, Темнић, Ресава, Тимочка крајина, такође *кормањи* адј. и *искормњи* pf. ‘ишчупати утро-

бу (нарочито о риби) Зајечар; Скок 1: 152 без решења²⁸; РСА: ‘трбух, стомак’ Ресава, Левач и Крушевац, Макрешане.

3.3. *џрџан* т. ‘косир’: Трпан се састоји од сечива дужине двадесет центиметара, ширине око три до четири, и има изглед као минијатурна коса, за разлику што је трпан дебљи Ново Милошево, Меленци (РСГВ 9: 71).

■ Од нгр. *дрелџи* ‘срп’. VASMER нема; Поповић 1955: 114 потврду из Девичког катастига (1764) преузима од Елезовића, али коригује његово директно извођење од новогрчког, у корист непосредног тур. *terpan*; Скок 3: 508 s.v. *Трпанј* нема ово; РМС нема.

• Управо топоним са Пељешца (Скок I.c.) показује да до обевзучавања почетног дентала може доћи и без турског посредства – што Поповић, изгледа, није имао у виду.

3.4. *џарасиџи* (се) рф. ‘престати чинити нешто’: Мој отац је парасио (као кад човек изостави свој занат), парасио се чобанлука, три године није чуо [sic!] овце; радио је по граду Зрењанин (РСГВ 6: 136–137, проред Ј.В.-П.).

■ Од нгр. *параџаџа*, аориста од *параџџ* ‘изоставити, напустити’ или од нгр. *парџџа* од *паратџ* ‘отићи, напустити, оставити’.²⁹ VASMER нема; Поповић 1953: 218 s.v. *џарасина* ‘напуштен виноград’ има *наџарасим* ‘запустим се; покварим се, будем неваспитан’ ист. Србија (СДЗб 2: 103); Скок 2: 609 s.v. *parjati* (се); РСА: *наџарасиџи* (в. следећу напомену); РМС *џарасиџи* ‘оставити се кога, чега’ из Вука.

• Архаичност ове потврде огледа се и у самом облику (другде у Србији данас је посведочен једино префигирани глагол)³⁰ и у реакцији која је управо онаква какву је забележио још Вук: «*џарасиџи, -им* impf. [intr.], в. *џарасиџи се* pf. [tr.] кога, чега ‘stehen lassen, omitto’, cf. *осџавиџи се*). Иако је овај пример из Зрењанина – фактички у зони могућег румунског утицаја – потврде из ист. Србије (уз неубицираност Вукове потврде) не оправдавају Скокову помисао да би

²⁸ Доносећи само једну потврду из Левча, Скок закључује да је то балканска реч (уз буг. *корем*, алб. *kurrt*, нгр. *кџрџи*) непознатог порекла. Да то ипак јесте балкански грецизам, в. најновије тумачење поводом мак. *корем* < нгр. *корџи* ‘човечије тело’, стгр. *корџос* ‘стабло, дебло, влада; труп’ < *кеџџ* ‘сећи’ (Аргировски 156), даље и Андриотис 168.

²⁹ Први етимон дају Поповић 1953: 218 s.v. *џарасина*, Филипова-Байрова 138 s.v. *парјасвам*, БЕР 5: 80 s.v. *парјасвам*, а други Младенов 413, Аргировски 208. Скок 2: 609 чак помишља на гр. (џ)лџарџа од *перџџ* [тј. *перџџ*] ‘проћи’ – у прилог томе уп. изр. *џрођи ме се* ‘остави ме на миру’.

³⁰ Уп. у РСА: *наџарасиџи* ‘престати обрађивати, одржавати, запустити, напустити (кућу, виноград)’ Лужница и Нишава, Тимок, Пирот; ‘плашити (нпр. зеца керовима)’ Тупижница; ‘набедити, оклеветати’ ср. Тимок. Значење ‘намножити се’ заправо је фантомско, в. *џарасник* § 2.1.3.

Вуков грецизам могао доћи преко румунског [*a părăsi* ‘verlassen’] зато што је непознат на [српско-хрватском] западу (СКОК I.c.). Интензивна посведоченост у бугарским и македонским дијалектима показује да је у питању балканизам. Уп. *џарасник*, § 2.1.3.

3.5. комаџи т. ‘парче хлеба’: Исекла сам добар комат и дала сам му Јасеново; Чији је онај мали што бега по селу с коматом Црвена Црква; изр. *имаџи њеџов комаџи* ‘живети од свог рада’ Јасеново; У *џуџи шака комаџи* је веџи ‘имати утисак да је туђе веђе и вредније’ Црвена Црква (РСГВ 4: 127).

■ Од нгр. *коџати* ‘парче (уопште)’. VASMER 80 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; Скок 2: 131–132 нема ово³¹; РСА нема ово.

• Иако се у РСА не издваја ово значење, на његово постојање у народу јасно указује читав низ фразеолошких јединица, пословица и сл., као и изведенице *комаџар(а)* ‘готован’ Ресава, ‘чанколиз’ Врање, Темнић, Крагујевац’ (уп. и мак. *комаџар* ‘ждероња; готован’). В. и претходну напомену.

3.6. џирон т. ‘велики ексер’ Самош (у Банату).³²

■ Према дијал. *џирон* ‘виљушка’, од нгр. *пирџон* ‘исто’ (< *пирџон* < *пирџон* ‘укосница; виљушка’ или *пирџон* ‘прибадача, реза’, у крајњој линији од гр. *пирџон*). VASMER 117 s.v. *pirun* нема ово; Поповић 1953: 219–220 нема ово; Скок 2: 643 s.v. *perun* нема ово; Поповић 1951: 330–331 нема ово.

• Осим балканизма у значењу ‘виљушка’ (буг. *пирџон*, рум. *piron*, арум. *pirón*’е, алб. *pirún*, као и истозначног грецизма *pirone* у млетачком – који се ширио по Истри и Далмацији, па отуд и у ист. Херцеговини и Црној Гори, где га је забележио и Вук), Белић је још 1905. у Тиоштици у тимочко-лужничком крају регистровао *џирон* ‘гвоздена кука којом се углављује труп у стругари’ (СДЗБ 1: 356, што преузима и Скок). Најновији речник из тог краја доноси не само исто то значење, *џирон* ‘гвоздена кука којом се углављује балван у стругари’ (преко кога би се могао замислити семантички прелаз до ‘ексер’), већ и реално посведочено ‘ексер’: Испраљам криви пирони, па с њи ковом, ел нови су доста скупи на дњњшње време (Динић 571). С

³¹ Истовремено наводи цинц. *ситаџа* ‘велико парче хлеба’ и нашу изведеницу *комаџара* ‘ракија од комада круха, хљебара’; Скок није имао у виду мак. *комаџи* ‘парче хлеба, окрајак’, дијал. ‘пита, зељаница’, дијал. *кумаџересџа* Кукуш ‘издржава, храни некога’ (Аргировски 153) – што све указује на ширину ареала секундарне семантичке адаптације неутралног гр. *коџати(он)* ‘парче’.

³² Извор је Гордана Јованов, *Речник Срба у Банату*, Панчево 2005, 100 стр. (који није стигао да уђе у одговарајући, 6. том РСГВ из 2006, јер је тај речник укључен тек у 7. том РСГВ из 2007. године).

обзиром на постојање буг. дијал. *пирѝн(ь)* ‘(велики ковани) ексер’, *пѝрон*, *пѝрѝн* ‘ексер’, *пирѝнче* ‘клинац за поткивање стоке’ (БЕР 5: 255), као и мак. дијал. *ѝерон* / *ѝирон* ‘велики ексер који се закива у греде’, *ѝеронѝаса* ‘закивати клинце’ (АРГИРОВСКИ 215–216), рум. *piroană* ‘клин’ (ПОПОВИЋ 1951: 331), испоставља се да је значење ‘ексер’, које је деловало као секундарна семантичка адаптација (в. нап. 34), заправо архаични балканизам. У оквиру самог грчког, оно наставља стгр. *περόνιον* ‘клин, чавлић’, посведочено релативно позно (у односу на класично значење именице од које је тај деминутив изведен, *περόνη* ‘шиљак, кука, копча’), тек у хеленистичко доба.³³ Управо би тај гр. деминутив представљао почетак еволуције значења која је довела до новијег/средњовековног и широко распрострањеног ‘виљушка’. Али то већ треба да буде тема посебног проучавања базираног на хронологији и географији грчке речи одређеној прецизније него што је то досад био случај у (етимолошким) речницима (који углавном прате значење ‘виљушка’).

3.7. *гѝуња* f. ‘дуња’: Чим ћемо га даровати, жутом дгуњом јел јабуком, јел црвеном марамицом Српски Крстур, То обариш дгуње у води, ишпенујеш шећер на 30-ак пунктова широм Војводине и у писаним изворима (РСГВ 2: 212).

■ Од нгр. *куѝѝни* ‘дуња (плод)’, *куѝѝниѝа* ‘дуња (дрво)’. VASMER нема; Поповић 1953–1955 нема; Скок 1: 557–558 s.v. *gdunja* (има *гѝуња* из Бачке); РСА: *гѝуња* (код Ј. Суботића, С. Сремца, у новосадском листу *Комарац* из 1862).

• Овим примерима ретког гласовног склопа *гѝ-* (доследно спроведена метатеза, након извршеног једначења по звучности, *гѝ-* : *ѝг-* < *кѝг-* < *кѝѝг-* < *куѝѝ-*) само се потврђује још раније посведочена арална везаност овог облика за Војводину.

3.8. *секѝѝембар* m. ‘девети месец у години’ Тараш, Арадац, Фаркаждин, Избиште (РСГВ 8: 94).

■ VASMER 130 *секѝѝебрѝ* (од 1349), затим *секѝѝебрѝ*, *секѝѝембрѝ*, *секѝѝембриш* итд., са коментаром да је до прелаза *-ѝ-* у *-к-* дошло на срп. терену, под утицајем *окѝѝе(м)брѝ*; Поповић 1953–1955 нема; Скок 3: 222–223 стсрп. *секѝѝембриј*; РМС нема.

• Иако би се развој *-ѝѝ-* > *-кѝѝ-* могао сматрати новијом дијалекатском појавом, с обзиром на посведоченост овог помака још у старосрпском, и на његову данашњу ограниченост на Банат, који се показао као најконзервативнији део војвођанске територије, овде ипак треба рачунати са архаизмом.

³³ SOPHOCLES 886: ‘pin, bolt’ (Heron, 217 B.C., Porphyrogenitus 959 A.D.).

4.0. Ретко регистрована значења стандардних грецизама, секундарне семантичке адаптације³⁴ у оквиру српског језика – хапакси у оквирима РСГВ који су и ван овог речника посведочени, најчешће, само једном.

4.1. куџлача f. ‘мешалица’ Сента, *куџлача* ‘варјача’ Госпођинци (РСГВ 4: 217).

■ Према стандардном *куџлача* ‘сипаћа кашика’, од нгр. *κουτάλι* ‘кашика’. VASMER 86–87 s.v. *kutao* нема ово; Поповић 1953–1955 нема; Скок 2: 248 s.v. *kutal* нема ово; РСА *inter alia*: ‘овећа дрвена кашика за мешање, варјача’ Лепеница.

4.2. лиџанија f. ‘придика, грдња’: Не читај ми литанију! Ново Милошево (РСГВ 4: 269).

■ Према стандардном *лиџанија* ‘врста молитве богородици или свецима’, од нгр. *литавеја* ‘исто’; VASMER 90 нема ово; Поповић 1953–1955 нема; Скок 2: 309 нема ово; РСА ‘грдња, литанија, буквица’ Ђ. Јакшић, *очийџаџи лиџанију* М. П. Шапчанин, А. Шеноа, Београд.

• На овај помак значења вероватно је утицао истозначни изр. *очийџаџи буквицу*.

4.3. менџуле f. pl. ‘невоље’: У великим сам менгулама Суботица (РСГВ 5: 53); уп. § 2.4.4.

■ Према стандардном *менџеле* ‘стега (као справа)’ (преко тур. *tengene* ‘исто’), од нгр. *μεγγύλι* ‘исто’, од стгр. *μέγγυλον* ‘ракље, стеге; машина, процеп’. VASMER 96 s.v. *menđele*, *mengele* нема ово; Поповић 1953–1955 нема; Скок 2: 405 s.v. *menđule* има ‘шкрипац’ (Лика); РСА нема ово.

4.4. џсалџирац m. ‘ђак који учи псалтир’: Они који су ступили у школу били су „мали букварци“. После њих су долазили „букварци“, „часловци“ и „псалтирци“ Чента (РСГВ 7: 121).

■ Према стандардном *џсалџир* ‘књига псалама (као део Библије); школска књига’, од нгр. *ψαλτήριον* ‘исто’. VASMER 127 s.v. *џсалџир* нема; Поповић 1953–1955 нема; Скок 3: 63 s.v. *џсалам* нема ово; РМС *џсалџирац* ‘ђак који учи псалтир’.

4.5. џрџезник m. ‘столњак’: Домаћица се прихвати постављања трпезе ... рашири на траву „трпезник“ и на њега поређа пуне чиније Крашово (РСГВ 9: 71).

■ Према стандардном *џрџезни* ‘стони’, од *џрџеза* ‘(постављен) сто’, од нгр. *τράπεζα* ‘сто’, *τραπεζί* ‘исто; постављен сто’. VASMER 143–144 s.vv. *trapeza*, *trapezarija*, *trapezarъ*, *trapezoforъ*, *trapezosati se* нема; Поповић 1953: 224 s.v. *џрџеза* нема; Скок 3: 492 s.v. *trapeza* има *trpeznik* ‘столњак’ Сутоморе.³⁵

³⁴ У оквиру теорије језика у контакту, под секундарном семантичком адаптацијом (ССА) подразумева се семантички помак који позајмљеница доживљава након адаптације у језик прималац (деталније нпр. Rudolf Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb 1986, 65). За неке примере таквих адаптација балканских грецизама до којих је дошло само у српском језику, в. VLALIĆ-ROPOVIĆ 1996: 110–114.

³⁵ Потврда је вероватно Скоков лични запис, пошто је нема у RJA – где се могу наћи *џрџезњак* (код Канижлића, Леаковића), *џрџезњак* из Пераста (Вук),

5.0. Овде спроведена подела релативно је арбитарна, диктирана типовима специфичности тридесетак речи које се по некој особености издвајају из корпуса грецизама у РСГВ. Проучавање неког другог дијалекатског корпуса могло би наметнути нешто другачију структуру. За наш крајњи циљ, студију о грецизмима у свим српским народним говорима, било каква типолошка класификација врста отклона од стандарда заправо није битна јер ће они у тој студији бити организовани азбучним редом. Овде смо имали не само практични циљ да примере особености само линеарно инвентаришемо већ да анализом ове омање сонде покажемо и дубљи, теоријски смисао даљег проучавања грчких позајмљеница – као и било којих других – у српском језику. Питање је од каквог би значаја за српску дијалектологију уопште могли бити неки успутни налази који проистичу из овог прегледа, као што је нпр. чињеница да већина овде разматраних речи потиче из Баната.

5.1. Рад на овом корпусу осветлио је неке од проблема са којима ћемо се вероватно и убудуће сусретати: неуједначеност третмана и описа у три класична референтна дела о грецизмима у српском језику (Фасмер, Поповић, Скок), некомплетност података о грецизмима у осталим балканским језицима, отворено питање примарне лексикографске референце у самом грчком језику.³⁶ Већину њих не можемо решити, али ако смо их већ сада свесни, моћи ћемо према њима да се одредимо како бисмо се према њима даље односили на релативно униформан, конзистентан начин, што би допринело квалитету планиране студије.

5.2. Корпус од око две стотине грчких позајмљеница регистрованих у РСГВ садржи готово све стандардне грецизме из књижевног српског језика³⁷ (поједине са немалим фонетским, творбеним и семантичким отклонима), али и неке ретко или чак нигде забележене речи, као и низ хапаксних значења. Стога је реално очекивати да у другим речницима, са јужнијег терена српског језика, налази ових позајмљеница буду још богатији. Стога се може закључити да свакако има смисла наставити са истраживањем грецизама у српским народним говорима (в. § 1.2).

Херцеговине Србије. У РМС *ѡ̀рѡ̀езник = ѡ̀рѡ̀езар(аѡ̀)* [‘човек који послужује у трпезарији’], што је друга изведеница придева *ѡ̀рѡ̀езни*.

³⁶ Постојање таквог дела отклонило би формално и семантичко шаренило постојећих грчких предлога који су још од XIX века у оптицају међу балканолозима и славистима.

³⁷ О варирању њиховог броја в. Влашић-Поповић 2009: 379–380.

Цитирана литература

- АНДРИОТИС – Ν. Π. Ανδριώτης: Ετυμολογικό λεξικό τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς, Θεσσαλονίκη ²1967.
- АРГИРОВСКИ, Мито – *Грцизмије во македонској јазик*, Скопје 1998.
- БЕР – *Бџларски етимолоџичен речник*, Софија 1971–.
- ВЛАДИЋ-ПОПОВИЋ, Јасна 2007 – Псл. *kotiti/*katati и *kotь/*katь – трагови -а- вокализма на словенском југу [у:] *Словенска етимолоџија данас*. Београд, 67–81.
- ВЛАДИЋ-ПОПОВИЋ, Јасна 2009 – Грецизми у српском језику (осврт на досадашња и поглед на будућа истраживања), *Јужнословенски филолоџ* LXV, Београд, 375–403.
- ДИНИЋ, Јакша – *Тимочки дијалекатски речник*, Београд 2008, 921 (= Монографије Института за српски језик ; 4).
- МЛАДЕНОВ, Стефан – *Етимологически и правописен речник на бџларскиј книжовен језик*, Софија 1941.
- ПОПОВИЋ, Иван 1951 – Прилог географији неких наших речи, *Наш језик* III/9–10, Београд, 326–332.
- ПОПОВИЋ, Иван 1953 – Новогрчке и средњегрчке позајмице у савременом српскохрватском језику, *Зборник радова САН XXVI*, Византолошки институт, књ. 2, Београд 199–233.
- ПОПОВИЋ Иван 1955 – Грчко-српске лингвистичке студије II. Грчке позајмице у савременом српскохрватском језику, *Зборник радова САН XLIV*, Византолошки институт, књ. 3, Београд, 111–115; Грчко-српске студије III. Проблем хронологије византских и новогрчких позајмица у савременом српскохрватском језику, *ibid.* 117–157.
- РМС – *Речник српскохрватској књижевној језика*, I–VI, Нови Сад 1967–1976.
- РСА – *Речник српскохрватској књижевној и народној језика*, Београд 1959–.
- РСГВ – *Речник српских јовора Војловине*, 1–10, Ред. Д. Петровић, Нови Сад 2000–2010.
- ФАСМЕР, Макс – *Етимолоџическиј словарь русскојо језика*, I–IV, Москва ²1986–1987.
- ФИЛИПОВА-БАЙРОВА, Марија – *Грчки заемки в съвременния бџларски језик*, Софија 1969.

* * *

HADROVICS, László – *Ungarische Elemente im Serbokroatischen*, Budapest 1985.

- KLUGE, Friedrich – *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Bearbeitet von Elmar Seebold, Berlin / New York ²⁴2002.
- RJA – *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*, I–XXIII, Zagreb 1880–1976.
- SKOK, Petar – *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Zagreb 1971–1974.
- SOPHOCLES, E. A. – *Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods* (From B.C. 146 to A.D. 1100), I–II, New York 1887.
- VASMER, Max – *Die griechischen Lehnwörter im Serbo-Kroatischen*, Berlin 1944.
- VLAJIĆ-POPOVIĆ, Jasna 1996 – Semantic Evolution of Some Greek Loans in Serbo-Croatian, *Zeitschrift für Balkanologie* 32/1, Wiesbaden 1996, 109–116.
- ZETT, Robert – *Beiträge zur Geschichte der Nominalkomposita im Serbokroatischen*. Die altserbische Periode. Köln 1970.

Summary

Jasna Vlajić-Popović

GREEK LOANWORDS IN SERBIAN VERNACULARS ON THE TERRITORY OF VOJVODINA

This paper presents a pilot version of a more comprehensive study on Greek loanwords in Serbian vernaculars which will deal with their identification, distribution, periodisation, and adaptation. The materials excerpted from the presently existing dialectal dictionaries will be compared with the data from three classical sources on the topic: VASMER, ПОПОВИЋ 1953–1955, and SKOK.

In this phase our goal was to find out whether there is any point in proceeding with the study of Greek loanwords in Serbian, after the results that have been reached by the three abovementioned authors. Our choice for the pilot analysis is *Речник српских њовора Војводине* (РСГВ) because of its size, representativeness and actuality: it is the largest single dictionary (ten volumes comprising over 2,000 pages), it has covered the vastests continual territory (at the same time most distant from the line of contact with Greek, and also beyond the borders of the Balkan linguistic unity), it falls in the number of the most up-to-date ones (published in the period 2001 to 2011). The paper offers not just a linear inventory of Grecisms from РСГВ, but a classification of types of divergencies from the standard body of Grecisms. It features primarily **novelties** – be they represented by new words (*ѿономарх* 'cleric', *миронисаѿи*

'to pray in the church', *йарасник* 'unruly person'), by new **semantics** (*буклијаш* 'horse ridden by the man who carries *буклија*', *Грк* 'shopkeeper', *кайшарка* 'long pole onto which knife for cutting the fishing-net is poised', *колаба* 'structure for drying meat in the attic', *кондир* 'bucket for cattle; mode of cutting wine', *кревети* 'laundry; chair; the lower layer of sheaves in a stook', *лиман* 'underwater source', *мира* 'extract produced by cooking large amounts of fish in little water, used as an additon to fish-stew', *йарийа* 'horse farm'), by new **formation** (*креветиња* 'a solid piece of wood fencing a straw-mattress', *лиманији* 'to make a whirlpool', *йаласња* 'rigging (on the boat)', *сулундарији се* 'to precipitate'), by new **phonetics** (*арарх* : *јерарх*, *букријаш* : *буклијаш*, *колаба* : *колиба*, *менјуле* : *менјеле*, *раома/ревома/реома* / *рома* : *реума*, *йридофла* / *йрдофл* / *йрдофли* / *йрандофил* : *йрандафил*, *челерак* : *ћилер*), as well as certain **archaisms** (*дисаје* 'saddlebags', *корам* 'belly', *йриан* 'sickle, pruning hook'; *йарасији* (*се*) 'to give up, stop doing something', *комаји* 'piece of bread', *йироњ* 'big nail'; *диуња* 'quince', *сектембар* 'September'), and some semantic **rarities** (*куйлача* 'cooking spoon', *лијанија* 'scolding', *менјуле* 'troubles', *йсалйирац* 'pupil who studies *psal-tir*', *йриезник* 'tablecloth').

Since the body of some two hundred Grecisms in РСГВ contains not only a number of them with considerable phonetic, formative and semantic shifts, but also some rarely or nowhere registered words or meanings, it can be expected that in more Southern parts of the Serbian language territory such finds will be even more abundant. Therefore, it can be concluded that it certainly does make sense to proceed with studying Greek loanwords in Serbian vernaculars in future.

МИЛАН ДРАГИЧЕВИЋ*
Универзитет у Бањалуци
Филолошки факултет
Катедра за српски језик

О МОРФОЛОШКИМ ОСОБИНАМА ГОВОРА СРБА ТРИЈУ НАСЕЉА ИЗ ОКОЛИНЕ ДЕРВЕНТЕ У СЕВЕРНОЈ БОСНИ

У раду се приказују важније морфолошке особине говора мештана трију српских насеља из околине Дервенте, градића у северној Босни, која су размештена дуж десне обале средњег тока реке Укрине, у крају који неки називају и Крњин или Вакуф. Главнина морфолошких особина повезује ове говоре са говорима северозападног огранка херцеговачко-крајишког (источнохерцеговачког) дијалекта, али их одликује и присуство низа особина карактеристичних за прелазне говоре поменутог дијалекта.

Кључне речи: српски говори из околине Дервенте у северној Босни, морфолошке особине.

Уводна белешка

1. Опис важнијих гласовних особина говора Срба из трију насеља дервентског краја у северној Босни, размештених дуж десне обале средњег тока реке Укрине, у крају који наш познати етнолог М. С. Филиповић (1969: 55 и д.) назива Крњин и Вакуф: *Дѡњѣи Дѣ-ѡлѡка* (скр. Д), *Дѡњѡх Календѣровѡѡѡ* (К) и *Пѡдјѣзнѣ* (П), објавио сам на страницама LXVI књ. овога часописа (в. ДРАГИЧЕВИЋ 2010: 231–253). У овом прилогу доносим податке о важнијим морфолошким особинама наведеног говора. Грађа која се у њему излаже прикупљена је, такође, приликом повремених теренских истраживања вршених у раздобљу од 1996. до 2009. године¹, а и разлози који су

* pavled@bl.elta-kabel.com

¹ Несебичну помоћ приликом тих истраживања, у трагању за добрим информаторима, пружили су ми многи, а посебно Милорад Дивнић и Чедо Поповић,

Д, К, *кòњем* Д, К, П, *млагíћем* К, П, *мўжем* К, с *йрй'аишељем/йрй'е-шељем* Д, К, П, и д., сасвим јасни и трагови уопштавања наставка -ом и у позицијама иза палатала: са *Брќићом* П, *Вуѓићом* К, *ињòјом* Д, К, П, *кљўчом*, *кој'ачом*, *мйшом* П, *мўжом*, *нóжом* К, П, са *млагíћом* Д, К, П, с *йрй'аишељом* Д, П, *йог^т с'ачом* Д, К. Ипак, без обзира на то што су у укупној маси случајева потврде за ове друге ликове далеко бројније, некако нисам стекао утисак да појава има оне раз-мере каквом су је представили истраживачи неких других запад-нијих српских говора (исп. ПЕТРОВИЋ 1973: 93 и 1978: 86, ДЕШИЋ 1976: 214–215, ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 129 и 2007: 364, те ДАЛМАЦИ-ЈА 1997: 94). Местимично сам био у прилици да забележим и фонетизам: *йуўшем* Д, П, али се, несумњиво, свуда чешће говори: *йуўшом*. Интересантно је, међутим, да сам множинске форме ове именице редовно слушао само у ликовима: *йуўшеви* – *йуўшев'а* – *йу-шеве* и сл.

Редовна је и употреба форми: *Србин* – *Србина* и *Турчин* – *Турчина*, али сам уз: *Араин* П, *гўшманин* К, П и *Цй'анин* Д, П, забележио и: *Арай* – *Араја* К, П, *свòме гўшману* Д, П, *Цй'ан* – *Цй'ану* П, као и једино: *Бр'есйов'љан*, *Мййиров'љан*, *Осињан*, *Цврйков'љан*, *Церанч'ан* П, *йкућ'ан* К, П, *чòбан* – *чòбана* – *чòбану* – *чòбаном* Д, К, П.

3. У облицима множине једносложних именица преовлађују дуже форме: *áмови* – *áмове* Д, К, *бакови* – *бакове*, *б'ејòв'а/б'ејòв'а*, *бйкови/бйкови*, *бр'ејови* – *бр'ејове* Д, К, П, *бр'кòв'а/бр'кòв'а* К, П, *вòлови* – *вòлове* Д, К, П, *врајòв'а* Д, П, *врайшови* – *врайшове* К, *вўкòв'а/вукòв'а* – *вўкове* К, П, *йр'агòв'а* – *йр'агове* Д, *з'ецòв'а/з'ецòв'а* – *з'ецове*, *кòшеви* – *кòшеве*, *кр'а'еви* – *кр'а'еве*, *кљўчеви/кљўчови*, *мйшеви* – *мйшеве* Д, К, П, *нóжеви/нóжови* К, П, *нòсeви/нòсови* П, *йл'асйови* Д, *р'агòви/р'агови* К, П, *р'айшови* – *р'айшòв'а* – *р'айшове*, *р'òјови/р'òјови* – *р'òјòв'а/р'òјòв'а* – *р'òјове/р'òјове*, *св'айшови* – *св'айшове*, *сйнòв'а/сйнòв'а* – *сйнове* Д, К, П, *ш'авови* – *ш'авове* К, П, и д. Примери типа: *врази ш'е одњ'ели* П, *вўци ш'е йд'ели* К, П, *н'аши сйрйци* Д, К, П, јављају се ређе, а и кад се употребе, обично су стилски маркирани. Наравно, као и у књижевном језику, одређен број једносложних именица и овде зна само за краће множинске облике: *йд'сйи* – *йд'сйе*, *Грци* – *Грке*, *г'ани* – *г'ане*, *зуби* – *зубе*, *кòњи* – *кòње*, *мр'ави* – *мр'аве*, *йсй* – *йс'е*, *Рўси* – *Рўсе*, и др. Од дужих множинских облика двосложних именица имам у грађи: *вйшкови* – *вйшкове* К, *йд'лубови* – *йд'лубòв'а/йолубòв'а* – *йд'лубове* Д, К, П, *јарц'еви* – *јарц'ев'а* (напоредо са: *јарци* – *јар'ац'а*), *л'айкови* – *л'айкòв'а* – *л'айкове* П, *мј'еурови* – *мј'еурове* Д, К, П, *òблакови* – *òблакòв'а*, *òбручови* – *òбручòв'а* (напоредо са: *òбл'аци* – *òбл'ак'а*,

дбрӯчи – дбрӯчā) К, П и шдчкови – шдчкове Д, П. Говори се обично: дчеви – дчѣвā – дчеве, али сам у П слушао и: оци – ошāцā.

Више примера наведених у претходном пасусу упућује и на преовладавање наставка *-ā* у облицима ген. мн. Потврђују то, између осталих, и потврде: бāкōвā П, вōлōвā Д, К, враїōвā Д, П, врѣбāцā П, гāнā Д, К, П, добровōљāцā Д, К, јѣзѣкā, јѣлѣнā П, кāзāнā Д, кāшолѣкā, квāчāкā К, кōњā Д, К, П, кумōвā П, лōнāцā, мѣшѣрā (ређе: мѣшāрā), мѣшѣвā, момāкā, нāдимāкā, ндвāцā, ндшāкā, омлагинāцā Д, К, П, Пѣшћā, шдслōвā, шршāшѣлā П, Сѣвчѣвћā Д и др. Само с наставком *-ш* слушао сам: зубш/зубш, мјесѣцш, мрāvш, црвш, сāшш и суплетивну форму: лūdш, а уз местимично: шдсшш П, шрсшш К, обичније је, изгледа: шдсшшш, шрсшшш Д, К, П.

У облицима дат., инстр. и лок. мн. уравнат је стандардни наставак *-има*, с тим што је – због честих редуција (делимичних или потпуних) неакцентованог вокала *и* – сасвим обично његово јављање и у аломорфним ликовима *-ма* и *-ма*. Исп.: бāковима П, брковима/брковима К, П, враїдовима Д, вўковима/вукдовима Д, К, П, ирдодовима Д, зѣцовима/зецдовима Д, П, на зшдовима П, у Калѣндерōвцима, шо канāлима К, кōњима, крмцима, кумдовима П, лūdима, мōмцима, ндцима Д, К, П, ндкцима Д, П, на ндкцима, шо раддовима К, П, рддовима, шо рддовима, сшновима/синдовима Д, К, П, сјеромāцима П; шо бреїдв^{ма} П, брков^{ма}/брков^{ма} Д, К, П, с враїдв^{ма} Д, П, вўков^{ма}/вукдов^{ма}, зѣцов^{ма}/зецдов^{ма}, шо зигдов^{ма} Д, К, П, зшб^{ма} П, с кōњ^{ма} Д, П, са лūd^{ма} Д, К, са шршāшѣл^{ма}, на рддов^{ма} П, сшнов^{ма}/синдов^{ма} Д, К, П, сшѣїдв^{ма} П; бāковма, биковма, на брѣтовма П, брковма, за вōловма, враїдвма Д, П, на врашдвма К, вўковма/вукдовма К, П, шолубдвма П, с кāзанма Д, шо канāлма, на кōњма К, на кōњма, кумовма/кумдвма П, са лūdма Д, П, на шāњевма, с шршāшѣлма П, шо радовма К, сшновма/синдовма Д, К, П, сшѣїдвма П.

4. О остāлим именицама м. рода. Именице м. рода на *-а* деклинирају се као и одговарајуће именице ж. рода на *-а*: бāли^а – бāли^ѣ Д, влāдика – влāдикѣ – влāдики/влāдици, шāзда – шāздѣ Д, К, П, Лўка – Лўкѣ К, Никола – Николѣ – Никולי Д, К, П и д. По обрасцу ове промене мењају се и све двосложне именице на *-о* или *-е* које имају дугоузлазни акценат на првом слогу: бршцо – бршцѣ, Вѣлко – Вѣлкѣ, Вōјко – Вōјкѣ, Јōво – Јōвѣ, Мшле – Мшлѣ – Мшли, Сāво – Сāвѣ и сл., а у облицима једине и именице на *-исш(а)*: вшдш^о бициклшсшш, ндсшш^о шдмѣ комунисшш П, за шшердшсшш К, код јѣднш^о шшракшдшсшшѣ, шлāшшш шшракшдшсшшш Д. Именице на *-исш(а)* у множини имају облике као и именице м. рода прве деклинационе врсте: бициклшсшшш/

бициклѝсѝи – бициклѝсѝа/бициклѝсѝа, кому̀нисѝи – кому̀нисѝима, ф̀а̀шисѝи – ф̀а̀шисѝа, ѝер̀орисѝи – ѝер̀орисѝа – ѝер̀орисѝима, итд.

Уравнато је: *Г̀о̀јко – Г̀о̀јка, Зг̀р̀авко – Зг̀р̀авка, Ра̀јко – Ра̀јка, Сла̀вка – Сла̀вка, односно: Ду̀шко – Ду̀шка, Ра̀ѝко – Ра̀ѝка, Ср̀еѝко – Ср̀еѝка, као и: Ма̀рѝнко – Ма̀рѝнка, Мѝла̀нко – Мѝла̀нка, Ра̀дѝнко – Ра̀дѝнка и сл. Редовно је и: Ра̀до̀е – Ра̀до̀и, Сѝа̀но̀е – Сѝа̀но̀и, али се извесна колебања јављају у облицима ген. јд. ових имена: *код Ра̀до̀ја/Ра̀до̀е К, П, до Сѝа̀но̀ја/Сѝа̀но̀е К.**

5. Именице с. рода. Дистрибуција тзв. једнакосложних и тзв. неједнакосложних форми наведених именица у овоме говору је, углавном, стандардна. Уз ређа двојства каква оличавају примери типа: *жва̀нца/жва̀нцеѝа П, зв̀онца/зв̀онцеѝа К, ог̀ ја̀ја/ја̀еѝа Д, П, уравнато је, с једне стране: б̀ла̀шо – б̀ла̀ша, б̀ра̀шино – б̀ра̀шина, б̀р̀до – б̀р̀да, вла̀кно – вла̀кна, ѝра̀ње – ѝра̀ња, ѝр̀ло – ѝр̀ла, дѝб̀ло – дѝб̀ла, зв̀доно – зв̀доно, зѝм̀љѝиѝе – зѝм̀љѝиѝа, з̀ла̀шо – з̀ла̀ша, з̀р̀но – з̀р̀на, ѝ̀ње – ѝ̀ња, к̀до̀ло – к̀до̀ла, к̀рѝло – к̀рѝла, лѝшиѝе – лѝшиѝа, м̀јѝеѝо – м̀јѝеѝа, нѝб̀о – нѝб̀а, ѝ̀иѝе – ѝ̀иѝа, ѝ̀д̀ље – ѝ̀д̀ља, с̀ело – с̀ела, с̀ѝа̀б̀ло – с̀ѝа̀б̀ла, с̀у̀ђе – с̀у̀ђа, у̀ље – у̀ља и д., а с друге: б̀уре – б̀уреѝа, в̀име – в̀имена, в̀рѐме – в̀рѐмена, ѝ̀д̀вече – ѝ̀д̀вечеѝа, д̀ѝѐте – д̀ѝѐтеѝа, д̀р̀во – д̀р̀веѝа, жг̀р̀ѝеб̀е/жг̀р̀еб̀е – жг̀р̀еб̀еѝа, ѝ̀ме – ѝ̀мена, ја̀ње – ја̀њеѝа, ја̀ре – ја̀реѝа, ко̀нче – ко̀нчеѝа, ма̀таре – ма̀тареѝа, ѝ̀иле – ѝ̀илеѝа, ѝра̀се – ѝра̀сеѝа, ра̀ме – ра̀мена, с̀ѝр̀ђе – с̀ѝр̀ђеѝа, ѝ̀еле – ѝ̀елеѝа, ш̀ѝѐме – ш̀ѝѐмена, ш̀ѝѝѐне – ш̀ѝѝѐнеѝа и сл. У облицима инстр. јд. наставак -ом употребљава се напоредо са наставком -ем и у позицијама иза палатала: *ѝра̀њем/ѝра̀њом К, ѝр̀до̀ж̀ем/ѝр̀до̀ж̀ом Д, П, зг̀р̀ав̀љем/зг̀р̀ав̀љом К, П, лѝшѝћем/лѝшѝћом П, ѝ̀иѝ̀ћем/ѝ̀иѝ̀ћом Д, К, П, ѝру̀ћем/ѝру̀ћом П, с̀у̀ћем/с̀у̀ћом, у̀љем/у̀љом К, П, а множинске форме обично гласе: б̀р̀вна – б̀р̀ва̀на – б̀р̀внима Д, П, б̀р̀да – б̀р̀да̀ – на б̀р̀дима, в̀ра̀ша – в̀ра̀ша̀ – за в̀ра̀ша̀има/в̀ра̀ша̀ма К, П, в̀рѐмена – в̀рѐмена̀ – у д̀вѝм в̀рѐмен̀ма/в̀рѐмен̀ма, ѝ̀д̀веда – ѝ̀д̀веда̀ – ѝ̀д̀веда̀ма /ѝ̀д̀веда̀ма, дѝб̀ло – дѝб̀ла̀, зв̀доно – зв̀до̀на – зв̀до̀нима П, ѝмена – ѝмена̀ – ѝ̀о ѝмен̀ма/ѝмен̀ма, ја̀ја – ја̀ја̀ – ја̀ја̀ма Д, К, П, к̀до̀ла – к̀до̀ла̀ – с к̀до̀лима – на к̀до̀ла̀ма/на к̀до̀ла̀ма К, П, ко̀лица – ко̀лица̀ – ко̀лицима К, лѐђа – лѐђа̀ – на лѐђима Д, П, м̀јѝѐсѝа – м̀јѝѐсѝа̀ – у м̀јѝѐсѝима Д, К, П, ѝ̀исма – ѝ̀исма̀, ѝ̀лѐћа – ѝ̀реко̀ ѝ̀лѐћа̀ – на ѝ̀лѐћима П, ѝ̀д̀ља – ѝ̀д̀ља̀ – у ѝ̀д̀ља̀ма, ѝр̀са – ѝр̀са̀/ѝр̀сѝу – на ѝр̀сима, ра̀мена – ра̀мена̀ – на ра̀мен̀ма Д, П, рѐбра – рѐбра̀/реба̀ра̀ – ѝ̀о рѐбра̀има/рѐбра̀има, с̀ела – с̀ела̀ ѝ̀о с̀елима/ѝ̀д с̀елима П, у̀сѝа – у̀сѝа̀ – у̀сѝима К, П и сл. Од форми с наставцима некадашњих тврдих основа, иначе прилично честих у ијекавским говорима размештеним западније од Врбаса (в. нпр.**

цима, позната форма ген.–ак. мн. *њѝјѧ: гòлазѝ у њѝ'а ѝаоц* К, *између њѝ'а цѝла* Д, иако је сами врло ретко употребљавају⁴. На то да се и дејства локалне фонетске козметике огледају у уобичајеним изговорним ликовима форми појединих личних заменица скренута је пажња у раду о важнијим гласовним особинама овога говора (в. ДРАГИЧЕВИЋ 2010: 236 и 248). Двојства облика неких других именичких заменица која оличавају примери: *шѝд̄ ми рѧдѝш?* Д, К, П, и: *шѝа̄ е?* К, П, *шѝа̄ си сѝа̄о?* П, затим: *о-чѝа̄ ћеш òвò* Д, и: *врѧ̄ зн̄а ð-шѝа̄ òн* К, те: *с нѝкѝм/нѝ-с-кѝм* К, П, *с нѝчѝм/нѝ-ш-чѝм* Д, П, *од нѝко̄и/нѝ-о̄и-ко̄и, з̄а нишѝа (з̄а нишѝо̄)/нѝ-за-шѝо̄, с нѝчѝм/нѝ-ш-чѝм* П, и сл., позната су и овде, као, уосталом, и у низу других наших говора.

Облици показних заменица *òв̄ај/òв̄ѝ (òв̄а, òв̄ò)* и *òн̄ај/òн̄ѝ (òн̄а, òн̄ò)*, осим у ликовима с краткоузлазним акцентом, појављују се каткад и у прозодијским ликовима типа: *òв̄ај/òв̄ѝ* Д, К, П, *од òв̄è/òг ов̄è* Д, П, *òв̄òї/òв̄òї, òв̄òј* П, *òн̄ај/òн̄ѝ* Д, П, *с òн̄у сѝр̄ану* К, а с краткосилазним акцентом понекад се остварују и поставе упитно-односне заменице *кò'ѝ (кòј̄а, кò'è/кòј̄ò)*, посебно онда кад се она употребљава у упитном значењу: *кòј̄а гòлазѝ?* П, *кòј̄а сѝр̄ана?* К, *кò'è ѝг̄у?* П, *кò'ѝ ...?* Д, К, П, *кòј̄ò ѝр̄ај̄е?* Д. Изгледа, међутим, да је познато једино: *њѝзин чòек* Д, П, *њѝзина дјèца* К, *њѝзини сѝнови* Д, П, *њѝзинòї м̄ужа* П⁵.

Форме демонстративних заменица с аналошким *о-* типа: *òш̄ај, òш̄а̄, òш̄ò* – познате, иначе, бројним штокавским говорима⁶, међу којима и икавскошћакавским и ијекавскошћакавским говорима из ближег окружења (в. ВАОТИЋ 1983: 132 и ДРАГИЧЕВИЋ 2007: 372) – данас су углавном познате у виду присећања да су „ст̄ар̄ѝ т̄акò пòнекад гòвòрли“⁷, а на то да су стандардни облици показних заменица *ш̄а̄ј, ш̄а̄, ш̄ò* увелико из употребе потиснули ликове форми *ш̄оји, ш̄оја, ш̄оје*, за које је, пре непуних тридесетак година, Ј. Баотић кон-

⁴ Баотић истиче да је у икавскошћакавском говору у околини Дервенте „код занјенце за 3. lice (...) u gen. (akuz.) pl. (...) najčešći oblik *ńja*, odnosno *ńija*“, али сматра да наведени облик ни у томе говору „није izvorna osobina (...), nego је preuzet iz govora stanovništva sa kojim су došli u kontakt na ovom području“ (ВАОТИЋ 1983: 130).

⁵ Слично стање налазио сам и у говору Срба Бање Врућице крај Теслића (в. ДРАГИЧЕВИЋ 2007: 358).

⁶ В. нпр. РЕМЕТИЋ 1985: 284 и тамо поменуто литературу.

⁷ Две потврде: *òш̄ом гòбрòм* и *òш̄ај ѝа̄мо* забележио сам у П од информатора рођеног 1914. године.

статовао да су „izrazita karakteristika ne samo ostalog, jekavskošćakavskog katoličkog nego i jekavskoštakavskog, pravoslavnog stanovništva derventskog kraja“ (ВАОТИЋ 1983: 131), речито упућује податак да сам ове друге форме у бројним спонтаним казивањима мојих информатора чуо свега три пута, па и њих у говору једне те исте особе: *īđjā žēna, īđ'ī su l'ūdi, īđjōj'je k'ūhi* П. Од облика заменице *сав*, Imam у материјалу: *сав, свā, свѣ/свѣ Д, К, П, свѣtā/свѣtī – свѣму/свѣм/свѣм П, свī, свѣ, свā – свī'ū – свīма* (ретко: *свī'ем*) Д, К, П.

Напоредна употреба у говору сваког појединца форми придевских заменица у ликовима с оствареном променом *o > e* иза палатала (тип: *вāше – вāшем/вāшему, нāше – нāшеī/нāшеīа* и д.) са онима у којима се поменуте алтернације не спроводе (тип: *вāшо – вāшоīа, нāшо – нāшоīа, чī'ō* и сл.) остварује се на начин који практично онемогућава да се поузданије процени који су од наведених ликова фреквентнији. Јесте да се у мојој грађи од облика придевских заменица, осим већ наведеног примера *свī'ем*, нашло и неколико других примера са очуваним наставцима старих тврдих основа: *мō'ш'ē, мō'j'ēм, о мō'ш'ēм, с шī'ēм, шī'ē* П и *свō'ш'ē* К, али у укупној маси случајева такве форме данас представљају ретку и спорадичну појаву. Отуда се не може закључити како и данашње говорно стање потврђује Баотићеву оцену говора дервентских Срба по којој су у њему „u Isg, te u GDIL pl. pridjevsko zamjeničke promjene uobičajeni (...) nastavci tvrdih osnova“ (ibid.: 185).

Придеви

8. Ако се занемари чињеница да се, слично као у неким другим нашим говорима (в. нпр. ДЕШИЋ 1976: 252, као и ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 157 и 2007: 357–358), придевске форме ном. јд. *вѣлнкī, јāкī* и *мāлī* знају појављивати у функцији и неодређеног и одређеног придевског вида (*бī'о сам вѣлнкī* К, П, *јōш сам, брāше, јāкī* П, *шāј јāкī* Д, П, *бī'о мāлī* К, *днī мāлī* П), акценатске посебности у облицима ном. јд. између неодређеног и одређеног придевског вида у већини случајева сасвим су препознатљиве: *врūћ, врūћа, врūћо/врūће : врūћī, врūћā, врūћō/врūћē* К, П; *īлāдан, īлāдна, īлāдно : īлāднī, īлāднā, īлāднō* Д, П; *дōбар, дōбра, дōбро : дōбрī, дōбрā, дōбрō* Д, К, П; *дубок, дубōка, дубōко : дубокī, дубокā, дубокō* П; *жyшī, жyшā, жyшō : жyшīī, жyшīā, жyшīō* Д, П; *крāшīак, крāшīка, крāшīко : крāшīкī, крāшīкā, крāшīкō* К, П; *сīār, сīārа, сīārо : сīārī, сīārā, сīārō* Д, К, П; *шīрок, шīрōка, шīрōко : шīрокī, шīрокā, шīрокō* П, и

др. Међутим, укупна превласт деклинационих форми придевско-заменичке промене утиче на то да се у облицима косих падежа ове акценатске дистинкције све више потиру. Тако, на пример, појаве облика неодређених придева: *жуџи, лѹд, мрџав, сџар* и др. у прозодијским ликовима типа: *жуџио̄и(а) – жуџиом(е), лѹдо̄и(а) – лѹдом(е), мрџиво̄и(а) – мрџивом(е), сџаро̄и(а) – сџаром(е)* и сл., по фреквенцији нимало не заостају за употребом ликова типа: *жуџио̄и(а) – жуџиом(е), лѹдо̄и(а) – лѹдом(е), мрџиво̄и(а) – мрџивом(е), сџаро̄и(а) – сџаром(е)*, и д. Форме именске промене нису сасвим ишчезле, али се оне данас могу чути углавном у посебним говорним приликама: *гај живу а мрџиву како дџеш П, жива ме се неџе дочџаиши К, и од малџна мџре биџи маџи, ј... џе баџава Д, наџили ја мрџива, од сџара не би неџ сџаро П.*

За случајеве јављања придевских форми с наставцима старих тврдих основа типа: *јакиџе, маџиџем, сџариџе, сџариџем П* у *Калџендџерџоџцима Гџрџиџем К*, у основи вреди опаска из т. 7 дата за сличне облике придевских заменица. Форме с наставцима некадашњих меких основа какве налазимо у примерима: *бџљим Д, К, П, гџоџим П, иџрабџама гџрвенџим Д, П, иџдла гџрвџени а иџдла рџилоџани Д, у гџрвенџим кџџерма К, у гџубоџим иџџама Д, са заџирџенџим кџџима К, П, јаџчим Д, К, П, с маџлим каџанма Д, иџџинуџи бџраџа К, сџариџим Д, К, П, и сл., данас увелико преовлађују. Као и у облицима неких именица (в. нпр. т. 2 и 5) и придевских заменица (в. т. 7), и у придевским се формама недоследно остварују алтернације *о>е* у позицијама иза палатала, тако да је у говору готово сваког појединца могуће сусрести двојства ликова типа: *бџљџе/бџљџџ – бџљџџи(а)/бџљџџи(а) П, вџрџџе/вџрџџџ – вџрџџџи(а)/вџрџџџи(а) К, П, заџгџџџи/заџгџџџи К, маџџџџем/маџџџџом Д, К, П, слаџџџе/слаџџџџ К, П, иџврџџџе/иџврџџџџ Д, К и сл.**

Принципски гледано, компарација је стандардна: *бџљџи/бџљџа, вџиџи/вџиџа, лаџкиџи/лаџкиџа, меџкиџи/меџкиџа, слаџбиџи/слаџбиџа, сџариџи/сџариџа, иџврџџи/иџврџџа* и др., а о томе да и неке локалне фонетске посебности понекад утичу на формирање појединих ликова облика компаратива говори не само неколико потврда изложених у претходном пасусу (тип: *бџљџџ, иџврџџџџ*) већ и потврде типа: *зџраџви К, П, сџариџи Д, К, П, односно: џџџвиџи/џџџвиџа Д, П, презентоване у раду о важнијим особинама гласовног система овдашњег говора (ДРАГИЧЕВИЋ 2010: 242, 244). Прозодијски ликови облика суперлатива типа: *наџџџџа/наџџџџа П, наџџџџџи/наџџџџџи К, П, наџџџџџи/наџџџџџи, наџџџџџи/наџџџџџи Д, К, П и д., употребљавају се напоредо са онима типа: *наџџџџа/наџџџџа, наџџџџџи/наџџџџџи, наџџџџџи/наџџџџџи, наџџџџџи/наџџџџџи* и сл.**

По свему судећи, ни говори мештана ових трију насеља не знају за ликове неодређеног облика придева *иуђи*⁸, а у Д и П сам у говору најстаријих мештана, уз стандардни лик *јѣднѣки*, слушао и гласовну поставу *јѣднѣци*. Разуме се, присвојни придеви од мушких имена и хипокористика типа *Јово*, *Раге*, обавезно се овде граде суфиксом *-ин*, при чему, изгледа, квантитет вокала у наведеном суфиксу често варира и у говору једне те исте особе. Исп.: *Јовѣин*, *Лазѣин*, *Милѣин*, *Чѣгѣин* Д, К, П, са нимало необичним: *Јовѣин* К, *Лазѣин* Д, *Милѣин* Д, П, *Рагѣин*, *Чѣгѣин* П и др. Добро позната прозодијска двојства одликују и овде форме придева *іорњи/іорњи* и *гѣњи/гѣњи*, а уз обичнију употребу у сва три насеља придевских форми с дугим суфиксалним вокалом у облицима ном. јд.: *бѣлѣв*, *блѣсѣв*, *іѣрѣв*, *ірѣв*, *крѣв*, *мѣшѣв*, *слѣнѣв*, *чѣйѣв* и д., нису необични ни њихови ликови какве оличавају забележени примери: *бѣлѣв*, *крѣв* Д, *крѣв*, *крѣва* (ако е дѣбра и за цѣру се кѣжѣ да е *крѣва*) К, *іѣрѣв*, *жѣлѣв*, *шмѣрѣв* П.

Бројеви

9. Као и у другим нашим говорима, редовна промена основног броја *јѣдан* (*јѣдна*, *јѣдно*) је и у овоме говору неспорна. Осим примера типа: *јѣднѣ сѣна*, *код јѣднѣ удѣвицѣ* К, *код јѣднѣи* иуђ* Д, К, П, *дѣшѣ иѣмо јѣднѣј* К, П, *на јѣднѣм мјѣсѣу* Д, К, П и сл., потврђују је, између осталог, и примери у којима се овај број јавља на крају вишечланих бројних конструкција: *рѣниѣ двѣдесѣи* и *јѣдну избѣјѣлицу* К, *шрѣдѣсѣи* и *јѣднѣм, сѣшѣ иѣдѣс јѣднѣј* Д, *у сѣшѣ јѣднѣј кѣћи* П. С обзиром на то да сам био у прилици да забележим спорадично јављање облика типа: *код ѣи двѣју*, *ѣима двѣма* П, *ѣ ѣи двѣју*, *ѣима двѣма*, Д, К, П, *ш ѣима шрѣма* П, ни за промену основних бројева *двѣ/двѣје* и *шрѣ* не може се рећи да је посве непозната, али је чињеница да се ови бројеви све чешће употребљавају као непроменљиви. Трагове промене кардиналног броја *чѣири* (говори се углавном: *чѣири*) нигде нисам забележио. Карактеристични гласовни ликови у којима се у говору остварују неки други основни бројеви видљиви су из појединих примера разасутих по одељцима рада у којем се приказују гласовне особине овога говора (исп. ДРАГИЧЕВИЋ 2010: 233–235, 241–242 и 246).

⁸ Тако је и у главнини других северозападних ијекавских говора. Исп. ДЕШИЋ 1976: 252, те ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 157 и 2007: 373.

стране, својим обавезним акцентом на иницијалном слогу прозодијски ликови покраћених инфинитивних композита типа: *gòvesī̄, ìscīeñ, ìscīlesī̄, ògvesī̄, òī̄lesī̄, ùbostī̄, ùvestī̄* и д., разликују се од одговарајућих непокраћених, које обично имају акценат на унутрашњем слогу: *gòvèsī̄, iscīèñi, ògvesī̄, ubòsī̄, uvèsī̄* и сл. Примери типа: *gī̄ñī̄(u)* К, П, *kréñī̄(u)* Д, *mè̄ñī̄(u)* Д, К, П, *uī̄dñī̄(u)* П, *šā̄ñī̄(u)* К, П и сл., упућују на то да и ови говори знају за промену *ny > ni* у основама глагола III Белићеве врсте⁹. Нисам, међутим, приметио да су овде познати онакви случајеви удвајања инфинитивних наставака какве су поједини дијалектолози спорадично сусретали у неким другим говорима (в. нпр. ПЕЦО 1964: 160 и 1982: 151, односно ПЕТРОВИЋ 1978: 104). Говор, изгледа, не зна ни за инфинитивну форму *velē̄i*, а напореда са *mè̄šaī(u)*, употребљава се и гласовна постава *mè̄šaī(u)*. Познат је инфинитивни лик: *vrī̄èñi* Д, К, П, али је сасвим обично и: *vrī̄šī̄(u)* Д, К, односно: *vrī̄šī̄(u)*, *ovrī̄šī̄(u)* П. У П сам забележио и инфинитивне форме итератива: *bījāvaī* и *išā̄vaī*.

б) *Презентī̄*. Систем презентских наставака у овоме говору разликује се од стања које карактерише наш књижевни језик углавном по томе што се, као и у главнини других босанских говора, у 1. л. јд. презента глагола *moñi*, напореда са све експанзивнијим обликом *moī̄u*, употребљава и форма *mōrem*. За разлику од прилика које владају у говорима источне Херцеговине (исп. ПЕЦО 1964: 149), овде се редовно говори и: *vèlīm, vī̄dīm, vōlīm*, а према уобичајеним презентским ликовима *jègem – jègеш – jège* и д. у говорима западније подскупине северозападних ијекавских говора (в. ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 168 и 1999: 390–392), овде се облици презента наведеног глагола редовно остварују у стандардним прозодијским ликовима: *jègēm – jègēш – jègē* и сл. Примери типа: *vūčēm – vūčеш* Д, К, П, *īrīzēm – īrīzеш* Д, *zébēm – zébеш* Д, К, П, *īrègēm – īrègеш* К, П, *īūčēm – īūчеш* Д, К, П и д., међутим, показују да ни овај говор, као ни знатан број других наших говора (исп. нпр. РУЖИЧИЋ 1927: 149, ВУКОВИЋ 1940: 319, ПЕЦО 1964: 188, ПЕТРОВИЋ 1973: 15 и 1978: 23, ДЕШИЋ 1976: 209, СТАНИЋ 1982: 82, ДАЛМАЦИЈА 1997: 45, ДРАГИЧЕВИЋ 2001: 180 и 2007: 353, КОЗОМАРА 2009: 534 и др.), не зна

⁹ Појава је позната и бројним другим икавским и ијекавским говорима из ближег и нешто даљег окружења. Исп. ИВИЋ 1985: 179 и 201, ДЕШИЋ 1976: 263, 265–266, ВЈЕЛАНОВИЋ 1978: 23, ПЕЦО 1982: 158–163, ВАОТИЋ 1983: 136–137, ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 171–172 и 2007: 333, ДАЛМАЦИЈА 1997: 127, РАМИЋ 1999: 382, ВАЉЕВАС 2002: 231–232, те КОЗОМАРА 2005: 85.

за дужи изговор завршног вокала презентске основе код низа глагола прве Белићеве врсте, док, упркос општем утиску да још увек овде преовлађују случајеви чувања поста акценатске дужине у облицима презентса са основном на *-је*: *вјѣрујѣм* Д, *ірїѣ* Д, К, *дѣбїѣ* Д, П, *закүѣ*, *казүѣ*, *казүѣмо*, *күѣ*, *ѡсїаѣш* П, *їрїзнаѣ* К, *расїаѣѣмо се* П, *сакрїѣм се*, *сакрїѣ* К, П, *сашїѣ*, *сїѣмо*, *сїѣ* П, *нѣ сїѣ* К, *чүѣ* Д, *чүѣмо/чүѣмо* П, *шүїүѣ* К, примери типа: *брїѣ се*, *күѣ* Д, *їребѡцүѣ*, *їрїзнаѣ*, *слүжбүѣ* К, *зайїсүѣ*, *ѡсїаѣ*, *їльүѣ*, *їѡзнаѣ*, *расїаѣ се*, *їѡзнаѣ*, *чүѣ* П, упућују на то да, ипак, општепозната колебања¹⁰, нису посве мимоишла овај говор. Прозодијска двојства инфинитивних форми типа: *ѡвѣсїѣ/ѡвѣсїи*, на која је скренута пажња у претходној т. 10а, не огледају се толико у облицима презентса ових глагола пошто у њима преовлађују ликови са акцентом на унутрашњем слогу: *ѡвѣѡѡѡ* Д, *ѡвѣѡѡ* Д, П, *ѡвѣѡѡ* П, *зѡѡѡѡ* К, *зѡѡѡѡ* П, *исїѣѣѣш*, *исїѣѣѣмо* Д, *исїѣѣѣ* П, *ѡвѣѡѡш*, *ѡвѣѡѡ* К, П, *їрѣвѣзѣ се* К, *убѡѡѡш* П, *увѣѡѡш* Д, а знатно ређе јављају се они с акцентом на иницијалном слогу: *зѡѡѡѡш* Д, *исїѣѣѣ*, *їрѣвѣзѣ* П, *ївѣѡѡ* К. Дилема нема ни кад су у питању акценти презентских облика: *жѣлїѡ* – *жѣлїѣш*, *їмѡ* – *їмѣш*, *чїїѡ* – *чїїѣш* и д., пошто су овде углавном непознати ликови типа: *жѣлїѡ*, *їмѡ* и сл. Облици презентса глагола *ѡјѣѣѣ(и)* гласе: *ѡѣѣѣм*, *ѡѣѣѣш*, *ѡѣѣѣ*, *ѡѣѣѣмо* ...*ѡѣѣѣ*, глагола *жѣѣѣ(и)*: *жѣѣѣм*, *жѣѣѣш*, *жѣѣѣ*, *жѣѣѣмо* ...*жѣѣѣ*¹¹, а глагола *їкѡїї(и)* обично: *їкѡѡм*, *їкѡѡш* ..., *їкѡїї*¹². Обавезно је од *їљѣѣ(и)* и *їнїѣѣ(и)*: *їљѣїнѣм*, *їљѣїнѣш*, *їљѣїнѣ*..., *їљѣїнї*, и: *їнїїѣм*, *їнїїѣш*, *їнїїѣ*, *їнїїѣмо*..., *їнїїѣ*, од *мѣїѡїї(и)/мѣѣїї(и)*: *мѣѣѣм*, *мѣѣѣш*..., *мѣѣѣ*, а уз инфинитивну форму *вршѡїї(и)* (т. 10а), забележио сам и облике презентса: *вршѡїїѡ*, *вршѡїїѣ* П. За разлику од стања у суседним икавскошћакавским говорима у којима преовлађују ликови типа *їѣѣм* и *ѡѡѡѡѡ* (ВАОТІС 1983: 143), овде је редовно: *їѡѡѡ* – *їѡѡѡш*, односно: *ѡѡѣѣм* – *ѡѡѣѣш*. Стандардне основе чувају се и у облицима презентса глагола треће Белићеве врсте: *ѡѡѡнѣш*, *їѡрнѣ* П, *ѡїрнѣ*, *зѡвнѣм*, *зѡвнѣ* К, *зѡвнѣмо* Д, П, *крѣнѣш* Д, *крѣнѣмо* П, *мѣїнѣ* Д, К, *мѣїнѣмо* Д, П, *їѡкиснѣ* К,

¹⁰ О њима постоје бројни подаци у нашој дијалектолошкој литератури. В. нпр. Ружичић 1927: 149, Вуковић 1940: 319, Петровић 1978: 23, Симић 1978: 18, Николић 1991: 79–81, Ђуровић 1992: 235, Далмација 1997: 45, Драгичевић 2001: 181 и 2007: 353–354, Николић 2001: 265, Вујадиновић 2007: 76, и др.

¹¹ У дервентским икавскошћакавским говорима обичније су поставе типа: *жѣѣѣм* – *жѣѣѣш* (в. ВАОТІС 1983: 147).

¹² Овакве форме познате су и дервентским шћакавцима, али у томе говору, нпр., доминирају облици типа: *їкѡїїѣм* – *їкѡїїѣш* и д. Исп. ВАОТІС 1983: 145–146.

скѝнѣ П, скрѣнѣш, скрѣнѣ К, П. Од глагола *гѣи* и *знѣи* најчешће се употребљавају презентске форме типа: *гѣм* – *гѣш* и *знѣм* – *знѣш*, знатно ређе оне типа: *гѣгѣм* – *гѣгѣш* и *знѣгѣм* *знѣгѣш*, док се, изгледа, најређе употребљавају форме које оличавају примери: *ако гѣгнѣ бѣше дѣбро* К, *да нам гѣгнѣ ђнѣ иѣмо*, и: *сѣмо да знѣгнѣ иѣо са-чѣваи* П. Још увек су обичнији у употреби и облици презента глагола *сѣи*(*и*): *сѣм*, *сѣш*, *сѣ ...*, *сѣ*, али их све више потискују они од глагола *сѣсаи*(*и*): *сѣсѣм*, *сѣсѣш*, *сѣсѣ* и д. Напоредо са облицима: *сѣгѣм* – *сѣгѣш*, јављају се и форме: *сѣгѣнѣм* – *сѣгѣнѣш*, а уз обичније презентске ликове типа: *зѣгѣ*, *иѣгѣ* се *иѣо* Д, П, *каѣ*, *иѣокаѣ* Д, К, П, *ѣиѣмѣ*, *ѣиѣмаѣ* К, П, *сѣиѣ*, *сѣиѣмо* Д, *иѣосѣиѣ* П, *ѣѣмаѣ*, *ѣѣма* К, П, сусрећу се и они типа: *зѣиѣ* П, *каѣѣ* Д, К, П, *ѣиѣмѣ* К, П, *сѣиѣѣ*, *ѣѣмѣ* П. Облици презента помоћних глагола *биѣи* и *хѣиѣи* (у овдашњем говору обично: *ћѣиѣи*) гласе: *бѣгѣм* – *бѣгѣш* – *бѣгѣ* – *бѣгѣмо* – *бѣгѣиѣ* – *бѣгѣ*, односно: *ѣиѣ*(*ћиѣ*)/*нећиѣ* – *ѣеш*(*ћеш*)/*нећеш* – *ѣе*(*ће*)/*неће* – *ѣемо*(*ћемо*)/*нећемо* – *ѣеиѣ*(*ћеиѣ*)/*нећеиѣ* – *ѣѣ*(*ће*)/*нећѣ*.

в) *Аорисѣи*. Несигуран положај велара *х* у сугласничком систему овдашњег говора (в. ДРАГИЧЕВИЋ 2010: 247–248) условљава да се и овде, као и у бројним другим нашим говорима, 1. л. јд. аориста обично остварује без завршног *-х*: *вѣиѣо* Д, К, П, *гѣиѣо се* Д, К, *гѣиѣо* Д, П, *завѣо се иѣмо* П, *лѣиѣо* Д, К, *макнѣо ђнѣ* П, *иѣдо на рѣку* К, *рѣко* Д, К, П, *сѣгѣо* П, *сѣиѣдо* Д, К и сл., а познати су и случајеви његовог јављања без икакве морфолошке ознаке: *вѣиѣе ја* Д, П, *гѣе му* К, *гѣе се и ја* Д, П, *ѣѣ се ја некако* П, мада се, изгледа, не остварују тако често као у неким другим ијекавским говорима из северозападних крајева (исп. ДЕШИЋ 1976: 264, ПЕТРОВИЋ 1978: 105, ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 162 и ДАЛМАЦИЈА 1997: 130). Исто тако, за разлику од стања у главнини других северозападних ијекавских говора¹³, па и икавскошћакавских говора из најближег суседства (в. ВАОТИЋ 1983: 139), у којима су у аористним облицима 1. и 2. л. мн. уравни наставци *-шмо* и *-иѣе*, у овом говору наведени облици нису нимало необични ни у ликовима са стандардним наставцима *-смо* и *-сѣе*: *баѣусмо* К, *баѣисмо* П, *гѣиѣосмо* Д, П, *гѣиѣосѣе* Д, К, *ѣгѣосмо* Д, П, *ѣгѣосѣе* Д, *иѣрѣѣосмо* П, *иѣриѣосмо* К, П, *рѣкосмо* Д, П и д., иако је могуће да су у свакодневном говору форме типа: *ба-*

¹³ В. о овоме: ПЕТРОВИЋ 1973: 119 и 1978: 105, ДЕШИЋ 1976: 264, ВЈЕЛАНОВИЋ 1978: 25, ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 163–164, 1997: 198 и 2007: 376, ДАЛМАЦИЈА 1997: 130 и тамо поменуто литературу.

падног огранка херцеговачко-крајишког (источнохерцеговачког) дијалекта“ (ДРАГИЧЕВИЋ 2010: 251), учинио сам то из разлога што је заиста међу фонетским особинама говора овдашњих Срба, ако се занемаре неке ситније неподударности дистрибуционе природе, какве се, иначе, увек могу наћи и унутар најкомпактнијих говорних ареала, готово немогуће пронаћи неку особеност по којој би се овдашњи говор изразитије разликовао од главнине других говора ијекавског северозапада. Истовремено сам, том приликом, саопштио и претпоставку у којој сам нагласио да ће вероватно „нешто нијансираније, па и сличније онима које сам у последње време изрекао и за поједине друге српске говоре из ближег окружења, та оцена изгледати кад се ускоро појави и приказ важнијих морфолошких особина говора мештана ових трију истраживаних насеља“ (ibid.: 247). Изложена грађа потврђује да је било разлога за овакву претпоставку. Презентована уједначеност наставака у главнини деклинационих множинских облика, слична оној којом се одликује главнина говора ијекавског југоистока, као и било спорадично јављање, било потпуно одсуство неких архаичнијих деклинационих форми уобичајених у ијекавским говорима размештеним западније од Врбаса (исп. нпр. ПЕТРОВИЋ 1973: 99–108 и 1978: 89–90, 94–95, 98–100, ДЕШИЋ 1976: 219–222, 225–226, 232–235, 243, 246, 250, те ДРАГИЧЕВИЋ 1986: 133–134, 140, 143–144 и 148–155), показују да овоме говору нису посве непозната ни нека својства која, по проф. П. Ивићу, карактеришу говоре оних прелазних зона у којима долази до укрштања изоглоса које говоре херцеговачко-крајишког типа раздвајају на југоисточну и северозападну скупину говора овога дијалекта (в. ИВИЋ 1998: 119–126). И не само то. Одређене појединости какве, на пример, представљају овдашња, не баш тако занемарљива, јављања облика аориста 1. и 2. л. мн. у ликовима југоисточне провенијенције (онима на *-смо* и *-сѿе*, в. т. 10в), као и податак да сам у говору мештана недалеког села *Рѹдѧнкѧ* из добојског краја у неколика наврата забележио заменичку енклитику *ви* (т $\bar{о}$ *ви* је т $\bar{а}$ мо, т $\bar{о}$ *ви* је т $\bar{у}$, $\bar{о}$ нд $\bar{а}$ *ви* је т $\bar{у}$ м $\bar{о}$ рало ј $\bar{е}$ дно с $\bar{ј}$ едит) стварају утисак да се таква својства испољавају овде, у односу на прилике које владају у ијекавским говорима размештеним коју десетину километара западније према Врбасу, и у нешто изразитијој форми. Стога и свако прецизније одређивање места овога говора међу другим говорима херцеговачко-крајишког типа, упркос чињеници да у укупној маси његових особина издашно преовлађују оне које га повезују са говорима северозападног огранка херцеговачко-крајишког дијалекта,

мора водити рачуна о томе да његову структуру карактерише и одређен број посебности које упућују на то да се он не налази само географски на просторима које захватају поменути Ивићеви прелазни говори.

Цитирана лијерајтура

- ВУАДИНОВИЋ, Ненад. *Говор Каменара*. Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 2007.
- ВУКОВИЋ, Јован. „Акцентат говора Пиве и Дробњака.“ *Српски дијалектолошки зборник* 10 (1940): 187–417.
- ДАЛМАЦИЈА, Стево. *Ијекавски јовори Појкозарја*. Бањалука: НУБ „П. Кочић“, 1997.
- ДЕШИЋ, Милорад. „Западнобосански ијекавски говори.“ *Српски дијалектолошки зборник* 21 (1976): 1–316 + карте.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „Говор личких јекаваца.“ *Српски дијалектолошки зборник* 32 (1986): 7–238 + карте.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „Ардалићева дијалекатска грађа у светлу новијих истраживања говора Буковице.“ *О српским народним јоворима. Научни скуј, Десјошовац, 21–22. 8. 1996. Дани српскога духовној преображења, IV. Деспотовац: Народна библиотека „Ресавска школа“ (1997): 191–199.*
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „О прозодијским ликовима глагола јести у најзападнијим српским говорима.“ *Српски језик* 4/1–2 (Београд, 1999): 389–395.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „Биљешке о неакцентованим дужинама у говору Срба Лапачког поља.“ *Српски језик* 6/1–2 (Београд, 2001): 177–183.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „О говору села Бранешци у околини Челинца.“ *Српски језик* 8/1–2 (Београд, 2003): 303–314.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „О говору Срба Бање Врућице крај Теслића (фонетске и морфолошке особине)“ I. *Српски дијалектолошки зборник* 54 (2007): 323–401.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „Белешке о говору села Кремне у западној Босни.“ *Српски језик* 13/1–2 (Београд, 2008): 103–111.
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан. „Важније гласовне особине говора Срба из неких насеља у околини Дервенте у северној Босни.“ *Јужнословенски филолој* 66 (2010): 231–253.
- ЂУРОВИЋ, Радосав. „Прелазни говори јужне Босне и високе Херцеговине.“ *Српски дијалектолошки зборник* 38 (1992): 1–378.

- ИВИЋ, Павле. *Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и шипокавско наречје*. – 2. изд. Нови Сад: Матица српска, 1985.
- ИВИЋ, Павле. „Српски дијалекти и њихова класификација.“ *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 41/2 (1998): 113–132.
- КОЗОМАРА, Драгомир. *Говор Чечаве (села у сјевероисточном дијелу општинe Теслић)*. Магистарски рад у рукопису. Бања Лука: Филозофски факултет, 2005.
- КОЗОМАРА, Драгомир. „Акцентске особине говора Чечаве.“ *Српски језик* 14/1–2 (Београд, 2009): 533–547.
- НИКОЛИЋ, Мирослав. „Говори србијанског Полимља.“ *Српски дијалектолошки зборник* 37 (1991): 1–548.
- НИКОЛИЋ, Видан. *Моравички и јорњосијуденички говори*. Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 2001.
- ПЕТРОВИЋ, Драгољуб. *О говору Змијања*. Нови Сад: Матица српска, 1973.
- ПЕТРОВИЋ, Драгољуб. *Говор Баније и Кордуна*, Нови Сад – Загреб: Матица српска – Просвјета, 1978.
- ПЕЦО, Асим. „Говор источне Херцеговине.“ *Српски дијалектолошки зборник* 14 (1964): 1–200 + карта.
- ПЕЦО, Асим. „Икавскошћакавски говори западне Босне (II дио: Акцент, Облици, Текстови).“ *Босанскохерцеговачки дијалектолошки зборник* 3 (1982): 7–258.
- РАМИЋ, Никола. „Ливањско-дувањски говорни тип.“ *Српски дијалектолошки зборник* 46 (1999): 263–426.
- РЕМЕТИЋ, Слободан. „Говори централне Шумадије.“ *Српски дијалектолошки зборник* 31 (1985): XIX + 555.
- РУЖИЧИЋ, Гојко. „Акцентски систем пљеваљског говора.“ *Српски дијалектолошки зборник* 3 (1927): 113–176.
- СИМИЋ, Милорад. „Говор села Обади у босанском Подрињу.“ *Српски дијалектолошки зборник* 24 (1978): 1–124.
- СТАНИЋ, Милија. „Ускочки акценат.“ *Српски дијалектолошки зборник* 28 (1982): 63–191.

* * *

- ВАОЋИЋ, Josip. „Ikavskošćakavski govor u okolini Dervente.“ *Bosanskohercegovački dijalektološki zbornik* 4 (1983): 7–208.
- ВЈЕЛАНОВИЋ, Živko. *Imena stanovnika mjesta Bukovice*. Split: Čakavski sabor, 1978.
- ВАЛЈЕВАЦ, Naila. „Govor u slivu Lašve.“ *Bosanskohercegovački dijalektološki zbornik* 9 (2002): 3–290

MARETIĆ, Tomo. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. – 3. izd. Zagreb: Matica hrvatska, 1963.

FILIPOVIĆ, Milenko: „Prilozi etnološkom poznavanju severoistočne Bosne.“ *Građa ANU BiH* 6. Odjeljenje društvenih nauka, knj. 12 (Sarajevo, 1969): 1–169.

Резюме

Милан Драгичевич

МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ГОВОРА СЕРБОВ ТРЕХ ПОСЕЛЕНИЙ В СЕВЕРНОЙ БОСНИИ

В работе представлены важные морфологические особенности говора жителей трех сербских поселений в окрестностях Дервенты (небольшого города в северной Боснии), расположенных по правому берегу среднего течения реки Укрины, в крае, который также называется Крнин или Вакуф. Изложенные данные показывают, что в говоре жителей этих поселений в большинстве случаев наблюдаются диалектные особенности, которые характерны для северо-западной группы говоров герцеговинско-краинского (восточно-герцеговинского) диалекта, но в склонениях являются и некоторые особенности характерны для говоров юго-восточной группы этого диалекта.

МИТРА РЕЉИЋ*

Универзитет у Приштини са привременим

седиштем у Косовској Митровици

Филозофски факултет

Одсек за руски језик и књижевност

КРИПТОГЛОСИЈА КАО САСТАВНИ ДЕО ЈЕЗИЧКОГ ПОНАШАЊА СЛАВОФОНЕ ПОПУЛАЦИЈЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ**

Перманентна животна несигурност какву су у ближој и даљој прошлости подстицале окупацијске прилике, међуетнички неспоразуми и озбиљне друштвене кризе, наметала је словенској популацији на Косову и Метохији мању или већу потребу за прикривањем језичког идентитета. Таква потреба нарочито је дошла до изражаја крајем прошлог и почетком овог века, када је српски језик постао средство идентификације људи непожељне националне припадности и када се због његове употребе неретко губио живот. Циљ овога рада јесте да дату појаву, терминолошки одређену као *криптоглосија*, опише те уз илустровање примерима ближе објасни. У том смислу, на темељу материјала прикупљеног корелационим (уз примену првенствено анкетне технике) и методом посматрања, предочавају се узроци, манифестације и надамсе штетне последице овог феномена.

Кључне речи: криптоглосија, англофона криптоглосија, нелингвалност, криптохришћанство, комуникацијска изопштеност, језички идентитет, етнонационални идентитет, језичко понашање, ставови према језику.

Под равноправношћу језика у оквиру шире заједнице подразумева се у првом реду законско регулисање и, у највећој могућој мери, практично омогућавање њихове функционалне равноправности као и комуникацијске једнакости језичких представника. Чињеница је,

* hvostanskazemlja@gmail.com

** Рад је настао у оквиру рада на пројекту 178021 *Опис и стандардизација савременој српској језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

међутим, да и при сасвим задовољавајућим формално-правним решењима те најбољим намерама законодавца пуну једнакост језика и њихових корисника у етнонационално хетерогеним заједницама није лако остварити. Изостанак истинске комуникацијске равноправности Р. Бугарски види као директну последицу „razlike između formalne i funkcionalne ravnopravnosti jezika“, следствено чему неравноправност језичких представника гдекад може проистацати чак из претходно остварене формалне равноправности језика (BUGARSKI 1997: 21).

С друге стране, свет обилује примерима свесног кршења људских и језичких права, како појединаца, тако група и целих народа. Познато је да су бруталном поништавању идентитета других, међу осталима, прибегавала или прибегавају и она друштва, можда и по највише она, која верују да су достигла највиши степен цивилизације. У процесу насилне акултурације, деца, на пример, Индијанаца, усељеника и других идентитетски непожељних група била су изложена најразличитијим врстама тортуре, почев од испирања уста сапуном за изговорену реч матерњег језика (KRISTAL 2003: 120) до ускраћивања хране, батинања и сл. Финска научница Т. Скутнаб-Кангас указује тако на трагичне случајеве деце Навахо Индијанаца која су, будући одвојена од породице, свој језик заборавила, а енглески притом никад нису научила, те су и израсла у нелингвалне, односно људе без језика (SKUTNAB-KANGAS 1991: 360).

Казнени поступци какве представљају наведени и сијасет сличних примера имали су за циљ брзу и неупитну асимилацију мањинске популације, без намере и њеног физичког елиминисања, мада у периоду колонијалних освајања ни такви случајеви нису изостали.

Отворени атак на српски језик у следу којег је највидљивије манифестована функционална неравноправност српског језика и комуникацијска изопштеност његових корисника на Косову и Метохији имао је другачије мотиве и појавне облике, па, сходно томе, и другачије последице. У исто време, пресију над српским језиком прати, барем на први поглед, парадоксална чињеница да се он нашао под ударом групације која је, поред косметских Турака, у највећем представљала корпус билингвала за које се не може рећи да су српски језик учили под присилом, јер све да су се придржавали уставних одредби (а нису), оне су их у подужем периоду такве обавезе практично ослобађале (в. БРБОРИЋ 2000: 223–230, 227).

У вези са косметским феноменом намећу се два проста питања. Прво гласи: Да ли би континуирано угрожавана мањина (како се че-

сто жели представити) уопште стекла прилику да угрози титуларни народ и његов језик? Зашто, на пример, такву прилику нису стекли Индијанци (иако би она у доброј мери представљала извесно задовољење правде) и бројне друге истински угрожене групе широм европског и америчког континента? Нису зато што је, најпре, физичким десетковањем дате популације а потом присилном асимилацијом њиховог малобројног потомства и другим механизмима поништавања идентитета, јачи свео њихов демографски потенцијал на меру адекватну унапред омеђеном простору резервата који онемогућава свако национално „буђење“. Према томе, сувишна су било каква додатна објашњења прилике која се указала косметским Албанцима. Друго питање би било: Зашто је албанска национална мањина са таквом страшћу и одлучношћу атаковала на српски језик? Одговор на исто такође не изискује посебан напор. Зато, наиме, што је код Албанаца постојала пуна свест да се обрачунавају, не са групом исфабриковане традиције и културе, већ са историјским народом који се, захваљујући управо тој чињеници, упркос свему, на косовскометохијском простору одржао до данас. Притајена мисао о српском језику као престижном који је једне подсећао на властито порекло а друге, ништа мање, на књижевно-преводиљачку, глумачку и другу оствареност,¹ мисао која је у периоду најбруталнијег терора над српским језиком, ту и тамо, израђала на површину, била је, колико год изгледало противречно, додатни импулс да се у интересу замишљеног вишег циља са српским језиком засвагда „раскрсти“, а тиме, у не малом броју случајева, и са властитим унутарњим, без сумње ометајућим, „другим“. Овоме у прилог иде чињеница да већини албанских интелектуалаца и добрих познавалаца српског језика никада није сметало континуирано подстицање језичке мимикрије код самих Срба.

Успостављањем међународне управе на Косову и Метохији, једна од првих уредби Цивилне мисије УН предвиђала је равноправност службене и јавне употребе албанског и српског, а у домену административног управљања – и енглеског језика. Будући уверени да је, с тачке гледишта њихове надлежности и, посебно, (не)заинтересованости за решавање проблема, формално обелодањивање једнакости језика сасвим довољно, представници дотичне администрације нису

¹ Респектабилан степен познавања српског језика какав су, попут Есада Мекулија и неких других, поседовали поједини албански ствараоци, а што се најбоље запажа у њиховим преводима народног песништва, свакако није карактеристично за омражене језике и оне савладаване из страха.

се обазирали на чињеницу потпуне функционалне неравноправности српског језика, с обзиром да су изгоном његових корисника те до краја спроведеном културно-образовном, информативном, економском и политичком изолацијом остатка говорне популације, претпоставке за исту биле искључене. Практична легализација функционалне неравноправности примарни ослонац је имала у комуникацијској изопштености српских говорних представника, докле да су ови за изговорену реч матерњег језика кажњавани смрћу. „Nigde se ne može videti toliki strah među pripadnicima manjina od uznemiravanja ili napada, i to samo zbog svog identiteta ili zbog jezika kojim govore“ – истиче К. Болдвин (BOLDVIN 2006: 36), подсећајући истовремено да су међународне власти, неспремношћу да „identifikuju ili uhapsе odgovorna lica“, практично одобриле прогон становништва (Ibid.: 21–22).

У присуству, дакле, УНМИК-а (United Nations Mission in Kosovo) и КФОР-а (Kosovo Forces), српски језик на Косову и Метохији, уместо комуникацијског, постаје, пре свега, средство идентификације људи с циљем њиховог прогона, киднаповања и убијања. То конкретно значи да су, као стварне и потенцијалне жртве, Срби препознавани не само на основу њиховог несмотреног вербалног испољавања већ и на основу мноштва других показатеља (или претпоставки) идентитета – иконичног знаковља (амблема на одећи, на пример), затим различитих симбола попут крста о врату, марке аутомобила у којем би се затекли и сл. У, слободно се може рећи, колективном атаку на српски народ и његов језик – говорени, писани, знаковни, поред Срба, страдали су и други, ако су се овим или њему сродним језиком неопрезно послужили. Бугарин, на пример, који се огласио на матерњем језику убијен је „највероватније због тога што су мислили да је у питању Србин“ – оправдавајуће је саопштио тадашњи шеф Цивилне мисије Бернар Кушнер.² Поједини представници бошњачке популације на Косову и Метохији страдање својих сународника такође објашњавају несрећном случајношћу да њихов – босански језик „личн на српски“. У вези са тим, међу другим сличне садржине, илустративна је изјава припаднице бошњачке заједнице из Пећи:³

² *Политика*, 13. октобар 1999, стр. 15.

³ Прва два примера која у сврху илустрације наводимо у раду, преузета су из публикације *Etničke zajednice na Kosovu (2003 i 2004)*. – Београд: Fond za humanitarno pravo, 2005, односно часописа *Alem*, док су остали из корпуса грађе коју смо сами прикупили на различитим локацијама.

- [1] *После раја убијено је 54 или 57 Бошњака. Главни узрок репресије је језик. Многи Албанци мисле да је то српски, али то није истина.*⁴

У језичком идентитету виде првенствени узрок страдања својих сународника и Бошњаци из Ђаковице:

- [2] *Ђаковчани су највише страдали. Зајо што им је, ирејис-стављам, смејоо наш језик... Шефхет Цановић, ушницајни члан СДА на нивоу Косова, узели ја и још се нишја не зна о њејовој судбини... Наспрагала је још једна Бошњакиња која није знала албански. Њу су ликвидирали. Тукли су Алију Кољеновића након раја мислећи да је Србин... Смејало је свима да се говори на босанском ујоређујући ја са српским.*⁵

С теоријске тачке гледишта, наведени примери представљају необичне, условно речено, говорне догађаје, силом прилика инициране с једне и сасвим неочекиване за другу страну. Примарно декодирано значење примљене поруке своди се на идентификацију енкодера, односно на појам *српски*, тачније *Србин/Српкиња*. Или, посматрано са аспекта четири фазе интеракције које утврђује Б. Стојковић (Стојковић 2002: 30), она започиње и завршава се већ на првом – нивоу узајамног опажања. Неодобравање језика, у првом реду значи неприхватање Србина или, по извесним параметрима, њему претпостављеног блиског. Уколико је искључена та блискост (словенска, на пример, припадност), показана уверљива дистанцираност од свега што је српско, или пак, уколико се у односу на поједине делове словенске популације још увек рачунало на фактор привлачења, онда је српски језик био мања сметња, односно могао се ту и тамо толерисати. У прилог овоме је чињеница да су у, по српски језик и народ, најпогубније време поједини Албанци јавно проговарали српски. Српским језиком су се, такође без икаквих последица, могли споразумевати, рецимо, Њујорчанин и Албанка (пример смо својевремено забележили у приштинском Универзитетском насељу). Разлог је био прост: први није знао албански нити девојка енглески. Српским, пак, који је Американац колико-толико научио претходно службујући у Босни, а млада Албанка у својој кући, обоје су се како-тако служили.

С друге стране, Србима, уколико је унапред био познат њихов национални идентитет, ни познавање албанског често није било ни

⁴ Etničke zajednice na Kosovu, 73.

⁵ *Alem*, 24. januar 2004, br. 119.

од какве помоћи. Прогнана Урошевчанка, привремено смештена у избегличком кампу на Брезовици, о томе каже:

- [3] *Нема везе, мој џајџа је знао шийџарски џа су џа ранили... Значи, нема никакве везе, они су знали да си џи Србин и без обзира ако знаш албански, знају да си Србин и џиу нема џриче.*

Разумљиво је да су предочене околности изнудиле потребу за скривањем језичког идентитета, на исти начин на који је при османској власти силом прилика прикривана конфесионална припадност, позната под називом *криџџохриџџансџџво*. Међу онима који су, опширније или у напоменама, писали о овом, у косовскометохијској области нарочито раширеном феномену, поменућемо С. Скендија (SKENDI 1967), О. Зиројевић (ZIROJEVIĆ 2003), А. Урошевића (УРОШЕВИЋ 2001), П. Бартла (БАРТЛ 2001), А. Турка (TURK 1973). У најкраћем, реч је о томе да су исламизовани делови косметске (већином албанске, али и словенске) популације јавно наступали као муслимани и, у исто време, кријући настављали хриџџански живот (крпштавали децу, венчавали се у присуству свештеника, обележавали крсну славу и др.).

"The crypto-Christians lived in regions near those inhabited by Moslems and professed Islam, but satisfied their consciences by practicing Christianity in private. They emerged in periods of outbursts of anti-Christian fanaticism. In the north the crypto-Christians were concentrated in the Pashalik of Prizren; they were called *laramanë* (motley), and they lived chiefly around Ipek and in the plain of Kosovo" (SKENDI 1967: 12).

Скривање словенске етнолингвистичке припадности, најочигледније манифестовано почетком овога века, терминолошки смо, користећи се управо наведеним термином, одредили као *криџџо-словенсџџво*, а нелингвално понашање на јавним местима, као и све мимикријом обележене билингвалне ситуације⁶ означили скупним називом *криџџоџлосија*.

Термин криптоглосија (cryptoglossia) среће се у литератури која првенствено долази с англоамеричког подручја, и то поглавито у студијама и чланцима који се баве развојном психологијом деце, а означава, пре свега, тајни језик (secret language) близанаца. Поред овог, у мноштву расправа присутног термина, попут, на пример, текста групе аутора на челу са М. Рутером (RUTTER, BOLTON et al. 1999), као синонимичан се користи и термин криптофазија (crypto-

⁶ Непосредно по доласку међународних снага турски језик, на пример, такође је био изразито непожељан у градовима Космета.

phasia), а којим углавном оперише К. Готесман (Gottesman 2006), али и други, како већ прецизирају Е. Нобл и Л. Соргер: "The medical terms for invented twin speech are *idioglossia* and *idiolalia*. Sometimes it is called *cryptophasia* or *cryptoglossia*..." (NOBLE, SORGER 2003).⁷

Очигледно је да се, типолошки шире посматрано, криптоглосија код близанаца може сврстати у ред феномена какав је тајни језик грађевинских мајстора (*бањачки*, на пример, у западној Србији, или *бошкачки* у Средачкој жупи и Сиринићу), затим тајни језик некадашњих варошких трговаца, жаргон лопова, затвореника и сл., те да, осим обележја „скривен“ у основи термина, има мало заједничког са криптоглосијом о којој у раду говоримо. Реч је, дакле, о криптоглосији као језичкој скривености – тајновитости, насупрот криптоглосији која означава скривање језика као таквог. Криптоглосија у првом случају представља карактеристику, како парова (осим код близанаца она може постојати између другарица, девојке и младића и сл.), тако и различитих социјалних, професионалних те узрасних група, а у другом случају припада домену етничких односа. За разлику од криптоглосије као језичке тајновитости о чему литература пружа довољно података, манифестације последње ређе су предмет стручне обраде, а случај еквивалентан криптоглосији забележеној на Косову и Метохији почетком овог века у студијама које се баве језичком неједнакошћу у свету, барем досад, нисмо срели. Етнојезичка мимикрија војвођанских Немаца о којој говори А. Крел (КРЕЛ 2009), ако у нечему и слична криптоглосији косметских Срба, имала је и практичне мотиве. „Највећи број лица немачке националности која су се определила за останак у Војводини, лишених сопствене економске, политичке и културне елите, притиснутих нимало пријатним искуствима, свесно се определило за прикривање сопственог и јавно испољавање етничког (и језичког – прим. М. Р.) идентитета оних етничких група из непосредног окружења – које су у том трепутку имале повољнији друштвени положај“ (Ibid.: 76–77). „Масовно се изјашњавајући као Хрвати“ (Ibid.: 77), они су у послератној Југославији себи истовремено прибављали статус народа.

Оно што, на крају ове краће дигресије, треба напоменути јесте чињеница да су војвођански Немци (таман као Власи, Цинцари и др.) почетком деведесетих година прошлог века одлучили да „стратегију

⁷ Гдекад се говори и о криптографији (тајнопису) близанаца, па се на интернет сајтовима чак наилази на терминолошку кованицу *ивинијографија* (према *twin* – близанац).

[6] *He, неіо іпреіознаїљивіје су биле іо ношњи, јер жене наше носе ношњу и онда су смеле, јер неће нико на њих да насрне.*

(По ношњи су, дакле, знали да нису Српкиње?)

[7] *Да, га.*

Положај српског језика и његових корисника првих година међународног протектората можда најбоље илуструје понашање, истина ређих, али надасве часних албанских трговаца који су, кришом услужујући Србе, стрепели како за живот купца тако и од одмазде која их је саме чекала уколико се њихово „недело“ открије. Та стрепња очитовала се у наглom прекидању дијалога (ако би у дотад празну продавницу ушао неко од продавчевих сународника), потом дрхтавом исписивању цене намирница на каквом папирићу или дигитрону и кријућем показивању исте.

Други уобичајен начин прикривања националног идентитета подразумевао је употребу туђег, најчешће енглеског језика. Исходи англофоне криптоглосије бивали су различити. Понекад је, на пример, посезање за туђим језиком било од слабе користи, као у моменту јавног усмрђивања професора Драгољуба Башића, на чији је идентитет скренуо пажњу аутомобил марке Застава, у којем се затекао. Накнадни покушај да властити живот заштити уз помоћ енглеског језика, којим је иначе одлично владао, био је узалудан.⁸ У многим другим приликама енглески је некако пролазио:

[8] *Па, оно раније кад је било, две – двехиљаде іпређе іодине, кад је било ітешко креїање и све... Ми који смо знали бар делимично енїлески језик, значи, сїоразумевали смо се на ітај начин иїїо смо корисїили енїлески језик. Понашали се као Енїлези, или ітако нешїїо.*

Као Енглези су се гдекад понашали и људи запослени у међународним организацијама, иако су у односу на друге били у далеко повољнијем положају. О томе наш информатор из Гњилана каже:

⁸ Професор Приштинског универзитета Драгољуб Башић линчован је (након дугог мучења и пребијања уз покличе НАТО! и Смрт Србима!, пуцано му је у главу) у центру Приштине 28. новембра 1999. године наочиглед припадника КФОР-а и УНМИК-а, који нису ни покушали да се супротставе маси и заштите му живот. Будући одличан познавалац енглеског језика (предавао је на Берклијевом универзитету), покушао је да и уз помоћ тог језика завара злонамернике, али је његов препознатљив (Заставин) аутомобил насилно заустављен молотовљевим коктелом. Сведочење о страдању професора Башића може се наћи и у мојој књизи *С душом на іоїтовс*, Косовска Митровица: Градска библиотека „Вук Караџић“, 2005.

[9] *Дешавало се да људи љрикривају своја имена, без обзира што су радили у неким хуманиитарним орјанизацијама. И иду њих двоје, на љример, Срби су, они љоворе на енљлеском.*

О количини страха и тој најновијој улози енглеског језика најбоље говори податак да су и они који су, остајањем у кући, избегавали опасне и понижавајуће ситуације, у својој подсвести на енглески језик ипак рачунали као на могућу меру заштите. Као илустративан наводимо делић сна професорице из Ораховца који је, одмах након буђења, сама забележила (24. фебруар 2003).

[10] *... Нађем се у центру Ораховца, који је сав у неком блаиу. Ходам, оијежано, јер ми ноје заљлављују у што блаио. Долазим до киоска који има услужни љелефон. Ту ради једна девојка... Обрађам се девојци на енљлеском (иначе ља слабо љоворим на јави) и молим је да ми каже љде је зљрага ОЕБС-а. Она се осмехује, зна да сам Срљкиња, и љоказује ми зљрагу ... љреко љушта. Кређем ка љшој зљраги, а љруља младих Шљиљтара ми је све ближе...*

Да је агресија албанских екстремиста првенствено била усмерена на припаднике српског народа, потврђује већ поменути начин заштите којем су прибегавали Муслимани и Бошњаци са подручја Средачке жупе. Ово свакако не значи да је припадништво неком другом етнонационалном идентитету представљало гаранцију сигурне употребе српског језика; мноштво је примера који показују да је он био и остао непожељан сам по себи. С друге стране, треба поменути и поступке оних Албанаца који се нису уклапали у општепрокламовану „језичку политику“. Своје неслагање са њом (макар исказивано само у одсуству сународника) појединци су манифестовали и тако што су, препознавши притајеног корисника српског језика, с албанског сами прелазили на српски.

[11] *Значи, било је доле у једној љродавници, ја сам окренуо на... енљлеском и он је љриметио да сам Србин и, каже, кажи кој број, баш је било љиљање за љаљишке неке сам куйово.*

Криптоглосија која је последњих неколико векова, с времена на време, то јест од једног до другог рата, од једне до друге албанске побуне или иностране окупације, у овој или оној форми, мањем или већем степену, била саставни део језичког понашања косовскометохијских Срба, а која се у најдрастичнијем виду манифестовала крајем прошлог и почетком овога века, има своје видљиве и далекосежне последице. Индикативна је оцена још крепког осамдесетшестогодишњака из Готовуше у Сиринићкој жупи који, осим као партизански

учесник, Други светски рат памти и по шамарима због употребе матерњег језика.

[12] *Видиће, код нас је мртјав српски језик зашто што је био њејшћо јодине њог Турака... Дођу Бујари, шерају нас да њоворимо бујарски, дођу Шийшари, шерају нас да њоворимо албански, дођу Турци... Никад нисмо моли да њоворимо као што шреба.*

Ако и не прихватимо крајње песимистичан став информатора у погледу живота и смрти српског језика на Косову и Метохији, морамо се сложити да су чести периоди изопштавања српског језика – његово затварање у куће, коришћење у грчу и страху, као и његово неприродно, односно присилно замењивање туђим језиком – у великој мери негативно утицали на језичку компетенцију говорних представника.

У истој мери, последице криптоглосије манифестују се на плану двеју основних функција језика, најважније – комуникацијске и, према речима П. Пипера, скоро подједнако важне симболичке функције, а као битног чиниоца стабилности стандардног језика, „који је уз заставу, грб, химну, етноним и нека друга обележја етнокултурног (само)идентификовања такође једна од важнијих одлика националног културног идентитета, поготову у релативно малим народима, где постоји већа опасност од постепеног губљења националног идентитета, а тиме и суштинске промене породичног и личног идентитета“ (ПИПЕР 2010: 69). По мишљењу Р. Бугарског, „Две поменуте функције језика у принципу се складно допуњују и прожимају унутар једне националне групације. Али, када је реч о општењу између више таквих група (...) ствари стоје битно другачије, и ту може доћи до поремећаја у равнотежи ових функција“ (BUGARSKI 1997: 23).

У конфликтним околностима тај поремећај се испољава не само у изостанку међудопуњујуће равнотеже између двеју функција него и у сасвим неочекиваним манифестацијама симболичке функције језика, како у оквиру језичког колектива, тако и у извангрупном смеру. Наиме, свеprisутна свест о угрожености српског језика на Косову и Метохији код његових је српских корисника активирала одбрамбене механизме на, не баш срећан и по језик користан, начин (умножавање стереотипа, суперлативизација, погрешна самоидентификација – „Не бих волео да научим албански језик зато што сам Србин“ и сл.) који је, истовремено, изменио основну сврху симболичке функције. Њено пречесто и транспарентно истицање у оквиру

властитог колектива у датом је случају представљало тек психолошку компензацију због угроженог комуникацијског потенцијала језика. С друге стране, важна намена симболичке функције да репрезентује језик изван језичког колектива, омогући му упоредивост у равни „свог“ и „туђег“ у најпозитивнијем смислу, из наведених разлога је сасвим изостала.

Криптоглосија, без икакве сумње, оставља последице на плану психичког развоја и здравља, како појединаца тако и језичке заједнице у целини, а њено продужено трајање води ка слабљењу отпорности исте и коначном њеном диференцирању на оне спремне да се повинују постојећем стању и друге који то нису. Ставови и понашања који проистичу из такве ситуације, колико год били супротстављени, израз су подједнаке безнадежности; једне, наиме, карактеришу сада нешто измењене форме језичке и сваке друге мимикрије, а друге ирационално и неделатно величање свог и ниподаштавање туђег, углавном језичког, етносног и свега другог што носи албанску ознаку.

Трансформисање ставова и понашања једног дела косметских Срба огледа се у томе да се, уместо англофоне криптоглосије или просте заћутаности, данас све више њих присећа некад наученог или приученог албанског језика, у чему не би било ничег лошег да ситуационо језичко прекључивање није мимикријски мотивисано. Јер, док је деценију раније масовно скривање иза енглеског језика значило очување голог живота, дотле данашње посезање за албанским, чак и у сасвим безопасним ситуацијама које не имплицирају скривеност српског идентитета и у којима албански саговорник (политајац, службеник) сам започиње дијалог на српском језику, поприма карактер интересног прилагођавања где језичко приклањање сигнализира спремност и на другу врсту културног прилагођавања и могућег конвертитства.

Данашња привидна спремност Албанаца да охрабре коришћење српског језика, подстакнута искључиво политичким интересом и сазнањем да су посао у највећем обавили, славофоне житеље Космета, Србе поготово, тешко да може ослободити криптоглосије, јер њихову опрезност диктира животна искуство. Они су, наиме, прилично свесни да би при свакој следећој ескалацији насиља, а она је овде увек очекивана, за изговорену српску реч изнова следила и драстична казна.

Цитирана лијераиура

- БАРТЛ, Петер. *Албанци: од средњеј века до данас* (са немачког превела Љубинка Миленковић). Београд: Слио, 2001.
- БРБОРИЋ, Бранислав. *О језичком расколу: (Социолнџвистички ојлеги I)*. Београд: Центар за примењену лингвистику; Нови Сад: Прометеј, 2000.
- КРЕЛ, Александар. *Ревизијализација еџничкој иденитијетета Немаца у Сремским Карловцима*. <<http://www.doiserbia.nb.rs/mg/doi/0350-0861/2009/0350-8610901071K.pdf>> 15. 09. 2010.
- ПИПЕР, Предраг. *Српски између великих и малих језика*. – 3. допуњено изд. Београд: Београдска књига, 2010.
- УРОШЕВИЋ, Атанасије. *О Косову: анџројојеоирафске сџугије и друји сџисци* (прир. Ј. Ристић и М. Филић). Приштина: Народна и универзитетска библиотека „Иво Андрић“. – Институт за српску културу; Гњилане: Књижара „Свети Сава“, 2001.

* * *

- BOLDVIN, Klajv. *Manjinska prava na Kosovu pod међународном управом – извештај 2006* (с енглеског превела Станка Параћ Дамјановић). <http://www.infocentar.libergraf.rs/documents/MRGKosovoReport_Serb.pdf> 10. 07. 2010.
- BUGARSKI, Ranko. *Jezik od mira do rata*. Sabrana dela, knj. 11. Beograd: Ћigoja štampa – XX vek, 1997.
- GOTTESMAN, Karen. *Raising Twins after the First Year: Everything You Need to Know about Bringing Up Twins – from Toddlers to Preteens*. New York: Marlowe & Company, 2006.
- KRISTAL, Dejvid. *Smrt jezika* (s engleskog превела Aleksandra Bajazetov-Vučen). Beograd: XX vek, 2003.
- NOBLE, Elizabeth and Leo Sorger. *Having Twins and More: A Parent's Guide to Multiple Pregnancy, Birth, and Early Childhood*. – 3rd ed. New York: Mariner Books, 2003.
- RUTTER, Michael and Patrick Bolton, Richard Harrington, Ann Le Couteur, Hope Macdonald, Emily Simonoff. *Genetic Factors in Child Psychiatric Disorders*. – I.A. Review of Ressearch Strategies. <<http://onlinelibrary.wiley.com.do/10.1111/j.1469-7610.1999.tb02272.x/bstract>> 02. 11. 2010.
- SKUTNAB-KANGAS, Tove. *Bilingvizam da ili ne* (s engleskog превела Lidija Dmitrijević). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1991.
- SKENDI, Stavro. *The Albanian National Awakening 1877–1912*. Princeton: Princeton University Press, 1967.

- STOJKOVIĆ, Branimir. *Identitet i komunikacija*. Beograd: Fakultet političkih nauka – Čigoja štampa, 2002.
- TURK, Alojz. *Letnica: Marijansko hodočasničko svetište – Ekumenski centar na Kosovu. Majka Božja Crnogorska – Letnička Gospa*. Beograd: Blagovest, 1972.
- ZIROJEVIĆ, Olga. *Islamizacija na južnoslovenskom prostoru: dvooverje*. Beograd: Srpski genealoški centar, 2003.

Summary

Mitra Reljić

CRYPTOGLOSSIA AS PART OF LINGUISTIC PRACTICE OF THE SLAVOPHONE POPULATION OF KOSOVO AND METOHIJA

Due to frequent interethnic crises, territory occupations and other similar life circumstances, the Slavic population of Kosovo and Metohija, particularly the Serbs, have been too often forced to disguise their linguistic and national identities. In terms of its range of practice and of aspects of manifestation, this phenomenon, here referred to by the term *cryptoglossia*, was especially evident in the early post-conflict period at the end of the 20th and the beginning of the 21st century. The paper discusses the causes, different aspects of manifestation, and consequences of the phenomenon, illustrating them with a number of examples taken from our study material.

АКАДЕМИК АЛЕКСАНДАР МЛАДЕНОВИЋ
(25. 8. 1930 – 6. 4. 2010)

Велики губици, један за другим, упорно и све учесталије погађају српску науку о језику. У Београду је 6. априла 2010. године изненада преминуо великан српске лингвистике академик Александар Младеновић, доктор филолошких наука, редовни професор Новосадског универзитета у пензији, редовни члан Српске академије наука и уметности, почасни доктор наука Универзитета у Лењинграду (данас Санкт Петербург) и Софијског универзитета, члан Међународне комисије за словенске књижевне језике при Међународном комитету слависта. Завидни допринос струци и науци пратила су и заслужена признања, међу којима се истичу: Октобарска награда за науку Новог Сада (1969), Тринаестојулска награда Црне Горе „за научно стваралаштво из филологије и лингвистике“ (1990) и – исте године добијена – Повеља са сребрном плакетом Скупштине Универзитета у Новом Саду „за изузетан допринос и остварене резултате у раду и развоју Универзитета у Новом Саду“. Године 2007. беспрекорно урађена књига *Повеље и њихова историја Стефана* проглашена је Издавачким подухватом године на Сајму књига у Београду.

Академик Александар Младеновић је рођен 25. августа 1930. године у Битољу (у скромној и угледној српској радничкој породици), где је завршио основну школу, а гимназију у Крушевцу, старој српској престоници, у којој се породица Младеновић нашла након априлског слома и окупације земље 1941. године. Дипломирао је 1954. године на Филозофском факултету у Београду, а докторирао 1963. са темом *О народном језику Јована Рајића* на Филозофском факултету у Новом Саду, где је и провео радни век: од 1956. као асистент, од 1963. у звању доцента, од 1968. као ванредни, а од 1973. године – редовни професор. Пензионисан је 1996. године. Од 1973. г. с једном трећином радног времена запослен је, у својству начелника

Археографског одељења Народне библиотеке Србије, где је веома успешно руководио дугорочним капиталним пројектом *Опис ћирилских рукописа у земљи и српских у иностранству*. Професор Младеновић је, по позиву, држао предавања на универзитетима у Сарајеву, Скопљу, Нишу, Кракову, Варшави и Лењинграду (данашњем Санкт Петербургу). Са рефератима је учествовао на многим научним скуповима у земљи и иностранству, укључујући и међународне конгресе слависта у Прагу 1968, Варшави 1973, Загребу 1978, Кијеву 1983, Софији 1988. Професор Младеновић је био члан редакције више научних часописа: *Јужнословенској филолоји*, *Зборника Матице српске за филологију и лингвистику* (главни уредник), *Српској дијалектолошкој зборника* (главни уредник), *Ковчежића*, *Археографских њилоја* (главни уредник и један од покретача овога гласила). Раније је дуго био члан редакције *Годишњака Филозофској факултета у Новом Саду* и *Прилоја проучавању језика* (главни уредник). Био је и члан више научних одбора Српске академије наука и уметности: Међуакадемијског одбора за дијалектолошке атласе (председник), Међуодељенског одбора за проучавање Косова и Метохије (председник), Старословенског одбора (председник), Одбора за фототипска издања, Одбора за критичка издања. Академик Младеновић је био члан и председник Одбора Славистичког друштва Србије за награду „Павле Ивић“. Био је дугогодишњи члан сарадник Матице српске, а у више наврата и члан Управног одбора. Шестог априла 2010. године из овоземаљског света се изместио и члан Његошевог одбора Матице српске и главни и одговорни уредник првог броја *Његишевој зборника Матице српске* (2010), чији излазак из штампе уредник није дочекао. За дописног члана САНУ професор Младеновић је биран 1997, а за редовног – 2003. године.

Академик Александар Младеновић се уписао у ред малобројних свестраних истраживача историје српског језика. Он се успешно огледао у испитивању историје народног језика, као и историје књижевних идиома којима су се Срби служили од почетка своје писмености до времена завршног чина Вукове делатности. У Младеновићу је право тумача нашла наша писана реч „од Кулина бана“ до Вукових дана. Струку је задужио значајним прилозима из проблематике српскословенског језика, српске варијанте „заједничког књижевног језика у ареалу *Slavia orthodoxa*“. Српскословенска етапа у српској писмености у Младеновићевим радовима посматрана је свестрано: од замршених историјских и културних прилика у којима писменост стиже и до Срба, питања алфабета у тим почетним данима,

питања путева адаптације, односно фонолошког посрбљавања старословенског језика, у шта спада и екавизам тога језичког типа, иманентна особина српске писмености од средњег века па све до данас (*Екавизам – традиционална особина српској књижевној језика* [2001])¹, као и вокализација слабог полугласника, једна од најочигледнијих дистинкција према суседним редакцијама првог књижевног језика код Словена (*Најомене о српскословенском језику* [1977]; *О неким особинама српскословенској језика после XIV века* [1980]; *Зайиси из XVI, XVII и XVIII века у рукојисним књијама манастира Грачанице* [1980]; *Белешке о графији и језику у „Жијију Сјефана Дечанској“ Гријорија Цамблака* [1981]; *Прејисотјавка о вокализацији јолујласника у Жијију Сјефана Дечанској Гријорија Цамблака (Прејис из јоловине XV века у манастиру Дечани)* [1984]; *Српска редакција српскословенској језика — неке јојшврде из шексјова XVIII века* [1986]; *Неколико филолошких најомена уз „Немањино жијије“ Сјевана Првовенчаног* [1986]; *Неке филолошке и грује најомене уз „Царосјавник манастира Сјуденице“* [1986]; *Филолошке најомене уз два најсјарија српска зайиса о Косовском боју* [1989]; *Међусобни односи српској и српскословенској језика и неке најомене о сјарој ћириличкој графији* [1989]; *Неке језичке особине Жијија краљице Јелене архиејискоја Данила II* [1991]; *О једној јласовно-јравојисној особини српских рукојисних књија XIV века* [1994]; *Неке српскословенске особине у рукојисима дијака Симеона* [1995]; *О неким јишиањима сјварања српске редакције сјарословенској језика* [1995]; *Српска редакција сјарословенској језика и ујојшреба само јшанкоја јера у јисању* [1997] итд.). Српскословенску баштину Младеновић је сагледавао у контексту ћирилско-методијевске писмености као целине, интересујући се посебно за српско-бугарске културне везе од раних времена, најконкретније оличене у утицају источних суседа на алфавет у држави Немањића. Српскословенску традицију Младеновић систематски прати све до њенога званичног краја, до Велике сеобе 1690. године и стваралаштва Гаврила Стефановића Венцловића, који, игром судби-

¹ Библиографски подаци дају се упрошћено будући да је библиографија академика Младеновића објављивана у више наврата. В. нпр.: *Библиографија радова професора др Александра Младеновића*. – Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад, 1990, књ. XXXIII, 2–17; *Александар Младеновић. Дојисни члан. Библиографија*. – Српска академија наука и уметности. Годишњак CIV за 1997, Београд, 1998, 498–524; *Александар Младеновић. Реговни члан*. – Српска академија наука и уметности. Годишњак CX за 2003, Београд, 2004, 305–340.

не, није дочекао да му се за живота штампа ниједно дело, ниједна реч. У Младеновићевим радовима је објашњено и зашто и како су поједине, првенствено лексикализоване српкословенске црте и појединости преживеле рускословенску, славеносрпску, доситејевску етапу у развоју српског књижевног језика, као и Вукову реформу и сачувале статус у данашњем српском стандардном језику (лексема типа: *ваздух, васкрс, вайиши, нужда, сушии, сушишина, свешћеник, савет, сабор, ойишина* и сл.).

Изучавању српске писане баштине академик Младеновић је додатно допринео у својству начелника Археографског одељења Народне библиотеке Србије, где је пресудно помогао да се покрене часопис *Археографски њрилози*, „по својој стручној и научној физиономији на јужнословенским просторима јединствен зборник“, а тиме и развој археографских студија код нас. У часопису који је под Младеновићевим уредништвом држао статус уреднога годишњака прилоге су објављивали агилни сарадници Одељења и компетентни аутори са стране. Истраживачи окупљени у Одељењу преданим радом на опису старих српских рукописних и штампаних књига сачуваних у нашим и иностраним збиркама на страницама часописа су обелоданили обиље дотад непознатих чињеница. Њихов рад, како сами истичу, „био је инспирисан, подстицан и усмераван, а њихово знање обогаћивано од стране професора Младеновића“, који је у *Археографским њрилозима* објавио четрдесет седам радова и ситнијих прилога.

Озбиљним помацима у познавању развоја народног језика од најстаријих времена, од епохе која претходи писмености, воде Младеновићеви прилози, од којих наводимо: *Преџиосџавка о сџарој измени иницијалној в- са слабим џолуџласником у једном делу срџскохрваџској језика* (1981); *О ближем џознавању времена вокализације џолуџласника у исџочном делу џиџокавској наречја* (1982); *Преџиосџавка о једној џласовној особини у Повељи бана Кулина* (1989); *Прилоџ џумачењу џосџанка џениџивној мноџинској насџавка -а у једном делу срџској језика* (1992). Изврсна упућеност у токове тзв. органске историје српског језика, сажета у енциклопедијски чланак *Елементи џиџорије срџскохрваџској језика* (1971), олакшавала је генерацијама студената савладавање сложене научне материје. Академик Александар Младеновић је био и одлично обавештени дијалектолог, све у складу са визијом свога старијега колеге и узора Павла Ивића, да су дијалектологија и историја језика комплементарне научне дисциплине, у упрошћеној пројекцији „ивићевски“

искаzano: „два лица исте ствари“. Дијалектолози су професору Младеновићу, између осталог, дужни и за термин „јекавско јотовање“.

Тежиште изузетно плодног научног рада академика Александра Младеновића почива на књижевном језику Срба у предвуковском периоду, где је урадио више него сви његови претходници заједно. Статус родоначелника новосадске филолошке школе стекао је завидним научним опусом и великом, најнепосреднијом заслугом за заокрет код Срба на пољу истраживања писане баштине. У реферату за избор професора Младеновића за дописног члана САНУ академик Павле Ивић подсећа на слабу испитаност „књижевног језика Срба у предвуковском периоду“, који је „остао све доскора готово потпуно непроучен“. Немила истина се у реферату објашњава комплексношћу и тежином саме проблематике и чињеницом „да се победничка вуковска струја с презиром односила према стварности коју је збрисала са лица земље. Радови А. Младеновића донели су преокрет у том погледу. Он је смело пришао замршеном клупку појава, пркосећи укорењеним предрасудама. О тој тематици написао је многоструко више него што је пре њега било написано“. Разлози заостајања несумњиво леже и на дугу плаћеном „језичком заједништву“ са народом другачије културе и – показаће историја – другачијих политичких амбиција, на дугу времену у коме су Срби, стицајем околности, обрађивали туђе на уштрб свога. Да је у проучавању писане, као и усмене баштине заједничког језика тежиште дуго било на западним крајевима, показује и библиографија А. Младеновића, чија су три прва рада посвећена чакавској проблематици. На „домаћи терен“ младог научника ће, по његовом личном исказу, срећом, благовремено и свакако не случајно, усмерити његов старији колега и узор, професор Павле Ивић. Почетак нове ере у испитивању српске писане баштине био је силовит: Младеновићева узорно, крајње савесно и минуциозно рађена књига *О народном језику Јована Рајића* (1964). Висок ниво научне обраде, удружен с пословичном акрибијом, прати рад великог научника током целе више него успешне наставно-научне каријере. Нижу се радови о језику више или мање познатих, али и непознатих писаца и културних стваралаца предвуковског периода. Млади Младеновић дужну пажњу поклања Орфелиновом језику: *Прилоі проучавању Орфелиновој језика* (1960); *О неким рускословенским и српскохрватским језичким особинама у Орфелиновом „Мајазину“* (1970), рукописима Доситеја Обрадовића (три прилога само у 1961. години). Не само за мање упућене Младеновић долази до изненађујућих открића испи-

тујући језик митрополита Стратимировића, љутог противника Вука Караџића: *Народни језик у њесми „Љубосава и Радован“ митрополиџа Сџевана Сџраџимировића* (1971). Ређају се прилози о језику фрагмента познатих *Мемоара* проте Матеје Ненадовића (1978), о славеносрпским цртама у граматичи Димитрија Милаковића (1981), о језику Стеријиног *Романа без романа* (1982). Свој део дуга најзаслужнијима за васкрс Србије на почетку XIX века професор Младеновић је намирио и радовима: *Караџиер језика у њрвим њисмима српских усџаника из 1804. џодине* (1983); *Језик неких њисама српских усџаника из времена Боја на Чеџру* (1989). Несумњив искорак у методологији проучавања језика предвуковског периода професор Младеновић прави „уводећи егзактне статистичке поступке уместо традиционалних импресионистичких процена“, поступак који су у својим истраживањима примењивали и његови џаци и сарадници. Статистичка метода се показала драгоценом у испитивању односа између домаћих и рускословенских елеманата у тадашњем језику српских стваралаца. Резултати Младеновићевих истраживања (в. нпр.: *Однос између домаћих и рускословенских елеманата у књижевном језику код Срба џре њејове вуковске сџандарџизације* [1969]; *Норма и књижни језик у сербов во второй половине XVIII – первых десятилетиях XIX вв.* [1976]; *О неким њиџањима џримања и измене рускословенској језика код Срба* [1982]; *Улоја рускословенској језика у формирању српској књижевној језика новијеј времена* [1987]; *Славеносрпски језик у џредвуковском и вуковском џериоду* [1988]; *Роль русской редакциџ старославянског језика в формированиџ сербског литературног језика новой эпохи* [1988]; *Славеносрпски језик у Вуково време* [1988]; *Славеносрпски књижевни језик – џочеџи и развој* [1995]; *Почеџи и развој књижевној језика код Срба новијеј времена. (Друја џоловина XVIII и џрва џоловина XIX века)* [1996]; *Доџринос рускословенској језика формирању српској књижевној језика новијеј времена* [1996]; *О континуиџету у развоју српској књижевној језика (до среџине XIX века)* [2002]; *Неке џаџомене о џроцесу џосрбљавања славеносрпској књижевној језика (груја деџенија XIX века)* [2003] и др.) јасно су показивали како је и којим путем рускословенски, уведен с намером да послужи и као језик књижевности, све више и више србизиран, како је некадашња хаотична мешавина више језичких типова, без икаквог реда и закона, полако прерастала у језички модел са предвидивим омером и типом српских и „туђих“ особина. Академик Младеновић је несумњиво најзаслужнији за постепено, али дефинитивно, уклањање

заблуда и односа према славеносрпској етапи у развоју српског књижевног језика, према језику на којем су се Срби упознавали са научним и културним тековинама просвећеног дела Европе. „Комплексну слику“ предвуковског периода полако је смењивала све јаснија и све изоштренија представа једне стварности. Резултати до којих су дошли професор Младеновић и његови ђаци, његови сарадници и следбеници, водили су неминовном кориговању неких ранијих уверења иза којих није стајало дубље и свестраније понирање у језичку стварност важне епохе из српске културне историје. Ти резултати су и ученог Павла Ивића водили накнадном запажању да је Вук у ствари реформисао доситејевски, а не славеносрпски језик. Та појединост, разуме се, није умањила, није ни окрзнула горостасну фигуру тршићког самоука, али је она дуго била непозната јавности првенствено због некритичког прилаза делу неприкосноведеног Вука. Велики реформатор је, додуше, и сам допринео замагљивању стварности не прихватајући мишљење својих противника „који су тврдили да је доситејевски језик народни“. Родоначелник новосадске филолошке школе несумњиво је најзаслужнији што данас, најкраће речено, можемо говорити о културном и језичком континуитету код Срба од средњег века до наших дана. Резултат полустолетних истраживања језика предвуковске и ране вуковске епохе, испитивања која је започео и у којима је пуних пет деценија предњачио професор Александар Младеновић, доноси пуно покриће сажетој, песнички интонираној оцени угледног писца Меше Селимовића у књизи *За и њојив Вука* (Матица српска, 1967): „Вук није пао с неба, већ је дошао после многих.“ Део Младеновићевих радова посвећених проблематици славеносрпског језичког типа обједињен је у књизи *Славеносрпски језик. Студије и чланци* (1989).

Академик Младеновић припада и кругу водећих његошолога. У ред најбољих и најплоднијих истраживача и тумача дела највећег српског песника увели су га резултати минуциозне филолошке анализе представљени у бројним расправама, а потом обједињени у посебне књиге: *Књија о Њејошу. Студије и чланци* (1989); *Прилози о Њејошу* (1996). Да „тумачењу Његоша краја нема“, показују и Младеновићеве касније објављени радови, од којих ће овде бити поменути: *Неке филолошке и грује најомене уз Њејошев „Горски вијенац“* (1997); *О неким особинама језика Њејошеве „Биљезнице“* (1998); *О неким најоменама уз данашње издање „Горској вијенца“* (1999). Придржавање начела да у језику великог писца, гледано из филолошког угла, нема неважних детаља, свакако је доприносило

успешном исходу око решавања и оних тамних места којима Његошево дело обилује. Академику Младеновићу дугујемо, између осталог, и за два најбоља постојећа издања *Горској вијенца* (1996) и *Луче микрокозма* (1996). На срећу науке, Младеновићево интересовање за језичку баштину Црне Горе не исцрпљује се његушким горостасом. О томе сведоче запажена монографија *Језик владике Данила* (1973), као и низ других прилога, од којих ће овом пригодом бити поменути: *Језик њрију цеклинских њисама из грује њоловине XVIII века* (1972); *Одлике њрафије, њравоњиса и језика у зањису владике Данила о исњрази њоњурица у Црној Гори* (1974); *Белешке о језику и њроблемима њењвој изучавања у „Причањима Вука Дојчевића“ С. М. Љубише* (1974); *О језику њисама из Ријечке нахије с краја XVII века* (1977); *Поњверга суфикса -иц у језику владике Данила* (1979); *О неким зањисима цетњњских владика Данила, Саве и Василија* (1982); *О њроучавању језика сњоменика из Црне Горе (XVI–XIX в.)* (1984). На импозантни дар Црна Гора је узвратила одговарајућим уздарјем – Тринаестојулском наградом.

Родоначелник новосадске филолошке школе крупним словима се уписао и међу тумаче чакавске писане баштине. У том тематском гнезду водеће место, разуме се, држи монографија *Језик Пењра Хекњоровића* (1968). Према мишљењу првог ауторитета српске науке о језику у другој половини двадесетог столећа: „По богатству грађе и солидности обраде то је једна од најистакнутијих студија о језику неког хрватског писца.“ Статус поузданог тумача чакавске писане речи притврђују и други прилози, од којих помињемо: *Фонетске и морфолошке особине Марулићевој језика* (1957); *Консонантска њруња чр- у чакавским сњоменицима XV и XVI века* (1958); *Графија и језик далмањинских чакавских рукоњиса у Архиву Јуњославенске акадњмије* (1959); *О језику Марулићевих њосланица* (1960); *Прилоњ њроучавању чакавских рукоњиса из Далмације. Графија и орњњоњрафија „Сузане“* (1962); *Прилоњ њроучавању чакавских рукоњиса из Далмације (II). Графија и орњњоњрафија „Живоња св. Јеронима“* (1964); *Језик „Живоња свњњњ Јеронима“* (1965); *Прилоњ њроучавању чакавских рукоњиса из Далмације (III). Графија и орњњоњрафија „Живоња св. Кањарине“* (1966); *Пњњање ауњорсњњва њлањњске дванаесњњрачке лењенде о св. Јерониму* (1967); *Покушај реконсњњрукције језика Пењра Хекњоровића у њењвој њесми Николи Нањешковићу од 1541. њодине* (1968). Професор Младеновић је кроатистику задужио и успелим решавањем компликованог питања ауторства легенде о св. Јерониму, а одужио се он и босанским фра-

њевцима, између осталог, и монографијом *О језику Лейойиса фра Николе Лаиванина* (1961).

Извођењу из сенке Саве Мркаља, кључног реформатора српског писма, професора Младеновића је, уз зов здраве научне радозналости, несумњиво водила и урођена, до краја живота верна му пратиља – солидарност са онима који су, нечијом небригом, нехатом, или, не дај боже, свесном намером, обесправљени. Несрећном, а у своме времену једном од најученијих људи Професор се враћао у више наврата (в. нпр.: *Љубомир Стојановић о Мркаљевој и Вуковој реформи српске ћирилице* [1988]; *Сава Мркаљ и његови преходници у реформи прегрдуковске ћирилице* [1967]; *Сава Мркаљ и Вук Караџић — реформатори српске ћирилице* [1979]; *Однос Саве Мркаља према властитој реформисаној ћирилици. (Да ли се Сава Мркаљ одрекао своје азбучне реформе од 1810. године?)* [1979]; *Да ли се Сава Мркаљ одрекао своје азбучне реформе из 1810. године?* (1980); „*Палинодија*“ *Саве Мркаља* [1984]; *Филолошко дело Саве Мркаља* [1984]; *Белешке о језику Саве Мркаља* [1989]; *Павле Соларић, Јован Дошеновић и Сава Мркаљ о српском књижевном језику своја времена* [1991]) показујући и подсећајући зашто *Сало дебелота* јера либо *азбукојројрес* свога аутора чини веома заслужним за „свеобухватну реформу ћирилице намењене српском књижевном језику на народној основи“. У последњој години живота академик Младеновић је омогућио Матици српској да двестогодишњицу гласовите Мркаљеве књижице обележи њеним фототипским издањем, снабденим Професоровим садржајним предговором. У прилозима посвећеним реформи српске ћирилице академик Младеновић је изнео на видело доприносе и осталих Вукових претходника и савременика, међу којима посебно место припада његовом добротвору и мецени Лукијану Мушицком, којему смо, уз захвалност за несебичну помоћ великом реформатору око сакупљања народних умотворина, дужни и за нацрт слова *ђ*, сугерисање око увођења графије *и*, као и фонолошког писања (*Учешће Лукијана Мушицкој у Вуковој азбучној и правојисној реформи 1818. године* [1988]). Није Младеновић пропустио ни прилику да пише о језику Вуковог Јадра из времена рођења будућег реформатора (*Језичке особине Вуковој краја из 1861. године* [1964]).

Академик Младеновић је велику пажњу посветио највећем српском филологу. Даничићевом научном првенцу, књижици *Рајн за српски језик и правојис*, враћао се у више наврата: *Над Даничићевим „Рајном за српски језик и правојис“* (1974–1975); *О језику Даничи-*

ћевој „Раџа за српски језик и њравојис“ (1975); *Најомене о језику Даничићевој „Раџа за српски језик и њравојис“* (1975); *Ђура Даничић и „Раџа за српски језик и њравојис“* (1976); *Даничићева филолошка ариџменџација исџравности Вукове реформе књижевној језика и њравојиса* (1981); *Ђура Даничић. (Поводом сџојодишњице смрџи)* (1982) и др. Нико пре није тако свестрано изанализирао Даничићеву изванредно значајну расправу.

Академик Александар Младеновић се у плејаду великана српске науке о језику понајвише уписао као филолог. Већ далеке 1973. године у реферату за његов избор за редовног професора Павле Ивић пише да кандидатов допринос српској филологији може издржати поређење са учинком једног Даничића. Четврт столећа касније у предлогу за дописног члана САНУ стоји: „Александар Младеновић је један од најплоднијих и најзаслужнијих живих српских лингвиста и најзначајнији историчар нашег књижевног језика после Ђуре Даничића... Од њега почиње нова епоха у проучавању предвуковског књижевног језика код Срба.“ У истом документу се наглашава филолошко умеће кандидата: „Продубљено познавање појединости у језику и правопису оног времена учинило је Младеновића најквалификованијим издавачем таквог дела као што је рукописна верзија *Мемоара* Проте Матеје... Огромни филолошки посао критике текста Младеновић је обавио на узоран начин.“ Наглашено афирмативна оцена, иза које стоји научник одмерене речи, несклон дељењу комплимената без чврстог покрића, исписана је знатно пре круне Младеновићевог филолошког прегалаштва, пре двеју магистралних књига, којима је филологија на највишем могућем нивоу обележила прву деценију трећег миленијума. Реч је о, на практично идентичан начин приређеним, повељама двају српских владара са заласка мањих Србије: *Повеље кнеза Лазара. Текст. Коментари. Снимци* (2003); *Повеље и џисма десџојта Стефана. Текст. Коментари. Снимци* (2007). Наслов монументалних књига открива свеобухватност филолошког и приређивачког поступка: сви споменици, документа доносе се у оригиналној графџији, затим у транслитерираној и транскрибованој верзији, али и „слободније језички осавременејој“, у духу савременог српског књижевног језика. Књиге су снабдевене и драгоценим коментарима и тумачењима богатог ономастичког материјала. „Ове две књиге, једнако величанствене и као научне и као репрезентативне“ на школски начин показују „како се ради и за друге, а не само за себе“ (М. Пижурица). Овако припремљен, њихов садржај постао је доступан посленицима и знатижељ-

ницима без филолошког и лингвистичког образовања. Академику Младеновићу ће свакако бити захвални истраживачи више научних дисциплина: историчари, историчари културе, историчари права, проучаваоци социјалних односа, историчари књижевности, филолози, палеографи, да о дијалектолозима и ономастичарима и не говоримо.

Младеновићево дело доноси образац господствене коректности истинског научника према претходницима, учитељима и узорима у истом послу. Професор је пресудно допринео измештању из Вукове сенке веома талентованог а још више несрећног Саве Мркаља, а захваљујући академику Младеновићу и његовим ђацима и следбеницима, из земље и света, „из анонимности су испливали и многи други заслужни посленици српске културе 18. и 19. века“ (М. Пижурица). Дужну пажњу указао је Младеновић највећем филологу Даничићу, а достојно се одужио и двојици великих претходника новијег датума: приредио је два тома *Целокућних дела Павла Ивића* и пет томова *Изабраних дела Александра Белића*. Није велики научник остао дужан онима на чијим се „раменима пењао“, доказујући на најбољи начин да без континуитета нема озбиљних остварења. Колико је у раду био свестан тога гесла, најнепосредније сведочи цитат из Цвијићеве *Аутобиографије*, наведен на почетку последње Младеновићеве књиге: *Историја српског језика. Одабрани радови* (2008).² Поводом Младеновићевог цитирања Цвијићевог запажања једино се још може, и мора, додати да је Професор стао уз раме својих великих претходника, који се, што је реткост и код великих народа, у непрекидном низу смењују и допуњују већ близу два века.

Дело академика Младеновића је огромно и разноврсно. Пола века преданога рада крунисано је библиографијом досеглом „до скоро 500 јединица“, коју краси двадесетак посебних књига и монографија. Као главни уредник угледних гласила уредио је више десетина томова радова из струке, од чега је већина објављена у издању Матице српске, Српске академије наука и уметности, Народне

² „Сваки научни радник долази од метода и резултата које су други стварали. Сви се ми тежемо једни на раменима других. И људи великих резултата мали су фактори у огромном научном развоју. Научне хипотезе, које чине важне беоује [карике у ланцу] у развоју науке, теку као река: једних неситаје, да их друге смене. Даље, прави научници признају да су кадишћо случајем или неколи срећном оисервацијом, или досејкоком дошли до нових резултата“ (Јован Цвијић, *Аутобиографија и други списи*. – Београд (Српска књижевна задруга), 1965, 300–301).

библиотеке Србије. И по тој делатности академик Младеновић је стао уз раме најбољима које смо досад имали: Александру Белићу и Павлу Ивићу.

Ограниченост простора омогућила је да се само дотакнемо неких важнијих прилога из богатог и разноврсног научног опуса академика Младеновића. Многи радови, чак целе области којима се Професор успешно бавио, савим су остали изван оквира и домаћаја прилога пригоднога карактера, али је и на основу изнетих, овлашно и селективно коментарисаних чињеница савршено јасно како се академик Александар Младеновић сврстао у ред највећих језиколоваца код Срба, како је допринео континуитету, и по обиму и по квалитету, низа великана који од треће деценије XIX века нижу: Ђура Даничић, Стојан Новаковић, Љубомир Стојановић, Александар Белић, Павле Ивић, Александар Младеновић.

*Слободан Реметић**

Академија наука и умјетности
Републике Српске

* profesorremetic@hotmail.com

ДР ДРАГО ЋУПИЋ
(19. март 1932 – 18. јуни 2010)

Некако тихо, али за блиске колеге и пријатеље не и неочекивано, напустио нас је 18. јуна 2010. др Драго Ћупић, научни саветник и дугогодишњи директор Института за српски језик САНУ.

Драго Ћупић је рођен у Загарачу код Даниловграда 19. марта 1932. године. По завршетку ниже гимназије у Даниловграду (1947) и учитељске школе у Никшићу (1951) распоређен је на посао, али је касније уписао студије и завршио српскохрватски језик и књижевност на Филозофском факултету у Београду (1961), гдје је и докторирао 1975. с темом *Говор Бјелойавлића*. У Црној Гори је радио на пословима образовања од учитеља основне школе до професора више педагошке школе. Од 1960. до 1979. године радио је у Републичком заводу за унапређивање школства. Од 1. јуна 1979. Драго Ћупић преузима дужност директора Института за српски језик САНУ и на тој функцији је био све до одласка у пензију 1. августа 1996. године. Ту је прошао и научни пут до највишег научног звања – научни саветник.

Научно дјело Драга Ћупића је велико и разноврсно: његова изабрана библиографија – из које су, дакле, изостављени многи радови који се мање тичу науке о језику, до 2008. године премашује бројку 450¹. Посебно запажене резултате дао је Д. Ћупић у следећим областима науке о српском језику – дијалектологији, ономастици, историји српског језика, као и у проучавању савременог српског стандардног језика и питања језичке културе.

Дијалектологија је грана науке о српском језику у којој је Драго Ћупић одбранио докторат. У овој области он се усавршавао кроз

¹ Ту библиографију, објављену у *Зборнику Института за српски језик САНУ I* (Београд, 2008), који је посвећен управо Драгу Ћупићу, припремила је сарадница Института Драгана Настановић у сарадњи са Драгом Ћупићем.

дугогодишњу сарадњу са најбољим српским дијалектолозима свога времена, а био је и на специјализацији у Институту за руски језик АН СССР и на МГУ М. В. Ломоносов у Москви код Р. И. Авањесова. Уврстио се међу наше најзаслужније посленике у српској дијалектологији управо захваљујући монографији *Говор Бјелойавлића* (Српски дијалектолошки зборник XXIII, Београд 1977, IX + 226). Компетентни су ово дјело оцијенили веома позитивно. Родном Загарачу најљепше се одужио великим *Речником њовора Зајарача*, (Српски дијалектолошки зборник XLIV, Београд 1997, XX + 615), који је урадио заједно са својим рано преминулим сином Жељком Ћупићем. Научна критика га је оцијенила као једно од најбољих дјела у области наше дијалекатске лексикографије: „...Ћупићи су се одлучили за прикупљање и обраду специфичних лексема и специфичних значења речи, оних који карактеришу или, тачније, које су карактерисале загарачку материјалну и духовну културу, одн. целокупан живот у доскора руралном и патријархалном Загарачу и сродном окружењу. У том погледу они су постигли завидан успех, тако да се мало који наш, раније објављен, дијалекатски речник тога, диференцијалног типа може мерити с *Речником њовора Зајарача*“ (Мирослав Николић, у *Јужнословенском филолоју* LIV, стр. 243). Грађу за тај рјечник Драго Ћупић је прикупљао на терену преко тридесет година. На основу тако богате лексичке грађе може се сагледавати и цјелокупна структура овога говорног типа. То дјело се користи свуда у славистичком свијету. Овим својим дјелима Д. Ћупић је дао значајан допринос проучавању српских народних говора у Црној Гори.

Овдје треба бар поменути и значајан допринос Д. Ћупића у раду на дијалектолошким атласима: *Ойшћесловенском линћисћичком айласу* и *Срћском дијалекћолошском айласу*. Уз запажене радове из историјске ономастике Драго Ћупић је дао значајан допринос овој научној дисциплини и радовима из савремене ономастике Црне Горе: о ономастици Загарача, средњег тока ријеке Зете, али су ту и радови из ономастике Србије (ономастика Тамнаве с Посавином, ономастика Богutowца код Краљева). Кад је ријеч о Ћупићевим крупнијим дјелима, треба поменути и књигу *Линћисћички оћлеги о Вуку и Њећошу* (Научна књига, Београд 1988, 220 стр.), у којој се он враћа нашој језичкој и културној прошлости. Такође, Ћупић је написао и књигу о једном од својих учитеља – Михаилу Стевановићу: *Живойћ у знаку науке. Михаило Сћевановић* (Подгорица–Београд 2000, 171 стр.). У нашој средини оваква дјела нису честа.

Драго Ћупић је дао посебно лијеп допринос изучавању проблематике савременог српског језика, језичке норме и језичке културе. Поред научних радова који се баве питањима савременог српског језика годинама је писао и популарне чланке, највише у листу *Политика*, намијењене подизању нивоа језичке културе. Држао је десетине и десетине предавања на разним трибинама у Београду (посебно на трибини Библиотеке *Петар Кочић* и у Библиотеци града Београда, те у Коларчевој задужбини), као и на разним трибинама изван Београда, на радију и телевизији, посебно на првом и другом програму Радио Београда. Из те области он је са Егоном Фекете и Богданом Терзићем објавио три књиге: *Слово о језику* (Београд 1996); *Слово о језику; књија група* (Београд 2001) и *Српски језички савјешник* (Београд 2005). Треба посебно поменути и Ћупићеве радове посвећене проблемима функционисања српског језика прије и после растакања СФРЈ – радове из социолингвистике и језичке политике. У тим радовима он се залагао за то да се језичка политика не ставља у функцију дневних интереса одговарајућих друштвених група на српском језичком подручју, доказивао да је језик првенствено средство комуникације и оруђе културе, а не средство за остваривање политичких интереса. Јавно је негирао, и желио је да се то зна, постојање посебног црногорског језика. Као човјек и лингвиста, он је и ту служио науци и истини указујући на погубност таквога „језичког планирања“.

Драго Ћупић је учествовао са рефератима на великом броју научних скупова у многим научним центрима бивше Југославије и изван ње – да поменемо овдје само оне у иностранству: 13. међународни ономастички конгрес (Краков, Пољска), 9. међународни конгрес слависта (Кијев, Украјина, 1983), 10. међународни конгрес слависта Софија, Бугарска, 1988), 11. међународни конгрес слависта (Братислава, Словачка, 1993), 1. чехословачка ономастичка конференција (Тројановице, 1982), Конгрес словенских култура (Москва, 1992). Сам је био организатор више научних скупова, нпр.: Прва југословенска ономастичка конференција (Тиват, 1975), Први југословенски научни скуп о лексикографији и лексикологији (Београд, 1980), као и један од главних организатора скупа посвећеног стогодишњици лексикографије у САНУ (Београд, 1993). Предавао је по позиву на универзитетима у Москви, Варшави, Кракову, Будимпешти, његови радови објављивани су у научним публикацијама у иностранству – у Русији, Пољској, Бугарској, Чехословачкој, Немачкој, Италији. Био је члан редакција наших реномираних часо-

писа: *Српски дијалектолошки зборник*, *Јужнословенски филолог*, *Наш језик*, у којим је објавио велики број значајних радова. Такође, својевремено је био главни и одговорни уредник часописа *Зборник за језик и књижевност* Друштва за српскохрватски језик и књижевност из Подгорице. Приредио је или уредио више књига из лингвистике, а рецензирао на десетине радова.

Драго Ћупић је, такође, био члан, врло активан, многих научних и стручних тијела, у земљи и иностранству, као што су: Комисија за ономастику при Међународном комитету слависта са сједиштем у Кракову, Комисија за општесловенски лингвистички атлас при МКС (сједиште у Москви), Међуакадемијски одбор за дијалектолошке атласе (при САНУ, као представник Црне Горе), Одбор САНУ за ономастику, Одбор САНУ за Речник српскохрватског књижевног и народног језика, Одбор за стандардизацију српског језика (представник ЦАНУ), члан Друштва за српски језик и књижевност, почасни члан Славистичког друштва Србије, члан Матице српске, члан Његошевог института ЦАНУ, до последњих дана живота врло ангажован у Коларчевој и Вуковој задужбини, члан Удружења књижевника Србије итд. Био је генерални секретар Савеза славистичких друштава Југославије (1965–1969) и секретар Југословенског комитета за словенске културе (1981–1992).

Др Драго Ћупић је задужио нашу културу и великим бројем превода капиталних дјела са руског језика, те редиговањем преведених дела. У овом послу он је дао толико као да му је то било основно занимање током радног вијека.

Изузетна оданост послу, организаторске способности у области науке, толерантност и конструктивност најбоље се потврђују чињеницом да је у више наврата биран за директора Института за српски језик САНУ – Ћупић је најдуже остао на функцији директора Института за српски језик САНУ од његовог оснивања. Он се показао као изванредан организатор научног рада, координатор послова колективног типа, какви су у институтима. Добрим дијелом је Ћупићева заслуга и што је у Институту издавачка дјелатност успјешно пратила научноистраживачки рад.

Др Драго Ћупић нам је свима познат као човјек необичне људске доброте, спреман да се увијек без остатка ангажује кад је некоме требала помоћ било које врсте. За помоћ другима он је увијек имао времена, а својим најтежим проблемима који су га у животу стизали није оптерећивао колеге и пријатеље. Изузетно срдчан од првог сусрета, лако препознатљив по добронамјерности, Драго Ћу-

пић је спадао у данас врло ријетке људе с којима се човјек лако спријатељи, а с којима се пријатељство не може раскинути. Те, код мало кога тако изражене, карактерне особине сретно су се удружиле с марљивошћу и организаторским способностима Драга Ћупића, директора Института за српски језик САНУ. Он је дао велико, значајно и трајно дјело српској филолошкој науци и српској култури, а међу колегама и пријатељима остаће у сјећању и по најљепшим људским особинама.

*Срећо Танасић**

Институт за српски језик САНУ
Београд

* sreto.tanasic@isj.sanu.ac.rs

ЕВА ХАВЛОВА
(5. јули 1929 – 2. април 2010)

Вест о смрти Еве Хавлове није толико изненадила колико је растурила оне који су је познавали. Да јој је здравље било нарушено, знало се већ неко време. Без њеног учешћа у раду и без подстицаја које је давала другима, изврсна брњанска етимолошка радионица, сјајан колектив вредних научника у који је Ева Хавлова уградила читаву себе и чији је стожер била годинама, више неће бити исти као пре. Ева Хавлова је била талентовани лингвиста, надахнути словенски и индоевропски етимолог, а надасве марљиви лексикограф. Њеним одласком славистика и словенска етимологија остају без једног изузетног посленика, а словенска етимолошка лексикографија без великог ударника. Ово није куртоазна фраза којом се испраћа неко ко је зашао у девету дценију живота, већ указивање на несвакидашњу околност да животни и радни елан Еве Хавлове током готово шест деценија бављења лингвистиком никако није јењавао. Напротив. Она је и током последњих десетак година, када је већ увелико зашла у јесен живота, била не само активни учесник различитих догађања на словенској етимолошкој сцени (Славистички конгрес у Кракову 1998, брњански етимолошки симпозијуми 1999, 2002, 2005, 2008, председавање Етимолошком комисијом Славистичког комитета 2000–2004) већ и агилни коаутор и уредник двогодишњих издања свезака старословенског етимолошког речника (*Etymologický slovník jazyka staroslověnského*), писац низа оригиналних радова, рецензент и уредник многих публикација. Таква активност је ретка привилегија оних који никад не губе радозналост и свежину духа.

Ева Хавлова је рођена 5. јула 1929. у Опави, одакле се 1938. преселила у Брно, где је провела читав живот и ту умрла 2. априла

2010. године. Још током основних студија руског и латинског језика (оконачних 1952. године) ушла је и у индоевропеистику, коју је на Масариковом универзитету у Брну тада предавао велики чешки слависта, балтиста и индоевропеиста Вацлав Махек. Од пресудног значаја за њен даљи рад и научни развој био је сусрет са Махеком, као и околност да је 1952. године у оквиру тадашњег Института за славистику основана етимолошка радионица (данас је то Етимолошко одељење Института за чешки језик Чешке академије наука), са задатком да изради етимолошки речник словенских језика (*Etymologický slovník slovanských jazyků*). Махек, који је тим послом руководио, већ 1953. године, ангажовао је Еву Хавлову. Она ће остати верна том задатку, и трајно везана за њега, од почетничког исписивања листића за картотеку (што никада није сасвим престала да ради), преко уређивања пробне свеске тог речника (која је изашла 1966. године), до измене његове концепције¹ и окончања пројекта,² а затим оснивања новог пројекта којим је онда дуго руководила (једно време и званично, а потом изнутра, неформално). Наиме, Ева Хавлова је дошла на идеју – коју је успела и да спроведе – да се огроман материјал сакупљен у картотекама недовршеног речника, као и велики стручни потенцијал дотадашњих сарадника, искористи тако што би се они упослили на изради једног новог етимолошког речника, етимолошког речника старословенског језика. Замисао је била да се глосар тог речника ослони на тада већ скоро окончан, монументални речник старословенског језика (*Slovník jazyka staroslověnského*, који је од 1958. до 1997. године излазио у Прагу, под редакцијом Ј. Курца), и да се у обраду одредница укључе сва актуелна достигнућа словенске и индоевропске етимологије и упоредне лингвистике. Ева Хавлова је са још неколико сарадника већ 1986. године (у часопису *Slavia* 55/4, 337–354) приредила двадесетак пробних одредница и изложила принципе рада на будућем речнику, да би његова прва свеска била објављена већ 1989. године. Од тада је изашло петнаест свезака, у уредном интервалу од две године, и то упркос бројним изменама прилика, крњењу састава ауторског колектива, организационим и финансијским проблемима. Велика

¹ То је довело до публикавања двотомног издања тог речника 1973–1980. године, са поднасловом *Slova gramatická a záměna* (које су потписали F. Kopečný, V. Šaur, V. Polák).

² Према абecedном попису, који је Махек на почетку саставио, речник је писан све до 1983. године, од слова *n-* до слова *p-*, али никад није објављен интегрално већ само у сегментима, који су излазили у часопису *Slavia*.

заслуга за ту постојаност припада Еви Хавловој, која је, осим ауторства многих одредница овог речника, све до 1994. године била његов главни уредник (и потом је остала члан редакције). Већ само покретање и привођење крају овако великог речника (на скоро хиљаду страница великог формата, двостубачно уређених, дошло се до краја слова S-), било би довољно за једно животно дело (а Хавлова га је започела тек у шестој деценији свог живота). Међутим, опус Еве Хавлове много је већи и ширег опсега. Осим петнаест свезака ESJS, само на пољу етимолошке лексикографије она је била сарадник и уредник, готово анонимно, а суштински конструктивно и незамењиво, у још неколико речника: од учествовања у састављању одредница за колективни речник општесловенског лексичког фонда (*Všeslovanská slovn' zásoba*, Praha 1964),³ преко редиговања другог издања Махековог речника (*Etymologický slovník jazyka českého*, Praha 1968, према првом *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského*, Praha 1957), до скромног потписивања као рецензент још једног ауторског речника (Jiří Rejzek, *Český etymologický slovník*, Praha 2001).

Склоност ка тимском раду испољила је и својим учешћем у још неколико колективних дела: у прилозима за публикацију *O češtině každodenní* (Brno 1984), у писању поглавља о етимолошкој лексикографији за *Manuál lexicografie* (Praha 1995), састављању више одредница за *Encyklopedický slovník češtiny* (Praha 2002), као и у извршном приручнику о етимолошким истраживањима (Radoslav Večerka a kolektiv: *K pramenům slov. Uveden' do etymologie*, Praha 2006).⁴

Својеврсни је парадокс да је прва монографија под именом Еве Хавлове, о називима сисара у чешком језику (*České názvi savců. Historicko-etymologická studie*, Praha 2010 = *Studia etymologica Brunensia* 10), иако састављана као резултат њених дугогодишњих интересовања и проучавања, издата тек постхумно, у коначној редакцији њених сарадница Илоне Јанишкове и Хелене Карликове.

Ауторски рад Еве Хавлове огледа се у чланцима и студијама које је објављивала у угледним славистичким часописима (чешким, руским, пољским, бугарским, македонским, немачким – нажалост ни у једном нашем), као и у бројним зборницима (махом по позиву,

³ Његово друго издање, *Základní všeslovanská slovní zásoba*, објавио је Ф. Копечни у Прагу 1981.

⁴ Више о томе у нашем приказу, *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику* LIII/1, Нови Сад 2010, 211–216.

у поводу јубилеја истакнутих чешких и словенских етимолога). Њена истраживања појединих речи или лексичких скупина, на словенском и индоевропском плану, поникла су из лексикографске праксе али се на томе нису завршавала. Њени теоријски радови имају упориште у конкретном материјалу, пре свега дијалекатском (била је позната по ишчитавању дијалекатских речника разних словенских језика „од корица до корица“). Посебну пажњу је поклањала семантичком аспекту етимолошких истраживања, нарочито семантичким калковима, семасиологији, упоредној ономасиологији, хомонимији, остајући при том велики поборник класичног метода „Wörter und Sachen“.

Тематика која је Еву Хавлову највише занимала био је биљни и животињски свет, односно фитонимија и зоологија, којима је посвећена већина њених радова, као и већ поменута монографија о сисарима. Нажалост, њена докторска дисертација из 1965. године, *Názvy pro „věk“ a „věčnost“ v indoevropských jazycích* остала је у рукопису (осим једног дела, објављеног у виду чланка, двадесет година касније).

Свестраност Еве Хавлове, као човека и као научника, огледала се и у њеној бризи за очување наслеђа њених претходника, непосредних и индиректних учитеља: старијег колеге Франтишека Копечног, учитеља Вацлава Махека, великог али запостављеног чешког филолога XIX века, Антонина Маценауера. Тако је Ева Хавлова била коуредник књиге сабраних популарних чланака Ф. Копечног (*Dobrodružství etymologie*, Praha 2009 = *Studia etymologica Brunensia* 7). О Махеку и његовом делу писала је у више наврата, осветљавала елементе његове методологије, указивала на јаке и слабе стране његових тумачења, а за двотомну монографију његових сабраних дела (*Sebrané spisy Václava Machka*, која ускоро треба да се појави у оквиру серије *Studia etymologica Brunensia*), приредила је (на основу сопствених бележака) досад необјављено Махеково предавање о индоевропском лексичком фонду. Пошто је недавно објавила избор из Махекове кореспонденције са колегама, из тога се родила замисао да се сва његова сачувана писма публикују обједињена у једном од наредних издања исте серије. Међу великим пословима које је током последњих десетак година започела и готово до краја изнела, била је и иницијатива за откривање и објављивање радова из Маценауерове рукописне заоставштине. И о томе је написала пар чланака, а стигла је и да за штампу приреди његове прилоге познавању старопруског језика (*Beiträge zur Kunde der altpreußischen*

Sprache, Praha 2010 = *Studia etymologica Brunensia* 8). Болест са којом се Ева Хавлова носила последњих година утицала је на квалитет њеног живота, али није умањила њен изванредни радни учинак.

За безмало шест деценија преданог стручног и научног рада Ева Хавлова је иза себе оставила огромно и разноврсно дело. Иако никад није била ангажована у настави, своје пребогато искуство ипак је преносила на млађе нараштаје, на више генерација својих сарадника на речнику. Тако је створила неизбрисив траг у њиховом формирању, као и најлепше успомене у сећањима свих колега који су имали срећу и част да је упознају и да са њом сарађују.

Јасна Влајић-Појовић*
Институт за српски језик САНУ
Београд

* jasna.vlajic@isj.sanu.ac.rs

ТЕОРИЈА ДИЈАХРОНИЈСКЕ ЛИНГВИСТИКЕ
И ПРОУЧАВАЊЕ СЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА

Београд: Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, 2010, 278 стр. (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија, књига 4)

Књига из наслова нашега приказа наставља низ од три зборника научних радова које је у претходних неколико година припремио и објавио Одбор за савремени српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија Одељења језика и књижевности САНУ: *Коинитивнолинвистичка проучавања српскога језика* (ур. Предраг Пипер), објављен 2006. године, *Семантичка проучавања српског језика* (ур. Милорад Радовановић и Предраг Пипер), објављен 2008. године, *Етнолинвистичка проучавања српског и других словенских језика* (ур. Предраг Пипер и Љубинко Раденковић), објављен такође 2008. године, у част академика Светлане Толстој. После трију именованих књига, у којима су знатније превладавали радови из области синхронијске лингвистике, у поменутој се едицији појавила 2010. године и четврта књига, која је у целини посвећена проучавању развојних процеса у словенским језицима, па и у српскоме – дакако, у оквирима теорије дијахронијске лингвистике: *Теорија дијахронијске линвистике и проучавање словенских језика*. Књигу су уредили проф. др Јасмина Грковић-Мејдор, дописни члан САНУ, и проф. др Милорад Радовановић, дописни члан САНУ.

У уводној речи двају уредника (или, како заправо стоји, у Предговору) наведено је, између осталог, да је дијахронијска лингвистика настала као резултат срастања традиционалног филолошког приступа и новијег лингвистичког прилаза: „Утемељена на релевантном корпусу дијахроне језичке вертикале, у најбољој филолошкој традицији, она трага за узроцима, механизмима и принципима језичког

развоја, у настојању да дефинише не само регистар промена, већ како и зашто су се оне догодиле. Напокон, историјска лингвистика настоји да одгонетне и општи смер кретања језика односно групе језика, типологију промена, с увидом у могуће универзалне развојне тенденције на свим језичким нивоима, тиме и опште когнитивне основе развоја језика.“

Овде представљана књига сачињена је од шеснаест научних прилога, при чему – петнаест ауторских и једног коауторског, које су потписали еминентни славистички стручњаци из чак девет земаља, а управо – из тринаест славистичких центара: Норвешка (Осло), Чешка (Брно и Праг), Србија (Нови Сад и Београд), Немачка (Берлин и Регенсбург), Русија (Санкт Петербург и Москва), Аустрија (Беч), Македонија (Скопље), Белгија (Лувен) и Пољска (Варшава). У првим пак двама књигама из исте едиције представило се својим радовима свега троје страних слависта – Алина Маслова, Мотоки Номаћи и Зузана Тополињска, будући да је као предмет проучавања био задат српски језик, док су славистички (и, подразумевано, србистички) план истраживања и сам свечарски карактер треће књиге условили бројност прилога и премоћ страних аутора над домаћима.

Посебан квалитет књиге коју овде представљамо чини и проблемска и методска *разноврсносћ*, управо она „разнородност проблематике“ коју уредници наводе као разлог за несортираност радова под одређене поднасловне у оквиру садржаја, а то су научни захвати који се тичу проблема везаних за различите језичке дисциплине и нивое – уз природну међузависност и прожимање ових других, за посве различите теме, али и за различите аспекте осматрања језичких ентитета који се анализирају. У понекима се разматра нова грађа, те под њеним светлом сагледава убицирани језички проблем, у другима се реанализира постојећи, израније познати филолошки материјал, те износе нови или иновирани увиди, док се пак у трећима даје критички преглед досадашњих бављења одређеним језичким питањима или се баца ново светло на рад делатника у оквиру појединих језичких дисциплина.

Уредници су прибележили да сви окупљени радови „недвосмислено указују на основну одлику језичке промене: градуелност“. Уз пуну сагласност са тиме да је *йосійујносћ* (или *йосіџейеносћ*) реч која би могла стајати у закључку свакога рада из зборника радова који презентујемо, додаћемо овоме још понешто. *Типологија промена и когнитивне основе језичкој развоја* представљају неку врсту

хиперонимâ када је у питању целина књиге, док бисмо као кључне речи-котаксониме могли издвојити следеће три: *ірамаіікалізаціја*, *іконічності* и *моііваціја*, од којих је ова прва ипак најприсутнија (чак је апострофирана и у трима насловима). Навешћу овде само један детаљ који сведочи о живом интересовању за процесе грама- тикализације и о актуелности бављења овим проблемом: сасвим не- давно објављени, невелики зборник *Grammaticalization in Slavic Languages. From Areal and Typological Perspectives*, који је издао Славистички истраживачки центар Хокаидо Универзитета Сапоро, у Јапану¹. Претходно наведене кључне речи, око којих би се могли груписати поједини радови, у понеким су пак радовима очекивано удружене. И управо имајући у виду наведена три термина, показује се као сасвим очевидно у којој су мери текстови из књиг *Теорија дијакронијске лингвистике и проучавање словенских језика* укло- плени у најактуелније лингвистичке правце истраживања, односно – у коликој су мери истраживачки подухвати седамнаест истражи- вача пропуштени кроз призму савремених лингвистичких теориј- ско-методолошких постулата. Тако, датости којима се бави истори- ја народног језика, на пример, престају да бивају само „полигон“ за одређена теоријска уопштавања, и постају преко потребна спо- на између лингвистичке теорије и типологије.

Норвешки слависта Јан Ивар Бјернфлатен настоји да у своме раду, тумачећи еволутивне промене у именичкој множинској пара- дигми у руском језику, предочи начин на који се једна типолошка промена може одвијати (Jan Ivar Bjørnflaten: *Grammaticalization and Typological Change: The Plural Paradigm of Russian Substantives*). Пре- ображај фузионе парадигме у аглутинативну представља градуелни процес који бива илустрован паралелним примерима из старору- ског језика и из јужноруских дијалеката, из старојерменског језика и из савременог источнојерменског, али и повлачењем паралела са подацима из типично аглутинативног језика као што је турски.

У прилогу Радослава Вечерке дат је сумарни преглед ставова више аутора који се тичу настанка и развоја глагољског писма (Radoslav Večerka: *Poznámky ke genezi hlaholice*), али и додатни увиди и прецизирања самог Вечерке, који је начелно сагласан са неким

¹ *Grammaticalization in Slavic Languages. From Areal and Typological Perspectives*. Edited by Nomachi Motoki. Sapporo: Slavic Research Center Hokkaido University, 2010.

израније општеустановљеним чињеницама које се тичу порекла овога писма, његове основе, типа и употребе. Посебно, аутор разматра могућност да је Константин-Тирило при сачињавању глагољице могао бити под утицајем оновременог веровања о постојању метафизичке везе између алфабета и његових саставних елемената.

Разматрање когнитивних аспеката развоја категорије транзитивности, чиме се у своме раду бави Јасмина Грковић-Мејџор (Јасмина Грковић-Мејџор: *Когнитивни аспекти развоја транзитивности*), природно се надовезује на њена истраживања когнитивних основа семантичке промене, о чему је писала у зборнику *Семантичка истраживања српског језика*, тј. у другој претходно поменутој књизи из исте едиције. Подсећамо на ранији навод Ј. Грковић-Мејџор: „Системског је карактера и принцип раста, тј. кретање од когнитивно једноставнијег ка когнитивно сложенијем, при чему је полазна тачка у метафоризацији физичко искуство, не само когнитивно једноставније но и еволутивно примарно“², јер се управо и у овде разматраној градуелној промени – у историјском развоју субјекатско-објекатских односа – очитује принцип раста: „формализација синтаксичке транзитивности на дијахроном плану одвијала се по истој скали, од когнитивно једноставнијих (физичких) до когнитивно сложенијих (менталних) односа“ (стр. 57). Типолошки гледано, у питању је преиначавање праиндоевропског језика и његових индоевропских наследника из активног у номинативни тип језика, односно – кретање од језика тематски оријентисаног према језику агентивно оријентисаном.

Дводелни рад помало лиричнога наслова – *Српски / хрватски илоглови чињања*, аутора Рајнера Екерта (Rainer Eckert: *Serbische / Kroatische Leserfrüchte*), заправо је, када је реч о првом његовом делу, покушај реконструкције једног прасловенског текстуалног фрагмента у коме је садржано питање порекла јунака. Покушај је заснован на репрезентовању мноштва фразема из једног фразеолошког гнезда – прасл. **rodъ & plemę (plodъ)*, са различитим варијантама синтагматских компоненти, а реконструкција старије форме питања порекла јунака („коме роду, тј. племену/клану, он припада“) изводи се на основу руског, белоруског, српског/хрватског и бугарског

² Јасмина Грковић-Мејџор, *О когнитивним основама семантичке промене*. У: *Семантичка истраживања српског језика*. Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија. Књига 4. Београд: Српска академија наука и уметности, 2008, стр. 49.

фолклорног материјала. У другом делу рада аутор анализира српску /хрватску фразему *йала му сјекира у мег* и њене различите варијанте, користећи њену старију форму као потврду тога да су се преци Срба и Хрвата бавили пчеларством.

Чешки лингвиста Илона Јанишкова дала је у своме прилогу преглед метода рада значајног чешког етимолога Вацлава Махека (Илона Јанушковá: *Методы работы Вацлава Махека в свете современной этимологии*), осматривши их са аспекта савремене етимолошке науке, а навела је и неколике примере Махекових етимологија, које су потврда тога да су неке његове методе инспиративне и за данашње етимологе, док неким пак аргументацијама треба приступити с извесним опрезом.

И управо једна од *надахњујућих* етимолошких метода В. Махека, како ју је назвала Илона Јанишкова, а то је „коришћење дијалекатског и историјског лексичког материјала за тумачење семантике речи“ (стр. 87), јесте тема рада Александра Ломе (Александар Лома: *Етимологија и дијалектологија у дијакроној њерсијивни. Из искуства рада на Етимолошком речнику српској језика*). У Ломином раду је на неколико изабраних примера и повучених изоглоса на словенским језичким просторима указано на непобитну узајамност дијалектологије и етимологије као двеју грана историјске лингвистике, те на нарочит значај те узајамности. Искуства рада на ЕРСЈ потврдила су сву комплементарност ових двеју лингвистичких дисциплина.

Проблеме историјске фразеологије словенских језика и методолошке поступке који се у њеном истраживању користе представио је прегледно и исцрпно у своме тексту Валериј Михајлович Мокијенко (В. М. Мокиенко: *Историческая фразеология славянских языков*). Полазећи од чињенице да се од савремене историјске фразеологије словенских језика очекују одговори на још многа питања, зато што загонетку фразеолошке сфинге нису успели до краја одгнетнути фолклористи, етнографи и митолози, В. Мокијенко сматра да се у том послу мора ослонити на „алгебарски тачне методе лингвистичке анализе“ (стр. 125). Аутор најпре наводи предуслове за развој дијакроничке фразеологије, посебно истичући лингвистичке принципе историјско-етимолошког начина анализе фразеолошког материјала, те представљајући пет етапа процедуре историјско-етимолошке реконструкције фразеолошког етимона.

Слободан Павловић, аутор двају вредних монографских прилога српској историјској синтакси (књига *Детерминативни њагежи* у

ст̄ароср̄ској њословноѡправној ѡисменос̄ти, издата 2006. године, и књига *Ст̄ароср̄ска зависна реченица : од XII до XV века*, објављена 2009. године), бави се у своме раду дијаграмском иконичношћу у структурирању старосрпских хипотактичких структура (Слободан Павловић: *Иконичнос̄т у ст̄ароср̄ској хийоѡакси*). Полазећи од дијаграмских релација у устројству синтаксичких структура, уочених већ од стране Р. Јакобсона, Павловић разматра два иконичка принципа у старосрпској хипотакси – принцип хронолошке секвентивности и принцип хијерархијске секвентивности. Он, на основу грађе, издваја типове хипотактичких структура (побројане клаузе) у чијем конципирању преовладава први, односно други наведени принцип. Овако изведено диференцирање, када је у питању дати сегмент синтаксичког система, показује да „хронолошка секвентивност као тип изоморфне иконичности мање-више стоји у основи синтаксичких универзалија, док је хијерархијска секвентивност као тип мотивисане иконичности по правилу уткана у темеље синтаксичких (типолошких) ‘фреквенталија’“ (стр. 131).

Тумачење порекла везника **dě*, засновано на низу примера из записа Мирослављевог јеванђеља и из још осам старосрпских повеља из XII–XIV века, из Босне и Србије, дато је у тексту Јоханеса Рајнхарта (Johannes Reinhart: *Ст̄ароср̄ски везник dě*). Рајнхарт сматра, помињући две познате хипотезе о настанку овога везника, да је наведени везник сродан везнику *ga*, да се могу вући паралеле у неколико старих индоевропских језика, те да се његово порекло може тумачити из инструментала заменичке основе *d-*, а да га не треба изводити из прилога **kъde*. Дакле, највероватније је реч о индоевропском архаизму очуваном у старосрпском језику.

Прилог лингвистичкој контактологији даје својим радом Вања Станишић, али је његов рад и знатно више од тога прилога: наиме, утврђивање ареалних карактеристика омогућава извлачење закључака од значаја и за локални етнокултурни план, али и за ширу етнодијалектолошку перспективу, којом бивају обухваћени и међуетнички и међујезички контакти (Вања Станишић: *Ср̄ско-албански фонолошки односи између уѡицаја и ареалној јединс̄тва*). Фонолошке везе између српских (неки говори на тлу Старе Црне Горе и Косова и Метохије) и албанских (северни гегијски) граничних говора, представљене кроз низ од једанаест црта (нпр. полугласник, померање артикулације *л – љ*, обезвучавање финалних звучних сугласника итд.), дате су у циљу реконструкције њиховог првобитног етничког распореда и првобитних ареалних веза. О значају последње разматране црте – мешања африкатских парова *ч/ћ* и *ѡ/ћ* сведочи и

анализа проблема дефонологизације/неразвијања предњонепчаних африката у више текстова Радивоја Младеновића (наведених у списку литературе), као и, на пример, чињеница да су подаци добијени у раду на лингвогеографским пројектима, тачније – на *Ойшійесловенском линвісійичком айласу*, послужили Љ. Е. Калњин као основа за тумачење африкатизације фрикативних сугласника као компоненте типолошког начина карактеризовања словенских дијалеката по вокалности/консонантности.³ Рад колеге Станишића, између осталог, одговара на изванредан начин и на „позив“ балканолога Андреја Н. Собољева, који је у више наврата у својим радовима помињао тзв. *ч-и* зону, да би у монографији *Sprachatlas Ostserbiens und Westbulgariens (I)* својевремено записао: „Die südslavische *č, dž*-Zone wird durch die serbisch-bulgarische ethnische Grenze in einen westlichen serbischen und einen östlichen bulgarischen Teil geteilt. Infolgendessen war sie niemals Objekt einer dialektologischen Untersuchung als Einheit, und es mengelt in der Slavistik an ihrer wissenschaftlichen zusammenfassenden Darstellung“.⁴

Марија Стефановић у своме тексту даје преглед истраживања једне категорије која се одликује веома комплексном структуром – категорије аниматности, из кога се уочава изузетно широк круг тема које су биле предмет интересовања бројних лингвиста, а које су – свака на свој начин – доприносиле потпунијем разумевању ове категорије и њених показатеља (Марија Стефановић: *О њемама у истраживању развоја категорије аниматности*). Тако, представљени су ставови појединих лингвиста изнети у релевантним монографијама и чланцима који се тичу питања везаних за категорију аниматности у словенским језицима, с посебним освртом на руски језик (поред Мејеа, Хјелмслева, Ласковског и Миндакове – када је у питању типолошки план, ту су Томсон, Шахматов, Кузнецов, Криско, Кленинова, Тимберлејк).

Рад Светлане Михајловне Толстој садржи семантичку реконструкцију својеврсног антропололингвистичког тандема – лексема

³ Реч је о реферату Људмиле Едуардовне Калњин поднетом на међународној научној конференцији *Современная славистика и научное наследие С. Б. Бернштейна*, која је одржана од 15. до 17. марта 2011. године у Москви, у организацији Филолошког факултета Универзитета „Ломоносов“ и Института за славистику РАН.

⁴ Andrej N. Sobolev, *Sprachatlas Ostserbiens und Westbulgariens (I)*. Herausgegeben von Wolfgang Putschke, Helmut Schaller und Klaus Steinke. Marburg/Lahn: Biblion verlag, 1998, стр. 23.

**mirъ* и **svěť* (С. М. Толстая: *К семантической истории слав. *mirъ и *svěť*), базирајући се на семантичкој деривацији, семантичком паралелизму и њиховом семантичком спектру. Кључна карика у тој реконструкцији бива антрополошки појам *социум*, који подразумева и људе и друштво, заједницу. Две наведене језичке ознаке (← сем. 'рах' и 'lux') садејствују у својству синонима по основу обједињавања просторног значења 'mundus', што се испољава у многим контекстима. Сам аутор свој рад дефинише као покушај да се појасни веза између *рах* и *mundus*, не тако очигледна са семантичког становишта, те да се открију модели семантичке деривације који су функционисали у историји словенске лексеме **mirъ*. Реконструкција овде изнета резултира следећим закључком: „Что же касается лексемы **mir-*, то ее первичное значение 'рах' безусловно принадлежит праславянскому и сохраняется во всех славянских языках и диалектах, тогда как значение 'mundus' из живых языков представлено по существу только в русском, где соответственно ограничена по сравнению с другими языками деривационная активность **svěť* в этом значении“ (стр. 211).

Питањем неадекватности појединих наслеђених, петрификованих лингвистичких термина за описе савремених језика у оквиру модерних лингвистичких теорија бави се у своме прилогу Зузана Тополињска (Zuzanna Topolińska: *O tradycji w nauce*). У питању су термини који потичу из „класичне“ грчке и, превасходно, латинске граматике, а који се показују недостатним услед природног процеса еволуирања и самих језика и језичке теорије, те З. Тополињска сматра да се треба позабавити сачињавањем терминологије која би одговарала потребама актуелне лингвистичке појмовне мреже, на шта је већ и у неким ранијим својим текстовима указивала. Аутор у том смислу даје и извесне смернице: веће гаранције за адекватни лингвистички опис пружају формуле „садржај > форма“ и „функција > форма“ него обратне формуле; термине наслеђене из тзв. традиционалне граматике ваљало би или доследно „резервисати“ за формални план, или их пак при свакој појединачној употреби прецизно дефинисати.

Рад Мирјам Фрид пружа увид у порекло чешке модалне партикуле *jestli* са аспекта теорије граматикализације (Mirjam Fried: *Ke zrodu české modáln' částice jestli z pohledu gramatikalizačn' teorie*), реконструишући дијакхрони однос између три функционалне варијанте лексеме *jestli* у говорном чешком језику. Корпус који је у анализи коришћен сведочи о круцијалној улози контекста (контекстуално

мотивисан избор синхроно полисемичне структуре дате граматичке лексеме) у утврђивању значаја нових граматичких образаца. Представљени развојни процес, односно прелаз из синтаксичке функције хипотактичког везника у прагматичку функцију партикуле, објашњава се као случај прагматикализације.

Коауторски рад Бјорна Хансена и Ане Дробњаковић уистину представља извесну агенду, будући да садржи најважније одлике граматикализације као језичког феномена (*gzn phenomenon*), груписане у три кључне тачке, и неколике релевантне примере у српском језику који служе као потврда применљивости поставки теорије граматикализације (Björn Hansen, Ana Drobnjaković: *Grammaticalization Theory as a Basis for the Panchronic Study of the Serbian Language: Setting the Agenda*). Сегмент о развоју семантике модалних глагола представља још једну потврду навода из рада Ј. Грковић-Мејдор, а дат је и пример који сведочи о граматикализацији као резултату међујезичког контакта. Завршни део рада садржи листу примера која остаје отворена и даје могуће смернице за даља истраживања *gzn* феномена у српском језику. Нема сумње да примена теорије граматикализације у оквиру панхроничких истраживања српског језика може дати пажње вредне резултате.

Питање из наслова рада Аксела Холвута: *Реанализа или ендемични амбивитет?* (Axel Holvoet: *Reanalysis or Endemic Ambiguity? Infinitival Clauses with Overt Subject in Slavonic and Baltic*) поткрепљено је низом цитираних примера из више словенских и балтских језика, те се на крају могло доћи и до одговора да реанализа није процес него стање синтаксичког амбигвитета (тј. извесне структурне неодређености), и да није потребно тумачити, иако је могуће, да она доводи до синтаксичких промена које се могу окарактерисати као граматикализација (стр. 277). Реч је о случајевима синтаксичког амбигвитета у којима се дативне допуне главне клаузе реанализирају као њени субјекти (нпр. пољско *Nie dobrze być człowiekowi samemu*), али ове случајеве не треба, по мишљењу аутора, тумачити као процес синтаксичке промене.

* * *

Језикозналци, врсни познаваоци појединих језичких дисциплина, можда могу изрећи покоју критичку примедбу на рачун начина сагледавања или пак појединих решења језичких проблема изнетих од стране аутора прилога од којих се састоји књига о којој смо досад говорили. Но, гледано са стране аутора овога приказа, истицање

значаја појављивања четврте књиге у едицији *Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија* подразумева навођење барем неких атрибута који се недвојбено могу приписати прилозима срећно сврстаним од стране двоје уредника међу њене корице: актуелност и релевантност, емпиријска утемељеност и убедљива интерпретативност, иновативност и инспиративност. И на крају: радови постројени у књизи *Теорија дијахронијске лингвистике и проучавање словенских језика* бивају више него поуздани сведоци панхронијског карактера историјске лингвистике.

*Софија Милорадовић**

Институт за српски језик САНУ

Београд

Универзитет у Приштини,

са привременим седиштем у Косовској Митровици

Филозофски факултет

Косовска Митровица

* sofija.miloradovic@sanu.ac.rs

ГРАДУЕЛНЕ ПРОМЕНЕ У ДИЈАХРОНОЈ СИНТАКСИ СЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА

Björn Hansen, Jasmina Grković-Major (eds.). *Diachronic Slavonic Syntax: Gradual Changes in Focus*. Wiener Slawistischer Almanach (Sonderband 74). München – Berlin – Wien, 2010, 208 стр.*

На Универзитету у Регензбургу 5. и 6. децембра 2008. године одржана је међународна конференција *Diachronic Syntax of the Slavonic Languages: Gradual Changes in Focus* у организацији Института за славистику Универзитета у Регензбургу (Institut für Slavistik, Universität Regensburg, Deutschland) и Центра за интердисциплинарна истраживања старих језика и старијих фаза савремених језика Масариковог универзитета у Брну (Středisko pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních Masarykovy univerzity, Brno, Česká republika) уз сарадњу са Одсеком за српски језик и лингвистику Универзитета у Новом Саду. Реферати изложени на овој конференцији објављени су 2010. године као посебна, 74. књига *Wiener Slawistischer Almanach*-а, насловљена као и конференција *Diachronic Syntax of the Slavonic Languages: Gradual Changes in Focus*.

Књига садржи 17 научних студија из области дијахроне синтаксе словенских језика, и то: Hauke Bartels (Cottbus), *Das (diachrone) Textkorpus der niedersorbischen Schriftsprache als Grundlage für Sprachdokumentation und Sprachwandelforschung* (7–18); Jan Ivar Bjørnflaten (Oslo), *Grammaticalization Theory and the Formation of Gerunds in Russian* (19–28); Mojmír Dočekal (Brno), *Negative Concord: from Old Church Slavonic to Contemporary Czech* (29–40); Hanne

* Овај приказ је настао у оквиру пројекта *Историја српског језика*, који финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

Eckhoff and Dag Haug (Oslo), *Aligning Syntax in Early New Testament Texts: the PROIEL Corpus* (41–52); Mirjam Fried (Princeton – Prague), *A Construction Grammar Approach to Grammatical Change* (53–62); Jasmina Grković-Major (Novi Sad), *The Role of Syntactic Transitivity in the Development of Slavic Syntactic Structures* (63–74); Björn Hansen (Regensburg), *Constructional Aspects of the Rise of Epistemic Sentence Adverbs in Russian* (75–86); Hakyung Jung (Seoul), *Preconditions and Motivations in the Grammaticalization of the North Russian Be-perfect* (87–98); Petr Karlík (Brno), *Old Czech Adjectives with the Meaning of Passive Potentials* (99–108); Alexander Krasovitsky, Matthew Baerman, Dunstan Brown, Greville G. Corbett, Peter Williams (Guildford), *Morphosyntactic Change in Russian: A Corpus-based Approach* (109–120); Marija Lazar (Hamburg), *Placement of the Reflexive sja in Russian Business Writing* (121–130); Julia McAnallen (Berkeley), *Developments in Predicative Possession in the History of Slavic* (131–142); Krzysztof Migdalski (Wrocław – Connecticut), *The Diachronic Syntax of Perfective Auxiliaries in Polish* (143–154); Achim Rabus (Freiburg), *Die Relativisatoren im Ruthenischen* (155–168); Gilbert Rappaport (Austin), *The Grammaticalization of the Category Masculine Personal in West Slavic* (169–180); Radoslav Večerka (Brno), *Entwicklungsvoraussetzungen und Triebkräfte der slavischen Syntax* (181–194); Ljuba Veselinova (Stockholm), *Standard and Special Negators in the Slavonic Languages: Synchrony and Diachrony* (195–208).

У раду *Das (diachrone) Textkorpus der niedersorbischen Schriftsprache als Grundlage für Sprachdokumentation und Sprachwandelforschung* X. Бартелс истиче значај електронског корпуса у дијахроно оријентисаним лингвистичким истраживањима доњолужичкокрпског језика у контексту константног смањења броја говорника. На корпусу текстова настајалих од 1848. до 1933. године статистички се разматрају и социолингвистички тумаче конкурентна језичка средства као што је грађење пасива помоћу глагола *wordowaś* ‘werden’ или *byś* ‘sein’ (уп. *list jo južo napisany wordował ~ list bu južo napisany*), алтернирање лексема *paršona* и *wósoba*, те алтернирање релативизатора *kót(a)ryž* и *kenž*.

Ј. Бјернфлатен у студији *Grammaticalization Theory and the Formation of Gerunds in Russian* формирање руских герунда посматра из перспективе теорије граматикализације. Наиме, морфолошке промене довеле су до синкретизације одређених плуралских облика партиципа у атрибутској функцији с одговарајућим сингуларским облицима партиципа женског рода. Новонастала двосмисленост

условила је реинтерпретацију партиципа у атрибутој функцији и неутралисање старих морфосинтаксичких веза. Процес дезинтеграције учинио је некада деклинабилне партиципе индеклинабилним пребацујући их из једне граматичке класе у другу.

У раду *Negative Concord: from Old Church Slavonic to Contemporary Czech* разматра се вишеструка одричност као типолошки, семантички и синтаксички феномен илустрован одговарајућим стањем у старословенском и савременом чешком језику. М. Дочекал овом реченичном феномену прилази из перспективе синтаксичке теорије слагања одричности (*syntactic theory of negative concord*), која је артикулисана током прве деценије овог века у радовима холандског лингвисте Х. Зејлстре (*Hedde Zeijlstra*), а на традицији генеративних језичких истраживања.

Х. Екоф и Д. Хаук у раду *Aligning Syntax in Early New Testament Texts: the PROIEL Corpus* представљају елементе синтаксичко-информатичке анотације превода новозаветних текстова на старе индоевропске језике (латински, готски, класични јерменски и старословенски) у оквиру PROIEL (*Pragmatic Resources in Old Indo-European Languages*) електронског језичког корпуса, конституисаног на Универзитету у Ослу у циљу контрастивних истраживања различитих синтаксичко-прагматичких категорија. Сврховитост примењене лингвистичке анотације илустрована је кроз контрастирање адноминалних посесивних језичких средстава, и то грчког присвојног генитива и старословенског присвојног придева, односно присвојног датива.

М. Фрид у студији *A Construction Grammar Approach to Grammatical Change* разматра теоријско-методолошке могућности које дијахроним лингвистичким истраживањима нуди конструкциона граматика, чији се зачеци могу пратити још од осамдесетих година XX века у радовима Ч. Филмора (*Charles Fillmore*) и П. Кеја (*Paul Kay*), да би потпунију лингвистичку артикулацију добила крајем XX и почетком XXI века у радовима А. Голдберг (*Adele Goldberg*) и В. Крофта (*William Croft*). Комплексан конструкциони приступ илустрован је семантичком, морфосинтаксичком и прагматичком анализом развоја дуге форме старочешког активног партиципа презента од семантички транспарентног члана глаголске парадигме до придевског модификатора.

Улога синтаксичке транзитивности као основног покретачког механизма синтаксичких промена не само у словенским већ и у индоевропским језицима анализирана је у студији *The Role of Syntactic*

Transitivity in the Development of Slavic Syntactic Structures. Полазећи од учења о типолошком кретању праиндоевропског језика и његових континуаната од активног ка номинативном типу (Christianus Cornelius Uhlenbeck, Георгий Андреевич Климов, Тамаз Валерианович Гамкрелидзе, Вячеслав Всеволодович Иванов, Winfred Lehmann и др.), Ј. Грковић-Мејдор уочава да развој транзитивности обезбеђује глаголском предикату управни реченични статус, што јача унутарреченичну кохезију, обезбеђује стабилизацију субјекатско-објекатских односа и ствара услове за развој синтаксичке координације и субординације.

У раду *Constructional Aspects of the Rise of Epistemic Sentence Adverbs in Russian* Б. Хансен прати транзицију модалних глагола у епистемичне реченичне адвербе – као изразе субјективне процене степена веродостојности исказаног пропозитивног садржаја – и то на примеру руске епистемичне структуре *может (бить)*, која има одговарајуће еквиваленте и у другим европским језицима (уп. енглеско *maybe* < *may* + *be*, немачко *misschien*, српско стандардно *можда*, односно дијалекатско *моробий* и сл.). Развој епистемичких адверба овог типа посматра се као комплексан процес граматикализације у коме се уочава низ градуелних и дискретних микро процеса.

Х. Џанг у студији *Preconditions and Motivations in the Grammaticalization of the North Russian Be-perfect* разматра развој специфичне, северноруске дијалекатске форме перфекта типа *у меня было теленка зарезано; у нас такой был большой трамплин сделано*, у којој се пасивни партицип претерита јавља у инконгруентном сингуларском облику средњег рога (*сделано, зарезано*), док је агенс формализован генитивом блокираним предлогом *у*, а пацијенс слободним акузативом или номинативом. Копулативно *быть* конгруира с обликом пацијенса или с партиципом. Цео развојни процес се доводи у типолошку везу с настанком *habeo*-перфекта у романским и германским језицима (уп. енглески садашњи перфект *I had slaughtered the calf; We had made such a big springboard*) и тумачи се у светлу градуелне промене посесивне конструкције *у* + *ien* од спацијалне одредбе до субјекта агентивног типа.

У раду *Old Czech Adjectives with the Meaning of Passive Potentials* П. Карлик анализира морфосинтаксичку структуру чешких придева с значењем пасивног потенцијала за реализацију радње идентификоване глаголском основом на коју се додају именички суфикс *-tel-* и придевски суфикс *-n-* типа *prokazatelny*. Аутор полази од теоријско-методолошких оквира дистрибутивне морфологије, која се

развија на традицији генеративне граматике од деведесетих година прошлог века (Morris Halle, Alec Marantz) разрадом идеје о постојању категоријски неодређеног (апстрактног лексичког) корена (L/ \sqrt /Root) који се категоријално конкретизује кроз именицу, глагол и сл. у споју с именском, глаголском или неком другом функционалном категоријом, при чему су процеси на синтаксичком и дериватолошком плану подударни.

А. Красовицки, М. Берман, Д. Браун, Г. Корбет и П. Вилиамс у студији *Morphosyntactic Change in Russian: A Corpus-based Approach* на корпусу руских књижевних текстова XIX и XX века разматрају развој предикатске конгруенције сучељавајући, с једне стране, реченичне структуре чија је субјекатска именска фраза квантификована „нижим“ бројевима (*два, три, четири*) с онима у којима је субјекатска именска фраза квантификована „вишим“ бројевима (од *пять* навише) или ненумеричким квантификатором. Аутори налазе да је првом типу конструкција својствено ширење семантичке конгруенције мотивисане значењем субјекатске именске фразе, док је у другом типу предикатска конгруенција подложна изразитим флукуацијама без јасне развојне тенденције.

На корпусу староруских пословних докумената настајалих од XII до XV века М. Лазар у раду *Placement of the Reflexive sja in Russian Business Writing* прати граматиализацију рефлексивне заменице *ся* у глаголску енклитику. Уочено је да се цео процес брже реализовао у документима из новгородске области него у оним из полоцког региона, те да формулаички искази у пословним документима могу чувати старо стање и више од два века након окончања одређеног процеса.

У студији *Developments in Predicative Possession in the History of Slavic* разматра се статус познопрасловенских структура за исказивање предикативне посесивности на словенском језичком простору. У позном прасловенском предикативна посесивност исказивана је, с једне стране, *esse*-предикацијом у комбинацији с дативом или с генитивом блокираним предлогом **и* као индикаторима посесора и, с друге стране, *habeo*-предикацијом у комбинацији с номинативом као индикатором посесора. Током историјског развоја словенских језика репертоар конструкција се сужава, и то тако што на словенском запада и југу преовладава *habeo*-структура, док на словенском истоку доминантном постаје *esse*-структура комбинована с генитивом блокираним предлогом *у*, што је, по мишљењу Џ. Маканален, резултат утицаја суседних језика – у чешком првенствено немачког, а у руском можда финског.

К. Мигдалски у раду *The Diachronic Syntax of Perfective Auxiliaries in Polish* анализира дистрибуцију помоћног глагола при структурирању пољског перфекта у контексту линеаризације словенских клитика. Наиме, помоћни глагол у пољском перфекту може следити иницијалној речи као Вакернагелова клитика (*Kiedy-śmy przyjechali?*) или се пак афиксално везивати за партицип перфекта (*Kiedy przyjechali-śmy?*), што се третира као израз два независна синтаксичка процеса, с једне стране, афиксације помоћног глагола и, с друге стране, позиционирања енклитике иза иницијалне речи у реченици.

У студији *Die Relativisatoren im Ruthenischen* статистички се разматра дистрибуција релативизатора (*который, котрый, иже, який, що*) у електронском корпусу белоруско-украјинских књижевних текстова који су настајали током XVII и XVIII века у источном (белоруско-украјинском) подручју литванско-пољске државне уније. А. Рабус уочава да у текстовима из XVII века преовладава релативизатор *который*, да би у текстовима из XVIII века већу учесталост имали релативизатори *иже, котрый* и *який*. Овако нагле промене вероватно су последица друштвене деградације рутенске писмености током XVIII века, те мешања рутенског и црквенословенског језика.

Ц. Рапапорт у студији *The Grammaticalization of the Category Masculine Personal in West Slavic* објашњава граматикализацију категорије мушке персоналности (односно *мушкојперсоналности* према пољском *męskoosobowa forma* или енглеском *virile*) у западнословенским језицима с фокусом на пољском језику. Настанак и развој ове категорије тумачи се у контексту морфолошких промена у плуралској парадигми именица, и то, с једне стране, синкретизације акузатива с генитивом (у корист генитива) и, с друге стране, ширења акузативног наставка у номинативу множине, што су два паралелна, али и дивергентна процеса на хијерархијској оси аниматности.

У раду *Entwicklungsvoraussetzungen und Triebkräfte der slavischen Syntax* разматрају се услови и покретачки механизми развоја словенске синтаксе. Р. Вечерка истиче дуготрајност смене старијих и новијих синтаксичких структура, коегзистенцију синтаксичких структура различитих хронолошких нивоа, те потребу ослањања историјске синтаксе на дијалекатска факта. Као покретачки механизми у развоју словенске синтаксе препознати су тенденција јачања формално-синтаксичке организације исказа, апсорпција форме и значења, те граматикализација примарно лексичких израза.

Љ. Веселинова у раду *Standard and Special Negators in the Slavic Languages: Synchrony and Diachrony* разматра структуру и развој тзв. специјалне одричности која се може јавити у простим реченицама с копулативним предикатом (тип *Том није срећан*), односно у егзистенцијалним реченицама (тип *Нема дивљих мачака*) наспрам тзв. стандардне одричности својствене простим реченицама с потпуним глаголским предикатом (тип *Мери не њева*). Уочено је да је стандардна одриčnost мање-више јединствена на целом словенском језичком простору, док дистрибуција и структура специјалне одричности диференцира словенске језике.

Из реченог је сасвим јасно да зборник радова *Diachronic Slavic Syntax: Gradual Changes in Focus* презентује преглед рецентних теоријско-методолошких приступа дијахроној синтакси словенских језика и показује значај словенске језичке грађе за типолошка језичка проучавања, теорију граматикализације, конструкциону граматику, те различите теоријске моделе генеративне граматике (као што су теорија слагања одричности, дистрибутивна морфологија и сл.). Опсег синтаксичке анализе врло је широк и креће се од тумачења елемената именске и глаголске фразе (посесије, модалности, одричности и сл.) до сагледавања компоненти сложене реченичне структуре (герунда, партиципа, односне реченице и сл.), при чему су у анализи коришћена језичка факта из различитих словенских језика од руског до доњолужичкосрпског. Овом је књигом, дакле, словенска дијахрона лингвистика добила леп генератор синтаксичких идеја, који ће несумњиво наћи одраза у будућим дијахроно усмереним истраживањима словенске синтаксе.

Слободан Павловић*

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Одсек за српски језик и лингвистику

* slobodanpavlovic@sbb.rs

С. М. ТОЛСТАЯ, ПРОСТРАНСТВО СЛОВА. ЛЕКСИЧЕСКАЯ
СЕМАНТИКА В ОБЩЕСЛАВЯНСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ

Издательство „ИНДРИК“, Москва 2008.

Књига С. М. Толстој *Пространство слова. Лексическая семантика в общеславянской перспективе* садржи радове из области упоредне словенске семасиологије и етнолингвистике. Радови из различитих периода распоређени су у три дела: *Семантические категории общеславянской лексики, Слово в контексте культуры, Культурные концепты: от смысла к слову.*

У првом делу књиге С. М. Толстој бави се семантичким категоријама и моделима општесловенске лексике (вишезначношћу, хомонимијом, синонимијом, семантичким паралелизмом, каритивношћу) кроз радове: *Лексическая семантика и семантическая реконструкция; Многозначность, Многозначность слова в свете ономасиологии, Многозначность слова в зеркале его дериватов, Многозначность и омонимия в диалектном словаре; Семантическая модель каритивности: Сухой, Пресный, Пустой; Семантический параллелизм: Играть и гулять, Труд и мука, *kras- и *květ-, Глухой и слепой).*

С. М. Толстој полази од поставке да „уклањање језичких (макар у границама сродних језика) и временских ограничења пружа лексичкој семантици словенских језика (словенској семасиологији) општесловенску перспективу и прасловенску ретроспективу“, што мора утицати на садржај кључних појмова и категорија лексичке семантике, али и довести до откривања нових семантичких односа и модела. Другим речима, С. М. Толстој сматра да је неоправдано ограничавање семантичке анализе на један језик (својствено правцима савремене лексичке семантике), јер се семантичка структура вишезначне општесловенске речи не одређује само њеним односима с другим речима одређеног језика, већ и семантичким потенцијалом уграђеним у прасловенску реч. Ауторка истиче и неопходност анализе контекста, као и специфичности употребе речи у сваком је-

зику, али и потребу да се приликом истраживања изађе из оквира саме речи и зађе у простор етимолошког гнезда. Узимајући у обзир све наведено, С. М. Толстој издваја следеће задатке семантичке реконструкције: откривање регуларних семантичких односа у лексцици сродних језика, одређивање семантичких модела и категорија, установљавање закономерности повезивања значења, стварање „граматике смислова“ и лексичко-семантичке типологије.

У складу са становиштем да теоријска семантика и упоредна словенска семасиологија имају исти објекат и циљ изучавања, С. М. Толстој примењује и достигнућа савремене теоријске семантике. Сходно схватању московске семантичке школе, ауторка прихвата *лексеми* (реч у једном од својих значења) као јединицу језичког система која има и форму и садржај, а тиме и сопствене парадигматске односе, те предлаже да се, попут чланова синонимског низа, и различита значења вишезначне речи пореде по параметрима: тумачење, спојивост, парадигматски односи с другим речима, граматичка својства, деривати итд. Тако се као три главна аспекта лексичке вишезначности наводе: 1) критеријуми и начини издвајања лексема и њихово разграничавање од „употреба“ и хомонима; 2) откривање, каталогизација и анализа свих релевантних обележја на основу којих се међусобно разликују лексеме вишезначне речи; 3) изучавање структуре вишезначности, односно стварање типологије семантичких разлика и типологије самих вишезначних речи по њиховој структури. Међутим, схватање вишезначности као појаве већег размера од других категорија лексичке семантике доводи до тврдње да носилац својства вишезначности није реч, већ творбено гнездо, јер семантичка својства која поседује реч имају свој наставак у другим јединицама истог гнезда. Зато С. М. Толстој наглашава да вишезначност посматра као појаву међујезичке, тј. међудијалекатске, међусистемске полисемије која подразумева изучавање целог творбено-етимолошког прасловенског гнезда и његових значења у различитим словенским језицима.

Полазећи од становишта да структура вишезначне речи може бити резултат деловања различитих језичких механизма, С. М. Толстој бави се и ономасиолошким приступом проучавању вишезначности, код којег је важно објаснити мотив употребе језичког знака за означавање одређеног денотата, те утврдити логику примене истог знака на различите денотате. Ауторка је свесна да прихватање могућности постојања различитих односа међу лексемама једне вишезначне речи још више отежава проблем разграничења полисемије и хомонимије, јер и када бисмо успели разграничити полисемију од

хомонимије опет бисмо се сусрели с полисемијом као разнородном облашћу. Зато С. М. Толстој говори о различитим вишезначности-ма и о неколико видова квазихомонимије.

У складу с тврдњом да је носилац својства вишезначности творбено гнездо, С. М. Толстој истиче потребу проучавања унутрашње везе између различитих значења (лексема) вишезначне речи и значења других речи истог творбеног гнезда, нарочито њених непосредних деривата. У сферу интересовања уводе се и механизми наслеђивања значења при деривацији, могућност очувања вишезначности у дериватима неизведене речи, те различите деривационе способности лексема вишезначних речи.

Проблем раздвајања полисемије и хомонимије С. М. Толстој разматра и у вези с речницима дијалеката. Ауторка уочава да речници дијалеката најчешће не дају сва значења одређене речи, те да се аутори речника руководе различитим критеријумима када квалификују разлике у значењима неке речи као полисемију или хомонимију. Ни семантички (присуство или одсуство заједничких компонената значења) ни критеријум заједничког порекла ауторка не сматра довољно сигурним, а у вези с последњим издваја четири различита случаја: 1) праву хомонимију, тј. непостојање заједничких лексичко-семантичких веза међу материјално подударним лексичким јединицама; 2) хомонимију код које такве јединице воде порекло од различитих, али етимолошки сродних речи; 3) квазихомонимију, која подразумева да наведене јединице имају заједнички мотиватор или заједничке актуелне лексичке везе; 4) праву многозначност, тј. повезаност лексичких јединица односима семантичке деривације или метафоричким/метонимијским односима. Ауторка закључује да лексикографија захтева јаснију представу о појави вишезначности речи, те да само две категорије (хомонимија и полисемија) нису довољне за изражавање свих односа међу лексемама материјално истоветних лексичких јединица.

Семантички модел каритивности С. М. Толстој схвата као један од семантичких модела језика којим се одређује својеврсна „унутрашња“ регуларност у организацији смисаоне структуре језика. Ауторка наводи да је заједничко обележје речи, односно гнезда, обухваћених овим моделом семантика помањкања, одсутности нечега, док је њихова вишезначност резултат замене изходне каритивне компоненте другим „помањкањима“. Семантички модел каритивности подробно се анализира на примерима гнезда каритива *сухой, пресный, пустой*.

Семантичким паралелизмом С. М. Толстој условно назива појаву подударности свих или готово свих значења једне вишезначне речи са значењима друге речи, што укључује и подударност њихових синонимских, па чак и антонимских односа. Реч је о односима између двеју јединица (лексичких или етимолошких гнезда) прасловенског лексикона, које у речнику словенских језика имају истоветан или готово истоветан скуп значења, док саме лексеме имају више или мање подударан скуп контекста у којима се употребљавају. Семантички паралелизам не може се подвести ни под синонимију ни под регуларну вишезначност, али их истовремено може укључивати. Захваљујући чињеници да су гнезда која се пореде представљена у различитим или чак свим словенским језицима, наведени односи двају гнезда могу се у одређеном смислу схватити као (међујезичка) синонимија, а семантички садржај сваког гнезда као својеврсна (међујезичка) полисемија. Модел семантичког паралелизма разматра се на примерима гнезда *играть* и *гулять*, *труд* и *мука*, **kras-* и **květ* -, *глухой* и *слепой*.

У другом делу књиге ауторка се бави културном семантиком лексике и фразеологије, те симболичким и магијским функцијама лексике и фразеологије у културним контекстима кроз радове: *Культурная семантика и семантическая реконструкция*; *Мотивационные семантические модели и картина мира*; *Символическое значение и точка зрения*; *Терминология обрядов и верований как источник реконструкции древней духовной культуры*; *Народная этимология и этимологическая магия* (коаутор Н. И. Толстој); *Магические функции отрицания в сакральных текстах*; *Веселый* (коаутор Н. И. Толстој); *Кривой*; *Нашлось дитя*; *Бренное тело, или Из чего сотворен человек*; *Лито-накапано*; **svojъ*: *семантика и аксиология*; *Сексуальные коннотации глаголов движения*.

Важност културне семантике као извора семантичке реконструкције С. М. Толстој види у чињеници да културни контексти могу чувати и развијати смислове које је језик изгубио. Ауторка долази до закључка да се семантика у етимологији своди на проблем вишезначности усмерене на историјску ретроспективу, те наводи да у основи етимолошког речника треба да леже резултати истраживања у оквиру упоредне словенске семасиологије и историјске семасиологије, чији је задатак да обнови типична значења и контексте конкретних речи, при чему се има у виду широко схватање културних концепата.

Регуларност мотивационих односа С. М. Толстој види у постојању мотивационих модела који обухватају цела семантичка поља,

па слично речи, која може мотивисати или бити мотивисана, и за семантичко поље могу се издвојити два показатеља: мотивациони модели својствени семантичком пољу и модели у којима речи једног семантичког поља имају функцију мотиватора у односу на лексичку других семантичких поља. А мотивационе везе које постоје у језику карактеришу начин на који човек категоризује свет, као што се и слика света рефлектује на сам чин именовања неког објекта одређеним језичким знаком. Свесна постојећих разлика у тумачењу појма слике света, С. М. Толстој заступа мишљење да језик истовремено говори и о свету и о човековом схватању света, те да се ради о различитом степену укључености ова два вида информација у језик. И у семантичком и у ономасиолошком приступу проучавању слике света ауторка види и предности и ограничења, али наглашава и улогу нејезичких знакова, јер и они припадају истом семантичком коду као и језички, без обзира на постојеће разграничење компетенција између језика и других форми културе.

С. М. Толстој разматра и везу између симболичког значења и тачке гледишта. У вези с последњим, ауторка као најважнију компоненту издваја предмет посматрања, јер се на основу те компоненте може закључити које су се конкретне црте предмета одразиле на његову језичку или културну слику. Ауторку занима на који начин та слика пружа информације о субјекту и његовој способности посматрања и како се те информације могу открити. Када је реч о језику, за С. М. Толстој показатељ гледишта је, пре свега, унутрашња форма речи, затим њена вишезначност, те конотација или оцена коју садржи одређени језички израз, док се на симболичку семантику (семантику културних јединица) односи све што може постати носиоцем значења, јер се ради о механизму семантизације и симболизације на основу неког изабраног обележја предмета. Ауторка наводи да се и елементи језика културе могу одликовати симболичком вишезначношћу, јер иста реалија може бити основ за неколико различитих симбола у зависности од тога које од њених обележја наступа у својству основе симболизације.

С. М. Толстој истиче важност схватања карактера везе између специјалне терминологије обреда и веровања и културних реалија за искоришћавање терминологије као извора културне информације, али и за саму интерпретацију културних података, јер терминологија истовремено припада и језику и култури. Ауторка сматра да између система реалија и система термина постоје одређене корелације које траже специјално изучавање, те истиче да је од суштинске важности разграничење мотивисане и немотивисане културне

лексике, будући да оне не поседују једнаке могућности као извори екстралингвистичког садржаја. С. М. Толстој позива на системско изучавање терминологије јер је то услов да она буде извор реконструкције старе духовне културе и у вези с тим говори о пет типова парадигми у које улази сваки термин: 1) називи који су у корелацији с једном реалијом и образују лексичко поље дате реалије у свим традицијама које се изучавају – аналог међудијалекатског синонимског низа; 2) термини који су у корелацији с низом функционално истородних (међуобредних) реалија у једној или неколико традиција – аналог лексичко-семантичке групе; 3) термини који су у корелацији с једним обредним комплексом или кругом веровања једне или неколико традиција – аналог лексичко-семантичког поља; 4) скуп свих значења која су у корелацији с једним термином (лексемом, кореном) у свим његовим специјалним и општејезичким употребама – аналог семантичког поља лексеме (корена, творбеног гнезда); 5) термини обједињени заједништвом мотивационог обележја – мотивациони лексички низ. Иако се ради о различитим аспектима изучавања метајезика традиционалне духовне културе, ауторка наглашава да они само заједно могу дати представу о закономерностима одражавања етнографске реалности у терминологији и могућностима њене културне интерпретације.

С. М. Толстој издваја три функције народне етимологије (језичку, митопоетску и ритуално-магијску) и, у складу с тим, три аспекта њеног изучавања (у оквирима лингвистике, поетике и духовне културе). Ауторка сматра да принцип семантичке атракције сличних речи (независно од њиховог етимолошког сродства), који чини основ народне етимологије, представља један од најважнијих и најпродуктивнијих поступака организације митопоетског и ритуално-магијског текста, те да се претвара у посебан вид магије, коју она назива етимолошком. С. М. Толстој наглашава да иако се семантичка атракција заснива на формалној сличности и симболичком тумачењу речи, магијска веза може се заснивати и на одређеној семантичкој сличности између речи, при чему је формална блискост обично посредна и слабо изражена. Поред тога, и етимолошки сродне речи, које се обично не разматрају у оквиру народне етимологије, могу постати објект семантичке атракције и етимолошке магије уколико се разиђу у својим значењима толико да се њихово сродство престане осећати, те у језичкој свести дође до изједначавања с етимолошки несродним, али формално сличним речима. С. М. Толстој наводи да је неразликовање спољне сличности и унутрашњег етимолошког сродства условљено особеношћу народне језичке и митолошке све-

сти, захваљујући којој свака спољна сличност сигнализује унутрашњу везу и симболичку истоветност.

Употребу негативних конструкција у сакралним фолклорним текстовима С. М. Толстој сматра магијским поступком (подврстом „језичке магије“) који се примењује при контактима с нечистом силом и оностраним светом, најчешће ради заштите, те издваја четири функције негација у сакралним текстовима: 1) функцију магијског уништавања злих сила (негација злих сила схвата се као њихово уништење или одстрањење); 2) функцију означавања „оног света“ (негација као знак „супротности“; све што је својствено свету живота има свој супротни корелат у оностраном свету, који представља место на које се изгоне зле силе); 3) функцију у „формулама одрицања“ (пошљалац сакралног текста не сматра себе аутором текста, чак ни његовим правим извођачем, па се радње и речи приписују најчешће Богу и Богородици, али им се понекад приписује само дејство изговореног); 4) функцију знака црне магије (нпр. у функцији урока изговара се молитва „Оче наш“ тако да се свакој речи додаје негација).

У оквиру разматрања културне семантике и фразеологије ауторка анализира речи (лексичка гнезда) и фразеологизме: *веселый, кривой, нашлось дитя, брненное тело, лито-накапано, свой*, глаголе кретања. Анализа је између осталог показала да и речи свакодневног језика у контексту културе добијају симболичка значења и културне конотације.

У трећем делу књиге ауторка се бави етнолингвистичким проблемом корелације језика и културе, овај пут кроз радове: *Коды культуры у культурные концепты; Человек живет, как трава растет; Судьба; Имя* (коаутор Н. И. Толстој); *Душа; Грех; Смерть; Движение; Обрядовое голошение: лексика, семантика, прагматика; Опозиция „постный-скромный“ в свете диалектной семантики; Терпение и терпимость в зеркале языка*. Иако се не примењује принцип „од речи к смислу“, већ принцип „од културних концепата к њиховом језичком изразу“ и овде се семантичка структура културних концепата открива помоћу комплексне анализе језичких контекста и одговарајућих етнолингвистичких података.

У вези с проблемом „језик и култура“ С. М. Толстој наводи да између језика и културе постоји унутрашња двострана веза која се огледа у чињеници да језичке јединице у контексту културе често имају и културну семантику, те да се језик и култура (ритуал) често међусобно допуњавају. Ауторка додаје да се смислови значајни за културу „изражавају средствима различитих кодова од којих сваки нуди своју посебну структуризацију и концептуализацију сваког

конкретног смисла и само све форме израза тог смисла могу реконструисати оно што можемо назвати јединицом менталног света или концептом“. При томе ауторка кодовима не сматра само супстанционално различите скупове знакова који могу бити искоришћени за изражавање неког садржаја, већ и системе знакова који се обједињују на основу општег садржаја – концептуалне кодове (могу се истовремено утеловљавати у различитим супстанционалним кодовима). С. М. Толстој издваја секундарност концептуалних кодова (секундарну употребу елемената кода у другој сфери стварности) као једно од њихових најважнијих својстава, јер се не преносе само индивидуална својства сваког елемента кода већ и системске карактеристике целине. Поред тога, ауторка истиче да су културни кодови информативни у два смера: први се односи на информације везане за сам код, а други на информације везане за својства нових денотата, за разлоге примене сваког кода у конкретним условима и за сам скуп употребљених кодова. С. М. Толстој посебно указује на вербални код културе (један од супстанционалних кодова), те истиче важност праћења начина укључивања вербалних компонената у културни контекст, као и њихових функција у датом контексту. Ауторка закључује да не смемо заборавити „да језик није само један од културних кодова већ њен првобитни основ који увек стоји иза сваког другог културног знака без обзира на који се супстанционални код он односи, јер све што је изражено културним текстовима може бити изражено и језичким средствима“.

У радовима *Человек живет, как трава растет, Судьба, Имя, Душа, Грех, Смерть, Движение, Обрядовое голошение: лексика, семантика, прагматика, Оппозиция „постный-скромный“ в свете диалектной семантики, Терпение и терпимость в зеркале языка* анализирају се културни концепти важни за традиционалну слику света Словена, као и њихов језички израз.

Вредност књиге С. М. Толстој *Пространство слова. Лексическая семантика в общеславянской перспективе* не лежи само у свеобухватном сагледавању проблематике везане за проучавању тематику већ и у богатству предочених идеја и путева који воде до њихових остварења.

Драјана Појовић*

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за славистику

* popodrag@gmail.com

ИНТЕРАКЦИЈА ГРАМАТИКЕ И РЕЧНИКА

Ю. Д. Апресјан, И. М. Богуславский, Л. Л. Иомдин, В. З. Санников, *Теоретические проблемы русского синтаксиса. Взаимодействие грамматики и словаря.*
Москва: Языки славянских культур, 2010, 407 с.

Након Апресјанове књиге *Исследования по семантике и лексикографии. Том 1: Парадигматика* објављене 2009. године, издавачка кућа *Языки славянских культур* 2010. године обрадовала је лингвисте новим насловом истог аутора, а уједно и уредника монографије, у сарадњи с колегама-синтаксичарима Игором М. Богуславским, Леонидом Л. Јомдином и Владимиром З. Санниковом. Оба издања представљају круну вишедеценијског рада Јурија Д. Апресјана на теоријским и практичним питањима руске лексикологије, лексикографије, семантике и синтаксе, с тим што се прва наведена монографија примарно бави семантиком, а друга – синтаксом, а пресецају им се предмети на заједничком пољу узајамних односа речника и граматике. У првој књизи, исходећи из семантике и лексикологије, аутор се нужно суочава и с питањима лексичко-синтаксичке спојивости, рекције, синтагматским правилима интеракције значења и сл. У другој, с аспекта строге анализе структуре синтаксичких јединица, залази се на клизаво поље синтаксичког функционисања фразеологизованих конструкција и конструкција које су најтешње повезане с лексиком.

Монографија *Теоретические проблемы русского синтаксиса. Взаимодействие грамматики и словаря* четворице аутора састоји се од увода и 4 поглавља. У уводном делу Ј. Апресјан на самом почетку указује да, осим интересовања ауторâ за теоријску лингвистику по себи, ова монографија представља пре свега непосредни резултат истраживања ауторâ у области машинског превођења, кон-

кретно, разраде полифункционалног лингвистичког процесора ЕТАП-3 (двосмерног система енглеско-руског и руско-енглеског аутоматског превођења), али и првог у свету корпуса руских текстова са синтаксичким ознакама (в. на сајту www.ruscorpora.ru). Проверавајући резултате машинске синтаксичке обраде унетих текстова (обављене у складу с поставкама Мељчука и Жолковског, тј. њихове теорије Смисао \leftrightarrow Текст), аутори су наилазили на неправилно приказане синтаксичке структуре, па их је то суочио с неким још увек нерешеним или недовољно решеним синтаксичким питањима. Рецимо, на примеру реченице *Его кабинет меня не устраивал* Апресјан показује како компјутер, не располажући са довољно синтаксичких правила, даје погрешну синтаксичку анализу. Присвојну заменицу *его* он тумачи као директни објекат глагола *устраивать*, а заменицу *меня* везује за *кабинет* (тј. у значењу реченице *Мой кабинет его не устраивал*). Откривена грешка је научнике нагнала да формулишу правило које се тиче употребе генитива личних заменица *я, ты, мы, вы* у посесивној функцији у адноминалној позицији (**кабинет меня*, али *появление меня на пороге*). Грешке другог типа тичале су се двосмислених у граматичком погледу употреба, када компјутеру недостају одређена људска сазнања (па је тако, рецимо, у реченици *Он увидел их семью своими глазами* компонента *семью*, директан објекат глагола *увидеть*, услед своје хомонимичности с инструменталом броја *семь* тумачена као квантитативни агрибут именице *глаза*).

Прво поглавље даје преглед модела руске синтаксе (урадио Л. Јомдин), као и синтаксичке односе и правила синтаксичких алтернација (аутор В. Саников). Формални модел руске синтаксе израђен је у складу с Мељчуковим моделом „дрвета зависности“: постоји реч-господар и реч-слуга, а између њих се успостављају синтаксички односи. Једино доминанта реченице (на руском: *вершина*) не зависи од неке друге речи. Међусобно се не повезују синтагме, већ самосталне речи, а у случају синтаксичких група речи само једна реч наступа као представник групе у погледу успостављања спољашњих веза. Усавршени модел зависности данас користи за анализу синтаксичке структуре руске реченице 65 синтаксичких односа. Они се деле на 4 групе: актантне, атрибутивне, координативне и помоћне. Актантни односи повезују предикативну реч са зависном речју која попуњава одређену валентност дате главне речи (валентност се овде схвата широко, па тако у ову групу спадају и синтаксички односи између предлога и именске групе која зависи од предлога,

типа *в столе*). Атрибутивним синтаксичким односима називају се они који повезују некакву реч с другом речју која изражава значење невалентног атрибута. Координативни синтаксички односи не разликују се од претходно наведених субординативних, и овде један члан зависи од другог. Помоћни синтаксички односи постоје између два синтаксички тесно повезана елемента (елементи аналитичких глаголских облика типа *будем продолжати*, делови синтагми које представљају синтаксичку и семантичку целину типа *само собой*, компоненте унутар вишечланог основног или редног броја типа *триста сорок* и сл.).

Део који је написао Саников бави се алтернологијом, тј. алтернацијама у синтакси. Доводећи у везу појам алтернација у синтакси с оним из фонетике и морфологије, аутор долази до закључака о користи оваквог приступа синтаксичким појавама. Под синтаксичким алтернацијама он подразумева замену једне синтаксичке јединице јединицом истог нивоа, а до које долази најчешће под утицајем јединице синтаксичког плана, ређе неког другог. На овај начин би се у синтакси одвојила тзв. основна средства од допунских, а решили би се многи спорни случајеви (на пример, тумачење односа између броја, именице и придева у конструкцијама типа *Вижу два новых журнала* који се тешко може назвати слагањем).

Друга глава посвећена је конструкцијама мале или микросинтаксе, при чему се даје предност другом термину, чији је аутор Јомдин. Предмет изучавања микросинтаксе, како каже Л. Л. Јомдин, чине објекти двају основних типова: нестандардне синтаксичке конструкције и синтаксички фраземи.

Нестандардним синтаксичким конструкцијама, чији основни конститутивни елемент чине јединице типа *некого, нечега, негде, некуда*, посвећен је први део ове главе. Ј. Д. Апресјан и Л. Л. Јомдин, детаљно проанализиравши ортографске, прозодијске, морфолошке, а посебно синтаксичке и лексичко-семантичке особености датих конструкција, долазе до закључка да је основна особина ових (He^2 -) конструкција мимикрија. Мимикричним или конструкцијама-камелеонима He^2 -конструкције могу се назвати на основу иманентног им својства да свака од њих, као и сваки њихов конститутивни елемент, вешто скривају своју праву природу. Управо својство мимикрије, сматрају аутори, узрок је томе што се одричне конструкције типа *Некуда переехать* обично тумаче као копулативне, док се афирмативне (као и упитне) конструкције типа *Есть куда переехать* поимају као егзистенцијалне. Да је овакво мишљење по-

грешно, аутори показују пажљивом унутрашњом реконструкцијом, која омогућује да се увиди да свака конструкција која улази у ову групу има два лична глаголска центра: егзистенцијални и копулативни. На основу датог закључка изводи се следећи: одричне, афирмативне и упитне инфинитивне реченице у савременом руском језику одликује истоветност синтаксичких структура.

Речено се потврђује следећим: елемент *не-*, који се обично тумачи као творбена речца, заправо јесте одрични глагол. Када се користи с дативом агенса онда је то егзистенцијални глагол *не²1*, тј. варијанта је *нет1*. У колокацији са *у-*формама он има функцију посесивног глагола *не²2*, односно варијанта је *нет2*. Обе глаголске лексеме налазе се у веома сложенем односу некомпатибилности са глаголом *быть1* (копулативно) четврте позиције (*Не² где Ø_{быть} спать*), услед чега настаје илузија да у свим разматраним конструкцијама постоји само једна позиција *verbum-a finitum-a*: или позиција егзистенцијалног глагола, или позиција копуле.

Посебно „вешто“ маскиране су заменичке речи (К-речи) треће позиције, будући да преовладава мишљење да је за њих карактеристична синтаксичка амбивалентност (с једне стране, оне су у зависном положају у односу на инфинитив, док, с друге стране, оне себи потчињавају тај исти инфинитив). Међутим, о синтаксичкој амбивалентности овде се не може говорити, будући да К-речи нису потчињене инфинитиву, већ глаголу-копули, вршећи притом функцију предикатива. Тек на семантичком нивоу оне могу заузети позицију актанта или сирконстанта инфинитива. Поред наведеног, К-речи се врло често „издају“ за упитне заменице, док су заправо релативне. Напоследку, износи се тврдња да су се конструкције са К-речима током историјског развоја језика битно међусобно удаљиле. Од свог прототипа удаљиле су се конструкције са *некогда*, као и са каузално-теличним *нечего* и *не к чему*. Услед оваквог удаљавања немогуће је говорити о паралелизму одричних, афирмативних, упитних конструкција са К-речима.

На крају овог дела још једном се истиче да су *некого*, *нечего*, *негде*, *некуда*, *неоткуда* и *незачем* синтагме са унутрашњезатвореном синтаксичком структуром, а не засебне лексеме, како се обично представљају.

Други део друге главе посвећен је пролептичким и њима блиским конструкцијама, које се у традиционалним граматикама најчешће убрајају међу издвојене конструкције. Међутим, по мишљењу аутора, дате конструкције одликују се низом семантичких, синтак-

сичких и стилистичких особености, те је у потпуности оправдано издвојити их у самосталну групу. На питање које конструкције треба сматрати за пролептичке, даје се следећи одговор. То су конструкције у којима функцију главне речи врши или лична заменица за 3. лице *он, она, оно, они*, или показна заменица *этом, тот*, или лексеме *это, вот* (конструкције са речима *это* и *вот* се, и поред одређених специфичности, убрајају у пролептичке). Зависна реч у њима обично се налази испред главне, врло ретко непосредно иза или на крају реченице. Између главне и зависне речи обавезан је интерпункцијски знак, то је најчешће запета, али може бити и црта. Зависна реч обавезно конгруира са главном у роду и броју, нпр.: *Коля, он непременно придет.*

Врло кратко, али са врло иновативним решењем, аутори се осврћу на конструкције типа *Он занимается черт знает чем*, за које се као оно најважније истиче постојање двеју синтаксичких доминанти. Уколико се дата теза прихвати, самим тим се битно нарушава, како се каже, основни захтев синтаксичке компоненте теорије Смисао↔Текст (да синтаксичка структура било које реченице мора имати вид синтаксичког дрвета). Међутим, дати проблем може се превазићи и за то се предлаже конкретан поступак, за чију се илустрацију узима већ наведени пример. Суштина предложеног решења је у следећем: глагол *знать*, који формира другу клаузу, потчињава се првом глаголу и заузима место првог допунског аргумента.

У делу под називом *Синтаксички фраземи: између лексике и синтаксе* говори се о групи синтаксичких фразема руског језика која, у поређењу са нефразеолошким колокацијама, поседује синтаксичку специфичност. Анализом синтаксичких фразема чији је конститутивни елемент упитна заменица (К-реч) утврђена је, између осталог, битна разлика у синтаксичком понашању фразема у којима К-реч заузима иницијалну позицију од фразема у којима К-реч стоји на његовом крају. Вишезначни фразем ВСЁ РАВНО изазива додатне потешкоће приликом аутоматске анализе текста, када систем треба да идентификује не само фразеолошку јединицу као нешто различито од слободне синтагме, већ и конкретну лексичку јединицу у оквиру дате вокабуле. Као једини сигуран начин да се разреши неједнозначност аутори виде прибегавање кориснику у интерактивном режиму. Дати метод се врло активно разрађује у оквиру лингвистичког процеса „ЕТАП-3“. Од синтаксичких фразема који су мотивисани пунозначним речима анализирани су они са компонентом СИЛА. Детаљним описом датих синтаксичких фразема попуњена је

велика лексикографска празнина (будући да је највећи део ових фразема до сада остао ван пажње лингвиста), док су, с друге стране, дата одређена решења која би омогућила да се дати описи употребе у аутоматској обради текста. На крају овог поглавља говори се о синтаксичким, семантичким и парадигматским особеностима емоционално маркираних синтаксичких фразема с лексичком доминантом ЧЕРТ.

Пети део друге главе посвећен је конструкцијама у којима наилазимо на понављања у буквалном смислу те речи, нпр. *Иногда мне снилось, что умер, умираю, умру...* Дате конструкције карактеристичне су за колоквијални говор, публицистику, али и за језик лепе књижевности. Издвојени су следећи типови (услед тога што не постоји општеприхваћена терминологија, као назив типа фигурира нека конкретна фраза): *Весело, весело было; Весело-весело было; Он рос и рос; Снег да снег кругом; Я верил и не верил; Бывают аварии и аварии; Ну, медведь и медведь; (Ну), упал и упал; Куда, куда? Кто да кто?; (Ну), кто-кто, а Коля придет; Кого-кого он (только) не знает.* Анализа сваке конструкције врши се по следећој схеми: прво се даје назив конструкције, потом се утврђују њене синтаксичке особине, следе примери (уз могуће краће коментаре), да би се на крају дало значење конструкције.

О илокутивној употреби као типу синтаксичке елипсе говори се у следећем делу поглавља. В. З. Саников даје једно уже поимање илокутивних конструкција. Под илокутивним конструкцијама овде се подразумевају само оне елиптичне конструкције између чијих пропозиција не постоји смисаона веза, нпр.: *Ну, раз хочешь знать правду, отец уехал навсегда,* као и неке копулативне и асиндетске конструкције, као што су: *Я тебе не говорила, но ты дурно с ней поступил; Ты все знаешь: какой город – столица Южной Dakoty?*

Последњи параграф друге главе почиње следећим Пастернаковим стиховима: *Снег идет, снег идет / Словно падают не хлопья, / А в заплатанном салоне / Сходит наземь небосвод.* Стихови се наводе као пример неканонских координативних, тачније асиметричних конструкција. Асиметричне конструкције врло су блиске координативним, премда не чувају њихову најважнију особину. Као такве, налазе се у простору између стандардне синтаксе и језичке неправилности. Зауоставивши се прво на појмовима канонске и неканонске координативне везе, И. М. Богуславски анализира конекторе карактеристичне за ове конструкције (нпр. *и...и, или...или, то... то, как... так и, не столько... сколько, насколько... настолько*), а потом и саме конструкције које се формирају помоћу датих конектора.

Посебна пажња посвећује се конструкцијама које представљају легализовани начин превладавања одређених типова синтаксичког конфликта. Језгро ове подгрупе чине „неуспеле“ асиметричне конструкције. Говорно лице почиње да реализује конструкцију као симетричну, међутим, наишавши на препреку, он своју замисао не доводи до краја.

Треће поглавље (аутор поглавља је Ј. Апресјан) посвећено је теорији рекције с лексикографског аспекта. Аутор даје преглед етапа у приступу појави, од традиционалног погледа (који је приступао рекцији као јединичној појави, а не системски), преко системског лексичко-синтаксичког (који је глаголе, рецимо, сврставао у одређене групе или класе које зближавају синтаксичка својства), па све до семантичке етапе у приступу рекцији. Последњи приступ полази од аналитичког тумачења предикативне речи уз помоћ специјалног семантичког језика, а рекцију изучава истовремено на три нивоа: семантичком, синтаксичком и лексичкоморфолошком. Први ниво се односи на принципе утврђивања броја, састава и ранга семантичких актаната или аргумената дате глаголске лексеме. Други успоставља везе између утврђених семантичких и синтаксичких актаната, а трећи подразумева систематски опис односа између семантичких актаната и спољашњих начина њиховог изражавања.

Захваљујући постојећим научним сазнањима из области семантичке класификације предиката, аутор, полазећи од њих, предвиђа рекцијска својства глагола. Од класе којој глагол припада зависе и многа друга његова својства: граматичка, творбена, синтаксичка, валентносна и лексичкосемантичка. Апресјан, полазећи од семантичке класификације предиката Маслова–Вендлера, издваја 17 класа (радње, делатности, бављења, интерпретације, понашања, деловања, процеси, положаји у простору, локализације, стања, односи, својства, манифестације, способности, параметри, постојања и догађаји). Тако, рецимо, радње, делатности, бављења и понашања имају обавезну семантичку валентност агенса (попуњава га име човека или некаквог сличног њему бића способног на осмишљену делатност). Радње и делатности могу да имају актант са значењем циља (непосредног: *вести лошадей на водопой* и коначног: *воевать за предел мира*). Процеси и стања, рецимо, често имају актант са значењем узрока (*трястись от холода, радоваться приезду родителей*). Многоактантних предиката је највише међу радњама (*выбирать – кто, кого/что, из чего, по какому признаку, для чего*). С друге стране, понашања (*баловаться, хулиганить*), својства (*горбиться, хромать*,

картавити) и испољавања (*воняць, горчить*) увек су једноактантни предикати.

У наставку овог поглавља аутор систематичније испитује валентностна својства многоактантних предиката и многоактантних именица, типове подударности међу семантичким и синтаксичким актантима. Указујући на досадашње тумачење појмова актанта и сиркостанта, Апресјан наводи конкретне случајеве употребе актанта са значењем времена, циља, узрока и начина, тј. компонената које су у традиционалној синтакси разматране као адвербијали (*провести месец в деревне, плавали на остров загоратъ, зудитъ от холода, вести себя ужасно*). На крају поглавља Апресјан даје номенклатуру семантичких улога (укупно 54) с дефиницијом или објашњењем и примерима.

Четврто поглавље написао је Л. Јомдин, а бави се проблемима аутоматске анализе текста с којима се аутор суочио у раду на експерименталном систему за машинско превођење ЕТАП-3. Анализирајући конкретне примере реченица преведених с руског на енглески Јомдин долази до закључака који се односе на адекватност синтаксичког описа језика с ког се преводи, као и на начине решавања лексичко-синтаксичке вишезначности полазног текста.

Монографија четворице еминентних руских лингвиста на челу са Ј. Д. Апресјаном, по нашем мишљењу, значајна је и занимљива из неколико разлога. Бавећи се тзв. микросинтаксом, аутори указују на низ теоријских лингвистичких проблема, те тиме доказују да не постоје мали, периферни синтаксички проблеми и питања. Иако се истраживање спроводи у складу са строгим синтаксичком анализом Мељчуковог „дрвета зависности“, монографија обилује богатом језичком грађом, што је чини и примамљивим штивом. Очекујемо да ће и у нашој научној јавности књига наићи на интересовање, као и да ће бити подстицајна за слична истраживања.

*Биљана Марић**

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику

*Драјана Керкез***

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику

* biljanav@mail.ru

** draganakerkez@hotmail.com

МИЛОРАД РАДОВАНОВИЋ, УВОД У ФАЗИ ЛИНГВИСТИКУ

Најновија књига Милорада Радовановића¹ представља сажет увид у један приступ проучавању језика који је донедавно био или изван пажње лингвиста или на самим маргинама лингвистичких радова. Сам аутор на почетку своје књиге каже да она, у ствари, представља тек увод у једну темељитију књигу синтезу која би требала да има наслов *Фази лоџика и линџвистџика (Ка теорији језика и мишљења)* (на стр. 5 и 6). Чињеница да се једна цијела књига појављује као увод у будућу књигу представља додатни интерес за њу, при чему свакако не треба заборавити да је ријеч о приступу који у нашој научној средини тек посљедњих година улази у круг пажње, и то управо или првенствено преко радова Милорада Радовановића. Наиме, прије појаве ове књиге исти аутор је објавио неколико радова који су посвећени овој проблематици (нпр. *Појам прагуелности у линџвистџици, лоџици и у науци уоџише*, Зборник Матице српске за славистику 73–74, Нови Сад 2007; *О њојму прагуелности у језику и линџвистџици*, Стари и нови списи, Сремски Карловци – Нови Сад 2007; *Фази лоџика у линџвистџици*, Семантичка проучавања српског језика, САНУ, Одељење језика и књижевности, Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија, 2, Београд 2008). Већ на почетку, аутор књиге нас подсећа да је у посљедњих десетак година код нас објављено неколико радова који су у посредној вези с темом ове књиге из пера Предрага Пипера (стр. 14). Чиме се, дакле, бави Милорад Радовановић у овој књизи, биће ријечи у наставку овог текста.

У приступу овој теми аутор полази од чињенице да је човек биће које систематизује, класификује и категоризује све појаве у свијету

¹ Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад, 2009, 162 стр., 18 цм.

(С. Т.: из потребе да би га што потпуније сагледао, по могућности и схватио, и у њему нашао што боље своје мјесто). У том послу он жели да све појаве сведе на неке опозиције, рецимо: ово – не-ово, овакав – не-овакав... Другим ријечима, човјек тежи да свијет сврста у јасне категорије, без остатка, и тако га је и представљао, а онда тако о њему и учио у систему образовања и васпитања. Ослонац томе је била кроз два миленијума аристотеловска „тврда“ логика, која је ствари представљала кроз опозиције јесте – није, тачно – нетачно ... припада – не припада и слично (стр. 12). А, с друге стране, посебно у двадесетом вијеку, све више се наметала стварност која нас увјерава, „поучава да се и другачије може гледати на ствари, оптичком, то јест алатом такозване ’фази‘ (‘fuzzi’) логике, ’расплинуте‘, ’разливане‘, ’лабаве‘, ’меке‘ (‘soft’) логике, или како је слично именовано – и у науци уопште, и у фундаменталним, и у примењеним наукама, па и у хуманистичким наукама и областима знања поготово – а у области језичких појава (барем када је у питању природни људски језик) – свакако“ (стр. 12). (Ово *може* с почетка цитата ће се на крају књиге показати – да унапријед кажем – као „мек“ израз и могла би га замијенити каква тврђа ријеч, као *мора*, али она не би била у складу с теоријом коју нам аутор књиге представља, а није блиска ни његовим погледима на свијет ни у складу са његовим сагледавањем тог свијета у лингвистичкој науци.) Да је природни језик у стању да тако представља појаве у свијету, аутор нас такође опомиње на почетку књиге – умјесто прављења било каквог списка примјера којим ће такво мишљење поткријепити сретно је одабрао наслов из једне српске народне приповијетке: *Чардак ни на небу ни на земљи*. (Кад је већ наведен овај примјер, може се додати да човјек сагледава и такве, непотпуно издиференциране појаве – увијек се нађе неко ко *зна* *где* је *небо* за *земљу* *йриковано*.)

Могло би се рећи да кључна ријеч за овакав приступ сагледавању свијета и његовом језичком представљању јесте *трагација*. Филозофске оквири за разматрање питања којим се бави аутор књиге налази у поређењу аристотеловске „тврде“ логике и логике која је присутна у науци посебно од друге половине двадесетог вијека – „фази“, „мека“, „расплинута“, „разливена“, лабава логика – „она што светове појава и наших судова о њима подвргава разврставању на скалама градуелности, ’интензитета‘ (по принципу скаларности, дискретности, континуалности, постепености, степеновања, рангирања...), с нарочитим вођењем рачуна о ’нејасности‘, ’неодређености‘, ’прелазности‘, ’непрецизности‘, о појавама ’на маргини‘, ’у

сивој зони‘ испољавања, виђења, описивања и тумачења света, а са вечитим питањем ‘прелаза‘ међу категоријама, и расправом о ‘мешаним‘ категоријама, те спорењем око места ‘рубног подручја‘, ‘граничника‘, ‘граничних случајева‘ међу појавама и њиховим класама ...“ (19–20). Даље Радовановић указује на чињеницу да је данас већ јака тенденција да се и науке систематизују и класификују управо тако, тј. као „тврде“ и „меке“. Лингвистика спада у „меке“ науке ако се посматра из угла математике или физике, а у кругу хуманистичких наука спадала би у „тврде“ науке „у многим данашњим облицима њеним“ (стр. 20). Гледајући тако на ствари, каже аутор, гдје се стално поставља питање „нејасности“ „граница“ у људском бављењу свијетом, може се поставити питање „да ли је то (и) сâм свет ‘фазичан’ или су такви наше опажање и описивање света, мишљење о њему, то јест тумачење његово и (или) само језик што о њима беседи“ (стр. 21). Наводећи једну студију Предрага Пипера посвећену проблему границе, аутор даље као илустрацију тога што би био предмет лингвистичког бављења проблемима фазичности ствари у свијету, границе и континуума, наводи дуг низ питања, на неколико страница. Овдје бих рекао да аутор на постављена питања тражи одговоре идући кроз сопствену лингвистичку и ширу лектуру, како се слично на једном мјесту у књизи изразио. Зато се у овој књизи и налазе двије врсте библиографије: на крају књиге – краћа библиографија оних радова који се теоријски баве питањем које је тема његове књиге и она, опширнија, која се наводи кроз цијелу књигу, ту су они лингвисти који у својим појединим радовима о одређеним лингвистичким и језичким питањима показују неке врсте фазичности. Тако, уз први примјер онога што би могло бити лингвистичка тема фазичности – како нека култура сегментује физички континуум спектра боја „и шта се где у том погледу увршћује“ – наводи и српску ситуацију коју је описивала проф. Милка Ивић у својој књизи *О зеленом коњу*, али и нека друга дјела (*Бели траг. Порекло ејске формуле и словенској ѿојонима* Мирјане Детелић и Марије Илић), али овамо се могу привести и питања границе међу језицима или међу дијалектима – па цитира дијелове из књига из дијалектологије Павла Ивића, гдје се и експлиците истиче како међу појединим дијалектима нема чврсте и јасне границе (стр. 27), као и из књиге Ивана Поповића посвећене историји српскохрватског језика, гдје он такође указује на непостојање јаке границе међу дијалектима, него истиче да се ради о ступњевитим прелазима (стр. 27). Разумије се, ту се наводе и инострани лингвисти са сличним тврдњама о одређеним аспектима језичке стварности.

Да у језику често нису ствари чврсто раздијељене, Милорад Радовановић илуструје и у поглављу у коме сагледава однос између „балканизама“ и „европеизама“, тема која је одавно присутна у лингвистици, а посебно присутна и у србистици. Постављајући ову тему у оквире фази лингвистике, аутор нам отвара пут и у неке нове увиде у тај однос, увиде који свједоче о томе да ни ту нема чврстих граница. Исто тако, аутор нам скреће пажњу на то да се у лингвистици и у вријеме доминације релативно „тврдога“ структурализма јављају и „мекши“ ставови, прије свега код Пражана, нпр. у расправама о питањима „центра“ и „периферије“ језичких феномена и њиховог тумачења, као и код расправа о појмовима „нејасности“, „неодређености“, који су данас темељни појмови у лингвистичкој семантици и когнитивној лингвистици, како истиче Радовановић (стр. 39). Даље, аутор нас проводи кроз питања синонимије, полисемије, хомонимије, хетеронимије, паронимије, хипонимије и проблема „граница“ међу њима, а онда нас проводи и кроз генеративну граматику Ноама Чомског и све оно што се у њој и око ње догађало у лингвистици. Исто тако, показује нам даље Милорад Радовановић, градуелност и неодређеност својствене су природи граматичких категорија (упућујући на одређена поглавља Предрага Пипера у *Синтакси савременог српског језика* (стр. 105), али и на нека, позната одраније, значајна дјела свјетске лингвистике. Аутор је такође довео у везу са питањем фази лингвистике и појаву номинализација у језику и, у вези с тим, однос између номиналних и вербалних конструкција – о чему је иначе код нас највише писао управо он. Овдје свакако треба поменути и поглавље 42, у коме аутор уводи питање стандарднојезичке норме, односно разврставање у језичкој пракси онога што је „правилно“ и онога што је „неправилно“.

Као нека врста крунске потврде оправданости погледа на језик са позиција фази лингвистике Милорад Радовановић наводи и одсуство „стварних или правих научних револуција, односно поступност у сазревању идеја и научних иновација“ (140), при чему подсјећа да су одређени датуми у лингвистици само условно датуми почетка неког бављења у историји лингвистике, као што је нпр. 1916. година настанка сосировске лингвистике, 1929 – година настанка структуралне лингвистике у прашкој изведби и сл. (стр. 141 и 142), а потврда тога је и поступност уласка фази логике у лингвистику (142).

На крају, умјесто свођења реченог, цитирају два мјеста из ауторовог закључног разматрања. Прво: „Дакле, волели бисмо да живимо у свету јасно *разграничених* категорија (и чинимо пуно не би

ли нам тај свет управо тако изгледао, језиком, кроз народне и академске таксономије, кроз образовање и науку, и логичке систематизације разноврсне, кроз религијско, етичко и естетско тумачење вредности, кроз друштвене организације и културне обрасце, и другачије), но укупни живот нас учи да то по правилу није баш често могућан случај стварности“ (стр. 143). Друго: (и) за потврду онога што сам на почетку овога приказа рекао о односу између глагола *може* и *мора* навешћу ријечи аутора књиге да је ... „у тумачењу човека и његова језика, изгледа мудрије бити *ајенс нијансирања* и *ирадирања* него *ајенс одлучивања* и *и́ресуђивања*“ (стр. 143).

Оно што на крају овог приказа слиједи јесте закључак да смо добили књигу која нам на мноштву примјера, којим смо се и раније бавили, показује како се човјекову сагледавању свијета и његовом језичком представљању може прилазити са другом логиком, логиком да ствари у свијету нису тако чврсто међусобно подијелене, разграничене, па онда ни у језику којим се свијет и наше сагледавање свијета именује не треба тражити само јасно и строго раздијелене категорије, именована, дефинисана, јер је и свијет „фазичан“, како закључује аутор књиге. Ако ова књига, која по ауторовим ријечима треба да представља само уводно поглавље будуће књиге под насловом *Фази логика и лингвистика*, баца толико другачијег свјетла на питања којима је закупљена лингвистика, нема сумње да ћемо у најављеној књизи имати прилику да пратимо веома интересно и сврсисходно, и језичкој и ванјезичкој стварности примјерено, утемељење једног новог погледа у лингвистици.

Срећо Танасић*

Институт за српски језик САНУ
Београд

* sreto.tanasic@isj.sanu.ac.rs

НОВА КОНТРАСТИВНА СИНТАКСА СЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА

Aleksander Kiklewicz, Małgorzata Korytkowska, Julia Mazurkiewicz-Sułkowska, Agnieszka Zatorska, Tatiana Ramza, *Podstawowe struktury zdaniowe współczesnych języków słowiańskich: białoruski, bułgarski, polski*. Redakcija naukowa: A. Kiklewicz, M. Korytkowska. Olsztyn, 2010, 448 str.

1.0. У синтаксичким истраживањима, као и у проучавању језичког знака у целини, лингвисти полазе од општег приступа који ће одредити ток описа структуре – од форме ка садржају или од садржаја ка форми. Правац од садржаја или функције реченице ка њеној форми намеће се као доминантан у другој половини 20. века, када лингвистика у спрези са другим научним дисциплинама настоји да одреди суштину човека као ствараоца. Човекова креативност испољава се у конституисању мноштва иманентних знаковних система од којих сваки има посебну структуру и функције. Продирање у логику реченице, са једне стране, и поређење формалних модификација истог дубинског садржаја у различитим језицима, са друге, доприноси разоткривању стваралачких потенција човека у целини.

Који год принцип да се одабере, биће једностран, јер одсликава или поглед реципијента који преко форме настоји да декодира семантику поруке, а у коначној инстанци и говорникову интенцију, или поглед адресанта који, полазећи од конкретне намере, прибегава одређеном логичком моделу и реализује га у складу са нормом свог језика. Поставља се питање: да ли је могуће конципирати проучавање реченице тако да се истраживач не поистовети са једним од учесника у комуникацији и успе да укаже на спрегу између логичке, пропозиционално-семантичке структуре и њене граматикализације, на узајамну условљеност формално-граматичке типологије

синтаксичких структура и дубинске семантике предиката. На то питање одговорио је потврдно истакнути пољски лингвиста Станислав Каролак (1931–2009). Он је дошао на идеју да пореди категорије предиката које се одређују на основу комбинаторних потенција у односу на конституенте (complements) – именске групе које су конотиране њиховим лексичким значењем. Таква анализа истовремено се врши на три нивоа – логичком, семантичком и формалном. На логичком нивоу разматрају се реченице са предикатима разврстаним у четири типа – двоаргументским и троаргументским нижег реда и двоаргументским и троаргументским вишег реда, који се формално могу приказати на следећи начин: $P(x, y)$, $P(x, q)$, $P(p, y)$, $P(p, q)$ и $P(x, y, z)$, $P(x, y, r)$, $P(x, q, z)$, $P(x, q, r)$, $P(p, y, z)$, $P(p, y, r)$, $P(p, q, z)$, $P(p, q, r)$, где је P – пропозиција, x, y, z су предметни аргументи, а p, q, r – пропозиционализовани аргументи.

Формални ниво репрезентације синтаксичке грађе заступљен је експликативним моделима који садрже реализационе категорије предиката и конституената: глаголске предикате првог (V) и другог (W) реда, именске групе, тј. лексичке репрезентанте предметних аргумената (U_x, U_y, U_z), предикате који су садржани у инфинитивном (VI, WI) или девербативном (NV, NW) облику, нулте облике предиката и аргумената – контекстуалне ($0_x, 0_y, 0_z, 0_P$) и без контекста ($\emptyset_x, \emptyset_y, \emptyset_z, \emptyset_P$). За сваки тип пропозиционалних структура одређује се скуп забележених експликативних модела.

Типолошку особеност сваког словенског језика чине, по Станиславу Каролаку, такве површинске карактеристике глаголске комбинаторике, као што је парадигма категорија унутрашњег предиката ($V, W, VI, WI, NV, NW, \emptyset_P, 0_P, NV_{part}, NW_{part}$) и ограничења која проистичу из семантике глагола у вези са реализацијом нултог предиката (без контекста) другог и трећег аргумента.

Осим тога, модел предвиђа и семантичку типологију предиката полазећи од аспектуалних карактеристика. Разликује се шест аспектуалних типова: континуални, моментални, инхоативни, резултативни, терминативни и хабитуални. Један од задатака описа састоји се у томе да се одреде регуларне подударности између аспектуалних типова и типова комбинаторике предиката, пре свега у погледу реализације без контекста нултог другог и трећег аргумента.

Четврти параметар описа обухвата поређење валентних категорија глагола. Свака валентна категорија обухвата глаголе са заједничким могућностима површинских трансформација.

Овај сложен вишеаспекатски логичко-семантички опис примењен је у току пројекта *Упоредна синтакса словенских језика групе*

йоловине 20. века, који је Станислав Каролак водио као председник Међународне комисије за проучавање граматичке структуре словенских језика. Пројекат је окупио лингвисте из 11 словенских земаља и требало је да резултира истоименом монографијом.

Таква монографија се појављује 2010. године, додуше са закашњењем и у нешто измењеном облику, али првенствено заслугом њених аутора – Александра Киклевича, Малгожате Коритковске, Јулије Мазуркјевич-Сувковске, Агњешке Заторске и Татјане Рамзе, који су посветили своје истраживање базних реченичних структура у белоруском, бугарском и пољском језику, идејном творцу пројекта – Станиславу Каролаку.

2.0 Монографија се састоји од белешке аутора (9–12), уводног дела, који су потписали научни уредници монографије Александар Киклевич и Малгожата Коритковска (13–40); списка глагола (41–110); базе података (11–314); лингвистичке анализе података (315–340) и анекса, који садржи студије А. Киклевича и М. Коритковске посвећене разматрању појединих теоретских питања синтаксе предиката, али и друге лингвистичке проблематике (345–448).

У уводном делу аутори излажу суштину Каролакове семантичке теорије предиката и указују на чињеницу да се модел који се нуди у овој монографији разликује од потоње у појединим аспектима. По мишљењу аутора, нови модел је оптималнији у погледу његове примене у контрастивном опису словенских језика. Измене у односу на поменути теорију се састоје у следећем: 1) одустало се од описа тзв. пропозиционалних шема које у Каролаковој теорији имају значајно место, као и од одређивања валентних класа предиката; 2) уведени су нови аспекти дескрипције: а) семантичка типологија глагола (уместо семантичке типологије предиката), која доприноси уочавању корелације између валентних својстава глагола и њихових таксономских лексичко-семантичких карактеристика; б) реченичне шеме, које допуштају приближавање модела традицији дескриптивне граматике и тиме, како тврде аутори, отварају веће могућности за контрастирање генетски сродних језика (стр. 17).

Истраживање је спроведено на корпусу од 198 аутосемантичних глагола, изабраних из пољског језика на основу фреквентног речника. Уколико се радило о полисемантима чија су различита значења утицала на валентна својства глагола, рачунало се да се ради о различитим синтактемама. На пример, глагол *оїворити* може да функционише као двовалентни глагол са предметним аргументима

(*Иван је ої̀ворио і̀розор*) или двоаргументни предикат са једним предметним и једним пропозиционализованим аргументом (*Иван је ої̀ворио рачун у банци*). У наведеним примерима су реализоване две различите синтактеме глагола *ої̀вориї̀и*. На тај начин је регистар од 198 глагола проширен на 345 глаголских синтактема. Као одговарајући корпус у белоруском и бугарском језику биле су одабране глаголске синтактеме еквивалентне пољским. У овом случају еквивалентност синтактема представља неопходан предуслов истраживања јер, уколико би се пошло од најфреквентнијих глагола у сва три језика, могло би се десити да се регистри не подударе, а тиме би се измакла основа за поређење. С друге стране, приликом одређивања еквивалентна аутори су понекад за две синтактеме једног пољског глагола наводили два различита глагола у белоруском и бугарском језику. Рецимо, као еквиваленти синтактеме пољског глагола *bać się* 'бринути се' у белоруском и бугарском језику наведени су глаголи *непакої̀цца, безпокоя се* (стр. 41), мада се глаголи *баяцца, страхувам се* свакако могу наћи и у тим језицима у значењу 'бринути се', уп. белор. *Школьная адміністрацыя баї̀цца за свае пасады*; буг. *Аз се страхувам за живота си*, као и у српском – *Плашим се за њено здравље* или руском – *Я очень боюсь за сына*, односно украјинском – *Я боюсь за свою сім'ю*. Могло би се рећи да употреба глагола *ї̀лашиї̀и се* са семантичком структуром $P(x, q)$ у значењу 'бринути се' представља словенску универзалију, те није потребно да се проналазе други еквиваленти у белоруском и бугарском језику.

Аутори напомињу да се приликом анализе глаголски облик посматра само у индикативу, тј. не узимају се у разматрање примери у којима се синтаксичка структура додатно оптерећује другим планом модалне природе (императив, оптатив, интерогатив).

Као корпус из којег су ексцерпирани примери наводе се текстови следећих функционалних стилова: 1) књижевно-уметничког; 2) публицистичко-информативног; 3) публицистичког; 4) пословног; 5) научно-техничког; 6) разговорног. Поједини примери су били конструисани од стране самих истраживача. Неопходно је напоменути да се у тексту монографије не наводе извори примера, те је тешко закључити који су примери конструисани, а који су потврђени у корпусу. У појединим случајевима, када су примери мање типични, попут белор. *Тым, што манифестанты прайшли на праспекце Незалежнасці, фронт паказаў, што ён мае падтрымку моладзі* (стр. 329) упућивање на извор би ипак добро дошло.

У уводном делу се такође излаже семантичка типологија према којој се глаголи разврставају на терминативне (резултативне) – радње

и процесе и нетерминативне (нерезултативне), који обухватају стања и релације (20–21). Даље се ова дихотомија своди на уочавање у семантичкој структури глагола присуства, односно одсуства, каузативног предиката. Са тог аспекта у прву групу глагола (у чијој семантичкој структури постоји каузативни предикат или пак каузативна сема) спадају: глаголи из сфере физичког утицаја на објекат (1.1): *годирнуџи*, *џомерџи*, *ошџеџи*, *унишџи* или стваралачке делатности – креативне и репродуктивне; психичке активности (1.2): *измислиџи*; друштвене сфере (1.3): *џовредџи некој речју* (мада у овом случају видимо глагол из прве групе у метафоричком контексту); вербалне делатности (1.4): *информисаџи*; узајамних односа (1.5): *изазиваџи*, *имџицираџи* итд.; функционалне сфере (1.6): *односџи се* и сл. Други тип глагола, чија семантика искључује каузативни предикат, обухвата физичку сферу, тј. глаголе кретања (2.1); процесе, стања и физичке, односно биолошке, карактеристике (2.2): *звучаџи – зазвучаџи*; *џамнеџи – џоџамнеџи*, *џењаџи се* у значењу *Пуџ се џење џоре* и сл.; егзистенцијална стања и процесе (2.3): *џостџојаџи*; *несџајаџи – несџаџи*; глаголе трајања у времену (2.4): *заузеџи* у смислу *Посао је заузео цело џуџро*; глаголе из функционалне сфере (2.5): *носиџи – Иван носи шеџир*; из сфере психичке делатности (2.6): *мислиџи – џомислиџи*, *желџи – џожелџи*, *џлашиџи се – уџлашиџи се* итд.; друштвене сфере (2.7): *друџиџи се*; вербалне сфере (2.8): *џовориџи*, *џонављаџи*, *реџиџоваџи*; сфере узајамних односа (2.9): *разликоваџи се*; поседовања (2.10): *имаџи*, *џоседоваџи*, *изџубиџи*.

Типологија пропозиционалних структура у потпуности је презета из теорије Станислава Каролака. Доследно су издвојени предикати са једним, два или три аргумента нижег и вишег реда, тј. предикати са предметним и пропозиционализованим аргументима. Шеме које одсликавају валентне карактеристике предиката – тзв. експликативне шеме, такође одговарају Каролаковим експликативним моделима, с тиме што се лексички репрезентант аргумента не обележава U, већ N. Ако је предметни аргумент експонент аргумента унутрашњег предиката, уведен је симбол N_{ap} , N_{aq} , N_{ar} који указује на појаву својеврсног цепања пропозиционализованог аргумента: један његов део – предметни аргумент унутрашњег предиката, износи се на позицију аргумента спољног предиката. Тако у реченици *Иван се џлаши модрица* именица *модрица* N_{bq} је други аргумент нултог унутрашњег предиката, нпр. *Иван се џлаши да ће му нешџо/неко осџавиџи модрице на џелу*. Аутори напомињу да не обележавају пспуњеност контекстуалне позиције аргумента и кореференцију

аргумената спољног и унутрашњег предиката, као што је било раније предвиђено у моделу С. Каролака.

Последњи ниво описа представљају шеме реченица, где се показује какве површинске структуре са конкретним аргументом у одређеном падежу, са предлогом или без предлога, одговарају пропозиционалним моделима у сваком од језика. Тиме је модел описа заокружен. На примеру конкретног глагола он изгледа овако:

CIESZYĆ SIĘ

[глагол из сфере психичке делатности]

Пропозиционална структура: P (x, q)

Експликативни модели

примери

и реченичне шеме:

$VN_x, V_q...$

$VN_{nom}, (Pron) Con V...$

Adam się cieszy, że jest pogoda.

$VN_x, NV_q...$

$VN_{nom}, N_{instr}...$

Cieszę się powodzeniem moich dzieci.

$VN_{nom}, Praep N_{gen}...$

Książkiewicz cieszy się z ciąży swojej żony.

$VN_x, \emptyset_q...$

VN_{nom}

Ania już nie jest smutna, cieszy się.

$VN_x, Naq, \emptyset_q...$

$VN_{nom}, N_{instr}...$

Kasia cieszyła się nową zabawką.

$VN_{nom}, Praep N_{gen}...$

Colin Farrel cieszy się z dziecka.

Полазећи од предоченог модела у даљем раду се описују сви глаголи из регистра, и то са два аспекта: прво, као лексичке јединице, у поглављу *Списак глагола*, када се наводи само њихова семантичка структура и одређује семантичка класа глагола, а затим, као предикати, у поглављу *База йогашака*. При томе се прво паралелно наводе експликативни модели и реченичне шеме за пољски и белоруски корпус, а затим посебно за бугарски. Ту видимо једну дозу недоследности јер, без обзира на већи степен различитости шема у бугарском језику, требало би да се оне дају паралелно са пољским и белоруским, што би умногоме олакшало праћење грађе.

3.0 Занимљив део монографије представља лингвистичка интерпретација изложеног чињеничног материјала. Закључци се излажу посебно за сваки ниво анализе, поткрепљени су статистичким подацима смештеним у прегледне шеме и графиконе. Када је у питању логички ниво анализе, аутори закључују да су најбројније синтак-

теме у сва три језика двоаргументне (70% свих синтактема), док су на другом месту троаргументни предикати (22%), а једноаргументни су најмање заступљени у сва три језика (8,4%). Ова чињеница наводи ауторе на закључак да се и на тај начин на синтаксичком нивоу потврђује бинарна структура језичке слике стварности. У пропозиционалним структурама двоструко се реализује семантичка хијерархија: с једне стране, на релацији предикат – аргумент, а, с друге, на релацији „први аргумент (најчешће агенс, субјекат стања итд.) – други аргумент (најчешће пацијенс).

Када се ради о природи аргумената, истраживачи констатују чињеницу да је предметни аргумент скоро обавезан у структури предиката – уколико је предикат двоаргументни, први аргумент је предметни, а други може да буде предметни или пропозиционализовани. Ако је у питању троаргументни предикат – или су сва три аргумента предметна или су предметни аргументи на првој и другој позицији, а трећи је пропозиционализовани. Полазећи од наведених података закључује се да у семантичкој структури језика предњачи састав аргумената, ослоњен на принцип доминантности предметних аргумената над пропозиционализованим, што донекле потврђује когнитивистичку тезу о феноменолошкој основи језичке концепције стварности (стр. 319).

Анализа семантичких класа глагола показала је да међу каузативним предикатима доминирају глаголи из сфере физичке радње који описују премештање објекта или деловање на објекат, као и из сфере креативне и репродуктивне делатности. У ту класу спада 20,3% свих анализираних синтактема. Одмах иза њих следе каузативни предикати из сфере вербалне делатности – 22,4%. Свакој од ових група одговара одређена пропозиционална структура: глаголи из сфере физичке делатности најчешће имају структуру $P(x, y)$ или $P(x, y, z)$, тј. у питању су двоаргументни или троаргументни предикати са предметним аргументима. Глаголи вербалне делатности су претежно троаргументни са трећим пропозиционализованим аргументом – $P(x, y, r)$. Међу некаузативним предикатима предњаче глаголи из сфере психичке и функционалне делатности са другим пропозиционализованим аргументом или егзистенцијални са семантичком структуром $P(x, y)$ или $P(p)$ са једним пропозиционализованим аргументом.

Поређење експликативних шема показује да су одређени пропозиционални модели стилистички ограничени. На пример, модел $P(p, q)$ је типичан за научни или пословни стил (ун. у српском *To*

ийіо йййице йевају значи га је сійіло йролеће). Са аспекта контрастивне анализе занимљив је закључак да су пропозиционалне структуре типа $P(x, q)$ са тзв. расцепљеним пропозиционализованим аргументом (тип експликативне шеме $VN_x N_{aq} V_q \dots$ – *Maria miślala o nim, że jest uczciwy*) чешће у пољском језику, док су у белоруском теоретски могуће, али звуче натегнуто. С друге стране, у бугарском језику су природне структуре са предметним експонентом пропозиције, попут: *Забелязях га да паркира колата на тротоара* које представљају реликт конструкције *accusativus cum infinitivo*. У овом случају у пољском и белоруском језику на месту бугарске конструкције *ga* + презент не може да се нађе инфинитив. Дакле, експликативне шеме са расцепљеним пропозиционализованим аргументом, чији је један део изражен предметним аргументом главног предиката, природне су у бугарском језику, у белоруском су реткост, док је пољски језик негде на средини када је њихова заступљеност у питању.

4.0 Језичка грађа коју су аутори монографије скупили и обрадили, представља драгоцен материјал за даља лингвистичка истраживања. Ову чињеницу потврђују инспиративне студије смештене у анексу. Рецимо, у поглављу о такозваним прикљученим члановима (адјунктима) који не спадају у семантичке аргументе предиката (345–362) А. Киклевич разматра проблем формалних, трансформативних, дијалогских и семантичких показатеља обавезности/необавезности елемената семантичке структуре реченице. Поставља се питање о статусу нултих аргумената у структури генеричких реченица, попут *Иван йева*. Са аспекта генеричких израза издвајају се два типа реченица: а) реченице са редукованом формално-синтаксичком структуром и б) реченице са допуњеном формално-синтаксичком структуром. Рецимо, *Иван йева* спада у први тип, док *Иван мноіо чийа* припада другом. Други тип, по правилу, садржи синтактему са компензационом функцијом која је најчешће изражена прилогом (нпр. *мноіо*) или предлошко-падежном локативном конструкцијом: *Иван чийа на йераси*. Поставља се ипак питање у којој је мери генерички карактер реченице условљен хабитуалношћу предиката. На основу изложене анализе не може се закључити да ли аутор посматра хабитуалност предиката као контекстуални тип имперфективног глагола или као аутономну семантичку класу предиката која условљава структуру реченице и допушта присуство адјункта у њеној структури.

У центру пажње студије М. Коритковске и А. Киклевича о компресији у процесу експликације пропозиционалних структура (363–

382) нашли су се процеси прономинализације (нпр. *Выбух перасцярог Адама ад паездкі*) или цепања пропозиционализованог аргумента, када се у структуру главног предиката износи предметни експонент пропозиције унутрашњег предиката (*Книга сведчыць пра аўтара*). У последњем примеру именице *книга* и *аўтар* су предметни експоненти нултих предиката који се појављују у развијеном моделу исте реченице: *Тое, як напісана книга, сведчыць пра тае, хто яе аўтар*. Из наведеног следи да аргументи *книга* и *аўтар* указују на компресију семантичке структуре са два пропозиционализована аргумента типа $P(p, q)$.

Слична питања М. Коритковска разматра у студији о семантичкој структури предикатора и попуњавању аргументске позиције у бугарском и пољском језику (389–403), као и у поглављу о опису категорије каузативности и начинама њене реализације у бугарском и пољском језику (405–429).

На крају анекса налази се рад А. Киклевича о семантичкој структури језичких израза заснованих на предикатима страха, у којој аутор спаја семантичку теорију предиката С. Каролака и теорију концептуалне метафоре Џ. Лејкофа и М. Џонсона, илуструјући сличности и разлике у концептуализацији страха у пољском, руском и немачком језику. Неопходно је напоменути да се семантичка теорија предиката С. Каролака и раније примењивала у радовима о концептуализацији емотивног стања у словенским језицима, што наводи на закључак да се овај модел, ма колико деловао формалистички на први поглед, има велику перспективу примене у многим областима лингвистичких истраживања.

Монографија није написана са задатком да се опишу сви типови пропозиционалних структура у разматраним словенским језицима. Њен циљ је да истакне вредност модела и да илуструје његову ефикасност и погодност за будућа лингвистичка истраживања. У том погледу аутори указују на целу палету његове евентуалне примене – од једнојезичних и контрастивних лексикографских описа глагола чија би се спојивост прегледно илустровала помоћу експликативних и реченичних шема до когнитивнолингвистичке анализе.

*Људмила Појовић**
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику

* ljudmilapopovic@yahoo.com

ДРАГОЉУБ ПЕТРОВИЋ, СНЕЖАНА ГУДУРИЋ,
ФОНОЛОГИЈА СРПСКОГА ЈЕЗИКА

Београд: Институт за српски језик САНУ – Нови Сад: Матица
српска – Београд: Београдска књига, 2010. – 542 стр.

Прекрасно изданна, богато иллустрирована схемама, нала-
тограммама, спектрограммама и таблицама, солидног објема –
эта књига била долгожданна и стала једном из првих српских
радова, посвећених потпуно фонолошечком описанию совре-
менного српског језика. Обширна библиографија, укључујућа
околом 300 наменовањем, сведечествује не само об ерудицији
автора, но и об огромној раду, проделаној по сабирању ма-
териала, его осмыслению и толкованию. Књига состои из Введения
(с. 15–50) и двух частей основной темы: первая – Фонетика (с. 53–
293) и вторая – Фонологија (с. 295–489).

Во введении авторы рассматривают различные этапы становле-
ния литературного српског језика: период совместного существо-
вания хорватског и српског језиков, с одной стороны, и роль раз-
личных српских диалектов, с другой стороны. В результате, при-
дя к выводу о «српској сущности» хорватског језика, авторы в даль-
нейшем широко используют работы хорватских лингвистов при
рассмотрении вопросов српског фонетики и фонологии.

Књига оказалась намного шире своего названия, поскольку здесь
оказалась представленна и вся морфемика српског језика; в то
же время сюда помещена не только фонетика српског језика, но и
общая фонетика, при чем, с информацией не только о физиологии
речевого аппарата и с формулами Гельмгольца для акустической
фонетики, но и разделом из фоониатрии и логопедии. Разумеется,
что авторы вправе сами выбирать объем и границы описываемой
фонетики. Мы живем в море звуков живой и неживой природы, и,
конечно, акустическая фонетика как раздел физики, изучение раз-

личног вида шумов, мешајућих при радиосвјази, не јавља се предметом лингвистике. Лингвиста интересују само звуци људског језика, звуци конкретног језика. Јер сваки језик — то пре свега звуковом језик: не случајно још древни Грци називали свој језик «элленикэ фонэ», и фонетика љубог језика — то његова основа и опитно поље за лингвиста, јер овде најјасније свега може се видети, како ради језик као систем, где све повезано и повезано условљено. Зато изазивају недоумицу тврдња аутора књиге (са ссылом на Д. Брозовича, с. 306), да «фонетика једино помоћна дисциплина у науци о језику». То правдољиво за акустику као одељак физике, за медицинску фонетику и једино за инструменталну, јер лингвистика не ставља својом циљу изучавање конкретних звукова одвојеног људка, а приборе, записујуће ове звуци, давно још превазишли могућности људског воспријатија и означавају такве тонкости, које дозвољавају говорити о немогућности повторања једног и тог же звука једним и тим же говорјућим. Но јер не свака фонетика — помоћна дисциплина. Та фонетика, која јавља се основном дисциплином лингвистике, то пре свега функционална фонетика, то те звуци, које знају и означавају све носители језика, јер то овим звуцима разликују се речи, једино такве звуци-различители и називају се фонемама. Јер, сам термин «фонема» јавио се једино у XX веку, но стихийним фонологама једино још створители алфавитног писма: првонајачно свака буква једино повезана са таквим звуцима-различителяма, и једино са текучем времени букви стаје одвајати се од таквих звукова. Реформа Вука Караџича придао фонемни статус српској графици. То и једино та «фонолошка решетка», о којој тако успешно вспомнили аутори књиге, говоре о томе, да то решетка представља систем фонем, усвојених у родном језику, по одношењу к систем фонем изучајемог људског језика (с. 54).

Остаје само пожалети, да одељак о српској писмености не укључен у дању књигу, јер српска орфографија помињана се, када једино говори о српском слогадељењу (с. 347, 348 и друге). При овом не прави разлику између појма «закон» и «правило»: закони у природи и у језику једино самостојателно и не зависају од воље људка: њему дају само могућност откривати и изучати ове закони: физички закон, да вода кипи при ста градусима, фонетички закон, да глух звук пред звонким мења се на звонки и т. п. Правила же устанављују се људима;

так, слогоделением в каждом языке управляют законы, а переносы из строки в строку на письме управляются правилами, которые могут не совпадать с законами о слогоделении. Одни и те же фонетические законы мены глухого на звонкий перед следующим звонким существуют и в русском, и в сербском языке, но правила передачи этой мены на письме в каждом языке свои: в сербском передаем позиционный вариант фонемы и пишем глухую букву перед глухим или звонкую перед звонким, а в русском пишем основной вид фонемы, т. е. букву, которая передает звучание этой фонемы перед гласной. Отсюда следует, что можно отождествлять звуки и буквы в сербском языке, но звук и букву путать нельзя в русском языке. Поэтому нельзя, например, говорить о четырехчленной группе согласных на конце слова в русском языке в слове «искусств», где 4 буквы, но только 3 звука: [стф] или «богатств»: [цтф] (с. 424).

Здесь важно отметить, что благодаря очень тщательному и детальному описанию позиционных аллофонов сербских фонем, которые даны в этой книге, напр. с. 328–329, позиционные аллофоны фонемы /н/ – смягченный носовой – палатальный носовой – заднеязычный носовой и слоговой носовой в словах «анђео», «станчић», «танка» и «еркондишн», мы видим, что далеко не все позиционные аллофоны передает сербская орфография, но только те позиционные варианты, которые совпадают с основным видом одной из сербских фонем; для других звуков в сербской графике просто нет соответствующих букв, да они (эти позиционные звуки) и не замечаются самими говорящими. Таким образом фонемный принцип сербской графики в сочетании с фонетическим (позиционным) принципом сербской орфографии передает далеко не все звуки сербского языка, но лишь те, которые, благодаря своему совпадению с буквами-фонемами, замечаются, т. е. слышатся говорящими. Поэтому не так уж просто правило Вука: «пиши как говоришь...».

Особое внимание авторы посветили сербскому ударению: его преобразованиям от музыкального к экспираторному. Здесь авторам нельзя отказать в научной смелости, ибо порой они вступают в научные дискуссии и полемизируют с такими признанными авторитетами сербской лингвистики, как А. Белич или М. Московлевич. При этом они сами предлагают свои, далеко не бесспорные толкования или ссылаются на такие же не бесспорные утверждения других авторов. Различия – уже в самом подходе к проблеме сербского ударения у Белича и его противников. Согласно А. Беличу, литературному сербскому языку надо учить говорящих: надо

поддерживать старые нормы произношения и не спешить с признанием новых произносительных норм, потому что, как говорил великий русский лингвист Е. Д. Поливанов, прогресс в литературном языке заключается в том, чтобы как можно меньше изменяться. Ведь чем медленней меняется литературный язык, тем он богаче, тем больше литературных памятников на этом языке. И задача лингвиста, ученого – затормозить эти изменения, предпочесть старую норму возникшим инновациям. Конечно, цитируемое авторами замечание П. Ивича (с. 369), что «сопротивление грамматиста не в силах остановить этот процесс», – справедливо, но нормализатор-лингвист в силах его замедлить, затормозить. И именно это и пытались сделать А. Белич и М. Московлевич в отношении сербского ударения. Ведь сами авторы монографии признаются, что потеря музыкального ударения наблюдается прежде всего в молодежных радио- и телепередачах, тогда как Белич ссылался как на образцовое – на сценическое произношение, которому надо специально учиться. Авторы данной книги упрекают Белича и его сторонников в «отсутствии реализма при взгляде на проблемы стандартной сербской просодии» (с. 373), но скорее в этом следует видеть стремление ученого не просто фиксировать статус-кво современного сербского языка, но бороться (в отличие от авторов монографии) за сохранение старой, исчезающей нормы.

Данная книга при углубленном подходе ее авторов к вопросам сербской акцентологии вызывает на размышления о причинах зафиксированных ими процессов изменений в этой области. Сейчас, к сожалению, общая тенденция к демократизации привела к плебейзации и русского, и сербского языков: каждый носитель языка считает, что говорить языком толпы – показатель демократичности говорящего: теперь не Элиза Дулитл должна учиться литературному языку, а профессор Хигинс должен говорить языком Элизы Дулитл. Другая причина исчезновения музыкальности в сербском ударении – это достаточно долгое функционирование сербскохорватского языка как языка межнационального. Ведь музыкальное ударение – это период функционирования языка внутри одной этнической группы. Как только язык начинает распространяться за пределы одного этноса, он упрощается. Так и греческий язык потерял свое ударение, став койнэ для всей империи Александра Македонского. Для восстановления и дальнейшего сохранения музыкального сербского ударения сейчас как никогда важна нормирующая роль школы.

Еще одна важная заслуга рассматриваемой книги: читая ее, задумываешься о месте и роли в системе сербского литературного

языка так называемой разговорной речи. В русской лингвистике вопросами изучения разговорной речи (РР) и определением ее места по отношению к кодифицированному литературному русскому языку (КЛЯ) начали заниматься еще в 60-х годах прошлого века, хотя ее первооткрывателем по праву должен считаться Р. Кошутич. Важно отметить, что РР не считается нарушением норм литературного языка; такой тип произношения связан в первую очередь с убыстренным темпом говорения в ситуации неофициального общения, когда участники разговора понимают друг друга буквально с полуслова. Хотя авторы книги ничего не говорят о сербской РР, тем не менее они зафиксировали случаи ее употребления, говоря о редукции заударных гласных (с. 383–384), из-за которой может дойти и до омонимии форм: напр. пос(е)тили – постили, или пирѣтске касете (из пиратске/пиротске, т. е. из Пирота). Другой случай дан в примечании на с. 370; авторы отмечают, что в записи речи самого Белича многие заударные долготы сокращены, несмотря на то, что сам он отмечал их везде очень точно. Именно в таких случаях надо четко противопоставить публичную официальную речь и случаи с РР. Сюда же следует отнести и случаи выпадения заударного «а» перед «о» при «более свободной реализации стандартного сербского языка», как это изящно сказано в книге на с. 397: примеры – *йе-вао>йево, дошао>дошо*.

В связи с этими последними примерами следует особо остановиться на случаях трактовки в работе так называемого беглого «а» в сербском языке. Авторы предлагают для него фонологическую трактовку как «нулевой фонемы» (с. 427): примеры – *с/#/на – сан, з/#/ла – зао* и т. п.¹) Сам термин достаточно спорен, более точно было бы говорить о нулевой реализации фонемы, но это возможно лишь при условии толкования фонемы как ряда позиционно чередующихся звуков, т.е. как парадигмо-фонемы Московской фонологической школы. Авторы же придерживаются якобсоновского толкования фонемы как пучка ДП (дифференциальных или дистинктивных признаков). Таким образом, фонема для них – это синтагматическая единица, а отсюда следует, что в случае нейтрализации такая фонема может терять часть этих дистинктивных признаков, но она не может стать нулем признаков: где нет признаков – там нет фонемы. Значит, следовало бы признать за беглым «а» статус парадигмо-фонемы, где представлено позиционное чередование нуля звука со

¹ Знак # в книге означает нуль звука, тогда как знак Ø означает нулевую морфему.

звуком [a]. Однако авторы относят эти случаи к морфонологическим явлениям, связывая нулевую реализацию фонемы «а» с наличием последующей грамматической морфемы (с. 487); так например: добар+Ø, но доб/#/р+а, т. е. в форме, где присутствует беглое «а», там на конце имеем нулевую грамматическую морфему, а там, где нулевая реализация беглого «а», там на конце – ненулевая грамматическая морфема «а»; или в случае с «дошао»/»дошла» схема будет [a]+ [o]+ Ø, но [#]+[л]+а, причем сюда добавляется еще и чередование о/л. Еще больше нулей получается, если рассмотреть чередования «до» – «дола» или «го» – «гола»: здесь в первом слове каждой пары перед нулевой грамматической морфемой окончания появляется еще и нулевая реализация фонемы /л/, которая таким образом включает в себя следующий ряд чередований: [л] – [о] – [#]. Не слишком ли сложное это построение? Может быть, стоило в таких случаях ограничиться понятием позиционного чередования в одной и той же морфеме? Авторы приводят примеры классических позиционных чередований по глухости/звонкости, по месту образования; они называют такие чередования «автоматическими», но и их они поместили в морфонологию, где эти чередования утонули среди действительно морфонологических чередований. Получается порой непоследовательно: так, на с. 426 вводится понятие морфонема, и тут же внутриморфемное чередование к/ц/ч в «рука»/»руци»/»ручица» названо фонемой /к/.

Разумеется, право авторов – выбирать ту или иную фонологическую теорию, но следует быть последовательным и придерживаться выбранной концепции. Фонология нужна нам, чтобы легче объяснить какие-то факты языка, а не усложнять их. Чтобы не описывать все море звуков, нас окружающих, а дать только те которые работают или могут работать в данном языке, нам нужны фонемы, с них следует начинать. Неслучайно, что многие фонетические описания в дофонологическую эпоху начинались с описания письменности, потому что она давала представление о фонемах. Интересно отметить, что в традиции русской лингвистической школы понятие фонетики включает в себя и фонологию данного языка, поэтому многие известные работы современных русистов (напр. М. В. Панов, Л. Л. Касаткин), дающие фонологическое описание русского языка, называются «Фонетика русского языка». Напротив, обсуждаемая книга сербских авторов, названная ими «Фонология» содержит сравнительно небольшую часть собственно фонологического описания сербского языка при очень расширенном и детальном

описании фонетики. И даже в специальном разделе «Фонология» львиная доля внимания уделена морфемам и звукам (фонам), а не самим фонемам и функционированию как системы.

В данной книге читатель найдет обилие интересной и полезной информации о фонетике и грамматической морфемике сербского языка, большое внимание уделено заимствованной лексике, приводятся фонетические варианты лексем, представленных в различных диалектах. Авторы как бы задались целью доказать, что в сербском языке есть все, что он не хуже других, но при этом оказалось незаметной, в тени, специфика этого языка. Ведь не в этом дело, что уже появляются на конце слова группы согласных (в основном, в заимствованиях), а то, что сербский язык всегда старался избегать их. Об этом сказано в книге (с. 424), но тут же сообщается, что эта тенденция уже преодолена («преокренута»). Хотелось бы больше о специфике самой фонологической системы сербского языка: как здесь взаимодействуют гласные с согласными, кто доминирует, кто подчиняется; ведь в книге дана только дистрибуция фонем, при чем описаны возможные сочетания гласных и отдельно возможные сочетания согласных но вопрос о их взаимодействии не рассматривался. Хотелось бы больше и о тенденциях дальнейшего развития фонологической системы сербского языка, напр. о фонологическом статусе слогового вибранта, поскольку именно его присутствие придает такое своеобразие фонетическому облику сербского языка.

Таким образом, хотя в книге еще многие аспекты сербской фонологии не нашли своего полного отражения, однако данную монографию следует читать важным шагом на пути фонологического осмысления и описания системы сербского языка.

*Вера В. Борисенко-Свинарски**
Университет в Белграде
Филологический факультет
Кафедра славистики

* ohi07@mail.ru

ПОВОДОМ ИЗЛАСКА ИЗ ШТАМПЕ 18. ТОМА РЕЧНИКА САНУ¹

Средином 2010. године изашао је из штампе 18. том *Речника српскохрватској књижевној и народној језика САНУ*. Овај тезаурусни академијин речник, како га популарно зовемо Речник САНУ, израђује се у Институту за српски језик САНУ. Уз осећање задовољства, што је књига, са извесним закашњењем, коначно објављена, јавља се и осећање личне одговорности за квалитет лексикографског текста, јер је у питању књига на чијој изради сам и сама учествовала, била руководилац њеног ауторског тима и члан Уређивачког одбора. Надам се да су наши уложени напори да задовољимо високе захтеве тезаурусне лексикографије, постигнуте у претходним томовима, дали и одговарајуће резултате, што се ставља на оцену корисницима овог речника. Наравно, свесни смо да овако обимна књига има и извесне пропусте, па смо спремни да сваку аргументовану критику стручне и научне јавности прихватимо и да у даљем нашем раду таквих пропуста буде што мање или да их уопште не буде.

А сад нешто о самом Речнику.

У 18. тому Речника САНУ представљена је лексика слова **О**. Било је планирано да се овим томом заврши опис лексике овог слова, али уобичајени обим сваког тома од око 175 ауторских табака или 800 страна двостубачног текста, био је разлог да Уређивачки одбор донесе одлуку да се за следећи, 19. том остави преостали завршени део обрађене лексике. Тако, 18. том обухвата лексику у распону од глаголске именице **оповргавање** до глагола **оцарити**. У њему је

¹ Овај прилог о 18. тому Речника САНУ представља ширу верзију текста, чија је краћа верзија изложена на промоцији у Српској академији наука и уметности 30. новембра 2010.

обрађено преко 10.000 одредничких речи, које су, у складу са захтевима тезаурусног речника, детаљно представљене са лингвистичког, енциклопедијског, прагматичког и културолошког становишта.

Број информација које доноси овај обимни том је веома велики, ако се има у виду да свака одредничка реч, лексема, само у делу леме садржи све релевантне лингвистичке информације: припадност врсти речи, граматичке категорије: род, број и карактеристичне падежне облике за именске речи; вид и род за глаголе; означавање врста речи за непроменљиве, граматичке речи, одступања од регуларних морфолошких и фонетских (акцентских) парадигми код свих променљивих и других врста речи (тако су нарочито обимне леме неких глагола, нпр. глагола *ојсесџи*, *ојсеђи*); затим, дате су информације о ограниченој граматичкој, лексичкој и семантичкој спојивости, што се најчешће испољава у везаним колокацијама одређених лексема. Број и врсте информација повећавају се у речничком чланку, у коме се пре дефиниције значења одређује домен употребе речи и показује раслојеност лексике на лексику опште употребе, терминолошку лексику и на лексику одређених писаних и говорних функционалних стилова и жанрова. Лексеме специјалне употребе добијају одговарајуће маркере, док лексика која припада општем лексикону остаје немаркирана. Разрађеним метајезиком у сфери маркирања, остварује се и лексичко нормирање у виду препорука за примерену употребу лексике у српском језику. Тако се нпр. маркерима који означавају застарелу лексику, историзме и архаизме, покрајинизме, дијалектизме, колоквијалну и жаргонску лексику не препоручује употреба ових речи у неутралним идиомима књижевног, стандардног језика.

Делови речничког чланка у којима се дају дефиниције речи или појединачних значења полисемних речи, представљају разгранату мрежу семантичких, функционалних и асоцијативних поља, која одсликавају функционисање менталног лексикона говорника српског језика и веома детаљан попис именованих реалија из око стотину тематских области, које покривају скоро целокупан опус човековог духовног и физичког битисања у свету који га окружује.

У прелиставању 18. тома Речника од прве до последње стране, запазили смо да у основном лексичком фонду преовлађују глаголске лексеме, и то у већини случајева са веома богатим семантичким и творбеним потенцијалом. То су нпр. глаголи: *ојоврџнуџи*, *ојозваџи*, *ојоменуџи (се)*, *ојомињаџи (се)*, *ојонашаџи*, *ојонираџи*, *ојоравиџи (се)*, *ојорџунисџи*, *ојиџениџи (се)*, *ојравиџи (се)*,

оїрашиїаїи (се), оїржіїи (се), оїријаїељїиїи (се), оїробаїи (се), оїружіїи (се), оїруђїиїи (се), оїсесїи, оронуїи, ослободїиїи и ослобађаїи и др.

Богатом полисемијом и творбеним гнездима истиче се глагол: *осїавїиїи (се)*, представљен на 12 стубаца са фразеологијом, и то са 26 основних значења и 6 повратних, и са око 30 фразеологизама; затим глагол *осїаїиїи*, представљен на 7 стубаца, са 16 основних значења и око 30 фразеологизама; глагол *осуїи (се)* на 4 ступца и 22 значења, па глаголи *осеїиїиїи* и *осеђаїиїи*, *осирромашиїиїи* и *оскудеваїиїи* и др.

Глаголи *оїввориїиїи (се)* и *оїввараїиїи (се)*, *оїїеїиїи (се)* и *оїїимаїиїи (се)*, *оїїкриїиїи (се)* и *оїїкриваїиїи (се)*, поред богате полисемије и творбених гнезда, одликују се комплексном рекцијом и валенцијом, што је подробно представљено у речнику у виду синтаксичких информација.

Неки глаголи се одликују и богатом фразеологијом, па су, тако, за глагол *оїраїиїи (се)*, наведени и дефинисани следећи фразеологизми: *неће (не може) їа ни Дунав оїраїиїи, оїраїиїи образ, оїраїиїи їрло* у значењу попити, *оїраїиїи некоме їлаву* у значењу изгрдити, искритиковати некога; уз *оїросїиїиїи (се)* и *оїрашиїаїиїи (се)* изрази: *оїросїиїиїи їлаву (крв, живоїї) некоме, оїрашиїаїиїи се са живоїїом (свеїїом), бої да їа оїросїиїи, бої да му дуиу оїросїиїи, Боже ми оїросїиїи, да оїросїиїиїи, да оїросїиїиїе, оїросїиїиїи се с дуиом, оїросїиїиїи се живоїїа (са живоїїом), оїросїиїиїи се са овим свеїїом* и др.

Већина осталих врста речи општег лексикона, и то највише именице, придеви и прилози за начин, творбено су изведена од глагола.

Од њих су најбројније именице, и то апстрактне именице, било да су изведене од придева или директно од глагола, као нпр.: *оїозив, оїозиционарсїїво, оїојносїи, оїорїиунизам, оїречносїи, оїход, оїходња, ореол, осама, освїиї, освїиїак, оїсесија, оїїеређење* и др. Многе од њих одликују се богатом полисемијом и фразеологијом, нпр.: *оїозиција* (која се реализује у политичкој и општој употреби, у астрономији, шаху, лингвистици и филозофији); затим *оїсеї, оїсервација*, па *основ, основа* (са 18 главних значења, представљених заједно са фразеологизмима на око 6 стубаца): *без основа, из основа, имаїи (немаїи) основе, основа, їосїавїиїи на здраву (широку) основу, са (їуном) основном, у основи* и сл.

И неке од именица са конкретним значењем изведене су од глагола, нпр.: *оїозиционар, оїоненїи* и др., а полисемним потенцијалом

се нарочито истичу лексеме *особа* и *оџац*. Лексема *оџац* сложена је и у делу леме, јер има варијантну падежну и акценатску парадигму, али се одликује и веома комплексним значењем, која се најчешће реализују у везаним колокацијама или у одређеним падежним облицима. Представљена је у 9 главних значења и са богатом фразеологијом: *бели оци*, *ирадски оци*, *духовни оци*, *народни оци*, *оци њородице (фамилије)*, *црквени оци*, *биџи некеме и оџац и мајка*, *биџи њо оцу браџи*, *сесџира*, *какав оџац џакав син*, *осџавиџи некоџа без оца* и сл., као и са веома богатим творбеним гнездом, у коме се реализује и именица *оџаџбина*.

Поред лингвистичких информација, у 18. тому Речника дат је и велики број енциклопедијских информација у обради терминолошке лексике. Њихов број у овом тому је веома велики, било да је у питању једнозначна терминолошка лексика било да су у питању терминолошка значења реализована у полисемним структурама опште лексике.

У првом случају јављају се углавном термини из технике и природних наука: медицине, биологије, физике, астрономије, хемије, геологије, минералологије и др., као што су примери типа: *оџруџа*, *оџџика*, *оџсџиџиџација*, *орбиџа*, *орао*, *оса*, *орак*, *орџанизам*, *орџан*, *оринџолоџи*, *оринџолоџија*, *оринџофобија*; *ороџенеза*, *ороџени*, *ороџрафија*, *орџоџеџија*, *орџоклас* и др. Неке од њих развијају богату номенклатуру врста или фразеологију, као нпр., лексема *орао*, у чијем речничком чланку су енциклопедијски обрађене бројне врсте: *змиџски орао*, *морски блаџајац*, *зечар*, *злаџаш*, *кликџавац*, *крсџаш*, *лешинар*, *џаџуљак*, *џланински*, *рибљи*, *руски сџрвинар*, *сури*, *џџекавац*, *бели*, *двоџлави*, *срџски*, *црвени*; затим фразеологизми: *биџе меса орлу и џаврану*, *џриџерала орла зла џодина*, *учиџи орла да леџи* и др.; или лексема *орак*, са великим бројем врста: *американски*, *бели*, *водени*, *земни*, *кокосов*, *мушкаџов*, *дивљи*, *џасџи*, *сиџилијански*, *црни орак* и др. и богатом фразеологијом: *биџе џо џврд орак*, *заџрсиџи џврд орак*, *џраџи се ораха*, *имаџи / немаџи ораха у џеџу / недрима*, *неко је џврд орак*, *орак из руке да му не узмеџ* и сл.

Други тип термина настао терминологизацијом опште лексике припада углавном друштвеним наукама: праву, политици, лингвистици, филозофији, етнографији, етнологији, религији и др., као што су лексеме типа: *оџроџџајница*, у значењу вино које се служије младожењи пре него са сватовима уђе у младино двориште, *оџојаваџи*, *оџојаџи*, *оџросна молиџва*, *оџроџџајница (џрехова)*, *оџсесџи некоџа*, *нечију дуџу(о нечасџивим силама)*, *освеџење* и др.

Од позајмљеница у 18. тому преовлађују латинизми, има знатни број грецизама и турцизама, док се позајмљенице из других језика јављају у незнатном броју: германизми и галицизми.

Чини нам се да је ово прилика да истакнемо још неке битне карактеристике у вези са Речником САНУ и његовом израдом.

Грађа на којој је заснована израда овог тома, као и претходних томова Речника, и по временској и по просторној обухватности репрезентативно представља стабилно стање савременог српског језика у трајању од два века на читавом штокавском подручју, што је веома значајно у данашњој ситуацији језичке и територијалне дезинтеграције носилаца српског језика. Ретко која књига, ретко који корпус чува све оно што садржи корпус Речника САНУ и његови објављени томови. Оригиналан је и јединствен начин како је та грађа, почев од краја 19. века до краја 20. века, сакупљана и организована, при чему се у свим генерацијама, и уз све прекиде и дораде концепције, следио основни постулат – а то је остваривање уравнотежености језичког корпуса по свим параметрима битним у изради тезаурусног речника: просторним, временским, функционалистичким и тематским, и по тим параметрима континуирано је бележена лексике српског језика у њеном развоју од два века.

И поред повремених криза, које су се најчешће јављале у виду осипања кадрова са овог пројекта, израда Речника се настављала захваљујући највише ентузијазму професионалних лексикографа, који преносе и унапређују знања Београдске лексикографске школе, засноване и развијане баш у окриљу овог пројекта. Тако данас ауторски тим има генерацију од око 20 младих обучених лексикографа, доктораната и полазника докторских студија, који, као и старији сарадници, своја знања показују и у лексикографском и у истраживачком раду, успешно промовишући резултате остварене на овом пројекту пред научном и стручном јавношћу. Истакнућемо, на пример, да извештаји о раду из последње три године доносе податке о завршеном овом, 18. тому, о интензивној припреми 19. тома, који треба да се заврши до краја 2011, о завршеном 20. тому у фази основне обраде, о започетој изради 21. тома у овој фази, али и податке о завидним бројкама истраживачких радова наших сарадника, и то, по годинама, преко 70 објављених радова у нашим и страним публикацијама, преко 50 учешћа на научним скуповима у земљи и иностранству, и укупно 7 објављених монографија.

За бољи и успешнији рад планирана је модернизација рада на Речнику САНУ, коју је подржало Научно веће Института, Одељење

језика и књижевности САНУ и Одбор за Речник САНУ. У питању је дигитализација свих лексикографских ресурса: корпуса, публикованих томова и библиотечких извора. Предности и могућности планиране модернизације, представљене са лингвистичког становишта у коауторском раду двоје сарадника, Н. Ивановића и С. Ристић, подржала је шира научна јавност на међународном симпозијуму „Граматика и лексика у словенским језицима“, одржаном у септембру 2010. године, у организацији Института за српски језик САНУ и Матице српске.

Иако рађен на традиционалан начин, 18. том Речника САНУ успешно је реализован у планираном року, захваљујући пре свега ауторском тиму, чија имена су наведена на нултом табаку овог тома. Технички уредници књиге су биле мр Љиљана Ного и Јованка Милошевић.

За добар квалитет речничког текста заслужни су и рецензенти, којима се захваљујемо на веома корисним сугестијама, а то су: академик Милка Ивић и научни саветник др Егон Фекете, који, нажалост, нису више међу нама, проф. др Даринка Гортан-Премк и уредник мр Милица Вујанић.

За обезбеђење средстава за штампу захвалност припада надлежним службама САНУ, а за успешну компјутерску припрему рукописа за штампу захваљујемо се господину Милану Тасићу. За квалитет штампе заслужна је Штампариија Српске православне цркве.

*Стана Ристић**

Институт за српски језик САНУ
Београд

* stana.ristic@isj.sanu.ac.rs

ЗБОРНИК РАДОВА ИНСТИТУТА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК I:
ПОСВЕЋЕНО ДР ДРАГУ ЋУПИЋУ ПОВОДОМ
75-ГОДИШЊИЦЕ ЖИВОТА
Београд: Институт за српски језик САНУ, 2008. – 663 стр.

Објављивањем зборника радова посвећеног научном саветнику др Драгу Ћупићу, поводом 75-годишњице живота, Институт за српски језик САНУ своју богату издавачку делатност проширио је још једном периодичном публикацијом. Прва књига у новој едицији, сасвим примерено, посвећена је др Драгу Ћупићу (1932–2010), лингвисти који је у другој половини XX века најдуже руководио Институтом за српски језик САНУ (1979–1996) и много допринео његовом развоју.

Годишњице су посебно погодне да се исказе захвалност према некоме ко је то заслужио, али и да се појачано негује култура сећања и свест о томе да су у свако поколење уграђена прегнућа старијих поколења – у свему па и у науци. Заборавност је једно лице незахвалности (по О. Вајнингеру), а чување у свести сећања шта је ко добро урадио јесте живо сведочење захвалности за то. Због тога је и иницијатива Института за српски језик САНУ, а пре свега његовог директора проф. др Срете Танасића, да се овај зборник припреми и изда не само чин поштовања и захвалности према лингвисти који је већи део свог радног века уградио у напредак Института, а највећи део свог живота уградио у напредак српске лингвистике, него је то и чин афирмисања новије српске лингвистичке традиције на којој стојимо и с које настојимо да даље градимемо.

Споменица Драгу Ћупићу поводом 75-годишњице живота настала је, слично другим зборницима тога жанра, од радова који су за тај зборник дале његове колеге, сарадници и пријатељи којима се Институт обратио с позивом да својим научним прилогом допринесу обележавању те годишњице. Чињеница да је Драго Ћупић имао и да има широк круг сарадника, колега и пријатеља диљем

српског и словенског културног простора објашњава обим зборника (663 стр.) и велики број аутора (61) који у њему објављују своје радове,¹ а чињеница да се Драго Ћупић бавио разноврсним гранама и дисциплинама науке о српском језику објашњава проблемску разноврсност ту објављених прилога, у којима су аутори по правилу настојали да у својим радовима развију неку од идеја које је у својим радовима износио Драго Ћупић.

Највећим делом то су радови из српске дијалектологије, ономастике, лексикографије, лексикологије, социолингвистике, нормативне лингвистике, културе говора, историје словенске филологије, теорије књижевног језика и граматичке теорије, поред радова из других лингвистичких дисциплина.

Свака наведена проблемска група радова, и поједини међу њима, завређивала би посебан осврт, оцену или коментар. Овде бих желео да, пре свега, посебно усмерим пажњу на не мање важна него чак у оваквим приликама посебно важна два прилога која отварају зборник, а из којих се најнепосредније види научни профил и допринос Драга Ћупића. То су биографски и библиографски прилог о Драгу Ћупићу.²

Добре и поуздане биографије и библиографије научника нису само драгоцен извор података који могу бити потребни у новим истраживањима. Оне имају и подстицајну па и васпитну вредност јер се из њих види колико је труда, истрајности и постојаности потребно да би се нека идеја остварила, колико је за науку поред истраживачког рада важан и рад у области организације научног живота, подизања научног подмлатка, залагања за афирмацију резултата научних истраживања у јавности, неговања научне традиције и међународних веза и сарадње, као и низа других послова, који се обично

¹ Н. Арсенијевић, М. Бјелетић, Н. Богдановић, М. Божовић, Д. Бојовић, Ж. Бошњакловић, В. Брборић, М. Букумирић, С. Вукомановић, С. Гудурић, В. Гутков, М. Драгичевић, Р. Жугић, В. Зенчук, М. Ивић, П. Јакобсен, Ј. Јовановић, М. Јовановић, М. Ковачевић, А. Кречмер, А. Лома, В. Лубаш, М. Луковић, Ј. Марковић, С. Милорадовић, Р. Младеновић, Д. Мршевић-Радовић, М. Окука, Б. Остојић, Ђ. Оташевић, З. Павловић, С. Павловић, Д. Петровић, С. Петровић, А. Пецо, М. Пижурница, П. Пипер, Ј. Радић, М. Радовановић, М. Радовић-Тешкић, Н. Рамић, Р. Цицмил-Реметић, С. Реметић, Г. Ресел, С. Ресел, С. Ристић, В. Ружић, Р. Симић, А. Собољев, Ж. Станојчић, Д. Стефановић, Р. Стијовић, Ј. Стојановић, С. Танасић, Б. Терзић, С. Толстој, Љ. Ћирић, Д. Урошевић, Е. Фекете, М. Чаркић, М. Шипка.

² С. Танасић, Биографија (стр. 11–13), Д. Аранитовић, Библиографија (стр. 13–57).

слабије уочавају, који се подразумевају или се једноставно не примећују, а понекад и свесно занемарују, иако су основа за сваки истраживачки рад. Јер наука не постоји у безваздушном простору, стерилно објективна и самодоволна, како се понекад жели приказати.

„Инфраструктура“ научних истраживања је нужна, а сложена. Њено стварање, развијање и одржавање захтева доста времена, а често и много више умори него теренски или кабинетски научни рад. Утолико веће признање припада оним научницима, попут Драга Ћупића, који нису жалили времена и труда да допринесу напредовању у свим пољима научног живота, у оквирима своје научне меридавности, а не само у оним видовима науке који су њиховим интересовањима најближи или који су најпривлачнији оку јавности.

Драго Ћупић није само успевао да својим научним опусом буде један од најзначајнијих стручњака за српски језик друге половине XX и почетка XXI века, да својом живом речју и у земљи и у иностранству дели своја богата знања са другима, већ је он активно и конструктивно био присутан на свим или скоро свим местима у којима се одлучивало о српској језичкој политици и језичком планирању, норми и стандардизацији, издаваштву и организовању научних скупова, и, што није најмање важно, увек одмерен и конструктиван, спреман да нађе времена за свакога и да да добар савет, када је потребно.

Ако је тачна теза да у скоро свим срединама постоје и преамбициозне конфликтне личности, с једне стране, и стрпљиви прегаоци и помирителји, с друге, као персонификације центрифугалних и центрипеталних сила у друштву, и на макроплану и на микроплану, Драго Ћупић би свакако припадао овој другој групи, онима који окушљају, подстичу, поправљају и сами дају колико год могу, не настојећи да се наметну него да буду свима и свему добром на корист, а посебно на општу корист, на корист својој култури. Истовремено Драго Ћупић је имао јасан став о свим битним питањима од којих је зависила не само судбина језика и његовог идентитета него и оних који тим језиком говоре и стварају.

У временима када широм Европе и света људи беже из једне проклете авлије у другу, мислећи да су побегли на слободу, а заправо само су променили Карађоза, и беже из једне идеологије у другу, мислећи да су се просветлили ако су пролетерски интернационализам заменили либералнокапиталистичким глобализмом, или цинично објављују да се не стиде принципа „веру за вечеру“, Драго Ћупић се чврсто, и све чвршће, држао свога корена – и националног, и је-

зичког, и лингвистичког, настојећи да из њега извуче најбоље што може.

Биографија Драга Ћупића показује оно што у биографијама увек плени и подстиче – како је неко стрпљивим трудом и личним способностима постепено напредовао и постајао све приметнији и кориснији у својој средини ушавши у најужи круг стручњака за српски језик.

А библиографија Драга Ћупића чињенично показује колико је обиман и разноврстан био досадашњи труд Драга Ћупића на пољу српске лингвистике. Она представља допуњени облик раније објављене библиографије Драга Ћупића, која је једна од ретких персоналних библиографија у српској лингвистици која је објављена као посебно издање.³ Иако од године њеног објављивања није прошло много, број допуна којима се од те библиографије разликује ова у зборнику радова у част Драга Ћупића показује да је он, и када је његово здравље почело да посустаје, даље неуморно радио на корист српскога језика, науке о српском језику и свих нас.

*Преграј Пијер**

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику

³ Д. Аранитовић, *Драгунин Драго Ћупић : биобиблиографија : поводом 70-ио-дишњице животоа*. Београд: Интерпрес, 2003. – 91 стр.

* piperm@eunet.rs

КОНТРАСТИВНА ПРОУЧАВАЊА СРПСКОГ ЈЕЗИКА: ПРАВЦИ И РЕЗУЛТАТИ

Ур. Иван Клајн, Предраг Пипер. Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, Београд, 2010, 375 стр.
(= Српски језик у поређењу са другим језицима, књига 1)

Зборник „Контрастивна проучавања српског језика: правци и резултати“ доноси преглед широког поља лингвистичких истраживања заснованих на поређењу језика. Научној јавности њиме се презентује седамнаест прегледних радова који освјетљавају различите видове односа српског језика са другим језицима, сродним и несродним: мађарским, бугарским, македонским, белоруским, словачким, енглеским, словеначким, чешким, француским, арапским, пољским, руским, украјинским, њемачким, албанским, хрватским, јапанским, шпанским (према редослиједу навођења). Двадесет један аутор и коаутор су приказали одговарајућа поља истраживања са различитим схватањем контрастивног метода, тако да захват у материјал заправо манифестује скоро све области примјене поређења: од упоредно-историјског проучавања језика, преко контрастирања у ужем смислу, до језичких контаката и наставе страних језика. Због тога је и распон праћења језичких односа са српским различит, те обухвата синхронијски и дијахронијски аспект, стандардни језик и дијалекте.

Излазак зборника из штампе свакако ће бити поздрављен од стране оног дијела наше лингвистичке јавности која је посвећена контрастивном проучавању језика, иако можда контрастивна анализа није успјела да се заокружи као посебна грана лингвистике, са сопственим објектом проучавања. Без обзира на то, контрастирање је широко заступљено, посебно у области страних језика и језика средине, а његови коријени код нас сежу до првих деценија 20. вијека.

Право богатство овог зборника су библиографски прилози уз сваки преглед, који омогућују да се сагледа обим и врста контрастирања са појединим језицима, примијењени теоријски модели,

уочени методолошки проблеми. Са друге стране, они омогућују и да се види у чему се састоји допринос контрастивних истраживања науци о српском језику и колики је он. Као допринос могу се посматрати првенствено конкретни резултати анализе проистекли из сучељавања других језика са српским, али, у многим случајевима, и примјена нових метода и модела на српски језички материјал. Контрастивна истраживања језика су нужно ослоњена на двије традиције, страну и матерњу, па због тога често служе као проводници идеја из једне средине у другу.

Обим библиографских података уз поједине прегледе је различит: у већини случајева је врло исцрпан, негдје нужно селективан, као у случају русистичких радова, јер већ постоје библиографије југословенске и српске лингвистичке русистике. Нажалост, у неким случајевима је селективност замијењена рестриктивношћу, тако да су аутори остали дужни читаоцима податке из периодике (као што је случај са француско-српским истраживањима).

У више прегледа (чешки, украјински, белоруски, словачки, бугарски, дјелимично руски) аутори су представили резултате контрастивних истраживања према српском језику не само у нашој него и у страниј средини. Ово омогућава да се донекле сагледа и упореди положај србистике у тим земљама и одговарајућих страних филологија код нас, па и да се запазе подручја гдје се још може проширити истраживање или порадити на институционалном јачању србистике. На примјер, уочљива је несразмјера између србистичких истраживања у Бугарској и бугаристичких у Србији, док је, рецимо, у Белорусији србистика успјешно ступила на пут развоја. Поље контрастивних истраживања још може бити проширено, посебно између српског и несловенских језика, као што су албански, арапски, јапански, шпански и др., те на тај начин дати и допринос типолошком проучавању.

Обим и озбиљност бављења контрастивном анализом код нас показују и бројни дисертациони радови, магистарски и докторски, који су у дијелу прегледа посебно анализирани или истакнути у пододјелке библиографије. Сви они улазе у корпус српске лингвистике и доприносе сагледавању особина српског језика, не само страног. Бављење контрастивном анализом супротстављањем двају језика у синхронном пресеку код нас је било и институционално подржавано путем финансирања пројеката, да поменемо примјер најстаријег пројекта YSCEEP (енглески и српскохрватски) или Манхајмског пројекта (њемачки и српскохрватски). Добар примјер континуираног бављења контрастивним истраживањем су и дугогодишњи

пројекти мађарски-српски и словачки-српски у Новом Саду, који су дали значајне резултате. Њима се у новије вријеме придружују истраживања румунског и српског, те русинског и српског.

Може се претпоставити да ће пажњу научне јавности посебно привући проблематика контрастирања српског и хрватског језика, због свих импликација које имају односи ових двају стандарда. У прегледном тексту дат је са једне стране историјат њихових конфронтирања, а са друге предложен комплексан модел контрастивне анализе који проналази методолошку основу за њихово аналитичко сучељавање (Тошовић, 317–340).

Судећи према приложеним библиографским подацима, при контрастивној анализи доминира довођење у везу двају језика од којих је један матерњи језик истраживача, што је и уобичајени поступак. Контрастирање материјала трију језика је ријетко, али се примјери могу наћи у русистици, гдје се поред руског и српског укључују пољски и словеначки (Пипер 242–261). Правац анализе је најчешће од другог језика према српском, рјеђе обрнуто. Пред истраживаче би било корисно поставити питање стављања српског језика у позицију полазног или језика еталона, пошто би то могло донијети резултате употребљивије за србистику. Други значајан методолошки проблем који се може назрети је потреба за разрадом основе поређења, чије би дефинисање дало егзактније резултате контрастивне анализе. У вези са даљим развојем контрастивног приступа језицима код нас стоји акутан проблем стварања српског националног електронског корпуса, који не само да би умногоме олакшао рад истраживачима већ и омогућио увођење метода корпусне лингвистике.

Публикацијом зборника дат је синтетички приказ једног поља истраживања које је углавном остајало ван фокуса пажње, носећи терет свог примијењеног аспекта. Ово је прилика да се резултати контрастивног истраживања код нас валоризују, посебно са тачке гледишта доприноса србистици.

*Душанка Мирић**

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за славистику

* dusanka3@open.telekom.rs

СТАНА РИСТИЋ, МОДИФИКАЦИЈА ЗНАЧЕЊА И ЛЕКСИЧКИ МОДИФИКАТОРИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Београд: Институт за српски језик САНУ, 2009, 242 стр.

Стана Ристић бави се проблемом модификације значења више од двадесет година, почев од доктората посвећеног начинским прилозима у српскохрватском језику, преко бројних радова посвећених партикулама и другим језичким јединицама које се могу наћи у функцији модификатора.

У монографији *Модификација значења и лексички модификатори у српском језику* налази се десет радова, који су, како сама ауторка каже, допуњене верзије радова који су раније штампани или презентовани научној јавности на конференцијама. Груписани су у три поглавља, с насловима: *Модификатори и мејајекстиуални ојератори*, *Градирање у функцији модификације* и *Мејонимија у функцији синџаксичке модификације*.

У овом истраживању појам модификације схвата се у смислу ширем од традиционалног, који је углавном био резервисан за прилоге и речце. Сходно томе, у књизи су, осим модификаторске функције партикула, представљене и оне које се односе на придеве и глаголе.

Што се самог појма модификације тиче, ауторка каже: „Због широког спектра појава обухваћених појмовима модификације и модификатора, изостаће наше дефинисање ових појмова, мада су у литератури ови појмови, схваћени и коришћени у ужем смислу, у доброј мери одређени и дефинисани“ (9). Она истиче да су предмет истраживања нетривијална значења и неуобичајене функције неких врста речи, као и њихових спојева са другим језичким јединицама, чији „широк спектар функционисања“ именује радним термином *модификација*.

Радови у овој књизи надовезују се на бројна истраживања у србистици, али, како С. Ристић примећује, испитиване појаве нису

увек називане терминима *модификација* и *модификајтори*. Ауторка се најчешће позива на истраживања М. Ивић, затим И. Грицкат, П. Мразовић и З. Вукадиновић, П. Пипера, као и на своје раније радове. Приметан је утицај Ј. Апресјана и руске лингвистике.

Прво поглавље књиге, *Модификајтори и мейтајекстијални ојератјори*, којем претходи краћи предговор (7), отпочиње радом *О модификацији значења и лексичким модификајторима* (9–37), који се може схватити као увод. Ауторка одређује предмет и циљеве свог истраживања и упознаје читаоце с појмовима којима ће се служити: *обласиј/сфера деловања, ѿрививијална и неѿрививијална значења и обласиј деловања, ѿмерена сфера деловања, ѿравило узајамној деловања/ѿрилаѿођавања значења у конѿекстију* неки су од њих.

Што се предмета рада тиче, тј. језичких јединица употребљених у функцији модификатора, рекли бисмо да ауторка нагласак ставља на *неѿрививијална значења*, будући да она „најчешће немају експонената у формалној језичкој структури. Зато су ова ’скривена’ значења и правила њиховог функционисања остала углавном ван домашаја лингвистичких истраживања у српској лингвистици“ (14).

Као циљеве монографије ауторка наводи следеће: прво, да се на основу традиционалног лексикографског описа из тезаурусног речника из великог броја информација издвоје оне које „доприносе реконструкцији лексикографских типова и лексикографског метајезика“ (19); друго, допуњавање и/или кориговање традиционалног система лексикографског описа и метајезика применом принципа савремене лексикографије.

После уводног дела следи рад *Функција модификације ѿарѿикула као јединица семантичке кохезије* (39–48), у којем ауторка износи став да се кохезивна функција партикула разликује од оне која је типична за везнике и њихове функционалне еквиваленте. Потонји се јављају као јединице граматичке кохезије, док су партикуле задужене за семантичку кохезију. Истиче се специфичност речи ове врсте, које своју функцију модификације обављају не улазећи у синтагматске односе са другим реченичним конституентима, што се на формалном плану огледа у мањој ограничениости позиција партикула. Све партикуле ауторка дели у две групе – оне које означавају односе у вези са садржајем исказа/дискурса и оне које означавају односе адресанта према адресату. Ауторка проблематизује термин *дискурсне ѿарѿикуле*, који сматра неодговарајућим, будући да све партикуле, а не само оне које су сврставане под наведени термин, спадају у дискурсне јединице.

Партикула све у функцији модификајора (49–68) наслов је следећег истраживања, посвећеног прилогу *све*, који ауторка због функције модификације убраја у партикуле. По свом пореклу, партикула *све* спада у логичке операторе, тј. кванторе универзалног типа. Као партикула употребљена у функцији интензификатора, ова лексема добија неке нове семантичке компоненте, а то су значења обухватности, дистрибутивности, кумулативности и континуитета. Јавља се и као „експонент редуковане дубинске предикације са категоријалним значењем очекиваности“ (59). У овом значењу ступа у делимично синонимски однос с партикулама *чак*, *само*, *управо*, *баи* и сл., за које је карактеристично то што су пресупозиционо маркиране.

У раду *Прилоі* постепено као лексички модификајор (69–84) ауторка као услов за употребу датог прилога истиче сложеност ситуације која се њиме одређује. „Својство рашчлањивости, дистрибутивности и сукцесивности, које исказује прилог *јосџейено*, представља инхерентно својство сложене ситуације, која се, зависно од комуникативног циља, може реализовати у виду предикатског садржаја и/или у виду садржаја предикативних аргумената.“ Дакле, ако се сложена ситуација не може рашчланити на више простих, немогуће ју је одредити прилогом *јосџейено*. Та појава често је повезана с граматичком категоријом броја и глаголским видом, па су реченице *Марко је постепено дошао* (према, нпр., правилној реченици *Посејиоци су постепено долазили*) и *Дејте је постепено јорасло* (према правилној *Дејте је постепено расло*) неграматичне.

Модификајори са значењем очекиваности (85–92) наслов је истраживања посвећеног јединицама за изражавање значења очекиваности. У србистици је, према речима С. Ристић, ово значење приписивано предлошко-падежним конструкцијама *умесџо* (*месџо* /*намесџо*) + генитив, као и тзв. експективним зависним реченицама. Међутим, ауторка истиче да је експективност, односно очекиваност, карактеристична и за неке партикуле и предлоге, као и за неке пунозначне лексеме – придеве и глаголе. Код наведених врста речи, односно код неких њихових представника, категорија очекиваности „реализује се у виду пресупозиционих компоненти значења, које представљају редуковане предикације са значењем очекиваности, супротности и одрицања“ (85).

Рад *Партикуле у функцији метатекстуалних ојерајора* (наводно, буквално, дословно, једноставно, (на)јпросџо) (93–107) посвећен је тзв. метатекстуалним операторима, који се понашају као

експоненти скраћених, надређених реченица, чији су предикати глаголи говорења. Овим типом партикула исказује се однос говорника према садржају исказа, и то према његовој изворности, фактивности и категоричности. Партикулом *наводно* говорник сигнализира своју дистанцираност у односу на оцењивање фактивности исказа, док другим партикулама сигнализира своју увереност у категоричност садржаја исказа. Како С. Ристић каже, употреба ових јединица „са традиционалног синтаксичког становишта необавезна [је] и редундантна“, док је са „прагматичко-семантичког и комуникативног становишта“ веома важна (100).

Глаголи говорења у функцији метаяшекстиуалних оператора (109–129) наслов је истраживања које се надовезује на претходно. Глаголи говорења, који се, како је поменуто, јављају као предикати редукованих, надређених реченица, чији су експоненти партикуле наведене у претходном раду, такође се користе у модификацији говорног поступка. Та модификација је специфична будући да се глаголи овог типа најчешће подразумевају, па се њиховим експлицирањем постижу различити комуникативни циљеви. Наиме, њима говорник сигнализира став према садржају исказа, и то према његовој веродостојности, недвосмислености, убедљивости, јасности, умесности и сл. Интересантна је разлика између партикула употребљених у овој функцији и њихових глаголских еквивалената. Њу ауторка види у томе што се партикуле, осим у модификаторској функцији, употребљавају и у конекторској функцији, док се глаголи у тој функцији јављају ретко. Самим тим, и њихова позиција у исказу мање је ограничена, па се могу јавити и у иницијалном, и у медијалном и у финалном положају. Разлика се огледа и у богатијем лексичком садржају глагола, захваљујући чему они слојевитије и комплексније организују текст – „повезују га не само логичко-семантички, него га проширују у његовој и прагматичкој и граматичкој равни“ (117).

Друго поглавље књиге (*Градирање у функцији модификације*) обухвата два дела. Први носи наслов *Квантификациони мере као модификациони* (131–155). У њему је реч о функцији модификације квантификативних придева и прилога, њихових префигираних облика и облика компаратива ((*и*)*овелик*, (*и*)*омали*, (*и*)*овећи*, (*и*)*оманњи*; (*и*)*омноіо*, (*и*)*омало*; *невелик*, *немали*; *немноіо*, *немало*; *већи*, *манњи*), као и о промени квантификативног значења у градационо. Ауторка сматра да до колебања у интерпретацији значења градационих јединица (која су показана резултатима анкете лингвиста и нелингвиста, као и обрадом наведених лексема у *Речнику српскохр-*

вајској књижевној и народној језика САНУ, коју ауторка критички посматра) долази због тога што је градиација у великој мери подложна прагматским факторима, услед чега се „систем градиације налази у стању непрекидне реорганизације“ (154). Са друге стране, употреба ових јединица потврђује постојање система градиационих јединица, који ауторка представља градиационом скалом.

Други део другог поглавља носи наслов *Модификаџорска функција ѓрефикса не-* (157–180). Ауторка на корпусу негираних твореница из *Речника САНУ*, као и из дијалекатског речника Загарача, испитује модификаторска значења која префикс *не-* уноси у творенице. Издваја следећа значења садржаја исказаних основном речју: негирање (*незнање, нејосџојање*), негативна оцена (*немајка, немуж*), изузимање или искључивање (*несрбин, неалбанац*) и ублажавање негативне оцене (*нејамеј, нељубав*) (158). На основу броја негираних именица у *Речнику САНУ*, у *Рјечнику хрвајскоја или срјскоја језика ЈАЗУ*, као и у *Рјечнику јовора Зајарача* (за који се сматра да припада старијем слоју српског језика), ауторка закључује да је овај творбени модел био и остао врло продуктиван и активан у српском језику.

Треће поглавље посвећено је модификаторској функцији метонимије. У раду *Мејтонимија у функцији модификације базне акџивне дијаџезе у деривирану ѓасивну дијаџезу (на ѓримерима деривираних значења ѓлајола физичкој деловања, ѓиџа: стезати, стискати, притискати и давити)* (181–194) ауторка испитује семантичко-синтаксичке разлике између основних и метонимијски изведених значења неких глагола физичког деловања. Типична структура за основно значење ових глагола подразумева постојање агенса у функцији субјекта и пацијенса у функцији директног објекта: *Водџиљ је сџезао микрофон*. Код метонимијски изведених значења која ауторка разматра, насталих на основу семе непрекидног контакта, не мења се значење физичког деловања, као ни „денотативна својства актаната“, али се мењају „њихове улоге пасивном дијатезом семантичког, а не синтаксичког типа“ (182). Дакле, улоге учесника ситуације подлежу конверзивној замени, која може да обухвати учеснике, актанте у целини: *Цџиеле су (ја) сџезале*, али и само неку од релевантних компонената из њихове семантичке структуре: *Цџиеле су (му) сџезале ноје*. Ову врсту трансформације ауторка назива семантичким пасивом. „За разлику од синтаксичког пасива, у коме конверзија захватајући централне учеснике ситуације, у главну позицију доводи објекат, при истовременом потискивању субјекта на

периферију, семантички пасив чини главном „објектну“ компоненту, при истовременом потискивању, слабљењу „субјектне“ компоненте која се премешта у пресупозитивни део значења као случајно, невољно реализован контакт каузатора“ (189).

Књига садржи и четврто, завршно поглавље, у ком се налазе резимеи на српском (195–198) и енглеском језику (199–203), списак литературе и извора (205–214), предметни регистар (215–238), регистар аутора (239–240) и подаци о аутору (241–242).

И на крају, желели бисмо да поменемо да ова књига осим бројних теоријских тема које смо укратко представили садржи и једну корисну, практичну, лексикографску димензију. Будући да је ауторка редактор и уредник *Речника САНУ* с вишегодишњим лексикографским искуством, своја запажања и закључке проистекле из лексиколошких, семантичких и прагматичких истраживања преточила је и у корисне лексикографске савете. То је, могли бисмо да закључимо, успешно испуњење циља који је поставила пред своју књигу.

*Александра Марковић**
Институт за српски језик САНУ
Београд

* aleksandra.markovic@isj.sanu.ac.rs

MARTINA OROŽEN, KULTUROLOŠKI POGLED NA RAZVOJ SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Maribor: Filozofska fakulteta, Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, 2010. – (Mednarodna knjižna zbirka Zora; 74), 529 str.

Мартина Орожен је доајен науке о историји словеначког језика. Поред бројних чланака и студија из те области она је аутор трију књига о словеначком књижевном језику¹. Својом тематском свеобухватношћу и методолошком доследношћу оне сачињавају кохерентан корпус научних текстова који објективно представљају целовиту историју словеначког књижевног језика од Брижинских фрагмената до краја XIX века. У својој најновијој књизи М. Орожен је сакупила студије из задње деценије, које су потврда креативности и деловности тог периода њеног научног стваралаштва.

Уводни део садржи два текста, који су кључни за адекватно осмишљавање осталих расправа. У аутобиографском есеју „Словеначки језик – моја љубав и мој живот“ М. Орожен приказује свој пут кроз науку у контексту породичних и социокултурних околности у којима је васпитана, издваја студије у Љубљани, када се удубљује у традиције словеначке хуманитаристике, посебно истиче своју вишегодишњу специјализацију у Пољској (1960, 1960–64), где проширује свој славистички видокруг.

У расправи „Словеначки језички развој у светлу системских иновација и језичке креативности“ М. Орожен износи своје теоријске

¹ *Oblikovanje enotnega slovenskega knjižnega jezika v 19. stoletju*. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1996, *Poglavja iz zgodovine slovenskega knjižnega jezika od Brižinskih spomenikov do Kopitarja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1996, *Razvoj slovenske jezikovne misli*. Maribor: Slavistično društvo Maribor, 2003 (Zora 26).

погледе о механизима словеначког књижевнојезичког развоја. Њена тежња ка стварању текстоцентричног дијахроног модела подстакнута је разговорима с Витолдом Дорошевским о принципима историјске лингвистике, али настаје и на основу властитог истраживачког искуства. Индуктивни приступ условљава адекватнију селекцију методолошке базе, нарочито у савременој ситуацији хиперпродукције методолошких парадигми у хуманитаристици, од којих многе не аргументују своју иновативност према претходној традицији него је једноставно игноришу. У ствари, ауторка се суочава с проблемом односа између модерних теорија о књижевном језику и традиционалне историјске граматике, у оквиру које су више од једног века књижевни текстови истраживани, а и даље се истражују, на основу упоредно-историјског метода, неомладограматизма и структурализма.

М. Орожен утврђује дијахрони еволуциони модел словеначког књижевног језика који је заснован на деловању два типа чинилаца. С једне стране, ауторка издваја „унутрашњојезичке чиниоце“ ранга фонетских и прозодијских закона и аналогije који по њој преобликују првенствено фонетски и морфолошки систем. Споменуте промене које су релативно спорије и стабилније, а које је објективно утврдила историјска граматика, дефинисане су као израз „језичке иновативности“. Други тип динамичнијих промена, по мишљењу М. Орожен, тиче се првенствено синтаксе и лексике. Оне су повезане с историјским трансформацијама жанровског и стилистичког раслојавања књижевног језика, њих истражује лингвистика текста па су оне израз „језичке креативности“. На основу тих последњих промена у историји словеначког књижевног језика издваја се пет периода од првих очуваних писаних споменика па све до средине XIX века: средњи век, протестантизам, барок, просветитељство и пуристички период.

Сви конкретни стари текстови у књизи анализирани су управо у складу с бинарном опозицијом „језичка иновативност“ vs. „језичка креативност“. На тај начин се у словеначком научном дискурсу отвара тема о обнављању методолошке парадигме историјских књижевнојезичких истраживања, при чему би настојања била усмерена на формирање јединственог интердисциплинарног приступа који би резултате традиционалних историјских истраживања ускладио са модерним теоријама о функционисању језика у социуму.

Прво поглавље књиге посвећено је језичкој креативности Приможа Трубара. Из његовог обимног опуса ауторка издваја два типа слабо истраживаних текстова, а наиме – фрагменте који предста-

вљају сажет приказ садржаја јеванђељских текстова у преводу Јеванђеља по Матеју (1855) и детаљна тумачења јеванђељских порука у облику полемичких проповеди у *En regishter* (1558). На основу детаљне анализе синтаксичког и лексичког двојства поменутих текстова долази се до закључка о високој обрађености словеначког књижевног израза још у првој деценији његовог формирања. Ауторка тумачи ту привидно парадоксалну чињеницу с хипотезом о постојању усмене богослужбене традиције у периоду од Брижинских одломака до протестантизма с којом се П. Трубар могао упознати радећи седамнаест година као католички духовник.

Поставка о континуираном функционисању усмене форме богослужбеног језика у средњем веку у ситуацији немачко-латинско-словеначког мултилингвизма а исто тако о њеном утицају на целовит даљи развој словеначког књижевног језика до XIX века једна је од главних теза у књизи у корист које се скоро у свим расправама наводи мноштво убедљивих аргумената. У конкретном случају М. Орожен примењује принципе унутрашње реконструкције да би утврдила долењску говорну основицу Трубаровог језика и одступања од ње, преко комплексне социолингвистичке и тематолошке анализе одређује стилистичке особине текстова па на тој основи приступа дијахроној лингвосоциолошкој реконструкцији књижевнојезичког развоја оних периода за које нема очуваних писаних споменика.

У *грујом њолавлу* су приказани молитвени обрасци из XVII–XVIII века на основу трију рукописа – Адама Скалара из 1643. год., *Liber cantionum carniolicarum* (тзв. Калобски рукопис) из 1651. год. и *Bratovske bukvice sv. Roženkransa* Матије Каstellца из 1682. год.

Зборник А. Скалара тумачи се као спојница између Ратешко-Целовшког рукописа (~1380) и штампаних списа М. Пагловца (1734–1765) на горењском дијалекатском простору. У његовом хетерогеном језику ауторка утврђује одређене нормативне тенденције. Текст *Šula tega premišlovana* садржи знатан број архаизама наслеђених из старије писмено непосведочене наддијалекатске горењске норме богослужбеног језика која је формирана у пражупнији Крањ још у XI веку. Истовремено, због његове дијалашке структурисаности, текст *Brevilokvij* карактерише већа заступљеност горењских говорних црта.

У молитвеним обрасцима Калобског рукописа одражена је писмена пракса на долењској дијалекатској основици. Приликом анализе тог зборника М. Орожен детаљније испитује деловање одређених

транслатолошких чинилаца. Она истиче да су случајеви буквалног превођења и калкирања не само резултат неподударања између морфолошких и синтаксичких категорија исходног и циљног језика него и израз коректног односа према обредном тексту чији је основни циљ избегавање одступања од смисла оригинала.

У резултату темељног проучавања Братовских буквица М. Кастилца реконструисани су евентуални извори аутора према којима он испољава изразиту самосталност. Приликом стилистичког обликовања текстова он усклађује конвенције старије усмене књижевне традиције, средњовековне фолклорне легендарне религиозне песме и протестантске књижевне норме.

Треће ђојлавље је посвећено кључним етапама из историје словеначког књижевног језика из XVII–XVIII века.

Пре свега М. Орожен се поново осврће на методолошке проблеме истраживања старих словеначких текстова – овога пута на основу Саплетоновог и Скаларовог рукописа из средине XVII века које је у XIX веку проучавао В. Облак. У главним цртама његов младограматичарски приступ резултирао је стварањем динамичног еволуционог модела историјског развоја словеначког говорног језика. Са своје стране интердисциплинарни приступ који заступа М. Орожен омогућава да се у мешовитом језику разматраних текстова идентификују и разграниче предпротестантски од протестантског утицаја а исто тако да се одреде лингвостилистичке законитости у употреби разнодијалекатских особина.

Развојни лук старог крањског књижевног језика који почиње од А. Скалара, а наставља се у XVIII веку, приказан је преко књижевне делатности трију кључних фигура – М. Пагловца, М. Похлина и Ј. Јапља.

У списима М. Пагловца испитује се прелаз између барока и просветитељства у којем долази до помака средишта књижевнојезичког развоја с долењскога на северозападни горењски дијалекатски простор. На основу упоређења Пагловчевих текстова с Далматиновом библијом (1584) и с аналогним списима барокног писца Хиполита доказано је да је М. Пагловец свесно разграничавао долењске од горењских фонетских и морфолошких особина и настојао да ограничи долењске архаизме на синтаксичком и лексичком нивоу.

М. Орожен посвећује посебну расправу и најоригиналнијем филологу из раздобља јозефинизма – Марку Похлину. У последње време су у словенистици његове филолошке идеје предмет целовите ревалоризације. Похлинова концепција о превазилажењу раскорака

између писмене књижевне норме и говорног језика увођењем љубљанског градског говора у књижевну употребу одбачена је од стране његових савременика, што је дуже времена ометало објективно оцењивање његове улоге у стандардизацији словеначког језика. М. Орожен допуњује новим запажањима представе о том још увек недовољно вреднованом словеначком интелектуалцу осврћући се на слабо истражени проблем о стилистичким особинама његових верско-поучних списа.

Врхунац, а истовремено и крај, старог крањског књижевног језика у вези је са јансенистичким преводом Библије према вулгати који је Ј. Јапелџ остварио са својим сарадницима. М. Орожен утврђује допринос словеначког филолога у унификацији горењски усмерене књижевнојезичке норме на основу Далматинове традиције, можда и Острошке библије а исто тако у резултату његових властитих упоредно-историјских запажања.

Четврто поглавље бави се пуристичким периодом у историји словеначког књижевног језика који траје од објављивања граматике Ј. Копитара (1809) до средине XIX века. Словеначка стандардологија поклања посебну пажњу нормативним процесима у световним стилевима и жанровима тог периода, у чијем проучавању велики допринос има и М. Орожен. Овога пута ауторка се усредсређује на језик верско-поучне и теолошке литературе разматраног периода. Упркос томе да представља обиман део књижевне продукције пуристичког раздобља и да се у њему одвијају сложене жанровско-стилистичке трансформације, споменути тип литературе досад није био предмет целовите књижевнојезичке анализе. М. Орожен детаљно истражује језик Ф. Веритија, Ф. Бараге а исто тако посвећује три опсежне студије хомилетичким и хагиографским списима А. Сломшка, од којих се неке испитују по први пут. Ауторка долази до закључка да се успон световне прозе XIX века дугује управо преобличавању књижевне норме уклањањем синтаксичких и лексичких калкова а исто тако преструктурисању жанровског система верске и научно-популарне литературе. Тај закључак не само што оцртава једну нову стандардолошку тему у науци о историји словеначког књижевног језика него пружа могућност за компаративно проучавање словеначког језика и осталих јужнословенских књижевних језика код којих се иста развојна тенденција остварује на специфичне начине.

У оквиру своје начелне интердисциплинарне методолошке усмерености ауторка примењује различите приступе у истраживању

одређеног тематског поља. На пример животописном жанру у словеначком књижевном језику приступа се с обзиром на трансформације стилистичких параметара у барокном и пуристичком периоду, испитује се његова специфика како у индивидуалној језичкој пракси различитих аутора тако и кроз призму нормативних процеса. У расправи о лику св. Мартина у светачким животописима и у лепој књижевности XIX века на основу детаљне тематолошке и социолингвистичке анализе приступа се систематизацији чињеница и појава језичке и социокултурне природе које су релевантне за специфичне стереотипне представе о том свецу у словеначком културном простору датог периода.

Пето поглавље носи наслов *Ciril-Methodiana*. У њему М. Орожен систематизује обимне информације из различитих извора о прославању св. Ћирила и Методија у словеначком друштву у другој половини XIX века. Ауторка остварује аутентичну реконструкцију свих значајних друштвених догађаја, приказује ћирило-методијевску проблематику у јавном говорништву, у лепој књижевности, научно-популарној, научној литератури и публицистици, оцртава манифестације политичког, екуменског и културног панславизма. Оне су повезане с три главна датума који наилазе на одјек и у осталом словенском свету – 1000-годишњица Панонске мисије (1863, 1867), проглашење црквеног празника св. Ћирила и Методија празником васељенске цркве (1880) и 1000-годишњица Методијеве смрти (1885). У том контексту размотрена је иницијатива С. Шкрабца о увођењу словеначког језика у богослужење укључујући ту и црквено појање, такође је истакнута посебна улога популарних и проповедних списа с Ћирило-Методијевом тематиком А. Сломшка. Детаљно су анализирани и лингвостилистичке особине недовршеног романа о периоду Моравске мисије познатог писца Јосипа Јурчича *Slovenski svetec in učitelj*. Богато фактографским информацијама ово поглавље било би од нарочите користи за историјска и културолошка истраживања о панславизму друге половине XIX века а исто тако, будући да приказује културноисторијски контекст слованизације словеначке књижевнојезичке норме, омогућава адекватнију оцену тог периода у развоју словеначког књижевног језика.

Последње *седмо поглавље* књиге фокусирано је на два проблема – на жанровску специфику словеначких црквених песмарица и регионалне варијанте словеначког књижевног језика током XVIII–XIX века.

М. Орожен истражује словеначку црквену песму у погледу њеног садржаја, мотива, композиције и поетских конвенција. Поред

тога она издваја три регионалне језичке варијанте у том жанру – централнословеначки, корушки (у оквиру којег посвећује нарочиту пажњу новооткривеном Тињском рукопису) и панонски, у вези с којим приказује историју и механизме прекмурско-кајкавских контаката и прожимања. Управо у језику словеначких песмарица ауторка уочава битне тенденције у почетној фази обликовања савремене књижевне норме. У Корушкој се формирају две варијанте: 1) старија, наддјалекатска „буковничка“, Драбосњакова и 2) књишка, Гутсманова настала под утицајем крањске норме. Аналогно прекмурска католичка црквена песма ближа је говорном језику, али се истовремено истиче својом већом стилистичком архаичношћу док каснију протестантску песму карактерише већи број књижевних иновација.

Ауторка истиче потребу за даљим комплетним истраживањима жанровско-стилистичке диференцијације прекмурске књижевнојезичке варијанте. Она испитује особине протестантског катехизиса на основу *Vöre krsztánske kratki navuk* (1754) Ш. Кјузмица и позива на систематско прикупљање и проучавање рукописних проповеди, што је битно не само за попуњавање празнина у историји прекмурске књижевнојезичке варијанте него и због околности да је управо на словеначком панонском простору најтрајније очувана Ћирило-Методијева обредна терминологија.

Сложена међусобна прожимања међу различитим регионалним варијантама словеначког књижевног језика пропраћена су и на основу упоређења трију популарних верских књига с краја XVIII и почетка XIX века које садрже приче Светог писма. Њихови аутори М. Кјузмиц, М. Равникар и П. Дајнко су представници прекмурске, крањске, односно штајерске варијанте.

Књигу заокружује *Догашак* у којем М. Орожен описује своје личне утиске о Одељењу за словенске језике и књижевности на Филозофском факултету у Љубљани током четири деценије.

У својој четвртој књизи М. Орожен систематизује огромну количину информација, које би могле послужити као грађа за састављање енциклопедије словеначког књижевног језика. Поред тога, у саме расправе она укључује бројне аутентичне текстове из свих истраживаних периода који, посматрани у њиховој целини, чине својеврсну антологију. На тај начин ауторка не само што поставља своје теоријске тезе на стабилну емпиријску основу него пружа могућност и читаоцу да изведе своје самосталне анализе и запажања заснивајући се и на тешко доступним и неистраженим списима.

У широј семиотичкој перспективи идеје у књизи кореспондирају са сликом на насловној корици – *Tihožitje z leščerbo* (1964) чији

је аутор Албин Лугарич. На слици је приказана полутамна соба са сатом на зиду и столом на којем леже отворена књига, кључ и леščerba. У Словеначком етимолошком речнику М. Сноја је забележено да се реч леščerba састоји од ствнем. Liecht, нем. Licht – ‘светлост, светиљка’ и ствнем. Scherbe, нем. Scherbe – ‘глинени суд’, с првобитним значењем ‘петролејска светиљка у облику глиненог суда’². Главна идеја у лингвистичким расправама М. Орожен је да у контексту универзалних законитости које формирају словеначки језик као инструмент културе буду утврђене и адекватно осмишљене духовне вредности које су се током векова сачувале у словеначким дијалектима и књижевном језику. Са своје стране слика на корицама сугерише читаоцу да се универзални симболи сата, књиге и кључа не могу у датом простору видети ако их не осветли словеначка леščerba.

*Најга Иванова**

Универзитет у Љубљани
Филозофски факултет

² М. Snoj. Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997, 299.

* naida_iv@yahoo.com

БИБЛИОГРАФИЈА

ISSN 0350-185x, LXVII (2011), p. (361–536)

УДК: 016:811.1/2 ; 016:81

ID 184824588

Библиографија за 2008. и 2009. годину¹

расправа и дела из индоевропске филологије и опште лингвистике
која су изашла у Србији, Црној Гори и Републици Српској

Библиографију уредила и грађу из Србије и Републике Српске прикупила
Ана Голубовић

Грађу из Црне Горе прикупила *Мира Чановић*

Списак обрађених часописа

АФФ	Анали Филолошког факултета, Београд; ISSN 0522–8468
АП	Археографски прилози, Београд; ISSN 0351–2819; http://www.nb.rs/publications Balcanica, Београд; ISSN 0350–7653 Баштина, Приштина–Лепосавић; ISSN 0353–9008
БВ	Библиографски вјесник, Цетиње; ISSN 0409–3739
ВаО	Васпитање и образовање, Подгорица; ISSN 0350–5065
Глас	Глас САНУ : Одељење језика и књижевности, Београд; ISSN 0351–7365 Гласник ЦАНУ : Одјељење умјетности, Подгорица; ISSN 0350–5480
ГСЈКњ	Годишњак за српски језик и књижевност, Ниш; ISSN 1451–5415 наставак ЗБФФН
ГФФН	Годишњак Филозофског факултета у Никшићу; ISSN 0354–9992
ГФФНС	Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду; ISSN 0374–0730 Даница, Београд; ISSN 0354–4974 Етно-културолошки зборник за проучавање културе источне Србије и суседних области, Сврљиг; ISSN 0354–7485
ЖЈ	Живи језици; ISSN 0514–7743
ЗБСЈКУ	Зборник српског језик, књижевности и умјетности, Бања Лука; ISSN 1451–2963
ЗБМСКС	Зборник Матице српске за класичне студије, Нови Сад; ISSN 1450–6998
ЗБМСКЈ	Зборник Матице српске за књижевност и језик, Нови Сад; ISSN 0543–1220
ЗБМСС	Зборник Матице српске за славистику, Нови Сад; ISSN 0352–5007
ЗБМСФЛ	Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад; ISSN 0352–5724
ЗБФФН	Зборник радова Филозофског факултета у Нишу; ISSN 0350–2414 наставља се као ГСЈКњ

¹ Библиографске јединице из ранијих година означене су *.

ЗБФФП	Зборник радова Филолошког факултета у Приштини
ЗБФФБ	Зборник Филозофског факултета у Београду; ISSN 0350-848x
ЈД	Језик данас, Нови Сад; ISSN 0354-9720
ЈФ	Јужнословенски филолог, Београд; ISSN 0350-185x
КЊЈ	Књижевност и језик, Београд; ISSN 0454-0689
Ковчежић	Ковчежић, прилози и грађа о Доситеју и Вуку, Београд
Кодови	Кодови словенских култура, Београд; ISSN 0354-964X
Крајина	Крајина : часопис за књижевност и културу, Бања Лука
ЛМС	Летопис Матице српске, Нови Сад; ISSN 0025-5939
ЛА	Лингвистичке актуелности, Београд; ISSN 1450-9083
LA	Lingvističke aktuelnosti, www.public.asu.edu/~dsipka/la.htm
М	Matica, časopis za društvena pitanja, nauku i kulturu, Cetinje-Podgorica; ISSN 1450-9059
НССУВД	Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд; ISSN 0351-9066
НЈ	Наш језик, Београд; ISSN 0027-8084
ОП	Ономатолошки прилози, Београд; ISSN 0351-9171
	Преводилац, Београд; ISSN 0351-8892
ПКЈИФ	Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд; ISSN 0350-6673
ППЈ	Прилози проучавању језика, Нови Сад; ISSN 0555-1137
ПР	Просвјетни рад, Подгорица; ISSN 0033-1686
Радови	Радови : часопис за хуманистичке и друштвене науке = Works : Magazin for Humanist and Social Studies, Бања Лука; ISSN 1512-505X
РФФ	Радови Филозофског факултета, Пале
	Расковник : часопис за књижевност и културу, Београд; ISSN 0486-0187
Ријеч	Ријеч – часопис за науку о језику и књижевности, Никшић; ISSN 0354-6039
	Славистика, Београд; ISSN 1450-5061
СЈ	Српски језик, Београд; ISSN 0354-9259
СДЗ6	Српски дијалектолошки зборник, Београд; ISSN 0350-1906
	Стил, Београд; ISSN 1451-3145
FU	Facta universitatis, Ниш; ISSN 0354-4702, http://facta.junis.ni.ac.yu/facta/lal
ФП	Филолошки преглед, Београд; ISSN 0015-1807, Philologia, Београд; ISSN 1451-5342; http://www.philologia.org.rs/

Обрађени зборници радова

БОШКОВИЋЕВИ дани : седми лингвистички скуп : радови са научног скупа, Подгорица, 23. и 24. мај 2008. године / ур. Бранислав Остојић. – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 2008. – 447 стр. – (Научни скупови ; 90. Одјељење умјетности ; 31) | Уп. 1899

ГОВОР и језик. 2, Интердисциплинарна истраживања / ур. Јовичић Т. Слободан, Соивић Мирјана. – Београд : Центар за унапређење животних активности : Институт за експерименталну фонетику и патологију говора, 2009. – 331. | Уп. 66

ГОВОР Новог Сада. Св. 1, Фонетске особине / ур. Жарко Бошњковић. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2009. – 348. – (Лингвистичке свеске ; 8) + CD-ROM | Уп. 1388

ДИЈАЛЕКТИ и српска књижевност : тема Борине недеље 2007. / Драгослав Михаиловић и др. – Врање : Књижевна заједница „Борисав Станковић“, 2008. – 91. – (Библиотека Тема) | Уп. 1167

ЕТНОЛИНГВИСТИЧКА проучавања српског и других словенских језика : у част академика Светлане Толстој / ур. Предраг Пипер, Љубинко Раденковић. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2008. – 439. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; 3) | Уп. 73

ЗБОРНИК Института за српски језик САНУ : посвећено др Драгу Ђупићу поводом 75-годишњице живота. 1 / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 665. | Уп. 770

ИЗУЧАВАЊЕ словенских језика, књижевности и култура као инословенских и страних : зборник реферата / прир. Богољуб Станковић. – Београд : Филолошки факултет : Славистичко друштво Србије, 2008. – 394. | Уп. 286

ИМЕНОСЛОВИ српских писаца / Недељко Богдановић и др. – Ниш : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета, Одсек за српски језик, 2009. – 177. – (Писци и језик 2) | Уп. 1006

ЈЕЗИК струке : теорија и пракса : зборник радова / ур. Јулијана Вучо, Анђелка Игњачевић, Милица Мирић. – Београд : Универзитет, 2009. – 740. | Уп. 295

КВАНТИТАТИВНИ односи у прозном тексту / прир. Јелена Стошић, Недељко Богдановић. – Ниш : Свен : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета, Одсек за српски језик, 2009. – 125. – (Писци и језик ; 3) | Уп. 1185

LINGVISTIKA Milke Ivić / ур. Predrag Piper, Milorad Radovanović. – Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2008. – 350. – (Biblioteka XX vek ; 172)

ПРИЛОЗИ из филолингвистике : зборник радова. 5 / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2009. – 75. – (Лексиколошка проучавања 8) | Уп. 1845

ПРИЛОЗИ језичком и књижевном образовању : 50 година Зимског семинара : предавања са семинара за наставнике и професоре српског језика и књижевности / приредила Босиљка Милић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 231. – (Зборник ; 1) | Уп. 1321

САВРЕМЕНА проучавања језика и књижевности : зборник радова са 1 научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић и др. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2009. – 590. | Уп. 783

СЕМАНТИЧКА проучавања српског језика / ур. Милорад Радовановић, Предраг Пипер. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2008. – 338. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; 2) | Уп. 784

СЛОВЕНСКИ фолклор и фолклористика : зборник радова са међународног научног симпозијума одржаног 2–6. октобра 2006. године / ур. Љубинко Раденковић. – Београд : Балканолошки институт САНУ, 2008. – 501. | Уп. 616

СРПСКИ језик у (кон)тексту. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет : Скупштина града, 2008. – 475. – (Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 26. и 27. октобра 2007. ; 1) | Уп. 787

СРПСКИ језик у употреби. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет : Скупштина града, 2009. – 477. – (Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 31. октобра и 1. новембра 2008. ; 1) | Уп. 788

СТАНДАРДИЗАЦИЈА старословенског ћириличног писма и његова регистрација у Уникоду : зборник радова са међународног научног скупа одржаног од 15. до 17. октобра 2007. године, Београд / ур. Гордана Јовановић и др. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2009. – 243. – (Научни скупови 125. Одељење језика и књижевности 20) | Уп. 763

УНАПРЕЂИВАЊЕ наставе српског језика и књижевности : зборник радова / ур. Љиљана Петровачки. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 172. | Уп. 1337

ШТА очекујем од проучавања језика писаца : излагања са радног скупа младих истраживача, у Нишу 10. јуна 2008. / прир. Недељко Богдановић, Мирјана Илић. – Ниш : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Одсек за српски језик, 2009. – 104. – (Писци и језик ; 1) | Уп. 1247

I. Општи теоријско-методолошки проблеми и историја лингвистике

1. БАЈИЋ, Ружица

New Pathways in Linguistics / ed. Stanislaw Puppel, Marta Bogusławska-Tafelska. – Olsztyn : Instytut dziennikarstwa i komunikacji społecznej Uniwersitetu Warmińsko-Mazurskiego, 2008. – 191. / Ружица Бајић // Стил. – 8 (2009), 350–354. | Приказ

2. БУГАРСКИ, Ранко

Поводом једне лингвистичке педесетогодишњице / Ранко Бугарски // ЈФ. – 64 (2008), 35–46. | Summary

3. БУГАРСКИ, Ранко

Теоријске основе урбане дијалектологије / Ранко Бугарски // Говор Новог Сада. – 13–30. | Summary

4. БУГАРСКИ, Ранко

Uvod u opštu lingvistiku / Ranko Bugarski. – Beograd : Čigoja štampa, 2009. – 269. – (Sabrana dela ; 6)

5. ГРКОВИЋ-МЕЈЏОР, Јасмина

О когнитивним основама семантичке промене / Јасмина Грковић-Мејџор // Семантичка... – 49–63. | Summary

6. ДЕЖЕ, Ласло

Synchrony, Diachrony and Greenberg's State-Process Model : from the Viewpoint of Typological Characterization / László Dezső // ЈФ. – 64 (2008), 109–122. | Резиме

7. ДОБРИЋ, Никола

Korpusna lingvistika kao osnovna paradigma istraživanja jezika / Nikola Dobrić // Philologia. – 7 (2009), 47–58. | Summary

8. ИВИЋ, Милка

Današnji pravci rada u lingvistici / Milka Ivić // Прилози језичком... – 101–107.

9. ИВИЋ, Милка

Lingvistički ogledi / Milka Ivić. – 3. dopunjeno izd. – Beograd : Biblioteka XX vek : Krug, 2008. – 339. – (Biblioteka XX vek ; 61) | Уп. 31

10. ЈАКОБСЕН, Пер

U potrazi za idealnom formom : o jezičkom purizmu u Evropi / Per Jakobsen // Зборник Института за српски језик... – 199–211. | Резиме

11. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Колокација : са лингвистичког и стилског гледишта посматрана / Јелена Јовановић // Зборник Института за српски језик... – 213–225. | Резиме

12. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Текст као језичка комуникацијска структура / Јелена Јовановић, Радоје Симић // СЈ. – 14 (2009), 591–628.

13. КОСТИЋ-ТОМОВИЋ, Јелена

Језичка еквиваленција и њени типови / Jelena Kostić-Tomović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 21–40. | Zusammenfassung

14. КУРЕШЕВИЋ, Марина

Списи из историјске лингвистике / Јасмина Грковић-Мејдор. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2007. – 482. – (Библиотека Theoria) / Марина Курешевић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 250–254. | Приказ | Уп. 21

15. ЛОМА, Александар

Увод у индоевропску филологију / Вања Станишић. – Београд : Чигоја, 2006. – 376. / Александар Лома // ЗБМСКЈ. – 57, 1 (2009), 215–216. | Приказ

16. МАЈЕНОВА, Марија Рената

Теоријска поетика : problemi jezika / Marija Renata Majenova ; s poljskog prevela Biserka Rajčić. – Beograd : Službeni glasnik, 2009. – 462. – (Biblioteka Književne nauke, umetnost, kultura)

17. МАРИЋ, Сретен

О језику и језикословљу / Сретен Марић ; приређивач Милорад Радовановић. – Београд : Службени гласник, 2008. – 155. – (Раскршћа ; 1)

18. МАРЈАНОВИЋ, Татјана

Мјесто и улога тематске структуре у Халидејевској функционално-системској лингвистици / Татјана Марјановић // Радови. – 12 (2009), 155–180. | Summary

19. МЕЈЕ, Антоан

Kako reči menjaju značenje / Antoan Meje ; prevela Sanja Milutinović Bojanić. – Beograd : Službeni glasnik, 2009. – 92. – (1001 knjiga ; 19)

20. МИЋИЋ, Софија

Aspect and Subjectivity in Modal Constructions / Radoslava Trnavac. – Utrecht : LOT, 2006. / Софија Мићић // ЗБМСС. – 75 (2009), 294–296. | Приказ

21. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Од историје језика ка когнитивно и типолошки оријентисаној лингвистици : Списи из историјске лингвистике / Јасмина Грковић-Мејдор. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2007. – 482. – (Библиотека Theoria) / Слободан Павловић // ЗБМСКЈ. – 57, 3 (2009), 679–685. | Приказ | Уп. 14

22. ПИПЕР, Предраг

О нормативној лингвистици / Предраг Пипер // Зборник Института за српски језик... – 445–457. | Резюме

23. ПИПЕР, Предраг

„Lingvistički ogleđi“ : teorijski uvidi i njihova primena / Predrag Piper // Lingvistika... – 61–80.

24. РАДИЋ, Јованка

Пароним : од логичког до лингвистичког термина / Јованка Радић // Зборник Института за српски језик... – 459–470. | Резюме

25. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Istorija (opšte) lingvistike / Milorad Radovanović // Lingvistika... – 49–60.

26. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Појам градуелности у лингвистици, логици, и у науци уопште / Милорад Радовановић // ЗБМСС. – 73 (2008), 337–350. | Summary

-- РАДОВАНОВИЋ, Милорад²

Правци у лингвистици у тумачењу Милке Ивић | Уп. 1868

27. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Увод у фази лингвистику / Милорад Радовановић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2009. – 162. – (Библиотека Елементи ; 82)

28. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Фази логика у лингвистици : темељни појмовник и систематизација / Милорад Радовановић // Семантичка... – 11–44. | Summary

29. РАЈИЋ, Љубиша

Градски говори / Љубиша Рајић // Говор Новог Сада. – 31–46. | Summary

30. СИМИЋ, Радоје

Комуникативна и структурна синтакса : два аспекта синтаксичке теорије / Радоје Симић // СЈ. – 14 (2009), 5–18. | Summary

31. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Lingvistički ogleđi / Milka Ivić. -- 3. dopunjeno izd. -- Beograd : Biblioteka XX vek : Krug, 2008. -- 339. -- (Biblioteka XX vek ; 61) / Марина Спасојевић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 87–90. | Приказ | Уп. 9

32. ТАНАСИЋ, Срето

Стари и нови списи : огледи о језику и уму / Милорад Радовановић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2007. – 249. – (Библиотека Theoria ; 70) / Срето Танасић // ЈФ. – 65 (2009), 440–444. | Приказ | Уп. 771

33. ТРИВИЋ, Анета

Sapir-Vorfova hipoteza : za i protiv / Aneta Trivić // Савремена проучавања... – 411–424. | Summary

34. ЧАРКИЋ, Алма

Aspekty teorii względnosci lingwistycznej / Aleksander Kiklewicz. – Olsztyn : Instytut dziennikarstwa i komunikacji społecznej Uniwersitetu Warminsko-Mazurskiego, 2007. / Алма Чаркић // Стил. – 8 (2009), 348–350. | Приказ

35. ЧЕРЊАВСКАЈА, Валерија

Какие текстовые границы нужны лингвисту? : поликодовые и гибридные тексты / Валерия Е. Чернявская // Стил. – 7 (2008), 105–120. | Summary

II. Интердисциплинарна проучавања језика (етнолингвистика, неуроллингвистика, психоллингвистика, социоллингвистика и сл.)

36. АКИМОВА, Елвира

Культурологический аспект изучения старославянского языка / Э. Н. Акимова // Изучавање словенских језика... – 13–16.

² Библиографске јединице без редног броја испред, распоређене су на два места у библиографији, а имају само један редни број.

37. АНАСТАСОВА, Јекатерина

Пост-советски фолклор и идентичност в Бессарабии / Јекатерина Анастасова // Етнолингвистичка... – 25–35. | Резиме

38. АНДРИЋ, Едита

U duhu jezičke i kulturne koegzistencije / Edita Andrić. – Novi Sad : Akademska knjiga : Српска академија наука и уметности, Огранак, 2009. – 334. – (Biblioteka Naučna misao)

39. АНТОВИЋ, Михаило

Evoked Potential P300 in Metrical Cognition : a Pilot Study / Mihailo Antović // FU. – 7, 1 (2009), 29–45. | Резиме

40. АНТОВИЋ, Михаило

Lingvistika, muzikalnost, kognicija / Mihailo Antović. – Niš : Kulturni centar, 2009. – 294.

41. АНТРОПОВ, Николај

Белорусская этнокультура и южнославянский контекст : резултативност сравнения / Николай Антропов // Етнолингвистичка... – 37–49. | Резиме

42. БАЈБУРИН, Альберт

Правила нарушения правил / Альберт Байбурин // Етнолингвистичка... – 51–57. | Резиме

43. БАРТМИЊСКИ, Жежи

Какие ценности участвуют в формировании языковой картины мира славян? / Жежи Бартмињский // Етнолингвистичка... – 59–70. | Резиме

44. БАШИЋ, Ивана

Иконичност онтолошке лексике српског језика у контексту словенске митологије : концепт *бића* / Ивана Башић // ЗМСС. – 76 (2009), 47–80. | Резиме

45. БАШИЋ, Ивана

Неизречено, неизрециво, замукло : концепт ћутања у српском језику / Ивана Башић // ЗМСС. – 74 (2008), 191–217. | Резиме

46. БЕЛОГЛАЗОВА, Јелена

Интердискурс и полидискурс : соотношение понятий / Елена В. Белоглазова // Стил. – 7 (2008), 121–129. | Summary

47. БЕРЕЗОВИЧ, Јелена

Рататуй и таратор / Елена Л. Березович, Ксения В. Пьянкова // Етнолингвистичка... – 81–93. | Резиме

48. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Веде и неведе : прилог проучавању семантике псл. **věd-* / Марта Бјелетић // Етнолингвистичка... – 95–108. | Резиме

49. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Екстралингвистички фактори у етимолошким истраживањима : на примеру „Етимолошког речника српског језика“ / Марта Бјелетић, Јасна Влајић-Поповић // ЗМСС. – 73 (2008), 57–70. | Summary

50. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Дијалекти у светлу друштвених промена / Недељко Богдановић // Српски језик у (кон)тексту. – 307–312. | Summary

51. БОЈОВИЋ, Драга

Наука и идеологија : српски и остали језици у Црној Гори / Драга Бојовић // Српски језик у употреби. – 439–445. | Резиме

52. БРАЈКОВИЋ, Наталија

Проблеми вербализације концепта : Проблеми вербализације концепта / Николај Федорович Алефиренко. – Волгоград : Перемена, 2003. / Наталија Брајковић // СЈ. – 14 (2009), 761–769. | Приказ

53. БУГАРСКИ, Ранко

Evropa u jeziku / Ranko Bugarski. – Beograd : Biblioteka XX : Knjižara Krug, 2009. – 246. – (Biblioteka XX vek ; 176)

54. ВАРБОТ, Жана

Рус. диал. жаровый ‘высокий, стройный’ : к проблеме смешения этимологических гнезд / Жанна Ж. Варбот // Етнолингвистичка... – 109–115. | Резиме

55. ВИНОГРАДОВА, Људмила

Народная терминология, связанная с обычаем ряженя : восточно- и западнославянская традиция / Людмила Н. Виноградова // Етнолингвистичка... – 117–128. | Резиме

– ВЛАИСАВЉЕВИЋ, Ана

Acculturation as a Function of Value Discrepancies : First Generation Serbs in London | Уп. 1680

56. ВОЛОДИНА, Татјана

Женские болезни в народных представлениях белорусов / Татьяна В. Володина // Етнолингвистичка... – 129–138. | Резиме

57. ВУКОМАНОВИЋ, Славко

О раном дечјем говору / Славко Вукомановић // СЈ. – 13 (2008), 523–536.

58. ВУЛОВИЋ, Наташа

Фразеологија и национална култура / Драгана Мршевић-Радовић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 248. – (Библиотека Књижевност и језик ; 26) / Наташа Вуловић // Стил. – 8 (2009), 360–365. | Приказ | Уп. 78, 106, 1008

59. ВУЧИНА-СИМОВИЋ, Ивана

Етнички идентитет и замена језика у сефардској заједници у Београду / Ивана Вучина Симовић, Јелена Филиповић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 251.

60. ВУЧИНА-СИМОВИЋ, Ивана

Језичка идеологија као мерило губитка престижа и замене етничког језика : пример јеврејско-шпанског на Оријенту / Ивана Вучина-Симовић // Савремена проучавања... – 357–372. | Resumen

61. ВУЧКОВИЋ, Петар

Значење и рађња / Petar Vučković // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 29–44. | Summary

62. ВУЧКОВИЋ, Петар

Neurokognitivna lingvistika / Petar Vučković // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 21–30. | Summary

63. ГАДОМСКИ, Александр

Стилистичкији приступ к изученију религиозног језика / Александр Гадомски // Стил. – 7 (2008), 21–35. | Summary

64. ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *jegan* у руском, украјинском и српском фолклору / Тања Гаев // Славистика. – 13 (2009), 176–186. | Резиме

65. ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *шри* у украјинском и српском језику / Тања Гаев // Славистика. – 12 (2008), 269–277. | Резюме

66. ГОВОР и језик. 2, Интердисциплинарна истраживања / ур. Јовичић Т. Слободан, Со-виль Мирјана. – Београд : Центар за унапређење животних активности : Институт за експерименталну фонетику и патологију говора, 2009. – 331.

– ГОЛУБОВИЋ, Биљана

Психолингвистички приступ деклинационом систему у настави српског као страног језика | Уп. 247

67. ГРКОВИЋ-МЕЈДОР, Јасмина

Формуле с придевом *цѣль* у старосрпским повелама / Јасмина Грковић-Мејдор // Етнолингвистичка... – 139–146. | Резюме

68. ГУРА, Александар

О вкусовом коде свадбѣ / Александар В. Гура // Етнолингвистичка... – 147–161. | Резиме

69. ДИЛПАРИЋ, Предраг

Културна реконструкција : археологија и лингвистика / Предраг Дилпарић // СЈ. – 14 (2009), 457–466.

70. ЂОРЂЕВИЋ, Вивнен

Испитивање артикулације *suglasničkih skupova kod razvojne verbalne apraksije i razvojne disfazije* / Vivien Đorđević, Slavica Golubović // Говор и језик. 2. – 36–61. | Summary

71. БУРОВИЋ, Татјана

The Role of Culture in Conceptual Metaphors / Tatjana Đurović // ELLSSAC Proceedings... – 337–349.

72. БУРОВИЋ, Татјана

Unity in Diversity : the Conceptualisation of Language in the European Union / Tatjana Đurović // FU. – 7, 1 (2009), 47–61. | Резиме

73. ЕТНОЛИНГВИСТИЧКА проучавања српског и других словенских језика : у част академика Светлане Толстој / ур. Предраг Пипер, Љубинко Раденковић. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2008. – 439. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; 3) | Уп. 780

74. ЗУБОВ, Николај

Заметки по поводу этнонима *сарацины* в некоторых древнерусских памятниках / Николай И. Зубов // Етнолингвистичка... – 164–171. | Резиме

75. ИВИЋ, Милка

Како српске језичке датости егземплификују собом појмовну категорију *биолошкој времена* / Милка Ивић // Етнолингвистичка... – 173–175. | Summary

76. ИЛИЋ, Марија

Динамика језичке и социјалне промене : о мањинским језицима у Мађарској с посебним освртом на српски језик / Марија Илић // ЈФ. – 65 (2009), 331–357. | Summary

77. ЈАКОБСЕН, Пер

Језички страхови неких држава пред уласком у ЕУ / Per Jacobsen // СЈ. – 13 (2008), 69–74. | Summary

78. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Научни оквир стилски апликативне слике света : Фразеологија и национална култура / Драгана Мршевић-Радовић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 248. – (Библиотека Књижевност и језик ; 26) / Јелена Јовановић // СЈ. – 14 (2009), 707–715. | Приказ | Уп. 58, 106, 1008

79. ЈОВАНОВИЋ, Славица

Говор и комуникација : методика развоја говора / Славица Јовановић. -- Шабац : Заслон, 2008. – 127.

80. ЈОВИЧИЋ, Зорица

Симболи моћи у фатичкој размени у институционалном дискурсу / Зорица Јовичић // СЈ. – 13 (2008), 575–581.

81. ЈОВИЧИЋ, Слободан

Перцепција фонема у *šapatu* : идентификација и конфузација / Slobodan T. Jovičić, Miodrag M. Đorđević // Говор и језик. 2. – 80–95. | Summary

82. КАБАКОВА, Галина

Пусть выть уляжется, а лень привяжется / Галина И. Кабакова // Етнолингвистичка... – 177–186. | Резиме

83. КЛИКОВАЦ, Душка

Jezik i moć : ogledi iz sociolingvistike i stilistike / Duška Klikovac. – Beograd : Biblioteka XX vek : Krug, 2008. – 346. – (Biblioteka XX vek ; 168) | Уп. 96, 140

84. КЛИКОВАЦ, Душка

Прилог критичкој анализи конверзације : дискурс моћи у лекарској ординацији / Душка Кликовац // НССУВД. – 38, 3 (2009), 33–80. | Summary

85. КОВЕЧЕС, Золтан

Culture, Language and Metaphor Variation / Zoltán Kövecses // ELLSSAC Proceedings... – 275–299.

86. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Графијско-ортографска обележја сакралног функционалностилског комплекса у српском и руском језику : из социolingвистичке и нормативистичке перспективе / Ксенија Кончаревић // ЗбМСС. – 75 (2009), 11–38. | Резюме

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Лингвокултуролошка презентација ономастичке лексике у настави српског језика у инословенској средини | Уп. 316

87. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Социolingвистички аспекти полилингвизма сакралних језика у оквирима *Pax Slavia Orthodoxa* / Ксенија Кончаревић // ЗбМСС. – 73 (2008), 213–225. | Резюме

88. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Типици Светог Саве као извор за проучавање српске аскетске комуникативне културе / Ксенија Кончаревић // Стил. – 8 (2009), 135–146. | Summary

89. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Уз питање о предмету конфронтационих лингвокултуролошких испитивања / Ксенија Кончаревић // Стил. – 7 (2008), 151–161. | Summary

90. КОСАНОВИЋ, Марија-Магдалена

Лингвокултуролошки поглед на словенске жаргоне / Марија-Магдалена Косановић // Славистика. – 12 (2008), 229–234. | Резюме

91. КРЕЧМЕР, Ана

Смена културној парадигми в зеркале славјаносербској писмености / Анна Кречмер // Етнолингвистичка... – 187–197. | Резиме

92. КРКЕЉИЋ, Предраг

Koncept *sreće* u drami „Ujka Vanja“ A. P. Čehova / Predrag Krkeljić // Славистика. – 13 (2009), 164–167. | Резюме

93. ЛАЛОВИЋ, Дејан

Језик и индивидуалне разлике : домети и ограничења различитих приступа проучавању језичких способности / Дејан Лаловић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 187.

94. ЛОМА, Александар

Кривој ветер и откуда он подул : к истокама дуалистическог понимания ветра и огня в индо-европейских традициях / Александар Лома // Етнолингвистичка... – 199–226. | Резиме

– ЛОМА, Александар

Стилске и социоллингвистичке равни прасловенског језика : речник и творба речи | Уп. 602

95. МАКИШОВА, Ана

Језик, комуникација, развој / Мирјана Јоцић. – Нови Сад : Дневник, 2006. – 181. – (Едиција Теорија) / Ана Макишова // Славистика. – 13 (2009), 529–531. | Приказ

96. МАРИПКОВИЋ, Ивана

Језик и моћ : огледи из социоллингвистике и стилстике / Душка Кликовас. – Београд : Библиотека ХХ век : Круг, 2008. – 346. – (Библиотека ХХ век ; 168) / Ивана Маринковић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 93–96. | Приказ | Уп. 83, 140

97. МАРИЦКИ-ГАЋАНСКИ, Ксенија

Неки биолошки аспекти Аристотелове плотологије / Ксенија Марицки-Гађански // ЈФ. – 64 (2008), 217–226. | Summary

98. МАРКОВИЋ, Јордана

Ословљавање као последица друштвених кретања / Јордана Марковић // Српски језик у употреби. – 117–123. | Резюме

99. МАРОЗ, Андреј

Святыя слова : речь святых в фольклорных агиографических легендах / Андрей Б. Мороз // Етнолингвистичка... – 283–293. | Резиме

100. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Словенски етнокултурни концепт *svoboda* у Његошевој епској трилогији / Радмило Маројевић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 21–37. | Резюме

101. МЕТОДИКА развоја говора : избор научних и стручних радова за студенте учитељских факултета / ур. Вук Милатовић. – Београд : Учитељски факултет, 2009. – 348.

102. МИРИЋ, Душанка

Реакција прихватања као модусно значење у српском и руском језику / Душанка Мирић // Славистика. – 13 (2009), 389–393. | Резюме

103. МИХАЈЛОВ, Николај

К одной прусско-словенской этнолингвистической параллели : языческий праздник *kresze/krês* / Николай Михайлов // Етнолингвистичка... – 245–248. | Резиме

104. МЛАДЕНОВА, Дарина

Появление и распространение помидоров и баклажанов на Балканском полуострове и проблема категоризации / Дарина Младенова // Етнолингвистичка... – 249–263. | Резиме

105. МЛАДЕНОВА, Олга

О версии „Слова преподобного отца нашего Агапия“ в новоболгарском Берлинском дамаскине / Олга М. Младенова // Етнолингвистичка... – 265–282. | Резиме

– МОСКОВЉЕВИЋ-ПОПОВИЋ, Јасмина

Класе глагола за изражавање психолошких стања, осећања и расположења у савременом српском језику | Уп. 888

-- МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

Културолошке вредности фразеологизама са значењем *обећавајћи нешто нереално, што се тешко може остварити* : симболизам куле | Уп. 1039

106. МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

Фразеологија и национална култура / Драгана Мршевић-Радовић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 248. – (Библиотека Књижевност и језик ; 26) | Уп. 58, 78, 1008

107. НЕДКОВА, Емилија

Съпоставителен лингвокултурологичен анализ на фразеологизми с компоненти назвања на цветове в български, сръбски и руски език / Емилија Недкова // ЗБМСС. – 76 (2009), 109–118.

-- НЕХРИНГ, Герд-Дитер

Аспекти језичко-културних особина западнојужнословенских подручја | Уп. 726

108. НИКОЛИЋ, Видан

Птице као симболи у српском језичком наслеђу / Видан Николић // Српски језик у употреби. – 99–116. | Summary

109. НИКОЛИЋ, Гордана

Знаковни језик и његов значај за развој деце оштећеног слуха / Гордана Николић. – Београд : Завод за унапређивање образовања и васпитања, 2009. – 173.

110. НИКОЛИЋ, Марина

О лингвистици језичке културе у русистици и науци о српском језику / Марина Николић // ЗБМСС. – 74 (2008), 273–288.

111. ПАУНОВИЋ, Татјана

Asimilacija ili integracija? : jezički i kulturni identitet u multikulturnom okruženju / Tatjana Paunović // Српски језик у (кон)тексту. – 55–64. | Summary

112. ПАУНОВИЋ, Татјана

У потрази за (језичким) идентитетом / Татјана Пауновић, Весна Лопичић // СЈ. -- 13 (2008), 365–383. | Summary

113. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

„Горски вијенац“ као прецедентни текст / Ана Пејановић // Стил. – 8 (2009), 237–242. | Summary

114. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Етнокултурни концепт *род* у „Горском вијенцу“ / Ана Пејановић // Славистика. – 12 (2008), 298–308. | Резюме

115. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Етнокултурни концепт *часѝ* у „Горском вијенцу” / Ана Пејановић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 85–103. | Резюме

– ПЕТРОВИЋ, Тања

Srbi u Beloj Krajini : jezička ideologija u procesu zamene jezika | Уп. 1449

116. ПИПЕР, Предраг

О урбаној етнолингвистици / Предраг Пипер // Етнолингвистичка... – 311–323. | Резюме

117. ПЛАС, Питер

Кратки апотропејски текстови с *вук*ом у западно-јужнословенској народној традицији : поетика и прагматика / Питер Плас // Етнолингвистичка... – 325–337. | Резюме

118. ПОПОВИЋ, Људмила

Значај фолклорне грађе за когнитивна истраживања језичке слике света / Људмила Поповић // Словенски фолклор... – 229–250. | Summary

119. ПОНОВИЋ, Људмила

Изражавање аспектуалног значења проспективности у словенским језицима / Људмила Поповић // ЗбМСС. – 73 (2008), 297–314. | Резюме

120. ПОПОВИЋ, Људмила

Језичка слика стварности : когнитивни аспект контрастивне анализе / Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2008. – 308. | Уп. 132, 143

121. ПОПОВИЋ, Људмила

Посматрач и његова улога у концептуализацији просторних односа у језику : на примеру контрастивне анализе глагола кретања у српском и украјинском језику / Људмила Поповић // Славистика. – 13 (2009), 399–410. | Резюме

122. ПРИЛОЗИ из фитолингвистике : зборник радова. 5 / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2009. – 75. – (Лексиколошка проучавања 8)

123. ПРОХОРОВА, Анжела

Концепт *йраведностѝ* у српском и руском језику / Анжела Прохорова // Славистика. – 13 (2009), 157–163. | Резюме

124. РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Боја као обележје митолошких бића : словенске паралеле / Љубинко Раденковић // ЈФ. – 64 (2008), 337–346. | Резюме

125. РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Лутајуће душе / Љубинко Раденковић // Етнолингвистичка... – 349–362. | Резюме

126. РАДИЋ, Јованка

Метафора и метонимија у детињству речи / Јованка Радић // СЈ. – 14 (2009), 347–360. | Summary

– РАДИЋ, Јованка

Српски језик у контексту националних идентитета : поводом српске мањине у Мађарској | Уп. 1457

127. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Ка систематизацији лингвистичког знања : један лик етнолингвистике – етносинтакса / Милорад Радовановић // Етнолингвистичка... – 363–374. | Резюме

128. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Које су улоге језика човеку најважније? / Милорад Радовановић // Зборник Института за српски језик... – 471–479. | Summary

129. РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Руско-српска лингвокултуролошко-стилистичка и компаративна истраживања / Лариса Раздобудко-Човић. – Нови Сад : Stylos art, 2009. – 367.

130. РАСУЛИЋ, Катарина

On the Conceptualization of the European Union across EU Boundaries / Katarina Rasulić // ELLSAC Proceedings... – 315–327.

131. РЕЉИЋ, Митра

О националном имену и преименовању језика Бошњака/Муслимана : српски језик као босански у Призренско-шарпланинској области / Митра Рељић // ЗбМСС. – 75 (2009), 39–52. | Резюме

132. РИСТОВИЋ, Зоран

Језичка слика стварности : когнитивни аспект контрастивне анализе / Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2008. – 308. / Зоран Ристовић // ЗбМСС. – 75 (2009), 280–285. | Приказ | Уп. 120, 143

– РИСТИЋ, Стана

Лексичко-граматичке карактеристике заменице *ји* са аспекта вербалних асоцијација | Уп. 906

133. ROD i jezik / prir. Svenka Savić et al. – Novi Sad : Ženske studije i istraživanja : Futura publikacije, 2009. – 189.

134. СЕДАКОВА, Ирина

Страдания св. Недели в народных балладах болгар и македонцев : этнолингвистика и фольклорная поэтика / Ирина Седакова // Етнолингвистичка... – 375–384. | Резиме

135. СЕЧУЈСКИ, Милан

Automatska morfološka anotacija teksta / Milan Sečujski // Говор и језик. 2. – 96–111. | Summary

136. СЈЕРОСЛАВСКА, Елжбјета

Ekspresja językowa i muzyczna w „Requiem” W. A. Mozarta / Elżbieta Sierosławska // Стил. – 7 (2008), 355–362. | Summary

137. СОРОКИН, Јуриј

Лингвокултурологија, лакунологија, соматологија и их априорна взаимосвезь : попытка расширения понятийного аппарата / Юрий А. Сорокин // Стил. – 8 (2009), 99–105. | Summary

138. СТЕВАНОВИЋ, Лада

Вук : називи и основне улоге у култу традиције Индоевропљана / Лада Стевановић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 73–85. | Summary

139. СТЕФАНОВИЋ, Јелена

Rod u čitankama i nastavi srpskog jezika u osnovnoj školi / Jelena Stefanović, Saša Glamotšak. – Valjevo : Grupa za emancipaciju žena Hora, 2008. – 129.

– СТЕФАНОВИЋ, Марија

Руски и српски језик о деци у породици | Уп. 579

140. СТОЈАНОВИЋ, Андреј

Jezik i moć : ogledi iz sociolingvistike i stilistike / Duška Klikovac. – Beograd : Biblioteka XX vek : Krug, 2008. – 346. – (Biblioteka XX vek ; 168) / Андреј Стојановић // Стил. – 8 (2009), 336–348. | Приказ | Уп. 83, 96

141. СТОЈАНОВИЋ, Смиљка

Ходонимијске метаморфозе или о преоблачењу улица / Смиљка Стојановић // СЈ. – 13 (2008), 163–179. | Summary

142. СТОЈИЋ, Светлана

Anglo-Serbian Linguistic Patriotism / Svetlana Stojić // ELLSSAC Proceedings... – 439–445.

143. ТАНАСИЋ, Срето

Језичка слика стварности : когнитивни аспект контрастивне анализе / Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2008. – 308. / Срето Танасић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 101–103. | Приказ | Уп. 120, 132

144. ТАНАСИЋ, Срето

Стандардизација језика као социолингвистичка потреба / Срето Танасић // Зборник Института за српски језик... – 599–606. | Резюме

145. ТОЈОТА, Јуниши

Grammatical Gender : a Case of Neuter in Old English and Languages of Europe / Junichi Toyota, Flavia Vlasa Florea // FU. – 7, 2 (2009), 163–172. | Резиме

146. ТОПОРКОВ, Андреј

Осмысление слова в русских заговорах XVII–XVIII вв. / Андрей Л. Топорков // Етнолингвистичка... – 385–398. | Резиме

-- ФОКС, Рената

Managerial Literacy : A Sociolinguistic Perspective | Уп. 1781

147. ХРОЉЕНКО, Александар

Становление и перспективы кросскультурной лингвофольклористики / Александр Т. Хроленко // Етнолингвистичка... – 399–409. | Резиме

148. ЦИВЈАН, Татјана

На солнечную тему / Татьяна В. Цивьян // Етнолингвистичка... – 411–420. | Резиме
-- ЧОВИЋ, Лариса

Лингвокултуролошка анализа лексике превода на српски језик „Бајки за одрасле“ Владимира Војновића | Уп. 194

149. ЧУТУРА, Илијана

Присуство аутора у научном чланку : Academic Voices : Across Languages and Disciplines / Kjersti Fløttum, Trine Dahl, Torodd Kinn. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Comp, 2006. / Илијана Чутура // СЈ. – 13 (2008), 685–690. | Приказ

-- ЦАНИЋ, Мирза

The Stylistic Potential of Phraseological Units in the Language of Advertising | Уп. 1789

150. ШАРИЋ, Зоран

Segmentacija govora na fonemske i subfonemske segmente : algoritamski aspekti / Zoran Šarić, Slobodan T. Jovičić // Говор и језик. 2. – 112–129. | Summary

151. ШИРИНКИНА, Марија

Интерпретационный дискурс в правовой сфере общения / Мария А. Ширинкина // Стил. – 8 (2009), 43–52. | Summary

152. ШКОРИЋ, Марко

Tradicija, jezik, identitet / Marko Škorić, Valentina Sokolovska, Žolt Lazar. – Novi Sad : Filozofski fakultet, Odsek za sociologiju : Mediterran publishing, 2008. – 111. – (Biblioteka Academica ; 5)

153. ШЧЕРБОВСКИ, Талеуш

Socjologia języka / Kwiryna Handke. – Warszawa : PWN, 2008. – 384. / Tadeusz Szczerbowski // Стил. – 7 (2008), 379–381. | Приказ

III. Примењена лингвистика**а) Превођење****– АЋИМОВИЋ, Љиљана**

Велимир Живојиновић Massuka као преводилац Хајнеа | Уп. 1809

– АШИЋ, Тијана

Мој брајл је њреверан – семантичка и прагматичка анализа придевског префикса *њре-* у српском језику и његови преводни еквиваленти у француском | Уп. 956

154. БАБИЋ, Жељка

Контрастивна анализа реализације актуелног квалификатива у дјелу Дена Брауна „Да Винчијев код“ и његовом преводу на српски језик / Жељка Бабић // Српски језик у употреби. – 401–416. | Summary

155. БАЈИЋ, Ружица

О проблемима превођења неких лексичких јединица из области православне духовности са руског на српски језик / Ружица Бајић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 35–42. | Резюме

156. БЕДНАРЧИК, Ана

Próba przekładu „Bеседы с портретами родителей“ Wiktora Serbskiego na język polski : słowo-sens-kontekst-mentalność / Anna Bednarczyk // Стил. – 7 (2008), 341–354. | Summary

157. БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Проблеми еквивалентности руске и српске стилистички маркиране лексике : на материјалу пословне и васпитно-образовне терминологије / Вера Белокапић-Шкунца. – Београд : Универзитет Браћа Карић, 2009. – 201.

158. БУЊАК, Петар

Поводом двају превода српских народних песама Амвросија Метлинског / Мирослав Топић, Петар Буњак // ФП. – 36, 3 (2009), 109–125.

– БУЊАК, Петар

Ружа Винавер : преводилац и популаризатор полске књижевности у српској средини | Уп. 1818

159. ВИНАВЕР, Надежда

Le génie mécanique : choix de textes : cours de traduction / Nadežda Vinaver. – Beograd : Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, 2008. -- 115.

160. ВУЛЕТИЋ, Јулијана

О превођењу именичко-глаголских колкација на српски језик у роману „Мишљенја једног клоупа“ Најрића Bela / Julijana Vuletić // Савремена проучавања... – 573–582. | Zusammenfassung

161. ДИМИТРИЈЕВИЋ-САВИЋ, Јована

Conversational Code-Switching in Serbian-English Bilingual Interaction / Jovana Dimitrijević-Savić // CJ. – 13 (2008), 485–509. | Резиме

162. ЂОРЂЕВИЋ, Јасмина

Translation in Practice : Written and Consecutive / Jasmina Đorđević. – Novi Sad : Fakultet za pravne i poslovne studije : Prometej, 2009. – 223.

163. ЂОРИЋ-ФРАНЦУСКИ, Биљана

Površinsko prevođenje kao jedan od načina hibridizacije srpskog i odomaćivanja anglosrpskog jezika / Biljana Đorić-Francuski // АФФ. – 21 (2009), 261–276. | Summary

164. ЂУРИН, Татјана

Un festin serbe à la table de Rabelais : procédé traductologique de substitution / Tatjana Đurin // ФП. – 36, 2 (2009), 267–274. | Резиме

165. ЕКО, Умберто

Kazati gotovo istu stvar : iskustvo prevođenja / Umberto Eko ; preveli Aleksandar Levi, Mirela Radosavljević. – Beograd : Paideia, 2008. – 477. – (Biblioteka Eseji)

166. ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Јован

Istorija prevodne književnosti i istorijska poetika prevođenja / Jovan Janićijević // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 47–54. | Резюме

167. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Nova knjiga Miodraga Sibinovića o prevođenju : Novi život оригинала / Миодраг Сибиновић. – Београд : Просвета : Алтера, 2009. – 312. / Zoran Jovanović, Jovan Janićijević // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 64–69. | Приказ | Уп. 183

168. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Nova knjiga o konferencijskom prevođenju : Obrazložen pedagoški prilaz nastavi konferencijskog prevođenja / Danica Selesković, Marijana Lederer. – Beograd : Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, 2007. – 373. / Z. Jovanović // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 58–62. | Приказ

169. ЈОВАНОВИЋ, Младен

Jedan pogled na prevođenje naučnih i stručnih tekstova / Mladen Jovanović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 41–52. | Summary

170. КАРАНФИЛОВИЋ, Наташа

An Image of Australia in Serbian Translation : the Case of Henry Lawson / Nataša Karanfilović // FU. – 6, 1 (2008), 85–93. | Резиме

171. КИРИЛОВА, Олга

Сербские переводы Б. Акунина : к проблеме перевода непереводимого / Ольга Кириллова // ФП. – 36, 1 (2009), 139–161. | Резиме

172. КИРШОВА, Маријана

Тешкоће у преводу вишезначних лексема : руско-српске паралеле / Маријана Киршова // Бошковићеви дани. – 267–279. | Резюме

173. КОСТИЋ-ТОМОВИЋ, Јелена

Heseovi prevodi na srpski i hrvatski jezik kao osnova za translatoška istraživanja / Jelena Kostić-Tomović // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 22–41. | Zusammenfassung

174. КРСТИЋ, Ненад

Ламартинова „Осама” у преводу Владимира М. Јовановића / Ненад Крстић // ЗБМСКЈ. – 56, 1 (2008), 25–37. | Résumé

175. КРСТИЋ, Ненад

La traductologie : la conception linguistique / Nenad Krstić // ФП. – 36, 2 (2009), 237–245. | Резиме

– КРСТИЋ, Ненад

Francuski i srpski u kontaktu : struktura proste rečenice i prevođenje | Уп. 546

– ЛАЗАРЕВИЋ, Нина

„Getting the Hang of It“ : A Student-Translation of Salinger | Уп. 330

176. МАРКОВИЋ, Љиљана

Transkripcija i adaptacija imena iz japanskog jezika / Ljiljana Marković // АФФ. – 21 (2009), 203–218. | Summary

177. НИКЧЕВИЋ, Јасмина

Les lauriers de la montagne / Pierre II Petrovitch Niégoch ; traduit par Novak Strugar. – Belgrade : Fondation Niégoch, 2003. / Jasmina Nikčević // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 62–68.

– ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Фразеологија пјесничког текста са теоријског и преводачког аспекта : Горски вијенац и руски преводи | Уп. 1207

178. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Фразеолошки жанрови и културни концепти као преводачки проблем : руски преводи „Горског Вијенца“ / Ана Пејановић // СЈ. – 13 (2008), 431–441. | Резюме

179. ПЛИСОВ, Евгениј

Песнь пресвятой богородицы как самостоятельный литургический текст : языковые особенности употребления в немецком православном богослужении / Евгений В. Плисов // Стил. – 8 (2009), 127–134. | Summary

180. ПОПОВИЋ-ПЕЦИЋ, Ана

Koordinatori i vezni adverbijali kao obeležja veze među rečenicama : prevođenje sa engleskog na srpski / Ana Popović Pecić // Philologia. – 7 (2009), 25–36. | Summary

181. ПРИРУЧНИК за превођење правних аката Европске уније / прир. Дарко Радојичић. – 2, измењено и допуњено изд. – Београд : Република Србија, Влада, Канцеларија за европске интеграције, 2009. – 158.

– РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Културолошки аспект трансформисаних фразеологизама у кратким причама Здравка Крстановића и проблеми њиховог превођења на руски језик | Уп. 1218

182. САМАРЦИЋ, Мила

О текстуалним и језичким проблемима превођења савремене италијанске прозе / Мила Самарцић // АФФ. – 21 (2009), 241–250. | Summary

– САМАРЦИЋ, Мила

Текстуална типологија и превођење : пример научне прозе и есејистике | Уп. 446

183. СИБИНОВИЋ, Миодраг

Нови живот оригинала / Миодраг Сибиновић. – Београд : Просвета : Алтера, 2009. – 312. | Уп. 167

184. СТОЈИЧИЋ, Виолета

Анализа грешака у колокацијама при превођењу са српског на енглески / Виолета Стојичић // ФП. – 35, 1/2 (2008), 191–201. | Summary

185. ТЕОДОРОВИЋ, Јасмина

Тумачење у превођењу / Јасмина Теодоровић, Марија Лојаница // Српски језик у (кон)тексту. – 291–306. | Summary

186. ТОМОВИЋ, Ненад

Kako definisati primenjenu lingvistiku? / Nenad Tomović // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 15–21. | Summary

187. ТОМОВИЋ, Ненад

Novi traduktološki priručnici Borisa Hlebca : Opšta načela prevodenja / Boris Hlebec. – Beograd : Beogradska knjiga, 2008. – 208; Prevodilačke tehnike i postupci / Boris Hlebec. – Beograd : EBG, 2009. – 80. / Nenad Tomović, Mladen Jovanović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 66–70. | Приказ | Уп. 190

188. ТОМОВИЋ, Ненад

O adekvatnosti terminologije / Nenad Tomović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 53–58. | Summary

189. ТОШИЋ, Тиана

Вербални хумор у филму : типологија и превод / Тиана Тошић // Савремена проучавања... – 565–572. | Summary

190. ХЛЕБЕЦ, Борис

Opšta načela prevodenja / Boris Hlebec. – Beograd : Beogradska knjiga, 2008. – 208. | Уп. 187

191. ХЛЕБЕЦ, Борис

Prevodilačke tehnike i postupci : engleski jezik / Boris Hlebec. – Beograd : EBG, 2009. – 77.

192. ЧОВИЋ, Бранимир

Место превода у компаративном проучавању књижевности / Бранимир Човић // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 45–52. | Резюме

193. ЧОВИЋ, Лариса

Културолошки и лингвостилистички аспект превода на руски језик слогана, парола и графита на косовском комуникативном простору / Лариса Човић // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 42–48. | Резюме

194. ЧОВИЋ, Лариса

Лингвокултуролошка анализа лексике превода на српски језик „Бјски за одрасле“ Владимира Војновића / Лариса Човић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 453–462. | Резюме

195. ЧОВИЋ, Лариса

Паремije и фразеолошки изрази као преводилачки проблем / Лариса Човић // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 52–58.

196. ШЧЕРБОВСКИ, Тадеуш

Stylistyka i przekłady : Conrad, Orwell, Beckett / Urszula Dąbmska-Prokop. – Kraków ; Kielce : Wyższa Szkoła Umiejętności im. Stanisława Staszica. – 145. / Tadeusz Szczerbowski // Стил. – 7 (2008), 377–378. | Приказ

б) Учење страних језика**197. АБДРАХМАНОВА, Ирина**

Сказки Александра Сергеевича Пушкина на аудиовизуальных занятиях русского языка как иностранного / И. Э. Абдрахманова // Изучавање словенских језика... – 7–12.

198. АЛТАБАЕВА, Јелена

Оптитивне предложенија как објект изучения в инославянској језиковој среде / Е. В. Алтабаева // Изучавање словенских језика... – 17–22.

199. БАЈИЋ, Драгана

SER ili ESTAR : ima li konačnih odgovora? / Dragana Vajić // Језик струке. – 86–97.

200. БАЛКУНОВА, Нина

Художественный текст на уроках русского языка в национальной школе / Н. П. Балкунова // Изучавање словенских језика... – 27–31.

201. БЕЛАНОВ, Маја

A Rose by Any Other Name Would Smell As Sweet / Maja Belanov // Језик струке. – 151–157.

202. БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Руска и српска пословна лексика у двојезичном контакту / Вера Белокапић-Шкунца // Језик струке. – 177–183.

203. БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Руски језик : васпитно-образовна тематика / Вера Белокапић-Шкунца. – Београд : Универзитет Браћа Карић, 2009. – 171.

204. БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Удбеници руског пословног језика / В. Белокапић-Шкунца // Изучавање словенских језика... – 32–35.

205. БЛАГОЈЕВИЋ, Савка

English for Philosophy Students : a Course Reader / Savka Blagojević. – Niš : Filozofski fakultet, 2008. – 143.

206. БЛАТЕШИЋ, Александра

Атисі 2 : италијански језик за 6. разред основне школе : друга година учења : приручник за наставнике / Александра Блатешић, Јасмина Стојковић. – Београд : Завод за удбенике, 2008. – 150.

207. БОГАТИРЈОВ, Андреј

О стилях учебного текстообразования в обучении иностранному языку : на материале английской учебной литературы / Андрей А. Богатырев, Ольга П. Богатырева // Стил. – 7 (2008), 47–60. | Summary

208. БОГДАНОВИЋ, Весна

Креирање удбеника за стручни енглески језик за студенте различитог предзнања / Весна Богдановић, Ивана Мирковић, Бранислава Личен // Језик струке. – 445–454.

209. БОЖОВИЋ, Весна

Енглески језик I : практикум / Весна Божовић. – Београд : Београдска пословна школа – Висока школа струковних студија, 2008. – 67.

210. БОЖОВИЋ, Весна

Engleski jezik 1 i 2 : za studente menadžmenta / Vesna Božović. – Beograd : Beogradska poslovna škola. Visoka škola strukovnih studija, 2009. – 152.

211. БОЈОВИЋ, Бранкица

Енглески криминолошки регистар као lingua franca / Бранкица Бојовић // Језик струке. – 202–207.

212. БОНЕВ, Виктор

Некоторые аспекты преподавания русского как бизнес-языка в болгарской аудитории / В. П. Бонев // Изучавање словенских језика... – 42–47.

213. БОШКОВ, Мирјана

Историја текста и компаративно проучавање : на материјалу српске рецепције дела староруске књижевности / М. Бошков // Изучавање словенских језика... – 55–61.

214. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Карактеристике македонско-српског билингвизма / Жарко Бошњаковић // ЈФ. – 64 (2008), 21–33. | Резюме

215. БРАЈКОВИЋ, Наталија

Problemi nastave ruskog jezika kao jezika blisko srodnog maternjem / Natalija Brajković // ВиО. – 2 (2009), 129–135.

216. БРАНДНЕР, Алеш

Проблема сопоставителног изучења иностраних језика, особено руског, в чешској среди / А. Бранднер // Изучавање словенских језика... – 62–66.

217. БРОЈ, Александра

Wirtschaftsdeutsch mal anders : Textsammlung / Alexandra Breu. – 2. überarbeitete Aufl. – Subotica : Ekonomski fakultet, 2009. – 136.

218. БРОЈ, Александра

Оквирни наставни план за немачки језик као могућа основа за извођење наставе страних језика на нефилолошким факултетима / Александра Број // Језик струке. – 508–512.

219. БУГАЕВА, Ирина

Агиоантропоними в славјанских језиках и културах / И. В. Бугаева // Изучавање словенских језика... – 67–71.

220. БУГАРСКИ, Гордана

Deutsch im Büro und Business : Sprachkurs : Lehrbuch / Gordana Bugarski. – Novi Sad : Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment, 2009. – 168.

221. БУЛАТОВИЋ, Весна

Comparable Corpora in Legal Translation Training / Vesna Bulatović // Језик струке. – 313–319.

222. БУЛАТОВИЋ, Весна

Настава страних језика на приватном факултету / Весна Булатовић, Драгана Гак, Весна Богдановић // Језик струке. – 329–332.

223. ВЕЛИЧКОВА, Славка

Neke ideje povodom sastavljanja udžbenika srpskog jezika za bugarske studente / Slavka Veličkova // Српски језик у употреби. – 471–477. | Rezime

224. ВЕРШИК, Ана

Eto leto svet : kada Estonci pokušavaju da pevaju na srpskom / Anna Verschik, Jim Hlaváč // ППЈ. – 40 (2009), 97–111. | Summary

225. ВИДАНОВИЋ, Ђорђе

An Outline of English Morphology : with Elements of Lexicology / Ђорђе Vidanović. – 2nd revised ed. – Novi Sad : Fakultet za pravne i poslovne studije : Prometej, 2009. – 147.

226. ВИДИЋ, Јасна

Француски језик струке на Филозофском факултету у Београду : тешкоће и изазови / Јасна Видић // Језик струке. – 130–138.

227. ВЛАХОВИЋ, Нина

Rejuvenating History : or Turning ESP Into ESI / Nina Vlahović // Језик струке. – 184–190.

228. ВРБИЦА-МАТЕЈИЋ, Вера

Gramatika engleskog jezika za studente i srednjoškolce : sa vežbanjima i rešenjima / Vera Vrbica-Matejić. – Beograd : Računarski fakultet : CET, 2008. – 328.

229. ВРБИЦА-МАТЕЈИЋ, Вера

Računari i njihova primena = Computers and How We Use Them : udžbenik engleskog jezika / Vera Vrbica-Matejić. – Beograd : Računarski fakultet : CET, 2008. – 208.

230. ВРХОВАЦ, Ивон

Introduction du Portfolio européen des langues dans des écoles primaires en Croatie : quelques questions de réflexion / Yvonne Vrhovac // ФП. – 36, 2 (2009), 285–295. | Резиме

231. ВСЕЛОВОДОВА, Маја

О неких актуалних питањима граматичког описања славјанских језика у циљима њиховог преподавања као иностраних / М. В. Вселоводова // Истраживање словенских језика... – 105–112.

232. ВУЈОВИЋ, Ана

Kako se učio jezik : pogled na istoriju glotodidaktike od prapočetaka Drugog svetskog rata / Julijana Vučo. – Beograd : Filološki fakultet, 2009. – 316. / Ана Вујовић // ФП. – 36, 3 (2009), 165–167. | Приказ | Уп. 239, 429

233. ВУЈОВИЋ, Ана

Уџбеник француског језика као језика струке на Учитељском факултету у Београду / Ана Вујовић // Језик струке. – 527–536.

234. ВУЈОВИЋ, Ана

Le français en tant que langue de spécialité en Serbie / Ana Vujović // ФП. – 36, 2 (2009), 305–312. | Резиме

235. ВУКОВИЋ-ВОЈНОВИЋ, Драгана

Усвајање вокабулара у настави енглеског као језика струке / Драгана Вуковић Војновић, Станка Радојичић // Језик струке. – 416–424.

236. ВУКОВИЋ-НИКОЛИЋ, Гордана

Методологија наставе енглеског језика у реформисаном курикулуму Архитектонског факултета у Београду // Језик струке. – 645–650.

237. ВУКЧЕВИЋ, Миодраг

Deutsch Special 1 : lehrbuch für übersetzer : C1–C2 / Zoran R. Jovanović. – Beograd : Друштво за образовање одраслих, 2007. – 422. / Миодраг Вукчевић // Philologia. – 6 (2008), 202–204. | Приказ

238. ВУЧКОВИЋ-СТОЈАНОВИЋ, Милица

Fachdeutsch Medizin. 1 : početni kurs nemačkog jezika sa težištem na nemačkom jeziku medicine / Milica Vučković-Stojanović. – Beograd : Utilia, 2008. – 164.

239. ВУЧО, Јулијана

Kako se učio jezik : pogled u istoriju glotodidaktike od prapočetaka do Drugog svetskog rata / Julijana Vučo. – Beograd : Ministarstvo za nauku i zaštitu životne sredine : Filološki fakultet, 2009. – 317. | Уп. 232, 429

240. ВУЧО, Јулијана

Учити на страном језику : двојезична настава и језик образовања / Julijana Vučo // Језик струке. – 245–253.

241. ГАК, Драгана

Поређење наставе енглеског језика на приватном и државном факултету / Драгана Гак, Весна Булатовић, Весна Богдановић // Језик струке. – 705–709.

242. ГЕРЧЕВА-НЕСТОРОВА, Галија

Teaching LSP in the 21st Century : a Communication Perspective / Galya Todorova Gercheva-Nestorova, Yoanna Kirilova Rachovska // Језик струке. – 237–244.

243. ГЛАВАШИЋ, Драган

Engleski za svakoga / Dragan Glavašić. – Beograd : Odin & Thor, 2008. – 414.

244. ГЛИШОВИЋ, Горана

Practise Your Business English 1 / Gorana Glišović. – Valjevo : Visoka poslovna škola strukovnih studija, 2008. – 101.

245. ГЛУШАЦ, Татјана

English in Tourism / Tatjana Glušac, Ivana Ćuruvija, Miloš Ćuruvija // Језик струке. – 588–596.

246. ГЛУШАЦ, Татјана

How Writing Can Improve Secondary School Students' Knowledge of Vocabulary / Tatjana Glušac // ELLSSAC Proceedings... – 719–727.

247. ГОЛУБОВИЋ, Биљана

Психолингвистички приступ деклинационом систему у настави српског као страног језика / Биљана Голубовић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 475–484. | Zusammenfassung

248. ГОНЗАЛЕС, Хавијер Гарсија

Análisis de errores en español se serbohablantes / Javier Garcíá Gonzáles, Ángeles Alonso Zarza // Језик струке. – 597–609.

249. ГОРЈАНСКА, Нина

Из искуства предавања српског језика на Тјуменском државном универзитету / Н. В. Горјанска // Изучавање словенских језика... – 131–133.

250. ГРКАЈАЦ, Милијана

Jazz up Your English I : udžbenik engleskog jezika za studente I godine Fakulteta muzičke umetnosti / Milijana Grkajac. – 3, prerađeno izd. – Beograd : Zavod za udžbenike, 2009. – 190.

251. ГУДУРИЋ, Снежана

La base articuloire et le crible phonologique : le cas de sujets serbophones / Snežana Gudurić // ФП. – 36, 2 (2009), 275–283. | Резиме

252. ГУДУРИЋ, Снежана

Како проговорити на страном језику / Татјана Шотра. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2006. – 260. / Снежана Гудурић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 267–271. | Приказ

253. ГУДУРИЋ, Снежана

Phonétique et phonologie de la langue française : cahier d'exercices / Snežana Gudurić, Nataša Radusin. – Novi Sad : Filozofski fakultet, Odsek za romanistiku, 2008. – 127.

254. ГУДУРИЋ, Снежана

Le français... j'aime! : француски језик за 1. разред средње школе (гимназије и средње стручне школе) : приручник за наставнике : први страни језик / Снежана Гудурић, Живана Баратовић, Ана Тополски. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 111.

255. ДАМЉАНОВИЋ, Дара

Из историје учења иностраним језиком с уметом специјалности / Дара Дамљановић // Језик струке. – 43–51.

256. ДАМЉАНОВИЋ, Дара

Методологија истраживања у методици наставе страних језика / Вучина Раичевић. – Београд : Чигоја штампа, 2009. – 126. / Дара Дамљановић // Славистика. – 13 (2009), 544–546. | Приказ | Уп. 436

257. ДАМЉАНОВИЋ, Дара

Рускиј јазик, руска култура : для студенатов гуманитарног профила / Дара Дамљановић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 318.

258. ДАНОН, Маја

You've Got So Much Stuff to Put in Stuff / Маја Данон // ELLSSAC Proceedings... – 653–661.

259. ДЕЛИЋ, Блага

English for Business Studies / Блага Делић. – Београд : Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, 2009. – 105.

260. ДИМКОВИЋ-ТЕЛЕБАКОВИЋ, Гордана

English in Transport and Traffic Engineering / Gordana Dimković-Telebaković. – 5. izd. – Београд : Saobraćajni fakultet, 2009. – 420.

261. ДИНИЋ, Тања

Le for : de la communication á l'action / Tanja Dinić // Језик струке. – 280–285.

262. ДРАГОЈЕВА-ТАЉСКАЈА, Грозданка

Вызовы обучения русскому языку студентов колледжей по туризму в Болгарии / Г. Драгоева-Тальская // Изучавање словенских језика... – 173–178.

263. ДРАЖИЋ, Јасмина

Minimalne leksičke i gramatičke strukture u srpskom kao stranom jeziku / Jasmina Dražić. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2008. – 209. – (Biblioteka Teze) | Уп. 312

264. ДРАМБАРЕАН, Снежана

Tune up Your English : udžbenik engleskog jezika za studente muzike / Snežana Drambarean. – Niš : Fakultet umetnosti Univerziteta : Studentski kulturni centar, 2008. – 176.

265. ДРЉЕВИЋ, Јелена

Razvoj veštine pisane produkcije u početnoj nastavi italijanskog jezika / Jelena Drljević // Савремена проучавања... – 487–497. | Riassunto

266. ДУГОШИЈА, Татјана

Practise Your Business English 2 / Tatjana Dugošija. – Valjevo : Visoka poslovna škola strukovnih studija, 2008. – 94.

267. ЂОКИЋ, Пада

L'exploitation d'une publicité en classe de langue du point de vue du lexique, de la grammaire, de la civilisation / Nada Đokić // CJ. – 14 (2009), 207–219. | Резиме

268. ЂОЛИЋ, Слободанка

Is There a Place for Literature in ESP Curriculum? : a Perspective to ESP Syllabus Design / Slobodanka Đolić // Језик струке. – 77–85.

269. ЂОРЂЕВИЋ, Јасмина

Engleski jezik u višekulturalnoj Srbiji / Jasmina Đorđević. – Београд : Zadužbina Andrejević, 2009. – 89. – (Biblioteka Dissertatio ; 255)

270. ЂОРЂЕВИЋ, Јасмина

The Integration of the Mother Culture in the Process of Teaching and Learning English as a Foreign Language / Jasmina Đorđević // FU. – 7, 1 (2009), 87–100. | Резиме

271. ЂОРОВИЋ, Данијела

Метадискурс у настави језика струке / Данијела Ђоровић // Језик струке. – 663–676.

272. ЂОРОВИЋ, Данијела

Nastava italijanskog jezika na nematičnim fakultetima : očekivanja i potrebe studenata / Daniјela Đorović, Vojislava Janković // Савремена проучавања... – 463–472. | Summary

273. ЂОРОВИЋ, Данијела

Текст као интеракција : могуће импликације на наставу страних језика / Daniјела Đorović // Philologia. – 6 (2008), 77–84. | Summary

274. ЂУРИЋ, Милош

The Distribution of Discourse Connectives in the Discourse of Electrical Engineering / Miloš D. Đurić // Језик струке. – 191–201.

275. ЂУРИЋ, Милош

Енглеско–руско–српски еквиваленти у компјутерској терминологији / Милош Д. Ђурић, Милена Славић // Језик струке. – 610–620.

276. ЂУРОВИЋ, Татјана

Economic Metaphores Revisted : Theoretical Considerations and Practical Solutions / Tatјana Đurović // Језик струке. – 66–76.

277. ЂУРОВИЋ, Татјана

English Practice in Economics and Business / Tatјana Đurović, Nadežda Silaški. – 10. izd. – Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2008. – 227.

278. ЂУРОВИЋ, Татјана

English Practice in Economics and Business / Tatјana Đurović, Nadežda Silaški. -- 11. izd. – Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2009. -- 227.

279. ЗАВИШИН, Катарина

Bilingvalna nastava i podučavanje gramatike : studija slučaja / Katarina Zavišin // Савремена проучавања... – 521–529. | Riassunto

280. ЗВЕКИЋ-ДУШАНОВИЋ, Душанка

Приручник : за наставнике српског као нематерњег језика : уз уџбенике за 3. и 4. разред основне школе / Душанка Звеквић-Душановић, Наташа Добрић. -- Beograd : Завод за уџбенике, 2008. – 137.

281. ЗВЕКИЋ-ДУШАНОВИЋ, Душанка

Српски као нематерњи језик : диференцирани наставни план и програм од првог до осмог разреда основног образовања и васпитања : (предлог) / Душанка Звеквић-Душановић, Наташа Добрић. – Нови Сад : Педагошки завод Војводине, 2008. – 99.

282. ЗЈЕНТАЛА, Гжегож

Пријемы тестирования студентов по деловому русскому : письмо / Grzegorz Ziętala, Ewa Dźwierzyńska // Језик струке. – 425–431.

283. ЗОРИЦА, Ивана

Ich kan Deutsch schreiben -- Probleme mit der Orthografie der serbischsprachigen Deutschlerner / Ivana Zorica // Philologia. – 7 (2009), 83–90. | Zusammenfassung

284. ЗОРКО, Вида

Web Resources as a Learning Aid for ESP/EAP Students / Vida Zorko // Језик струке. -- 17–25.

285. ИГЊАТОВИЋ, Гордана

Legal English Files 1 : Intermediate Coursebook = Pravni engleski jezik 1 / Gordana Ignjatović. -- Niš : Pravni fakultet, Centar za publikacije, 2009. -- 209. -- (English for Legal Purposes)

- 286. ИЗУЧАВАЊЕ словенских језика, књижевности и култура као инословенских и страних** : зборник реферата / прир. Богољуб Станковић. – Београд : Филолошки факултет : Славистичко друштво Србије, 2008. – 394.
- 287. ЈАНКОВИЋ, Љилјана**
Advanced and Proficiency Usage for EFL Students / Ljiljana Janković. – Niš : Filozofski fakultet, 2008. – 109.
- 288. ЈАНКОВИЋ, Наташа**
The English Language Module : Theory in Practice / Nataša Janković // Језик струке. – 537–543.
- 289. ЈАНХУИ, Лију**
A Contrastive Study on Ways of Thinking between Chinese and English : A Preliminary Analysis of English Majors' Writing Performance / Liu Yanhui // ELLSSAC Proceedings... – 729–735.
- 290. ЈАЊИЋ, Споменка**
Италијански језик : esercizi I e II / Spomenka Janjić, Mileva Grujičić, Marina Radić. – 2. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 148.
- 291. ЈАЊИЋ, Споменка**
Италијански језик : esercizi III e IV / Spomenka Janjić, Mileva Grujičić, Marina Radić. – 2. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 52.
- 292. ЈАЊИЋ, Споменка**
Quaderno italiano : I e II / Spomenka Janjić. – 2. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 220.
- 293. ЈАЊИЋ, Споменка**
Quaderno italiano : III e IV / Spomenka Janjić. – 2. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 153.
- 294. ЈАХИЋ, Алма**
Plagiarism : Cut and Paste as a Technique for Writing Esseys / Alma Jahić // Језик струке. – 579–587.
- 295. ЈЕЗИК струке** : теорија и пракса : зборник радова / ур. Јулијана Вучо, Анђелка Игњачевић, Милица Мирић. – Београд : Универзитет, 2009. – 740.
- 296. ЈЕРКОВИЋ, Јелена**
Academic Writing : ESP and EGP Student' Skills and Needs / Jelena Jerković // Језик струке. – 320–328.
- 297. ЈЕСАКОВА, Марија**
Использование видеоматериалов в практике преподавания русского языка при подготовке переводчиков / М. Н. Есакова, Г. М. Литвинова // Изучавање словенских језика... – 179–182.
- 298. ЈОВАНОВИЋ, Ана**
Some Methodological Concerns in the Implementation of an Independent Field Research / Ана Јовановић // Савремена проучавања... – 531–543. | Резиме
- 299. ЈОВАНОВИЋ, Владимир**
English Morphology : a Coursebook / Vladimir Ž. Jovanović. – Niš : Filozofski fakultet, 2008. – 303.

300. ЈОВАНОВИЋ, Слободан

Engleski jezik za studente tehnike : izbor tekstova i testova za usvajanje vokabulara / Slobodan D. Jovanović. – Beograd : Visoka tehnička škola strukovnih studija, 2009. – 137.

301. ЈОВАНОВИЋ, Слободан

Književnost i reč u jeziku : književni tekstovi u nastavi leksike engleskog jezika / Slobodan D. Jovanović. – Beograd : Univerzitet „Braća Karić“, 2008. – 349.

302. ЈОВАНОВИЋ, Слободан

Књижевност у настави енглеског језика као страног / Слободан Д. Јовановић // СЈ. – 14 (2009), 445–455.

303. КАМАЛОВА, Ала

Прецедентные имена как предмет лингвокультурологического описания / А. А. Камалова // Изучавање словенских језика... – 183–186.

304. КАНТАР, Наталија

Talk Talk 2 : енглески језик за 6. разред основне школе : друга година учења : приручник за наставнике / Наталија Кантар. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 162.

305. КАНТАР, Наталија

Talk Talk 3 : енглески језик за 7. разред основне школе : трећа година учења : приручник за наставнике / Наталија Кантар. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 209.

306. КАПДЕВИЛА, Хоаким

La lucha pore l bien hablar en Cataluña : Ivon l'Escop y la Lliga del Bon Mot : propaganda purificadora y propuestas lingüísticas / Joaquim Capdevila // ФП. – 36, 1 (2009), 57–65. | Резиме

307. КАПИНОВА, Јелизавета

К вопросу об обучении студентов колледжей по туризму средствами невербального делового общения с носителями русского языка / Е. Капинова // Изучавање словенских језика... – 187–191.

308. КАПИНОВА, Јелизавета

О системе учебников по русскому языку для студентов колледжей по туризму / Е. Капинова, О. Бондаренко, В. Бонев // Изучавање словенских језика... – 192–195.

309. КАЦ, Ане

Changing the Culture of Assessment : Redefining Proficiency / Anne Katz // ELLSSAC Proceedings... – 615–629.

310. КЕРНИЧАН, Леонтина

Грешке у писању и превођењу стручних текстова на енглеском језику / Леонтина Керничан, Љиљана Тасић // Језик струке. – 698–704.

311. КИРШОВА, Маријана

Говорим по руски и преводим 2 : приручник за говорне вјежбе и превод са српског на руски и са руског на српски / Маријана Киршова, Драгана Керкез. – Подгорица : Универзитет Црне Горе, 2008. – 210.

312. КИШ, Наташа

Приближавање европским стандардима у усвајању српског језика као страног : Minimalne leksičke i gramatičke strukture u srpskom kao stranom jeziku / Jasmina Dražić. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2008. – 209. – (Biblioteka Teze) / Наташа Киш // ЗМСКЈ. – 57, 3 (2009), 686–689. | Приказ | Уп. 263

313. КНЕЖЕВИЋ, Љиљана

English for Specific Academic Purposes : Biology, Ecology, Chemistry / Ljiljana Knežević. – Novi Sad : Prirodno-matematički fakultet, 2009. – 87.

314. КНЕЖЕВИЋ, Љиљана

Садржај и компоненте курса за студенте природних наука / Љиљана Кнежевић, Драгана Вуковић-Војновић // Језик струке. – 550–555.

315. КОВАЧЕВИЋ, Весна

Bridging the Gap Between the Classroom and Reality (ESP) : Task Based, Topic Centred Learning / Vesna Kovačević // Језик струке. – 254–261.

316. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Лингвокултуролошка презентација ономастичке лексике у настави српског језика у инословенској средини / Ксенија Кончаревић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 441–451. | Резюме

317. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Општа методика наставе словенских језика у инословенској средини / Вучина Раичевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2007. – 304. / Ксенија Кончаревић // Славистика. – 12 (2008), 440–443. | Приказ

318. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Сопоставительные лингводидактические исследования в сербской русистике : итоги и перспективы / К. Кончаревич // Изучавање словенских језика... – 196–202.

319. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Сто шездесет година наставе руског језика у духовним школама Српске православне цркве / Ксенија Кончаревић // Славистика. – 13 (2009), 55–62. | Резюме

320. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Теолингвистика : теоријско-методолошке основе, резултати, перспективе / Ксенија Кончаревић // Језик струке. – 98–109.

321. КОПРИВИЦА, Марија

Glottodidaktički aspekti jezika struke : nastava jezika elektrotehnike / Marija Koprivica // Савремена проучавања... – 507–520. | Riassunto

322. КОРНЕЈЕВА, Ала

О представленности економических терминах в лексических минимумах современного русского языка / А. Ю. Корнеева // Изучавање словенских језика... – 211–213.

323. КОСТИЋ, Димитрије

Engineering English : izbor engleskih tekstova : udžbenik engleskog jezika / Dimitrije Kostić. – 11. izd. – Београд : Маšински факултет, 2009. – 183.

324. КОЦИЋ, Ана

The Problem of Synforms : Similar Lexical Forms / Ana Kocić // FU. – 6, 1 (2008), 51–59. | Резиме

325. КРАЈИШНИК, Весна

Развој комуникативне методе и њена примјена у учењу српског као страног језика / Весна Крајишник // СЈ. – 14 (2009), 393–406. | Summary

326. КРИГА, Тамара

Славянский ассоциативный словарь как средство сопоставительно-типологического изучения языков / Т. И. Крыга // Изучавање словенских језика... – 220–224.

327. КРИМЕР-ГАБОРОВИЋ, Сања

Превођење са српског на енглески језик : критеријуми оцењивања и скале процене / Сања Кример-Габоровић // Језик струке. – 432–444.

328. КРНЕТА, Гордана

Методолошко-терминолошки оквир за вођење часа на шпанском језику / Горана Крнета // Језик струке. – 269–279.

329. КУКИЋ, Тијана

Италијански као међујезик код српских говорника : морфосинтаксички аспект / Тијана Кukić // Савремена проучавања... – 499–506. | Riassunto

330. ЛАЗАРЕВИЋ, Нина

„Getting the Hang of It“ : A Student-Translation of Salinger / Nina Lazarević, Milica Savić, Ljiljana Marković // ELLSSAC Proceedings... – 751–761.

331. ЛАЗОВИЋ, Весна

Најчешће грешке у писању формалних писама код студената англистике / Весна Лазовић, Биљана Радић-Бојанић // Језик струке. – 633–644.

332. ЛАИНОВИЋ-СТОЈАНОВИЋ, Надежда

Подсећање на традицију изучавања језика струке у Србији / Надежда Лаиновић-Стојановић // Језик струке. – 226–236.

333. ЛАИНОВИЋ-СТОЈАНОВИЋ, Надежда

Руско-српско-енглески термини грађевинско-архитектонске струке / Надежда Лаиновић-Стојановић, Слађана Живковић // Језик струке. – 621–632.

334. ЛАКИЋ, Игор

Specific Characteristics of Research Article Introductions in Economics / Igor Lakić // Језик струке. – 59–65.

335. ЛЕТИЋ-ГЛИШИЋ, Гордана

Kontakte 6 : немачки језик за 6. разред основне школе : шеста година учења : приручник за наставнике / Гордана Летић-Глишић, Јасна Мајсторовић, Александра Обрадовић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 83.

336. ЛЕТИЋ-ГЛИШИЋ, Гордана

Kontakte 7 : немачки језик за 7. разред основне школе : седма година учења : приручник за наставнике / Гордана Летић-Глишић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 82.

337. ЛИНДСТРЕМ, Јелена

Значење овладения родным языком для всестороннего развития личности и возможности изучения русского языка как родного в Швеции / Е. Линдстрем // Изучавање словенских језика... – 229–235.

338. ЛИПЕЦ, Маница

Poslovni i protokolarni engleski = Business and Formal English : prava reč na pravom mestu = the Right Word in the Right Place / Manica Lipeć ; prevod i adaptacija Danijela Stupar. – Београд : Младинска knjiga, 2008. – 192.

339. ЛИУ, Вен

Кинески језик 4 : уџбеник кинеског језика за четврту godinu studija / Liu Wei, Jin Xiaolei, Zoran Skrobanović ; sa kineskog jezika preveo Zoran Skrobanović. – Београд : Филолошки факултет : Државна канцеларија за промоцију кинеског језика у свету NR Kine, 2009. – 427. – (Библиотека Organon)

340. ЛОЈАНИЦА, Марија

Стилске адаптације приликом превођења различитих типова медицинских текстова / Марија Лојаница, Јасмина Теодоровић // Језик струке. – 685–697.

341. ЛОНЧАР-КУНШТЕН, Зорана

Италијански у хотелијерству 1 : udžbenik italijanskog jezika namenjen studentima ugostiteljske struke : prva godina učenja / Zorana Lončar-Kunšten. – 3. izd. – Beograd : Z. Lončar-Kunšten, 2009. – 210.

342. ЛОНЧАР-КУНШТЕН, Зорана

Италијански у хотелијерству 2 : udžbenik italijanskog jezika namenjen studentima ugostiteljske struke : druga godina učenja / Zorana Lončar-Kunšten. – 3. izd. – Beograd : Z. Lončar-Kunšten, 2009. – 262.

343. ЉУБИЧИЋ, Гордана

English Grammar Practice Exercises / Gordana Ljubičić. – Užice : Učiteljski fakultet, 2009. – 123.

344. МАЛI језикословци су кренули у школу : priručnik za srpski kao nematernji jezik : za prvi i drugi razred osnovne škole primenom komunikativno iskustvenog metoda / Melanija Mikeš i dr. – Novi Sad : Pedagoški zavod Vojvodine, 2008. – 306.

345. МАКСИЋ, Иванка

Немачки језик I и II / Ivanka Maksić. – 2. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 213.

346. МАКСИЋ, Иванка

Немачки језик I и II / Ivanka Maksić. – 3. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 213.

347. МАКСИЋ, Иванка

Немачки језик III, IV / Ivanka Maksić. – 2. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2008. – 185.

348. МАКСИЋ, Иванка

Немачки језик III, IV / Ivanka Maksić. – 3. izd. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2009. – 185.

349. МАРИНКОВИЋ, Лијанела

Улога матерњег језика у настави немачког језика / Лијанела Маринковић // Језик струке. – 307–312.

350. МАРКОВИЋ, Весна

English in Civil Engineering / Vesna Marković. – 2. izd. – Novi Sad : Fakultet tehničkih nauka, 2008. – 156. – (Tehničke nauke : udžbenici ; 191)

351. МАРКОВИЋ, Јелена

Comparing and Contrasting Reading Strategies Perceptions of English Language Students of Different L1 Backgrounds / Jelena Marković // ELLSSAC Proceedings... – 707–717.

352. МАРКОВИЋ, Јелица

Engleski za muzičare / Jelica V. Marković. – Beograd : Građevinska knjiga, 2008. – 217. – (Biblioteka Stručni rečnici)

353. МАРКОВИЋ, Љиљана

New English for Modern Politicians / Ljiljana Marković. – Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2008. – 233.

354. МАРКОВИЋ, Милка

Engleski poslovni jezik / Milka Marković. – Novi Sad : Alfa-graf NS, 2008. – 222.

355. МАРКОВИЋ, Милка

Engleski poslovni jezik / Milka Marković, Jasna Milošević. -- Novi Sad : Alfa-graf NS, 2009. – 223.

356. МАРКОВИЋ, Тијана

Become a Business English Success / Tatjana Marković. – 2. izd. --- Beograd : Beogradska poslovna škola. Visoka škola strukovnih studija, 2009. -- 155.

357. МАРОЈЕВИЋ, Милена

Русский язык для экономистов 1 / Милена Мароевич. – Београд : Centar za izdavač-ku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2009. – 387.

358. МАРОЈЕВИЋ, Милена

Русский язык для экономистов 2 / Милена Мароевич. – Београд : Центар за издавач-ку делатност Економског факултета, 2008. – 405.

359. МАРОШАН, Зоран

English for Medical Students : a Collection of Texts and Exercises / Zoran Marošan. – No-vi Sad : Ortomedics, 2008. – 94.

360. МАТИЋ, Гордана

Business English = Engleski poslovni jezik : Reading Texts : Short English Grammar Bo-ok / Gordana Matić. – Beograd : Beogradska poslovna škola. Visoka škola strukovnih studija, 2009. – 263.

361. МАТИЋ, Јелена

Cultural Awareness of University Students of English : Background and Training / Jelena Matić, Ivana Čorbić // ELLSSAC Proceedings... – 763–781.

362. МАТРОЗИ-МАРИН, Адина

The Origins of the Biological Nomenclature in Romanian and English / Adina Matrozi Marin // Језик струке. – 677- 684.

363. МЕЛИЋ, Катарина

Француски пословни језик : флексибилност, мобилност / Катарина Мелић // Језик струке. – 120–129.

364. МЕРТЕЉ, Дарја

Il linguaggio turistico come punto d'incontro tra l'italiano lingua straniera e lingua madre / Darja Mertelj // Језик струке. – 293-306.

365. МИКЕШ, Меланија

Mali jezikoslovci u vrtiču : razvijanje komunikativnih veština na nematernjem jeziku / Melanija Mikeš. – Novi Sad : Pedagoški zavod Vojvodine, 2008. -- 112.

366. МИЛАНОВИЋ, Милена

Блог у настави страног језика / Милена Милановић // Језик струке. – 388-394.

367. МИЛАНОВИЋ, Милена

Креативно писање у настави страног језика / Милена Милановић // Језик струке. -- 513–517.

368. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Наташа

English in Dentistry / Nataša Milosavljević. · Niš : Medicinski fakultet, 2008. – 256.

369. МИЛОШЕВИЋ, Оља

Principles of Foreign Language Teaching to School Children (Aged 7–10) / Olja Milošević // ELLSSAC Proceedings... – 687–695.

370. МИРИЋ, Душанка

Согласие – несогласие как явление дискурса русского и сербского языков / Д. Мирич // Изучавање словенских језика... – 251–258.

371. МИРИЋ, Милица

Интерпретативна теорија и настава превођења / Милица Мирић // Језик струке. – 110–119.

372. МИТРОВИЋ, Силва

Second Year English / Silva Mitrović. – 2nd ed. – Belgrade : Singidunum University, 2008. – 205.

373. МИТРОВИЋ, Силва

Second Year English / Silva Mitrović. – 3rd ed. – Belgrade : Univerzitet Singidunum, 2009. – 205.

374. МИТРОВИЋ, Силва

Second Year English / Silva Mitrović. – 4th ed. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2009. – 205.

375. МИТРОВИЋ, Силва

Second Year English / Silva Mitrović. – 5th ed. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2009. – 205.

376. МИТРОВИЋ, Силва

Third Year English / Silva Mitrović. – 2nd Ed. – Belgrade : Singidunum University, 2008. – 189.

377. МИТРОВИЋ, Силва

Third Year English / Silva Mitrović. – 3rd Ed. – Belgrade : Univerzitet Singidunum, 2009. – 189.

378. МИТРОВИЋ, Силва

First Year English / Silva Mitrović. – 3rd Ed. – Belgrade : Singidunum University, 2008. – 193.

379. МИТРОВИЋ, Силва

First Year English / Silva Mitrović. – 4rd ed. – Belgrade : Univerzitet Singidunum, 2008. – 193.

380. МИТРОВИЋ, Силва

First Year English / Silva Mitrović. – 5th ed. – Belgrade : Univerzitet Singidunum, 2009. – 193.

381. МИТРОВИЋ, Силва

First Year English / Silva Mitrović. – 6th ed. – Belgrade : Univerzitet Singidunum, 2009. – 193.

382. МИТРОВИЋ, Силва

Fourth Year English / Silva Mitrović. – 2nd Ed. – Belgrade : Singidunum University, 2008. – 139.

383. МИТРОВИЋ, Силва

Fourth Year English / Silva Mitrović. – 3rd ed. – Belgrade : Univerzitet Singidunum, 2009. – 139.

384. МИТРОВИЋ, Силва

Fourth Year English / Silva Mitrović. – 4th ed. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2009. – 139.

385. МИТРОВИЋ, Силва

Fourth Year English / Silva Mitrović. – 5th ed. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2010. – 139.

386. МИТРОВИЋ, Силва

Third Year English / Silva Mitrović. – 4th Ed. – Beograd : Univerzitet Singidunum, 2009. – 189.

387. МИЋИЋ, Софија

English for Medical Academic Purposes / Sofija Mičić. – 3. izd. – Beograd : Zavod za udžbenike, 2009. – 324.

388. МИЋИЋ, Софија

Изборна настава енглеског језика за студенте медицине / Софија Мићић // Језик струке. – 483–488.

389. МИЋИЋ, Софија

Problem-Based Approach to Medical English Instruction / Sofija Mičić // ELLSSAC Proceedings... – 675–685.

390. МИХАЈЛОВИЋ, Јелена

Руски језик : за факултете и високе школе економско-туристичко-угоститељског смера : завршни ниво учења / Јелена Михајловић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 304.

391. МИШИЋ-ИЛИЋ, Биљана

Syntax for EFL Students / Biljana Mišić-Ilić. – Niš : Filozofski fakultet, 2008. – 353. | Уп. 415

392. МОТА, Ђорђо

Wir 1 : немачки језик за 5. разред основне школе : приручник за наставнике / Ђорђо Мота ; аутор адаптације Драгана Боос. – Београд : Klett, 2008. – 84.

393. МОТА, Ђорђо

Wir 2 : немачки језик за 6. разред основне школе : приручник за наставнике / Ђорђо Мота ; ауторка адаптације Драгана Боос. – Београд : Klett, 2008. – 88.

394. МОУТИ, Ана

Test Takers' Learning Styles and Language Test Task Types / Anna Mouti // ELLSSAC Proceedings... – 641–651.

395. МОЦОВИЋ, Снежана

Afazija i bilingvalnost / Snežana Mocić // Савремена проучавања... – 403–409. | Zusammenfassung

396. МРАЗОВИЋ, Павица

Gramatika srpskog jezika za strance / Pavica Mrazović u saradnji sa Zorom Vukadinović. – 2. prerađeno i dopunjeno izd. – Sremski Karlovci ; Novi Sad : Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2009. – 815. – (Biblioteka Sinteze)

397. НАГОРНИЈ, Игор

Спецкурс „Семантика и функции русских частиц“ в свете новых подходов к преподаванию русского языка как иностранного / И. А. Нагорный // Изучавање словенских језика... – 263–266.

398. НЕДЕЉКОВИЋ-ПРАВДИЋ, Марија

English Exercises for Business Studies / Marija Nedeljković-Pravdić. – Beograd : Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, 2009. – 56.

399. НЕЈКОВИЋ, Данијела

An English Reader / Danijela Nejković. – Beograd : Fakultet bezbednosti, 2008. – 154.

400. НЕНЕЗИЋ, Зорана

Easy 1 : енглески језик за 1. разред основне школе : приручник за наставнике / Зорана Ненезић. – 3. изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 227.

401. НЕНЕЗИЋ, Јулија

Евалуација неких елемената текстотеке у уџбеницима руског језика као страног за филолошке факултете / Јулија Ненезић // Славистика. – 12 (2008), 326–335. | Резюме

402. НЕНЕЗИЋ, Јулија

Систематизација лексике у високошколској настави руског језика на српском говорном подручју / Јулија Ненезић // Бошковићеви дани. – 279–293. | Резюме

403. НЕНЕЗИЋ, Јулија

Теорија уџбеника и њено значење за конструисање високошколског уџбеника страног (руског) језика / Јулија Ненезић // Ријеч. – 1 (2009), 81–91. | Резюме

404. НИКОЛИЋ, Марина

El español para fines profesionales en las facultades no filológicas de Belgrado / Marina Nikolić // Језик струке. – 286–292.

– НИКОЛИЋ, Марина

О лингвистици језичке културе у русистици и науци о српском језику | Уп. 110

405. НИКОЛИЋ, Мелина

Raising Pragmatic Awareness in the ESP Classroom / Melina Nikolić // Језик струке. – 261–268.

406. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Serbian in Everyday Communication / Ђорђе Оташевић. – Beograd : Алма, 2008. – 113. – (Библиотека Српски за странце)

407. ПАВЛОВА, Наталија

Пословни енглески језик 1 / Наталија Павлова. – Београд : Висока хотелијерска школа струковних студија, 2009. – 311.

408. ПАВЛОВИЋ, Ирена

Gramatika engleskog jezika sa vežbanjima / Irena Pavlović. – 4. изд. – Beograd : Kriminalističko-policijska akademija, 2008. – 145.

409. ПАЗИЋ, Зора

Réflexions sur l'appropriation du français et du serbo-croate langue étrangère par les apprenants serbophones et francophones / Zora Pazić // ФП. – 36, 2 (2009), 321–330. | Резиме

410. ПЕЈИЋ, Зора

Уџбеник енглеског језика : за студенте Дефектолошког факултета / Зора Пејић. – 5. изд. – Beograd : Naučna knjiga komerc, 2008. – 291.

411. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Hablamos? 2 : шпански језик за 6. разред основне школе : друга година учења : приручник за наставнике / Анђелка Пејовић, Маја Андријевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 105.

412. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Hablamos? 3 : шпански језик за 7. разред основне школе : трећа година учења : приручник за наставнике / Анђелка Пејовић, Маја Андријевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 111.

413. НЕНДЉБЕРИ, Џонатан

Enjoying English 6 : енглески језик за 6. разред основне школе : приручник за наставнике / Jonathan Pendlebury, Зорана Ненезић, Ида Добријевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 195.

414. ПЕНДЉБЕРИ, Џонатан

Enjoying English 7 : енглески језик за 7. разред основне школе : приручник за наставнике / Jonathan Pendlebury, Катарина Ковачевић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 173.

415. ПЕРОВИЋ, Славица

Dugo očekivani udžbenik iz sintakse : Syntax for EFL Students / Biljana Mišić Ilić. -- Niš : Filozofski fakultet, 2008. -- 353. / Slavica Perović // Philologia. – 7 (2009), 171–173. | Приказ | Уп. 391

416. ПЕТРОВ, Ана

Креативно писање у настави српског језика као страног / Ана Петров // Славистика. – 13 (2009), 487–495. | Resumé

417. ПЕТРОВИЋ, Весна

Poslovni engleski : skripta / Vesna M. Petrović. – Čačak : Visoka škola tehničkih strukovnih studija, 2008. – 177.

418. ПЕТРОВИЋ, Оливера

The Significance of Culture in ELT / Olivera Petrović // ELLSSAC Proceedings... -- 783–786.

419. ПИЉИЋ, Јасна

Basic English with Grammar / Jasna Piljić, Ognjen Piljić. – 2. izd. – Beograd : Beogradska poslovna škola – Visoka škola strukovnih studija, 2008. – 348.

420. ПИЉИЋ, Јасна

Business and Computer English with Correspondence / Jasna Piljić, Tatjana Marković. – 4. izd. – Beograd : Beogradska poslovna škola, 2008. – 313.

421. ПИПЕР, Предраг

Орбита 2 : руски језик за 6. разред основне школе : приручник за наставнике / Предраг Пипер, Марина Петковић, Светлана Мирковић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 108.

422. ПИПЕР, Предраг

Орбита 3 : руски језик за 7. разред основне школе : приручник за наставнике / Предраг Пипер, Марина Петковић, Светлана Мирковић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 106.

423. ПИТЕЉ-ПАНДЕЈ, Данута

Социолингвистическиј анализ адресатних форм семејној титулатуре, употребљених у модерном руском, немачком и пољском језицима / Д. Питељ–Пандеј // Изучавање словенских језика... – 298–304.

424. ПОПЕСКУ, Теодора

A CLIL University Teacher Profile : A Romanian Perspective / Teodora Popescu // ELLSSAC Proceedings... – 663–673.

425. ПОПОВА, Катажина

Открытие лингвокультуры в процессе обучения иностранному языку / К. Попова // Изучавање словенских језика... – 267–270.

426. ПОПОВИЋ, Драгана

Narod као културни концепт у руском и српском језику / Д. Поповић // Изучавање словенских језика... – 271–277.

427. ПОПОВИЋ, Људмила

Родничок 6 : руски језик за шести разред основне школе : шеста година учења : приручник за наставнике / Људмила Поповић, Јелена Гинић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 154.

428. ПОПОВИЋ, Људмила

Родничок 7 : руски језик за 7. разред основне школе : седма година учења : приручник за наставнике / Људмила Поповић, Јелена Гинић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 190.

429. ПРВУЛОВИЋ, Милица

Kako se učio jezik : pogled u istoriju glotodidaktike od prapočetaka do Drugog svetskog rata / Julijana Vučo. – Beograd : Ministarstvo za nauku i zaštitu životne sredine : Filološki fakultet, 2009. – 317. / Milica Prvulović // Philologia. – 7 (2009), 174–176. | Приказ | Уп. 232, 239

430. РАДАНОВИЋ, Сања

Наставни планови и програми за њемачки језик у Босни и Херцеговини од 1878–1918. године / Сања Радановић // Радови. – 11 (2008), 49–70. | Zusammenfassung

431. РАДИЋ-БОЈАНИЋ, Биљана

Validity of Placement Tests in ELT : A Case Study / Biljana Radić-Bojanić // ELLSSAC Proceedings... – 631–639.

432. РАДИЋ-БОЈАНИЋ, Биљана

Vokabular u nastavi stranih jezika : budućnost ponikla u prošlosti / Biljana Radić-Bojanić // Савремена проучавања... – 439–451. | Summary

433. РАДИЋ-БОЈАНИЋ, Биљана

Улога Интернета у образовању наставника / Биљана Радић-Бојанић, Исидора Вотлс // Језик струке. – 565–573.

434. РАДОЈИЧИЋ, Станка

Инфинитив у енглеском језику струке / Станка Радојичић, Драгана Вуковић Војновић // Језик струке. – 139–150.

435. РАИЧЕВИЋ, Вучина

Комуникативна компетенција као категорија и циљ савремене наставе руског језика / Вучина Раичевић // Славистика. – 13 (2009), 168–175. | Резюме

436. РАИЧЕВИЋ, Вучина

Методологија истраживања у методици наставе страних језика / Вучина Раичевић. – Београд : Чигоја штампа, 2009. – 126. | Уп. 256

437. РАИЧЕВИЋ, Вучина

Современые сознательные методы в обучении иностранному языку : основные положения и принципы / В. Раичевич // Изучавање словенских језика... – 305–310.

438. РАЈИЋ, Јелена

Gramática de la lengua española para serbiohablantes : con ejercicios / Jelena Rajić, Hugo Marcos Blanco. – Beograd : Zavod za udžbenike, 2009. – 255.

439. РАПАЈИЋ, Валентина

Interlanguage, Interlexicon and Lexical Collocation / Valentina Rapajić // ELLSSAC Proceedings... – 737–749.

440. РЕДЛИ, Јелена

Вежбе за стицање вештине говорења у уџбенику „Научимо српски – Let’s Learn Serbian 1“ : нивои А1 и А2 / Јелена Редли // ППЈ. ... 40 (2009), 129–141. | Summary

441. РИЖНАР, Игор

The Role of Business English Textbooks in Slovenian Tertiary Education / Igor Rižnar // Језик струке. – 472–482.

442. РОБИНСОН, Ник

Vocabulary in ESP : Ideas for Bridging the *Information Gap* / Nick Robinson // Језик струке. – 34–39.

443. РУНИЋ, Марија

Gramatičko beleženje kategorije određenosti kod govornika srpskog koji uče italijanski / Marija Runić // Савремена проучавања... – 453–461. | Summary

444. САВИЋ, Александра

Springboard : English for Students of Criminology and Security / Aleksandra Savić. ... Niš : Visoka škola strukovnih studija za kriminalistiku i bezbednost, 2009. – 155.

445. САВИЋ, Вера

Approaching Children With Special Educational Needs in Primery English Language Teaching / Vera Savić // Језик струке. – 343–354.

446. САМАРЦИЋ, Мила

Текстуална типологија и превођење : пример научне прозе и есејистике / Мила Самарцић // Језик струке. – 208–218.

447. СВЕТЛИН-ГВАРДЈАНЧИЋ, Полона

Unterrichtsmateriale zur Förderung der Lernerautonomie / Polona Svetlin-Gvardjančič // Језик струке. – 355–367.

448. СЕРАЋОТО, Грацијано

Punti di contatto tra inglese e italiano nella didattica del business language / Graziano Serragiotto, Zorica Prnjat, Lorenzo Guglielmi // Језик струке. – 404–415.

449. СИЛАШКИ, Надежда

Engleski za ekonomiste I, II / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 8. izd. -- Beograd : Ekonomski fakultet, 2008. – 215.

450. СИЛАШКИ, Надежда

Engleski za ekonomiste I, II / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 9. izd. -- Beograd : Ekonomski fakultet, 2008. – 215.

451. СИЛАШКИ, Надежда

Engleski za ekonomiste I, II / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. -- 10. izd. -- Beograd : Ekonomski fakultet, 2009. – 215.

452. СИЛАШКИ, Надежда

Engleski za ekonomiste III / Nadežda Silaški. – 10. izd. --- Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2009. – 141.

453. СИЛАШКИ, Надежда

Engleski za ekonomiste III / Nadežda Silaški. -- 11. izd. – Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2009. – 141.

454. СИЛАШКИ, Надежда

English Grammar for Economists / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 9. izd. – Beograd : Ekonomski fakultet, 2008. – 251.

455. СИЛАШКИ, Надежда

English Grammar for Economists / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 10. izd. – Beograd : Ekonomski fakultet, 2008. – 251.

456. СИЛАШКИ, Надежда

English Grammar for Economists / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović. – 11. izd. – Beograd : Ekonomski fakultet, 2009. – 251.

457. СИЛАШКИ, Надежда

Terminological Synonymy : an Oxymoron That Has Become the Rule? / Nadežda Silaški // Језик струке. – 651–662.

458. СПАСИЋ, Јелена

Engleski jezik / Jelena Spasić. – Novi Sad : Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, 2009. – 172.

459. СТАЈИЋ, Милена

Настава страних језика за ученике који имају дислексију / Милена Стајић // CJ. – 13 (2008), 461–471. | Summary

460. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Вклад славистическог общества Србији в изучение славянских языков, литератур и культур / Б. Станкович // Изучавање словенских језика... – 327–329.

461. СТАНОЈЕВИЋ, Обрад

Латински за правнике / Обрад Станојевић, Милена Јовановић. – 10. изд. – Београд : Правни факултет Универзитета : Службени гласник, 2008. – 238. – (Библиотека Приручници ; 15)

462. СТЕВАНОВИЋ, Александра

Eidentification de différents types de l'intelligence permettant de faciliter l'apprentissage et l'enseignement de la langue française à l'école primaire / Aleksandra Stevanović // ФП. – 36, 2 (2009), 313–319. | Резиме

463. СТЕФАНОВИЋ, Јелена

Imaju li čitanke rod? : rod u čitankama u osnovnoj školi / Jelena Stefanović, Saša Glamočak // Philologia. – 6 (2008), 61–68. | Summary

464. СТИПАИЧЕВИЋ, Ана

Deutsch im Alltag : Niveau A1/1 / Ana Stipančević. – Novi Sad : Pravni fakultet za privredu i pravosuđe : Privredna akademija, 2009. – 120.

465. СТОЈАНОВИЋ, Андреј

Руски језик I и II : почетни ниво учења / Андреј Стојановић. – Београд : Висока хотелјерска школа струковних студија, 2009. – 429.

466. СТОЈАНОВИЋ, Милица

When Is a Rose Not a Rose and When Is General English Not Merely General English? / Milica Stojanović // Језик струке. – 518–526.

467. СТОЈАНОВИЋ, Смиљка

Рани старт у учењу страног језика / Смиљка Стојановић // CJ. – 14 (2009), 251–257. | Summary

468. СТОЈАНОВИЋ-БЛАЖИНА, Милица

English for Sailing on the River of Time : Archaeology and Art History Studies / Milica Stojanović-Blažina. – Belgrade : The University, The Faculty of Philosophy, 2009. – 185.

469. СТОЈИЋ, Светлана

English Grammar Exercises for Undergraduates / Svetlana R. Stojić. – Beograd : Filozofski fakultet, Univerzитета, 2009. – 119.

470. СТОЈКОВИЋ, Јасмина

Amici 3 : италијански језик за 7. разред основне школе : трећа година учења : приручник за наставнике / Јасмина Стојковић, Катарина Завишин. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 139.

471. СТОЈОВ, Мирјана

Zbirka testova iz engleskog jezika / Mirjana Stojov, Vesna Anđelić-Nikolendžić. – Beograd : Kriminalističko-policijska akademija, 2008. – 89.

472. СУБОТИЋ, Љиљана

Nemački jezik : za studente Pedagoškog fakulteta / Ljiljana Subotić. – 2. dopunjeno izd. – Sombor : Pedagoški fakultet, 2009. – 209.

473. ТАДИЋ, Весна

Енглески језик 1 / Весна Тадић. – Београд : Висока хотелијерска школа струковних студија, 2009. – 167.

474. ТАНАСИЈЕВИЋ, Милена

ESP Course Outline / Milena Tanasijević // Језик струке. – 544–549.

475. ТАНАСИЈЕВИЋ, Слађана

Engleski jezik 2 : priručnik za studente projektnog menadžmenta / Slađana Tanasijević. – Beograd : Visoka škola za projektni menadžment, 2009. – 125.

476. ТАСИЋ, Милош

English Language Teaching in Mechanical Engineering / Miloš Tasić // FU. – 7, 1 (2009), 101–112. | Резиме

477. ТОМЕСКУ, Ана-Марина

Quelque particularité des noms dans le vocabulaire technique / Ana-Marina Tomescu // Језик струке. – 219–225.

478. ТОМОВИЋ, Ненад

О „Учитељу американскога језика“ / Ненад Томовић // СЈ. – 13 (2008), 599–605.

479. ТОЧАНАЦ-МИЛИВОЈЕВ, Душанка

Le français pour tous 2 : француски језик за 6. разред основне школе : друга година учења : приручник за наставнике / Душанка Точанац-Миливојев. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 119.

480. ТОЧАНАЦ-МИЛИВОЈЕВ, Душанка

Le français pour tous 3 : француски језик за 7. разред основне школе : трећа година учења : приручник за наставнике / Душанка Точанац-Миливојев. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 103.

481. ТОШОВИЋ, Бранко

Сопоставително изучење славјанских језика при помоћи многоязычног *Гралис-корпуса* / Б. Тошовић // Изучавање словенских језика... – 336–340.

482. ЂИРКОВИЋ-МИЛАДИНОВИЋ, Ивана

Learning Strategies – Why Do We Need Them? / Ivana Ćirković-Miladinović // Језик струке. – 382–387.

483. ФИЛА, Весна

Images de france 5 : француски језик за 5. разред основне школе : пета година учења : приручник за наставнике / Весна Фила, Милица Голубовић-Тасевска. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 156.

484. ФИЛА, Весна

Images de france 6 : француски језик за 6. разред основне школе : шеста година учења : приручник за наставнике / Весна Фила, Милица Голубовић-Тасевска. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 168.

485. ФИЛА, Весна

Images de france 7 : француски језик за 7. разред основне школе : седма година учења : приручник за наставнике / Весна Фила, Милица Голубовић-Тасевска. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 139.

486. ФИЛА, Весна

Hier et demain : француски језик за 8. разред основне школе : приручник за наставнике / Весна Фила, Милица Голубовић-Тасевска. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 133.

487. ХАНАМ, Сара

The Changing Tides of Pronunciation Teaching : Listening without Prejudice / Sara Hannam // ELLSSAC Proceedings... – 697–705.

488. ХАЦИЗАДЕ, Наиле

Сопоставление концепта *счастье* в русской и турецкой языковой картине мира / Н. Хаджизаде // Изучавање словенских језика... – 354–357.

489. HURRA, wir lernen Deutsch! 2 : немачки језик за 6. разред основне школе : друга година учења : приручник за наставнике / Цвијета Шмит и др. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 109.

490. HURRA, wir lernen Deutsch! 3 : немачки језик за 7. разред основне школе : трећа година учења : приручник за наставнике / Цвијета Шмит и др. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 150.

491. ЦАКЕЉИЋ, Весна

Интегрисање Интернета у наставу француског језика менаџмента на универзитету / Весна Цакелјић // Језик струке. – 333–342.

492. ЦАКЕЉИЋ, Весна

Management.com : francuski jezik u poslovanju : izrazi, situacije, leksika / Vesna Cakeljic. – Beograd : Prosveta, 2008. – 293.

493. ЦВЕЈИЋ, Мирослава

Banking English 1 : Elementary to Pre-Intermediate / Miroslava Cvejić. – Beograd : Savremena administracija, 2008. – 146.

494. ЦВЕЈИЋ, Мирослава

Banking English 2 : Pre-Intermediate / Miroslava Cvejić. – Beograd : Savremena administracija, 2008. – 160.

495. ЦВЕЈИЋ, Мирослава

Banking English 3 : Intermediate / Miroslava Cvejić. – Beograd : Savremena administracija, 2008. – 181.

496. ЦВЕТКОВИЋ, Марина

Енглески језик : за студенте учитељских факултета / Марина Цветковић. – Београд : Учитељски факултет, 2009. – 133.

497. ЦВЕТКОВИЋ, Марина

Teaching Teachers About Teaching / Marina Cvetković // Језик струке. – 52–58.

498. ЦИОБАНУ, Георгета

Today's Profile of the ESP Practitioners / Georgeta Ciobanu // Језик струке. – 26–33.

499. ЧЕБРОН, Нева

What Kind of ESP Should We Teach? / Neva Čebroň // Језик струке. – 369–381.

500. ЦЕВЕРДАНОВИЋ, Милена

Pisanje pomorskih izveštaja o šteti : jezik struke / Milena Dževerdanović // Језик струке. – 395–403.

501. ШАВЛЕ, Мајда

Effective Communication Skills for Nursing Practice / Majda Šavle // Језик струке. -- 489–496.

502. ШАИН, Радмила

Колико LSP наставник треба да познаје материју струке / Радмила Шаин // Језик струке. – 574–578.

503. ШАМОНИНА, Галина

Active Learning : Read on! / Galina Shamonina, Diana Mihailova, Vessela Katranova // Језик струке. – 455–463.

504. ШАМОНИНА, Галина

О дипломатији по-руски / Галина Николова Шамонина // Језик струке. – 464–471.

505. ШАФРАЊ, Јелисавета

Rhetorical Organisation of Business English Newspaper Articles / Jelisaвета Šafranĵ // Језик струке. – 158–169.

506. ШИПРАГИЋ-ЂОКИЋ, Санела

Developing Materials for Business English Classroom / Sanela Špragić-Đokić // Језик струке. -- 497–507.

507. ШОТРА, Татјана

Reconsidérer l'enseignement de l'expression orale / Tatjana Šotra // ФП. – 36, 2 (2009), 297–304. | Резиме

508. ШУВАКОВИЋ, Александра

Institucionalizovano učenje stranih jezika i uvođenje italijanskog jezika u osnovnoškolski sistem u Srbiji / Aleksandra Šuvaković // Савремена проучавања... – 473–485. | Riassunto

в) Контрастивна проучавања језика**509. АНИСИМОВА, Дарија**

Специфика употребе личних местоимениј у словацком језику у сопостављењу с руским / Д. Ју. Анисимова // Изучавање словенских језика... – 23–26.

510. АШИЋ, Тијана

Aspectual Coercion and Some Uses of Tenses in English and French / Tijana Ašić, Veran Stanojević // ELLSSAC Proceedings... – 47–57.

511. АШИЋ, Тијана

Могу ли несвршене форме означавати свршеност? : случај српског несвршеног перфекта и француског имперфекта / Тијана Ашић, Веран Станојевић // Српски језик у (кон)тексту. – 207–220. | Résumé

– БАБИЋ, Жељка

Контрастивна анализа реализације актуелног квалификатива у дјелу Дена Брауна „Да Винчијев код“ и његовом преводу на српски језик | Уп. 154

512. БАБИЋ, Здравко

Неке специфичности категорије имперсоналности и имперсоналних реченица у руском, пољском и српском језику / Здравко Бабић // ЗБМСС. – 74 (2008), 259–271.

513. БАЊЕВИЋ, Александра

Jezici u kontaktu i kontrastu (tipološka klasifikacija jezika / fonološko poređenje jezičkih promjena) / Aleksandra Banjević // Riječ. – 2 (2009), 109–127.

514. БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Лексичке одлике руског и српског пословног језика / Вера Белокапић-Шкунца. – Београд : Универзитет „Браћа Карић“, 2008. – 228.

515. ВЕСИЋ-ПАВЛОВИЋ, Тијана

How Do People Sprout, Blossom, Ripen and Wither? : *People Are Plants* Metaphor in English and Serbian / Tijana Vesic-Pavlović // ELLSSAC Proceedings... – 351–361.

516. ВИЛИЋ, Ивана

Télicité au niveau du syntagme verbal en français par rapport au serbe / Ivana Vilić // ФП. – 36, 2 (2009), 257–266. | Резиме

517. ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Конструкције са фазним глаголима и девербативним именицама у руском и српском језику / Биљана Вићентић // Славистика. – 12 (2008), 250–257. | Резюме

518. ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтакса девербативних именица у руском у поређењу са српским / Б. Вићентић // Изучавање словенских језика... – 84–90.

519. ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтакса именица *nomina agentis* у руском у поређењу са српским / Биљана Вићентић // Славистика. – 13 (2009), 137–149. | Резюме

520. ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтаксички аргументи девербативних именица у руском у поређењу са српским / Биљана Вићентић // Савремена проучавања... – 15–34. | Резюме

521. ВЛАХОВИЋ, Љубица

Означавање релација једнакости у француском и српском језику / Љубица Влаховић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 227–232. | Résumé

522. ВОЈВОДИЋ, Дојчил

Об аспектуално-темпоралној (не)дифференцираности руског и сербског глагола в синтаксически (не)обусловленных контекстах / Д. П. Войводич // Изучавање словенских језика... – 91–98.

523. ВОНИШ, Арно

Сопоставительный анализ местоимений в русском, сербском и немецком языках / А. Вонис // Изучавање словенских језика... – 99–104.

524. ВУКИЋЕВИЋ-ЂОРЂЕВИЋ, Љиљана

O kolokasijama – ili zašto snažna kafa ipak nije dovoljno jaka? / Ljiljana Vukićević-Đorđević // *Philologia*. – 6 (2008), 27–32. | Summary

525. ВУЧО, Јулијана

Akademska kompetencija, jezik obrazovanja : srpski i italijanski / Julijana Vučo // *Српски језик у употреби*. – 427–437. | Raissunto

– ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *јеган* у руском, украјинском и српском фолклору | Уп. 64

– ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *јџри* у украјинском и српском језику | Уп. 65

526. ГАЈИЋ, Габриела

Бројати звезде у српском и немачком језику / Габриела Гајић // *Српски језик у употреби*. – 361–380. | Zusammenfassung

527. ГАЈИЋ, Габриела

Фразеологизам *обилазити као киша око Крајујевца* и његови еквиваленти у немачком језику / Габриела Гајић // *Српски језик у (кон)тексту*. – 275–290. | Zusammenfassung

528. ГОЉАК, Светлана

Устаљена поређења у српском и белоруском језику са аспекта идиоматичности / Светлана Гољак // *НССУВД*. – 38, 1 (2009), 211–220. | Резюме

529. ЂОКИЋ, Данка

English Phrasal Verbs and Prefixation in Their Serbian Verbal Correspondents / Danka Đokić // *ELLSSAC Proceedings...* – 73–83.

530. ЂУКАНОВИЋ, Маја

Referencijalnost neodređenih zamenica u srpskom i slovenačkom jeziku / Maја Đukanović, Borko Kovačević // *АФФ*. – 21 (2009), 311–324. | Summary

531. ЂУКАНОВИЋ, Маја

Uпоредна semantička analiza zameničkih reči u slovenačkom i srpskom jeziku / Maја Đukanović. – Beograd : Filološki fakultet, 2009. – 220.

532. ЂУРИЋ, Радмила

Genitiv u engleskom i njegovi ekvivalenti u srpskom jeziku : generativni pristup / Radmila Đurić ; prir. Aleksandra Izgarjan, Diana Prodanović Stankić. – Novi Sad : Udruženje za anglo-američke studije Srbije, 2009. – 151.

533. ИВАНЕНКО, Свитлана

Ansatzpunkte zur interlingualen Textstilistik der deutschen und ukrainischen Sprache / Switlana Iwanenko // *Стил*. – 7 (2008), 37–46. | Summary

534. ИВАНОВИЋ, Милена

Функционисање конструктивних почетних глагола у ужем смислу у украјинском и српском језику / Милена Ивановић // *Славистика*. – 12 (2008), 258–268. | Резюме

535. ИВАНОВИЋ, Милена

Функционисање конструктивних почетних глагола у ширем смислу у украјинском и српском језику / Милена Ивановић // *Славистика*. – 13 (2009), 187–196. | Резюме

536. ИМАМОВИЋ, Адиса

Metonymic Extensions of Nominalizations in English and Bosnian/Croatian/Serbian / Adisa Imamović // ELLSSAC Proceedings... – 241–251.

537. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Творба именица од придева у чешком и српском језику : Творба именица од придева у чешком и српском језику / Верица Копривица. – Београд : Филолошки факултет, 2006. – 195. / Владан Јовановић // СЈ. – 14 (2009), 681–687. | Приказ

538. КАРЛИЋ, Вирна

Kontrastivna analiza aktuelnih pravopisa Matice hrvatske i Matice srpske / Vigna Karlič // Савремена проучавања... – 385–400. | Резюме

539. КОВАЧЕВИЋ, Борко

Глаголске именице на *-ње* у српском језику и герунд у енглеском / Борко Ковачевић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 233–242. | Summary

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Графијско-ортографска обележја сакралног функционалностилског комплекса у српском и руском језику : из социолингвистичке и нормативистичке перспективе | Уп. 86

540. КОПРИВИЦА, Верица

Именице са суфиксом *-ица* у атрибутској функцији и њихови чешки еквиваленти / Верица Копривица // Славистика. – 13 (2009), 327–333. | Резюме

541. КОСТИЋ, Наташа

Antonymy and Corpus Analysis : English and Serbian Examples / Nataša Kostić // ELLSSAC Proceedings... – 193–201.

542. КРЕЧМЕР, Ана

О контрастивном приступу у лингвистичким истраживањима / Ана Кречмер // Зборник Института за српски језик... – 261–268. | Резюме

543. КРИМЕР-ГАБОРОВИЋ, Сања

Productivity of English and Serbian Morphology Complex Lexemes Expressing Basic Colour Terms / Sanja Krimer-Gaborović // ELLSSAC Proceedings... – 217–229.

544. КРСТАНОВА, Вања

Савремено стање бугарског и српског система личних имена / Вања Крстанова // Српски језик у употреби. – 71–79. | Summary

545. КРСТИЋ, Ненад

Неке напомене о објекту у француском и српском језику / Ненад Крстић // Српски језик у употреби. – 305–316. | Résumé

546. КРСТИЋ, Ненад

Francuski i srpski u kontaktu : struktura proste rečenice i prevodenje / Nenad Krstić. – Sremski Karlovci ; Novi Sad : Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2008. – 269.

547. КУЗМАНОВИЋ-ЈОВАНОВИЋ, Ана

Типолошко поређење оријентализама у српском и шпанском језику / Ана Кузмановић-Јовановић // ФП. – 35, 1/2 (2008), 169–177. | Resumen

548. ЛАЗОВИЋ, Весна

Job Titles in English and Serbian in Light of Gender-Neutral Language / Vesna Lazović // ELLSSAC Proceedings... – 263–271.

549. ЛАЛИЋ-КРСТИЊ, Гордана

Portmanteau Animals and Their Portmanteau Names in English and Serbian / Gordana Lalić-Krstin // ELLSSAC Proceedings... – 231–239.

550. ЛЕГУРСКА, Палмира

Контрастивно-типолошко карактерисање полисемије кроз варирање матрице : на грађи бугарског, руског и српског језика / Палмира Легурска, Ничка Бечева // СЈ. – 13 (2008), 281–301. | Summary

551. МАКИШОВА, Ана

Pogled na imeničke složenice kroz prizmu dva jezika / Ana Makišova // Славистика. – 12 (2008), 278–285. | Resumé

552. МАРИЋ, Ана

Razlika u rodu imenica u slovačkom i srpskom jeziku kao potencijalni faktor greške u komunikaciji / Ana Marić // Славистика. – 12 (2008), 286–292. | Resumé

553. МАРИЋ, Ана

Slovesné predpony v slovenčine a srbčine / Anna Marićová. – Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2008. – 137. – (Edícia Vedecké zošity ; 8)

554. МАРИЋ, Биљана

Именица и глагол у синтаксичкој деривацији : десупстантивни глаголи у руском у поређењу са српским језиком / Биљана Марић // ФП. – 36, 3 (2009), 75–86. | Резюме

555. МЕЈЕРМАНОВА, Жанет

Сопоставителни анализ гендерној фразеологији турског и руског језика / Ж. А. Мејерманова // Изучавање словенских језика... – 247–250.

556. МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Igre značenja i kontrasti konteksta / Nataša Milivojević. – Novi Sad : Futura publikacije : Filozofski fakultet, 2008. – 99.

557. МИРНИЋ, Кристина

Internacionalizmi jezika politike u novinskim tekstovima na njemačkom i srpskom jeziku / Kristina Mirnić // Српски језик у (кон)тексту. – 265–274. | Zusammenfassung

558. МИЋИЋ, Софија

Студије о језику медицине у енглеском и српском / Софија Мићић. – Београд : Београдска књига, 2009. – 238. – (Библиотека Пуг у речи ; 16)

559. МИХАЈЛОВ, Мирослав

Фонема *ѐ* в източните родопски говори и в сръбския език / Мирослав Михайлов // Српски језик у употреби. – 53–62. | Summary

– НЕДКОВА, Емилија

Съпоставителен лингвокултурологичен анализ на фразеологизми с компоненти названия на цветове в български, сръбски и руски език | Уп. 107

560. НЕМЕТ-КОНЦ, Ева

Polysemy in Verbs Expressing Animal Sounds in English and Hungarian / Éva Németh Konk // ELLSSAC Proceedings... – 391–401.

561. НОВАКОВ, Предраг

A Guide to Time and Tense in English and Serbian / Predrag Novakov. – Novi Sad : Futura publikacije, 2008. – 86.

562. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Изражавање могућности и вероватноће у шпанском и српском језику : прелиминарна анализа / Анђелка Пејовић // Српски језик у (кон)тексту. – 221–231. | Resumen

563. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Фразеолошки изрази у једнојезичким речницима опште намене у српском и шпанском језику / Анђелка Пејовић // Српски језик у употреби. – 349–359. | Resumen

564. ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка

Девербативни адјективи и компарација / Божинка Петронијевић // Српски језик у употреби. – 331–339. | Zusammenfassung

565. ПИПЕР, Предраг

Imenska grupa u slovenačkom jeziku u poređenju sa srpskim / Predrag Piper // 36MCC. – 74 (2008), 147–171. | Резюме

-- ПОПОВИЋ, Људмила

Посматрач и његова улога у концептуализацији просторних односа у језику : на примеру контрастивне анализе глагола кретања у српском и украјинском језику | Уп. 121

-- ПРОХОРОВА, Анжела

Концепт *йраведносій* у српском и руском језику | Уп. 123

566. РАДАНОВИЋ, Сања

Први покушаји контрастирања њемачког и српског језика / Сања Радановић // Српски језик у (кон)тексту. – 233–244. | Zusammenfassung

567. РАДИЋ, Првослав

Српско-македонске лингвистичке теме у „Енциклопедији српског народа“ / Првослав Радић // СЈ. – 14 (2009), 315–319. | Summary

-- РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Руско-српска лингвокултуролошко-стилистичка и компаративна истраживања | Уп. 129

568. РАЈИЋ, Јелена

La expresión lingüística de la actualidad en español / Jelena Rajić // СЈ. – 14 (2009), 387–392. | Резиме

569. РИСТИВОЈЕВИЋ-РАЈКОВИЋ, Наташа

Zoonimska metaforika o muškarcima i ženama / Nataša Ristivojević Rajković // Philologia. – 6 (2008), 45–52. | Summary

570. СААВЕДРА, Димка

Пасивне конструкције у српском и бугарском језику / Димка Сааведра // Српски језик у употреби. – 175–191. | Резюме

571. САМАРЦИЋ, Тања

Light Verb Constructions in English and Serbian / Tanja Samardžić // ELLSSAC Proceedings... – 59–71.

572. СИЛАШКИ, Надежда

Economic Terminology in Serbian and Croatian : a Comparative Analysis of Anglicisms / Nadežda Silaški // FU. – 7, 1 (2009), 75–85. | Резиме

573. СТАНКОВИЋ, Селена

О проблему дефинисања и класификације заменица у француском и српском језику / Селена Станковић // 36МСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 205–215. | Résumé

574. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Домети и ограничења формалне анализе неких прошлих времена у српском и у француском језику / Веран Станојевић, Тијана Ашић // *CJ*. – 13 (2008), 385–402. | Summary

575. СТАНОЈЕВИЋ, Маја

Kontrastivna analiza engleskog i srpskog jezika pravne struke / Маја Stanojević. – Niš : Sven, 2009. – 141.

576. СТЕВАНОВИЋ, Александра

Семантичка анализа придева *sale* у француском језику и његовог српског еквивалента *ћрљав* / Александра Стевановић // *Савремена проучавања...* – 231–234. | Résumé

577. СТЕФАНОВИЋ, Марија

Језик о породици : *муж* и *жена* у асоцијативним речницима руског и српског језика / Марија Стефановић // *Славистика*. – 12 (2008), 235–242. | Резюме

578. СТЕФАНОВИЋ, Марија

Категорија аниматности у српском и руском језику / Марија Стефановић. – Нови Сад : Академска књига, 2008. – 257. – (Библиотека Научна мисао)

579. СТЕФАНОВИЋ, Марија

Руски и српски језик о деци у породици / Марија Стефановић // *Славистика*. – 13 (2009), 95–103. | Резюме

580. ТИМОТИЈЕВИЋ, Јелена

The Pragmatics of Modal Verbs in English and German / Jelena Timotijević // *ELLSSAC Proceedings...* – 85–99.

581. ТОШОВИЋ, Бранко

Разлиција между рускими и сербскими способами глагольного действия / Б. Тошовић // *Изучавање словенских језика...* – 330–335.

582. ТРБОЈЕВИЋ-МИЛОШЕВИЋ, Ивана

Grammar Can Hurt : A Contrastive View of English and Serbian Imperatives / Ivana Trbojević-Milošević // *ELLSSAC Proceedings...* – 117–127.

583. ХАЛУПКА-РЕШЕТАР, Сабина

Focusing in English and Serbian : A Formal and/or Functional Approach / Sabina Halupka-Rešetar // *ELLSSAC Proceedings...* – 129–141.

584. ХЛЕБЕЦ, Борис

Collocations with *Old*, *Young*, and *New* and Their Serbian Correspondents / Boris Hlebec // *ELLSSAC Proceedings...* – 171–191.

585. ХЛЕБЕЦ, Борис

Називи за снег у ескимском, енглеском и српском језику / Борис Хлебец // *CJ*. – 14 (2009), 135–141. | Summary

586. ЦВЕТКОВИЋ, Катарина

Seeing Sounds and Hearing Smells : A Look at the Intradomain Semantic Extensions of Perception Verbs in English and Serbian / Katarina Cvetković // *ELLSSAC Proceedings...* – 385–389.

587. ШОТРА-КАТУНАРИЋ, Татјана

Prilozi za fonosintaksu : међујеziчка француско-српска усмена продукција на синтаксичком нивоу / Татјана Šotra // *Српски језик у употреби...* – 317–330. | Résumé

IV. Прасловенски језик, словенска језичка заједница
и посебна питања појединих словенских језика

а) опште (прасловенски језик и словенска језичка заједница)

588. БАЈИЋ, Ружица

Резултати лексикографског рада словенских земаља : Теорија и историја славјанској лексикографији : научни материјали к XIV сјезду славистов. – Москва, 2008. – 468. / Ружица Бајић // СЈ. – 14 (2009), 745–749. | Приказ

– БАРТМИЊСКИ, Жежи

Какие ценности участвуют в формировании языковой картины мира славян? | Уп. 43

589. БАУК, Снежана

Историја развитка значења прасловенског глагола **zbrěti* : његови творбени и семантички континуанти у старословенском и српском језику / Снежана Баук // НССУВД. – 38, 3 (2009), 149–164. | Summary

-- БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Веде и неведе : прилог проучавању семантике псл. **věd-* | Уп. 48

590. БОРИСЕНКО-СВИНАРСКАЈА, Вера

Славјанска палеографија / Степан Михайлович Кулбакин ; приредили Гордана Јовановић, Радмила Ковачевић, Виктор Савић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 170. / Вера Борисенко-Свинарскаја // ЈФ. – 65 (2009), 425–432. | Приказ | Уп. 600

– ВИНОГРАДОВА, Јудмила

Народна терминологија, связанная с обычаем ряженья : восточно- и западнославјанска традиција | Уп. 55

– ВОЈВОДИЋ, Дојчил

Корелативна радња у сложеним реченицама : на примерима употребе футура у српском и другим словенским језицима | Уп. 837

591. ВОЈВОДИЋ, Дојчил

О зависносложеним реченицама са условљеном структуром : опште карактеристике, статус и класификација / Дојчил Војводић // Славистика. – 13 (2009), 121–136. | Резюме

592. ВОЈВОДИЋ, Дојчил

О неморфологизованим средствима изражавања футуралне семантике у српском и другим словенским језицима / Дојчил Војводић // Семантичка... – 221–256. | Резюме

593. ГАЗДА, Јиржи

Рост аналитизма (и аглутинативности) как одна из конвергентных тенденций в развитии современных славјанских языков : на материале новых сложных наименований в русском и чешском языках / Й. Газда // Изучавање словенских језика... – 118–123.

594. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

Ка реконструкцији прасловенске синтаксе / Јасмина Грковић-Мејџор // 36МСС. – 73 (2008), 71–83. | Резюме

595. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

Tipološka slavistička problematika / Jasmina Grković-Mejdžor // Lingvistika... – 81–96.

596. ДОСЕВА, Ценка

К изучению лексики древнейшей славјанској гимнографији : слова с суффиксом *-ище* / Ц. Досева // Изучавање словенских језика... – 145–168.

597. БУРЧИНОВ, Милан

Славистика у савременом свету / Милан Ђурчинов // Славистика. – 13 (2009), 50–54.
| Резюме

598. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Агионими в православной среде : структурно-семантический анализ / И. В. Бугаева.
– Москва : МСХА им. К. А. Тимирязева, 2007. – 139. / Ксенија Кончаревић // Славистика.
– 13 (2009), 531–533. | Приказ

599. КОРДИЋ, Сњежана

Koordinacija i subordinacija u složenim rečenicama slavenskih jezika / Snježana Kordić
// ЈФ. – 64 (2008), 189–197. | Summary

– КОСАНОВИЋ, Марија-Магдалена

Лингвокултуролошки поглед на словенске жаргоне | Уп. 90

600. КУЉБАКИН, Степан

Славянская палеография / Степан Михайлович Кульбакин ; приредили Гордана Јовановић, Радмила Ковачевић, Виктор Савић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 170. | Уп. 590

– ЛОМА, Александар

Кривой ветер и откуда он подул : к истокам дуалистического понимания ветра и огня в индо-европейских традициях | Уп. 94

601. ЛОМА, Александар

**Rěčь*, **slovo*, **besěda* : етимологија и семантика праисторија / Александар Лома // ЈФ. – 64 (2008), 199–216. | Summary

602. ЛОМА, Александар

Стилске и социолингвистичке равни прасловенског језика : речник и творба речи / Александар Лома // ЗМСС. – 73 (2008), 241–257. | Summary

– ЛУБАШ, Владислав

Актуелни покушаји нормирања говорне врсте језика у српском и у другим словенским језицима | Уп. 1134

603. ЛУБАШ, Владислав

Замршени проблеми у нормирању лексику на тлу савремене језичке политике у словенским земљама / Władisław Lubaś // НССУВД. – 37, 1 (2008), 27–34. | Резюме

604. ЛУБАШ, Владислав

Polityka językowa niektórych krajów słowiańskich wobec dialektów / Władysław Lubaś // Зборник Института за српски језик... – 277–284. | Резиме

605. ЛУЧКУВ, Ивона

О маркировании границ временного контакта ситуаций в таксисных конструкциях : на примере выражения предшествования в польском и русском языках / И. Лучкув // Изучавање словенских језика... – 236–242.

606. МАРКОВА, Јелена

Национално-културнији компонент семантики међјезикових омонимов в славянских языках : на материале русског и чешског језика / Е. М. Маркова // Изучавање словенских језика... – 243–246.

607. МАРКОВИЋ, Наташа

Србистичке и друге теме : Славистика – србистика : изабрани радови / В. П. Гутков ; превела Вукосава Ђапа-Иветић ; ред. Богдан Терзић. – Београд : Завод за уџбенике и

наставна средства : Вукова задужбина ; Нови Сад : Матица српска, 2005. – 171. / Наташа Марковић // CJ. – 14 (2009), 689–692. | Приказ

608. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Допринос српских лингвиста тумачењу развоја прасловенских гласовних група **kti*, **gti*, **chti* / Радмило Маројевић // Славистика. – 12 (2008), 108–115. | Резюме

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Словенски етнокултурни концепт *svoboda* у Његошевој епској трилогији | Уп. 100

609. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Судбина прасловенских гласовних група / Радмило Маројевић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 49–67. | Резюме

610. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Судба прасловјанских звукових група **kti*, **gti*, **xti* / Радмило Марович // CJ. – 14 (2009), 29–46. | Резиме

611. МИРИЋ, Душанка

Јзык и традиционална култура : етнолингвистические иседеоана / Е. Л. Березович. – Москва : Индрик, 2007. – 600. / Душанка Мирић // ЗБМСС. – 76 (2009), 135–136. | Приказ

– МИХАЈЛОВ, Николај

К одной прусско-словенской этнолингвистической параллели : языческий праздник *kreszelkrės* | Уп. 103

612. НИКОЛИЋ, Милка

Први етимолошко-мотивациони речник словенске руралне зооминије : Słownik etymologiczno-motyacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej / Stefan Warchoł. – Lublin : Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 303. / Милка Николић // CJ. – 13 (2008), 691–695. | Приказ

613. НОМАЋИ, Мотоки

Иседеоана частних вопроов историје славјанских јызиков / В. П. Гудков. – Москва, 2007. – 124. / Мотоки Номатић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 91–94. | Приказ | Уп. 619

– ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Пословице и изреке „Горског вијенца” у словенском контексту | Уп. 1206

– ПОПОВИЋ, Људмила

Изражавање аспектуалног значења проспективности у словенским језицима | Уп. 119

– РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Боја као обележје митолошких бића : словенске паралеле | Уп. 124

– РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Лутајуће душе | Уп. 125

614. РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Теоними у словенском фолклору / Љубинко Раденковић // Словенски фолклор... – 265–280. | Summary

615. РУЖИЧКА, Рудолф

Remarks on Unpronounceable Subjects / Rudolf Růžička // ЈФ. – 64 (2008), 437–439. | Zusammenfassung

616. СЛОВЕНСКИ фолклор и фолклористика : зборник радова са међународног научног симпозијума одржаног 2–6. октобра 2006. године / ур. Љубинко Раденковић. – Београд : Балканолошки институт САНУ, 2008. – 501.

617. СТАНИШИЋ, Вања

О неким културноисторијским слојевима словенске писмености / Вања Станишић // ЗбМСС. – 73 (2008), 403–414. | Резюме

618. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Традиција и савремено изучавање словенских језика / Богољуб Станковић // Славистика. – 13 (2009), 45–49. | Резюме

619. ТЕРЗИЋ, Богдан

Исследование частных вопросов истории славянских языков / В. П. Гудков. – Москва : МГУ, 2007. – 124. / Богдан Терзић // Славистика. – 12 (2008), 439–440. | Приказ | Уп. 613

620. ТОПОЛИЊСКА, Зузана

Кад је референција ирелевантна... / Зузана Тополињска // Семантичка... – 181–191. | Резюме

621. ЋОРИЋ, Божо

Прасловенско *god- и његови континуанти у српском језику / Божо Ћорић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 13–21. | Summary

622. ЦОНЕВА, Лилјана

Славянские личные имена в неславянском окружении / Л. Цонева // Изучавање словенских језика... – 362–366.

б) источнословенски језици

-- АНАСТАСОВА, Јекатерина

Пост-советски фолклор и идентичност в Бессарабии | Уп. 37

-- АНИСИМОВА, Дарија

Специфика употребления личных местоимений в словацком языке в сопоставлении с русским | Уп. 509

623. АРЕФЈЕВА, Т. А.

Слова и конструкции с уступительным значением в современном русском языке / Т. А. Арефьева // ЗбМСС. – 75 (2009), 189–197.

624. АРКУШИН, Григориј

Дворівневе і додаткове картографування у регіональному атласі української мови / Григорій Аркушин // Стил. – 7 (2008), 251–255. | Summary

625. БАБИЋ, Здравко

Имперсоналне реченице које изражавају склоност према физичком или психичком стању које је изражено глаголом : на материјалу руског, пољског и српског језика / Здравко Бабић // Славистика. – 13 (2009), 150–156. | Резюме

-- БАБИЋ, Здравко

Неке специфичности категорије имперсоналности и имперсоналних реченица у руском, пољском и српском језику | Уп. 512

-- БАЈБУРИН, Аљберт

Правила нарушения правил | Уп. 42

-- БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Лексичке одлике руског и српског пословног језика | Уп. 514

– БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Проблеми еквивалентности руске и српске стилистички маркиране лексике : на материјалу пословне и васпитно-образовне терминологије | Уп. 157

– БЕРЕЗОВИЧ, Јелена

Рататуй и таратор | Уп. 47

626. БОРИСЕНКО-СВИНАРСКАЈА, Вера

Необязательность как грамматическая категория или как русский глагол *теряет* время / В. Борисенко-Свинарская // Изучавање словенских језика... – 48–54.

627. БОРИСЕНКО-СВИНАРСКАЈА, Вера

Парадигматический характер „Граматики русского языка“ Радована Кошутича / Вера Борисенко-Свинарская // Славистика. – 12 (2008), 43–48. | Резиме

628. БОРИСЕНКО-СВИНАРСКАЈА, Вера

Современные тенденции перестройки лексического состава русского литературного языка / Вера Борисенко-Свинарская // Славистика. – 13 (2009), 82–88. | Резиме

– ВАРБОТ, Жана

Рус. диал. *жаровый* ‘высокий, стройный’ : к проблеме смешения этимологических гнезд | Уп. 54

629. ВИЉЧИНСКА, Тетјана

Концепт-образ *бој* у мовно-концептуалній картині світу І. Величковського / Тетјана Виљчинська // Стил. – 7 (2008), 95–104. | Summary

630. ВИНОГРАДОВА, Јекатарина

Немодальная модальность : заметки об одной синтаксической конструкции / Е. Н. Виноградова, А. В. Ситарь // Изучавање словенских језика... – 78–83.

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Конструкције са фазним глаголима и девербативним именицама у руском и српском језику | Уп. 517

631. ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Русский язык на грани нервного срыва / Максим Кронгауз. – Москва : Языки славянских культур, 2009. – 229. / Биљана Вићентић // ЗбМСС. – 76 (2009), 161–163. | Приказ

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтакса девербативних именица у руском у поређењу са српским | Уп. 518

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтакса именица *nomina agentis* у руском у поређењу са српским | Уп. 519

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтаксички аргументи девербативних именица у руском у поређењу са српским | Уп. 520

632. ВОЈВОДИЋ, Дојчил

Коммуникативно-семантическая категория побудительности и ее реализация в сербском и болгарском языках на фоне русского языка : опыт сопоставительного исследования / А. Ю. Маслова. – Саранск : Из. Мордов. унив, 2008. – 244. / Дојчил Войводић // ЗбМСС. – 76 (2009), 139–143. | Приказ

– ВОЈВОДИЋ, Дојчил

Об аспектуално-темпоралној (не)дифференцированности русского и сербского глагола в синтаксически (не)обусловленных контекстах | Уп. 522

– ВОЛОДИНА, Татјана

Женские болезни в народных представлениях белорусов | Уп. 56

– ВОНИШ, Арно

Сопоставительный анализ местоимений в русском, сербском и немецком языках | Уп. 523

633. ВОРОБЬОВА, Светлана

Структура палимпсеста в подстодернистской парадигме : на материале романа Т. Толстой „Кысь“ / Светлана Ю. Воробьева // Стил. – 7 (2008), 163–172. | Summary

634. ГАДОМСКИ, Александр

О жанрах религиозного языка в русской и польской теолингвистике / Александр К. Гадомский // Стил. – 8 (2009), 107–118. | Summary

– ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *jeđan* у руском, украјинском и српском фолклору | Уп. 64

– ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *їри* у украјинском и српском језику | Уп. 65

635. ГИНИЋ, Јелена

Алтернација консонантских фона пред палатализованим консонантским фонама : на материјалу ортоепских речника РАН XX века / Јелена Гинић // Славистика. – 13 (2009), 74–81. | Резюме

636. ГИНИЋ, Јелена

Анализа развоја квалификатора ортоепских речника РАН друге половине XX века / Јелена Гинић // Славистика. – 12 (2008), 243–249. | Резюме

637. ГИНИЋ, Јелена

Изменения в месте ударения в современном русском языке : на материале орфоэпических словарей РАН второй половины XX века / Е. Гинич // Изучавање словенских језика... – 124–130.

638. ГИНИЋ, Јелена

Современный русский литературный язык : фонетика, графика, орфография, орфоэпия : учебное пособие для вузов / С. В. Князев. – Москва : Академический проспект, 2005. – 320. / Јелена Гинић // Славистика. – 12 (2008), 420–421. | Приказ

639. ГОЉАК, Светлана

Градуелност у фразеологији : на примеру српских и белоруских фразеологизама / Светлана Гољак // НССУВД. – 37, 1 (2008), 51–60. | Резюме

– ГОЉАК, Светлана

Устаљена поређења у српском и белоруском језику са аспекта идиоматичности | Уп. 528

640. ГОНЧАРОВА, Јевгенија

Медиални аспект модуса формулирања текста као проблема стилистики / Евгенија А. Гончарова // Стил. – 7 (2008), 11–20. | Summary

641. ГРИБАНОВА, Ирина

Аккумулеме православне културе у матрици формирајућеј билингвалној личности : лингводидактичке проблеме савременог украино-руског двујазычја / И. Грибанова // Изучавање словенских језика... – 134–139.

– ГУРА, Александр

О вкусовом коде свадьбы | Уп. 68

642. ДАНИЛЕВСКАЈА, Наталија

Текстообразујућа функција оцјени у научној комуникацији / Наталија В. Данилевскаја // Стил. – 7 (2008), 227–235. | Summary

643. ДОЦЕНКО, Јелена

Актуални проблеми интеграције лингвистике и јуриспруденције у Украјини / Е. Л. Доценко // Изучавање словенских језика... – 169–172.

644. ДУЛИЧЕНКО, Александр

Jugoslavo-Ruthenica II : работи з рускеј филозофији и историји / Александер Д. Дуличенко ; з русијског преложели Татјана Беук и др. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за русинистику : Руске слово, 2009. – 408.

645. ЗАДВОРНАЈА, Елена

Види научној дискусији и њих прагматичке карактеристике / Елена Г. Задворнаја // Стил. – 7 (2008), 213–225. | Summary

646. ЗОРИЋ, Милена

Церковнословјано-руски пароними : материјали к словарију / О. А. Седакова. – Москва : Греко-латински кабинет Ју. А. Шичалина, 2005. / Милена Зорић // ЗБМСС. -- 74 (2008), 348–354. | Приказ

– ЗУБОВ, Николај

Заметке по поводу етнонима *сарацини* у неким древноруским споменицима | Уп. 74

– ИВАНЕНКО, Свитлана

Ansatzpunkte zur interlingualen Textstilistik der deutschen und ukrainischen Sprache | Уп. 533

647. ИВАНОВА, Марија

О формирању публицистичког стила у руском литературном језику / М. В. Иванова // СЈ. – 13 (2008), 63–68. | Резиме

– ИВАНОВИЋ, Милена

Функционисање конструктивних почетних глагола у ужем смислу у украјинском и српском језику | Уп. 534

– ИВАНОВИЋ, Милена

Функционисање конструктивних почетних глагола у ширем смислу у украјинском и српском језику | Уп. 535

– КАБАКОВА, Галина

Пусть выть уляжется, а лень привяжется | Уп. 82

648. КАРОЛАК, Станислав

Catégorisation aspectuelle des concepts / Stanisław Karolak // ЈФ. – 64 (2008), 143–152. | Резиме

649. КАРПИЛОВИЧ, Татјана

Два нивоја структуре научног текста и њих језичке ознаке / Татјана П. Карпилович // Стил. – 7 (2008), 183–196. | Summary

650. КИКЛЕВИЧ, Александр

Проблеми описанија руског синтаксиса у семантичком аспекту / Александр Киклевич // ЈФ. – 65 (2009), 125–151. | Резиме

651. КОВАЉОВ, Генедиј

О возможности сербского происхождения фамилии *Бурмин* в „Метели“ А. С. Пушкина / Генедиј Ф. Ковалев // ЗбМСС. – 76 (2009), 119–120.

652. КОГАН, Марина

Significance of Joseph Brodsky's Commencement Addresses in Linguistic Curriculum / Marina S. Kogan // Стил. – 8 (2009), 177–187. | Summary

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Графијско-ортографска обележја сакралног функционалностилског комплекса у српском и руском језику : из социолингвистичке и нормативистичке перспективе | Уп. 86

653. КОСАНОВИЋ, Марија-Магдалена

Жаргон руских фудбалских навијача / Марија-Магдалена Косановић // Славистика. – 13 (2009), 104–109. | Резюме

654. КОТЈУРОВА, Марија

Тенденция к формированию новых явлений в научном стиле речи / Мария П. Котюрова // Стил. – 8 (2009), 11–20. | Summary

– КРКЕЉИЋ, Предраг

Koncept *sreće* u drami „Ujka Vanja“ A. P. Čehova | Уп. 92

655. КРСТИЋ, Маја

Властите имицие као творбена основа у руском и српском језику : презимена руских писаца XIX и XX века као творбена основа / Маја Крстић // Славистика. – 13 (2009), 110–120. | Резюме

656. КУЗМЕНКОВА, Валентина

Описательные предикаты в трансформационной парадигме русского предложения / В. А. Кузьменкова // Изучавање словенских језика... – 225–228.

657. ЛЕВШУН, Љубов

О слове преобразенном и „Слове Преображающем“ : попытка теологического подхода к категории стиля в средневековой восточнославянской книжности / Любовь В. Левшун // Стил. – 8 (2009), 31–41. | Summary

-- ЛЕГУРСКА, Палмира

Контрастивно-типолошко карактерисање полисемије кроз варирање матрице : на грађи бугарског, руског и српског језика | Уп. 550

658. ЛИНДСТРЕМ, Елена

Классификация русских ненастоящих вопросов, призывающих к ответу / Елена Линдстрем // ЗбМСС. – 74 (2008), 173–189. | Резиме

– МАРИЋ, Биљана

Именица и глагол у синтаксичкој деривацији : десупстантивни глаголи у руском у поређењу са српским језиком | Уп. 554

– МАРОЗ, Андреј

Святые слова : речь святых в фольклорных агиографических легендах | Уп. 99

659. МЕДЕШИ, Гелена

Јзык наш насущни / Гелена Медеша. – Нови Сад : Дружтво за руски јазик, литературу и културу, 2008. – 262. – (Едиција Образоване ; 4)

– МЕЈЕРМАНОВА, Жанет

Сопоставительный анализ гендерной фразеологии турецкого и русского языков | Уп. 555

660. МИШКОВИЋ, Бојана

Стил и метод у „Глосологији“ Андреја Белог / Бојана Мишковић // Славистика. – 12 (2008), 212–218. | Резюме

– НЕДКОВА, Емилија

Съпоставителен лингвокултурологичен анализ на фразеологизми с компоненти названия на цветове в български, сръбски и руски език | Уп. 107

661. ОХРИМЕНКО, Татјана

Логико-лингвистически категории *тождество* и *подобие* как основна тропов метафорическа група / Татьяна В. Охрименко // Стил. – 8 (2009), 77–88. | Summary

662. ПАПУЧА, Олена

Руске обисце / Олена Папуца. – Риека : Културне друштво Руснацох и Украјинцох Руснак Приморско-горанскеј жупаниј ; Нови Сад : Друштво за руски јазик, литературу и культуру, 2009. – 100.

663. ПЈАСЕЦКА, Агата

Представления о *сердце* и *душе* в свете устойчивых словосочетаний русского языка / Agata Piasecka // Стил. – 8 (2009), 253–263. | Summary

– ПЛИСОВ, Евгениј

Песнь пресвятой богородицы как самостоятельный литургический текст : языковые особенности употребления в немецком православном богослужении | Уп. 179

664. ПОПОВА, Зинаида

Системные отношения структурных схем русского простого предложения / Зинаида Д. Попова // ЈФ. – 64 (2008), 323–336. | Резиме

– ПОПОВИЋ, Људмила

Посматрач и његова улога у концептуализацији просторних односа у језику : на примеру контрастивне анализе глагола кретања у српском и украјинском језику | Уп. 121

665. ПОПОВИЋ, Људмила

Прелазности у украјинском и српском језику : функционални аспект / Милена Ивановић. – Београд : Задужбина Андрејевић, 2007. – 120. – (Посебна издања ; 159) / Људмила Поповић // ЗБМСС. – 76 (2009), 158–161. | Приказ

666. ПРОХВАТИЛОВА, Олга

Императивная парадигма современной духовной речи / Ольга А. Прохватилова // Стил. – 7 (2008), 81–94. | Summary

667. ПРОХВАТИЛОВА, Олга

Место современной духовной речи в стилевом пространстве русского языка / О. А. Прохватилова // Изучавање словенских језика... – 294–297.

– ПРОХОРОВА, Анжела

Концепт *праведности* у српском и руском језику | Уп. 123

668. РАДЗИЈЕВСКА, Тетјана

Щоденникові записи і наративізація особистого досвіду / Тетјана В. Радзієвська // Стил. – 7 (2008), 139–150. | Summary

– РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Руско-српска лингвокултуролошко-стилистичка и компаративна истраживања | Уп. 129

669. РОЈС, Јуриј

Pogled na frazeologiju v liriki Sergeja Aleksandroviča Jesenina / Jurij Rojs // ЗБМСС. – 75 (2009), 221–226.

670. РОЈС, Јуриј

Frazeologija v romanu „Zelo oddaljen Tartess“ (Очень далекий Тартесс) pisateljjev Sergeja Lvoviča Vojkskunskega in Isaja Borisoviča Lukodjanova, Moskva, Molodaja gvardija, 1968, 272 s. / Jurij Emanuel Rojs // ЗбМСС. – 74 (2008), 303–316.

671. САХАРОВА, Олга

Взаимодействие русского и украинского языков в современной коммуникативной ситуации Киева / О. В. Сахарова // Изучавање словенских језика... – 317–321.

672. СОЛОВЈОВА, Наталија

Научная дискуссия как жанр в форме коллекции / Наталья В. Соловьева // Стил. – 7 (2008), 131–137. | Summary

673. СОРОКИН, Јуриј

Поэтический текст и его цветограммы (лингвоколоризмы) / Юрий А. Сорокин // Стил. – 7 (2008), 265–275. | Summary

674. СТЕВАНОВИЋ, Светлана

Метафора и метонимия в аспекте изучения концептуализации пространственных смыслов / Светлана В. Стеванович // ЗбМСС. – 75 (2009), 179–187.

675. СТЕРЊИН, Иосиф

Исследования теоретико-лингвистической школы Воронежского университета в области общего языкознания и проблем коммуникативной лингвистики / И. А. Стернин // ЗбМСС. – 75 (2009), 169–177.

– СТЕФАНОВИЋ, Марија

Језик о породици : *муж и жена* у асоцијативним речницима руског и српског језика | Уп. 577

– СТЕФАНОВИЋ, Марија

Категорија аниматности у српском и руском језику | Уп. 578

– СТЕФАНОВИЋ, Марија

Руски и српски језик о деци у породици | Уп. 579

676. СУПРУНЧУК, Микита

Мовы і культура Беларусі : нарысы / Н. Б. Мячкойская ; уступны артыкул Н. М. Гурынай. – Мінск : Права і еканоміка, 2008. – 346. / Микита Супрунчук // ЗбМСС. – 76 (2009), 163–165. | Приказ

677. ТАРЛАНОВ, Замир

Заметки об идиостиле Н. С. Лескова / Замир К. Тарланов // ЈФ. – 64 (2008), 481–496. | Summary

678. ТИХОМИРОВА, Лариса

Проблема научной текстуальности : от интертекста к гипертексту / Лариса С. Тихомирова // Стил. – 8 (2009), 21–29. | Summary

– ТОПОРКОВ, Андреј

Осмысление слова в русских заговорах XVII–XVIII вв. | Уп. 146

– ТОШОВИЋ, Бранко

Различия между русскими и сербскими способами глагольного действия | Уп. 581

679. ФЕЈСА, Михаило

Функционоване конструкциј/форми Бе у преношењу часо-видових одношењох у приповедкох Гавријла Костельника / Михаило Фејса. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одделене за русинистику : Прометеј, 2009. – 252.

680. ХОРОШАВИНА, Ала

Некоторые замечания о сенсбилизитующих компонентах в структуре русских фразеологизированных конструкций с семантикой аргументированного несогласия / А. Г. Хорошавина // Изучавање словенских језика... – 358–361.

– ЦИВЈАН, Татјана

На солнечную тему | Уп. 148

681. ШАТАЛОВА, Олга

Номинативное поле концепта *бытие* в русском языке / О. В. Шаталова // Изучавање словенских језика... – 374–377.

682. ШЧИРОВА, Ирина

О человекомерности науки и текста / Ирина А. Щирова // Стил. – 7 (2008), 197–211. | Summary

в) западнословенски језици**– АНИСИМОВА, Дарија**

Специфика употребления личных местоимений в словацком языке в сопоставлении с русским | Уп. 509

– БАБИЋ, Здравко

Имперсоналне реченице које изражавају склоност према физичком или психичком стању које је изражено глаголом : на материјалу руског, пољског и српског језика | Уп. 625

– БАБИЋ, Здравко

Неке специфичности категорије имперсоналности и имперсоналних реченица у руском, пољском и српском језику | Уп. 512

– ГАДОМСКИ, Александар

О жанрах религиозного языка в русской и польской теолингвистике | Уп. 634

683. ГИНТЕР, Ана

Metonymy and the Meaning Construction : on the Material of „The Promised Land” by Władysław Stanisław Reymont / Anna Ginter // Стил. – 7 (2008), 173–181. | Summary

684. ГРОХОВСКИ, Маћеј

Operatory metatekstowe o kształcie superlatiwu przysłówka / Maciej Grochowski // ЈФ. – 64 (2008), 61–72. | Summary

685. ЈАКЛОВА, Алена

První generace českých imigrantů v Americe a jejich periodický tisk / Alena Jaklová // Стил. – 7 (2008), 323–329. | Summary

686. ЈАНИШКОВА, Илона

О назвањих бесплатной помощи соседям в чешском языке / Илона Янышкова // Етнолингвистичка... – 433–439. | Резиме

687. ЈОВАНОВИЋ, Гордана

Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce / Maria Malec. – Kraków : PAN, 1994. – 462. / Гордана Јовановић // ОП. – 19/20 (2009), 755–761. | Приказ

688. ЈУНКОВА, Бохумила

Intercultural Communication : the Journalist Versus the Reader / Bohumila Junková // Стил. – 8 (2009), 147–154. | Summary

689. ЈУНКОВА, Бохумила

Means of Sentence Condensation in Written Journalism / Bohumila Junková // Стил. – 7 (2008), 257–263. | Summary

– КОПРИВИЦА, Верица

Именице са суфиксом *-ица* у атрибутој функцији и њихови чешки еквиваленти | Уп. 540

– МАКИШОВА, Ана

Pogled na imeničke složenice kroz prizmu dva jezika | Уп. 551

– МАРИЋ, Ана

Razlika u rodu imenica u slovačkom i srpskom jeziku kao potencijalni faktor greške u komunikaciji | Уп. 552

690. МАРИЋ, Ана

Reflektovanje jezika regije na jezik slovačkih medija u Vojvodini / Ana Marić // Славистика. – 13 (2009), 197–203. | Resumé

– МАРИЋ, Ана

Slovesné predpony v slovenčine a srbčine | Уп. 553

691. МАХНИЦКА, Виолета

Słowa, które przerażały i zabijały : o wstrząsających realiach obozowych ukazanych we wspomnieniach Zofii Kossak zatytułowanych „Z otchłani” / Violetta Machnicka // Стил. – 8 (2009), 291–302. | Summary

692. МИЈАВЦОВА, Мариа

Slovenská jazyková čítanka : o slovenskom jazyku vo Vojvodine / Mária Myjavcová. – Báčsky Petrovec : Slovenské vydavateľské centrum, 2009. – 234. – (Edícia Vedecké zošity ; 10)

693. НОМАЧИ, Мотоки

On the Recipient Passive in the Kashubian Language : Annex to Milka Ivić's Syntactic Inventory for Slavonic Dialectology / Motoki Nomachi // ЈФ. – 64 (2008), 273–281. | Резюме

694. ОРГОЊОВА, Олга

Kulturni kontekst reklamnog iskaza u zapadnoslovenskom regionu / Oljga Orgonjova // Славистика. – 13 (2009), 214–221. | Resumé

695. ПАНЕВОВА, Јармила

Honorifika v češtině : české vykání -- teorie a korpusová data / Jarmila Panevová // ЈФ. – 65 (2009), 101–108. | Summary

696. ПАУНОВИЋ, Стефана

О неким примарним предлозима у словачком, чешком, пољском и српском језику / Стефана Пауновић // Славистика. – 13 (2009), 204–213. | Resumé

697. ПОКОРНИ, Милан

Střední Evropa a Slované / Ivo Pospíšil. – Brno : Filozofická fakulta Masarykova univerzita, 2006. Proměny jazyka a literatury v současných ruských textech / Jiří Gazda, Ivo Pospíšil. – Brno : Filozofická fakulta Masarykova univerzita, 2007. / Milan Pokorný // Стил. – 7 (2008), 373–374. | Приказ

698. ПОПОВИЋ, Људмила

Семантичка теорија аспекта Станислава Каролака : Semantyczna kategoria aspektu : gramatyka konfrontatywna bułgarsko-polska / Stanisław Karolak. – Warszawa : Instytut Slawistyki PAN : Fundacja slawistyczna : Instytut języka bułgarskiego, 2008. – 207. / Људмила Поповић // ЗМСС. – 76 (2009), 154–158. | Приказ

699. ПОСПИШИЛ, Иво

Poetika a literární dějiny / Ivo Pospíšil // Стил. – 7 (2008), 278–287. | Summary

700. СОКОЛОВИЋ, Далибор

Češi o Lužických Srbech. Český vědecký, publicistický a umělecký zájem o Lužické Srby v 19. století a sorabistické dílo Adolfa Černého / Petr Kaleta. – Praha : TGM, 2006. – 334. / Далибор Соколовић // Славистика. – 12 (2008), 427–428. | Приказ

701. ТИР, Михал

Словачка дијалектолошка истраживања у Србији / Михал Тир // 36МСС. – 73 (2008), 445–453. | Resumé

702. ТИР, Михал

State o našej slovensčine / Mária Myjavcová. – Báčsky Petrovec : Kultúra, 2006. – 244. / Михал Тир // Славистика. – 12 (2008), 423–424. | Приказ

703. ТИРОВА, Зузана

Slovenský jazyk a kultúra vyjadrovania pre 3. a 4. ročník gymnázia / Mária Myjavcová. – Beograd : Zavod za udžbenike, 2007. – 244. / Зузана Тирова // Славистика. – 12 (2008), 434–435. | Приказ

г) јужнословенски језици, изузев српског**704. АБОВИЋ, Миомир**

Метафоризација одређених (прије свега непожељних и негативних) људских обиљежја и карактеристика (и носилаца тих обиљежја и карактеристика) у лексичи романске провенијенције југоисточног дијела Боке Которске / Миомир Абовић // Бошковићеви дани. – 233–245. | Summary

705. АЛЕКСИЋ, Будимир

Матерњи језик Црногораца је – српски / Будимир Алексић // СЈ. – 13 (2008), 641–646.

706. АЛЕКСИЋ, Мариана

Међујезичка ланчана хомонимија : на материјалу српско-бугарских именичких хомонимских парова / Мариана Алексић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 351–356. | Резюме – АНТРОПОВ, Николај

Белорусская этнокультура и южнославянский контекст : результативность сравнения | Уп. 41

707. БЕЧЕВА, Ничка

Термини за крвно и брачно родство в говора на Българите Павликјани във Войводина / Ничка Бечева // СЈ. – 14 (2009), 307–314. | Резиме

708. БЕЧЕВА, Ничка

Утицај српског језика на говор Бугара Павликјана у Војводини / Ничка Бечева // НССУВД. – 37, 1 (2008), 317–325. | Summary

709. БУГАЕВА, Ирина

Притча в современном религиозном дискурсе / Ирина В. Бугаева // Стил. – 7 (2008), 69–79. | Summary

710. БУГАЕВА, Ирина

Стилистические особенности словообразования : сложные слова в речи православных верующих / Ирина В. Бугаева // Стил. – 8 (2009), 53–63. | Summary

711. ВУКОВИЋ, Ненад

Семантика игре и ријечи у *ири њрсџена* у дурмиторском крају / Ненад Вуковић // Бошковићеви дани. – 261–267. | Summary

712. ВУКОВИЋ, Ненад

Семантика игре *уметња* / Ненад Вуковић // Гланик ЦАНУ. – 26 (2008), 67–73. | Summary

713. ВУЛИЋ, Сања

Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj / Sanja Vulić. – Subotica : Hrvatska riječ : Matica hrvatska, Ogranak, 2009. – 333. – (Sveučilišna knjiga ; 1)

714. ГЛУШИЦА, Рајка

Језичка политика у Црној Гори / Рајка Глушица // Рijeч. – 1 (2009), 15–31. | Summary

715. ДАВИТКОВ, Ивана

Две књиге о бугаристичким и славистичким темама : Българските „острови“ на Балканите / с/с. Петја Асенова, Искра Ликоманова, Ђовка Тишева, Марина Дџонова. – София : Фигура, 2007. – 267; В търсене на смисъла и инварианта : сборник в чест на 80-годишнината на проф. Дуна С. Станишева. – София : Университет „Св. Климент Охридски“, 2008. / Ивана Давитков // CJ. – 14 (2009), 727–743. | Приказ

716. ДОШЉАК, Драшко

Onomastikon Crne Gore u onomatološkim priložima / Draško Došljak // Riječ. – 1 (2009), 31–43. | Summary

717. ЋЕВРИЗ-НИШИЋ, Вера

Разликовне црте између српског, хрватског и бошњачког стандарднојезичког израза у БиХ / Вера Ћевриз-Нишић // Савремена проучавања... – 373–383. | Summary

– ЋУКАНОВИЋ, Маја

Referencijalnost neodređenih zamjenica u srpskom i slovenačkom jeziku | Уп. 530

– ЋУКАНОВИЋ, Маја

Uпоредна semantička analiza zamjeničkih reči u slovenačkom i srpskom jeziku | Уп. 531

718. ЗУБОВ, Николај

Јужнословенски митолошки трагови у једној старој источнословенској поуци / Николај Зубов // НССУВД. – 38, 1 (2009), 237–242. | Резюме

719. ЈЕЗИЧКА ситуација у Црној Гори – норма и стандардизација : радови са међународног научног скупа, Подгорица, 24. и 25. мај 2007. године / ур. Бранислав Остојић. – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 2008. – 423 стр. – (Научни скупови ; 87. Одјељење умјетности ; 29)

720. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг

Начини адаптирања позајмљеница и сродне појаве у говору Паштровића / Миодраг Јовановић // Бошковићеви дани. – 209–233. | Summary

721. КАНКАРАШ, Босилка

Priručnik za crnogorski jezik / Bosiljka Kankaraš. – Cetinje : Crnogorski kulturni forum, 2008. – 142.

-- КАРЛИЋ, Вирна

Kontrastivna analiza aktuelnih pravopisa Matice hrvatske i Matice srpske | Уп. 538

-- КРСТАНОВА, Вања

Савремено стање бугарског и српског система личних имена | Уп. 544

ЛЕГУРСКА, Палмира

Контрастивно-типолошко карактерисање полисемије кроз варирање матрице : на грађи бугарског, руског и српског језика | Уп. 550

722. ЛОМА, Александар

Крајевно именовљве на словенском zahodu / Pavle Merku. – Ljubljana : Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2006. – 215. – (Linguistica et philologica ; 15) / Александар Лома // ОП. – 19/20 (2009), 763–764. | Приказ

723. ЛОМА, Александар

Merkujev zbornik / ur. S. Torkar, M. Furlan, J. Keber, A. Šivic-Dular. – Ljubljana : Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2007. – 509. / Александар Лома // ОП. – 19/20 (2009), 765–767. | Приказ

724. МАТИЋ, Даниела

Osobe s invaliditetom u jeziku tiska / Daniela Matić, Nataša Stojan // ППЈ. – 40 (2009), 79–96. | Summary

– МИХАЈЛОВ, Мирослав

Фонема *ɛ* в източните родопски говори и в сръбския език | Уп. 559

– МЛАДЕНОВА, Дарина

Появление и распространение помидоров и баклажанов на Балканском полуострове и проблема категоризации | Уп. 104

– МЛАДЕНОВА, Олга

О версии „Слова преподобного отца нашего Агапия“ в новоболгарском Берлинском дамаскине | Уп. 105

– НЕВЕКЛОВСКИ, Герхард

Цивилизациона лексика у српском и хрватском језику у XIX веку : на примеру неких економских и банкарских термина | Уп. 1540

– НЕДКОВА, Емилија

Съпоставителен лингвокултурологичен анализ на фразеологизми с компоненти на звания на цветове в български, сръбски и руски език | Уп. 107

725. НЕНЕЗИЋ, Соња

О творбено-семантичкој структури именичких пејоратива у црногорским говорима / Соња Ненезић // Бошковићеви дани. – 379–393. | Summary

726. НЕХРИНГ, Герд-Дитер

Аспекти језичко-културних особина западнојужнословенских подручја / G.-Dieter Nehring // НССУВД. – 37, 1 (2008), 265–274. | Resümee

727. НИЦОЛОВА, Руселина

Проблематика на сложните изречения с комплементи в българския език / Руселина Ницолова // ЈФ. – 64 (2008), 261–272. | Summary

728. ОКУКА, Милош

Језик у Црној Гори : слике без тона / Милош Окука // СЈ. – 13 (2008), 607–630.

729. ОСТОЈИЋ, Бранислав

Вуков рјечник и почеци црногорске лексикографије / Бранислав Остојић // Бошковићеви дани. – 7–21. | Summary

730. ОСТОЈИЋ, Бранислав

Два Петра Петровића и Вукова језичка реформа / Бранислав Остојић // Просвјетни рад : свечани број. – (15. јануар 2009), 15–16.

731. ОСТОЈИЋ, Бранислав

Модели и начини именувања вода у Дробњаку / Бранислав Остојић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 41–49. | Summary

732. ОСТОЈИЋ, Бранислав

О неким типовима фразеолошких конструкција у језерско-шаранском говору / Бранислав Остојић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 37–45. | Summary

733. ПЕРОВИЋ, Славица

Jezik u akciji / Slavica Perović. – Podgorica : CID ; Institut za strane jezike, 2009. – 352.

– ПИПЕР, Предраг

Imenska grupa u slovenačkom jeziku u poređenju sa srpskim | Уп. 565

– ПИПЕР, Предраг

О природи граматичких разлика између српског и хрватског језика | Уп. 900

– ПЛАС, Питер

Кратки апотропејски текстови с *вуком* у западно-јужнословенској народној традицији : поезика и прагматика | Уп. 117

– РАДИЋ, Првослав

Српско-македонске лингвистичке теме у „Енциклопедији српског народа” | Уп. 567

734. РАДУЛОВИЋ, Зорица

Povodom jednog pitanja : ima li što na crnogorskom jeziku? / Zorica Radulović // Riječ. – 1 (2009), 9–15. | Summary

– РИСТИЋ, Данијела

Glagolske složenice sa prefiksom *pri-* u jeziku Čeda Vukovića | Уп. 905

735. РОТКОВИЋ, Радослав

Jezikoslovne studije / Radoslav Rotković. – Cetinje : Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje „Vojislav P. Nikčević“, 2009. – 348.

– СААВЕДРА, Димка

Пасивне конструкције у српском и бугарском језику | Уп. 570

– СЕДАКОВА, Ирина

Страдания св. Недели в народных балладах болгар и македонцев : этнолингвистика и фольклорная поэтика | Уп. 134

736. СЕКУЛИЋ, Владимир

Поглед изблиза / Владимир Секулић. – Подгорица : Институт за стране језике, 2009. – 146.

– СИЛАШКИ, Надежда

Economic Terminology in Serbian and Croatian : a Comparative Analysis of Anglicisms | Уп. 572

737. ТАНТУРОВСКА, Лидија

Лексемата *закон* и нејзината употреба во македонскиот јазик / Лидија Тантуровска // Стил. – 7 (2008), 363–370. | Summary

– ТОШОВИЋ, Бранко

Srpsko-hrvatsko-bošnjačke korelacije | Уп. 791

738. ФРИДМАН, Виктор

On the Origin of Final *-e* in the Plural of the Verbal *l*-form in Macedonian : Possible Contact Influences / Victor A. Friedman // ЈФ. – 64 (2008), 531–534. | Резиме

739. ХОРАК, Емил

Slovník prekladateľov s bibliografiou prekladov z macedónčiny, srbčiny, chorvátčiny a slovinčiny / J. Jankovič. – Bratislava : VEDA, 2005. – 277. / Emil Horák // Славистика. – 12 (2008), 416–417. | Приказ

740. ХРЊИЦА, Јасмина

Bosanski jezik sa elementima nacionalne kulture : skripta / Jasmina Hrnjica. – Tutin, 2008. – 173.

741. ЦРНОГОРАЦ, Сања

Jezički varijeteti i nacionalni identiteti : Prilozi proučavanja standardnih jezika utemeljenih na štokavštini / ur. Lada Badurina, Ivo Pranjković, Josip Silić. – Zagreb : Disput, 2009. / Sanja Crnogorac // Riječ. – 1 (2009), 203–213. | Приказ

742. ЧИРГИЋ, Аднан

Rječnik njeguškog govora / Adnan Čirgić. – Cetinje ; Podgorica : Matica crnogorska, 2009. – 263.

V. Старословенски језик и његове редакције

– АКИМОВА, Елвира

Культурологически аспект изученија старославјанског језика | Уп. 36

743. АЛЕКСЕЈЕВА, Елена

Состав графем древнерусских агиографических текстов / Елена Л. Алексеева // Стандардизација старословенског... – 39–48. | Summary

744. БАРАНОВ, Виктор

Опыт разработки, создания и использования кирилловского алфавита для полнотекстовых баз данных и интернет изданий древнерусских рукописей XI–XIV веков / Виктор А. Баранов, Виталий А. Романенко // Стандардизација старословенског... – 49–62. | Summary

– БАУК, Снежана

Историја развитка значења прасловенског глагола *zbrěti : његови творбени и семантички континуанти у старословенском и српском језику | Уп. 589

745. БОГДАНОВА, Сабка

Наблюдения языком нескольких общих фрагментов в сборнике 1073 г. и „Ландектах“ Никона Черногорца / С. С. Богданова // Изучавање словенских језика... – 36–41.

746. ГРБИЋ, Душица

Циљ и проблеми машинске обраде старих ћирилских текстова / Душица Грбић // Стандардизација старословенског... – 63–67. | Summary

747. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

О старословенском ћириличком писму у светлу издавања текстова / Јасмина Грковић-Мејцор // Стандардизација старословенског... – 69–76. | Summary

748. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

Превод грчког *τάχυ, τάχως* у старословенским јеванђељима / Јасмина Грковић-Мејцор // ЗБМСКС. – 10 (2008), 187–193. | Summary

749. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

О семантици старословенских придева *добрь* и *блаиь* / Јасмина Грковић-Мејцор // ЈФ. – 64 (2008), 51–60. | Summary

750. ЈАНКОСКА, Стана

Дигитализација во НУБ (Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ – Скопје) : искуства, состојба и идни планови / Стана Јанкоска // Стандардизација старословенског... – 77–84. | Summary

751. ЈОВАНОВИЋ, Томислав

Досадашња пракса у издавању старих српских споменика / Томислав Јовановић // Стандардизација старословенског... – 85–93. | Summary

752. КЛЕМИНСОН, Ралф

Unicode for Slavists / Ralph Cleminson // Стандардизација старословенског... – 95–105. | Резюме

753. КОСТИЋ, Зоран

Образложење предлога за стандардизацију старословенског ћирилског писма и његовог регистровања у Уникоду / Зоран Костић // Стандардизација старословенског... – 1–13. | Резюме, Summary

754. ЛАЗОВ, Румјан

Варијанти представленија старославјанских текстова в Репертуаре древноболгарској литератури / Румјан Лазов, Анисава Милтенова // Стандардизација старословенског... – 107–119. | Summary

755. МИКЛАС, Хајнц

Проблеми стандардизацији старославјанских писмених систем / Хајнц Миклас // Стандардизација старословенског... – 121–127. | Zusammenfassung

756. НИКОЛИЋ, Светозар

Старословенски језик : правопис, гласови, облици, примери са речником / Светозар Николић. – 2. изд. – Београд : Бард-фин ; Бања Лука : Романов, 2008. – 304. – (Библиотека Знакови ; 2)

757. ПИПЕР, Предраг

Када је први пут служена литургија на словенском језику? / Предраг Пипер // ЗбМСС. – 76 (2009), 7–20. | Резюме

758. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Електронско претраживање старосрпског језичког корпуса у светлу стандардизације старословенске ћирилице / Слободан Павловић // Стандардизација старословенског... – 135–145. | Summary

759. ПРЕГЛЕД карактера за регистровање у Уникоду / саст. Зоран Костић, Виктор Савић // Стандардизација старословенског... – 19–38. | Резюме, Summary

760. САВИЋ, Виктор

Садржај старе ћирилице и њено преношење у штампарски и електронски слог / Виктор Савић // Стандардизација старословенског... – 147–178. | Summary

761. СТАНДАРД старословенског ћирилског писма // Стандардизација старословенског... – 225–243.

762. СТАНДАРД старословенског ћириличног писма : коначни предлог / Хајнц Миклас, Виктор А. Баранов, Зоран Костић, Виктор Савић. – Света Гора Атонска : Манастир Хиландар, 2008. – 24.

763. СТАНДАРДИЗАЦИЈА старословенског ћириличног писма и његова регистрација у Уникоду : зборник радова са међународног научног скупа одржаног од 15. до 17. октобра 2007. године, Београд / ур. Гордана Јовановић и др. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2009. – 243. – (Научни скупови 125. Одељење језика и књижевности 20)

764. СУБОТИЋ, Гојко

Написи у зидно сликарству / Гојко Суботић // Стандардизација старословенског... – 179–185. | Summary

765. ТОМИЋ, Бранислав

Програм за обраду старословенских ћирилских рукописа / Бранислав Томић // Стандардизација старословенског... – 191–196. | Summary

766. ТОМОВИЋ, Гордана

Нормирање транскрипције и транслитерације старосрпских натписа / Гордана Томовић // Стандардизација старословенског... – 197–207. | Summary

767. ЧИГОЈА, Бранкица

Једна кратка напомена о српској рукописној ћирилици : прилог палеографији / Бранкица Чигоја // Стандардизација старословенског... – 209–216. | Zusammenfassung

768. ШОКИЦА-ШУВАКОВИЋ, Новка

Искусва Библиотеке Матице српске у компјутеризацији каталогизације старих ћирилских књига / Новка Шокица-Шуваковић // Стандардизација старословенског... – 217–223. | Summary

VI. Савремени српски језик**а) Опште****769. ВУЧО, Јулијана**

Srpski među ostalim jezicima / Julijana Vučo // Српски језик у (кон)тексту. – 45–54. | Summary

770. ЗБОРНИК Института за српски језик САНУ : посвећено др Драгу Ћупићу поводом 75-годишњице живота. 1 / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 665. | Уп. 786, 1945, 1972

– ЕТНОЛИНГВИСТИЧКА проучавања српског и других словенских језика : у част академика Светлане Толстој | Уп. 73, 780

771. ИВИЋ, Милка

Стари и нови списи : огледи о језику и уму / Милорад Радовановић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2007. – 249. – (Библиотека Theoria ; 70) / Милка Ивић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 249–250. | Приказ | Уп. 32

772. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Крупни проблеми на научној маргини : Лингвомаргиналије / Божо Ћорић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2009. – 206. – (Библиотека Књижевност и језик 32) / Јелена Јовановић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 381–386. | Приказ | Уп. 792

773. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

О ситним србистичким крупницама : Против неистина о српском језику / Милош Ковачевић. – Пале : Просвјета, 2005. – 178. / Јелена Јовановић // СЈ. – 14 (2009), 723–726. | Приказ

774. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг

На србистичким путевима : Србистичке теме / Милош Ковачевић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2007. – 232. / Миодраг Јовановић // СЈ. – 13 (2008), 648–656. | Приказ

775. КРСТЕВ, Цветана

Processing of Serbian : Automata, Texts and Electronic Dictionaries / Cvetana Krstev. – Belgrade : Faculty of Philology of the University, 2008. – 228.

776. ЛОПИЧИЋ, Весна

„Мали речник носталгије“ : српски језик и очување културног идентитета / Весна Лопичић // Српски језик у употреби. – 417–426. | Summary

777. МАРЈАНОВИЋ, Катарина

Когнитивнолингвистичка проучавања српског језика : примљено на скупу Одељења језика и књижевности од 21. марта 2006. године на основу реферата академика Милке Ивић и дописног члана Предрага Пипера / уредник Предраг Пипер. – Београд : САНУ, 2006. – 400. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; 1) / Катарина Марјановић // ЗБМСС. – 75 (2009), 273–280. | Приказ

778. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Српски језик данас / Радмило Маројевић. – 2. допуњено изд. – Београд : Бард-фин ; Бања Лука : Романов, 2008. – 218. – (Библиотека Србика ; 1)

779. НАСТАНОВИЋ, Драгана

Српски језик у огледалу друштвеног контекста : Српски језик и друштвена кретања / ур. Радоје Симић. – Крагујевац : Скупштина града : Универзитет, Филолошко-уметнички факултет : Кораци, 2007. – 375. / Драгана Настановић // СЈ. – 13 (2008), 713–718. | Приказ

780. НИКОЛИЋ, Марина

Етнолингвистичка проучавања српског и других словенских језика : у част академика Светлане Толстој / ур. Предраг Пипер, Љубинко Раденковић. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2008. – 439. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; 3) / Марина Николић // ЗБМСС. – 76 (2009), 137–138. | Приказ | Уп. 73

781. ПИПЕР, Предраг*

Српски језик и српско писмо у Црној Гори у светлу језичког законодавства / Предраг Пипер // ЛМС. – 183, 480, 6 (дец. 2007), 1022–1034.

782. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Корпус српског језика у контексту језичких раздвајања / Милица Радовић-Тешић // Српски језик у употреби. – 11–17. | Summary

783. САВРЕМЕНА проучавања језика и књижевности : зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић и др. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2009. – 590.

784. СЕМАНТИЧКА проучавања српског језика / ур. Милорад Радовановић, Предраг Пипер. – Београд : САНУ, Одељење језика и књижевности, 2008. – 338. – (Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија ; 2)

785. СИМИЋ, Радоје

Савремено стање и задаци србистике / Радоје Симић // Српски језик у (кон)тексту. – 11–18. | Summary

786. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Зборник Института за српски језик САНУ : посвећено др Драгу Ђупићу поводом 75-годишњице живота. 1 / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 665. / Марина Спасојевић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 81–85. | Приказ | Уп. 770, 1945, 1972

787. СРПСКИ језик у (кон)тексту. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет : Скупштина града, 2008. – 475. – (Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 26. и 27. октобра 2007. ; 1) | Уп. 1925

788. СРПСКИ језик у употреби. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет : Скупштина града, 2009. – 477. – (Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 31. октобра и 1. новембра 2008. ; 1)

789. СТОЈАНОВИЋ, Андреј

Српско питање и србистика : зборник радова / приредили Петар Милосављевић, Момчило Суботић. – Бачка Паланка : Логос, 2007–2008. – 3 књ. / Андреј Стојановић // Стил. – 7 (2008), 381–382. | Приказ

790. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Српски језик у Црној Гори у времену *сѝварања монѝненѝрисѝнке* / Јелица Стојановић // СЈ. – 13 (2008), 631–639.

791. ТОШОВИЋ, Бранко

Srpsko-hrvatsko-bošnjačke korelacije / Branko Tošović // Славистика. – 12 (2008), 219–228. | Резюме

792. ЋОРИЋ, Божо

Лингвомаргиналије / Божо Ћорић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2009. – 206. – (Библиотека Књижевност и језик 32) | Уп. 772

б) Фонетика, фонологија, прозодија

– АЉДАНОВИЋ, Милан

Прозодијске одлике придевских видских парова у говору Новог Сада | Уп. 1343

– БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Послеакценатска дужина у говору Новог Сада | Уп. 1344

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Африкатизација у призренско-тимочким говорима | Уп. 1347

– БОЈОВИЋ, Драга

О сугласнику *x* у говору Потарја | Уп. 1360

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Напомене о консонантском систему говора Батовца (код Пожаревца) | Уп. 1364

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Преношење акцената на проклитику у говору Новог Сада | Уп. 1369

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Прозодијске особине говора села Рудне (Румунија) | Уп. 1370

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

The Speech of Novi Sad Volume 1 : Phonetic Characteristics | Уп. 1372

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Финалне вокалске групе *-ao*, *-eo*, *-yo* у говору Новог Сада | Уп. 1375

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Фонема *x* у говору Новог Сада | Уп. 1376

- БОШЊАКОВИЋ, Жарко
Фонетске варијације у говору избеглица у Новом Саду | Уп. 1377
- БОШЊАКОВИЋ, Жарко
Фонетске особине говора источне Шумадије | Уп. 1378
- БУКУМИРИЋ, Милета
Акцент прилога у говорима северне Метохије | Уп. 1381
- ГОВОР Новог Сада. Св. 1, Фонетске особине | Уп. 1388
- 793. ГУДУРИЋ, Снежана**
Артикулационо-акустичка природа назалних сонаната у српском језику / Снежана Гудурић, Драгољуб Петровић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 89–109. | Résumé
- ГУДУРИЋ, Снежана
La base articulatoire et le crible phonologique : le cas de sujets serbophones | Уп. 251
- ГУДУРИЋ, Снежана
Прилог проучавању говора Новог Сада : струјни сугласници *ж* и *ш* | Уп. 1390
- 794. ГУДУРИЋ, Снежана**
Прилог проучавању фонетске природе гласова српског језика : струјни сугласници / Снежана Гудурић, Драгољуб Петровић // ЈФ. – 64 (2008), 73–108. | Résumé
- 795. ДЕШИЋ, Милорад**
Акцент у једнотомним описним рјечницима српског језика / Милорад Дешић // СЈ. – 13 (2008), 113–120. | Summary
- 796. ДЕШИЋ, Милорад**
Лексичко и граматичко значење и српски акцент / Милорад Дешић // ЗМСС. – 73 (2008), 107–113. | Резюме
- ДРАГИН, Гордана
Дистрибуција послеакцентских дужина у језику медија | Уп. 1391
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан
Акценти ријечи у говору Срба Лапачког поља | Уп. 1392
- ДРАГИЧЕВИЋ, Милан
О акцентима глаголских облика у говору Срба Лапачког поља | Уп. 1394
- ЈАШОВИЋ, Голуб
Фонетске и морфолошке особине микропонима и ојконима забележених у Горњој Топлици и Косаници | Уп. 1408
- ЈОВАНОВИЋ, Миодраг
Посљедице додира и преплитања различитих акцентских система у црногорским говорима | Уп. 1410
- ЈОВАНОВИЋ, Миодраг
Прераде прозодичких система појединих црногорских говора као резултат додира новоштокавске и старијих акцентуација | Уп. 1411
- 797. ЈОКАНОВИЋ-МИХАЈЛОВ, Јелица**
Акцентско обликовање именица субјективне оцене / Јелица Јокановић-Михајлов // Бошковићеви дани. – 153–161. | Резюме

798. ЈОКАНОВИЋ-МИХАЈЛОВ, Јелица

Промене акцента радног глагологског придева / Јелица Јокановић-Михајлов // НССУВД. – 38, 1 (2009), 43–49. | Резюме

799. ЈОКАНОВИЋ-МИХАЈЛОВ, Јелица

Речи са два акцента у савременом српском језику / Јелица Јокановић-Михајлов // НССУВД. – 37, 1 (2008), 35–41. | Резюме

– КОЗОМАРА, Драгомир

Акценатске особине говора Чечаве | Уп. 1416

800. ЛОНЧАР, Александра

Прозодијска норма и језик медија / Александра Лончар, Маја Вукић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 207–214. | Резюме

– МАРКОВИЋ, Јордана

Прозодијски систем(и) призренско-тимочких говора | Уп. 1423

– МАРКОВИЋ, Маја

Квантитет дугих постгоничних вокала у говору Новог Сада | Уп. 1425

– МАРКОВИЋ, Маја

Квантитет наглашених вокала у говору Новог Сада | Уп. 1426

801. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Учење о побочним акцентима и Вакернагелов закон о распореду енклитика / Радмило Маројевић // ЗБМСС. – 73 (2008), 267–281. | Резюме

802. МИЛОВАНОВИЋ, Момирка

Тајанствене дубине гласова : сага о гласовима : студије, огледи / Момирка Миловановић. – Ниш : Зограф, 2009. – 517.

– МИХАЈЛОВ, Мирослав

Фонема *ѐ* в источните родопски говори и в сръбския език | Уп. 559

– ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

Неоакут на северном подножју Рудника | Уп. 1447

803. РАКИЋ, Станимир

О дистрибуцији других акцената у српском језику / Станимир Ракић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 339–350. | Summary

804. РАКИЋ, Станимир

О месту узлазних акцената : пример мономорфних именица / Станимир Ракић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 75–86. | Резюме

– РАМИЋ, Никола

Акценат именичких замјеница у говору Богдаша | Уп. 1459

– РЕМЕТИЋ, Слободан

Прозодијске одлике босанскохерцеговачких говора | Уп. 1465

– САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана

Фонолошки опис говора села Гулијана | Уп. 1439, 1444, 1468

805. СИМИЋ, Радоје

О акценту императивних сложеница / Радоје Симић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 465–478. | Zusammenfassung

- СИМИЋ, Радоје
Творбена структура и акценат сложених речи са општим глаголским делом | Уп. 918
- СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана
Акцентски систем говора села Каленовац | Уп. 1469
- СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан
Акцент именица у језику водитеља-спикера новосадских телевизијских станица | Уп. 1472
- СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан
Експериментално-фонетско испитивање краткоузлазног акцента у новосадском говору : тонска компонента | Уп. 1473
- СТОКИН, Маја
Прозодијске особине морфолошких категорија у говору старог Новог Сада | Уп. 1476
- СУБОТИЋ, Љиљана
Из фонолошке проблематике стандардног српског језика : гласовне алтернације | Уп. 1332
- ЧАРКИЋ, Милосав
Акцент и рима у поезији српских модерниста | Уп. 1250
- ШТРБАЦ, Гордана
Икавизми шумадијско-војвођанског типа у говору Новог Сада | Уп. 1487

в) Графија и правопис

806. БРБОРИЋ, Вељко

О комбинованим и удвојеним интерпункцијским знацима и терминима помоћу којих се означавају / Вељко Брборић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 91–101. | Summary

– БРБОРИЋ, Вељко

О правопису у Босни и Херцеговини на прелазу из XIX у XX век | Уп. 1380

807. БРБОРИЋ, Вељко

Скраћенице у правописним речницима српског језика / Вељко Брборић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 327–337. | Summary

808. БРБОРИЋ, Вељко

Српски правопис у двадесетом веку / Вељко Брборић // 36МСС. – 73 (2008), 43–55. | Summary

– ДРАЖИЋ, Јасмина

Правописне недоумице : правопис српског језика | Уп. 1270

– КАРЛИЋ, Вирна

Kontrastivna analiza aktuelnih pravopisa Matice hrvatske i Matice srpske | Уп. 538

– КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Графијско-ортографска обележја сакралног функционалностилског комплекса у српском и руском језику : из социolingвистичке и нормативистичке перспективе | Уп. 86

– ЉУБЕНОВИЋ, Крста

Како се пише : правописни речник : са стручном терминологијом | Уп. 1621

809. НЕДИЋ, Љубомир

О језику и правопису / Љубомир Недић. – Београд : Алма, 2008. – 96. – (Библиотека Наслеђе ; 7)

810. ПЕТРОВИЋ, Милена

Српски правопис / Милена Петровић. – Пожега : Епоха, 2008. – 184.

– ПЕШИКАН, Митар

Правопис српског језика | Уп. 1317, 1318, 1319

811. СИМИЋ, Радоје

Термин и правописна норма / Радоје Симић // Бошковићеви дани. – 161–171.

812. СТАНИШИЋ, Вања

Писмо као *визуелни говор* и проблем његовог дефинисања / Вања Станишић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 81–90. | Резюме

813. УЉАРЕВИЋ, Бранислав

Правопис српског језика : приручник / Бранислав Уљаревић. – Екавско изд. – Београд : Б. Уљаревић, 2009. – 144.

814. ШИПКА, Милан

Велико слово „из поштовања“ / Милан Шипка // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 5–17. | Summary

г) Граматика (морфологија, творба речи, синтакса)**815. АЈЏАНОВИЋ, Јелена**

Kondenzacija adverbijalnih značenja u književnom jeziku kod Srba u XIX veku / Jelena Ajđžanović. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2008. – 139. – (Biblioteka Teze)

816. АЈЏАНОВИЋ, Јелена

Лексичко-граматичка перифраза модалних глагола : синхроно-дијахрони план / Јелена Ајџановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 127–136. | Résumé

817. АЈЏАНОВИЋ, Милан

Корелативне предикације именица *nomina professionis* / Милан Ајџановић // ППЈ. – 39 (2008), 205–212. | Summary

818. АЈЏАНОВИЋ, Милан

О феномену уклањања глаголске видске опозиције у презентској парадигми / Милан Ајџановић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 115–121. | Summary

819. АЈЏАНОВИЋ, Милан

Функционално оптерећење суфикса за обележавање особа / Милан Ајџановић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2008. – 157. – (Библиотека Тезе) | Уп. 925

820. АЛАНОВИЋ, Миливој

Лексичко-синтаксичка средства пасивизације / Миливој Алановић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 123–133. | Zusammenfassung

821. АЛАНОВИЋ, Миливој

Објекат : формалносинтаксички обрасци идентификације и семантичка диференцијација / Миливој Алановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 137–151. | Zusammenfassung

822. АЛАНОВИЋ, Миливој

Синтаксички и комуникативни аспекти конверзије / Миливој Алановић // ЗМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 87–98. | Zusammenfassung

823. АНТОНИЋ, Ивана

О једном синтаксичко-семантичком моделу с локативом / Ивана Антонић // ЈФ. -- 64 (2008), 7–14. | Summary

824. АНТОНИЋ, Ивана

Синтакса и семантика предлога *око* / Ивана Антонић // Семантичка... – 161–179. | Summary

825. АНТОНИЋ, Ивана

Sintaksa padeža / Ivana Antonić // Lingvistika... – 145–181.

826. АРСЕНИЈЕВИЋ, Бобан

Неодређени придевски вид у одређеним окружењима / Бобан Арсенијевић, Бранимир Станковић // Српски језик у употреби. – 241–252. | Summary

827. АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Семантичко-синтаксичке карактеристике глагола *јесити* / Нада Арсенијевић // Зборник Института за српски језик... – 57–63. | Summary

828. АШИЋ, Тијана

Дектичка компонента у значењу глагола и аорист : случај глагола *ошћити* / Тијана Ашић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 113–126. | Summary

– АШИЋ, Тијана

Могу ли несвршене форме означавати свршеност? : случај српског несвршеног перфекта и француског имперфекта | Уп. 511

– АШИЋ, Тијана

О предлозима *испрег* и *прег* у српском језику | Уп. 957

829. БАБИЋ, Биљана

Семантика префикса до- (као првог) у глаголском префиксалу / Биљана Бабић // ППЈ. – 39 (2008), 275–315. | Summary

– БАБИЋ, Жељка

Контрастивна анализа реализације актуелног квалификатива у дјелу Дена Брауна „Да Винчијев код“ и његовом преводу на српски језик | Уп. 154

– БАБИЋ, Здравко

Имперсоналне реченице које изражавају склоност према физичком или психичком стању које је изражено глаголом : на материјалу руског, пољског и српског језика | Уп. 625

– БАБИЋ, Здравко

Неке специфичности категорије имперсоналности и имперсоналних реченица у руском, пољском и српском језику | Уп. 512

830. БАБИЋ, Миланка

Унутарреченична ексклазивност / Миланка Бабић // СЈ. -- 13 (2008), 189–201. | Summary

831. БАЈИЋ, Ружица

Сусрет старог и новог у савременом српском језику : о рекцији и значењу глагола *на-сћавајити/на-сћававајити/на-сћавајати* / Ружица Бајић, Мирјана Гочанин // Савремена проучавања... – 105–112. | Summary

832. БАРЈАМОВИЋ, Миљана

Безличне реченице и реченице са логичким (семантичким) субјектом : методичка апликација / Миљана Барјамовић // ППЈ. -- 39 (2008), 317–325. | Summary

833. БАШАНОВИЋ, Јелена

О семантичко-творбеној структури придјевских сложеница у језику Мирка Бањевевића / Јелена Башановић // Бошковићеви дани. – 393–405. | Summary

– БЕЛАКОВИЋ, Исидора

Партиципски пасив у књижевном језику код Срба у XIX веку | Уп. 1521

– БОЖОВИЋ, Маринко

Инфинитив, аорист и имперфекат у поибарским говорима | Уп. 1353

– БОЈОВИЋ, Драга

Из синтаксе говора Потарја | Уп. 1357

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Напомене о морфосинтаксичким особинама српског говора села Рудне у Румунији | Уп. 1365

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Падежи у функцији темпоралног детерминатора инклузивног типа у говору Смедеревског Подунавља | Уп. 1368

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Репартиција наставака у инструменталу јединице именица женског рода на нулту морфему у српским дијалектима | Уп. 1371

834. БУГАРСКИ, Ранко

Како се рађају суфикси : граматикализација у српском језику / Ранко Бугарски // НССУВД. – 37, 1 (2008), 5–10. | Summary

– БУКУМИРИЋ, Милета

Употреба претериталних времена у говорима северне Метохије | Уп. 1382

835. ВАСИЋ, Вера

Грамматика у дискурсу : каузална клауза као аподоза / Вера Васић // Семантичка... – 193–200. | Summary

836. ВЕЛИЧКОВА, Славка

Нека запажања поводом иновација код глаголског прилога садашњег у савременом српском књижевном језику / Славка Величкова // НССУВД. – 38, 1 (2009), 105–114. | Резюме

– ВИЛИЋ, Ивана

Télicité au niveau du syntagme verbal en français par rapport au serbe | Уп. 516

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Конструкције са фазним глаголима и девербативним именицама у руском и српском језику | Уп. 517

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтакса девербативних именица у руском у поређењу са српским | Уп. 518

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтакса именица *nomina agentis* у руском у поређењу са српским | Уп. 519

– ВИЋЕНТИЋ, Биљана

Синтаксички аргументи девербативних именица у руском у поређењу са српским | Уп. 520

-- ВЛАХОВИЋ, Љубица

Означавање релација једнакости у француском и српском језику | Уп. 521

837. ВОЈВОДИЋ, Дојчил

Корелативна радња у сложеним реченицама : на примерима употребе футура у српском и другим словенским језицима / Дојчил Војводић // Славистика. – 12 (2008), 358–370. | Резюме

-- ВОЈВОДИЋ, Дојчил

О зависнословеним реченицама са условљеном структуром : опште карактеристике, статус и класификација | Уп. 591

-- ВОЈВОДИЋ, Дојчил

О неморфологизованим средствима изражавања футуралне семантике у српском и другим словенским језицима | Уп. 592

-- ВОЈВОДИЋ, Дојчил

Об аспектуално-темпоралној (не)дифференцираности русског и српског глагола в синтаксически (не)обусловленных контекстах | Уп. 522

-- ВОНИШ, Арно

Сопоставительный анализ местоимений в русском, сербском и немецком языках | Уп. 523

838. ВУКИЋ, Маја

Прилог *икаг(а)* у стандардном српском језику и језику електронских медија / Маја Вукић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 69–77. | Summary

839. ВУКИЋ, Маја

Темпорални конкретизатори уз адверзативне везнике у српском језику / Маја Вукић // СЈ. – 14 (2009), 221–249. | Summary

840. ВУКОМАНОВИЋ, Славко

О именицама мушког рода на *-а* / Славко Вукомановић // Зборник Института за српски језик... – 149–158. | Резюме

-- ДЕШИЋ, Милорад

Лексичко и граматичко значење и српски акценат | Уп. 796

841. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Деривациона гнезда именица које означавају делове тела из угла лексичког богаћења / Рајна Драгићевић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 371–387. | Summary

842. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Творбени и семантички статус једног значења именице типа *ручица* / Рајна Драгићевић // СЈ. – 13 (2008), 203–213. | Summary

843. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Утицај полисемје на творбу речи / Рајна Драгићевић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 147–153.

844. ДРИНЧИЋ-ВУКСАНОВИЋ, Радојка

О формама учтивости у српском језику : Форме учтивости у српском језику / Бојана Милосављевић. -- Београд : Учитељски факултет, 2007. – 174. – (Едиција Монографије ; 10) / Радојка Дринчић-Вуксановић // СЈ. – 13 (2008), 679–684. | Приказ | Уп. 859

-- ЂОКИЋ, Данка

English Phrasal Verbs and Prefixation in Their Serbian Verbal Correspondents | Уп. 529

– ЂУКАНОВИЋ, Маја

Referencijalnost neodređenih zamenica u srpskom i slovenačkom jeziku | Уп. 530

845. ЂУРЂЕВ, Гордана

Ширење семантичких функција суфикса у српском језику : на примеру категорије *nomina agentis* / Гордана Ђурђевић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 381–391. | Резюме

– ЂУРИЋ, Радмила

Genitiv u engleskom i njegovi ekvivalenti u srpskom jeziku : generativni pristup | Уп. 532

846. ЂУРОВИЋ, Сања

О неким глаголима на *-аћи* са двојаким облицима презента у српском језику / Сања Ђуровић // Српски језик у употреби. – 227–239. | Summary

– ЖУГИЋ, Радмила

Генитивне предлошко-падежне синтагме узрочног значења с предлогом *из* у говору јабланичког краја | Уп. 1396

– ЖУГИЋ, Радмила

Еквиваленти темпоралног беспредлошког адвербијалног генитива у говору јабланичког краја : стање у осталим прирзренско-тимочким говорима и њихов утицај на косовско-ресавске говоре | Уп. 1397

– ЖУГИЋ, Радмила

Предлошко-падежне синтагме узрочног значења с генитивним предлозима *го*, *збој*, *зарад* и акузативним предлогом *за* у говору јабланичког краја | Уп. 1399

847. ЗВЕКИЋ-ДУШАНОВИЋ, Душанка

О српским конструкцијама са модалним значењем *унутрашњеј* *постипција* и њиховим мађарским еквивалентима / Душанка Звекић-Душановић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 189–204. | Summary

848. ЗЕНЧУК, Валентина

Варијантни синтаксички облици као предмет за сагледавање из угла нормативистике / Валентина Зенчук // Зборник Института за српски језик... – 189–194. | Summary

849. ИВАНОВИЋ, Милена

Средства изражавања фазног почетног значења у српском језику / Милена Ивановић // Савремена проучавања... – 35–46. | Резюме

– ИВАНОВИЋ, Милена

Функционисање конструктивних почетних глагола у ужем смислу у украјинском и српском језику | Уп. 534

– ИВАНОВИЋ, Милена

Функционисање конструктивних почетних глагола у ширем смислу у украјинском и српском језику | Уп. 535

850. ИВАНОВИЋ, Ненад

Прилози у служби других врста речи у српском језику : на материјалу из „Речника САНУ“ / Ненад Ивановић // Савремена проучавања... – 149–166. | Summary

851. ИВИЋ, Милка

Нови приступи прилошкој детерминацији глаголског предиката / Милка Ивић // Семантичка... – 45–48. | Summary

852. ИВИЋ, Милка

О неким српским именицама које се употребљавају као специфични квантификатори / Милка Ивић // ЈФ. – 65 (2009), 61–64. | Summary

853. ИВИЋ, Милка

О овремењености номиналних израза у стандардном српском језику / Милка Ивић // 36МСС. – 75 (2009), 7–9. | Summary

854. ЈАКОБСЕН, Пер

Struktura sloga / Per Jakobsen // ЈФ. – 64 (2008), 135–141. | Summary

855. ЈАЊУШЕВИЋ, Ана

Императивне партикуле као интензификатори и кондензатори императивности / Ана Јањушевић // Бошковићеви дани. – 415–435. | Резюме

856. ЈАЊУШЕВИЋ, Ана

Инклузивни императив у српском језику / Ана Јањушевић // СЈ. -- 14 (2009), 361–374.

857. ЈАЊУШЕВИЋ, Ана

О пресупозицијског карактеру интензификатора / Ана Јањушевић // Српски језик у употреби. – 253–268. | Резюме

– ЈАШОВИЋ, Голуб

Фонетске и морфолошке особине микропонима и ојконима забележених у Горњој Топлици и Косаници | Уп. 1408

858. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Ново о творби именица у српском језику : Творба именица у српском језику : одабране теме / Божо Ћорић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 256. – (Библиотека Књижевност и језик ; 24) / Владан Јовановић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 105–109. | Приказ | Уп. 903, 940, 953

859. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Форме учтивости у српском језику / Бојана Милосављевић. – Београд : Учитељски факултет, 2007. – 174. – (Едиција Монографије ; 10) / Vladan Jovanović // Philologia. -- 6 (2008), 199–201. | Приказ | Уп. 844

860. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Лингвистички аспекти проучавања творбених модела код изведених именица са суфиксом *-иштие* / Јелена Јовановић // СЈ. – 13 (2008), 215–260. | Summary

861. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Нека запажања о презенту : са становишта система и дистрибуције његових облика / Јелена Јовановић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 129–160. | Summary

862. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

О бројевима *два*, *оба*, *три* и *четири* у српском језику / Јелена Јовановић, Михаило Шћепановић // СЈ. – 14 (2009), 275–305. | Summary

863. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

О прилошким реченицама и о синтаксичком статусу *проширења* / Јелена Јовановић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 35–45. | Zusammenfassung

– ЈУРИШИЋ, Марина

Друго лице множине аориста у говору Горње Пчиње | Уп. 1415

864. КИШ, Наташа

О степену аналитизма декомпонованих предиката у правном стилу / Наташа Киш, Јелена Ковачевић // ППЈ. – 39 (2008), 233–243. | Summary

865. КИШ, Наташа

Реакција страних речи у српском језику / Наташа Киш // НССУВД. -- 37, 1 (2008), 241–253. | Summary

866. КЛИКОВАЦ, Душка

О презенту несвршених глагола за означавање будућих ситуација / Душка Кликовац // НССУВД. – 38, 1 (2009), 57–71. | Summary

– КЛИКОВАЦ, Душка

О семантици текстуалних конектора у српском језику који се састоје од предлога месних значења и поименичене заменице *īaj* (*īoreg īoīa, uz īo, nasuyroy īome, īovrx īoīa, īri īome, īrema īome, īza īoīa, na īo*) | Уп. 1018

867. КЛИКОВАЦ, Душка

О стилским, идеолошким и утилитарним аспектима номинализације у српском језику / Душка Кликовац // ЈФ. – 64 (2008), 177–188. | Summary

– КОВАЧЕВИЋ, Борко

Глаголске именице на *-ње* у српском језику и герунд у енглеском | Уп. 539

– КОВАЧЕВИЋ, Борко

Глаголске именице у удбеницима и приручницима за српски језик | Уп. 1288

868. КОВАЧЕВИЋ, Борко

О класификацији глаголских именица у савременом српском језику / Борко Ковачевић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 229–240. | Summary

869. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Глаголске алолексе као модалне ријечи / Милош Ковачевић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 73–86. | Summary

870. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Експресивне синтагме са суперлативним значењем / Милош Ковачевић // Зборник Института за српски језик... – 243–259. | Summary

871. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Значај интензификатора за концесивну интерпретацију зависних реченица / Милош Ковачевић // Српски језик у (кон)тексту. – 65–83. | Summary

872. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Конкурентност двају футура и перфективног презента у савременом српском језику / Милош Ковачевић // ЗМСС. – 73 (2008), 195–211. | Summary

873. КОВАЧЕВИЋ, Милош

О деиктичкој употреби имперфекта / Милош Ковачевић // СЈ. – 13 (2008), 149–161. | Summary

874. КОВАЧЕВИЋ, Милош

О декомпоновању показних заменица / Милош Ковачевић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 185–193. | Резюме

875. КОВАЧЕВИЋ, Милош

О конструкцијама деиктичке цитатности – или : о недословном управном говору у савременом српском језику / Милош Ковачевић // Српски језик у употреби. – 161–173. | Summary

876. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Огледи из српске синтаксе / Милош Ковачевић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2009. – 208. – (Библиотека Књижевност и језик ; 31) | Уп. 916

877. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Сложене реченице с везницима на почетку и зависне и главне клаузе / Милош Ковачевић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 61–74. | Summary

878. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Употреба футура II у простој реченици / Милош Ковачевић // СЈ. – 14 (2009), 65–76. | Summary

– КОПРИВИЦА, Верица

Именице са суфиксом *-ица* у атрибутој функцији и њихови чешки еквиваленти | Уп. 540

– КРСТИЋ, Маја

Властите именице као творбена основа у руском и српском језику : презимена руских писаца XIX и XX века као творбена основа | Уп. 655

– КРСТИЋ, Ненад

Неке напомене о објекту у француском и српском језику | Уп. 1719

– КРСТИЋ, Ненад

Francuski i srpski u kontaktu : struktura proste rečenice i prevođenje | Уп. 546

– КУКОЉ, Ана

Систем падежа са значењем адвербијалне квалификативности у „Мемоарима“ Проте Матије Ненадовића | Уп. 1189

– ЛОМПАР, Весна

Заступљеност и статус узвика у сербокроатистичким граматицама | Уп. 1290

– МАКИШОВА, Ана

Pogled na imeničke složenice kroz prizmu dva jezika | Уп. 551

– МАРИНКОВИЋ, Јаворка

Диференцијална грамика : српски језик и призренско-тимочки говорни простор : лингво-методички аспекти | Уп. 1420

– МАРИЋ, Ана

Razlika u rodu imenica u slovačkom i srpskom jeziku kao potencijalni faktor greške u komunikaciji | Уп. 552

– МАРИЋ, Ана

Slovesné predpony v slovenčine a srbčine | Уп. 553

– МАРИЋ, Биљана

Именица и глагол у синтаксичкој деривацији : десупстантивни глаголи у руском у поређењу са српским језиком | Уп. 554

– МАРЈАНОВИЋ, Даница

Прилог као врста речи : на материјалу немачког и српског језика | Уп. 1724

879. МАРЈАНОВИЋ, Слободан

О творби именица префиксом *go-* / Слободан Марјановић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 229–233. | Резюме

880. МАРКОВИЋ, Наташа

Народна медицинска терминологија : творбени аспект / Наташа Марковић // Савремена проучавања... – 193–204. | Summary

881. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Маца, именице тог типа, њихове творбене базе и паралелна образовања : етимолошке забиљешке / Радмило Маројевић // СЈ. – 13 (2008), 85–101. | Резюме

882. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Српски језик : иновације у творби, новине у дериватолошком опису / Радмило Маројевић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 15–26. | Резюме

883. МАСЛОВА, Алина

Семантичко-прагматичке особине индиректног изражавања имперфектности / Алина Ј. Маслова // Семантичка... – 257–265. | Резюме

884. МАТИЈАШЕВИЋ, Јелка

Циркумфикс као творбени формант / Јелка Матијашевић // Славистика. – 13 (2009), 316–326. | Резюме

885. МИЛЕТИЋ, Соња

Direkcion i adverbijali u modalnim iskazima bez glagolskih dopuna / Sonja Miletić // Савремена проучавања... – 85–93. | Summary

-- МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Igre značenja i kontrasti konteksta | Уп. 556

886. МИЛОЈЕВИЋ, Милица

О придевима са префиксом *не-* у српском језику / Милица Милојевић // Савремена проучавања... – 177–184. | Summary

-- МИЛОРАДОВИЋ, Софија

„Вроде развернутой в пространстве диахронии“ | Уп. 1427

-- МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Статус објекатске редупликације у српским народним говорима | Уп. 1430

887. МИТИЋ, Ивана

Атрибут уз именице мушког рода III врсте у делима наших писаца / Ивана Митић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 317–324. | Summary

-- МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Деклинација заменица ж. р. јд. у говорима југозападнoг дела Косова и Метохије | Уп. 1433

-- МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Показне заменице на југозападу Косова и Метохије | Уп. 1436

888. МОСКОВЉЕВИЋ-ПОПОВИЋ, Јасмина

Класе глагола за изражавање психолошких стања, осећања и расположења у савременом српском језику / Јасмина Московљевић-Поповић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 87–98. | Summary

889. МОСКОВЉЕВИЋ-ПОПОВИЋ, Јасмина

Ogledi o glagolskoj potkategorizaciji / Jasmina Moskovljević-Popović. – Beograd : Čigoja štampa : SCP, 2008. – 135.

890. НИКОЛИЋ, Мирослав

Творба глаголског прилога прошлог у српском књижевном језику / Мирослав Николић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 13–23. | Резюме

-- НОВАКОВ, Предраг

A Guide to Time and Tense in English and Serbian | Уп. 561

891. ОБУЋИНА, Предраг

Појам синтаксичке акомодације и њен однос према конгруенцији и рекцији / Предраг Обућина // Славистика. – 12 (2008), 293–297. | Streszczenie

892. ОСТОЈИЋ, Бранислав

Стабилност и нестабилност временских глаголских облика и иновације у књижевном језику / Бранислав Остојић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 87–93. | Summary

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Придеви и прилози с негативним префиксом *gic-* | Уп. 1058

– ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Придеви и прилози с префиксима *in-* и *i-* | Уп. 1059

– ПАУНОВИЋ, Стефана

О неким примарним предлозима у словачком, чешком, пољском и српском језику | Уп. 696

893. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Императивне партикуле као интензификатори и кондензатори императивности / Ана Пејановић // Бошковићеви дани. – 435–444. | Резюме

– ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Изражавање могућности и вероватноће у шпанском и српском језику : прелиминарна анализа | Уп. 562

894. ПЕТКОВИЋ, Јелена

Акузативне конструкције са предлогом *кроз* са апстрактним и метафоричким значењем у електронском Корпусу српског језика / Јелена Петковић // Српски језик у употреби. – 269–276. | Summary

895. ПЕТКОВИЋ, Јелена

Акузативне конструкције са предлогом *уз* у значењу пропратне околности у електронском Корпусу српскога језика / Јелена Петковић // Српски језик у (кон)тексту. – 167–180. | Summary

896. ПЕТКОВИЋ, Јелена

Синтаксичка негација у светлу математичке и логичке негације / Јелена Петковић // Савремена проучавања... – 75–83. | Summary

– ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Исказивање услова : условне реченице | Уп. 1311

– ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Методичке апликације у настави синтаксе : значење и употреба глаголских облика | Уп. 1314

– ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Недоумице око футура II у настави српског језика | Уп. 1315

– ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка

Девербативни адјективи и компарација | Уп. 564

897. ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка

Интерференција између префиксације и суфиксације / Божинка Петронијевић // Српски језик у (кон)тексту. – 181–192. | Zusammenfassung

898. ПЕЦО, Асим

Прилог промјени мушких личних имена типа *Марко* и *Мирко* / Асим Пецо // Зборник Института за српски језик... – 435–436. | Резюме

899. ПИПЕР, Предраг

Грамматика границе / Предраг Пипер // ЈФ. – 64 (2008), 307–322. | Резюме
– ПИПЕР, Предраг

Imenska grupa u slovenačkom jeziku u poređenju sa srpskim | Уп. 565

900. ПИПЕР, Предраг

О природи граматичких разлика између српског и хрватског језика / Предраг Пипер // ЛМС. – 184, 481, 5 (мај 2008), 840–850.

901. ПИПЕР, Предраг

О семантичкој категорији степена у српској сложеној реченици / Предраг Пипер // ЈФ. – 65 (2009), 65–87. | Резюме

– ПРАЛИЦА, Оливера

Proces žargonizacije u srpskom jeziku : sufiksacija kao tvorbeni mehanizam | Уп. 1209

– РАДАНОВИЋ, Сања

Први покушаји контрастирања њемачког и српског језика | Уп. 566

902. РАДИЋ, Јованка

Заменички систем и заменица *себе, се* / Јованка Радић // Српски језик у употреби. – 213–226. | Summary

903. РАДИЋ, Првослав

О творби речи : од терминологије до синонимије : Творба именица у српском језику : одабране теме / Божо Радић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 256. – (Библиотека Књижевност и језик ; 24) / Првослав Радић // КњЈ. – 55, 3/4 (2008), 355–360. | Приказ | Уп. 858, 940, 953

– РАДОВАНОВИЋ, Драгана

Треће лице множине презента у говорима шумадијско-војвођанског говорног типа | Уп. 1458

– РАЈИЋ, Јелена

La expresión lingüística de la aspectualidad en español | Уп. 568

904. РАСУЛИЋ, Катарина

Српско-енглеске творенице у светлу теорије појмовне интеграције / Катарина Расулић // Семантичка... – 269–289. | Summary

– РАТКОВИЋ, Драгана

Глаголи са интерфиксом -о/е- у савременом српском језику | Уп. 1082

– РЕМЕТИЋ, Слободан

О посесивној конструкцији у + њенијив личне заменице на источнобосанском терену | Уп. 1464

905. РИСТИЋ, Данијела

Glagolske složenice sa prefiksom pri- u jeziku Čeda Vukovića / Danijela Ristić // Бошко-вићеви дани. – 405–415. | Summary

– РИСТИЋ, Стана

Асоцијативно поље граматичких речи у српском, руском и бугарском језику : на примерима прилога срп. заједно, мнојо, рус. вместе, много и буг. заедно, много | Уп. 1084

906. РИСТИЋ, Стана

Лексичко-граматичке карактеристике заменице *ја* са аспекта вербалних асоцијација / Стана Ристић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 75–86.

907. РИСТИЋ, Стана

Преглед најновијих творбених процеса : по врстама речи / Стана Ристић // СЈ. – 14 (2009), 77–90. | Summary

– РИСТИЋ, Стана

Прилог *јосџејено* као лексички квантификатор | Уп. 1090

908. РИСТИЋ, Стана

Сложенице у корпусу нових речи са творбеним елементима у значењу квантификације / Стана Ристић // Српски језик у употреби. – 125–139. | Summary

909. РИСТИЋ, Стана

Творба нових речи од властитих именица / Стана Ристић // Славистика. – 13 (2009), 307–315. | Резюме

910. РУЖИЋ, Владислава

Један вид граматикализације реченичног значења / Владислава Ружић // ЈФ. – 64 (2008), 419–435. | Summary

911. РУЖИЋ, Владислава

Sintaksa rečenice / Vladislava Ružić // Lingvistika... – 123–143.

912. РУЖИЋ, Владислава

Синтаксички спојевци с изразима типа *рачунајџи на џо/с џим* / Владислава Ружић // Зборник Института за српски језик... – 529–542. | Summary

913. РУСИМОВИЋ, Тања

Адејективне реченице с релативизатором *који* и показним детерминатором у антецеденту / Тања Русимовић // Савремена проучавања... – 95–103. | Summary

914. СААВЕДРА, Димка

Значење партикула за изражавање логичких односа : на примеру српске партикуле *још* / Димка Сааведра // Српски језик у (кон)тексту. – 85–99. | Резюме

– СААВЕДРА, Димка

Пасивне конструкције у српском и бугарском језику | Уп. 570

– САВИЋ, Милица

Намерна реченица у делима два савремена српска писца | Уп. 1224

– САМАРЦИЋ, Тања

Light Verb Constructions in English and Serbian | Уп. 571

915. СИМИЋ, Радоје

Нормативни и употребни статус футуроида *ћу/ћеш...* + *га* + *ћрезенић* / Радоје Симић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 51–55. | Zusammenfassung

– СИМИЋ, Радоје

О акценту императивних сложеница | Уп. 805

916. СИМИЋ, Радоје

Огледи из српске синтаксе / Милош Ковачевић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2009. – 208. – (Библиотека Књижевност и језик ; 31) / Радоје Симић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 173–176. | Приказ | Уп. 876

917. СИМИЋ, Радоје

Постоји ли двосмерна зависност? / Радоје Симић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 5–10. | Zusammenfassung

918. СИМИЋ, Радоје

Творбена структура и акценат сложених речи са општим глаголским делом / Радоје Симић // СЈ. – 13 (2008), 35–62. | Zusammenfassung

919. СИМИЋ, Радоје

Теоријска разматрања о реченици / Радоје Симић // Зборник Института за српски језик... – 543–554. | Резюме

920. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

О облицима глагола (-)бг(ј)еџи и снабг(ј)еџи / Марина Спасојевић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 69–80. | Summary

921. СТАКИЋ, Милан

Видски ликови глагола на -ћи у српском језику / Милан Стакић // СЈ. – 14 (2009), 119–134. | Summary

922. СТАКИЋ, Милан

Глаголске основе у српском језику / Милан Стакић // СЈ. – 13 (2008), 353–363. | Summary

923. СТАКИЋ, Милан

Глаголски вид и глаголске основе у српском језику / Милан Стакић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 23–31. | Summary

924. СТАКИЋ, Милан

Инфинитив и аорист у морфолошком систему српског језика / Милан Стакић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 235–243. | Summary

925. СТАНИЋ, Данијела

Функционално оптерећење суфикса за обележавање особа / Милан Ајдановић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2008. – 157. – (Библиотека Тезе) / Данијела Станић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 109–114. | Приказ | Уп. 819

926. СТАНКОВИЋ, Бранимир

О одређености као категорији именица у српском језику / Бранимир Станковић // Савремена проучавања... – 139–147. | Summary

– СТАНКОВИЋ, Селена

О проблему дефинисања и класификације заменица у француском и српском језику | Уп. 573

– СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Домети и ограничења формалне анализе неких прошлих времена у српском и у француском језику | Уп. 574

927. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Неке последице различитог енкодирања имперфективности у природним језицима : случај имперфективног перфекта у српском и имперфекта у француском / Веран Станојевић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 99–111. | Summary

928. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

О игноративној компоненти значења лексеме *нешито* у прилошкој употреби / Веран Станојевић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 135–147. | Summary

- СТЕПАНОВ, Страхинџа
Asindetske sintaksičke strukture u romanu „Foliranti“ | Уп. 1231
- СТИЈОВИЋ, Рада
Употреба инфинитива у данашњем говору Бјелопавлића | Уп. 1475
- 929. СТОЈАНОВИЋ, Јелица**
Употреба предлога *збој* и *ради* у узрочно-циљној семантичкој вриједности у 19. веку / Јелица Стојановић // Српски језик у (кон)тексту. – 313–326. | Резюме
- 930. СУБОТИЋ, Љиљана**
Расцепљене (cleft) реченице у српском језику : дијахроно-синхрони план / Љиљана Суботић, Владислава Ружић // ЗбМСС. – 73 (2008), 415–431. | Резюме
- 931. СУБОТИЋ, Љиљана**
Синтаксичко-семантичка структура клетви у епским народним песмама / Љиљана Суботић // СЈ. – 13 (2008), 137–148. | Summary
- 932. ТАНАСИЋ, Срето**
Временска одредба зависне временске реченице у савременом српском језику / Срето Танасић // ЈФ. – 65 (2009), 109–119. | Резюме
- 933. ТАНАСИЋ, Срето**
Један случај везе између значења глаголске лексеме и типа реченице у савременом српском језику / Срето Танасић // ЈФ. – 64 (2008), 473–480. | Резюме
- 934. ТАНАСИЋ, Срето**
Један тип безличне реченице с глаголом *морати* / Срето Танасић // СЈ. – 13 (2008), 181–187. | Резюме
- ТАНАСИЋ, Срето
Једна специфична употреба конструкције *ћог* + *акузатив* у српском говору Подновља и околице | Уп. 1477
- 935. ТАНАСИЋ, Срето**
Sintaksa glagola / Sreto Tanasić // Lingvistika... – 183–203.
- 936. ТАНАСИЋ, Срето**
Синтаксичке теме / Срето Танасић. – 2. изд. – Београд : Београдска књига, 2009. – 251. – (Библиотека Пут у речи ; 8)
- 937. ТАНАСИЋ, Срето**
Темељи модерне српске синтаксе : једно подсејање на Ђуру Даничића / Срето Танасић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 53–59. | Резюме
- ТОШОВИЋ, Бранко
Различия между рускими и сербскимн способами глагольного действия | Уп. 581
- ТРБОЈЕВИЋ-МИЛОШЕВИЋ, Ивана
Grammar Can Hurt : A Contrastive View of English and Serbian Imperatives | Уп. 582
- ЋИРИЋ, Љубисав
Неке лексичке и граматичке појединости у пиротском варошком говору | Уп. 1480
- 938. ЋОРИЋ, Божо**
Нека теоријско-методолошка и практична питања творбе речи / Божо Ћорић // КњЈ. – 55, 3/4 (2008), 265–278. | Summary

939. ЋОРИЋ, Божо

О творбеној хомонимији / Божо Ћорић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 11–22. | Summary

940. ЋОРИЋ, Божо

Творба именица у српском језику : одабране теме / Божо Ћорић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 256. – (Библиотека Књижевност и језик ; 24) | Уп. 858, 903, 953

941. ЋОРИЋ, Божо

Творба речи у функцији пуризма / Божо Ћорић // СЈ. – 13 (2008), 121–135. | Summary

942. ЋОРИЋ, Божо

Традиционално и ново у творбеној терминологији / Божо Ћорић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 13–41. | Summary

943. ФЕКЕТЕ, Егон

Атрибутске одредбе уз темпоралне именице / Егон Фекете // Славистика. – 13 (2009), 296–303. | Резюме

944. ФЕКЕТЕ, Егон

Morfološke kategorije / Egon Fekete // Lingvistika... – 205–217.

945. ФЕКЕТЕ, Егон

Морфолошки и семантичко-синтаксички модели у императивном значењу / Егон Фекете // ЈФ. – 64 (2008), 517–530. | Резюме

– ХАЛУПКА-РЕШЕТАР, Сабина

Focusing in English and Serbian : A Formal and/or Functional Approach | Уп. 583

946. ХЛЕБЕЦ, Борис

Предикативни инструментал у светлу колокацијске анализе / Борис Хлебец // ЈФ. – 64 (2008), 535–550. | Summary

– ЦРЊАК, Дијана

О једном виду антимерије у „Молитвама на језеру” Владике Николаја | Уп. 1242

– ЧАНЧАР, Ивана

Систем падежа са квалификативним значењем у „Примјерима чојства и јунаштва“ Марка Миљанова | Уп. 1243

947. ЧУДОМИРОВИЋ, Јован

Речце као текстуални конектори у савременом српском језику / Јован Чудомировић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 277–295. | Summary

948. ЧУТУРА, Илијана

Синтаксичко-семантичке релације два временска или временског и невременског прилога / Илијана Чутура // СЈ. – 13 (2008), 443–460. | Summary

949. ЧУТУРА, Илијана

Стагичка просторна локализација у изразима са пренесеним значењем / Илијана Чутура // Савремена проучавања... – 47–59. | Summary

950. ШИПКА, Милан

Занимљива граматица / Милан Шипка. – 4. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 311. ... (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 2)

951. ШИПКА, Милан

Занимљива граматица / Милан Шипка. – 5. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 311. – (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 2)

952. ШИПКА, Милан

Творба, значење и деклинација именица на *-исѝ(a)* / Милан Шипка // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 19–33. | Summary

– ШОТРА-КАТУНАРИЋ, Тајјана

Prilozi za fonosintaksu : међујезичка француско-српска усмена продукција на синтаксичком нивоу | Уп. 587

– ШТАСНИ, Гордана

Творба речи у настави српског језика | Уп. 1341, 1342

953. ШЋЕПАНОВИЋ, Михаило

Ђорићева „Творба именица“ : Творба именица у српском језику : одабране теме / Божо Ђорић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 256. – (Библиотека Књижевност и језик ; 24) / Михаило Шћепановић // СЈ. – 13 (2008), 729–732. | Приказ | Уп. 858, 903, 940

**д) Лексикологија (лексичка семантика, фразеологија,
терминологија, етимологија, ономастика и др.)**

– АБОВИЋ, Миомир

Метафоризација одређених (прије свега непожељних и негативних) људских обиљежја и карактеристика (и носилаца тих обиљежја и карактеристика) у лексици романске провенијенције југоисточног дијела Боке Которске | Уп. 704

– АЈЏАНОВИЋ, Јелена

Лексичко-граматичка перифраза модалних глагола : синхроно-дијахрони план | Уп. 816

– АЛЕКСИЋ, Мариана

Међујезичка ланчана хомонимија : на материјалу српско-бугарских именичких хомонимских парова | Уп. 706

– АНТОНИЋ, Ивана

Синтакса и семантика предлога *око* | Уп. 824

954. АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Један тип реификације у српском језику / Нада Арсенијевић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 67–74. | Резюме

955. АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Прилог проучавању семантике конструкција с предлозима *у* и *на* / Нада Арсенијевић // Семантичка... – 151–160. | Summary

– АРСЕНИЈЕВИЋ, Нада

Семантичко-синтаксичке карактеристике глагола *јесѝи* | Уп. 827

956. АШИЋ, Тијана

Мој брај је ѝреверан – семантичка и прагматичка анализа придевског префикса *ѝре-* у српском језику и његови преводни еквиваленти у француском / Тијана Ашић, Веран Станојевић // Српски језик у употреби. – 289–303. | Summary

957. АШИЋ, Тијана

О предлозима *исѝред* и *ѝред* у српском језику / Тијана Ашић и Веран Станојевић // Семантичка... – 129–150. | Summary

958. АШИЋ, Тијана

Семантичко-прагматичка анализа употребе речи *ексѝра* у жаргону 1 радске омладине / Тијана Ашић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 177–190. | Summary

– БАБИЋ, Биљана

Семантика префикса *go-* (као првог) у глаголском префиксалу | Уп. 829

– БАЈИЋ, Ружица

Сусрет старог и новог у савременом српском језику : о рекцији и значењу глагола *наставаји/настававаји/настававаји* | Уп. 831

– БАШИЋ, Ивана

Иконичност онтолошке лексике српског језика у контексту словенске митологије : концепт *бића* | Уп. 44

– БАШИЋ, Ивана

Неизречено, неизречиво, замукло : концепт ћутања у српском језику | Уп. 45

– БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Лексичке одлике руског и српског пословног језика | Уп. 514

– БЕЛОКАПИЋ-ШКУНЦА, Вера

Проблеми еквивалентности руске и српске стилистички маркиране лексике : на материјалу пословне и васпитно-образовне терминологије | Уп. 157

959. БЕЧЕВА, Ничка

Промене у структури значења предметних именица у савременом српском језику / Ничка Бечева // НССУВД. – 38, 1 (2009), 357–362. | Summary

– БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Екстралингвистички фактори у етимолошким истраживањима : на примеру „Етимолошког речника српског језика“ | Уп. 49

-- БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Ни сешан ни савјешан | Уп. 1345

960. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Од дијалекатске потврде до етимолошког проблема : с.-х. *ѣрлав* – „искривљен; разрок; приглуп“ / Марта Бјелетић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 419–429. | Summary

961. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Прилог проучавању придева типа *бојовешан* / Марта Бјелетић // ЈФ. – 65 (2009), 299–317. | Summary

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Антропографска лексика у „Речнику говора Загараца“ Драга и Желька Ћупића | Уп. 1346

962. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Везане лексеме у фитонимији / Недељко Богдановић // ЈФ. – 64 (2008), 15–19. | Резюме

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Земљописна и њој сродна лексика југоисточне Србије | Уп. 1350

963. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Име и надимена у југоисточној Србији / Недељко Богдановић // Именослови... – 7–11.

964. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Именослов „Медовине“ Слободана Џунића / Недељко Богдановић // Именослови... – 105–125.

965. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Терминологија „Именослова“ / Недељко Богдановић // Именослови... – 12–16.

– БОЈОВИЋ, Бранкица

Утицај енглеског криминолошког језика на српски језик | Уп. 1127

966. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Како је Кир-Герас Паскалис постао Ђерасим Паскаљевић? / Жарко Бошњакковић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 275–286. | Περίληψη

– БРБОРИЋ, Вељко

Надимци за жене у једном делу Херцеговине | Уп. 1379

967. БРБОРИЋ, Вељко

Називи насељених места, њихови етници и ктетици у правописним речницима српског језика / Вељко Брборић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 327–339. | Summary

968. БУРИЋ, Милена

Појмовно-терминолошка неслагања у фразеологији / Милена Бурић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 103–111. | Summary

969. ВЕЉКОВИЋ-СТАНКОВИЋ, Драгана

Семантичка и прагматичка вредност умањеница мотивисаних именицама са значењем мерних јединица / Драгана Вељковић-Станковић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 363–380. | Summary

– ВЕСИЋ-ПАВЛОВИЋ, Тијана

How Do People Sprout, Blossom, Ripen and Wither? : *People Are Plants* Metaphor in English and Serbian | Уп. 515

-- ВИРИЈЕВИЋ, Влада

Неке лексеме оријенталног порекла у говору Ибарског Колашина | Уп. 1383

970. ВЛАЈИЋ-ПОПОВИЋ, Јасна

Грецизми у српском језику : осврт на досадашња и поглед на будућа истраживања / Јасна Влајић-Поповић // ЈФ. – 65 (2009), 375–403. | Summary

971. ВЛАЈИЋ-ПОПОВИЋ, Јасна

Да ли је *којџа* књижевна и(ли) народна реч? / Јасна Влајић-Поповић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 279–288. | Summary

972. ВЛАЈИЋ-ПОПОВИЋ, Јасна

Срп. *бегак* : једна реч између више значења и неколико тумачења / Јасна Влајић-Поповић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 405–418. | Summary

973. ВУЈИНОВИЋ, Сања

Теоријско-методолошки приступ проучавању терминолошких вишечланих лексема / Сања Вујиновић // ППЈ. – 39 (2008), 189–203. | Zusammenfassung

974. ВУКИЋ, Маја

Однос између фитонима и етника/етнонима са истом мотивном основом / Маја Вукић // Прилози из филолингвистике... – 29–57. | Summary

– ВУКИЋЕВИЋ, Мирослав

Запрежна лексика у Грузи | Уп. 1384

– ВУКИЋЕВИЋ-ЂОРЂЕВИЋ, Љиљана

О *kolokacija*ма – ili zašto snažna kafa ipak nije dovoljno jaka? | Уп. 524

975. ВУКСАНОВИЋ, Радојка

Лексикографски поступци у обради збирних именица у дескриптивном речнику / Радојка Вуксановић // Бошковићеви дани. – 123–137.

– ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *jegan* у руском, украјинском и српском фолклору | Уп. 64

– ГАЕВ, Тања

Лексичко-семантички потенцијал назива за број *шри* у украјинском и српском језику | Уп. 65

– ГАЈИЋ, Габриела

Бројати звезде у српском и немачком језику | Уп. 526

-- ГАЈИЋ, Габриела

Фразеологизам *обилазити као киша око Крајјевца* и његови еквиваленти у немачком језику | Уп. 527

976. ГОЛУБОВИЋ, Биљана

Комуникативни фразеологизми у српском жаргону / Биљана Голубовић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 191–202. | Zusammenfassung

977. ГОЛУБОВИЋ, Биљана

Употреба нестандартне лексике у светлу савремених друштвених кретања на примеру новинског стила српске штампе / Биљана Голубовић // Српски језик у употреби. – 141–160. | Zusammenfassung

– ГОЉАК, Светлана

Градуелност у фразеологији : на примеру српских и белоруских фразеологизама | Уп. 639

-- ГОЉАК, Светлана

Устаљена поређења у српском и белоруском језику са аспекта идиоматичности | Уп. 528

978. ГОЧАНИН, Мирјана

Басјослен или *незайослен* / Мирјана Гочанин, Ивана Лазић-Коњик // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 81–86. | Резюме

979. ГУДУРИЋ, Снежана

Преношење и адаптација личних имена са француског на српски језик / Снежана Гудурић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 217–226. | Résumé

980. ДЕТЕЛИЋ, Мирјана

Ерска hidronimiја / Mirjana Detelić // ОП. – 19/20 (2009), 449–521. | Summary

– ДЕШИЋ, Милорад

Лексичко и граматичко значење и српски акценат | Уп. 796

981. ДЕШИЋ, Милорад

Основне карактеристике једнотомних рјечника српског језика / Милорад Дешић // Бошковићеви дани. – 105–123. | Summary

982. ДИМИТРИЈЕВИЋ, Јања

Именослов „Ивкове славе“ / Јања Димитријевић // Именослови... – 35–60.

983. ДОНДУР, Милош

Anglicizmi u srpskom kao jeziku struke : ortografska adaptacija termina iz oblasti automobilizma / Miloš Dondur // ППЈ. – 40 (2009), 113–128. | Summary

984. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Leksička semantika / Rajna Dragičević // Lingvistika... – 233–252.

985. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

О значењској подспецификованости на примеру лексеме *основа* / Рајна Драгићевић // ЈФ. – 64 (2008), 123–134. | Summary

986. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

О једној методи за испитивање утицаја културних и друштвених промена на значење речи / Рајна Драгићевић // Семантичка... – 81–92. | Summary

987. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Потенцијалне речи у српском језику / Рајна Драгићевић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 119–126. | Summary

988. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Статус деривационих односа у лексикологији / Рајна Драгићевић // Славистика. – 13 (2009), 89–94. | Резюме

– ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Творбени и семантички статус једног значења именице типа *ручица* | Уп. 842

– ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Утицај полисемије на творбу речи | Уп. 843

989. ДРАШКОВИЋ, Бранкица

Anglicizmi u srpskom kao jeziku struke : upotreba engleskih termina u televizijskom novinarstvu / Brankica Drašković // ППЈ. – 39 (2008), 213–224. | Summary

990. ДРОБЊАК, Драгана

Adaptation sémantique des termes littéraires d'origine française en serbe / Dragana Drobñjak // ФП. – 36, 2 (2009), 247–256. | Резиме

991. ЂОРЂЕВИЋ, Милан

Црквено-хришћанска лексика у роману „Ангелус“ Радосава Стојановића / Милан Ђорђевић // Шта очекујем... – 54–62.

992. ЂОРЂЕВИЋ, Милијана

Структура именована романа Слободана Џунића / Милијана Ђорђевић // Именовани... – 85–104.

– ЂУКАНОВИЋ, Маја

Upporedna semantička analiza zameničkih reči u slovenačkom i srpskom jeziku | Уп. 531

993. ЂУРИЋ, Томислав

Надимци и њихово порекло / Томислав Р. Ђурић. – Ваљево : Т. Ђурић : Топаловић, 2008. – 230.

994. ЂУРОВИЋ, Сања

Именице значењске категорије *прибор за јело* у српском језику / Сања Ђуровић // Српски језик у (кон)тексту. -- 449–464. | Summary

– ЖУГИЋ, Радмила

Лексикографска интерпретација глаголских деминутива у речницима призренско-тимочке дијалекатске области | Уп. 1398

– ИВАНОВИЋ, Милена

Средства изражавања фазног почетног значења у српском језику | Уп. 849

– ИВИЋ, Милка

Како српске језичке датости егземплификују собом појмовну категорију *биолошкој времена* | Уп. 75

995. ИВИЋ, Милка

Нови приступ придевској проблематици / Милка Ивић // 36МСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 7–10. | Summary

996. ИВИЋ, Милка

Нови приступ улози израза *бар(ем)* у стандардном српском / Милка Ивић // 36МСКЈ. – 57, 2 (2009), 253–255. | Summary

997. ИВИЋ, Милка

О акционој семантизованости именице *школа* / Милка Ивић // 36МСКЈ. – 56, 2 (2008), 247–250. | Summary

998. ИВИЋ, Милка

О изразу *шверг* / Милка Ивић // 36МСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 11–15. | Summary

999. ИВИЋ, Милка

О једној специфичној придевској употреби / Милка Ивић // Зборник Института за српски језик... – 195–197. | Summary

– ИВИЋ, Милка

О овремењености номиналних израза у стандардном српском језику | Уп. 853

1000. ИВИЋ, Милка

О слогвној неједнакости неких израза коришћених како у Вуковом тако и у савременом стандардном српском језику / Милка Ивић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 7–8. | Summary

1001. ИВИЋ, Милка

О тзв. NPN конструкцијама у савременом (стандардном) српском / Милка Ивић // Славистика. – 13 (2009), 289–291. | Summary

1002. ИВИЋ, Милка

О употреби израза *којешта*, *којекуда* и *којекако* у Вуковом језику / Милка Ивић // Даница. – 17 (2009), 408.

1003. ИВИЋ, Милка

О четири обавештајна податка која је Вук исказивао речју *ујраво* / / Милка Ивић // Даница. – 16 (2008), 400–401.

1004. ИВИЋ, Милка

Поводом Вуковог израза *досџа* и *џрилично* / Милка Ивић // Даница. – 17 (2009), 401–407.

1005. ИВИЋ, Милка

Приступ српским речима *он* и *неко* усклађен с актуелним теоријским виђењима / Милка Ивић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 3–4. | Summary

– ИЛИЋ, Марија

Називи за боје и њихови деривати у „Речнику пиротског говора“ Новице Живковића | Уп. 1402

– ИМАМОВИЋ, Адиса

Metonymic Extensions of Nominalizations in English and Bosnian/Croatian/Serbian | Уп. 536

1006. ИМЕНОСЛОВИ српских писаца / Недељко Богдановић и др. – Ниш : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета, Одсек за српски језик, 2009. – 177. – (Писци и језик 2)

1007. ЈАКУШКИНА, Јекатерина

Семантика сербских глаголов *разумейти* и *схваити* / Екатерина И. Якушкина // Етнолингвистичка... – 421–431. | Резиме

– ЈАНЕВСКИ, Божен

Из топонимије ваљевског краја у историјском контексту | Уп. 1526

– ЈАШОВИЋ, Голуб

Лексика оријенталног порекла у приповедној прози Григорија Божовића | Уп. 1177

– ЈАШОВИЋ, Голуб

Лични надимци у Великом Ропотову код Косовске Каменице | Уп. 1406

– ЈАШОВИЋ, Голуб

Стоچارски термини и лексика турског и арбанашког порекла у говору Срба старинаца Пећког Подгора | Уп. 1407

1008. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Ново о српској фразеологији : Фразеологија и национална култура / Драгана Мршевић-Радовић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 248. – (Библиотека Књижевност и језик ; 26) / Владан Јовановић // КњЈ. – 55, 3/4 (2008), 361–367. | Приказ | Уп. 58, 78, 106

1009. ЈОВАНОВИЋ, Владан

О неким поступцима лексикографске обраде твореница / Владан Јовановић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 43–52. | Резюме

1010. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма / Стана Ристић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2006. – 228. – (Монографије ; 3) / Владан Јовановић // ЗБМСС. – 74 (2008), 333–335. | Приказ | Уп. 1123

1011. ЈОВАНОВИЋ, Владан

С речима и речником / Милица Радовић-Тешић. – Београд : Учитељски факултет, 2009. – 285. / Владан Јовановић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 87–91. | Приказ | Уп. 1079, 1096

1012. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Лексема и њермин / Јелена Јовановић // Бошковићеви дани. -- 171–191. | Zusammenfassung

– ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Лингвистички аспекти проучавања творбених модела код изведених именица са суфиксом *-ишиће* | Уп. 860

– ЈОВАНОВИЋ, Јелена

О локалној и сличној лексици у Ћосићевим „Коренима“ | Уп. 1181

1013. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Појам и врсте акцептабилности / Јелена Јовановић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 137–148. | Zusammenfassung

1014. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Стилски аспекти проучавања изведених именица са суфиксом *-ишиће* / Јелена Јовановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 389–403. | Summary

1015. ЈОШИЋ, Неђо

Корпус за „Речник САНУ“ : ријечи из народних говора и њихова регионална заступљеност / Неђо Јошић // Српски језик у (кон)тексту. – 437–447. | Summary

– ЈОШИЋ, Неђо

Орах (*juglans regia*) у воћарској терминологији српског језика | Уп. 1413

1016. ЈОШИЋ, Неђо

Осврт на Вуков модел обраде воћарске лексике у „Српском рјечнику“ / Неђо Јошић // СЈ. – 13 (2008), 473–480. | Summary

1017. КЛИКОВАЦ, Душка

О семантици и употреби предлога *уз* / Душка Кликовац // Семантичка... – 95–127. | Summary

1018. КЛИКОВАЦ, Душка

О семантици текстуалних конектора у српском језику који се састоје од предлога мених значења и поименичене заменице *шај* (*иоред шаја, уз ша, насуйрош шаме, иоврх шаја, при шаме, према шаме, иза шаја, на ша*) / Душка Кликовац // ЗбМСС. – 73 (2008), 177–193. | Резюме

– КЛИКОВАЦ, Душка

О стилским, идеолошким и утилитарним аспектима номинализације у српском језику | Уп. 867

1019. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Добар уџбеник лексикологије : Лексикологија српског језика / Рајна Драгићевић. – Београд : Завод за уџбенике и наставне средства, 2007. – 366. / Милош Ковачевић // СЈ. – 13 (2008), 671–677. | Приказ | Уп. 1070, 1124

1020. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Могу ли предлози *од* и *до* бити синоними? / Милош Ковачевић // Бошковићеви дани. – 305–321. | Summary

1021. КОПРИВИЦА, Верица

О бохемизма у српском језику / Верица Копривица // Славистика. – 12 (2008), 371–376. | Resumé

1022. КОСТИЋ, Наташа

Антонимија као синтагматска релација : истраживање на корпусу савременог српског језика / Наташа Костић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 99–118. | Summary

– КОСТИЋ, Наташа

Antonymy and Corpus Analysis : English and Serbian Examples | Уп. 541

– КРИМЕР-ГАБОРОВИЋ, Сања

Productivity of English and Serbian Morphology Complex Lexemes Expressing Basic Colour Terms | Уп. 543

– КРСТАНОВА, Вања

Савремено стање бугарског и српског система личних имена | Уп. 544

– КУЗМАНОВИЋ-ЈОВАНОВИЋ, Ана

Типолошко поређење оријентализама у српском и шпанском језику | Уп. 547

1023. КУЉАНИН, Сања

О интензификаторским партикулама у дјелима Милисаве Савића и Радослава Братића / Сања Куљанин // Савремена проучавања... – 61–73. | Summary

1024. КУРКИНА, Л. В.

Исковрнути глаголи : типови експресивних превербалних форманата : на српском и хрватском језичком матерјалу / Марга Бјелетић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2006. – 490. – (Монографије ; 2) / Л. В. Куркина // ЈФ. – 65 (2009), 445–459. | Приказ

1025. ЛАЗИЋ-КОЊИК, Ивана

О функционално-семантичкој категорији егзистенције у српском језику / Ивана Лазич-Коњик // ЈФ. – 65 (2009), 359–374. | Резюме

1026. ЛАЗИЋ-КОЊИК, Ивана

Обрада дијалектизама у „Речнику САНУ“ / Ивана Лазич-Коњик // СЈ. – 14 (2009), 629–636.

– ЛАЗОВИЋ, Весна

Job Titles in English and Serbian in Light of Gender-Neutral Language | Уп. 548

– ЛАЛИЋ-КРСТИЋ, Гордана

Portmanteau Animals and Their Portmanteau Names in English and Serbian | Уп. 549

– ЛЕГУРСКА, Палмира

Контрастивно-типолошко карактерисање полисемије кроз варирање матрице : на грађи бугарског, руског и српског језика | Уп. 550

1027. ЛОМА, Александар

Бели шатор / Александар Лома // Глас. – 409, 24 (2008), 121–130. | Summary

– ЛОМА, Александар

Загарачко ушка 'змија' и с.-х. б(ј)елдушка 'Natrix natrix' | Уп. 1417

– ЛОМА, Александар

Киџан „пободен камен“ : далматоромански остатак на тлу Црне Горе? | Уп. 1418

1028. ЛОМА, Александар

Секундарно -ска у топонимији Србије / Александар Лома // ОП. – 19/20 (2009), 1–13. | Zusammenfassung

1029. ЛОМА, Александар

Two Serbian Place Names Ending in -iš of Romanian Origin *Mriš* and *Dešiška* / Aleksandar Loma // Balcanica. – 38 (2008), 57–64.

1030. МАРЈАНОВИЋ, Милица

Маркирана значења глагола умирања у српском језику / Милица Марјановић // Савремена проучавања... – 237–245. | Summary

1031. МАРКОВИЋ, Бранкица

Савремена антропонимија Новог Сада / Бранкица Марковић // ГСЈКв. – 22 (2009), 235–267. | Summary

1032. МАРКОВИЋ, Јордана

Називи пића са фитонимом у основи / Јордана Марковић // Прилози из фитолингвистике... – 59–67. | Summary

– МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Маца, именице тог типа, њихове творбене базе и паралелна образовања : етимолошке забиљешке | Уп. 881

1033. МИКЕТИЋ, Драган

Турцизми у књизи „По Босни и Крајини“ Григорија Божовића / Драган и Сања Микетић // Баштина. – 25 (2008), 9–27. | Summary

– МИЛИЋ, Мира

English-Based Versus Serbian-Based Synonyms in the Novels of Slobodan Selenić | Уп. 1196

– МИЛОЈЕВИЋ, Милица

О придевима са префиксом *не-* у српском језику | Уп. 886

1034. МИЛОЈКОВИЋ, Милица

Именослов „Зоне Замфирове“ Стевана Сремца / Милица Милојковић // Именослови... – 17–34.

– МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Незапажена минијатура дијалекатске лексикографије | Уп. 1428

1035. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана

Лексикографски поступци при представљању форми говорне етикеције у српским дескриптивним речницима / Бојана Милосављевић // Бошковићеви дани. – 137–153. | Summary

– МИРНИЋ, Кристина

Internacionalizmi jezika politike u novinskim tekstovima na njemačkom i srpskom jeziku | Уп. 557

1036. МИЋИЋ, Софија

Заступљеност српских термина у нашим медицинским лексикографским издањима / Софија Мићић // Славистика. – 12 (2008), 309–316. | Резюме

1037. МИЋИЋ, Софија

Основи лексикологије и сродних дисциплина / Данко Шипка. – 2. измењено и допуњено изд. – Нови Сад : Матица српска, 2006. – 269. / Софија Мићић // ЗБМСС. – 74 (2008), 335–337. | Приказ

– МИШИЋ-ИЛИЋ, Биљана

Chess-Related Metaphors : *Gens una Sumus* | Уп. 1733

1038. МИШКОВИЋ, Иван

Gramatička terminologija u našim udžbenicima orijentalnih jezika : arapskog, hebrejskog, turskog i persijskog / Ivan Mišković. – Beograd : Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2008. – 95.

– МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Заменице за каквоћу и заменице за количину у говорима југозападног дела Косова и Метохије у словенском балканском ареалу | Уп. 1434

1039. МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

Културолошке вредности фразеологизама са значењем *обећавајћи нешто нереално, што се тешко може остварити* : симболизам куле / Драгана Мршевић-Радовић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 43–49. | Резюме

1040. МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

Марионете у српској фразеологији / Драгана Мршевић-Радовић // Славистика. – 13 (2009), 365–371. | Резюме

1041. МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

О антропоцентризму у српској фразеологији : *лажљив, лагајћи* у синхронији и дијахронији / Драгана Мршевић-Радовић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 47–56. | Резюме

1042. МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

О утицају жаргонске лексике на стандардну фразеологију / Драгана Мршевић-Радовић // Зборник Института за српски језик... – 343–350. | Резюме

– МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

Фразеологија и национална култура | Уп. 58, 78, 106, 1008

1043. МУТАВЦИЋ, Предраг

О етнониму *Власи* у значењу *Срби* / Предраг Мутавцић // ЗМСС. – 74 (2008), 297–302.

1044. НАСТАНОВИЋ, Драгана

О неким аспектима адаптације англицизама из области моде у српском језику / Драгана Настановић // Савремена проучавања... – 205–212. | Summary

1045. НЕДЕЉКОВ, Љиљана

Архаична пчеларска лексика у Војводини / Љиљана Недељков. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2009. – 389.

1046. НЕДЕЉКОВ, Љиљана

Временска компонента у семантици лексике српског језика / Љиљана Недељков // ГСЈКњ. – 22 (2009), 325–332. | Резюме

1047. НЕДЕЉКОВ, Љиљана

Методологија теренских топонимских истраживања Војводине / Љиљана Недељков // ОП. – 19/20 (2009), 25–33. | Summary

1048. НЕДЕЉКОВИЋ, Драгана

Англицизми у пословном регистру српског језика / Драгана Недељковић // СЈ. – 14 (2009), 585–590.

– НЕДКОВА, Емилија

Споставителен лингвокултурологичен анализ на фразеологизми с компоненти назвања на цветове в български, сръбски и руски език | Уп. 107

1049. НИКИТОВИЋ, Зорица

Семантички опис лексема богословског садржаја / Зорица Никитовић // Радови. – 11 (2008), 17–31. | Резюме

1050. НИКОЛИЋ, Видан

Значење и функција апелатива *моси* и *ћурија* : лексикографски, етнолингвистички и стилистички аспекти / Видан Николић // СЈ. – 14 (2009), 143–165. | Summary

1051. НИКОЛИЋ, Видан

Nomen est omen : ономастички прилози / Видан Николић. – Ужице : Учитељски факултет, 2009. – 240.

– НИКОЛИЋ, Видан

Птице као симболи у српском језичком наслеђу | Уп. 108

1052. НИКОЛИЋ, Мирјана

Vaspitljivost sintaksičke svijesti na sinonimnim nesesinonimnim parovima / Mirjana Nikolić // ВиО. – 1 (2008), 21–41.

1053. НОВАКОВ, Предраг

Anglicisms in Business Serbian : A Linguistic and Cultural Transfer / Predrag Novakov // ELLSSAC Proceedings... – 447–455.

1054. НОВАКОВИЋ, Бојан

Anagastum или *Онојошће*? / Бојан Новаковић // ОП. – 19/20 (2009), 15–23. | Zusammenfassung

– ОБУЋИНА, Предраг

Појам синтаксичке акомодације и њен однос према конгруенцији и рекцији | Уп. 891

1055. ОРЧИЋ, Лидија

Anglicizmi u srpskom kao jeziku struke : skraćenice u univerzitetskim udžbenicima ekonomije / Lidija Orčić // ППЈ. – 39 (2008), 225–231. | Summary

1056. ОСТОЈИЋ, Браислав

Творбена структура дробњачких топонима и њихова семантичка идентификација / Браислав Остојић // Зборник Института за српски језик... – 371–376. | Summary

1057. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Нове речи и значења у савременом стандардном српском језику : лингвистички аспект / Ђорђе Оташевић. – Београд : Алма, 2008. – 258.

1058. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Придеви и прилози са негативним префиксом *guc-* / Ђорђе Оташевић // Зборник Института за српски језик... – 377–382. | Резюме

1059. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Придеви и прилози са префиксима *ин-* и *и-* / Ђорђе Оташевић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 33–41. | Резюме

1060. ПАВЛОВИЋ, Звездана

Семантички сродни термини рељефа који су утицали на формирање онима, у првом реду оронима, и њихова географија / Звездана Павловић // Зборник Института за српски језик... – 383–401. | Streszczenie

1061. ПЕЈОВИЋ, Анђелка

О могућности израде тематских фразеолошких речника / Анђелка Пејовић // СЈ. – 14 (2009), 549–555.

– ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Фразеолошки изрази у једнојезичким речницима опште намене у српском и шпанском језику | Уп. 563

– ПЕТРОВИЋ, Мирјана

Из ономастике Рађевине : зооними једног рађевског села | Уп. 1448

1062. ПЕТРОВИЋ, Снежана

Бийисайи – несїайи или *їосїојайи?* : историјски развој, лексикографски третман и савремена пракса / Снежана Петровић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 431–440. | Summary

1063. ПЕТРОВИЋ, Снежана

О турцизмима *їаваз/каваз*, *їолсуз/колсуз*, *їумрија/кумрија* / Снежана Петровић // Зборник Института за српски језик... – 429–434. | Summary

1064. ПЕТРОВИЋ, Снежана

Од именице *(х)аїар* „воља, наклоност, милост” до придева *безаїарен* „необазрив” / Снежана Петровић // ЈФ. – 65 (2009), 319–330. | Summary

1065. НЕТРОВИЋ, Сретен

Различита имена деци која се *врљају на раскрсе* у сврљишкој области : *Најден и Вук* : зашто? / Сретен Петровић // Етно-културолошки... – 13 (2009), 91–105. | Summary

– ПЕТРОВИЋ-САВИЋ, Мирјана

Лексика свадбених обичаја у Рађевини | Уп. 1450

1066. ПЕЦО, Асим

Из наше антропонимије / Асим Пецо // ЈФ. – 64 (2008), 297–300. | Резюме

– ПЕЦО, Асим

Паљетковање по лексици из збирке песама „Из лонце зелене“ | Уп. 1451

1067. ПЕШИКАН-ЉУШТАНОВИЋ, Љиљана

Beli grad : poreklo epske formule i slovenskog toponima / Mirjana Detelić, Marija Plić. – Beograd : Balkanološki institut SANU, 2006. – 249. / Ljiljana Pešikan-Ljuštanović // 36MCC. – 74 (2008), 337–339. | Приказ | Уп. 1075

1068. ПИЖУРИЦА, Мато

Прилог географији и етимологији речи : *осићуљина, сијерма, вијерма* / Мато Пижурица // Зборник Института за српски језик... – 437–444. | Резюме

1069. ПИЖУРИЦА, Мато

Фразеологизми : (1) *Сјаши Курића, а узјаши Мурића* и (2) *Обићи Скодру и Могру* / Мато Пижурица // ЈФ. – 64 (2008), 301–305. | Резюме

1070. ПИПЕР, Предраг

Лексикологија српског језика / Рајна Драгићевић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2007. – 366. / Предраг Пипер // 36MCC. – 74 (2008), 332–333. | Приказ | Уп. 1019, 1124

– ПЛАС, Питер

Кратки апотропејски текстови с *вукам* у западно-јужнословенској народној традицији : поетика и прагматика | Уп. 117

– ПОПОВИЋ, Људмила

Посматрач и његова улога у концептуализацији просторних односа у језику : на примеру контрастивне анализе глагола кретања у српском и украјинском језику | Уп. 121

1071. НОПОВИЋ, Михаило

Третман хомонимије и полисемије у француско-српскохрватским речницима / Михаило Поповић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 463–474. | Résumé

1072. ПРВУЛОВИЋ, Борислав

Лексика старих заната / Борислав Првуловић. – Ниш : Регионална занатска комора : Свен, 2008. – 146.

– ПРВУЛОВИЋ, Борислав

Лексика старих заната у источној Србији | Уп. 1453

– ПРОДАНОВИЋ-СТАНКИЋ, Диана

Životinje u poslovicama na engleskom i srpskom jeziku | Уп. 1891

– ПРОХОРОВА, Анжела

Концепт *праведносћ* у српском и руском језику | Уп. 123

1073. ПРЋИЋ, Твртко

Лексичко значење између семантичке непотпуности и прагматичког употпуњења / Твртко Прћић // Семантичка... – 291–300. | Summary

1074. ПРЋИЋ, Твртко

Semantika i pragmatika reči / Tvrtko Prčić. – 2. dopunjeno izd. – Novi Sad : Zmaj, 2008. – 191.

– ПУЛИЋ, Саво

Лексика наводњавања у Требничком пољу | Уп. 1454

– ПУЛИЋ, Саво

Ономастика Придвораца Требињских | Уп. 1455

– РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Боја као обележје митолошких бића : словенске паралеле | Уп. 124

– РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Лутајуће душе | Уп. 125

1075. РАДИЋ, Јованка

Beli grad : poreklo epske formule i slovenskog toponima / Mirjana Detelić, Marija Ilić. – Beograd : Balkanološki institut, 2006. – 250. – (Posebna izdanja ; 93) / Јованка Радић // ОП. – 19/20 (2009), 773–779. | Приказ | Уп. 1067

– РАДИЋ, Јованка

Пароним : од логичког до лингвистичког термина | Уп. 24

1076. РАДИЋ, Јованка

Рјечник лингвистичких назива Р. Симеона и српски језик / Јованка Радић // Српски језик у (кон)тексту. – 19–32. | Резюме

– РАДИЋ, Првослав

Македонизми у Сремчевом „Кир Герасу“ | Уп. 1212

1077. РАДИЋ, Првослав

Насирани Оца у српској етнолингвистици / Првослав Радић // СЈ. – 13 (2008), 303–311. | Summary

– РАДИЋ, Првослав

Српско-македонске лингвистичке теме у „Енциклопедији српског народа“ | Уп. 567

1078. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Пива и Тара у домаћој речничкој литератури / Милица Радовић-Теших // Зборник Института за српски језик... – 481–486. | Резюме

1079. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

С речима и речником / Милица Радовић-Теших. – Београд : Учитељски факултет, 2009. – 285. – (Едиција Студије ; 2) | Уп. 1011, 1096

1080. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Структура актуелних неологизама у српском језику / Милица Радовић-Теших // НССУВД. – 37, 1 (2008), 362–369. | Резюме

– РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Културолошки аспект трансформисаних фразеологизама у кратким причама Здравка Крстановића и проблеми њиховог превођења на руски језик | Уп. 1218

1081. РАМИЋ, Никола

Дијалекатска лексикографија : методолошки поступци и техника израде дијалекатских речника / Никола Рамић // Српски језик у (кон)тексту. – 429–436. | Summary

– РАСУЛИЋ, Катарина

Српско-енглеске творенице у светлу теорије појмовне интеграције | Уп. 904

1082. РАТКОВИЋ, Драгана

Глаголи са интерфиксом -о/е- у савременом српском језику / Драгана Ратковић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 43–51. | Резюме

1083. РЕБРОЊА, Семиха

Anglicizmi u nazivima elektronskih uređaja u srpskom jeziku / Semih Rebronja // Савремена проучавања... – 213–220. | Summary

– РЕЉИЋ, Митра

О националном имену и преименовању језика Бошњака/Муслимана : српски језик као босански у Призренско-шарпланинској области | Уп. 131

– РЕЉИЋ, Митра

Српски језик као *равачки* међу ораховачким Албанцима данас | Уп. 1461

– РЕСЕЈ, Светлана

Лексичко-семантичке структуре у прози Милована Данојлића | Уп. 1221

– РИСТИВОЈЕВИЋ-РАЈКОВИЋ, Наташа

Zoonimska metaforika o muškarcima i ženama | Уп. 569

1084. РИСТИЋ, Стана

Асоцијативно поље граматичких речи у српском, руском и бугарском језику : на примерима прилога срп. *заједно*, *мноћо*, рус. *вместе*, *много* и буг. *заедно*, *много* / Стана Ристић // 36МСС. – 73 (2008), 367–386. | Резюме

1085. РИСТИЋ, Стана

Корпус „Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ“ са становишта репрезентативности за савремени српски језик / Стана Ристић // Српски језик у (кон)тексту. – 407–428. | Summary

1086. РИСТИЋ, Стана

Лексикосемантичке карактеристике асоцијата у асоцијативном пољу прилога степена и скупности у српском, руском и бугарском језику : на примеру прилога срп. *мноћо* и *заједно*, рус. *много* и *вместе* и буг. *много* и *заедно* / Стана Ристић // Семантичка... – 317–329. | Summary + Граматичко-семантички ниво асоцијативних поља количинских прилога скупности; Граматичко-семантички ниво асоцијативних поља количинских прилога степена.

– РИСТИЋ, Стана

Лексичко-граматичке карактеристике заменице *ја* са аспекта вербалних асоцијација | Уп. 906

1087. РИСТИЋ, Стана

Модификација значења и лексички модификатори у српском језику / Стана Ристић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2009. – 242. – (Монографије 10)

1088. РИСТИЋ, Стана

Неке најновије појаве у развоју лексике српског језика : на примеру твореница са префиксима *не-* и *анђиш-* / Стана Ристић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 27–41. | Summary

1089. РИСТИЋ, Стана

О лексикографским поступцима у обради граматичких речи у дескриптивном речнику / Стана Ристић // Бошковићеви дани. – 29–51. | Summary

1090. РИСТИЋ, Стана

Прилог *јосџејено* као лексички квантификатор / Стана Ристић // ЈФ. – 64 (2008), 401–411. + Прилог *јосџејено* : граматичко-семантички услови реализације значења и функције: 412–417. | Резюме

– РОВЧАНИН, Ариф

Име твоје и моје | Уп. 1467

1091. РОСИЋ, Тиодор

Оријентализми и могућности њихове супституције у народним бајкама / Тиодор Росић // СЈ. – 14 (2009), 431–443.

1092. РУЖИЋ, Владислава

Тематско-семантичко поље : *однос човека према раду : радан, вредан / нерадан, лењ* / Владислава Ружић // Семантичка... – 301–316. | Резюме

1093. САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана

Именослов „Божијих људи“ Боре Станковића / Ана Савић-Грујић // Именослови... – 78–84.

1094. СИЛАШКИ, Надежда

Anglicisms as an Integral Part of Serbian Business and Economic Terminology / Nadežda Silaški // ELLSSAC Proceedings... – 457–469.

– СИЛАШКИ, Надежда

Economic Terminology in Serbian and Croatian : a Comparative Analysis of Anglicisms | Уп. 572

1095. СИМИЋ, Радоје

О топониму *Звижг* / Радоје Симић // Српски језик у употреби. – 19–25. | Summary

-- СОБОЉЕВ, Андреј

Из названий молочных продуктов в пиперском говоре | Уп. 1470

– СПАСОЈЕВИЋ, Марина

О воденичкој терминологији ресавског краја | Уп. 1471

1096. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

С речима и речником / Милица Радовић-Тешић. – Београд : Учительски факултет, 2009. – 285. / Марина Спасојевић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 387–390. | Приказ | Уп. 1011, 1079

1097. СТАНИЋ, Данијела

Проблем синонимије простих речи у лексикографским дефиницијама речника савременог српског језика / Данијела Станић // Савремена проучавања... – 167–175. | Summary

-- СТАНОЈЕВИЋ, Веран

О игноративној компоненти значења лексеме *нешито* у прилошкој употреби | Уп. 928

1098. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Развој семантике предлога у конструкцијама типа *јуши цијару иза цијаре / јуши цијару за цијаром* и сл. / Живојин Станојчић // Славистика. – 13 (2009), 304–306. | Резюме

1099. СТАНОЈЧИЋ, Славко

Значење именских лексема и значење дискурса : оглед анализе конкретногог уџбеничког језика / Славко Станојчић // Савремена проучавања... – 285–294. | Summary

-- СТЕВАНОВИЋ, Александра

Семантичка анализа придева *sale* у француском језику и његовог српског еквивалента *ипљав* | Уп. 576

– СТЕВАНОВИЋ, Лада

Вук : називи и основне улоге у култу традиције Индоевропљана | Уп. 138

– СТЕФАНОВИЋ, Марија

Језик о породици : *муж* и *жена* у асоцијативним речницима руског и српског језика | Уп. 577

- СТЕФАНОВИЋ, Марија
Категорија аниматности у српском и руском језику | Уп. 578
- СТЕФАНОВИЋ, Марија
Руски и српски језик о деци у породици | Уп. 579
- 1100. СТОЈАНОВИЋ, Андреј**
Из терминологије иновационих процеса / Андреј Стојановић // СЈ. – 13 (2008), 557–562.
- СТОЈАНОВИЋ, Смиљка
Ходонимијске метаморфозе или о преоблачењу улица | Уп. 141
- 1101. СТОШИЋ, Јелена**
Именослов „Нечисте крви“ Боре Станковића / Јелена Стошић // Именослови... – 61–77.
- 1102. ТИР-БОРЉА, Марија**
Лексика традиционалне културе у фразеологизмима / Марија Тир-Борља // ППЈ. – 39 (2008), 119–188. | Summary
- 1103. ТОЛСТОЈ, Светлана**
Антитеза и антонимия : на материале сербских пословиц / Светлана М. Толстая // ЈФ. – 64 (2008), 497–507. | Резиме
- 1104. ТОЛСТОЈ, Светлана**
Серб. *варован*, *вароваџи* и их семантичке корелјате / Светлана М. Толстая // Зборник Института за српски језик... – 611–619. | Резиме
- ТРАЈКОВИЋ, Татјана
Апелативи у топонимији прешевског краја | Уп. 1478
- 1105. ЋЕВРИЗ-НИШИЋ, Вера**
Статус термина *варијанти* у српско(хрватској) лингвистичкој литератури / Вера Ћевриз-Нишић // СЈ. – 13 (2008), 553–556.
- ЋИРИЋ, Љубисав
Неке лексичке и граматичке појединости у пиротском варошком говору | Уп. 1480
- ЋИРИЋ, Љубисав
Хипокоризација и пејоризација у фитонимији Лужнице | Уп. 1481
- 1106. ЋОРИЋ, Божо**
Како је заправо гласило Даничићево лично име / Божо Ћорић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 255–264. | Summary
- 1107. ЋОРИЋ, Божо**
Лексикографска дела двадесетог века / Божо Ћорић // Бошковићеви дани. – 293–305.
- ЋОРИЋ, Божо
О творбеној хомонимији | Уп. 939
- ЋОРИЋ, Божо
Традиционално и ново у творбеној терминологији | Уп. 942
- 1108. ЋУПИЋ, Драго**
Мужјини (*се*) – „заборављени“ глагол / Драго Ћупић // ЈФ. – 64 (2008), 515–516. | Резюме
- ЋУПИЋ, Жељко
Именослов Црне Реке : ономастика Доње Беле Реке, Звездана и Сумраковца | Уп. 1485

-- ФЕКЕТЕ, Егон

Супстандард у стандарду | Уп. 1152

1109. ХЛЕБЕЦ, Борис

Колокацијска метода семантичке анализе : на примеру именице *йајсња* / Борис Хлебец // Семантичка... – 65–80. | Summary

-- ХЛЕБЕЦ, Борис

Collocations with *Old, Young, and New* and Their Serbian Correspondents | Уп. 584

-- ХЛЕБЕЦ, Борис

Називи за снег у ескимском, енглеском и српском језику | Уп. 585

-- ХЛЕБЕЦ, Борис

Предикативни инструментал у светлу колокацијске анализе | Уп. 946

-- ЦВЕТКОВИЋ, Катарина

Seeing Sounds and Hearing Smells : A Look at the Intradomain Semantic Extensions of Perception Verbs in English and Serbian | Уп. 586

1110. ЦВИЈЕТИЋ, Ратомир

Мерење речи / Ратомир М. Цвијетић. – Прибој : Гимназија, 2008. – 132.

1111. ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ, Радојка

Из хидронимије Пивске планине / Радојка Цицмил-Реметић, Слободан Реметић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 515–522. | Резюме

1112. ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ, Радојка

Из хидронимије Пивске планине / Радојка Цицмил-Реметић, Слободан Реметић // Зборник Института за српски језик... – 495–502. | Резюме

-- ЦРЊАК, Дијана

Називи ограда и њихових делова у Лијевчу пољу и Жупи | Уп. 1486

1113. ЧАРКИЋ, Алма

Граматицари о узвицима / Алма Чаркић // Стил. – 8 (2009), 279–290. | Summary

1114. ЧОБАНОВ, Иван

За кратките форми от срѣбските сложни женски лични имена, прадстављаващи затворена срчка / Иван Чобанов // Српски језик у употреби. – 81–89. | Резиме

1115. ЧУТУРА, Илијана

Прилошки изрази са именицом *йренуџак* у политичком дискурсу / Илијана Чутура // Српски језик у (кон)тексту. – 151–166. | Summary

-- ЧУТУРА, Илијана

Статичка просторна локализација у изразима са пренесеним значењем | Уп. 949

1116. ЧУТУРА, Илијана

Употреба прилошких израза са именицом *месџо* у пренесеном значењу / Илијана Чутура // Српски језик у употреби. -- 277–288. | Summary

1117. ШИПКА, Милан

Значење и употреба глагола *захвалиџи* (*се*) / Милан Шипка // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 25–31. | Summary

1118. ШИПКА, Милан

Поријекло и значење хоронима *Срјска* / Милан Шипка // Зборник Института за српски језик... – 657–665. | Summary

1119. ШИПКА, Милан

Приче о речима / Милан Шипка. – 8. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 307. – (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 1)

1120. ШИПКА, Милан

Приче о речима / Милан Шипка. – 9. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 307. – (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 1)

1121. ШИПКА, Милан

Статус и употреба русизама у савременом српском језику / Милан Шипка // Славистика. – 13 (2009), 334–342. | Summary

1122. ШИНКА, Милан

Фраземи с лексемом *образ* / Милан Шипка // ЈФ. – 64 (2008), 561–569. | Summary

1123. ШТАСНИ, Гордана

Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма / Стана Ристић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2006. – 228. – (Монографије ; 3) / Гордана Штасни // ЗБМСКЈ. – 56, 3 (2008), 699–704. | Приказ | Уп. 1010

1124. ШТАСНИ, Гордана

Синтеза лексиколошких истраживања : Лексикологија српског језика / Рајна Драгићевић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2007. – 366. / Гордана Штасни // ЗБМСКЈ. – 56, 1 (2008), 193–204. | Приказ | Уп. 1019, 1070

1125. ШТРБАЦ, Гордана

О принципима за израду речника колокација у српском језику / Гордана Штрбац // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 53–67. | Summary

ђ) Нормативистика**1126. БАЈИЋ, Сања**

Настанак правописне псеудонорме под утицајем енглеског језика / Сања Бајић // СЈ. – 14 (2009), 331–346. | Summary

1127. БОЈОВИЋ, Бранкица

Утицај енглеског криминолошког језика на српски језик / Бранкица Бојовић // СЈ. – 14 (2009), 637–642.

– ЗЕНЧУК, Валентина

Варијантни синтаксички облици као предмет за сагледавање из угла нормативистике | Уп. 848

– ИВИЋ, Милка

О увидима у развој стандардног српског које пружа поређење садржине двају речника – Вуков (1852) и РМС (2007) | Уп. 1575

– ЋЕВРИЗ-НИШИЋ, Вера

Разликовне црте између српског, хрватског и бошњачког стандарднојезичког израза у БиХ | Уп. 717

1128. ЈОВАНОВИЋ, Бојан

Српски језички идентитет у раљама договорне науке / Бојан Јовановић // Дијалекти... – 15–37.

1129. ЈОВИЋЕВИЋ, Радојица

Неодговарајућа употреба речи / Радојица Јовићевић // Бошковићеви дани. – 201–209.

1130. КАКРИДИС, Јанис

Језичка реформа као синтеза нормативног и дескриптивног приступа : Вук Караџић и Јанис Психарис / Yannis Kakridis // НССУВД. – 37, 1 (2008), 351–359. | Περίληψη

1131. КЛАЈН, Иван

Испечи па речи / Иван Клајн. – 3. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 271. – (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 4)

1132. КЛАЈН, Иван

Испечи па речи / Иван Клајн. – 4. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 271. – (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 4)

1133. КЛАЈН, Иван

Пуризам и антипуризам у данашњем српском језику / Иван Клајн // ЈФ. – 64 (2008), 153–176. | Summary

– КЛАЈН, Иван

Речник језичких недоумица | Уп. 1614, 1615

1134. ЛУБАШ, Владислав

Актуелни покушаји нормирања говорне врсте језика у српском и у другим словенским језицима / Vladislav Lubaš // НССУВД. – 38, 1 (2009), 5–14. | Резюме

1135. МИКИЋ, Радивоје

Књижевни језик и језик књижевности / Радивоје Микић // Дијалекти... – 53–78.

1136. МИХАИЛОВИЋ, Драгослав

Погрешна језичка политика / Драгослав Михаиловић // Дијалекти... – 5–13.

1137. МИХАИЛОВИЋ, Драгослав

Прихваћеност или неприхваћеност покрајинског говора за основицу књижевног језика и развој националне књижевности / Драгослав Михаиловић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 511–515.

– МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

О утицају жаргонске лексике на стандардну фразеологију | Уп. 1042

1138. НАСТАНОВИЋ, Драгана

Од пописа преко описа до прописа : Језичке доумице. Књ. 2 / Егон Фекете. – Београд : Београдска књига, 2008. – 150. – (Библиотека Пут у речи ; 13) / Драгана Настановић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 115–117. | Приказ | Уп. 1141, 1150, 1151

– НИКОЛИЋ, Марина

Допринос Богдана Терзића неговању српске језичке културе | Уп. 1854

1139. ОДБОР за стандардизацију српског језика

Списи Одбора за стандардизацију српског језика. 10 / приредили Јован Вуксановић, Радојко Гачевић, Милан Тасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ : Београдска књига, 2008. – 309.

1140. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

О standardnom jeziku i njegovim varijantama / Dragoljub Petrović // Lingvistika... – 105–122.

1141. ПИПЕР, Предраг

Језичка култура и норма у истраживањима Егона Фекете : Језичке доумице. Књ. 2 / Егон Фекете. – Београд : Београдска књига, 2008. – 150. – (Библиотека Пут у речи ; 13) / Предраг Пипер // 36МСС. – 76 (2009), 152–154. | Приказ | Уп. 1138, 1150, 1151

1142. ПРЋИЋ, Твртко

Culture-Specific Words and How to Deal with Them in Bilingual Dictionaries / Tvrtko Prčić // ELLSSAC Proceedings... – 415–421.

– РАДИЋ, Првослав

Дијалекат и норма у настави српског језика | Уп. 1325

1143. РАДИЋ, Првослав

О екстерној стандардизацији српског језика / Првослав Радић // ЈФ. – 64 (2008), 365–383. | Summary

1144. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Tri pitanja Milki Ivić / Milorad Radovanović // Lingvistika... – 5–19.

– РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Уклопљеност ауторске и индивидуалне лексике писаца у општекњижевни лексички фонд | Уп. 1216

1145. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

За континуитет у развоју књижевног језика / Живојин Станојчић // СЈ. – 14 (2009), 19–28. | Summary

1146. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

За рационалан прилаз нормирању језика : на једном примеру из српске синтаксе / Живојин Станојчић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 9–12. | Summary

1147. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

О уобичавању књижевног језика / Живојин Станојчић // Зборник Института за српски језик... – 567–570. | Summary

1148. СТИЈОВИЋ, Рада

Београд и књижевни језик / Рада Стијовић // Славистика. – 13 (2009), 343–349. | Резюме

1149. СТИЈОВИЋ, Рада

Српски језик : норма и пракса : прилози писаној и говорној комуникацији / Рада Стијовић. – Београд : Чигоја штампа, 2009. – 202.

– ТАНАСИЋ, Сreto

Стандардизација језика као социолингвистичка потреба | Уп. 144

1150. ФЕКЕТЕ, Егон

Језичке доумице. Књ. 1 / Егон Фекете. -- Београд : Београдска књига, 2008. – 300. -- (Библиотека Пут у речи ; 7) | Уп. 1138, 1141, 1151

1151. ФЕКЕТЕ, Егон

Језичке доумице. Књ. 2 / Егон Фекете. -- Београд : Београдска књига, 2008. – 150. -- (Библиотека Пут у речи ; 13) | Уп. 1138, 1141, 1150

1152. ФЕКЕТЕ, Егон

Супстандард у стандарду / Егон Фекете // Зборник Института за српски језик... – 629–636. | Резюме

1153. ШИПКА, Милан

Зашто се каже? / Милан Шипка. – 4. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 294. -- (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 3)

1154. ШИПКА, Милан

Зашто се каже? / Милан Шипка. – 5. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 294. -- (Лингвистичке едиције. Едиција Популарна лингвистика ; 3)

1155. ШИПКА, Милан

Стандарднојезичка преиспитивања. 1 / Милан Шипка. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 287. -- (Едиција Расправе)

1156. ШИПКА, Милан

Стандарднојезичка преиспитивања. 2 / Милан Шипка. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 427. -- (Едиција Расправе)

е) Стилистика

– АШИЋ, Тијана

Семантичко-прагматичка анализа употребе речи *експира* у жаргону градске омладине | Уп. 958

1157. БАБИЋ, Миланка

Апострофа у Андрићевом *Ex Pontu* / Миланка Бабић // Српски језик у (кон)тексту. – 137–150. | Summary

– БАШАНОВИЋ, Јелена

О семантичко-творбеној структури придјевских сложеница у језику Мирка Бађевића | Уп. 833

– БЛАГОЈЕВИЋ, Савка

Expressing Attitudes in Academic Research Articles Written by English and Serbian Authors | Уп. 1676

1158. БЛАГОЈЕВИЋ, Савка

Metadiskurs u akademskom diskursu / Savka Blagojević. – Niš : Filozofski fakultet, 2008. – 256.

1159. БОГДАНОВИЋ, Недељко

„Ветрови Старе Планине“ Слободана Џунића / Недељко Богдановић // Квантитативни... – 52–58.

1160. БОГДАНОВИЋ, Недељко

„Силазак у време“ Саше Хаџи Танчића / Недељко Богдановић // Квантитативни... – 59–67.

1161. БУРИЋ, Милена

Именице на *-ица* и *-ка* у терминолошко-правном систему Богишићевог „Законика“ / Милена Бурић // СЈ. – 13 (2008), 569–573.

– ВЕЉКОВИЋ-СТАНКОВИЋ, Драгана

Метафоре о настави, наставницима и учењу матерњег језика | Уп. 1261

1162. ВЕМИЋ, Мирчета

Језичке теорије картографије / Мирчета Вемић // СЈ. – 13 (2008), 583–598.

1163. ВЕМИЋ, Мирчета

Општа начела стилизације географских карата / Мирчета Вемић // Стил. – 8 (2009), 313–326. | Summary

1164. ВЕМИЋ, Мирчета

Перспективе и оријентација елемената картографске текстуализације / Мирчета Вемић // Стил. – 7 (2008), 237–250. | Summary

– ВУКИЋ, Маја

Прилог *икад(а)* у стандардном српском језику и језику електронских медија | Уп. 838

1165. ВУКИЋ, Маја

Употреба локалног идиома у књижевности : потешкоће и одговорност / Маја Вукић // Шта очекујем... – 43–53.

– ВУЧО, Јулијана

Akademaska kompetencija, jezik obrazovanja : srpski i italijanski | Уп. 525

– ГОЛУБОВИЋ, Биљана

Комуникативни фразеологизми у српском жаргону | Уп. 976

– ГОЛУБОВИЋ, Биљана

Употреба нестандардне лексике у светлу савремених друштвених кретања на примеру новинског стила српске штампе | Уп. 977

1166. ДАМЈАНОВИЋ, Ђуро

Поезија и језик поезије Милоша Црњанског / Ђуро Дамјановић. – Бања Лука ; Београд : Задужбина Петар Кочић, 2009. – 71. – (Библиотека Осветљења ; 3)

1167. ДИЈАЛЕКТИ и српска књижевност : тема Борине недеље 2007. / Драгослав Михаиловић и др. – Врање : Књижевна заједница „Борисав Станковић“, 2008. – 91. – (Библиотека Тема)

1168. ДИМИТРИЈЕВИЋ, Јања

„Ибиш-Ага“ Стевана Сремца / Јања Димитријевић // Квантитативни... – 9–17.

– ДРАГИН, Гордана

Дистрибуција послелекценатских дужина у језику медија | Уп. 1391

– ДРАШКОВИЋ, Бранкица

Anglicizmi u srpskom kao jeziku struke : upotreba engleskih termina u televizijskom novinarstvu | Уп. 989

1169. ДУРБАБА, Оливера

Fenomen *parlando* i lingvistički status Internet foruma / Olivera Durbaba // Српски језик у употреби. – 447–457. | Summary

1170. ЂОРЂЕВИЋ, Јасмина

Semantička uslovljenost srpskog poslovnog jezika / Jasmina Đorđević // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 15–28. | Summary

1171. ЂОРЂЕВИЋ, Милан

„Ангелус“ Радосава Стојановића / Милан Ђорђевић // Квантитативни... – 102–111.

1172. ЂОРЂЕВИЋ, Милијана

„Медовина“ Слободана Џунића / Милијана Ђорђевић // Квантитативни... – 59–67.

1173. ЂУКИЋ, Александра

Заступљеност глаголског облика имперфекта у електронском дискурсу српског језика / Александра Ђукић // Славистика. – 12 (2008), 463–464.

1174. ИЛИЋ, Мирјана

Проучавања језика писаца могла би пратити проучавања народних говора / Мирјана Илић // Шта очекујем... – 68–71.

1175. ИЛИЋ-СТОЈАДИНОВИЋ, Ивана

Локални идиом и уметничка вредност текста / Ивана Илић-Стојадиновић // Шта очекујем... – 33–35.

1176. ИЛИЋ-СТОЈАДИНОВИЋ, Ивана

„Дрнотраварске приче“ Радосава Стојановића / Ивана Илић-Стојадиновић // Квантитативни... – 92–101.

1177. ЈАШОВИЋ, Голуб

Лексика оријенталног порекла у приповедној прози Григорија Божовића / Голуб Јашовић. – Косовска Митровица : Књижевно друштво Косова и Метохије : Филозофски факултет, 2008. – 179. – (Библиотека Понирања ; 2)

1178. ЈАШОВИЋ, Предраг

Дело Григорија Божовића као језички мајдан : Лексика оријенталног порекла у приповедној прози Григорија Божовића / Голуб Јашовић. – Косовска Митровица : Књижевно друштво Косова и Метохије : Филозофски факултет, 2008. – 179. – (Библиотека Понирања ; 2) / Предраг Јашовић // Баштина. – 26 (2009), 363–367. | Приказ | Уп. 1177

– ЈЕЛИЋ, Бранислава

Речник приповедака Лазе Лазаревића | Уп. 1609, 1620

1179. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Аргументован пледоаје за подизање квалитета новинарства : Новинарство : Штефан Рус-Мол, Ана Југослава Загорац. – Београд : Клип, 2005. – 357. / Јелена Јовановић // СЈ. – 13 (2008), 697–708. | Приказ

1180. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Језик Михајла Вујића, економисте с краја XIX века / Јелена Јовановић // Српски језик у (кон)тексту. – 113–135. | Summary

1181. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

О локалној и сличној лексици у Ћосићевим „Коренима“ / Јелена Јовановић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 163–176. | Summary

1182. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

О редукцији и испуштању (омисији) као лингвистичким и стилским појавама / Јелена Јовановић // Српски језик у употреби. – 193–211. | Summary

1183. ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Писци и стил / Јелена Јовановић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност, 2009. – 297. – (Библиотека Књижевност и језик ; 30) | Уп. 1188

– ЈОВАНОВИЋ, Јелена

Стилски аспекти проучавања изведених именица са суфиксом *-иштије* | Уп. 1014

1184. ЈОВИЋ, Душан

Lingvistički pristupi književnom delu / Dušan Jović // Прилози језичком... – 163–172.

1185. КВАНТИТАТИВНИ односи у прозном тексту / прир. Јелена Стошић, Недељко Богдановић. – Ниш : Свен : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета, Одсек за српски језик, 2009. – 125. – (Писци и језик ; 3)

– КИШ, Наташа

О степену аналитизма декомпонованих предиката у правном стилу | Уп. 864

– КЛИКОВАЦ, Душка

Прилог критичкој анализи конверзације : дискурс моћи у лекарској ординацији | Уп. 84

1186. КЛИКОВАЦ, Душка

Шта је то метафора? / Душка Кликовац // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 57–76. | Summary

1187. КНЕЖЕВИЋ, Ивана

О неким карактеристикама религијског стила енглеског и српског језика / Ивана Кнежевић // Стил. – 8 (2009), 65–76. | Summary

1188. КОВАЧЕВИЋ, Милош

Писци и стил / Јелена Јовановић. -- Београд : Друштво за српски језик и књижевност, 2009. – 297. – (Библиотека Књижевност и језик ; 30) / Милош Ковачевић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 167–171. | Приказ | Уп. 1183

1189. КУКОЉ, Ана

Систем падежа са значењем адвербијалне квалификативности у „Мемоарима“ Проте Матије Ненадовића / Ана Кукољ // ППЈ. – 40 (2009), 5–24. | Резюме

– КУЉАНИН, Сања

О интензификаторским партикулама у дјелима Милисава Савића и Радослава Братића | Уп. 1023

1190. ЛАЗОВИЋ, Весна

Lingvistička analiza tekstova na ambalaži / Vesna Lazović // Савремена проучавања... – 271–283. | Summary

1191. ЛАКИЋ, Игор

Modeli analize diskursa novinskih članaka / Igor Lakić // Ријеџ. – 2 (2009), 91–109. | Summary

1192. ЛИЛИЋ, Драган

Фразеологија Слободана Џунића / Драган Лилић. – Ниш : Свен : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу ; Косовска Митровица : Филозофски факултет Универзитета, 2009. – 223. – (Писци и језик ; 4)

– ЛОНЧАР, Александра

Прозодијска норма и језик медија | Уп. 800

1193. МАКСИМОВИЋ, Јелена

Три примера стилистичке и прагматичке анализе новинске вести / Јелена Максимовић // Савремена проучавања... – 247–258. | Summary

1194. МАРАВИЋ, Данијела

„Караван светог Влаха“ Саше Хаџи Танчића / Данијела Маравић // Квантитативни... – 83–91.

– МАРКОВИЋ, Јордана

Ословљавање као последица друштвених кретања | Уп. 98

1195. МИЛАНОВИЋ, Александар

Напомене о дијалектима у српској књижевности / Александар Милановић // Дијалекти... – 39–52.

1196. МИЛИЋ, Мира

English-Based Versus Serbian-Based Synonyms in the Novels of Slobodan Selenić / Mira Milić // ELLSSAC Proceedings... – 253–261.

1197. МИЛОЈКОВИЋ, Милица

„Зона Замфирова“ Стјевана Сремца / Милица Милојковић // Квантитативни... – 18–26.

– МИТИЋ, Ивана

Атрибут уз именице мушког рода III врсте у делима наших писаца | Уп. 887

– МИЋИЋ, Софија

Студије о језику медицине у енглеском и српском | Уп. 558

– МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

О утицају жаргонске лексике на стандардну фразеологију | Уп. 1042

1198. МУРАТАГИЋ-ТУНА, Хаснија

О гљеџима као dodacima književnim djelima / Hasnija Muratagić-Tuna // Бошковићеви дани. – 81–105. | Summary

1199. НЕНЕЗИЋ, Соња

Неке карактеристике употребе замјеница у језику Николе I Петровића / Соња Ненезић // СЈ. – 14 (2009), 167–176. | Summary

1200. НЕНЕЗИЋ, Соња

Употреба предлога *према* у језику Николе I Петровића / Соња Ненезић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 109–119. | Summary

1201. НИКИТОВИЋ, Зорица

Сложенице у „Филозофским урвинама“ Оца Јустина (Поповића) / Зорица Никитовић // СЈ. – 14 (2009), 557–583.

1202. НИКОЛИЋ, Видан

Поштапалице у разговорном функционалном стилу : синтаксички и реторички аспекти / Видан Николић // Српски језик у (кон)тексту. – 101–112. | Резюме

1203. НИКОЛИЋ, Марина

Култура говора / Милан Шипка. – 3. проширено изд., (1. ћирилично). – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 387. – (Библиотека Приручници ; 1) / Марина Николић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 111–113. | Приказ | Уп. 1245, 1246

1204. НИКОЛИЋ, Милка

Стилистички аспект поредбених конструкција у историјским романима Добрила Не-надића / Милка Николић // Савремена проучавања... – 259–269. | Summary

1205. ПАВЛОВИЋ, Миливоје

Пословна кореспонденција : практикум / Миливоје Павловић. – Београд : Мегатренд универзитет, 2008. – 221.

– ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Етнокултурни концепт *род* у „Горском вијенцу“ | Уп. 114

– ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Етнокултурни концепт *часић* у „Горском вијенцу“ | Уп. 115

1206. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Пословице и изреке „Горског вијенца“ у словенском контексту / Ана Пејановић // СЈ. – 14 (2009), 375–385. | Резюме

1207. ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Фразеологија pjesничког текста са теоријског и преводилачког аспекта : „Горски вијенац“ и руски преводи / Ана Пејановић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 119–129. | Резюме

1208. ПЕРОВИЋ, Славица

Женско писмо : семантичка дискриминација и дискурсна толеранција / Славица Перовић // ЗМСФЈ. – 51, 1/2 (2008), 119–138. | Summary

1209. ПРАЛИЦА, Оливера

Proces žargonizacije u srpskom jeziku : sufiksacija kao tvorbeni mehanizam / Olivera Pralica // Славистика. – 12 (2008), 457–460.

1210. РАДАНОВИЋ-ФЕЛБЕРГ, Татјана

Putovanje Srbije u Evropi na Đindićevim metaforama / Tatjana Radanović-Felberg // Riječ. – 1 (2009), 43–61. | Summary

1211. РАДИЋ, Јованка

Метафора и (хипер)екстензија / Јованка Радић // ЈФ. – 64 (2008), 347–363. | Резюме

1212. РАДИЋ, Првослав

Македонизми у Сремчевом „Кир Герасу“ / Првослав Радић // ЗМСС. – 73 (2008), 325–336. | Резиме

1213. РАДИЋ-БОЈАНИЋ, Биљана

Političko driblanje u kaznenom prostoru : sportske metafore u političkom diskursu Srbije / Biljana Radić-Bojanić, Nadežda Silaški // Српски језик у употреби. – 459–470. | Summary

1214. РАДИЋ-БОЈАНИЋ, Биљана

Спортизација политичког дискурса : како метафоре прикривају политичку стварност Србије / Биљана Радић-Бојанић, Надежда Силашки // ЗМССФЛ. – 51, 1/2 (2008), 139–155. | Summary

1215. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Прожимање стандардне и регионалне лексике у прозном уметничком тексту / Милица Радовић-Теших // Бошковићеве дани. – 321–333. | Summary

1216. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Уклопљеност ауторске и индивидуалне лексике писаца у општекњижевни лексички фонд / Милица Радовић-Теших // Српски језик у (кон)тексту. – 399–406. | Summary

1217. РАДУЛОВИЋ, Зорица

О лексици у дјелу Мира Вуксановића / Зорица Радуловић // Бошковићеве дани. – 333–341. | Summary

1218. РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Културолошки аспект трансформисаних фразеологизама у кратким причама Здравка Крстановића и проблеми њиховог превођења на руски језик / Лариса Раздобудко-Човић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 203–210. | Резюме

– РАЗДОБУДКО-ЧОВИЋ, Лариса

Руско-српска лингвокултуролошко-стилистичка и компаративна истраживања | Уп. 129

1219. РАКОЊАЦ, Татјана

Omladinski sleng u elektronskom diskursu srpskog jezika / Tatjana Rakonjac // Славистика. – 12 (2008), 460–462.

1220. РЕСЕЛ, Герхард

Etnografski elementi u romanima Milovana Danojlića / Gerhard Ressel, Svetlana Ressel // Зборник Института за српски језик... – 503–520. | Zusammenfassung

1221. РЕСЕЛ, Светлана

Лексичко-семантичке структуре у прози Милована Данојлића / Svetlana Ressel, Gerhard Ressel // НССУВД. – 38, 1 (2009), 149–161. | Resümee

1222. РИСТИЋ, Стана

Речници писаца југоисточне Србије : прилог проучавању језика писања југоисточне Србије / Стана Ристић // Шта очекујем... – 83–88.

1223. САБО, Душан

Jezik pozorišne režije : metoda paradoksalnih scenskih radnji / Dušan Sabo. – Novi Sad : Prometej, 2009. – 175.

1224. САВИЋ, Милица

Намерна реченица у делима два савремена српска писца / Милица Савић // ППЈ. – 39 (2008), 245–258. | Summary

1225. САВИЋ, Свенка

Analiza diskursa posveta : prilog istraživanju formulaičkih tekstova / Svenka Savić // Riječ. – 2 (2009), 7–31. | Summary

1226. САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана

„Божји људи“ Боре Станковића / Ана Савић-Грујић // Квантитативни... – 27–37.

1227. СИЛАШКИ, Надежда

Javni diskurs Srbije : kognitivističko-kritička studija / Nadežda Silaški, Tatjana Đurović, Biljana Radić-Bojanić. – Beograd : Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2009. – 234.

– СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан

Акпенат именица у језику водитеља-спикера новосадских телевизијских станица | Уп. 1472

1228. СТАНОЈЕВИЋ, Добривоје

Medijska estetika i javni diskurs / Dobrivoje Stanojević. – Beograd : Сербика, 2009. – 196.

– СТАНОЈЕВИЋ, Маја

Kontrastivna analiza engleskog i srpskog jezika pravne struke | Уп. 575

1229. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Из истраживања језика Милоша Црњанског : лингвистичка синтеза неких примера / Живојин Станојчић // ЈФ. – 64 (2008), 449–455. | Summary

1230. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Из језика прозе Милоша Црњанског : лингвистичка истраживања / Живојин Станојчић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 139. – (Библиотека АЗ ; 5)

1231. СТЕПАНОВ, Страхинја

Asindetske sintaksičke strukture u romanu „Foliranti“ / Strahinja Stepanov // ППЈ. – 39 (2008), 259–274. | Резюме

1232. СТИЈОВИЋ, Рада

Српска кореспонденција новијег времена / Рада Стијовић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 485–492. | Summary

1233. СТОШИЋ, Јелена

„Нечиста крв“ Боре Станковића / Јелена Стошић // Квантитативни... – 38–51.

1234. ТАРАСЈЕВ, Марија

Diskurs elektronske pošte u srpskom jeziku / Marija Tarasjev // Славистика. – 12 (2008), 455–457.

1235. ТЕПАВЧЕВИЋ, Миодарка

Падежне временске конструкције у језику Стефана Митрова Љубише / Миодарка Тепавчевић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 85–109. | Summary

1236. ТЕПАВЧЕВИЋ, Миодарка

О лексичко-семантичкој слојевитости језика Стефана Митрова Љубише / Миодарка Тепавчевић // Бошковићеви дани. – 341–361. | Summary

1237. ТЕПАВЧЕВИЋ, Миодарка

О неким случајевима конгруенције у језику Стефана Митрова Љубише / Миодарка Тепавчевић // СЈ. – 14 (2009), 177–189. | Summary

1238. ТОМА, Пол-Луј

Промене аспектуално-темпоралног система у најновијем српском драмском тексту : случај дидаскалија / Paul-Louis Thomas // НССУВД. – 37, 1 (2008), 11–26. | Résumé

1239. ТОПОЛИЊСКА, Зузана

О pewnych niedocenianych bałkanizmach w systemie werbalnym języka serbskiego / Zuzana Topolińska // ЈФ. – 64 (2008), 509–514. | Summary

1240. ЋУПИЋ, Драго

Геминате у Његошевом „Горском вијенцу“ / Драго Ћупић // ЈФ. – 65 (2009), 121–123. | Резюме

1241. ЦРЊАК, Дијана

Герунди са каузативним значењем код Петра Кочића : синтаксичко-семантичка анализа / Дијана Црњак // Радови. – 12 (2009), 19–32. | Summary

1242. ЦРЊАК, Дијана

О једном виду антимерије у „Молитвама на језеру“ Владике Николаја / Дијана Црњак // ППЈ. – 40 (2009), 47–63. | Summary

1243. ЧАНЧАР, Ивана

Систем падежа са квалификативним значењем у „Примјерима чојства и јунаштва“ Марка Миљанова / Ивана Чанчар // ППЈ. – 40 (2009), 25–45. | Резюме

1244. ЧАРКИЋ, Милосав

Употреба граматичких категорија времена у српској епској народној поезији / Милосав Ж. Чаркић // Зборник Института за српски језик... – 637–655. | Резюме

– ЧУТУРА, Илијана

Прилошки изрази са именицом *īренуїѝак* у политичком дискурсу | Уп. 1115

1245. ШИПКА, Милан

Култура говора / Милан Шипка. – 3. проширено изд., (1. ћирилично). – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 387. – (Библиотека Приручници ; 1) | Уп. 1203, 1246

1246. ШИПКА, Милан

Култура говора / Милан Шипка. -- 4. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 387. -- (Лингвистичке едиције. Едиција Приручници ; 1) | Уп. 1203, 1245

1247. ШТА очекујем од проучавања језика писаца : излагања са радног скупа младих истраживача, у Нишу 10. јуна 2008. / прир. Недељко Богдановић, Мирјана Илић. – Ниш : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Одсек за српски језик, 2009. -- 104. – (Писци и језик ; 1)

ж) Метрика**1248. МАРОЈЕВИЋ, Радмило**

О могућој једносложности другог такта у српском епском десетерцу / Радмило Маројевић // Стил. – 8 (2009), 219–224. | Summary

1249. РАДИЋ-ДУГОЊИЋ, Милана

Римаријум српске поезије / Милосав Ж. Чаркић. – Београд : Међународно удружење Стил : Институт за српски језик САНУ, 2007. – 483. / Милана Радић-Дугоњић // Стил. – 7 (2008), 371–372. | Приказ

1250. ЧАРКИЋ, Милосав

Акцелат и рима у поезији српских модерниста / Милосав Ж. Чаркић // Стил. – 7 (2008), 289–303. | Summary

1251. ЧАРКИЋ, Милосав

Десна граница риме / Милосав Ж. Чаркић // Стил. – 8 (2009), 225–235. | Summary

з) Методика наставе српског књижевног језика**1252. АГИЋ, Мара**

Српски језик / Мара Агић, Анђелка Нинковић. – Нови Сад : Висока школа струковних студија, 2008. – 120.

1253. АНДРИЋ, Милка

Настава српског језика и књижевности : у шестом разреду основне школе : приручник за наставнике / Милка Андрић. – 3. прерађено изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 205.

1254. БАЈИЋ, Љиљана

Подстицаји настави српског језика и књижевности / Љиљана Бајић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 223–229.

1255. БЕЛИЋ, Александар

О језичком осећању / Александар Белић // Прилози језичком... – 5–8.

1256. БОЈОВИЋ, Душанка

Оријентациони распоред наставног градива за српски језик : за први разред основне школе / Душанка Бојовић, Драгана Богавац. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 157.

1257. БОЈОВИЋ, Душанка

Оријентациони распоред наставног градива српског језика : за трећи разред основне школе / Душанка Бојовић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 159.

1258. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Блиски сусрет наставника и ученика с дијалектологијом / Жарко Бошњаковић // Унапређивање наставе... – 82–89.

– ВЕЛИЧКОВА, Славка

Neke ideje povodom sastavljanja udžbenika srpskog jezika za bugarske studente | Уп. 223

1259. ВЕЉКОВИЋ-СТАНКОВИЋ, Драгана

Један облик примене текста у настави српског језика / Драгана Вељковић-Станковић // СЈ. – 14 (2009), 259–274. | Summary

1260. ВЕЉКОВИЋ-СТАНКОВИЋ, Драгана

Когнитивни приступ евалутивним твореницама и његова примена у настави српског језика / Драгана Вељковић-Станковић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 498–510. | Summary

1261. ВЕЉКОВИЋ-СТАНКОВИЋ, Драгана

Метафоре о настави, наставницима и учењу матерњег језика / Драгана Вељковић-Станковић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 103–117. | Summary

1262. ВЕЉКОВИЋ-СТАНКОВИЋ, Драгана

Неимарство речитости : Савремена настава говорне културе у основној школи / Марина Јањић. – Нови Сад : Змај, 2008. – 232. / Драгана Вељковић-Станковић // СЈ. – 14 (2009), 717–722. | Приказ | Уп. 1278

1263. ВУЈОВИЋ, Душанка

Грамматологија : прегледна граматика српскога језика / Душанка Вујовић. – 8. изд. – Београд : Театар За ; Нови Сад : Либер, 2009. – 145.

1264. ВУЧКОВИЋ, Мирољуб

Знаци на наставном путу : настава српског језика и књижевности у петом разреду основне школе : приручник за наставнике / Мирољуб Вучковић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 227.

1265. ВУЧКОВИЋ, Мирољуб

Настава српског језика у првом разреду основне школе : приручник за учитеље уз читанку Румена свитања и језичку културу / Мирољуб Вучковић. – 3. изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 92.

1266. ДЕШИЋ, Милорад

Лексичка, фразеолошка и синтаксичка средства и њихова изражајна вредност : прилог настави српскохрватског језика / Милорад Дешић // Прилози језичком... – 217–222.

1267. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Разумевање значења реченице / Рајна Драгићевић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 325–333. | Summary

1268. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Типичне грешке ученика стечене у првом кругу усвајања градива у настави српског језика / Рајна Драгићевић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 117–126. | Summary

1269. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Уџбенички комплет за српски језик : у 4. разреду основне школе : приручник за наставнике / Рајна Драгићевић, Зорана Опачић-Николић, Даница Пантовић. – 2. изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 78.

1270. ДРАЖИЋ, Јасмина

Правописне недоумице : правопис српског језика / Јасмина Дражић // Унапређивање наставе... – 144–149.

1271. ЖЕЖЕЉ-РАЛИЋ, Радмила

Приручник за учитеље : уз уџбенички комплет Српски језик : за други разред основне школе / Радмила Жежељ-Ралић. – Београд : Klett, 2008. – 72.

1272. ЖЕЖЕЉ-РАЛИЋ, Радмила

Приручник за учитеље : уз уџбенички комплет Српски језик : за трећи разред основне школе / Радмила Жежељ-Ралић. – 2. изд. – Београд : Klett, 2008. – 79.

1273. ЖЕЖЕЉ-РАЛИЋ, Радмила

Приручник за учитеље : уз уџбенички комплет Српски језик : за трећи разред основне школе / Радмила Жежељ-Ралић. – 3. изд. – Београд : Klett, 2009. – 79.

1274. ЖЕЖЕЉ-РАЛИЋ, Радмила

Приручник за учитеље : уз уџбенички комплет Српски језик : за четврти разред основне школе / Радмила Жежељ-Ралић. – 3. изд. – Београд : Klett, 2009. – 70.

1275. ЗВЕКИЋ-ДУШАНОВИЋ, Душанка

Методичке апликације : планирање, програмирање и припремање наставе српског језика и књижевности / Љиљана Петровачки, Гордана Штасни. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 360. / Душанка Звекић-Душановић // КњЈ. – 55, 3/4 (2008), 369–376. | Приказ | Уп. 1313

– ЗВЕКИЋ-ДУШАНОВИЋ, Душанка

Приручник : за наставнике српског као нематерњег језика : уз уџбенике за 3. и 4. разред основне школе | Уп. 280

– ЗВЕКИЋ-ДУШАНОВИЋ, Душанка

Српски као нематерњи језик : диференцирани наставни план и програм од првог до осмог разреда основног образовања и васпитања : (предлог) | Уп. 281

1276. ИНДИВИДУАЛИЗОВАНА настава српског језика и књижевности I–IV / Младен Вилотијевић и др. – Врање : Учитељски факултет, 2008. – 174.

1277. ЈАЊИЋ, Марина

Култура говора ученика основних школа / Марина Јањић // СЈ. – 14 (2009), 479–494.

1278. ЈАЊИЋ, Марина

Савремена настава говорне културе у основној школи / Марина Јањић. – Нови Сад : Змај, 2008. – 232. | Уп. 1262

1279. ЈОВАНОВИЋ, Владан

Настава српског језика на дијалекатском подручју / Стана Смиљковић, Радмила Жугић, Славка Стојановић. – Врање : Учитељски факултет, 2009. – 189. / Владан Јовановић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 391–393. | Приказ | Уп. 1330

1280. ЈОВАНОВИЋ, Владан

О дефинисању непознатих речи у средњошколским читанкама / Владан Јовановић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 143–150. | Summary

1281. ЈОВАНОВИЋ, Маја

О неким аспектима описног и нумеричког оцењивања у основним школама / Маја Јовановић // Савремена проучавања... – 555–563. | Summary

1282. ЈОВАНОВИЋ, Славица

Настава српског језика у првом разреду основне школе : приручник за наставнике уз читанку Златна јабука и Вежбанку / Славица Јовановић. – 3. изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 118.

1283. ЈОВАНОВИЋ, Славица

Оријентациони распоред наставног градива српског језика : за други разред основне школе / Славица Јовановић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 203.

1284. ЈОВИЋ, Иван

Приручник за учитеље : уз Читанку и Поуке о језику : за трећи разред / Иван Јовић, Моња Јовић, Весна Дрезгић. – 2. изд. – Београд : Eduka, 2008. – 67.

1285. ЈОКСИМОВИЋ, Светлана

Приручник за учитеље : уз Буквар и Читанку / Светлана Јоксимовић, Моња Јовић. – 2. изд. – Београд : Eduka, 2008. – 144.

1286. КЛИКОВАЦ, Душка

О употреби вицева у настави српског као матерњег језика / Душка Кликовац // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 297–310. | Summary

1287. КЛИКОВАЦ, Душка

Приручник за наставнике : уз Читанку и Српски језик (уџбеник и радну свеску) : за 7. разред основне школе / Душка Кликовац, Симеон Маринковић. – Београд : Креативни центар, 2009. – 78.

1288. КОВАЧЕВИЋ, Борко

Глаголске именице у уџбеницима и приручницима за српски језик / Борко Ковачевић // СЈ. – 14 (2009), 495–501.

– КРАЈИШНИК, Весна

Развој комуникативне методе и њена примјена у учењу српског као страног језика | Уп. 325

1289. КУЛТУРА говора : хрестоматија са практикумом / Даница Радуновић-Столић, Милутин Ђуричковић. – Краљево : Libro company ; Алексинац : Висока школа за васпитаче струковних студија, 2008. – 281.

1290. ЛОМПАР, Весна

Заступљеност и статус узвика у сербокroatистичким граматикама / Весна Ломпар // СЈ. – 14 (2009), 467–477.

– MALI jezikoslovci su krenuli u školu : priručnik za srpski kao nematernji jezik : za prvi i drugi razred osnovne škole primenom komunikativno iskustvenog metoda | Уп. 344

1291. МАНДИЋ, Мирјана

Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti / red. Julijana Vučo. – Beograd, 2007. – 648. / Mirjana Mandić // Balcanica. – 38 (2008), 299–303. | Приказ

1292. МАНОЈЛОВИЋ, Марела

Приручник за учитеље : уз Читанку и Поуке о језику : за други разред основне школе / Марела Манојловић, Снежана Бабуновић. – 2. изд. – Beograd : Eduka, 2008. – 84.

1293. МАНОЈЛОВИЋ, Марела

Приручник за учитеље : уз Читанку и Поуке о језику : за други разред основне школе / Марела Манојловић, Снежана Бабуновић. – 3. изд. – Beograd : Eduka, 2009. – 107.

1294. МАРИНКОВИЋ, Симеон

Приручник за васпитаче и учитеље : за коришћење радних листова припремног предшколског програма : уз књиге Мој свет, Мали буквар, Мала математика или Јесен–Зима, Пролеће–Лето / Симеон Маринковић. – 2. изд. – Beograd : Креативни центар, 2008. – 75. – (Креативна школа)

1295. МАРИНКОВИЋ, Симеон

Приручник за наставу српског језика : у шестом разреду основне школе : уз Читанку и Граматику / Симеон Маринковић. – Beograd : Креативни центар, 2008. – 72. – (Креативна школа)

1296. МАРИНКОВИЋ, Симеон

Приручник за учитеље : за наставу српског језика и књижевности у трећем разреду основне школе : уз Читанку и Забавну граматику / Симеон Маринковић. – 3. изд. – Beograd : Креативни центар, 2008. – 79.

– МЕТОДИКА развоја говора : избор научних и стручних радова за студенте учитељских факултета | Уп. 101

1297. МИКИЋ, Јовица

Nastavna celina u komunikativnom pristupu / Jovica Mikić. – Beograd : Data status, 2008. – 128. – (Edicija Data didakta ; 1)

1298. МИЛАТОВИЋ, Вук

Настава српског језика и књижевности у трећем разреду основне школе : приручник за наставнике / Вук Милатовић. – 3. изд. – Beograd : Завод за уџбенике, 2008. – 106.

1299. МИЛЕНКОВИЋ, Бранка

Увод у креативно и критичко размишљање у писменом изражавању / Бранка Миленковић // Савремена проучавања... – 545–554. | Summary

– МРАЗОВИЋ, Павица

Gramatika srpskog jezika za strance | Уп. 396

1300. МРКАЉ, Зона

Измене програма српског језика и књижевности у старијим разредима основне школе : коментар / Зона Мркаљ // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 101–115.

1301. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса. 1, Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – Београд : Klett, 2008. – 172.

1302. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса. 1, Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – 2. изд. – Београд : Klett, 2009. – 176.

1303. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса. 2, Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – Београд : Klett, 2008. – 199.

1304. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса. 2, Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – 2. изд. – Београд : Klett, 2009. – 199.

1305. МРКАЉ, Зона

Наставна теорија и пракса. 3, Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе / Зона Мркаљ. – Београд : Klett, 2009. – 220.

1306. НЕДЕЉКОВ, Љиљана

Место морфологије у настави српског језика и књижевности / Љиљана Недељков // Унапређивање наставе... – 74–81.

– НИКОЛИЋ, Марина

О лингвистици језичке културе у русистици и науци о српском језику | Уп. 110

1307. НИКОЛИЋ, Милица

Истраживачко поступање у настави српског језика / Милица Николић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 69–83.

1308. НИКОЛИЋ, Милица

Методика наставе српског језика и књижевности / Милица Николић. – 5. допуњено изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 991.

1309. ПАНТОВИЋ, Даница

Оријентациони распоред наставног градива српског језика : за четврти разред основне школе / Даница Пантовић. – Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 144.

1310. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Валентијски речник глагола у настави српског језика / Љиљана Петровачки // НССУВД. – 37, 1 (2008), 485–495. | Summary

1311. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Исказивање услова : условне реченице / Љиљана Петровачки // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 103–115.

1312. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Методичка истраживања у настави српског језика и књижевности / Љиљана Петровачки. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 269. – (Лингвистичке свеске ; 7) | Уп. 1340

1313. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Методичке апликације : планирање, програмирање и припремање наставе српског језика и књижевности / Љиљана Петровачки, Гордана Штасни. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 360. | Уп. 1275

1314. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Методичке апликације у настави синтаксе : значење и употреба глаголских облика / Љиљана Петровачки // Унапређивање наставе... – 59–73.

1315. ПЕТРОВАЧКИ, Љиљана

Недоумице око футура II у настави српског језика / Љиљана Петровачки // НССУВД. – 38, 1 (2009), 393–404. | Summary

1316. ПЕЦО, Асим

Један поглед на наставу фонетике у нашој школи : скица за предавање / Асим Пецо // Прилози језичком... – 117–120.

1317. ПЕШИКАН, Митар

Правопис српског језика / приредили Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица. – Екавско школско 8. изд. – Нови Сад : Матица српска ; Београд : Завод за уџбенике, 2008. – 325.

1318. ПЕШИКАН, Митар

Правопис српског језика / прир. Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица. – Екавско школско изд., 9. изд. – Нови Сад : Матица српска ; Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 325.

1319. ПЕШИКАН, Митар

Правопис српског језика / прир. Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица. – Ијекавско школско изд., 6. изд. – Нови Сад : Матица српска ; Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 325.

1320. ПИЖУРИЦА, Мато

Избор речи и култура језика / Мато Пижурица // Унапређивање наставе... – 21–28.

1321. ПРИЛОЗИ језичком и књижевном образовању : 50 година Зимског семинара : предавања са семинара за наставнике и професоре српског језика и књижевности / приредила Босиљка Милић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2003. – 231. – (Зборник ; 1)

1322. ПРИРУЧНИК за учитеље : уз Буквар и Читанку / Бранка Матијевић и др. – Београд : Eduka, 2008. – 122.

1323. ПРИРУЧНИК за учитеље : уз Читанку и Поуке о језику : за трећи разред / Милован Б. Цветковић и др. – 6. изд. – Београд : Eduka, 2009. – 84.

1324. ПУРИЋ, Далиборка

Приручник за учитеље за наставу српског језика и књижевности у трећем разреду основне школе / Далиборка Пурић, Бранко Илић. – Пожега : Епоха, 2008. – 53.

1325. РАДИЋ, Првослав

Дијалекат и норма у настави српског језика / Првослав Радић // КњЖ. -- 55, 1/2 (2008), 127–141. | Резюме

1326. РЕПУБЛИЧКИ зимски семинар 2008 Настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 109.

1327. РЕПУБЛИЧКИ зимски семинар 2009 Настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2009. – 101.

1328. СИМОВЉЕВИЋ, Ивана

Лексика традиционалне културе у „Читанци за 8. разред“ / Ивана Симовљевић // Унапређивање наставе... – 159–167.

1329. СМИЉКОВИЋ, Стана

Методика наставе српског језика и књижевности / Стана Смиљковић, Миомир Минлиновић. – Врање : Учитељски факултет ; Ужице : Учитељски факултет, 2008. – 453.

1330. СМИЉКОВИЋ, Стана

Настава српског језика на дијалекатском подручју / Стана Смиљковић, Радмила Жугић, Славка Стојановић. – Врање : Учитељски факултет, 2009. – 189. | Уп. 1279

– СТАНОЈЧИЋ, Славко

Значење именских лексема и значење дискурса : оглед анализе конкретног уџбеничког језика | Уп. 1099

1331. СТЕВАНОВИЋ, Михаило

За јасност, лепоту и ефикасност језика / Михаило Стевановић // Прилози језичком... – 9–18.

– СТЕФАНОВИЋ, Јелена

Rod u čitankama i nastavi srpskog jezika u osnovnoj školi | Уп. 139

1332. СУБОТИЋ, Љиљана

Из фонолошке проблематике стандардног српског језика : гласовне алтернације / Љиљана Суботић // Унапређивање наставе... – 29–35.

1333. ТЕСТОВИ из српског језика : са општинског, међуопштинско-регионалног, окружног и републичког такмичења ученика средњих школа из српског језика и језичке културе : школске године 1997/98, 1998/99, 1999/2000, 2000/2001, 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005, 2005/2006, 2006/2007, 2007/2008. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 294.

1334. ТЕСТОВИ из српског језика : са општинског, међуопштинско-регионалног, окружног и републичког такмичења ученика основних школа из српског језика и језичке културе школске године 1997/98, 1998/99, 1999/2000, 2000/2001, 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005, 2005/2006, 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009. / прир. Боса Милић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2009. – 276.

1335. ТЕСТОВИ са пријемних испита из српског језика : 1995–2007. / приредили Душка Кликовац, Вељко Брборић. – 4. допуњено изд. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик, 2008. – 251.

1336. ТОДОРОВ, Нада

Приручник за учитеље : уз Читанку Трешња у цвету и Поуке о језику Језик рода мога : за четврти разред основне школе / Нада Тодоров, Милован Б. Цветковић, Борислав Првуловић. – 2. изд. – Београд : Eduka, 2008. – 113.

1337. УНАПРЕЂИВАЊЕ наставе српског језика и књижевности : зборник радова / ур. Љиљана Петровачки. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 172.

1338. ЦВЕТКОВИЋ, Милован

Приручник за учитеље : уз Читанку и Поуке о језику : за трећи разред / Милован Б. Цветковић и др. – Београд : Eduka, 2008. – 84.

1339. ЧУТУРА, Илијана

Постигнућа ученика у рецепцији градивних именица : иновативни приступ / Илијана Чутура, Марина Јањић // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 311–324.

1340. ШТАСНИ, Гордана

Спој савремене методичке теорије и праксе : Методичка истраживања у настави српског језика и књижевности / Љиљана Петровачки. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 269. – (Лингвистичке свеске ; 7) / Гордана Штасни // ЗБМСКЈ. – 57, 3 (2009), 689–695. | Приказ | Уп. 1312

1341. ШТАСНИ, Гордана

Творба речи у настави српског језика / Гордана Штасни. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 293. – (Библиотека Књижевност и језик ; 28)

1342. ШТАСНИ, Гордана

Творба речи у настави српског језика : творбени процеси : илустративни примери и вежбе : неки теоријски и практични проблеми / Гордана Штасни // Унапређивање наставе... – 102–118.

и) Дијалектологија**1343. АЈЦАНОВИЋ, Милан**

Прозодијске одлике придевских видских парова у говору Новог Сада / Милан Ајцановић, Миљивој Алановић // Говор Новог Сада. – 235–245. | Summary

– БЕЧЕВА, Ничка

Утицај српског језика на говор Бугара Павлијана у Војводини | Уп. 708

1344. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Послеакцентатска дужина у говору Новог Сада / Исидора Бјелаковић, Маја Марковић // Говор Новог Сада. – 110–128. | Summary

1345. БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Ни сџан ни савјџан / Марта Бјелетић // Зборник Института за српски језик... – 65–69. | Резюме

– БЈЕЛЕТИЋ, Марта

Од дијалекатске потврде до етимолошког проблема : с.-х. *ѣрлав* – „искривљен, разрок, приглуп“ | Уп. 960

1346. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Антропографска лексика у „Речнику говора Загарача“ Драга и Жељка Ђупића / Недељко Богдановић // Зборник Института за српски језик... – 71–77. | Резюме

1347. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Африкатизација у призренско-тимочким говорима / Недељко Богдановић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 25–28. | Резюме

1348. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Вегетативни елементи у свадбеним песмама сврљишког краја / Недељко Богдановић // Прилози из фитолингвистике... – 5–13. | Summary

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

„Ветрови Старе Планине“ Слободана Џунића | Уп. 1159

1349. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Говор Горње Пчиње : гласови и облици / Марина Јуришић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2009. – 321. / Недељко Богдановић // СДЗБ. – 56 (2009), 559–562. | Приказ | Уп. 1414

1350. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Земљописна и њој сродна лексика југоисточне Србије / Недељко Богдановић // СДЗБ. – 55 (2008), 429–518. | Резюме

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Име и надимена у југоисточној Србији | Уп. 963

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Именослов „Медовине“ Слободана Џунића | Уп. 964

1351. БОГДАНОВИЋ, Недељко

О лесковачком говору / Недељко Богдановић. – Лесковац : Лесковачки културни центар, 2009. – 111. – (Прилози познавању српских народних говора ; 1) | Уп. 1385

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

„Силазак у време“ Саше Хаџи Танчића | Уп. 1160

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Терминологија „Именослова“ | Уп. 965

1352. БОЖОВИЋ, Маринко

Говори Средњегга Ибра / Маринко Божовић. – 2. проширено изд. – Приштина ; Лепосавић : Институт за проучавање културе Срба на Косову и Метохији, 2008. – 380.

1353. БОЖОВИЋ, Маринко

Инфинитив, аорист и имперфекат у поибарским говорима / Маринко Божовић // Зборник Института за српски језик... – 79–87. | Резюме

1354. БОЖОВИЋ, Маринко

Неке заједничке језичке појаве у српском, албанском и турском језику на Косову и Метохији / Маринко Божовић // Баштина. – 26 (2009), 11–21. | Summary

1355. БОЖОВИЋ, Маринко

Неке заједничке појаве у српском, албанском и турском језику на Косову и Метохији / Маринко Божовић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 37–46. | Резюме

1356. БОЈОВИЋ, Драга

Из ономастике говора Потарја / Драга Бојовић // Бошковићеви дани. – 245–261. | Резюме

1357. БОЈОВИЋ, Драга

Из синтаксе говора Потарја / Драга Бојовић // СЈ. – 13 (2008), 323–341. | Резюме

1358. БОЈОВИЋ, Драга

Један поглед на дијалекатску слику Црне Горе : питање супституције вокала *ǣ* / Драга Бојовић // Српски језик у (кон)тексту. – 369–383. | Резюме

1359. БОЈОВИЋ, Драга

Неке морфолошке особине Потарја / Драга Бојовић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 55–85. | Резюме

1360. БОЈОВИЋ, Драга

О сугласнику *x* у говору Потарја / Драга Бојовић // Зборник Института за српски језик... – 89–99. | Резюме

– БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Блиски сусрет наставника и ученика с дијалектологијом | Уп. 1258

1361. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Дијалекатски текстови из поморишког села Сараволе у Румунији / Жарко Бошњаковић, Светлана Вареника // ППЈ. – 40 (2009), 143–159. | Summary

1362. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Из говора Скопске Црне Горе / Жарко Бошњаковић, Станислав Станковић // ППЈ. – 39 (2008), 328–340. | Résumé

1363. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Испитивања градских говора у Србији / Жарко Бошњаковић // Говор Новог Сада. – 47–76. | Summary

1364. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Напомене о консонантском систему говора Батовца (код Пожаревца) / Жарко Бошњаковић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 47–53. | Резюме

1365. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Напомене о морфосинтаксичким особинама српског говора села Рудне у Румунији / Жарко Бошњаковић, Светлана Вареника // СЈ. – 13 (2008), 261–279. | Резюме

1366. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

О језичкој интерференцији истраживача народних говора и информатора / Жарко Бошњаковић // АФФ. – 21 (2009), 129–140. | Summary

1367. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Однос стандардних и дијалекатских особина у говору ученика неких банатских основних школа / Жарко Бошњаковић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 341–350. | Резюме

1368. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Падежи у функцији темпоралног детерминатора инклузивног типа у говору Смедеревског Подунавља / Жарко Бошњаковић, Данка Урошевић // Зборник Института за српски језик... – 101–127. | Summary

1369. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Преношење акцената на проклитику у говору Новог Сада / Жарко Бошњаковић // Говор Новог Сада. – 79–109. | Summary

1370. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Прозодијске особине говора села Рудне (Румунија) / Жарко Бошњаковић, Светлана Вареника // ЗбМСС. – 74 (2008), 219–230. | Резюме

1371. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Репартиција наставака у инструменталу јединице именица женског рода на нулту морфему у српским дијалектима / Жарко Бошњаковић, Драгана Радовановић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 157–173. | Резюме

1372. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

The Speech of Novi Sad Volume 1 : Phonetic Characteristics / Žarko Bošnjaković, Vera Vasić ; translated by Maja Marković // Говор Новог Сада. – 339–348.

1373. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Степен испитаности шумадијско-војвођанског дијалекта / Жарко Бошњаковић, Драгана Радовановић // ЈФ. – 65 (2009), 229–265. | Резюме

1374. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Теренски записи из Малог Гаја (Румунија) / Жарко Бошњаковић, Драгана Радовановић // ППЈ. – 40 (2009), 161–178. | Summary

1375. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Финалне вокалске групе *-ao, -eo, -uo* у говору Новог Сада / Жарко Бошњаковић, Данка Урошевић // Говор Новог Сада. – 246–267. | Summary

1376. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Фонема *x* у говору Новог Сада / Жарко Бошњаковић // Говор Новог Сада. – 268–286. | Summary

1377. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Фонетске варијације у говору избеглица у Новом Саду / Жарко Бошњаковић, Драгана Радовановић // Говор Новог Сада. – 310–338. | Summary

1378. БОШЊАКОВИЋ, Жарко

Фонетске особине говора источне Шумадије / Жарко Бошњаковић // СДЗБ. – 55 (2008), 1–321. | Резюме + мапе

– БРАНКОВИЋ, Миланче

Речник браћевачких речи и израза | Уп. 1591, 1594

1379. БРБОРИЋ, Вељко

Надимци за жене у једном делу Херцеговине / Вељко Брборић // Зборник Института за српски језик... – 129–139. | Резюме

1380. БРБОРИЋ, Вељко

О правопису у Босни и Херцеговини на прелазу из XIX у XX век / Вељко Брборић // СЈ. – 13 (2008), 537–542.

1381. БУКУМИРИЋ, Милета

Акцент прилога у говорима северне Метохије / Милета Букумирић // Зборник Института за српски језик... – 141–147. | Резюме

1382. БУКУМИРИЋ, Милета

Употреба претериталних времена у говорима северне Метохије / Милета Букумирић // ГСЈКЊ. – 22 (2009), 55–68. | Резюме

1383. ВИРИЈЕВИЋ, Влада

Неке лексеме оријенталног порекла у говору Ибарског Колашина / Влада Виријевић // Баштина. – 26 (2009), 35–41. | Summary

– ВУКИЋ, Маја

Употреба локалног идиома у књижевности : потешкоће и одговорност | Уп. 1165

1384. ВУКИЋЕВИЋ, Мирослав

Запрежна лексика у Грузи / Мирослав Вукићевић // ГСЈКЊ. – 22 (2009), 80–88. | Резюме

1385. ВУКИЋЕВИЋ, Милосав

О лесковачком говору / Недељко Богдановић. – Лесковац : Лесковачки културни центар, 2009. – 111. / Милосав Вукићевић // СДЗБ. – 56 (2009), 563–570. | Приказ | Уп. 1351

- ВУКИЋЕВИЋ, Милосав
Прилози гужанском речнику | Уп. 1596
- ВУКОВИЋ, Ненад
Семантика игре и ријечи у *ири њрсџена* у дурмиторском крају | Уп. 711
- ВУКОВИЋ, Ненад
Семантика игре *умейања* | Уп. 712
- 1386. ВУЧКОВИЋ, Марија**
Савремена дијалектолошка истраживања у српској лингвистици и проблематика језика у контакту / Марија Вучковић // ЈФ. – 65 (2009), 405–423. | Summary
- 1387. ГМИТРОВИЋ, Јасмина**
Говор села Милушинца : у Сокобањској котлини / Јасмина Гмитровић // СДЗБ. – 55 (2008), 323–428. | Резюме
- 1388. ГОВОР Новог Сада. Св. 1, Фонетске особине / ур. Жарко Бошњаковић. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2009. – 348. – (Лингвистичке свеске ; 8) + CD-ROM**
- 1389. ГОЧАНИН, Мирјана**
Srpski dijalekti / Miloš Okuka. – Zagreb : SKD : Prosvjeta, 2008. -- 320. / Мирјана Гочанин // Стил. – 8 (2009), 356–360. | Приказ
- 1390. ГУДУРИЋ, Снежана**
Прилог проучавању говора Новог Сада : струјни сугласници *ж* и *ш* / Снежана Гудурић // Говор Новог Сада. – 287–296. | Summary
- ДИМИТРИЈЕВИЋ, Јања
„Ибиш-Ага“ Стевана Сремца | Уп. 1168
- ДИМИТРИЈЕВИЋ, Јања
Именослов „Ивкове славе“ | Уп. 982
- ДИНИЋ, Јакша
Антропонимија слива Грлишке реке | Уп. 1601
- ДИНИЋ, Јакша
Тимочки дијалекатски речник | Уп. 1592, 1593, 1602, 1627
- ДОШЉАК, Драшко
Ономастикон Сrne Gore u опоматолошким прилозима | Уп. 716
- 1391. ДРАГИН, Гордана**
Дистрибуција послеакцентских лужина у језику медија / Гордана Драгин // Говор Новог Сада. – 129–140. | Summary
- 1392. ДРАГИЧЕВИЋ, Милан**
Акценти ријечи у говору Срба Лапачког поља / Милан Драгичевић // СДЗБ. – 56 (2009), 277–371.
- 1393. ДРАГИЧЕВИЋ, Милан**
Белешке о говору села Кремне у западној Босни / Милан Драгичевић // СЈ. – 13 (2008), 103–111. | Резюме
- 1394. ДРАГИЧЕВИЋ, Милан**
О акцентима глаголских облика у говору Срба Лапачког поља / Милан Драгичевић // Зборник Института за српски језик... – 165–177. | Резюме

1395. ДРАГИЧЕВИЋ, Милан

Прилози грађи за проучавање српских говора из челиначког краја у западној Босни / Милан Драгичевић // СЈ. – 14 (2009), 421–430.

-- ЂОРЂЕВИЋ, Милан

„Ангелус“ Радосава Стојановића | Уп. 1171

– ЂОРЂЕВИЋ, Милијана

„Медовина“ Слободана Џунића | Уп. 1172

– ЂОРЂЕВИЋ, Милијана

Структура именована романа Слободана Џунића | Уп. 992

– ЖАРКОВИЋ, Илија

Заборављени речник | Уп. 1606

– ЖАРКОВИЋ, Илија

Zaboravljeni rječnik : govor golubinačkog kraja | Уп. 1607

1396. ЖУГИЋ, Радмила

Генитивне предлошко-падежне синтагме узрочног значења с предлогом *из* у говору јабланичког краја / Радмила Жугић // Српски језик у (кон)тексту. – 357–368. | Резюме

1397. ЖУГИЋ, Радмила

Еквиваленти темпоралног беспредлошког адвербијалног генитива у говору јабланичког краја : стање у осталим призренско-тимочким говорима и њихов утицај на косовско-ресавске говоре / Радмила Жугић // Зборник Института за српски језик... – 179–187. | Резюме

1398. ЖУГИЋ, Радмила

Лексикографска интерпретација глаголских деминутива у речницима призренско-тимочке дијалекатске области / Радмила Жугић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 175–187. | Резюме

1399. ЖУГИЋ, Радмила

Предлошко-падежне синтагме узрочног значења с генитивним предлозима *до*, *збој*, *зарад* и акузативним предлогом *за* у говору јабланичког краја / Радмила Жугић // ЗБМСС. – 74 (2008), 231–252. | Резюме

– ЗЛАТАНОВИЋ, Момчило

Речник говора јужне Србије | Уп. 1608

1400. ИВИЋ, Павле

О класификацији српскохрватских дијалеката / Pavle Ivić // Прилози језичком... – 69–80.

1401. ИВИЋ, Павле

Српски дијалекти и њихова класификација / Павле Ивић ; прир. Слободан Реметић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2009. – 221. – (Елементи ; 81)

– ИЛИЋ, Марија

Динамика језичке и социјалне промене : о мањинским језицима у Мађарској с посебним освртом на српски језик | Уп. 76

1402. ИЛИЋ, Марија

Називи за боје и њихови деривати у „Речнику пиротског говора“ Новице Живковића / Марија Илић // ГСЈКњ. -- 22 (2009), 111–116. | Резюме

- ИЛИЋ, Мирјана
Проучавања језика писаца могла би пратити проучавања народних говора | Уп. 1174
- ИЛИЋ-СТОЈАДИНОВИЋ, Ивана
Локални идиом и уметничка вредност текста | Уп. 1175
- ИЛИЋ-СТОЈАДИНОВИЋ, Ивана
„Дрнотраварске приче“ Радосава Стојановића | Уп. 1176
- ИМЕНОСЛОВИ српских писаца | Уп. 1006
- 1403. ЈАНИЋ, Александра**
Јелена Милошевић-Петровић : Ратарска и повртарска лексика села Дебелице, језички прилози 1, Ниш, 2009. / Александра Јанић // СДЗб. – 56 (2009), 571–573. | Приказ
- 1404. ЈАЊИЋ, Јован**
Над књигама и рукописима из завичаја. 2 / Јован Ј. Јањић. – Врање : Народни универзитет, 2008. – 246. – (Библиотека Завичај и завичајни писци ; 65)
- 1405. ЈАЊУШЕВИЋ, Ана**
Употреба е-рефлекса и колебања у вези са њим у језику писаца из Црне Горе / Ана Јањушевић // Српски језик у (кон)тексту. – 385–397. | Резюме
- 1406. ЈАШОВИЋ, Голуб**
Лични надимци у Великом Ропотову код Косовске Каменице / Голуб Јашовић // Баштина. – 26 (2009), 23–34. | Summary
- 1407. ЈАШОВИЋ, Голуб**
Сточарски термини и лексика турског и арбанашког порекла у говору Срба старинаца Пећког Подгора / Голуб Јашовић // Баштина. – 24 (2008), 11–23. | Summary
- 1408. ЈАШОВИЋ, Голуб**
Фонетске и морфолошке особине микропонима и ојконима забележених у Горњој Топлици и Косаници / Голуб Јашовић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 117–128. | Резюме
- ЈОВАНОВИЋ, Миодраг
Начини адаптирања позајмљеница и сродне појаве у говору Папштровића | Уп. 720
- 1409. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг**
Неке особености прозодијског и вокалног система говора на тремеји Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине у односу на књижевни језик / Миодраг Јовановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 287–303. | Summary
- 1410. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг**
Посљедице додира и преплитања различитих акценатских система у црногорским говорима / Миодраг Јовановић // Зборник Института за српски језик... – 227–242. | Summary
- 1411. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг**
Прераде прозодијских система појединих црногорских говора као резултат додира новоштокавске и старијих акцентуација / Миодраг Јовановић // Српски језик у (кон)тексту. – 345–355. | Summary
- 1412. ЈОВАНОВИЋ, Миодраг**
Финалне секвенце од два различита вокала у црногорским новоштокавским говорима / Миодраг Јовановић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 303–315. | Summary
- ЈОВИЧИЋ, Мирко
Крајишки рјечник : особенице јуначке | Уп. 1612

– ЈОШИЋ, Неђо

Корпус за „Речник САНУ“ : ријечи из народних говора и њихова регионална заступљеност | Уп. 1015

1413. ЈОШИЋ, Неђо

Орах (*juglans regia*) у воћарској терминологији српског језика / Неђо Јошић // СЈ. -- 14 (2009), 407–417.

1414. ЈУРИШИЋ, Марина

Говор Горње Пчиње : гласови и облици / Марина Јуришић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2009. – 321. – (Монографије ; 6) | Уп. 1349

1415. ЈУРИШИЋ, Марипа

Друго лице множине аориста у говору Горње Пчиње / Марина Јуришић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 179–183. | Резюме

– КВАНТИТАТИВНИ односи у прозном тексту | Уп. 1185

1416. КОЗОМАРА, Драгомир

Акцентске особине говора Чечаве / Драгомир Козомара // СЈ. – 14 (2009), 533–547.

1417. ЛОМА, Александар

Загарачко *ушка* 'змија' и с.-х. *б(ј)елџушка* 'Natrix natrix' / Александар Лома // Зборник Института за српски језик... – 269–275. | Summary

1418. ЛОМА, Александар

Киљан „пободен камен“ : далматоромански остатак на тлу Црне Горе? / Александар Лома // ЈФ. – 65 (2009), 89–99. | Summary

– ЛУБАШ, Владислав

Polityka językowa niektórych krajów słowiańskich wobec dialektów | Уп. 604

1419. ЛУКОВИЋ, Милош

Историјски оквир образовања говора источнохерцеговачког дијалекта на подручју Мораче и Роваца / Милош Луковић // Зборник Института за српски језик... – 285–291. | Резюме

– МАЛА акциона истраживања. 2, Речник локализама | Уп. 1622

– МАРАВИЋ, Данијела

„Караван светог Влаха“ Саше Хаџи Танчића | Уп. 1194

1420. МАРИНКОВИЋ, Јаворка

Диференцијална граматика : српски језик и призренско-тимочки говорни простор : лингво-методички аспекти / Јаворка В. Маринковић, Јован Љ. Јањић. – Врање : Учитељски факултет, 2009. – 316.

1421. МАРКОВИЋ, Јордана

Балканизми у српским говорима Косова и Метохије / Јордана Марковић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 269–277. | Резюме

1422. МАРКОВИЋ, Јордана

О неким глаголским образовањима / Јордана Марковић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 279–285. | Summary

1423. МАРКОВИЋ, Јордана

Прозодијски систем(и) призренско-тимочких говора / Јордана Марковић // Зборник Института за српски језик... – 293–297. | Резюме

1424. МАРКОВИЋ, Јордана

Српски језички стандард Срба у Румунији / Јордана Марковић // Српски језик у (кон)тексту. – 33–44. | Резюме

1425. МАРКОВИЋ, Маја

Квантитет дугих посттоничних вокала у говору Новог Сада / Маја Марковић, Исидора Бјелаковић // Говор Новог Сада. – 141–147. | Summary

1426. МАРКОВИЋ, Маја

Квантитет наглашених вокала у говору Новог Сада / Маја Марковић, Исидора Бјелаковић // Говор Новог Сада. – 148–158. | Summary

-- МИКЕТИЋ, Драган

Турцизми у књизи „По Босни и Крајини“ Григорија Божовића | Уп. 1033

– МИЛОЈКОВИЋ, Милица

„Зона Замфирова“ Стевана Сремца | Уп. 1197

– МИЛОЈКОВИЋ, Милица

Именослов „Зоне Замфирове“ Стевана Сремца | Уп. 1034

1427. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

„Вроде развернутой в пространстве диахронии“ / Софија Милорадовић // ЈФ. – 64 (2008), 225–238. | Résumé

1428. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Незапажена минијатура дијалекатске лексикографије / Софија Милорадовић // Зборник Института за српски језик... – 299–328. | Резюме

1429. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Речник говора јабланичког краја / Радмила Жугић // СДЗБ. – 52 (2005), 1–470. / Софија Милорадовић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 254–256. | Приказ

1430. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

Статус објекатске редупликације у српским народним говорима / Софија Милорадовић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 287–295. | Резюме

1431. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања

Говор села Присјана (Горњег и Доњег) / Тања Милосављевић // СДЗБ. – 56 (2009), 373–558. | Summary

– МИЛОШЕВИЋ, Милош

Ки : лексикон народних поређења трстеничког краја | Уп. 1624

1432. МИТИЋ, Станко

Говор Великог Извора / Станко Митић. – Зајечар : Културно-просветна заједница Општине, 2008. – 163.

– МИХАИЛОВИЋ, Драгослав

Прихваћеност или неприхваћеност покрајинског говора за основицу књижевног језика и развој националне књижевности | Уп. 1137

1433. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Деклинација заменица ж. р. јд. у говорима југозападног дела Косова и Метохије / Радивоје Младеновић // ЈФ. – 65 (2009), 181–228. | Résumé

1434. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Заменице за каквоћу и заменице за количину у говорима југозападног дела Косова и Метохије у словенском балканском ареалу / Радивоје Младеновић // Српски језик у употреби. – 27–51. | Résumé

1435. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Заменичке енклитике у српско-македонском пограничју / Радивоје Младеновић // Српски језик у (кон)тексту. – 329–343. | Résumé

1436. МЛАДЕНОВИЋ, Радивоје

Показне заменице на југозападу Косова и Метохије / Радивоје Младеновић // Зборник Института за српски језик... – 329–342. | Résumé

1437. МУРАТАГИЋ-ТУНА, Хаснија

Sevdalinka : izazov za lingvostilistička istraživanja / Hasnija Muratagić-Tuna // Riječ. – 2 (2009), 31–55. | Summary

1438. НЕДЕЉКОВ, Љиљана

Акценатске алтернације код именица мушког рода у јужнобачком говору у односу на стање које је описао Ђуро Даничић / Љиљана Недељков // НССУВД. – 38, 1 (2009), 317–325. | Résumé

1439. НЕДЕЉКОВИЋ, Александар

Фонолошки опис говора села Гулијана / Ана Савић-Грујић. – Ниш : Свен, 2008. – 77. / Александар Недељковић // СДЗБ. – 55 (2008), 537–539. | Резюме | Приказ | Уп. 1444, 1468 – НЕНЕЗИЋ, Соња

О творбено-семантичкој структури именичких пејоратива у црногорским говорима | Уп. 725

1440. НИКОЛИЋ, Видан

О реакцији и изразу *оїладийи држалциу* у говору вишеградског Старог Влаха / Видан Николић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 333–342. | Summary

1441. НИКОЛИЋ, Милка

Говорне особине вишеградског Старог Влаха из перспективе радова проф. Радосава Ђуровића / Милка Николић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 343–356. | Summary

1442. НИЛОВИЋ-МИТРОВИЋ, Јела

Тајна српског језика код Хиперборејаса : етимолошке beleške српског језика и вранјског говора гађене помоћу шведског језичког кључа / Јела Nilović-Mitrović. – Vranje : Aurora, 2009. – 399.

1443. ОКУКА, Милош

Zetsko-raški dijalekt srpskog jezika / Miloš Okuka // Зборник Института за српски језик... – 351–369. | Zusammenfassung

– ОСТОЈИЋ, Бранислав

Модели и начини именовања вода у Дробњаку | Уп. 731

– ОСТОЈИЋ, Бранислав

О неким типовима фразеолошких конструкција у језерско-шаранском говору | Уп. 732

– ОСТОЈИЋ, Бранислав

Творбена структура дробњачких топонима и њихова семантичка идентификација | Уп. 1056

– ПАВЛОВИЋ, Илија

Рјечник говора Срба Посавине и Семберије | Уп. 1642

1444. ПАЈЧИЋ-МИТИЋ, Марија

Фонолошки опис говора села Гулијана / Ана Савић-Грујић. – Ниш : Свен, 2008. – 77. / Марија Пајчић-Митић // Етно-културолошки... – 12 (2008), 148–150. | Приказ | Уп. 1439, 1468

1445. ПЕТРОВИЋ, Веселин

Компактна и јасна дијалектолошка монографија : Говор Каменара / Ненад Вујадиновић. – Београд : Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 2007. – 139. / Веселин Петровић // СЈ. – 13 (2008), 709–712. | Приказ

1446. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

Говор Горњих Васојевића / Рада Стијовић // СДЗб. – 54 (2007), 1–322. / Драгољуб Петровић // СДЗб. – 55 (2008), 519–525. | Приказ

1447. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

Неоакут на северном подножју Рудника / Драгољуб Петровић, Снежана Гудурић // Зборник Института за српски језик... – 419–428. | Résumé

1448. ПЕТРОВИЋ, Мирјана

Из ономастике Рађевине : зооними једног рађевског села / Мирјана Петровић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 377–392. | Резюме

– ПЕТРОВИЋ, Снежана

О турцизмима *іаваз/каваз, іолсуз/колсуз, іумрија/кумрија* | Уп. 1063

1449. ПЕТРОВИЋ, Тања

Srbi u Beloj Krajini : jezička ideologija u procesu zamene jezika / Tanja Petrović. – Beograd : Srpska akademija nauka i umetnosti, Balkanološki institut ; Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 2009. – 228. – (Posebna izdanja ; 109)

1450. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ, Мирјана

Лексика свадбених обичаја у Рађевини / Мирјана Петровић-Савић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2009. – 173. – (Монографије ; 7)

1451. ПЕЦО, Асим

Паљетковање по лексици из збирке песама „Из лонце зелене“ / Асим Пецо // ГСЈКњ. – 22 (2009), 393–398. | Резюме

– ПИЖУРИЦА, Маго

Прилог географији и етимологији речи : *осіуљина, сијерма, вијерма* | Уп. 1068

– ПОКРАЈАЦ, Слободан

Билогоризми : лексикон билогорских ријечи и израза | Уп. 1647

1452. ПОПОВИЋ, Момчило

О говору Спича : грађа / Момчило Поповић, Драгољуб Петровић // СДЗб. – 56 (2009), 1–275. + Људски потпис Момчила Поповића / Јован Пламенац.

1453. ПРВУЛОВИЋ, Борислав

Лексика старих заната у источној Србији / Борислав Првуловић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 409–418. | Резюме

1454. ПУЈИЋ, Саво

Лексика наводњавања у Требничком пољу / Саво Пујић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 419–436. | Резюме

1455. ПУЈИЋ, Саво

Ономастика Придвораца Требињских / Саво Пујић // ОП. – 19/20 (2009), 523–619. | Résumé

1456. РАДАН, Михај

Иновације у српским говорима у румунском Банату у светлу језичке интерференције : са посебним освртом на карашевске говоре / Mihai N. Radan // НССУВД. – 38, 1 (2009), 289–302. | Summary

1457. РАДИЋ, Јованка

Српски језик у контексту националних идентитета : поводом српске мањине у Мађарској / Јованка Радић, Софија Милорадовић // ЈФ. – 65 (2009), 153–179. | Zusammenfassung

1458. РАДОВАНОВИЋ, Драгана

Треће лице множине презента у говорима шумадијско-војвођанског говорног типа / Драгана Радовановић // СЈ. – 14 (2009), 503–531.

1459. РАМИЋ, Никола

Акцент именичких замјеница у говору Богдаша / Никола Рамић // Зборник Института за српски језик... – 487–493. | Резюме

– РАМИЋ, Никола

Дијалекатска лексикографија : методолошки поступци и техника израде дијалекатских речника | Уп. 1081

1460. РЕЉИЋ, Митра

О нашимцима и језику нашинском : наставак, етнолингвистички статус и перспективе појединих изолованих група на Балкану / Митра Рељић // Славистика. – 13 (2009), 379–386. | Резюме

1461. РЕЉИЋ, Митра

Српски језик као *равачки* међу ораховачким Албанцима данас / Митра Рељић // Славистика. – 12 (2008), 317–325. | Резюме

1462. РЕЉИЋ, Митра

Српски језик на Косову и Метохији : слике страдања / Митра Рељић // Даница. – 16 (2008), 402–414.

1463. РЕМЕТИЋ, Слободан

Над шћакавизмом Никшићке висоравни / Слободан Реметић // Славистика. – 13 (2009), 372–378. | Резюме

1464. РЕМЕТИЋ, Слободан

О посесивној конструкцији у + *ienijiv* личне заменице на источнобосанском терену / Слободан Реметић // ЈФ. – 64 (2008), 391–400. | Резюме

1465. РЕМЕТИЋ, Слободан

Прозодијске одлике босанскохерцеговачких говора / Слободан Реметић // ГСЈКв. – 22 (2009), 437–545. | Резюме

– РЕСЕЛ, Герхард

Etnografski elementi u romanima Milovana Danajlića | Уп. 1220

– РЕЧНИК српских говора Војводине. Св. 8, Рџа–С | Уп. 1651

– РЕЧНИК српских говора Војводине. Св. 9, Т–Ф | Уп. 1652

1466. РИСТИЋ, Стана

Речи са негацијом у дијалекатском речнику Загарача / Стана Ристић // Зборник Института за српски језик... – 521–528. | Резюме

– РИСТИЋ, Стана

Речници писаца југоисточне Србије : прилог проучавању језика писања југоисточне Србије | Уп. 1222

1467. РОВЧАНИН, Ариф

Име твоје и моје / Ариф Ровчанин. – Пријепоље : Матична библиотека „Вук Караџић“, 2008. – 224.

- САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана
„Божији људи“ Боре Станковића | Уп. 1226
- САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана
Именослов „Божијих људи“ Боре Станковића | Уп. 1093
- САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана
Једно поређење српских дијалекатских речника | Уп. 1653
- 1468. САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана**
Фонолошки опис говора села Гулијана / Ана Савић-Грујић. – Ниш : Свен, 2008. – 77.
– (Прилози / Етно-културолошка радионица Сврљиг. Културна историја Сврљига ; 7) | Уп. 1439, 1444
- 1469. СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана**
Акцентски систем говора села Каленовац / Светлана Слијепчевић // СЈ. – 14 (2009), 643–649.
- 1470. СОБОЉЕВ, Андреј**
Из названий млочних продуктова в пиперском говоре / Андреј Н. Соболев // Зборник Института за српски језик... – 555–565. | Резиме
- 1471. СПАСОЈЕВИЋ, Марина**
О воденичкој терминологији ресавског краја / Марина Спасојевић // Савремена проучавања... – 185–192. | Резиме
- 1472. СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан**
Акцент именица у језику водитеља-спикера новосадских телевизијских станица / Дејан Средојевић // Говор Новог Сада. – 215–234. | Summary
- 1473. СРЕДОЈЕВИЋ, Дејан**
Експериментално-фонетско испитивање краткоузлазног акцента у новосадском говору : тонска компонента / Дејан Средојевић // Говор Новог Сада. – 159–191. | Summary
- 1474. СТАНКОВИЋ, Станислав**
Границе призренско-тимочких говора у власотиначком крају / Станислав Станковић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 244. – (Монографије ; 5)
- СТИЈОВИЋ, Рада
Београд и књижевни језик | Уп. 1148
- 1475. СТИЈОВИЋ, Рада**
Употреба инфинитива у данашњем говору Бјелопавлића / Рада Стијовић // Зборник Института за српски језик... – 579–585. | Резиме
- 1476. СТОКИН, Маја**
Прозодијске особине морфолошких категорија у говору старог Новог Сада / Маја Стокин // Говор Новог Сада. – 192–214. | Summary
- СТОШИЋ, Јелена
Именослов „Нечисте крви“ Боре Станковића | Уп. 1101
- СТОШИЋ, Јелена
„Нечиста крв“ Боре Станковића | Уп. 1233
- 1477. ТАНАСИЋ, Срето**
Једна специфична употреба конструкције *пог + акузатив* у српском говору Подновља и околице / Срето Танасић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 493–502. | Резиме

1478. ТРАЈКОВИЋ, Татјана

Апелативи у топонимији прешевског краја / Татјана Трајковић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 503–507. | Резюме

1479. ТРАЈКОВИЋ, Татјана

Српско-албански језички односи у фитонимима прешевског краја / Татјана Трајковић // Прилози из филолингвистике... – 69–75. | Summary

1480. ЋИРИЋ, Љубисав

Неке лексичке и граматичке појединости у пиротском варошком говору / Љубисав Ћирић // Зборник Института за српски језик... – 621–628. | Резюме

1481. ЋИРИЋ, Љубисав

Хипокоризација и пејоризација у фитонимији Лужнице / Љубисав Ћирић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 509–514. | Резюме

1482. ЋИРКОВИЋ, Светлана

Expressing Time in the Autobiographical Discourse of Internally Displaced Person (IDP) from Kosovo and Metohija / Svetlana Ćirković // Balcanica. – 39 (2009), 199–220.

1483. ЋУПИЋ, Драго

Је ли вељбрдско *уве* исто што и руско *увы* / Драго Ћупић // Славистика. – 13 (2009), 387–388. | Резюме

1484. ЋУПИЋ, Драго

Пред даљим дијалектолошким испитивањима говора Црне Горе / Драго Ћупић // СЈ. – 13 (2008), 519–522.

1485. ЋУПИЋ, Жељко

Именослов Црне Реке : ономастика Доње Беле Реке, Звездана и Сумраковца / Жељко Ћупић // ОП. – 19/20 (2009), 331–447. | Résumé

– ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ, Радојка

Из хидронимије Пивске планине | Уп. 1111, 1112

1486. ЦРЊАК, Дијана

Називи ограда и њихових делова у Лијевчу пољу и Жупи / Дијана Црњак // ГСЈКњ. – 22 (2009), 523–535. | Summary

– ЧИРГИЋ, Аднан

Rječnik njeđuškog govora | Уп. 742

– ШТА очекујем од проучавања језика писаца : излагања са радног скупа младих истраживача, у Нишу 10. јуна 2008. | Уп. 1247

1487. ШТРБАЦ, Гордана

Икавизми шумадијско-војвођанског типа у говору Новог Сада / Гордана Штрбац // Говор Новог Сада. – 297–309. | Summary

1488. ШЋЕПАНОВИЋ, Михаило

Дробњачки ојконим *јушице* / Михаило Шћепановић // СЈ. – 13 (2008), 481–484. | Summary

VII. Историја српског језика**а) Опште****1489. БАКИЋ, Радош**

Кроз језик и време : студија о српском језику / Радош Бакић. – Београд : Завод за унапређење, образовање и васпитање, 2008. – 155.

1490. ИВИЋ, Павле

Студије из српске средњовековне писмености / Павле Ивић ; приредила Јасмина Грковић-Мејдор. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижевна Зорана Стојановића, 2008. – 737. – (Целокупна дела Павла Ивића ; 6)

1491. КРЕЧМЕР, Ана

О језику преддуковске српске писмености / Anna Kretschmer // СЈ. – 13 (2008), 543–552. – КРЕЧМЕР, Ана

Смена културној парадигми у зеркалу славјаносербској писмености | Уп. 91

1492. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Историја српског језика : одабрани радови / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2008. – 535. | Уп. 1493, 1494

1493. НЕДЕЉКОВИЋ, Јасмина

Историја српског језика : одабрани радови / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2008. – 535. / Јасмина Недељковић // ЈФ. – 65 (2009), 433–439. | Приказ | Уп. 1492, 1494

1494. НОВАКОВ, Драгана

Концепцијски уникатна књига : Историја српског језика : одабрани радови / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2008. – 535. / Драгана Новаков // СЈ. – 14 (2009), 755–760. | Приказ | Уп. 1492, 1493

1495. ОБИЖАЈЕВА, Марина

Онтологија првих српских граматика (црквено)словенског језика за Србе / Марина Обижајева // ЗБМСС. – 74 (2008), 95–129. | Резюме

1496. САМАРЦИЋ, Биљана

Стопама српске језичке прошлости : Траговима српске језичке прошлости / Бранкица Чигоја. – Београд : Чигоја штампа, 2006. – 196. / Биљана Самарцић // СЈ. – 13 (2008), 725–727. | Приказ

1497. СЛАВКОВИЋ-ИЛИЋ, Марија

Језик књижевног дела у историјама књижевности / Марија Славковић-Илић // Шта очекујем... – 16–20.

1498. ЦВЕТКОВИЋ, Ирена

Значај проучавања језика писаца за историју српског језика / Ирена Цветковић // Шта очекујем... – 63–67.

б) Текстови стари и нови, издања; њихова критика, порекло**1499. АНТОВИЋ, Дарко**

Црквена драма „Жетва Аврамова“ Викентија Ракића, ријетка ћирилична књига штампана у Котору 1799. / Дарко Антовић // СЈ. – 13 (2008), 403–430. | Summary

1500. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Редак јубилеј : 730 година најстаријег писаног споменика културе Сврљига / Недељко Богдановић // Етно-културолошки... – 13 (2009), 123–124.

1501. ГРКОВИЋ, Милица

Повеља цара Стефана Душана за место Ливаду од 12. децембра 1347. године / Милица Грковић // ЈФ. – 64 (2008), 47–50. | Summary

1502. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

Филолошки и издавачки подухват : Повеле и писма деспота Стефана : текст, коментари, снимци / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2007. – 510. – (Повеле ; 2) / Јасмина Грковић-Мејцор // 36МСКЈ. – 57, 2 (2009), 458–460. | Приказ | Уп. 1508, 1511, 1516

1503. ДРАГИН, Наташа

Вараждински апостол : поводом 550 година од настанка. – Београд ; Загреб, 2004. – 175. / Наташа Драгин // 36МСКЈ. – 56, 1 (2008), 205–207. | Приказ

1504. ДРАГИН, Наташа

О три култна списа из позног периода српске редакцијске писмености / Наташа Драгин // 36МСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 53–66. | Резюме

1505. ЖАРКОВИЋ, Божидар

Ново издање старог летописа : *Gesta regum Sclavorum*, коментар Тибор Живковић, превод Драгана Кунчер. – Београд : Историјски институт ; Манастир Острог, 2009. – 2 т. (193+431) / Божидар Жарковић // Баштина. – 26 (2009), 271–275. | Приказ

1506. ЈОВАНОВИЋ, Гордана

„Сказаније о писменех“ Константина Костенечког (Константина Философа) : значајан споменик српске средњовековне писмености / Гордана Јовановић // 36МСС. – 73 (2008), 129–138. | Summary

– ЈОВАНОВИЋ, Томислав

Досадашња пракса у издавању старих српских споменика | Уп. 751

1507. КУРЕШЕВИЋ, Марина*

Вуканово јеванђеље : рани споменик српске писмености с краја 12. века : чудна судбина једне књиге / Марина Курешевић // ЛМС. – 183, 480, 6 (дец. 2007), 1069–1074.

1508. ЛОМА, Александар

На именословним врелима 3 : осврт на нова издања старосрпских извора / Александар Лома // ОП. – 19/20 (2009), 743–754.

Прикази: Стари српски архив 5–7 (2006–2008); Грађа о прошлости Босне. – Бања Лука : АНУ Републике Српске, 2008. – 212; Повеле и писма деспота Стефана : текст, коментари, снимци / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2007. – 510. | Уп. 1502, 1511, 1516

1509. ЛУКОВИЋ, Милош

Богишићев Законик : припрема и језичко обликовање / Милош Д. Луковић. – Београд : Балканолошки институт САНУ, 2009. – 472. – (Посебна издања ; 105)

1510. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Филолошке белешке о једном српскословенском тексту из 1720. године / Александар Младеновић // ЈФ. – 64 (2008), 239–246. | Резюме

1511. ПИЖУРИЦА, Мато

Повеле и писма деспота Стефана : текст, коментари, снимци / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2007. – 510. – (Повеле ; 2) / Мато Пижурица // Славистика. – 12 (2008), 437–439. | Приказ | Уп. 1502, 1508, 1516

1512. ПОЛОМАЦ, Владимир

Језик у повељи великог челника Радича манастиру Кастамониту из 1430/1431. године / Владимир Поломац // Савремена проучавања... – 307–325. | Summary

1513. РЕЂЕП, Јелка*

Нови превод Константиновог житија : Живот Стефана Лазаревића, деспота српскога / Константин Философ ; превод и напомене Гордана Јовановић. – Београд : Друштво за

српски језик и књижевност Србије, 2007. – 106. – (Библиотека Књижевност и језик ; 17) / Јелка Ређеп // ЛМС. – 183, 480, 6 (дец. 2007), 1137–1140. | Приказ

1514. САМАРЦИЋ, Биљана

О главним особинама повеља Твртка I Котроманића / Биљана Самарцић // Савремена проучавања... – 339–346. | Summary

– СУБОТИЋ, Гојко

Написи у зидном сликарству | Уп. 764

1515. ЋОРИЋ, Божо

Штампана издања „Повеље бана Кулине“ : критички осврт / Божо Ћорић // СЈ. – 14 (2009), 47–64. | Summary

1516. ЧИГОЈА, Бранкица

Књиге о деспоту Стефану : Повеље и писма деспота Стефана : текст, коментари, снимци / Александар Младеновић. – Београд : Чигоја штампа, 2007. – 510. – (Повеље ; 2) / Бранкица Чигоја // СЈ. – 13 (2008), 661–670. | Приказ | Уп. 1502, 1508, 1511

1517. ЧИГОЈА, Бранкица

О надгробном натпису Марине Витославе (1374) / Бранкица Чигоја // ЈФ. – 64 (2008), 551–560. | Резюме

1518. ЧИСЛОВ, Иља

Света Сава : „Карејски типик“ / Иља Михайлович Числов // СЈ. – 13 (2008), 75–83. | Резюме

1519. ШЕКУЛАРАЦ, Божидар

Бијело Поље : центар преписивачке дјелатности / Божидар Шекуларец // Просвјетни рад : свечани број. – (15. јануар 2009), 33.

**в) Историјска фонетика, граматика, лексикологија,
историја писма и правописа**

1520. БАБИЋ, Анита

Глаголске допуне у језику старосрпских повеља и писама XII и XIII века / Анита Бабић // ППЈ. – 39 (2008), 5–48. | Summary

– БАУК, Снежана

Историја развика значења прасловенског глагола **zbrěti* : његови творбени и семантички континуанти у старословенском и српском језику | Уп. 589

1521. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Партиципски пасив у књижевном језику код Срба у XIX веку / Исидора Бјелаковић. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, 2008. – 202.

1522. БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора

Рефлексивни пасив у језику Срба у периоду 1813–1855. : реализована радња / Исидора Бјелаковић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 267–278. | Summary

1523. БУРИЋ, Милена

Правни термини Валтазара Богишића / Милена Бурић // Бошковићеви дани. – 191–201. | Summary

1524. ГОРТАН-ПРЕМК, Даринка

Istorija reči / Darinka Gortan-Premk // Lingvistika... – 219–231.

– ГРКОВИЋ-МЕЛЏОР, Јасмина

Формуле с придевом *цѣль* у старосрпским повељама | Уп. 67

1525. ДИЛПАРИЋ, Предраг

Детерминација места у два српска четворојебанђела / Предраг Дилпарић // СЈ. – 13 (2008), 563–568.

– ИВИЋ, Милка

О слоговној неједнакости неких израза коришћених како у Вуковом тако и у савременом стандардном српском језику | Уп. 1000

1526. ЈАНЕВСКИ, Божен

Из топонимије ваљевског краја у историјском контексту / Божен Јаневски // Даница. – 17 (2009), 412–423.

1527. ЈОВАНОВИЋ, Гордана

Антропонимијски материјал у „Рјечнику из књижевних старина српских“ Ђуре Даничића / Гордана Јовановић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 221–228. | Summary

1528. ЈОВИЋ, Надежда

Неки називи биљака у „Хиландарском медицинском кодексу“ / Надежда Јовић // Прилози из филолингвистике... – 15–28. | Summary

1529. ЈОВИЋ, Надежда

Писање графиције *i-e* у гласовној вредности *e* у „Хиландарском медицинском кодексу“ / Надежда Јовић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 169–177. | Резюме

– КОСТИЋ, Ђорђе

Квантитативни опис структуре српског језика : српски језик од XII до XVIII века. 1, Доментијан – Живот светог Симеона и Живот светог Саве. Изворни и граматички обрађен текст : према издању Ђуре Даничића, Београд, 1865 | Уп. 1615

– КОСТИЋ, Ђорђе

Квантитативни опис структуре српског језика : српски језик од XII до XVIII века. 2, Доментијан – Живот светог Симеона и Живот светог Саве. Појединачни фреквенцијски речници | Уп. 1616

– КОСТИЋ, Ђорђе

Квантитативни опис структуре српског језика : српски језик од XII до XVIII века. 3, Доментијан – Живот светог Симеона и Живот светог Саве. Збирни фреквенцијски речник вероватноће граматичких облика | Уп. 1617

1530. КРЕЧМЕР, Ана

Метајезик у старијим српским уџбеницима : 18. век / Anna Kretschmer // НССУВД. – 37, 1 (2008), 165–177. | Resümee

1531. КРИВОКАПИЋ, Милош

Рефлекс полугласника и јага у писмима сердара и гувернадуре Радовића / Милош Кривокапић // Рјеч. – 2 (2009), 127–143. | Summary

1532. КРСТАЈИЋ, Марина

Reflexi kratkog jata iza sonanta *r* : pravopisna rješenja / Marina Krstajić // ВиО. – 1 (2009), 111–135.

1533. КУРЕШЕВИЋ, Марина

Употреба претериталних времена у „Српској Александриди“ / Марина Курешевевић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 253–266. | Summary

1534. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Пјеснички језик Његошев : II : перфективни глаголи с имперфективним ликом / Радмило Маројевић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 179–198. | Резюме + Прилози

1535. МИЛАНОВИЋ, Александар

Графема јери у графематском систему Јована Суботића / Александар Милановић // СЈ. – 13 (2008), 343–351. | Summary

1536. МИЛАНОВИЋ, Александар

Дериватолошка методологија у новијим монографијама о језику писаца предвуковске епохе / Александар Милановић // НССУВД. – 38, 3 (2009), 127–136. | Summary

1537. МИЛАНОВИЋ, Александар

Синтаксички, лексиколошки и стилистички аспекти синонимије у делима Јована Суботића / Александар Милановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 221–228. | Резюме

1538. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Две филолошке напомене о рукопису „Студеничког типика“ Светога Саве / Александар Младеновић // Славистика. – 13 (2009), 292–295. | Резюме

1539. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

О једној правописној особини у повељама кнеза Лазара и деспота Стефана / Александар Младеновић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 31–43. | Резюме

– МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, Драгана

О антропоцентризму у српској фразеологији : *лажљив, лајалти* у синхронији и дијахронији | Уп. 1041

1540. НЕВЕКЛОВСКИ, Герхард

Цивилизациона лексика у српском и хрватском језику у XIX веку : на примеру неких економских и банкарских термина / Герхард Невекловски // ЈФ. – 64 (2008), 247–260. | Zusammenfassung

1541. НИКИТОВИЋ, Зорица

Сложенице у Доментијановом „Житију Светога Саве“ / Зорица Никитовић // ППЈ. – 39 (2008), 49–67. | Summary

1542. НОВАКОВ, Драгана

„Беговско или старосрпско писмо“ / Драгана Новаков // Савремена проучавања... – 327–338. | Summary

1543. ПАВЛОВИЋ, Слободан

*Генийи*визација спацијалности у старосрпском језику / Слободан Павловић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 210–219. | Zusammenfassung

– ПАВЛОВИЋ, Слободан

Електронско претраживање старосрпског језичког корпуса у светлу стандардизације старословенске ћирилице | Уп. 758

1544. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Језик Теодосија Хиландарца између реторичке конвенције и нараторске интенције : Језик Теодосијевог „Житија светог Саве“ у препису монаха Марка из XIV века / Наташа Драгин. – Нови Сад : Тиски цвет, 2007. -- 346. / Слободан Павловић // ЗБМСКЈ. – 57, 2 (2009), 455–458. | Приказ

1545. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Позиционирање зависних реченица у старосрпском тексту / Слободан Павловић // ЈФ. – 65 (2009), 267–297. | Резюме

1546. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Правци транспоновања протоколационих параметара у старосрпским детерминативним системима / Слободан Павловић // ЈФ. – 64 (2008), 283–295. | Zusammenfassung

1547. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Просторне метафоре у старосрпском временском падежном систему / Слободан Павловић // ЗМСС. – 74 (2008), 131–146. | Zusammenfassung

1548. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Просторне метафоре у старосрпском квалитативном падежном систему / Слободан Павловић // Зборник Института за српски језик... – 401–418. | Zusammenfassung

1549. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Просторне метафоре у старосрпским синтаксичко-семантичким системима каузалног типа / Слободан Павловић // Семантичка... – 201–219. | Zusammenfassung

1550. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Развој иреалног услова у српском језику / Слободан Павловић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 95–104. | Zusammenfassung

1551. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Синтаксичко-семантички потенцијал старосрпског везника *како* / Слободан Павловић // ЗМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 17–30. | Резюме

1552. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Старосрпска зависна реченица : од XII до XV века / Слободан Павловић. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижевница Зорана Стојановића, 2008. – 408. – (Библиотека Књижевност и језик)

1553. ПАВЛОВИЋ, Слободан

Старосрпска зависна реченица : од XII до XV века / Слободан Павловић. – 2. изд. – Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижевница Зорана Стојановића, 2009. – 407. – (Библиотека Књижевност и језик)

1554. ПАНИЋ-БАБИЋ, Биљана

Напомене о писању *јери* у „Словима (бесједама) светих отаца“ из манастира Гомоница / Биљана Панић-Бабић // Радови. – 12 (2009), 11–18. | Summary

1555. ПИЖУРИЦА, Мато

О падежима из дијахроне перспективе : Детерминативни падежи у старосрпској пословноправној писмености / Слободан Павловић. – Нови Сад : Матица српска, 2006. – 495. / Мато Пижурица // ЗМСКЈ. – 56, 1 (2008), 189–191. | Приказ

1556. ПОЛОМАЦ, Владимир

Једна ономастичка напомена уз повеље кнеза Лазара и деспота Стефана : прилог етимологији стерп, проепонима *Декиндић* / Владимир Поломац // Српски језик у употреби. – 91–97. | Summary

1557. ПОЛОМАЦ, Владимир

Структура и постанак назива болести у српској средњовековној медицинској терминологији / Владимир Поломац // Српски језик у (кон)тексту. – 465–475. | Summary

1558. РАНКОВИЋ, Зоран

Узрасти Светога Саве / Зоран Ранковић // Стил. – 8 (2009), 119–126. | Summary

1559. САМАРЦИЋ, Биљана

Поглед на ћирилично писмо у Босни у вријеме владавине Твртка I Котроманића / Биљана Самарцић // СЈ. – 14 (2009), 191–205. | Summary

1560. СТИЈОВИЋ, Рада

Напомене о енклитикама у језику повеља кнеза Лазара и деспота Стефана / Рада Стијовић // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 45–52. | Резюме

1561. СТИЈОВИЋ, Рада

Неке особине народног језика у повељама кнеза Лазара и деспота Стефана : прилог српској историјској дијалектологији / Рада Стијовић // ЈФ. – 64 (2008), 457–472. | Резюме

1562. СТОЈАНОВИЋ, Андреј

Неодређеноличне реченице у српским научним текстовима XVIII–XIX века / Андреј Стојановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 199–209. | Резюме

1563. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Континуанти вокала *jaī* у историји српског књижевног језика / Јелица Стојановић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 305–315. | Резюме

1564. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Неке лексичке особености рукописа „Грешних спасеније“ / Јелица Стојановић // Бошковићеви дани. – 73–81. | Резюме

1565. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Сложенице у „Врхобрезничком летопису“ / Јелица Стојановић // Српски језик у употреби. – 63–70. | Резюме

1566. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Судбина инструментала без предлога за означавање просторних односа у историји српског језика : уз поређење са ситуацијом у осталим словенским језицима / Јелица Стојановић // Зборник Института за српски језик... – 587–597. | Резюме

1567. СТОЈАНОВИЋ, Јелица

Употреба инфинитива и његова конкурентна средства уз глаголе кретања у „Бјелополском четворојеванђељу“ : у контексту старословенског и Вуковог превода „Новог зајета“ / Јелица Стојановић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 45–55. | Резюме

1568. СУБОТИЋ, Љиљана

Модел граматике доситејевског типа књижевног језика / Љиљана Суботић // НССУВД. – 37, 1 (2008), 153–163. | Summary

– СУБОТИЋ, Љиљана

Речник славеносрпских текстова – историјски и/или синхронијски речник | Уп. 1657 – ТОМОВИЋ, Гордана

Нормирање транскрипције и транслитерације старосрпских натписа | Уп. 766

1569. ТУМАРИЋ, Љиљана

Речник славенизама и књишких речи у збирци песама „Даворџ“ Јована Стерије Поповића / Љиљана Тумарић // ППЈ. – 39 (2008), 69–118. | Summary

– ЧИГОЈА, Бранкица

Једна кратка напомена о српској рукописној ћирилици : прилог палеографији | Уп. 767

1570. ЦВЕТКОВИЋ-ТЕОФИЛОВИЋ, Ирена

Графијске одлике „Телемака“ (1814) Стефана Живковића / Ирена Цветковић-Теофиловић // Савремена проучавања... – 34⁷–354. | Резюме

1571. ЧИГОЈА, Бранкица

Најстарији српски ћирилски натписи : графија, ортографија и језик / Бранкица Чигоја. – 4, допуњено изд. – Београд : Чигоја штампа, 2008. – 165.

1572. ЧИГОЈА, Бранкица

Неколико филолошких напомена о развоју српске ћирилице од почетка писмености до усвајања Вукове књижевнојезичке и правописне реформе (1868. године) / Бранкица Чигоја // СЈ. – 14 (2009), 91–117. | Summary

1573. ШУБАРИЋ, Сања

О лексици страног поријекла у документима Црногорског сената / Сања Шубарић // Бошковићеви дани. – 361–379.

г) Историја српског књижевног језика**1574. ИВИЋ, Милка**

Вуков „Српски рјечник“ као информатор о српској историји / Милка Ивић // Даница. – 17 (2009), 410–411.

1575. ИВИЋ, Милка

О увидима у развој стандардног српског које пружа поређење садржине двају речника – Вуков (1852) и РМС (2007) / Милка Ивић // Даница. – 17 (2009), 409–410.

-- ИВИЋ, Милка

О употреби израза *којешта*, *којекуда* и *којекако* у Вуковом језику | Уп. 1002

– ИВИЋ, Милка

О четири обавештајна податка која је Вук исказивао речју *управо* | Уп. 1003

– ИВИЋ, Милка

Поводом Вуковог израза *госпа* и *ћрилично* | Уп. 1004

– ЈОШИЋ, Неђо

Осврт на Вуков модел обраде воћарске лексике у „Српском рјечнику“ | Уп. 1016

1576. МИЛАНОВИЋ, Александар

Анализе и вредновања Доситејевог језика у Матици српској током 19. века / Александар Милановић // СЈ. -- 14 (2009), 321–330. | Summary

1577. МИЛАНОВИЋ, Александар

Филолошка рецепција окационализма код српских писаца у 19. веку / Александар Милановић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 243–251. | Summary

1578. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Istorija jezika / Aleksandar Mladenović // Lingvistika... – 97–104.

– ОСТОЈИЋ, Бранислав

Вуков рјечник и почеци црногорске лексикографије | Уп. 729

– ОСТОЈИЋ, Бранислав

Два Петра Петровића и Вукова језичка реформа | Уп. 730

1579. ПАВЛОВИЋ, Драгољуб

Вук и Европа / Драгољуб Павловић // Прилози језичком... -- 25–36.

1580. РАДУЛОВИЋ, Зорица

Над специфичностима Вуковог језика у Црној Гори : О црногорском књижевнојезичком изразу. – Подгорица : ЦИД, 2006. – 370. / Зорица Радуловић // СЈ. – 14 (2009), 653–665. | Приказ

1581. СЕЛИМОВИЋ, Меша

Za i protiv Vuka : studija / Meša Selimović. – Beograd : Marso, 2009. – 129. – (Sabrana dela u deset knjiga)

1582. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Вук Стефановић Караџић као граматичар / Живојин Станојчић // Прилози језичком... – 179–186.

1583. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Иво Андрић о Његошу, Вуку, Ј. Ненадовићу / Живојин Станојчић // Гласник ЦАНУ. – 26 (2008), 5–13.

1584. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Лексикографска актуализација језичког наслеђа и књижевни језик / Живојин Станојчић // Бошковићеви дани. – 21–29. | Summary

1585. СТАНОЈЧИЋ, Живојин

Семантичко-синтаксичка основа алтернације (по)веровати + \emptyset + ас. \approx по (веровати) + у + ас. : Вук – П. П. Његош – М. Црњански / Живојин Станојчић // Гласник ЦАНУ. – 27 (2009), 5–13. | Summary

1586. СТЕФАНОВИЋ, Димитрије

Нешто о језику библијских цитата у аутобиографији свештеника Петра Римског (1800–1874) / Димитрије Е. Стефановић // Зборник Института за српски језик... – 571–578. | Резюме

1587. СУБОТИЋ, Љиљана

Доситеј Обрадовић и Атанасије Стојковић : две парадигме – паралела / Љиљана Суботић // НССУВД. – 38, 1 (2009), 229–236. | Summary

VIII. Речници стари и нови српског језика односно српског и ког страног језика**1588. АЈКУТ, Ксенија**

Izbor poslovnih termina : srpsko-turski / Ksenija Aykut // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 108–124.

1589. АЈКУТ, Ксенија

Српско-турски речник : Srpsko-turski rečnik / Mirjana Teodosijević. – Beograd : Agencija Matić, 2007. – 166. / Ксенија Ајкут // СЈ. – 14 (2009), 751–753. | Приказ

1590. АЈКУТ, Ксенија

Tursko-srpski, srpsko-turski rečnik / Enes Tuna, Sanita Lisica. – Beograd : Jasen, 2005. / К. Ајкут // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 49–56. | Приказ

– БЈЛЕТИЋ, Марта

Екстралингвистички фактори у етимолошким истраживањима : на примеру „Етимолошког речника српског језика“ | Уп. 49

– БОГДАНОВИЋ, Недељко

Именослов „Медовине“ Слободана Џунића | Уп. 964

1591. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Речник браћевачких речи и израза / Миланче Бранковић. – Неготин : Народна библиотека : Првенац, 2007. – 921. – 33. / Недељко Богдановић // Етно-културолошки... – 13 (2009), 126–127. | Приказ | Уп. 1594

1592. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Тимочки дијалекатски речник / Јакша Динић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 921. – (Монографије ; 4) / Недељко Богдановић // Етно-културолошки... – 12 (2008), 145–146. | Приказ | Уп. 1593, 1602, 1627

1593. БОГДАНОВИЋ, Недељко

Тимочки дијалекатски речник / Јакша Динић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 921. – (Монографије ; 4) / Недељко Богдановић // СДЗБ. – 55 (2008), 527–535. | Резюме | Приказ | Уп. 1592, 1602, 1627

1594. БРАНКОВИЋ, Миланче

Речник браћевачких речи и израза / Миланче Бранковић. – 2. допуњено изд. – Неготин : Народна библиотека : Првенац, 2008. – 55. | Уп. 1591

1595. ВОЈВОДИЋ, Станко

Речник славизама у румунском језику : (више од 10.300 одредница) / Станко Војводић. – 2. допуњено изд. – Кикинда : Историјски архив, 2008. – 370.

1596. ВУКИЋЕВИЋ, Милосав

Прилози гружанском речнику / Милосав С. Вукићевић. – Ниш : Sven, 2008. – 88. – (Лексика српских народних говора)

1597. ВУЛОВИЋ, Наташа

Реч више о Речнику САНУ / Наташа Вуловић, Марија Ђинђић, Данијела Радоњић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 171–182.

1598. ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина

Српскословенски речник јеванђеља : огледна свеска / саставио Виктор Савић ; уредник Гордана Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2007. – 136. – (Библиотека Јужнословенског филолога ; 23) / Јасмина Грковић-Мејцор // ЗБМСКЈ. – 56, 2 (2008), 463–464. | Приказ

1599. ГУДКОВ, Владимир

О саставе словника (вокабулара) огномног словаря сербског језика : заметки польователя / В. П. Гудков // Славистика. – 13 (2009), 483–487. | Резиме

1600. ДЕЛИЋ, Лидија

Епски градови као културна мапа и ризница : Епски градови : лексикон / Мирјана Детељић. – Београд : Балканолошки институт САНУ, 2007. – 687. / Лидија Делић // ЗБМСКЈ. – 57, 3 (2009), 659–663. | Приказ | Уп. 1603

1601. ДИНИЋ, Јакша

Антропонимија слива Грлишке реке / Јакша Динић // ОП. – 19/20 (2009), 621–739. | Summary

1602. ДИНИЋ, Јакша

Тимочки дијалекатски речник / Јакша Динић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 921. – (Монографије ; 4) + карта подручја тимочког говора | Уп. 1592, 1593, 1627

– ДИМИТРИЈЕВИЋ, Јања

Именослов „Ивкове славе“ | Уп. 982

1603. ЂОРЂЕВИЋ, Смиљана

Лексикон епских градова : могућа читања : Епски градови : лексикон / Мирјана Детељић. – Београд : Балканолошки институт САНУ, 2007. – 687. / Смиљана Ђорђевић // ЗБМСКЈ. – 57, 3 (2009), 665–670. | Приказ | Уп. 1600

1604. ЂУРИЋ, Милош

Раџунарска терминологија : srpsko-engleski / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 98–123.

1605. ЕТИМОЛОШКИ речник српског језика. Св. 3, Бе–Бј / израдили Марта Бјелетић, Јасна Влајић-Поповић, Александар Лома и Снежана Петровић ; уз сарадњу Марије Вучковић и Маје Ђокић ; уредио Александар Лома. – Београд : Српска академија наука и уметности : Иститут за српски језик САНУ, 2008. – 343.

1606. ЖАРКОВИЋ, Илија

Заборављени речник / Илија Жарковић. – Стара Пазова : Савез аматера општине, 2009. – 108. – (Библиотека Посебна издања)

1607. ЖАРКОВИЋ, Илија

Zaboravljeni rječnik : govor golubinačkog kraja / Ilija Žarković. – Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2009. – 119. – (Prinosi za dijalektološka istraživanja ; 1)

1608. ЗЛАТАНОВИЋ, Момчило

Речник говора јужне Србије / Момчило Златановић. – Врање : Врањске књиге, 2008. – 489. – (Изабрана дела ; 6)

1609. ЈЕЛИЋ, Бранислава

Речник приповедака Лазе Лазаревића / Бранислава Јелић. – Нови Сад : Матица српска, 2008. – 517. | Уп. 1620

1610. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Politička terminologija : nemačko-srpski / Zoran R. Jovanović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 98–116.

1611. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Pravni rečnik : nemačko-srpski / Dimitrije Pavlović. – Beograd : Službeni glasnik, 2008. – 540. / Z. Jovanović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 59–62. | Приказ | Уп. 1640

1612. ЈОВИЧИЋ, Мирко

Крајишки рјечник : особенице јуначке / забиљежио и прогумачио Мирко Јовичић. -- 2. допуњено изд. – Београд : М. Јовичић, 2008. – 553.

1613. КЛАЈН, Иван

Речник језичких недоумица / Иван Клајн. – 9. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2008. – 301. – (Лингвистичке едиције. Едиција Језички саветници ; 1)

1614. КЛАЈН, Иван

Речник језичких недоумица / Иван Клајн. – 10. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 309. – (Лингвистичке едиције. Едиција Језички саветници ; 1)

1615. КОСТИЋ, Ђорђе

Квантитативни опис структуре српског језика : српски језик од XII до XVIII века. 1, Доментијан – Живот светог Симеона и Живот светог Саве. Изворни и граматички обрађен текст : према издању Ђуре Даничића, Београд, 1865 / Ђорђе Костић. – Београд : Службени гласник, 2009. – 900. – (Библиотека Lexis. Едиција Речници и енциклопедије)

1616. КОСТИЋ, Ђорђе

Квантитативни опис структуре српског језика : српски језик од XII до XVIII века. 2, Доментијан – Живот светог Симеона и Живот светог Саве. Појединачни фреквенцијски речници / Ђорђе Костић. -- Београд : Службени гласник, 2009. – 1061. – (Библиотека Lexis. Едиција Речници и енциклопедије)

1617. КОСТИЋ, Ђорђе

Квантитативни опис структуре српског језика : српски језик од XII до XVIII века. 3, Доментијан – Живот светог Симеона и Живот светог Саве. Збирни фреквенцијски речник вероватноће граматичких облика / Ђорђе Костић. – Београд : Службени гласник, 2009. – 1143. – (Библиотека Lexis. Едиција Речници и енциклопедије)

1618. ЛАЗИЋ, Анђелка

Грађа за речник говора Мачве / Анђелка Лазих. – Шабац : А. Лазих, 2008. – 387.

1619. ЛАЗИЋ-КОЊИК, Ивана

Медицински речник : енглеско-српски, српско-енглески / Софија Мишић. – Београд : Завод за уџбенике, 2007. – 879. / Ивана Лазих-Коњик // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 119–121. | Приказ

1620. ЛАЗИЋ-КОЊИК, Ивана

Речник приповедака Лазе Лазаревића / Бранислава Јелић. – Нови Сад : Матица српска, 2008. – 517. / Ивана Лазих-Коњик // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 105–107. | Приказ | Уп. 1609

1621. ЉУБЕНОВИЋ, Крста

Како се пише : правописни речник : са стручном терминологијом / Крста Б. Љубеновић. – Београд : Feniks libris, 2008. – 572.

1622. МАЛА акциона истраживања. 2, Речник локализама. – Инђија : Пријатељи дече Општине, 2008. – 35. – (Мала библиотека Толеранција)

– МИЛОЈКОВИЋ, Милица

Именослов „Зоне Замфирове“ Стевана Сремца | Уп. 1034

1623. МИЛОРАДОВ, Дејан

Rečnik naziva biljaka / Radomir Konjević, Budisav Tatić. – Beograd : International, 2006. – 413. / Дејан Милорадов // ЗБМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 272–275. | Приказ

1624. МИЛОШЕВИЋ, Милош

Ки : лексикон народних поређења трстеничког краја / Милош Милошевић Шика. – Трстеник : Љубостиња, 2009. – 301.

1625. МИЉКОВИЋ, Славиша

Нови србски митолошки речник / Славиша К. Миљковић. – Ниш : Сербона, 2008. – 375. – (Библиотека Глагоље србско)

– МИЋИЋ, Софија

Заступљеност српских термина у нашим медицинским лексикографским издањима | Уп. 1036

1626. МИЋИЋ, Софија*

Медицински енглеско-српски и српско-енглески речник / Софија Мишић. – Београд : Завод за уџбенике, 2007. – 879. | Уп. 1662

1627. МОЈСИЛОВИЋ, Бојана

Речник тимочког говора : Тимочки дијалекатски речник / Јакша Динић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 921. – (Монографије ; 4) / Бојана Мојсиловић // СЈ. – 14 (2009), 693–697. | Приказ | Уп. 1592, 1593, 1627

1628. НЕДЕЉКОВИЋ, Александра

Змијски речник југоисточне Србије / Недељко Богдановић // СДЗБ. – 54 (2007), 521–547. / Александра Недељковић // Етно-културолошки... – 13 (2009), 124–126. | Приказ

1629. ОБРАДОВИЋ, Миодраг

Дечји усмени појмовни речник / Миодраг Обрадовић. – Београд : Јасен, 2008. – 199.

1630. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Велики речник нових и забележених речи. 1 / Ђорђе Оташевић. – 2. изд. – Београд : Алма, 2008. – 219. – (Библиотека Речници)

1631. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Велики речник нових и незабележених речи. 2 / Ђорђе Оташевић. – 2. изд. – Београд : Алма, 2008. – 227. – (Библиотека Речници)

1632. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Мали речник нових речи / Ђорђе Оташевић. – Београд : Алма, 2008. – 218. – (Библиотека Речници ; 31)

1633. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Речник нових и незабележених речи / Ђорђе Оташевић. – Сажето изд. – Београд : Алма, 2008. – 435. – (Библиотека Речници ; 30)

1634. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Речник савременог српског књижевног језика. 1, А–авункулат / Ђорђе Оташевић. – 2. изд. – Београд : Алма, 2008. – 231. – (Библиотека Речници)

1635. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Речник савременог српског књижевног језика. 2, Ага–аих / Ђорђе Оташевић. – 2. изд. – Београд : Алма, 2008. – 251. – (Библиотека Речници)

1636. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Rečnik turcizama / Đorđe Otašević. – Beograd : Alma, 2009. – 215. – (Biblioteka Rečnici ; 33)

1637. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Rečnik turcizama / Đorđe Otašević. – 2. izd. – Beograd : Alma, 2009. – 215. – (Biblioteka Rečnici; 35)

1638. ОТАШЕВИЋ, Ђорђе

Словарь глагольных форм / Ђорђе Оташевић. – Београд : Алма, 2008. – 173. – (Библиотека Српски за странце)

1639. ОТАШЕВИЋ, Љиљана

Речник микротопонима. 1 / Љиљана Оташевић, Ђорђе Оташевић. – Београд : Алма, 2009. – 390. – (Библиотека Речници ; 37)

1640. ПАВЛОВИЋ, Димитрије

Pravni rečnik : nemačko-srpski / Dimitrije Pavlović. – Beograd : Službeni glasnik, 2008. -- 540. | Уп. 1611

1641. ПАВЛОВИЋ, Звездана

Ороними Србије. 1, А–Ј / Звездана Павловић // ОП. – 19/20 (2009), 37–330. | Résumé

1642. ПАВЛОВИЋ, Илија

Рјечник говора Срба Посавине и Семберије / Илија Павловић. – Београд : Бео knjiga, 2008. – 251.

1643. ПЕТРОВИЋ, Гордана

Terminologija sudskog prevođenja : francusko-srpski / Gordana Petrović // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 101–120.

1644. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

На маргинама српског једнотомника / Драгољуб Петровић // ЛМС. --- 185, 483, 5 (мај 2009), 677–694.

1645. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

Српски стандардни једнотомник / Драгољуб Петровић // ЛМС. – 184, 481, 1/2 (јан.– феб. 2008), 123–127.

1646. ПИЖУРИЦА, Мато

Ијекавско издање речника српскога језика / Мато Пижурица // Бошковићеви дани. – 51–63.

1647. ПОКРАЈАЦ, Слободан

Билогоризми : лексикон билогорских ријечи и израза / Слободан Покрајац, Ранко Раделић. – Београд : Билогора, 2009. – 79. – (Библиотека Задужбина ; 1)

1648. ПОПОВИЋ, Загорка

Дечји речник : 7500 речи које су деца објаснила одраслима / Загорка Поповић, Томислав Поповић. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 446. – (Едиција Извор)

1649. РАДОЊИЋ, Данијела

На лексичком луку до *Ойова* : Речник српскохрватског књижевног и народног језика. XVII : *одваркао–Ойово*. – Београд : САНУ, 2006. – 800. / Данијела Радоњић // СЈ. – 13 (2008), 657–659. | Приказ

1650. РАИЧЕВИЋ, Вучина

Грађевинско-архитектонски руско-српски речник-минимум / Надежда Лаиновић-Стојановић. – Ниш : Грађевинско-архитектонски факултет, 2007. – 80. / Вучина Раичевић // Славистика. – 12 (2008), 431–432. | Приказ

1651. РЕЧНИК српских говора Војводине. Св. 8, Риба–С / редактор Драгољуб Петровић. – Нови Сад : Магица српска : Тиски цвет, 2008. – 209. – (Лексикографска издања ; 3. Дијалекатски речници ; 2)

1652. РЕЧНИК српских говора Војводине. Св. 9, Т–Ф / ред. Драгољуб Петровић. – Нови Сад : Магица српска : Тиски цвет, 2009. – 203. – (Лексикографска издања ; 3. Дијалекатски речници ; 2)

-- САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана

Именослов „Божијих људи“ Боре Станковића | Уп. 1093

1653. САВИЋ-ГРУЈИЋ, Ана

Једно поређење српских дијалекатских речника / Ана Савић-Грујић // ГСЈКњ. – 22 (2009), 455–464. | Резюме

1654. СТЕПАНОВ, Страхина

Рекцијски речник српско-хрватских глагола Балдура Панцера : Valenzwörterbuch kroatischer und serbischer Verben / Baldur Panzer. – Frankfurt am Main et al. : Peter Lang, 2001. / Страхина Степанов // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 97–103. | Приказ

1655. СТОЈКОВИЋ, Ратко

Реџник skraćena, akronima i oznaka / Ratko Stojković. – 2, izmenjeno i dopunjeno izd. – Beograd : Enigmatski savez Srbije : R. Stojković, 2008. – 279.

-- СТОШИЋ, Јелена

Именослов „Нечисте крви“ Боре Станковића | Уп. 1101

1656. СТРАНИ изрази и изреке : правне норме, максиме, сентенције, афоризми : из латинског, грчког и савремених европских језика / прикупили и превели са коментарима Иван Клајн, Милан Шипка. – 3. изд. – Нови Сад : Прометеј, 2009. – 329. – (Лингвистичке едиције : Едиција Избор ; 1)

1657. СУБОТИЋ, Љиљана

Речник славеносрпских текстова – историјски и/или синхронизамски речник / Љиљана Суботић // Бошковићеви дани. – 63–73. | Summary

-- ТИР-БОРЉА, Марија

Лексика традиционалне културе у фразеологизмима | Уп. 1102

1658. ТОМИЋ, Дина

Речник српскога језика. – Нови Сад : Матица српска, 2007. – 1561. / Дина Томић // *Prevodilac*. – 27, 3/4 (2008), 64–67. | Приказ | Уп. 1659

1659. ТОМИЋ, Дина

Српски једнотомник : Речник српскога језика. – Нови Сад : Матица српска, 2007. – 1561. / Дина Томић // *СЈ*. – 13 (2008), 719–724. | Приказ | Уп. 1658

– ТУМАРИЋ, Љиљана

Речник славенизама и књишких речи у збирци песама „Даворџ“ Јована Стерије Поповића | Уп. 1569

1660. ЋОСИЋ, Павле

Речник синонима / Павле Ћосић и сарадници. – Београд : Kornet, 2008. – 683. – (Edicija Rečnici. Biblioteka Ozbiljne knjige)

1661. ФАЈГЕЉ, Андреј

„Епски градови“ међу преводиоцима дигитализације / Андреј Фајгељ // *ЗБМСКЈ*. – 57, 3 (2009), 672–675. | Summary

1662. ФЕКЕТЕ, Егон

Медицински енглеско-српски и српско-енглески речник / Софија Мићић. – Београд : Завод за уџбенике, 2007. – 879. / Егон Фекеете // *ЗБМСС*. – 76 (2009), 165–166. | Приказ | Уп. 1626

1663. ФИЛИПОВИЋ, Слободан

Речник српско-ариј(ев)ски или архаично-српски : с додатком корена / Слободан М. Филиповић. – Београд : Сардонија, 2009. – 543.

1664. ХЛЕБЕЦ, Борис

Српско-енглески речник етимолошких парова / Борис Хлебец. – Београд : ЕБГ, 2009. – 278.

1665. ХЛЕБЕЦ, Борис

Српско-енглески речник лажних парова / Борис Хлебец. – Београд : ЕВГ, 2009. – 116. -- ЧИРГИЋ, Аднан

Rječnik njeгуškog govora | Уп. 742

1666. ШНЕЛ-ЖИВАНОВИЋ, Маргита

Srpsko-nemački prevodni frazeološki rečnik / Božinka Petronijević. – Београд : Јасен, 2007. – 263. / Маргита Шнел-Живановић // *ЗБМСФЛ*. – 51, 1/2 (2008), 264–267. | Приказ

IX. Несловенски језици**1667. АЛАНОВИЋ, Миливој**

Espace, temps, prépositions / Tijana Ašić. – Genève : Droz, 2008. – 320. / Миливој Алановић // *ЗБМСФЛ*. – 51, 1/2 (2008), 260–264. | Приказ | Уп. 1766, 1793

1668. АМЕРИЏКИ i енглески sleng. – Београд : Sezam book, 2008. – 207.**1669. АНДРИЋ, Едита**

Struktura sintagmi i rečenica u savremenom mađarskom jeziku / Edita Andrić. -- Novi Sad : Filozofski fakultet, Odsek za hungarologiju, 2008. – 218.

1670. АНЂЕЛКОВИЋ, Витомир

Gramatika engleskog jezika / Vitomir Anđelković. – Gornji Milanovac : Atlantida, 2009. – 138.

– АШИЋ, Тијана

Aspectual Coercion and Some Uses of Tenses in English and French | Уп. 510

1671. АШИЋ, Тијана

Est-il possible d'avoir des définitions minimale des prépositions spatiales et temporelles en français? / Тијана Ашић // ФП. – 36, 2 (2009), 211–221. | Резиме

– АШИЋ, Тијана

Могу ли несвршене форме означавати свршеност? : случај српског несвршеног перфекта и француског имперфекта | Уп. 511

– АШИЋ, Тијана

Мој брај је њреверан – семантичка и прагматичка анализа придевског префикса *њре-* у српском језику и његови преводни еквиваленти у француском | Уп. 956

– БАБИЋ, Жељка

Контрастивна анализа реализације актуелног квалификатива у дјелу Дена Брауна „Да Винчијев код“ и његовом преводу на српски језик | Уп. 154

1672. БАЧИР, Боуханија

The Application of Cat and Sat to an Arabic Diglossic Situation : the Local Radio of Adrar / Bouhania Bachir // Philologia. – 6 (2008), 33–44. | Summary

1673. БЕРБЕРОВИЋ, Сања

Metonymy and Metaphor behind Brad Pitt, Pamela Anderson and Michael Jackson / Sanja Berberović // ELLSSAC Proceedings... – 301–313.

1674. БИЛБИЈА, Снежана

The role of Hedges in Political Discourse / Snežana Bilbija // ELLSSAC Proceedings... – 499–507.

1675. БЈЕЛАКОВИЋ, Андреј

Phonetics / Henning Reetz, Allard Jongman. – Chichester : Wiley-Blackwell, 2008. – 316. / Andrej Bjelaković // Philologia. – 7 (2009), 177–179. | Приказ

1676. БЛАГОЈЕВИЋ, Савка

Expressing Attitudes in Academic Research Articles Written by English and Serbian Authors / Savka Blagojević // FU. – 7, 1 (2009), 63–73. | Резиме

– БЛАГОЈЕВИЋ, Савка

Metadiskurs u akademskom diskursu | Уп. 1158

1677. БРАХИМ, Абделгхани Наит

Oppositional Motivation : Insights into a New Psychological Predisposition in Facing the Other in Arab Societies / Abdelghani Nait Brahim // Philologia. – 6 (2008), 69–76. | Summary

1678. ВАСИЋ-АЛ ШАИКСАЛАМА, Весна

Граматика латинског језика / Бојана Шијачки-Маневић. – 2. изд., измењено и допуњено. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 357. / Весна Васић-Al Shaikhsalama // ФП. – 36, 3 (2009), 163–164. | Приказ | Уп. 1791

– ВЕСИЋ-ПАВЛОВИЋ, Тијана

How Do People Sprout, Blossom, Ripen and Wither? : *People Are Plants* Metaphor in English and Serbian | Уп. 515

1679. ВИДАНОВИЋ, Ђорђе

Searle's Critique of the Multiple Drafts Model of Consciousness / Đorđe Vidanović // FU. – 7, 2 (2009), 173–182. | Резиме

– ВИЛИЋ, Ивана

Télicité au niveau du syntagme verbal en français par rapport au serbe | Уп. 516

1680. ВЛАИСАВЉЕВИЋ, Ана

Acculturation as a Function of Value Discrepancies : First Generation Serbs in London / Ана Vlaisavljević // ELLSSAC Proceedings... – 483–495.

– ВЛАХОВИЋ, Љубица

Означавање релација једнакости у француском и српском језику | Уп. 521

1681. ВОЈВОДИЋ, Станко

Румунска презимена словенског порекла / Станко Војводић // Даница. – 16 (2008), 415–430.

– ВОНИШ, Арно

Сопоставитељни анализ местоимених в руском, српском и немечком језицих | Уп. 523

– ВУКИЋЕВИЋ-ЂОРЂЕВИЋ, Љиљана

О колорацијама – или зашто снажна кафа ипак није довољно јака? | Уп. 524

– ВУЧО, Јулијана

Академска компетенција, језик образовања : српски и италијански | Уп. 525

1682. ВУЧО, Јулијана

Elementi di lingua italiana : esercizi / Julijana Vučo, Saša Moderc, Zenica Raspor. – Београд : Filološki fakultet Univerziteta ; Nikšić : Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore, 2008. – 550.

– ГАЈИЋ, Габриела

Бројати звезде у српском и немачком језику | Уп. 526

– ГАЈИЋ, Габриела

Фразеологизам *обилазати као киша око Крагујевца* и његови еквиваленти у немачком језику | Уп. 527

1683. ГАЦОВИЋ, Славољуб

Od Rimljana i latinskog do Rumuna i Timoćana i rumunskog / Slavoljub Gacović. – Бор : Nacionalni savet vlaške nacionalne manjine, 2008. – 300.

1684. ГОЛУШИЋ-БОКАН, Јадранка

Gramatika francuskog jezika / Jadranka Golušić-Bokan. – Београд : Edicija, 2009. – 173.

1685. ГРАМАТИКА енглеског језика / ур. Jasmina Bukvić. – Зренјанин : Sezam book, 2009. – 181.

– ГУДУРИЋ, Снежана

La base articulatoire et le crible phonologique : le cas de sujets serbophones | Уп. 251

1686. ГУДУРИЋ, Снежана

Основи фонетике с фонологијом француског језика / Снежана Гудурић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 281.

– ГУДУРИЋ, Снежана

Преношење и адаптација личних имена са француског на српски језик | Уп. 979

1687. ГУДУРИЋ, Снежана

Семантика и прагматика глаголских времена у француском језику / Веран Станојевић, Тијана Ашић. -- Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2006. – 203. / Снежана

Гудурић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 256–260. | Приказ

– ГУДУРИЋ, Снежана

Phonétique et phonologie de la langue française : cahier d'exercices | Уп. 253

1688. ДЕЛИБЕГОВИЋ-ЏАНИЋ, Нихада

There Is More to Idioms than Meets the Eye : Blending Theory in Idiom Modifications / Nihada Delibegović-Džanić, Marija Omazić // ELLSSAC Proceedings... – 403–413.

1689. ДРАЛЕ, Анет

Rečnik engleskog jezika za decu u osnovnoj školi / Anet Drale, Kristen Fener ; prevod Suzana Petrović, Vukica Stanković. – Beograd : Klett, 2008. – 160. + 1 CD-ROM

– ЂОКИЋ, Данка

English Phrasal Verbs and Prefixation in Their Serbian Verbal Correspondents | Уп. 529

1690. ЂУРИЋ, Милош

Delineating Language and Literature : Recounting Cultural Encounters / ed. Marija Knežević, Aleksandra Nikčević-Batirićević. – Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2009. – 205. / Miloš D. Đurić // Philologia. – 7 (2009), 180–183. | Приказ

1691. ЂУРИЋ, Милош

Metafore u diskursu interneta u savremenom engleskom jeziku / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 31–46. | Summary

1692. ЂУРИЋ, Милош

Модалност, суд, исказ : епистемичка модалност у енглеском и српском језику / Ивана Трбојевић-Милошевић. – Београд : Чигоја штампа, 2004. – 187. / Милош Д. Ђурић // ФП. – 35, 1/2 (2008), 207–213. | Приказ

– ЂУРИЋ, Радмила

Genitiv u engleskom i njegovi ekvivalenti u srpskom jeziku : generativni pristup | Уп. 532

1693. ЂУРИЋ, Рајко

Romski glagoli, njihovo poreklo i značenje / Rajko Đurić. – Beograd : Pomoć deci, 2009. – 132.

1694. ЂУРОВИЋ, Анете

Die Notation als Hilfsmittel in der zweisprachig vermittelten Kommunikation / Annette Djurovic // Philologia. – 7 (2009), 37–46. | Zusammenfassung

1695. ЂУРОВИЋ, Анете

Pro und contra Modifikativergänzung / Annette Đurović // Philologia. – 6 (2008), 53–59. | Zusammenfassung

1696. ELLSSAC Proceedings : International Conference English Language and Literature Studies : Structures across Cultures. 1 / ed. Katarina Rasulić, Ivana Trbojević. – Belgrade : University, Faculty of Philology, 2008. – 786.

1697. ЗЕЧЕВИЋ-КРНЕТА, Горана

Улога клитике *те, те, се...* у формирању типа глаголске ситуације у шпанском језику / Горана Зечевић-Крнета // Савремена проучавања... – 125–135. | Resumen

– ИВАНЕНКО, Свитлана

Ansatzpunkte zur interlingualen Textstilistik der deutschen und ukrainischen Sprache | Уп. 533

1698. ИВАНЕНКО, Свитлана

Ритмотонална будова постмодернистског твору Кристофа Ранмайра „Останниј світ“ / Свитлана Іваненко // Стил. – 8 (2009), 89–97. | Summary

1699. ИВАНОВИЋ, Бранислав

Recesivnost u nemačkoj frazeologiji / Branislav Ivanović // АФФ. -- 21 (2009), 175–184.
| Zusammenfassung

1700. ИВОШЕВИЋ, Сенка

The Role of Prosody in Syntactic Disambiguation in Turkish / Senka Ivošević // Стил. – 7 (2008), 331–340. | Summary

1701. ИЛИЋ, Јелена

On the Language of Cartoons / Jelena Ilić // ELLSSAC Proceedings... – 591–599.

1702. ILUSTROVANI engleski rečnik Oxford / prevod Zvezdana Šelmić. -- 2. izd. -- Beograd : Mladinska knjiga, 2008. – 1008.

– ИМАМОВИЋ, Адиса

Metonymic Extensions of Nominalizations in English and Bosnian/Croatian/Serbian | Уп. 536

1703. ЈЕРМЕНКО, Весна

Gramatika nemačkog jezika / priredila Vesna Jermenko. – 5. izd. – Zemun : JRJ, 2008. -- 212.

1704. ЈОВАНОВИЋ, Вера

Analiza temporalne strukture Kamiševog romana „L'étranger“ : francuski narativni perfekat (le passé composé) i temporalna progresija / Vera Jovanović // Савремена проучавања... – 113–123. | Résumé

1705. ЈОВАНОВИЋ, Владимир

Certain Morpho-Semantic Implications With the Grammatical Category of Comparison in English / Vladimir Ž. Jovanović // FU. – 7, 1 (2009), 19–28. | Резиме

1706. ЈОЈИЋ, Оља

Како се жалити учтиво на енглеском језику / Оља Јојић // Савремена проучавања... – 295–303. | Summary

1707. ЈОЈИЋ, Оља

A Complaint and Its Response in Two of Arthur Miller's Plays / Olja Jojić // ELLSSAC Proceedings... – 603–611.

– КАКРИДИС, Јанис

Језичка реформа као синтеза нормативног и дескриптивног приступа : Вук Караџић и Јанис Психарис | Уп. 1130

1708. КАСАПИС-ФЕМИЋ, Јелена

Етимологије термина *φύσ* *ς*, *οὐσ'ά* и *ύπόστασ* *ς* и њихови сродни облици у другим језицима / Јелена Фемић-Касапис // Стил. -- 8 (2009), 303–312. | Summary

1709. КЕРАМЕЛА, Ник

Exploring Grammar in ELT : the Challenge of Prescriptivism Vs Descriptivism / Standard Vs Non-Standard Englishes in a Multicultural World / Nick Ceramella // Riječ. – 2 (2009), 55–79. | Rezime

1710. КЕШЕТОВИЋ, Селма

Attitudes about English as a Global Language : A Case Study / Selma Kešetović // ELLSSAC Proceedings... – 471–481.

1711. КИЖЊАК, Марек

Peripheral Foreign Language Corpora in English : A Preliminary Study / Marek Kiżniak // ELLSSAC Proceedings... – 423–437.

– КНЕЖЕВИЋ, Ивана

О неким карактеристикама религијског стила енглеског и српског језика | Уп. 1187

– КОВАЧЕВИЋ, Борко

Глаголске именице на -ње у српском језику и герунд у енглеском | Уп. 539

– КОГАН, Марина

Significance of Joseph Brodsky's Commencement Addresses in Linguistic Curriculum | Уп. 652

1712. КОРБИН, Франсис

La vocation existentielle des pronoms indéfinis / Francis Corbin // ФП. – 36, 2 (2009), 171–183. | Резиме

1713. КОСАНОВИЋ, Божена

Engleski glagol : gramatički priručnik : pregled vremena, korišćenje, primeri / Božena Kosanović. – 4. izd. – Beograd : Naučna KMD, 2008. – 188.

– КОСТИЋ, Наташа

Antonymy and Corpus Analysis : English and Serbian Examples | Уп. 541

1714. КОСТИЋ-ТОМОВИЋ, Јелена

Wirtschaftskommunikation deutsch neu / Volker Eismann et al. – Berlin : Langenscheidt, 2008. – 244. / Jelena Kostić-Tomović // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 62–65. | Приказ

1715. КОСТИЋ-ТОМОВИЋ, Јелена

Power Wörterbuch deutsch. – Berlin : Langenscheidt, 2009. – 1122. / Jelena Kostić-Tomović // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 58–63. | Приказ

1716. КОСТИЋ-ТОМОВИЋ, Јелена

Supstantivizacija u savremenom nemačkom jeziku / Jelena Kostić-Tomović // АФФ. – 21 (2009), 185–201. | Zusammenfassung

1717. КСАНТАКИС-КАРАМАНОС, Георгија

The Reception of Greek in Contemporary English / Georgia Xanthakis-Karamanos // 36МСКС. – 10 (2008), 223–228.

1718. КРАСНИ, Јан

Semiotische Untersuchung kombinierter Bild-Schrift-Medien : Am Beispiel der Postkarte / Jan Krasni // Philologia. – 7 (2009), 67–76. | Zusammenfassung

– КРИМЕР-ГАБОРОВИЋ, Сања

Productivity of English and Serbian Morphology Complex Lexemes Expressing Basic Colour Terms | Уп. 543

1719. КРСТИЋ, Ненад

Неке напомене о објекту у француском и српском језику / Ненад Крстић // Српски језик у употреби. – 305–316. | Résumé

– КРСТИЋ, Ненад

Francuski i srpski u kontaktu : struktura proste rečenice i prevođenje | Уп. 546

– КУЗМАНОВИЋ-ЈОВАНОВИЋ, Ана

Типолошко поређење оријентализама у српском и шпанском језику | Уп. 547

– ЛАЗОВИЋ, Весна

Job Titles in English and Serbian in Light of Gender-Neutral Language | Уп. 548

1720. ЛАКИЋ, Игор

News Discourse : Reports on Serbia in British Dailies during NATO Airstrikes on Yugoslavia / Igor Lakić // ELLSSAC Proceedings... -- 525–535.

-- ЛАЛИЋ-КРСТИН, Гордана

Portmanteau Animals and Their Portmanteau Names in English and Serbian | Уп. 549

1721. МАИС, Кармен

Towards a Diachronic Study of Modal Adverbs : a Case Study of *Certainly* / Carmen Maíz and Jorge Arús // Philologia. – 6 (2008), 17–26. | Summary

1722. МАЈСТОРОВИЋ, Данијела

A Hybrid with a Purpose : Generic Characteristics of the Office of the High Representative's Press Releases / Danijela Majstorović // ELLSSAC Proceedings... -- 509–523.

1723. МАЉА-ИМАМИ, Наиле

Gramatika savremenog albanskog jezika : fonetika i morfologija / Nailje Malja-Imami. -- Beograd : NNK Internacional, 2009. -- 306.

1724. МАРЈАНОВИЋ, Даница

Прилог као врста речи : на материјалу немачког и српског језика / Даница Марјановић // Српски језик у (кон)тексту. – 245–264. | Zusammenfassung

1725. МАРЈАНОВИЋ, Катарина

Force at a Distance : Ideas and Other Cutting Instruments / Katarina Marjanović // ELLSSAC Proceedings... -- 373–383.

1726. МАТЕЈИЋ, Наташа

Značenje i funkcija postverbalnih partikula u italijanskim fraznim glagolima / Nataša Matejić // АФФ. – 21 (2009), 351–366. | Riassunto

1727. МЕЈДАНИЈА, Мирза

Verbi irregolari in italiano / Mirza Mejdanija. -- Istočno Sarajevo : Matična biblioteka, 2008. -- 113.

-- МЕЈЕРМАНОВА, Жанет

Сопоставителни анализ гендерној фразеологији турског и руског језика | Уп. 555

1728. МИЛАНОВИЋ, Зоран

Gramatika latinskog jezika / Zoran Milanović. -- 5. izd. -- Zemun : JRJ, 2008. -- 203.

1729. МИЛАНОВИЋ, Зоран

Gramatika francuskog jezika / Zoran Milanović, Vesna Jeremenko. -- 5. izd. -- Zemun : JRJ, 2008. -- 203.

-- МИЛИВОЈЕВИЋ, Наташа

Igre značenja i kontrasti konteksta | Уп. 556

1730. МИЛИЧЕВИЋ, Маја

Problemi klasifikacije povratnih oblika u italijanskom jeziku i njihove pedagoške implikacije / Maја Miličević // АФФ. – 21 (2009), 277–310. | Riassunto

1731. МИРНИЋ, Кристина

Internacionalizmi jezika politike u novinskim tekstovima na njemačkom i srpskom jeziku / Kristina Mirnić // Српски језик у (кон)тексту. – 265–274. | Zusammenfassung

-- МИЋИЋ, Софија

Студије о језику медицине у енглеском и српском | Уп. 558

1732. МИШИЋ-ИЛИЋ, Биљана

Od reči do diskursa : ogledi iz anglističke lingvistike / Biljana Mišić-Ilić. -- Niš : Filozofski fakultet, 2008. -- 222.

1733. МИШИЋ-ИЛИЋ, Биљана

Chess-Related Metaphors : *Gens una Sumus* / Biljana Mišić-Ilić // FU. -- 6, 1 (2008), 15–26. | Резиме

1734. МИШКОВИЋ-ЛУКОВИЋ, Мирјана

Glagoli neeksplicirane performativnosti / Mirjana Mišković-Luković // Српски језик у употреби. -- 381–399. | Summary

1735. МИШКОВИЋ-ЛУКОВИЋ, Мирјана

Procedural Semantics and Semantically Redundant Structures / Mirjana Mišković-Luković // ELLSSAC Proceedings... -- 101–115.

1736. МИШКОВИЋ-ЛУКОВИЋ, Мирјана

Semantička ograničenja eksplikatura / Mirjana Mišković-Luković // Српски језик у (кон)тексту. -- 193–205. | Summary

1737. МОЈСИЛОВИЋ, Бојана

Neko za chat?! : diskurs elektronskih ćaskaonica na engleskom i srpskom jeziku / Biljana Radić-Vojanić. -- Novi Sad : Filozofski fakultet : Futura publikacije, 2007. -- 106. / Бојана Мојсиловић // НЈ. -- 39, 1/4 (2008), 129–132. | Приказ

1738. МУТАВЦИЋ, Предраг

Стање/род (διαφεση) глагола : актив и пасив у савременом грчком / Предраг Мутавцић, Дарко Тодоровић // АФФ. -- 21 (2009), 325–350. | Summary

1739. МУТАВЦИЋ, Предраг

Чланови у савременом грчком језику и неке њихове основне синтактичко-семантичке функције / Предраг Мутавцић // ФП. -- 36, 3 (2009), 59–74. | Summary

1740. НЕДЕЉКОВИЋ, Војин

Нацрт класичног латинског вокализма и прозодије / Војин Недељковић. -- Сремски Карловци ; Нови Сад : Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2008. -- 102. -- (Библиотека Елементи ; 72)

– НЕМЕТ-КОНЦ, Ева

Polysemy in Verbs Expressing Animal Sounds in English and Hungarian | Уп. 560

1741. НЕНАДОВИЋ, Ана

Engleska gramatika / priređivač Ana Nenadović. -- 5. izd. -- Zemun : JRI, 2008. -- 197.

1742. НОВАКОВ, Предраг

Anglističke teme / Predrag Novakov. -- Novi Sad : Futura publikacije, 2008. -- 155.

– НОВАКОВ, Предраг

A Guide to Time and Tense in English and Serbian | Уп. 561

1743. ПАВЛОВИЋ, Тања

Coldness of Fear / Tanja Pavlović // ELLSSAC Proceedings... -- 363–371.

1744. НАРТИ, Барбара

Formal Semantics, Lexical Semantics, and Compositionality : the Puzzle of Privative Adjectives / Barbara H. Partee // Philologia. -- 7 (2009), 11–23. | Summary

– ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Изражавање могућности и вероватноће у шпанском и српском језику : прелиминарна анализа | Уп. 562

1745. НЕЈОВИЋ, Анђелка

La sinonimia en la fraseologia / Anđelka Rejović // CJ. – 13 (2008), 313–321. | Резиме

– ПЕЈОВИЋ, Анђелка

Фразеолошки изрази у једнојезичким речницима опште намене у српском и шпанском језику | Уп. 563

– ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка

Девербативни адјективи и компарација | Уп. 564

1746. НИШТЕК, Здено

Engleske fraze za svakodnevnu upotrebu / Zdeno Pištek, Viera Pišteková ; prevod Stefan Ristić. – Београд : Младинска књига, 2008. – 63.

– ПЛИСОВ, Евгениј

Песнь пресвятой богородицы как самостоятельный литургический текст : языковые особенности употребления в немецком православном богослужении | Уп. 179

1747. ПОМАНА, Драгица

Gramatika francuskog jezika / Dragica Pomana, Njina Stegnjajić. – Нови Сад : Змај, 2008. – 80.

1748. ПОПОВИЋ, Михаило

Лексичка структура француског језика : морфологија и семантика / Михаило Поповић. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 238.

– ПОПОВИЋ, Михаило

Третман хомонимје и полисемије у француско-српскохрватским речницима | Уп. 1071

1749. ПОПОВИЋ, Михаило

Les facteurs morphosyntaxiques de l'homonymie en français / Mihailo Popović // ФП. -- 36, 2 (2009), 185–197. | Резиме

1750. ПОПОВИЋ, Михаило

Les facteurs sémantiques et sociolinguistiques du dégroupement des unités lexicales françaises provenant du même étymon / Mihailo Popović // ФП. – 36, 1 (2009), 81–65. | Резиме

1751. ПОПОВИЋ, Михаило

Finalni konsonanti u francuskom : istorijski pregled / Mihailo Popović // Riječ. – 1 (2009), 61–81. | Résumé

– ПРОДАНОВИЋ-СТАНКИЋ, Диана

Životinje u poslovicama na engleskom i srpskom jeziku | Уп. 1891

1752. ПРТЉАГА, Јелена

Kontrastivna analiza modalnih glagola *Can* i *Will* / Jelena Prtljaga. – Вршач : Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“, 2008. – 156. – (Библиотека Истраживачке студије ; 37)

– РАДАНОВИЋ, Сања

Први покушаји контрастирања њемачког и српског језика | Уп. 566

1753. РАДОСАВЉЕВИЋ, Мирјана

Fenomen polisemije u finansijskom vokabularu engleskog jezika / Mirjana Radosavljević. – Београд : Удружење научних и стручних преводилаца Србије, 2009. -- 254. | Уп. 1778

– РАЈИЋ, Јелена

Gramática de la lengua española para serbiohablantes : con ejercicios | Уп. 438

– РАЈИЋ, Јелена

La expresión lingüística de la aspectualidad en español | Уп. 568

1754. РАЈИЋ, Јелена

Imperfekat i kondicional kao oznake evidencijalnosti u španskom jeziku / Jelena Rajić // Српски језик у употреби. -- 341-347. | Summary

1755. РАКИЋ, Станимир

Белешка о структури, типској учесталости и писању енглеских сложеница / Станимир Ракић // ФП. -- 35, 1/2 (2008), 179-190. | Summary

1756. РАКИЋ, Станимир

On Derivation and Compounding in English / Stanimir Rakić // ELLSSAC Proceedings... -- 203-215.

1757. РЕДЗИМСКА, Јоана

How Do Metaphors Influence Cross-Cultural Understanding? / Joanna Redzimska // ELLSSAC Proceedings... -- 329-335.

1758. РИД-ЛИБЕРТ, Алан

English Ambipositions / Alan Reed Libert // ELLSSAC Proceedings... -- 143-153.

– РИСТИВОЈЕВИЋ-РАЈКОВИЋ, Наташа

Zoonimska metaforika o muškarcima i ženama | Уп. 569

1759. САМАРЦИЈА-ГРЕК, Татјана

Enseignement du français et théorie du prototype / Tatjana Samardžija-Grek // ФП. -- 36, 2 (2009), 223-235. | Резиме

1760. САМАРЦИЈА-ГРЕК, Татјана

Effet de dominos : temps et espace des relatives dites narratives / Tatjana Samardžija-Grek // ФП. -- 35, 1/2 (2008), 37-52. | Резиме

1761. САМАРЦИЋ, Мила

Konverzacija u italijanskom jeziku / Mila Samardžić // Riječ. -- 2 (2009), 79-91. | Summary

– САМАРЦИЋ, Тања

Light Verb Constructions in English and Serbian | Уп. 571

1762. СИЛАШКИ, Надежда

Kako metafore funkcionišu u diskursu : Metaphor in Discourse / Elena Semino. -- Cambridge : Cambridge University Press, 2008. -- 247. / Nadežda Silaški // ФП. -- 36, 1 (2009), 163-167. | Приказ

1763. СРДИЋ, Смилја

Morphologie der deutschen Sprache / Smilja Srdić. -- Beograd : Jasen, 2008. -- 252.

1764. СРДИЋ, Смилја

Uvod u ranopovovisokonepmački jezik / Smilja Srdić. -- Beograd : Filološki fakultet, 2008. -- 111.

1765. СТАМЕНКОВИЋ, Душан

Значење и метафоризација глагола звучне перцепције у енглеском језику : *Hear, Listen, Obey* / Душан Стаменковић // ППЈ. -- 40 (2009), 65-77. | Summary

– СТАНКОВИЋ, Селена

О проблему дефинисања и класификације заменица у француском и српском језику | Уп. 573

– СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Домети и ограничења формалне анализе неких прошлих времена у српском и у француском језику | Уп. 574

1766. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Espace, temps, prépositions / Tijana Ašić. – Genève : Droz, 2008. – 320. / Веран Станојевић // ФП. – 35, 1/2 (2008), 217–219. | Приказ | Уп. 1667, 1793

1767. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Leksička struktura francuskog jezika : morfologija i semantika / Mihailo Popović. – Beograd : Zavod za udžbenike, 2009. – 239. / Веран Станојевић // ФП. – 36, 1 (2009), 174–176. | Приказ

– СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Неке последице различитог енкодирања имперфективности у природним језицима : случај имперфективног перфекта у српском и имперфекта у француском | Уп. 927

1768. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Pour un modèle de description des temps verbaux du français intégrant trois paramètres / Veran Stanojević // ФП. – 36, 2 (2009), 199–209. | Резиме

1769. СТАНОЈЕВИЋ, Веран

Semantika i pragmatika glagolskih vremena u francuskom jeziku / Veran Stanojević, Tijana Ašić. – 2. izmenjeno izd. – Kragujevac : Filološko-umetnički fakultet, 2008. – 201. – (Biblioteka Praktikum)

1770. СТАНОЈЕВИЋ, Маја

Cognitive Synonymy : a General Overview / Maja Stanojević // FU. – 7, 2 (2009), 193–200. | Резиме

– СТАНОЈЕВИЋ, Маја

Kontrastivna analiza engleskog i srpskog jezika pravne struke | Уп. 575

– СТЕВАНОВИЋ, Александра

Семантичка анализа придева *sale* у француском језику и његовог српског еквивалента *ћрљав* | Уп. 576

1771. СТОЈИЋ, Светлана

Rečnik Samjuela Džonsona / Svetlana R. Stojić // Philologia. – 7 (2009), 59–66. | Summary

1772. СТОЈЧИЋ, Виолета

Functional Labelling with Polysemous Verbs / Violeta Stojčić // FU. – 6, 1 (2008), 27–34. | Резиме

– ТИМОТИЈЕВИЋ, Јелена

The Pragmatics of Modal Verbs in English and German | Уп. 580

1773. ТОЈОТА, Јуниши

Alignment Change in the History of English : Indo-European Perspectives / Junichi Toyota // ELLSSAC Proceedings... – 155–167.

1774. ТОЈОТА, Јуниши

Gradience in Analysis : a Case of Presentative Passive / Junichi Toyota // FU. – 6, 1 (2008), 1–14. | Резиме

1775. ТОЈОТА, Јуниши

On Evolution of Future Tense / Junichi Toyota // АФФ. – 21 (2009), 219-239. | Резиме

1776. ТОМОВИЋ, Ненад

Slavizmi u engleskom / Nenad Tomović // АФФ. – 21 (2009), 161-173. | Summary

1777. ТОМОВИЋ, Ненад

Srbizmi u engleskom jeziku / Nenad Tomović // Савремена проучавања... – 221-229. | Summary

1778. ТОМОВИЋ, Ненад

Fenomen polisemije u finansijskom vokabularu engleskog jezika / Mirjana Radosavljević. -- Beograd : Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, 2009. – 254. / Nenad Tomović // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 56-58. | Приказ | Уп. 1753

1779. ТОПАЛОВ, Јагода

Phrasal Verbs and Progressive Aspect / Jagoda Topalov // FU. – 6, 1 (2008), 61-72. | Резиме

– ТРБОЈЕВИЋ-МИЛОШЕВИЋ, Ивана

Grammar Can Hurt : A Contrastive View of English and Serbian Imperatives | Уп. 582

1780. ТРИЧКОВИЋ, Дивна

Značaj i karakteristike istraživanja naziva za boje na primeru japanskog jezika / Divna Tričković // Philologia. – 7 (2009), 77-82. | Summary

1781. ФОКС, Рената

Managerial Literacy : A Sociolinguistic Perspective / Renata Fox // ELLSSAC Proceedings... – 563-575.

1782. ФУСАРИ, Сабрина

Philanthropic Direct Mail in an English-Italian Perspective : a Corpus-Based Study / Sabrina Fusari // FU. – 7, 2 (2009), 149-161. | Резиме

1783. ХАЛОНСТЕН, Пернила

The English *-ing* Form from a Recapitulationist Hypothesis Perspective / Pernilla Hallonsten // FU. – 6, 1 (2008), 35-50. | Резиме

– ХАЛУПКА-РЕШЕТАР, Сабина

Focusing in English and Serbian : A Formal and/or Functional Approach | Уп. 583

1784. ХАЦИАХМЕТОВИЋ-ЈУРИДА, Сanel

The Internet and the English Language / Sanel Hadžiahmetović-Jurida // ELLSSAC Proceedings... – 577-589.

– ХЛЕБЕЦ, Борис

Collocations with *Old*, *Young*, and *New* and Their Serbian Correspondents | Уп. 584

– ХЛЕБЕЦ, Борис

Називни за снег у ескимском, енглеском и српском језику | Уп. 585

– ХЛЕБЕЦ, Борис

Prevodilačke tehnike i postupci : engleski jezik | Уп. 191

– ЦВЕТКОВИЋ, Катарина

Seeing Sounds and Hearing Smells : A Look at the Intradomain Semantic Extensions of Perception Verbs in English and Serbian | Уп. 586

1785. ЧЕХ, Марта

Az e-t ö-vel váltó szabad alternánsok viselkedése a vajdasági Magyar nyelvben és lexikográfiánk ebből adódó feladatai = Ponašanje dubleta tipa fel ili föl u mađarskom jeziku u Vojvodini i odražavanje te pravilnosti u leksikografiji kod nas / Cseh Márta. – Novi Sad : Vojvodanska akademija nauka i umetnosti, 2008. – 123. – (Doktorske disertacije ; 2)

1786. ЧИЗМИЋ, Ивана

The Use of Articles in Spoken and Written Discourse / Ivana Čizmić // *Philologia*. – 7 (2009), 91–100. | Summary

1787. ЧУБРОВИЋ, Биљана

Profiling English Phonetics / Biljana Čubrović. – Beograd : *Philologia*, 2009. – 101.

1788. ЧУБРОВИЋ, Биљана

Trendy Changes or Changing Trends : the Pronunciation of British English / Biljana Čubrović // *Philologia*. – 7 (2009), 167–170. | Summary

1789. ЦАНИЋ, Мирза

The Stylistic Potential of Phraseological Units in the Language of Advertising / Mirza Džanić, Nihada Delibegović-Džanić // *ELLSSAC Proceedings...* – 553–561.

1790. ШАФРАЊ, Јелисавета

Types of Attribution Relation in „The Financial Times“ Corpus / Jelisaveta Šafranĳ // *ELLSSAC Proceedings...* – 537–551.

1791. ШИЈАЧКИ-МАНЕВИЋ, Бојана

Граматика латинског језика / Бојана Шијачки-Маневић. – 2. изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2009. – 357. | Уп. 1678

1792. ШОТРА-КАТУНАРИЋ, Татјана

L'education en France : уџбеник за студенте учитељских факултета / Ана Вујовић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2007. – 182. / Татјана Шотра-Катунарић // *ФП*. – 35, 1/2 (2008), 214–216. | Приказ

1793. ШОТРА-КАТУНАРИЋ, Татјана

Prilog univerzalnoj gramatici ljudskih jezika : Espace, temps, prépositions / Tijana Ašić. – Genève : Droz, 2008. – 320. / Татјана Шотра-Катунарић // *ФП*. – 36, 1 (2009), 168–173. | Приказ | Уп. 1667, 1766

– ШОТРА-КАТУНАРИЋ, Татјана

Prilozi za fonosintaksu : међујезиџка француско-српска усмена продукција на синтаксиџком нивоу | Уп. 587

1794. ШЧЕНШЊАК, Дорота

The Art of Literary Precision : On the Specificity of Aphoristic Style / Dorota Szcześniak // *Стил*. – 7 (2008), 61–68. | Summary

Х. Балканологија**– БОЖОВИЋ, Маринко**

Неке заједничке језичке појаве у српском, албанском и турском језику на Косову и Метохији | Уп. 1354

– МУТАВЦИЋ, Предраг

Чланови у савременом грџком језику и неке њихове основне синтактиџко-семантиџке функције | Уп. 1739

1795. СОБОЉЕВ, Андреј

Note on Redundancy in the Balkan Grammar / Andrej Sobolev // ГСЈКњ. – 22 (2009), 479–484. | Резиме

1796. СОБОЉЕВ, Андреј

О некоторых проблемах и задачах в современной балканистики / Андрей Н. Соболев // ЈФ. – 64 (2008), 441–448. | Резиме

XI. Библиографија**1797. АРАНИТОВИЋ, Добрило**

Библиографија Драга Тупића / Добрило Аранитовић ; допунила Драгана Настановић у сарадњи са Д. Тупићем // Зборник Института за српски језик... – 13–55.

– БАЖЕНОВА, Е. А.

Стилистические исследования М. П. Котюровой + Список основных трудов профессора М. П. Котюровой. | Уп. 1810

1798. БИБЛИОГРАФИЈА за 2006. и 2007. годину : расправа и дела из индоевропске филологије и опште лингвистике која су изашла у Србији, Црној Гори и Републици Српској / библиографију уредила и грађу из Србије и Републике Српске прикупила Ана Голубовић ; грађу из Црне Горе прикупиле Соња Ненезић и Миодарка Тепавчевић // ЈФ. – 65 (2009), 469–630.

1799. БИБЛИОГРАФИЈА радова професора др Радосава Ђуровића // ГСЈКњ. – 22 (2009), 13–19.

– БРАНИСЛАВ Остојић : биографија и библиографија | Уп. 1812

1800. ВУЧКОВИЋ, Петар

Izbor radova iz kognitivne lingvistike / Petar Vučković // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 94–100.

– ГОЛУБОВИЋ, Ана

Биобиблиографија Богдана Терзића | Уп. 1821

1801. ГРУЈИЋ, Ангелина

Библиографија радова часописа „Књижевност и језик“ : 2004–2008. / Ангелина Грујић, Бранкица Ресан // КњЈ. – 56, 3/4 (2009), 399–422.

1802. ИВАНОВИЋ, Ненад

Избор радова о апстрактним именицама у српском језику / Ненад Ивановић // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 87–97.

1803. КРЧМОВА, Марие

Milan Jelínek : bibliografie prací za léta 1998–2007. / Marie Krčmová // Стил. – 7 (2008), 411–416.

1804. МАРИЦКИ-ГАЂАНСКИ, Ксенија

Ергографија / Ксенија Марицки-Гађански // ЗБМСКС. – 10 (2008), 7–35.

1805. МАРКОВИЋ, Милена

Bibliografija Milke Ivić / Milena Marković // Lingvistika... – 295–345.

– ПИПЕР, Предрог

Милана Радић-Дугоњић : 1952–2008. + Библиографија проф. др Милане Радић-Дугоњић. | Уп. 1859

1806. РАЈИЋ, Љубиша

Skandinavska knjiga u prevodu na srpskohrvatski jezik : građa za bibliografiju. 1, Monografije i brošure / Ljubiša Rajić. – Beograd : Narodna biblioteka Srbije : Službeni glasnik, 2008. – 137. – (Edicija Specijalne bibliografije ; 3)

1807. СНАСОЈЕВИЋ, Марина

Наш језик : XXXI–XL / Марина Спасојевић, Драгана Настановић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 131–145.

1808. ЧОВИЋ, Бранимир

Избор литературе из компаратистике / Бранимир Човић // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 98–106.

XII Personalia (биографије, аутобиографије, некролози и слично)**1809. АЊИМОВИЋ, Љиљана**

Велимир Живојиновић Massuka као преводилац Хајнеа / Љиљана Ањимовић // Радови. – 11 (2008), 33–48. | Zusammenfassung

1810. БАЖЕНОВА, Е. А.

Стилистическе истраживања М. П. Котјуровой / Е. А. Баженова // Стил. – 8 (2009), 375–385. + Списак основних трудов професора М. П. Котјуровой.

1811. БЕЛОКАНИЋ-ШКУНЦА, Вера

Конфронтациона истраживања Вере Николић у области руског и српског пословног језика / Вера Белокапић // Славистика. – 12 (2008), 82–84. | Резюме

1812. БРАНИСЛАВ Остојић : биографија и библиографија / приредиле Миодарка Тепавчевић и Соња Ненезић // СЈ. – 13 (2008), 7–34.

1813. БУЊАК, Петар

Душан Квапил : 1934–2009. / Петар Буњак // ФП. – 36, 3 (2009), 173–174.

1814. БУЊАК, Петар

Милана Радић-Дугоњић : 1952–2008. / Петар Буњак // ФП. – 35, 1/2 (2008), 261–262.

1815. БУЊАК, Петар

Миливоје Јовановић : 1930–2007. / Петар Буњак // Славистика. – 12 (2008), 479–480.

1816. БУЊАК, Петар

На 100-годишњицу рођења професора Ђорђа Живановића / Петар Буњак // Славистика. – 13 (2009), 550–553.

1817. БУЊАК, Петар

Наука о стиху и прилози Кирила Тарановског у материјалима III Међународног конгреса слависта / Петар Буњак // Славистика. – 12 (2008), 403–408.

1818. БУЊАК, Петар

Ружа Винавер : преводилац и популаризатор полске књижевности у српској средини / Петар Буњак // Славистика. – 13 (2009), 417–430. | Резюме

1819. ВУКСАНОВИЋ, Миро

Девет врлина Милке Ивић / Миро Вуксановић // ЈФ. – 64 (2008), 1–5.

1820. ВУЛЕТИЋ, Витомир

Платон Кулаковски о Вуку / Витомир Вулетић // Славистика. – 12 (2008), 24–34. | Резюме

1821. ГОЛУБОВИЋ, Ана

Биобиблиографија Богдана Терзића / Ана Голубовић, Вукосава Ђапа-Иветић // Славистика. – 13 (2009), 19–44.

1822. ГОЛУБОВИЋ, Ана

Приватна библиотека Богдана Терзића / Ана Голубовић // Славистика. – 13 (2009), 521–525.

1823. ГУДКОВ, Владимир

Александар Белич и Павле Ивич у Московском универзитету / Владимир П. Гудков // ЈФ. – 65 (2009), 15–19.

1824. ГУДКОВ, Владимир

Руски филолог Петр Лавровски о српском језику и југославјанах / Владимир П. Гудков // Зборник Института за српски језик... – 159–164. | Резиме

1825. ДАНИЛЕВСКАЈА, Наталија

Марија Павловна как друг и учитељ / Наталија В. Данилевскаја // Стил. – 8 (2009), 386–391.

1826. ЖИВКОВИЋ, Зоран

Nikola Damjanović : 1920–2008. / Zoran Živković // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 87–88.

1827. ИВИЋ, Милка

Неколико мојих речи о Павлу / Милка Ивић // ЈФ. – 65 (2009), 9.

1828. ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Јован

Olivera Popović / Jovan Janićijević // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 87–88.

1829. ЈЕВТИЋ, Милош

Предели славистике : разговори са Горданом Јовановић / Милош Јевтић. -- Београд : Београдска књига, 2008. – 126. -- (Одговори ; 178) | Уп. 1860

1830. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Др Бранимир Човић / З. Јовановић // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 83–86.

1831. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Dragoljub Živojinović Јаранац : 1933–2008. / Z. Jovanović // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 89–90.

1832. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Zora Minderović / Z. Jovanović // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 91–93.

1833. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Jelena Stakić / Z. Jovanović // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 93–97.

1834. ЈОВАПОВИЋ, Зоран

Mira Vuković / Z. Jovanović // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 89–92.

1835. ЈОВАНОВИЋ, Зоран

Fricko A. Popov : 1924–2008. / Z. J. // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 87–88.

1836. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Лингводидактичко наслеђе проф. др Вере Николић / Ксенија Кончаревић // Славистика. – 12 (2008), 72–81. | Резиме

1837. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Непознати документи о универзитетској делатности Радована Кошутића / Ксенија Кончаревић // Славистика. – 12 (2008), 388–402. | Резиме

1838. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Прилог проучавању међуратне славистике : русистички опус др Димитрија Ђуровића / Ксенија Кончаревећ // Славистика. – 13 (2009), 497–508. | Резюме

1839. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Проф. др Пенка Филкова : 1929–2007. / Ксенија Кончаревећ // 36МСС. – 74 (2008), 321–324.

1840. КОНЧАРЕВИЋ, Ксенија

Славистички погледи Богдана Терзића / Милош Јевтић. – Београд : Партедон : Београдска књига, 2006. – 183. / Ксенија Кончаревећ // 36МСС. – 74 (2008), 331–332. | Приказ

1841. КОПРИВИЦА, Верица

Сећање на Душана Квапила / Верица Копривица // ФП. – 36, 3 (2009), 175–177.

1842. КОРДА-ПЕТРОВИЋ, Александра

Душан Квапил : 1934–2009. / Александра Корда-Петровић // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 80–82.

1843. КРЖИСТЕК, Михал

Prof. Milan Jelínek slaví významné životní jubileum (22. 6. 1923) / Michal Křístek // Стил. – 7 (2008), 403–404.

1844. ЛЕТИЋ, Бранко

Filolog Malik Mulić / Branko Letić // ЛМС. – 184, 482, 4 (окт. 2008), 818–833.

1845. LINGVISTIKA Milke Ivić / ur. Predrag Piper, Milorad Radovanović. – Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2008. – 350. -- (Biblioteka XX vek ; 172) | Уп. 1853, 1873

1846. МАРИЋ, Ана

Stogodišnjica rođenja dr Jozefa Štolca – univerzitetskog profesora i jednog od najznačajnijih slovačkih dijalektologa / Ana Marić // Славистика. – 13 (2009), 562–563.

1847. МАРОЈЕВИЋ, Радмило

Трећа фуснота о истом дијалектологу / Радмило Маројевић // СЈ. – 13 (2008), 733–745.

1848. МИЛАНОВИЋ, Александар

Александар Чарапић : 1968–2007. / Александар Милановић // СЈ. – 13 (2008), 753–755.

1849. МИЛАНОВИЋ, Александар

Допринос Богдана Терзића проучавању историје српског књижевног језика / Александар Милановић // Славистика. – 13 (2009), 471–478. | Резюме

1850. МИЛОРАДОВИЋ, Софија

У науочној критици / Sofija Miloradović // Lingvistika... – 255–282.

1851. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Два добитника награде „Павле Ивић“ за 2007. годину : Слободан Павловић и Рајна Драгићевић / Александар Младеновић // Славистика. – 12 (2008), 447–448.

1852. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Павле Ивић у неким мојим сећањима / Александар Младеновић // ЈФ. – 65 (2009), 11–14.

1853. НАСТАНОВИЋ, Драгана

Lingvistika Milke Ivić / ur. Predrag Piper, Milorad Radovanović. – Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2008. – 350. -- (Biblioteka XX vek ; 172) / Драгана Настановић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 77–80. | Приказ | Уп. 1845, 1873

1854. НИКОЛИЋ, Марина

Допринос Богдана Терзића неговању српске језичке културе / Марина Николић // Славистика. – 13 (2009), 63–73. | Резюме

1855. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

Delo za budućnost / Dragoljub Petrović // Lingvistika... – 21–27.

1856. ПЕТРОВИЋ, Драгољуб

Записи о Павлу Ивићу / Драгољуб Петровић // ЈФ. – 65 (2009), 21–35.

1857. ПЕЦО, Асим

Над писмом које је др А. Белић упутио Бодуену де Куртенеу о прикупљању дијалекатског материјала / Асим Пецо // СЈ. – 13 (2008), 513–517.

1858. ПИПЕР, Предраг

Егон Фекете : 1931–2009. / Предраг Пипер // ЗМСС. – 76 (2009), 127–129.

1859. ПИПЕР, Предраг

Милана Радић-Дугоњић : 1952–2008. / Предраг Пипер // ЗМСС. – 75 (2009), 239–243. + Библиографија проф. др Милане Радић-Дугоњић.

1860. ПИПЕР, Предраг

Пределни славистике : разговори са Горданом Јовановић / Милош Јевтић. – Београд : Београдска књига, 2008. – 126. – (Одговори ; 178) / Предраг Пипер // Славистика. – 13 (2009), 536–539. | Приказ | Уп. 1829

1861. ПИПЕР, Предраг

Tri decenije istraživanja o jeziku i lingvistici / Predrag Piper // Lingvistika... – 29–42.

1862. ПИПЕР, Предраг

Учитељ многим поколењима слависта / Предраг Пипер // Славистика. – 13 (2009), 11–17.

1863. ПОПОВИЋ, Људмила

Станислав Каролак : 1931–2009. / Људмила Поповић // ЗМСС. – 76 (2009), 121–125.

1864. ПОПОВИЋ, Михаило

Проф. др Пера Половина : 1920–2009. / Михаило Поповић // ФП. ... 36, 1 (2009), 187–190.

1865. РАДЕНКОВИЋ, Љубинко

Свет језика – свет у језику : јубилеј Светлане Толстој / Љубинко Раденковић // Етнолингвистичка... – 11–13.

1866. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Дубравко Шкиљан : Загреб 31. октобар 1949 – Загреб 21. јул 2007. / Милорад Радовановић // ЗМССФЛ. – 51, 1/2 (2008), 243–246.

1867. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Ivićevi / Milorad Radovanović // Lingvistika... – 283–293.

1868. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Правци у лингвистици у тумачењу Милке Ивић / Милорад Радовановић // ЈФ. – 64 (2008), 386–390. | Summary

1869. РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, Милица

Разговор с академиком Иреном Грицкат / Милица Радовић-Тешић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 127–130.

1870. РАИЧЕВИЋ, Вучина

Стојадин Костић у српској методици наставе руског језика / Вучина Раичевић // Славистика. – 12 (2008), 85–94. | Резюме

1871. РАНКОВИЋ, Зоран

Протојереј Сава Петковић и његов допринос српској славистици / Зоран Ранковић // Славистика. – 12 (2008), 49–54. | Резюме

1872. РЕМЕТИЋ, Слободан

Две и по деценије велике привилегије / Слободан Реметић // ЈФ. – 65 (2009), 37–60.

1873. РЕМЕТИЋ, Слободан

Lingvistika Milke Ivić / ur. Predrag Piper, Milorad Radovanović. – Beograd : Biblioteka XX vek : Knjižara Krug, 2008. – 350. – (Biblioteka XX vek ; 172) / Слободан Реметић // ЗБМСС. – 75 (2009), 263–265. | Приказ | Уп. 1845, 1853

1874. СИБИНОВИЋ, Миодраг

Предлози за даље истраживање неких тема које се тичу живота и дела проф. Ђорђа Живановића / Миодраг Сибиновић // Славистика. – 13 (2009), 553–557.

1875. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Бављење Ђорђа Живановића историјом славистике / Богољуб Станковић // Славистика. – 13 (2009), 558–560.

1876. СТАПКОВИЋ, Богољуб

Богдан Терзић у славистичким организацијама / Богољуб Станковић // Славистика. – 13 (2009), 479–482. | Резюме

1877. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Професор Радован Лалић у славистичким организацијама : поводом стогодишњице рођења / Богољуб Станковић // Славистика. – 12 (2008), 60–67. | Резюме

1878. ТАНАСИЋ, Срето

Биографија Драга Ђупића / Срето Танасић // Зборник Института за српски језик... – 11–12.

1879. ТАНАСИЋ, Срето

Егон Фекете : 1931–2009. / Срето Танасић // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 85–86.

1880. ТАНАСИЋ, Срето

Један одлазак : Егон Фекете : 1931–2009. / Срето Танасић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 149–150. – ТАНАСИЋ, Срето

Темељи модерне српске синтаксе : једно подсећање на Ђуру Даничића | Уп. 937

1881. ТАНАСКОВИЋ, Дарко

Поука професора Живановића / Дарко Танасковић // Славистика. – 13 (2009), 560–562.

1882. ТЕРЗИЋ, Богдан

Допринос Драга Ђупића у области српске нормативистике и језичке културе / Богдан Терзић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 143–145.

1883. ТЕРЗИЋ, Богдан

Драго Ђупић као проучавалац језичке културе / Богдан Терзић // Зборник Института за српски језик... – 607–609. | Резюме

1884. ТЕРИЋ, Гордана

Момчило Д. Савић : 1921–2008. / Гордана Терић // ФП. – 35, 1/2 (2008), 251–252.

1885. ТИРОВА, Зузана

О оснивачима словачке катедре у Новом Саду поводом два јубилеја : Јан Кмећ и Даниел Дудок / Зузана Тирова // Славистика. – 12 (2008), 101–107. | *Resumé*

1886. ТОПОЛИЊСКА, Зузана

Četvrt veka druženja / Zuzana Topolinjska // *Lingvistika...* – 43–48.

1887. ЂУПИЋ, Драго

Ирена Грицкат-Радуловић : 19. 1. 1922 – 7. 4. 2009. / Драго Ђупић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 147–148.

1888. ЧАРКИЋ, Милосав

Моји сусрети с професором Маријом Павловном Котјуровом / Милосав Ж. Чаркић // *Стил.* – 8 (2009), 391–397.

1889. ЧАРКИЋ, Милосав

Моји сусрети с професором Миланом Јелинеком / Милосав Ж. Чаркић // *Стил.* – 7 (2008), 404–410.

1890. ШЋЕПАНОВИЋ, Михаило

Анђелка Милојковић : 1948–2007. / Михаило Шћепановић // *СЈ.* – 13 (2008), 749–751.

XIII. Народне умотворине

– ПЕЈАНОВИЋ, Ана

Пословице и изреке „Горског вијенца“ у словенском контексту | Уп. 1206

1891. ПРОДАНОВИЋ-СТАНКИЋ, Днана

Životinje u poslovicama na engleskom i srpskom jeziku / Diana Prodanović-Stankić. – Београд : Zadužbina Andrejević, 2008. – 88. – (Biblioteka Academia ; 214)

1892. ЧУТУРА, Илијана

Језичко „чудо“ у српским народним пословицама : Синтакса и стилистика српских народних пословица. Књ. 1, Теоријска разматрања. Књ. 2, Регистри / Јелена Јовановић. – 2. изд. – Београд : Јасен : Филолошки факултет, 2006. – 2 т. – (Студије српске и словенске. Сер. 4, Монографије ; 12/13) / Илијана Чутура // *СЈ.* – 14 (2009), 673–679. | Приказ

XIV. Институције, научни скупови, часописи, удружења**1893. АЛАБУРИЋ, Јелица**

Савремена српска славистика у међународном контексту / Јелица Алабурић // *Prevodilac.* – 28, 1/2 (2009), 71–74.

1894. АЛАБУРИЋ, Јелица

Славистички симпозијум у Београду / Јелица Алабурић // *Prevodilac.* – 27, 3/4 (2008), 71–73.

1895. АЛАБУРИЋ, Јелица

Српска славистичка баштина у словенском контексту : XLVI скуп слависта Србије / Јелица Алабурић // *Prevodilac.* – 27, 1/2 (2008), 73–77.

1896. БАЈИЋ, Љиљана

Значајан научни скуп слависта : осврт на рад и резултате 17. Конгреса Савеза славистичких друштава Србије / Љиљана Бајић // *КњЈ.* – 56, 3/4 (2009), 395–398.

1897. БАЈИЋ, Љиљана

Хроника 14. Међународног конгреса слависта / Љиљана Бајић // *КњЈ.* – 55, 3/4 (2008), 383–385.

1898. БЕКИЋ, Томислав

Germanistika u Srbiji / Tomislav Bekić // ЛМС. – 184, 482, 1/2 (јул–авг. 2008), 269–277.

1899. БОШКОВИЋЕВИ дани : седми лингвистички скуп : радови са научног скупа, Подгорица, 23. и 24. мај 2008. године / ур. Бранислав Остојић. – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 2008. – 447 стр. – (Научни скупови ; 90. Одјелјење умјетности ; 31)

1900. БРБОРИЋ, Велко

Документ за сећање : Правила Друштва из 1953. године / Велко Брборић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 151–157.

1901. БРБОРИЋ, Велко

[Педесет] L Републички семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности : програм, оцене и утисци / Велко Брборић // КњЈ. – 56, 1/2 (2009), 177–184.

1902. БУГАРСКИ, Ранко

Structures across Cultures in Linguistics 1957–2007 : Some Anniversary Reflections / Ranko Bugarski // ELLSSAC Proceedings... – 19–23.

1903. БУЊАК, Петар

Епизод из историје белградске полонистике : писмо Јозефа Голомбека Крепимиру Георгиевичу / П. Буњак // Изучавање словенских језика... – 72–77.

1904. ВУКИЋЕВИЋ-ЈАНКОВИЋ, Весна

Integritet naučne misli : Njegoševi dani 1 : zbornik radova sa međunarodnog slavističkog naučnog skupa. – Nikšić : Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet, 2009. / Vesna Vukićević-Janković // Riječ. – 2 (2009), 219–229. | Приказ

1905. ГОЛУБОВИЋ, Ана

Стогодишњица часописа „Rocznik slawistyczny“ / Ана Голубовић // ЗМСС. – 75 (2009), 245–252.

1906. ДАМЉАНОВИЋ, Дара

Отварање Катедре за руски језик и литературу на Великој школи / Дара Дамљановић // Славистика. – 12 (2008), 35–42. | Резюме

1907. ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна

Иновације у творби речи у словенским језицима : 11. заседање Комисије за творбу речи Међународног славистичког комитета, Москва 24–26. март 2009. / Рајна Драгићевић // ЈФ. – 65 (2009), 461–468.

1908. ЂУРИЋ, Милош

Konferencija engleskih fonetičara : ВМЕР 2008 / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 85–87.

1909. ЂУРИЋ, Милош

Međunarodna konferencija o jeziku struke / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 78–84.

1910. ЂУРИЋ, Милош

Međunarodna konferencija u Herceg-Novom / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 79–84.

1911. ЂУРИЋ, Милош

[Osamnaesti] XVIII kongres FIT-a u Šangaju / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 74–82.

1912. ЂУРИЋ, Милош

[Četvrta] IV Međunarodna konferencija anglo-američkih studija u Nikšiću / Miloš D. Đurić // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 83–86.

1913. ЂУРЧИНОВ, Милан

Обращение председателя организационного комитета XIV-го Международного конгресса славистов / Милан Ђурчинов // Славистика. – 13 (2009), 548–550.

1914. ИВИЋ, Милка

О тексту насловљеном Основни закон Краљевско-српске академије наука / Милка Ивић // Глас. – 409, 24 (2008), 91–96. | Summary

1915. JEZICI i kulture u kontaktu : zbornik radova = Languages and Cultures in Contact : Conference Proceedings / ed. Igor Lakić and Nataša Kostić. – Podgorica : Institut za strane jezike, 2009. – 442.

1916. ЈОВИЋ, Јелена

Јубилеј српске универзитетске полонистике : 110 година полонистике у Србији : зборник радова / ур. Петар Буњак. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2006. – 352. / Јелена Јовић // ЗБМСКЈ. – 56, 1 (2008), 169–174. | Приказ

1917. ЈОВИЋ, Јелена

[Трећи] III Међународни конгрес слависта. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2008. – 816. / Јелена Јовић // ЗБМСКЈ. – 57, 3 (2009), 710–715. | Приказ | Уп. 1927, 1941

1918. ЈУТРОНИЋ, Дуња

What Are Linguists Doing? / Dunja Jutronić // ELLSSAC Proceedings... – 25–31.

1919. КОПРИВИЦА, Верица

О настави чешког језика и књижевности на Филолошком факултету у Београду / В. Копривица, А. Корда-Петровић // Изучавање словенских језика... – 203–210.

1920. КОСАНОВИЋ, Богдан

Једанаести конгрес русиста : Варна, 2007. / Богдан Косановић // Славистика. – 12 (2008), 449–450.

1921. КУРТЕШ, Светлана

„Linguists across Cultures“ Fifty Years on : From Cultural Patterns to Cultural Scripts / Svetlana Kurteš // ELLSSAC Proceedings... – 33–43.

1922. ЛОМА, Александар

Europäische Personennamensysteme : Ein Handbuch von Abasisch bis Zentralladinisch, anlässlich der 65. Geburtstage von Rosa Kohlheim und Volker Kohlheim herausgegeben von Andrea Brendler und Silvio Brendler, mit einem Geleitwort von Ernst Eichler. – Hamburg : Vaar-Verlag, 2007. – 863. / Александар Лома // ОП. – 19/20 (2009), 769–771. | Приказ

1923. МАРИЋ, Ана

Međunarodni slavistički skup 12 : znanstveni skup o jeziku i književnosti : Opatija, 22–25. 6. 2007. / Ana Marić // Славистика. – 12 (2008), 448–449.

1924. МАРЈАНОВИЋ, Милица

Српски језик XIV (2009) / Милица Марјановић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 121–125. | Приказ

1925. МАРЈАНОВИЋ, Милица

Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 26. и 27. октобра 2007. год. Књ. 1. Српски језик у (кон)тексту / ур. Милош Ковачевић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет : Скупштина града, 2008. – 475. / Милица Марјановић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 123–127. | Приказ | Уп. 787

1926. МАРКОВИЋ, Наташа

Славистика XIII (2009) / Наташа Марковић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 115–120. | Приказ

1927. МАРКОВИЋ, Наташа

[Трећи] III Међународни конгрес слависта. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2008. – 816. / Наташа Марковић // Славистика. – 13 (2009), 539–544. | Приказ | Уп. 1917, 1941

1928. МАТИЋ, Маја

[Трећа] III godišnja konferencija germanista jugoistočne Evrope / Маја Матић // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 75–77.

1929. МИЈАТОВИЋ, Драгица

[Дванаеста] XII Међународна ученичка олимпијада у знању руског језика : Москва, 23–29. јун 2008. / Драгица Мијатовић // Славистика. – 13 (2009), 563–564.

1930. МИЛАНОВИЋ, Александар

[Тридесет седми] 37. Међународни научни састанак слависта у Вукове дане / Александар Милановић // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 71–73.

1931. МИЛАНОВИЋ, Милена

Стручни скуп професора француског језика / Милена Милановић // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 75–77.

1932. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Марија

Зборник Матице српске за славистику 71/72 (2007) / Марија Милосављевић // НЈ. – 39, 1/4 (2008), 95–99. | Приказ

1933. МИРОВИЋ, Ивана

Историјат наставе стручног енглеског језика на Факултету техничких наука у Новом Саду / Ивана Мирковић, Весна Богдановић, Бранислава Личен // Језик струке. – 170–176.

1934. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Награда „Павле Ивић“ за 2008. годину – ауторском тиму лексикографског дела „Речник српског језика“ / Александар Младеновић // Славистика. – 13 (2009), 547.

1935. МЛАДЕНОВИЋ, Александар

Српски дијалектолошки зборник / Александар Младеновић // ЗбМСФЛ. – 51, 1/2 (2008), 247–248.

1936. НИКОЛИЋ, Марина

[Четрдесет седми] XLVII Скуп слависта Србије : „Савремена српска славистика у међународном контексту“ : Београд, 12–15. јануар 2009. / Марина Николић // ЗбМСС. – 76 (2009), 131–133.

1937. NJEGOŠEVI dani 1 : zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa : Cetinje, 27–29. jun 2008. / ur. Tatjana Bečanović, Rajka Glušica, Živko Andrijašević, Milena Ivanović. – Nikšić : Filozofski fakultet, 2009. – 419.

1938. NEW Perspectives : Reconsidering Conventions : Essays on Language and Literature / ed. Aleksandra Nikčević-Batirićević and Marija Knežević. – Nikšić : Faculty of Philosophy, 2009. – 242.

1939. ПАВЛОВИЋ, Михаило

Катедра за француски језик и књижевност у Београду / Михаило Павловић. – 2. изд. – Београд : Филолошки факултет, 2008. – 98.

1940. ПАРАВАЦ, Нинослава

Настава енглеског језика на економским факултетима универзитета у Источном Сарајеву / Нинослава Паравацић // Језик струке. – 556–564.

1941. ПИПЕР, Предраг

[Трећи] III Међународни конгрес слависта. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2008. – 816. / Предраг Пипер // ЗбМСС. – 74 (2008), 325–327. | Приказ | Уп. 1917, 1927

1942. ПИПЕР, Предраг

[Шездесет] 60 година Славистичког друштва Србије / Богољуб Станковић. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2008. – 272. / Предраг Пипер // ЗбМСС. – 75 (2009), 272–273. | Приказ | Уп. 1960

1943. ПОПОВИЋ, Људмила

Украјинско-српске славистичке везе у 19. и 20. веку / Људмила Поповић // Славистика. – 12 (2008), 138–148. | Резюме

1944. ПОСПИШИЛ, Иво

Журнал „Стил“ как методологическиј базис интердисциплинарног изучења језика и литературе / Иво Поспишил // ФП. – 35, 1/2 (2008), 203–206. | Приказ

1945. РАДОВАНОВИЋ, Драгана

Зборник Института за српски језик САНУ : посвећено др Драгу Ћупићу поводом 75-годишњице живота. 1 / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 665. / Драгана Радовановић // ЗбМСС. – 76 (2009), 148–152. | Приказ | Уп. 770, 786, 1972

1946. РАДОВАНОВИЋ, Драгана

Шездесет година Института за српски језик САНУ / гл. ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2007. – 2 т. / Драгана Радовановић // ЗбМСС. – 74 (2008), 328–331. | Приказ

1947. РАДОВАНОВИЋ, Милорад

Поводом једног славистичког догађаја што се није догодио / Милорад Радовановић // Глас. – 409, 24 (2008), 191–198. | Summary

1948. РАДОЈЧИЋ, Ружица

[Сто] 100 година славистике у Србији : зборник реферата издат 30 година касније / ур. Богољуб Станковић. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2007. – 214. / Ружица Радојчић // Славистика. – 12 (2008), 435–436. | Приказ

1949. СМИЉАНИЋ-СПАСИЋ, Мирослава

Prevodioci sveta 33. put zajedno / Miroslava Smiljanić-Spasić // Prevodilac. – 27, 3/4 (2008), 70–71.

1950. СПАСИЋ, Мирослава

Trideset četvrto majsko okupljanje prevodilaca / Miroslava Spasić // Prevodilac. – 28, 1/2 (2009), 78–79.

1951. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

О „Нашој пошти“ у „Нашем језику“ / Марина Спасојевић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 61–76. | Резюме

1952. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

Скуп поводом шездесет година постојања Института за српски језик САНУ / Марина Спасојевић, Владан Јовановић // КњЈ. – 55, 1/2 (2008), 219–221.

1953. СПАСОЈЕВИЋ, Марина

[Тридесет осми] 38. и 39. Научни састанак слависта у Вукове дане / Марина Спасојевић // Prevodilac. – 28, 3/4 (2009), 70–74.

1954. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Зимска школа 2008. : стручни семинар за наставнике руског језика : Београд, 9–12. јануар 2008. / Богољуб Станковић // Славистика. – 12 (2008), 465–466.

1955. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Зимска школа 2009. : стручни семинар за наставнике руског језика : Београд, 12–14. јануар 2009. / Богољуб Станковић // Славистика. – 13 (2009), 565–567.

1956. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Научно-образоватељни форум „Прва белградска встреча славјанских русистов“ : Белград, 13–15 јануара 2009 г. / Богољуб Станковић // Славистика. – 13 (2009), 564–565.

1957. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Несостојачи III Међународни сјезд славистов : Белград 1939. / Богољуб Станковић // ЗбМСС. – 73 (2008), 433–444. | Резиме

1958. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Програмски реферат професора Радована Јалића / Богољуб Станковић // Славистика. – 13 (2009), 509–520. | Резиме

1959. СТАНКОВИЋ, Богољуб

Славистичко друштво Србије као чинилац славистичке баштине : поводом шест деценија постојања / Богољуб Станковић // Славистика. – 12 (2008), 7–12. | Резиме

1960. СТАНКОВИЋ, Богољуб

[Шездесет] 60 година Славистичког друштва Србије / Богољуб Станковић. – Београд : Славистичко друштво Србије, 2008. – 272. | Уп. 1942

1961. ТАНАСИЋ, Срето

Мјесто Института за српски језик САНУ у српској славистичкој баштини : поводом шездесет година постојања / Срето Танасић // Славистика. – 12 (2008), 13–23. | Резиме

1962. ТАНАСИЋ, Срето

Мјесто „Нашег језика“ у изучавању српског стандардног језика : поводом XL књиге нове серије / Срето Танасић // НЈ. – 40, 1/4 (2009), 3–5.

1963. ТАНАСИЋ, Срето

Руске теме у „Јужнословенском филологу“ / Срето Танасић // Славистика. – 13 (2009), 350–357. | Резиме

1964. ТАНАСИЋ, Срето

[Шездесет] 60 година Института за српски језик САНУ / Срето Танасић // Prevodilac. – 27, 1/2 (2008), 58–62.

1965. ТАНАСКОВИЋ, Дарко

Оријенталистички дуг руској филологији / Дарко Танасковић // Славистика. – 13 (2009), 411–416. | Резиме

1966. ТЕРЗИЋ, Богдан

Руски слависти емигранти у материјалима III Међународног конгреса слависта / Богдан Терзић // Славистика. – 12 (2008), 411–413.

1967. ТЕРЗИЋ, Богдан

Русистика у часопису „Живи језици“ / Богдан Терзић // Славистика. – 12 (2008), 55–59. | Резиме

1968. ТИР, Михал

Развојни пут словакистичког војвођанског друштва / Михал Тир // Славистика. – 12 (2008), 95–100. | Resumé

1969. ТМУШИЋ-СТЕПАНОВ, Радојка

Међународно научно-методичка конференција „Резултати године руског језика“ : Москва, 11–13. децембар 2007. године / Радојка Тмушић-Степанов // Славистика. – 12 (2008), 452–454.

1970. ЧОВИЋ, Бранимир

Руски језик и култура у преводилачком огледалу / Бранимир и Лариса Човић // *Prevodilac*. – 27, 3/4 (2008), 68–70.

1971. ЧОВИЋ, Лариса

Друга међународна конференција о превођењу у Москви / Лариса и Бранимир Човић // *Prevodilac*. – 28, 3/4 (2009), 77–80.

1972. ШЋЕПАНОВИЋ, Михаило

Драгу Ћупићу у част : Зборник Института за српски језик САНУ : посвећено др Драгу Ћупићу поводом 75-годишњице живота. 1 / ур. Срето Танасић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – 665. / Михаило Шћепановић // *СЈ*. – 14 (2009), 771–778. | Приказ | Уп. 770, 786, 1945

XV. Разно**1973. ВОДОЗ, Изабел**

Razmišljanja jevrejskog lingviste – jedna forma otpora : Viktor Klemperer (Victor Klemperer) - LTI (Lingua Tertii Imperii) / Izabel Vodoz. – Beograd : Edicija Jugoslavija, 2009. – 28. – (Edicija Jugoslavija. Biblioteka Sveske ; 2)

– КРСТЕВ, Цветана

Processing of Serbian : Automata, Texts and Electronic Dictionaries | Уп. 775

1974. ЛОМПАР, Мило

Полифонија српске културе / Мило Ломпар // *Дијалекти...* – 79–89.

1975. ОСТЛЕР, Николас

Carstva reči : jezička istorija sveta / Nikolas Ostler ; preveo Aleksandar Kavgić. – Beograd : Geopoetika, 2008. – 699. – (Edicija Krug)

1976. ПИПЕР, Предраг

Биографија као култура сећања / Предраг Пипер // *ЛМС*. – 185, 484, 6 (дец. 2009), 951–957.

1977. РЕЉИЋ, Митра

Верски оквири језичке и етничке десловенизације Косова и Метохије / М. Рељић // *Изучавање словенских језика...* – 311–316.

1978. СТОШИЋ, Јелена

Техничка помоћ изучавању квантитативних односа у тексту / Јелена Стошић // *Шта оцскујем...* – 72–76.

– ФАЈГЕЉ, Андреј

„Епски градови“ међу преводиоцима дигитализације | Уп. 1661

РЕГИСТАР

РЕГИСТАР КЉУЧНИХ РЕЧИ

Кирилица

англофона криптогласија 241
антибалканизми 185

балканизми 185
балканский языковой союз 185

везник *гок* 121
вербалне асоцијације 109

грецизам 197

деепричастие 135
дијалекатски речник 197

етимологија 197
етнонационални идентитет 241

зависимый таксис 135
зависна контрастна реченица 121

языковая донационность 185
језик сакралног 163
језички идентитет 241
језичко понашање 241

колокација 109
комуникацијска изопштеност 241
криптогласија 241
криптохришћанство 241

лексикологија 197
лексичко значење 109
лексичка спојивост 109

морфолошке особине 217

народни говори 197
нелингвалност 241

придеви 109

русистика 163

савремени руски стандардни језик 163
савремени српски језик 121
сакрални функционалностилски
комплекс 163
сербский язык 135
синтакса 121
сложена реченица 121
српски говори из околине Дервенте у
северној Босни 217
српски језик 197
ставови према језику 241

теолингвистика 163
теорија и методологија лингвистике
163

фоновый таксис 135
фреквенција 109

*Латиница***datiw** 101**genetiw** 101słowiańskie języki Bałkanów 101
stosunek przypadkowy 101

РЕГИСТАР ИМЕНА

Ђурилица

- Абдрахманова, Ирина Э. 379 [197]
 Абовић, Миомир 420 [704], 447
 Абрамов, С[ергей] Р. 168
 Аванесов, Рубен И. 186, 192, 268
 Агић, Мара 476 [1252]
 Азаров, А[лексей] А. 180
 Ајкут, Ксенија 505 [1588, 1589, 1590]
 Ајџановић, Јелена 432 [815, 816], 447
 Ајџановић, Милан 428, 432 [817, 818, 819], 444 [925], 483 [1343]
 Акимова, Елвира Н. 366 [36], 424
 Акимова, Татјана Г. 159
 Алабурић, Јелица 532 [1893, 1894, 1895]
 Алановић, Миливој 432 [820, 821, 822], 483 [1343], 511 [1667]
 Албахари, Давид 149, 160
 Алексева, Елена Л. 424 [743]
 Алексић, Будимир 420 [705]
 Алексић, Мариана 420 [706], 447
 Алексова, Веселка 189, 193
 Алефиренко, Николай Ф. 181, 368
 Алтабаева, Елена В. 179, 379 [198]
 Анастасова, Екатерина 367 [37], 411
 Андријевић, Маја 394–395 [411, 412]
 Андрић, Едита 367 [38], 511 [1669]
 Андрић, Иво 140–141, 146, 148, 151, 156–157, 160
 Андрић, Милка 476 [1253]
 Ανδριώτης, Ν[ικόλαος] Π. 208–209, 214
 Анђелић-Николенцић, Весна 399 [471]
 Анђелковић, Витомир 511 [1670]
- Анисимова, Дарња Јо. 401 [509], 411, 418
 Антовић, Дарко 497 [1499]
 Антовић, Михаило 367 [39, 40]
 Антонић, Ивана 81, 84, 123, 128–130, 132–133, 139, 159–160, 433 [823, 824, 825], 447
 Антропов, Николай 367 [41], 420
 Анчић, Војин 77
 Анштат, Тања, в. Anstatt, Tanja
 Апрусян, Јо[риј] Д. 304–306, 310–311, 347
 Араниновић, Добрило 342, 524 [1797]
 Аргировски, Мито 201, 209–211, 214
 Арефјева, Т[атјана] А. 411 [623]
 Аркушин, Григорий 411 [624]
 Арсенијевић, Бобан 433 [826]
 Арсенијевић, Нада 340, 433 [827], 447 [954, 955]
 Арсић, Јелена 111
 Асенова, Петја 186, 189, 192–193, 421 [715]
 Аћимовић, Љиљана 376, 525 [1809]
 Ашић, Тијана 378, 401–402 [510, 511], 407 [574], 433 [828], 447 [956, 957, 958], 468, 511–513 [1667, 1671, 1687], 521 [1766, 1769], 523 [1793]
- Бабић, Анита 499 [1520]
 Бабић, Биљана 433 [829], 448
 Бабић, Жељка 376 [154], 402, 433, 512
 Бабић, Здравко 402 [512], 411 [625], 418, 433
 Бабић, Миланка 433 [830], 468 [1157]

- Бабић, Милена 85
 Бабуновић, Снежана 479 [1292, 1293]
 Бабушкин А[натолиј] П. 181
 Баженова, Е[лена] А. 524–525 [1810]
 Байбурин, Альберт 367 [42], 411
 Бајић, Драгана 380 [199]
 Бајић, Љиљана 476 [1254], 530 [1896, 1897]
 Бајић, Ружица 364 [1], 376 [155], 408 [588], 433 [831], 448
 Бајић, Сања 465 [1126]
 Бакић, Радош 496 [1489]
 Балашов, [Николај] 177
 Балкунова, Нина 380 [200]
 Бањевећ, Александра 402 [513]
 Баранов, Виктор 424–425 [744, 762]
 Барјамовић, Миљана 433 [832]
 Бартелс, Х., в. Bartels, Hauke
 Бартмињскиј, Ежи 367 [43], 408
 Бартл, Петер, в. Bartl, Peter
 Бархударов, С[тепан] Г. 42
 Бачир, Боуханија, в. Bachir, Bouhania
 Баук, Снежана 408 [589], 424, 499
 Башановић, Јелена 434 [833], 468
 Башић, Ивана 367 [44, 45], 448
 Беднарчик, Ана, в. Bednarczyk, Anna
 Бекић, Томислав 531 [1898]
 Беланов, Маја 380 [201]
 Белић, Александар 9–10, 15, 19, 22, 25, 28, 30, 39, 43, 53, 56–58, 60, 64–65, 71–75, 81, 86, 88, 90–91, 95, 98, 203, 210, 229–230, 265–266, 328–329, 476 [1255], 528 [1857]
 Белова, А[лла] Г. 76
 Белоглазова, Елена В. 367 [46]
 Белокапић-Шкунца, Вера 376 [157], 380 [202, 203, 204], 402 [514], 411–412, 448, 525 [1811]
 Берберовић, Сања 512 [1673]
 Березович, Елена Ј. 367 [47], 410 [611], 412
 Берман, М., в. Waerman, Matthew
 Бернштейн, С[амуил] Б. 32, 39
 Беук, Татјана 414
 Бечева, Ничка 405 [550], 420 [707, 708], 448 [959], 483
 Билбија, Снежана 512 [1674]
 Бихаљи Мерин, Ото, в. Bihalji Merin, Oto
 Бјелаковић, Андреј 512 [1675]
 Бјелаковић, Исидора 428, 434, 483 [1344], 491 [1425, 1426], 499 [1521, 1522]
 Бјелетић, Марта 340, 367 [48, 49], 408, 448 [960, 961], 454 [1024], 483 [1345], 505, 507 [1605]
 Бјернфлатен, Јан Ивар, в. Bjørnflaten, Jan Ivar
 Благојевић, Савка 380 [205], 468 [1158], 512 [1676]
 Блатешић, Александра 380 [206]
 Блечић, М[илорад] Р. 61
 Бобылев, Б[орис] Г. 178
 Бобырева, Е[катерина] В. 168, 173, 182
 Богатырев, Андрей А. 380 [207]
 Богатырева, Ольга П. 380 [207]
 Богданова, Сабка 424 [745]
 Богдановић, Весна 380 [208], 382 [241], 533 [1933]
 Богдановић, Недељко 340, 363–364, 367 [50], 428, 448 [962, 963, 964, 965], 452 [1006], 468 [1159, 1160], 470 [1185], 475 [1247], 483–484 [1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351], 486 [1385], 497 [1500], 505–506 [1591, 1592, 1593], 508 [1628]
 Богуславскиј, И[горь] М. 304, 309
 Божовић, Весна 380 [209, 210]
 Божовић, Маринко 340, 434, 484 [1352, 1353, 1354, 1355], 523
 Бояджиев, Живко 66
 Бојовић, Бранкица 380 [211], 449, 465 [1127]
 Бојовић, Драга 340, 367 [51], 428, 434, 484–485 [1356, 1357, 1358, 1359, 1360]
 Бојовић, Душанка 476 [1256, 1257]
 Бондаренко, Олександра 387 [308]
 Бондарко, А[лександар] В. 136–137, 159
 Бонев, Виктор 380 [212], 387 [308]
 Борисенко-Свинарски, Вера 326–332, 408 [590], 412 [626, 627, 628]

- Борковски, [Виктор] И. 39, 48
 Бошков, Мирјана 380 [213]
 Бошњаковић, Жарко 340, 362, 381
 [214], 428–429, 434, 449 [966],
 476 [1258], 485–487 [1361, 1362,
 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368,
 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374,
 1375, 1376, 1377, 1378, 1388]
 Брајковић, Наталија 368 [52], 381 [215]
 Бранднер, Алеш, в. Brandner, Aleš
 Бранковић, Миланче 486, 505–506
 [1591, 1594]
 Браун, Д., Brown, Dunstan
 Брахим, Абделгхани Наит, в. Brahim,
 Abdelghani Nait
 Брборић, Бранислав 65, 67, 80, 94, 242,
 253
 Брборић, Вељко 340, 431 [806, 807,
 808], 449 [967], 482 [1335], 486
 [1379, 1380], 531 [1900, 1901]
 Број, Александра, в. Breu, Alexandra
 Бугаева, Ирина В. 164, 167, 171–175,
 178–179, 180–183, 381 [219], 409
 [598], 420 [709, 710]
 Бугарски, Гордана 381 [220]
 Бугарски, Ранко 34, 41, 76, 79, 84, 95,
 242, 251, 364 [2, 3, 4], 368 [53],
 434 [834], 531 [1902]
 Букумирић, Милета 340, 429, 434, 486
 [1381, 1382]
 Булавина, С[ветлана] В. 170
 Булатовић, Весна 381–382 [221, 222,
 241]
 Буњак, Петар 376 [158], 525 [1813,
 1814, 1815, 1816, 1817, 1818],
 531–532 [1903, 1916]
 Бурић, Милена 449 [968], 468 [1161],
 599 [1523]
 Бурмистрова, Т[атјана] Н. 168
 Бухонкина, А[нна] С. 181
- Вајнингер, О[то], в. Weininger, Otto
 Ваниева, О[ллана] А. 168, 170
 Варбот, Жанна Ж. 368 [54], 414
 Вареника, Светлана 485 [1361, 1365,
 1370]
- Васић, Вера 434 [835], 485 [1372]
 Васић, Драгољуб 114, 117
 Васић, Смиљка 114, 117
 Васић-Ал Шаиксалама, Весна 512
 [1678]
 Величкова, Славка 381 [223], 434
 [836], 476
 Вељковић-Станковић, Драгана 449
 [969], 468, 476 [1259, 1260, 1261,
 1262]
 Вемић, Мирчета 468–469 [1162, 1163,
 1164]
 Вендлер, [Зено], в. Vendlер, Zeno
 Верити, Ф[ранц], в. Veriti, Franz
 Вершик, Ана, в. Verschik, Anna
 Веселинова, Љуба 290, 295
 Весић-Павловић, Тијана 402 [515],
 449, 512
 Видановић, Ђорђе 381 [225], 512
 Видић, Јасна 381 [226]
 Видоески, Божидар 106, 108
 Вилиамс, П., в. Williams, Peter
 Вилић, Ивана 402 [516], 434, 513
 Вилотијевић, Младен 478 [1276]
 Вилчинска, Тетјана 412 [629]
 Винавер, Надежда 376 [159]
 Виноградова, Екатарина 412 [630]
 Виноградова, Людмила 368 [55], 408
 Винокур, Т[атјана] Г. 171, 183
 Виријевић, Влада 449, 486 [1383]
 Вићентић, Биљана 402 [517, 518, 519,
 520], 412 [631], 434
 Влаисављевић, Ана 368, 513 [1680]
 Влајић-Поповић, Јасна 197–217, 273–
 277, 367 [49], 449 [970, 971, 972],
 507 [1605]
 Влаховић, Љубица 402 [521], 435, 513
 Влаховић, Нина 381 [227]
 Водоз, Изабел, в. Vodoz, Izabel
 Војводић, Дојчил 402 [522], 408 [591,
 592], 412 [632], 435 [837]
 Војводић, Станко 506 [1595], 513 [1681]
 Войтак, М[ария], в. Wojtak, Maria
 Володина, Татјана В. 368 [56], 413
 Вониш, Арно 402 [523], 413, 435, 513

- Воробьева, Н[атаља] А. 170
 Воробьева, Светлана Ю. 413 [633]
 Воскобойников, В[алерий] М. 180
 Вотлс, Исидора 396 [433]
 Врбица-Матејић, Вера 381–382 [228, 229]
 Врховац, Ивон, в. Vrhovac, Yvonne
 Вселоводова, Маја 382 [231]
 Вујадиновић, Ненад 230, 237
 Вујанић, Милица 338
 Вујиновић, Сања 449 [973]
 Вујовић, Ана 382 [232, 233, 234], 523 [1792]
 Вујовић, Душанка 477 [1263]
 Вукадиновић, Зора 133, 347
 Вукић, Маја 430 [800], 435 [838, 839], 449 [974], 469 [1165], 486
 Вукићевић, Милосав 449, 486–487 [1384, 1385], 506 [1596]
 Вукићевић-Ђорђевић, Љиљана 403 [524], 449, 513
 Вукићевић-Јанковић, Весна 531 [1904]
 Вуковић, Гордана 159
 Вуковић, Јован 229–230, 237
 Вуковић, Ненад 421 [711, 712], 487
 Вуковић-Војновић, Драгана 382 [235], 388 [314], 396 [434]
 Вуковић-Николић, Гордана 382 [236]
 Вукомановић, Славко 340, 368 [57], 435 [840]
 Вуксановић, Јован 466
 Вуксановић, Миро 59, 61, 83, 95, 473 [1217], 525 [1819]
 Вуксановић, Радојка 449 [975]
 Вукчевић, Миодраг 382 [237]
 Вулетић, Витомир 525 [1820]
 Вулетић, Јулијана 376 [160]
 Вулић, Сања, в. Vulić, Sanja
 Вуловић, Наташа 368 [58], 506 [1598]
 Вучина-Симовић, Ивана 368 [59, 60]
 Вучковић, Марија 487 [1386], 507 [1605]
 Вучковић, Мирољуб 477 [1264, 1265]
 Вучковић, Петар 368 [61, 62], 524 [1800]
 Вучковић-Стојановић, Милица 382 [238]
 Вучо, Јулијана 363, 382 [239, 240], 386 [295], 396 [429], 403 [525], 426 [769], 469, 479 [1291], 513 [1682]
 Гадомская, Г[алина] П. 171
 Гадомский, Александр К. 166–167, 171, 175, 179, 180–182, 368 [63], 413 [634], 418
 Гаев, Тања 368–369 [64, 65], 403, 413, 450
 Газда, Јиржи 408 [593]
 Гајић, Габриела 403 [526, 527], 450, 513
 Гак, Драгана 381–382 [222, 241]
 Галиуллин, К[амиль] Р. 179, 183
 Галис, Арне, в. Gallis, Arne
 Гамкрелидзе, Томас В. 292
 Гацовић, Славољуб 513 [1683]
 Гачевић, Радојко 466
 Гашева, Л. П. 181
 Герчева-Несторова, Галија 382 [242]
 Гинић, Јелена 396 [427, 428], 413 [635, 636, 637, 638]
 Гинтер, Ана, в. Ginter, Anna
 Главашевић, Драган 383 [243]
 Гламочак, Саша 374 [139], 398 [463]
 Глишић, Милован 160
 Глишовић, Горана 383 [244]
 Глушац, Тајјана 383 [245, 246]
 Глушица, Рајка 421 [714], 533 [1937]
 Гмитровић, Јасмина 487 [1387]
 Голдберг, А. Е., в. Goldberg, Adele E.
 Голубовић, Ана 360, 524 [1798], 526 [1821, 1822], 531 [1905]
 Голубовић, Биљана 369, 383 [247], 450 [976, 977], 469
 Голубовић, Славица 369 [70]
 Голубовић-Тасевска, Ана 400 [483, 484, 485, 486]
 Голушић-Бокан, Јадранка 513 [1684]
 Гољак, Светлана 403 [528], 413 [639], 450
 Гонзалес, Хавијер Гарсија, в. Gonzáles, Javier García
 Гончарова, Јевгенија 413 [640]
 Горбаневский, М[ихаил] В. 180

- Гордић, Славко 63
 Горјанска, Нина 383 [249]
 Гортан-Премк, Даринка 46, 56, 73, 80, 84, 87, 338, 499 [1524]
 Гостеева, С. А. 171
 Готесман, Карен, в. Gottesman, Karen
 Готштајн, Љиљана 110, 117
 Гочанин, Мирјана 433 [831], 450 [978], 487 [1389]
 Грбић, Душица 424 [746]
 Грибанова, Ирина 413 [641]
 Грицкат-Радуловић, Ирена 69, 72–73, 75, 77, 80, 88, 347, 530
 Гркајац, Милијана 383 [250]
 Грковић, Милица 52, 497 [1501]
 Грковић-Мејџор, Јасмина 71, 79, 84, 279, 282, 292, 364–365 [5, 14, 21], 369 [67], 408 [594, 595], 424 [748, 749], 498, 500 [1490, 1502], 506 [1598]
 Гроховски, Маћеј, в. Grochowski, Maciej
 Грујић, Ангелина 524 [1801]
 Грујичић, Милева 386 [290, 291]
 Гудков, Владимир 340, 410–411 [613, 619], 506 [1599], 526 [1823, 1824]
 Гудурић, Снежана 326–332, 340, 383 [251, 252, 253, 254], 429 [793, 794], 450 [979], 487 [1390], 493 [1447], 513–514 [1686, 1687]
 Гура, Александар В. 369 [68], 414
 Давитков, Ивана 421 [715]
 Далмација, Стево 219, 222–223, 229–232, 237
 Дамјановић, Ђуро 469 [1166]
 Дамљановић, Дара 383–384 [255, 256, 257], 531 [1906]
 Данилевская, Наталиа В. 414 [642], 526 [1825]
 Даничић, Ђуро 17–19, 45, 60, 87, 94, 201, 263–266
 Данон, Маја 384 [258]
 Даутовић, Сава 51
 Деже, Ласло, в. Dezső, László
 Делибеговић-Џанић, Нихада, в. Delibegović-Džanić, Nihada
 Делић, Блага 384 [259]
 Делић, Јован 59
 Делић, Лидија 506 [1600]
 Десницкая, Агния В. 185, 192
 Детелић, Мирјана 314, 450 [980], 459 [1067], 506 [1600, 1603]
 Дешић, Милорад 219, 222–223, 225, 228–229, 231, 236–237, 429 [795, 796], 435, 450 [981], 477 [1266]
 Дилпарић, Предраг 369 [69], 500 [1525]
 Димитријевић, Лидија 41
 Димитријевић, Јања 450 [982], 469 [1168], 487, 506
 Димитријевић, Наум 54
 Димитријевић-Савић, Јована 376 [161]
 Димковић-Телебаковић, Гордана 384 [260]
 Динић, Јакша 210, 214, 487, 505–506 [1592, 1593, 1601, 1602], 508 [1627]
 Динић, Тања 384 [261]
 Добријевић, Ида 395 [413]
 Добрић, Наташа 385 [280, 281]
 Добрић, Никола 364 [7]
 Доброљубов, Н[иколај] А. 171, 178, 182
 Домановић, Радоје 153–155, 160
 Дондур, Милош 450 [983]
 Дорошевски, Витолд, в. Doroszewski, Witold
 Досева, Ценка 408 [596]
 Доценко, Јелена 414 [643]
 Дочекал, М., в. Dočekal, Mojmir
 Дошљак, Драшко 421 [716], 487
 Драгин, Гордана 429, 469, 487 [1391]
 Драгин, Наташа 498 [1503, 1504], 501 [1544]
 Драгићевић, Рајна 84, 109–119, 435 [841, 842, 843], 450–451 [984, 985, 986, 987, 988], 454 [1019], 459 [1070], 465 [1124], 477 [1267, 1268, 1269], 527 [1851], 531 [1907]
 Драгичевић, Милан 217–239, 340, 429, 487–498 [1392, 1393, 1394, 1395]

- Драгоева-Талска, Грозданка 384 [262]
 Дражић, Јасмина 384 [263], 387 [312],
 431, 477 [1270]
 Драле, Анет, в. Drale, Anet
 Драмбаран, Снежана 384 [264]
 Драшковић, Бранкица 451 [989], 469
 Дринчић-Вуксановић, Радојка 435 [844]
 Дрљевић, Јелена 384 [265]
 Дробњак, Драгана 451 [990]
 Дробњаковић, Ана 287
 Дубровина, С[ветлана] Ју. 169
 Дугошија, Татјана 384 [266]
 Дуличенко, Александр 414 [644]
 Дурбаба, Оливера 469 [1169]
 Дуриданов, Иван 186, 192
- Ђапа-Иветић, Вукосава 409 [607], 526
 [1821]
 Ђинђић, Марија 506 [1597]
 Ђокић, Данка 403 [529], 435, 514
 Ђокић, Маја 507 [1605]
 Ђокић, Нада 384 [267]
 Ђолић, Слободанка 54, 384 [268]
 Ђорђевић, Вивиен 369 [70]
 Ђорђевић, Јасмина 377 [162], 384
 [269, 270], 469 [1170]
 Ђорђевић, Милан 451 [991], 469
 [1171], 488
 Ђорђевић, Милијана 451 [992], 469
 [1172], 488
 Ђорђевић, Миодраг М. 370 [81]
 Ђорђевић, Смиљана 506 [1603]
 Ђорић-Француски, Биљана 377 [163]
 Ђоровић, Данијела 384–385 [271, 272,
 273]
 Ђукановић, Маја 403 [530, 531], 421,
 436, 451
 Ђукић, Александра 469 [1173]
 Ђурђев, Гордана 436 [845]
 Ђурин, Татјана 377 [164]
 Ђурић, Милош 385 [274, 275], 506
 [1604], 514 [1690, 1691, 1692],
 531–532 [1908, 1909, 1910, 1911,
 1912]
 Ђурић, Радмила 403 [532], 436, 514
- Ђурић, Рајко 514 [1693]
 Ђурић, Томислав 451 [993]
 Ђуровић, Анете 514 [1694, 1695]
 Ђуровић, Радосав 230, 237, 524
 Ђуровић, Сања 436 [846], 451 [994]
 Ђуровић, Татјана 369 [71, 72], 385
 [276, 277, 278]
 Ђурчинов, Милан 409 [597], 532 [1913]
- Екерт, Рајнер, в. Eckert, Rainer
 Еко, Умберто, в. Eко, Umberto
 Екоф, Х., в. Eckhoff, Hanne
 Елезовић, Глиша 201, 209
 Есакова, Марија 386 [297]
- Жарковић, Божидар 498 [1505]
 Жарковић, Илија 488, 507 [1606, 1607]
 Жежељ-Раљић, Радмила 477 [1271,
 1272, 1273, 1274]
 Живковић, Зоран 526 [1826]
 Живковић, Слађана 389 [333]
 Живов В[иктор] М. 180
 Жолковский, [Александр К.] 306
 Жолобова, А[нна] О. 181
 Жугић, Радмила 340, 436, 451, 478
 [1279], 482 [1330] 488 [1396,
 1397, 1398, 1399], 491 [1429]
 Жујовић, Гордана 85
- Завишин, Катарина 385 [279], 399 [470]
 Задворная, Елена Г. 414 [645]
 Заторска, Агњешка, в. Zatorska,
 Agnieszka
 Збиљић, Драгољуб 79
 Звекић-Душановић, Душанка 385 [280,
 281], 436 [847], 477–478 [1275]
 Зејлстра, Х., в. Zeijlstra, Hedde
 Зенчук, [Валентина] 340, 436 [848], 465
 Зечевић-Крнета, Гордана, в. Крнета,
 Гордана
 Зиројевић, Олга, в. Zirojević, Olga
 Зјентала, Гжегож, в. Ziętala, Grzegorz
 Златановић, Момчило 488, 507 [1608]
 Золотова, Г[алина] А. 42, 87
 Зорић, Милена 414 [646]

- Зорица, Ивана 385 [283]
 Зорко, Вида 385 [284]
 Зубов, Николай И. 369 [74], 421 [718]
- Иваненко, Свитлана, в. Iwanenko, Switlana**
 Иванов, Вячеслав В. 190, 192, 292
 Иванова, Марија 414 [647]
 Иванова, Најда 352–359
 Иванова, Н[аталья] М. 169
 Ивановић, Бранислав 515 [1699]
 Ивановић, Милена 403 [534, 535], 414, 416 [665], 436 [849], 451
 Ивановић, Ненад 338, 436 [850], 524 [1802]
 Ивић, Милка 9–13, 15–99, 133, 140, 146, 148, 151, 155, 159–160, 340, 342, 349, 364 [8, 9], 366 [31], 369 [75], 419 [693], 426–427 [771, 777], 436–437 [851, 852, 853], 452 [995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005], 465, 467 [1144], 500, 504 [1574, 1575], 525 [1819], 524–529, [1805, 1819, 1827, 1845, 1853, 1868, 1873], 532 [1914]
 Ивић, Павле 9–11, 26–27, 58–59, 67–68, 71, 73–75, 78, 90, 229, 236, 238, 258–259, 261, 268, 314, 329, 488 [1400, 1401], 499 [1490], 527–528 [1852, 1856]
 Ивойлова, Н[адежда] Ю. 169, 176
 Ивошевић, Сенка 515 [1700]
 Игњатовић, Јаша 201
 Игњатовић, Гордана 385 [285]
 Игњачевић, Анђелка 363, 386 [295]
 Илић, Бранко 481 [1324]
 Илић, Војислав 9, 77
 Илић, Јелена 515 [1701]
 Илић, Марија 314, 369 [76], 452, 459–460 [1067, 1075], 488–489 [1402]
 Илић, Мирјана 364, 469 [1174], 475 [1247]
 Илић, Светлана 9
 Илић, Славица 73
 Илић-Стојадиновић, Ивана 470 [1175, 1176], 489
- Имамовић, Адиса 404 [536], 452, 515
 Иншаков, О[лег] В. 181
 Иомдин, Л[еоид] Л. 304, 306, 311
 Исаковић, Антоније 46
 Ицкович, Т[атјана] В. 169
- Јаклова, Алена, в. Jaklová, Alena**
 Јакобсен, Пер, в. Jakobsen, Per
 Якобсон, Роман О. 19, 22, 25, 36, 38–39, 43, 46–47, 54–56, 72, 86, 93, 95, 135–137, 140, 160, 284, 340
 Якушкина, Екатерина И. 451 [1007]
 Јакшић, Ђ[ура] 212
 Јаневски, Божен 453, 500 [1526]
 Јанић, Александра 489 [1403]
 Јанићијевић, Јован 377 [166, 167], 526 [1828]
 Јанишкова, Илона, в. Janyšková, Ilona
 Јанковић, Војислава 385 [272]
 Јанковић, Љиљана 386 [287]
 Јанковић, Наташа 386 [288]
 Јанкоска, Стана 425 [750]
 Јанхуи, Лију, в. Yanhui, Liu
 Јањић, Јован 489–490 [1404, 1420]
 Јањић, Марина 476 [1262], 478 [1277, 1278], 483 [1339]
 Јањић, Споменка 386 [290, 291, 292, 293]
 Јањушевић, Ана 437 [855, 856, 857], 489 [1405]
 Јапел, Ј[уриј], в. Japelj, Jurij
 Ярмульская, И[рина] Ю. 169, 175
 Јахић, Алма 386 [294]
 Јацкевич, К. В. 170
 Јашовић, Голуб 429, 437, 453, 470 [1177], 489 [1406, 1407, 1408]
 Јашовић, Предраг 470 [1178]
 Јевтић, Милош 26–27, 53, 55, 61, 69, 81–82, 90, 95, 526–528 [1829, 1840, 1860]
 Јелић, Бранислава 470, 507–508 [1609, 1620]
 Јерковић, Вера 74
 Јерковић, Јелена 386 [296]
 Јерковић, Јован 74, 481 [1317, 1318, 1319], 490

- Јерменко, Весна 515 [1703]
 Јанхуи, Лију, в. Yanhui, Liu
 Јањић, Споменка 386 [290, 291, 292, 293]
 Јованов, Гордана 199, 210, 418 [687]
 Јовановић, Ана 386 [298]
 Јовановић, Бојан 465 [1128]
 Јовановић, Вера 515 [1704]
 Јовановић, Владан 404 [537], 437 [858, 859], 453 [1008, 1009, 1010, 1011], 478 [1279, 1280], 534 [1952]
 Јовановић, Владимир 386 [299], 515 [1705]
 Јовановић, Гордана 363, 408–409 [590, 600], 418 [687], 425 [763], 498 [1506, 1513], 500 [1527], 506 [1598], 526 [1829], 528 [1860]
 Јовановић, Зоран 377 [167, 168], 382 [237], 507 [1610, 1611], 526 [1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835]
 Јовановић, Јелена 340, 364–365 [11, 12], 370 [78], 426 [772, 773], 437 [860, 861, 862, 863], 453 [1012, 1013, 1014], 470 [1179, 1180, 1181, 1182, 1183], 471 [1188], 530 [1892]
 Јовановић, Маја 478 [1281]
 Јовановић, Милена 398 [461]
 Јовановић, Миодраг 340, 421 [720], 426 [774] 429, 489 [1409, 1410, 1411, 1412]
 Јовановић, Младен 377 [169], 379 [187]
 Јовановић, Радоје 9
 Јовановић, Славица 370 [79], 478 [1282, 1283]
 Јовановић, Слободан 387 [300, 301, 302]
 Јовановић, Томислав 425 [751], 498
 Јовић, Душан 470 [1184]
 Јовић, Иван 478 [1284]
 Јовић, Јелена 532 [1916, 1917]
 Јовић, Моња 478 [1284, 1285]
 Јовић, Надежда 500 [1528, 1529]
 Јовићевић, Радојица 73, 465 [1129]
 Јовичић, Зорица 370 [80]
 Јовичић, Мирко 489, 507 [1612]
 Јовичић, Слободан Т. 362, 369–370 [66, 81], 375 [150]
 Јововић, Јелена 80
 Јудин, А[лексей] В. 180
 Јојић, Оља 515 [1706, 1707]
 Јокановић-Михајлов, Јелица 429–430 [797, 798, 799]
 Јоксимовић, Светлана 478 [1285]
 Јоцић, Мирјана 371 [95]
 Јошић, Неђо 453–454 [1015, 1016], 490 [1413], 504
 Јункова, Бохумила, в. Junková, Bohumila
 Јуришић, Марина 437, 484 [1349], 490 [1414, 1415]
 Јурчић, Јосип, в. Jurčić, Josip
 Јутронић, Дуња, в. Jutronic, Dunja
 Кабакова, Галина 370 [82], 414
 Какридис, Јанис, в. Kakridis, Yannis
 Калезић, Слободан 59
 Калњин, Љ[удмила] Е. 285
 Камалова, Ала А. 387 [303]
 Канкараш, Босиљка 421 [721]
 Кантар, Наталија 387 [304, 305]
 Капдевила, Хоаким, в. Capdevila, Joaquim
 Капинова, Јелизавета 387 [307, 308]
 Каранфиловић, Наташа 377 [170]
 Карасик, В[ладимир] И. 176
 Караулов, [Јуриј] Н. 48
 Караџић, Вук Стефановић 16–21, 34, 46, 49–50, 61–62, 70, 88, 90–92, 94, 142, 145, 160, 210, 263, 327–328
 Карликова, Хелена, в. Karliková, Helena
 Карлић, Вирна, в. Karlić, Virna
 Каролак, Станислав, в. Karolak, Stanisław
 Карпилович, Татьяна П. 414 [649]
 Касапис-Фемић, Јелена 515 [1708]
 Кастелац, Матија, в. Kastelac, Matija
 Катранова, Весела 401 [503]
 Кац, Ане, в. Katz, Anne
 Кац, Ј. Ј., в. Katz, J[errold] J.
 Кашић, Јован 49, 88
 Кеј, П., в. Kay, Paul
 Керамела, Ник, в. Ceramella, Nick

- Керкез, Драгана 304–311, 387
 Керничан, Леонтина 387 [310]
 Кешетовић, Селма, в. Kešetović, Selma
 Кижњак, Марек, в. Kižniak, Marek
 Киклевич, Александар, в. Kiklewicz, Aleksander
 Кириллова, Ольга 377 [171]
 Киршова, Маријана 377 [172], 387 [311]
 Кислова, Е[катерина] И. 168
 Киш, Наташа 387 [312], 437 [864, 865], 470
 Клајн, Иван 65, 67, 88, 343, 466 [1131, 1132, 1133], 507 [1613, 1614], 510 [1656]
 Клеминсон, Ралф, в. Cleminson, Ralph
 Клепикова, Г[алина] П. 192
 Кликовац, Душка 58, 63, 87, 370–371 [83, 84, 96], 375 [140], 438 [866, 867], 454 [1017, 1018], 470–471 [1186], 478 [1286, 1287], 482 [1335]
 Климов, Георгий А. 292
 Климович Н. В. 179
 Кнежевић, Ивана 471 [1187], 516
 Кнежевић, Љиљана 388 [313, 314]
 Ковалев, Геннадий Ф. 415 [651]
 Ковачевић, Борко 403–404 [530, 539], 438 [868], 479 [1288], 516
 Ковачевић, Весна 388 [315]
 Ковачевић, Јелена 437 [864]
 Ковачевић, Катарина 395 [414]
 Ковачевић, Милош 122–123, 126, 130, 132, 340, 363, 426–427 [773, 774, 783], 438–439 [869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878], 443 [916], 454 [1019, 1020], 471 [1188], 532 [1925]
 Ковачевић, Радмила 408–409 [590, 600]
 Ковачес, Золтан, в. Kövceses, Zoltán
 Коган, Марина 415 [652], 516
 Козинцева, Наталия А. 159
 Козомара, Драгомир 218, 223, 229, 232, 238, 430, 490 [1416]
 Којен, Леон, в. Kojen, Leon
 Коларич, Рудолф, в. Kolarič, Rudolf
 Кондратьева, Е[лена] В. 178, 182
 Конески, Блаже 61, 107
 Коновалова, Н[адежда] И. 168
 Коньчак, И[забела] 180
 Кончаревић, Ксенија 370 [86, 87, 88, 89], 388 [316, 317, 318, 319, 320], 404, 409 [598], 415, 431, 526–527 [1836, 1837, 1838, 1839, 1840]
 Коњевић, Радомир 508 [1623]
 Копечни, Ф[рангишек], в. Korecny, František
 Копитар, Ј[ернеј], в. Kopitar, Jernej
 Копривица, Верица 404 [537, 540], 419, 439, 454 [1021], 527 [1841], 532 [1919]
 Копривица, Марија 388 [321]
 Корбет, Г., в. Corbett, Greville G.
 Корбин, Франсис, в. Corbin, Francis
 Корда-Петровић, Александра 527 [1842], 532 [1919]
 Кордић, Сњежана, в. Kordić, Snježana
 Коритковска, Малгожата, в. Korytkowska, Małgorzata
 Корнеева, Ала Ю. 388 [322]
 Корубин, Благоја 106–108
 Косановић, Богдан 532 [1920]
 Косановић, Божена 516 [1713]
 Косановић, Марија-Магдалена 370 [90], 409, 415 [653]
 Костић, Димитрије 388 [323]
 Костић, Ђорђе 114, 118, 500, 507 [1615, 1616, 1617]
 Костић, Зоран 425 [753, 759, 762]
 Костић, Наташа 404 [541], 454 [1022], 516, 532 [1915]
 Костић-Томовић, Јелена 365 [13], 377 [173], 516 [1714, 1715, 1716]
 Костюмова, М. 178
 Котюрова, Мария П. 415 [654], 524
 Коцић, Ана 388 [324]
 Кошутећ, [Владета] Р. 330
 Кравецкий, А[лександр] Г. 177
 Крајишник, Весна 388 [325], 479
 Красни, Јан, в. Krasni, Jan
 Красовицки, А., в. Krasovitsky, Alexander

- Крел, Александар 247, 253
 Крес, Г., в. Kress, G[unther] R.
 Кречмер, Ана, в. Kretschmer, Anna
 Кржистек, Михал, в. Křistek, Michal
 Кривокапић, Милош 500 [1531]
 Крыга, Тамара И. 388 [326]
 Крылова, И[рина] А. 169, 171
 Кример-Габоровић, Сања 389 [327],
 404 [543], 454, 516
 Крысин, Л[еоид] П. 171, 177, 179, 183
 Кркељић, Предраг 371 [92], 415
 Крнета, Гордана 389 [328], 514 [1697]
 Крстајић, Марина 500 [1532]
 Крофт, В., в. Croft, William
 Крстанова, Вања 404 [544], 421, 454
 Крстев, Цветана 427 [775], 536
 Крстић, Маја 415 [655], 439
 Крстић, Ненад 377–378 [174, 175], 404
 [545, 546], 439, 516 [1719]
 Кручинина, И[рина] Н. 42
 Крчмова, Марије, в. Krčmová, Marie
 Ксантакис-Караманос, Георгија, в.
 Xanthakis-Karamanos, Georgia
 Кузмановић-Јовановић, Ана 404 [547],
 454, 516
 Кузьменкова, Валентина А. 415 [656]
 Кузьмина К[сения] А. 162
 Кукић, Тијана 389 [329]
 Кукољ, Ана 439, 471 [1189]
 Куљанин, Сања 454 [1023], 471
 Кульбакин, Степан М. 409 [600]
 Кульчицкая, Н[аталья] В. 168
 Купина, Н[аталия] А. 171
 Курешевић, Марина 365 [14], 498
 [1507], 500 [1533]
 Куркина, Л[юбовь] В. 454 [1024]
 Кургеш, Светлана, в. Kurteš, Svetlana
 Курц, Ј., в. Kurz, Josef

 Лазар, Жолт 376 [152]
 Лазаревић, Лаза 144–145, 160
 Лазаревић, Нина 378, 389 [330]
 Лазић, Анђелка 508 [1618]
 Лазић-Коњик, Ивана 450 [978], 455
 [1025, 1026], 508 [1619, 1620]
 Лазов, Румян 425 [754]
 Лазовић, Весна 389 [331], 404 [548],
 455, 471 [1190], 516
 Лаиновић-Стојановић, Надежда 391
 [332, 333], 512 [1650]
 Лакић, Игор 389 [334], 471 [1191], 517
 [1720], 532 [1915]
 Лајонс, Џон, в. Lyons, John
 Лалић-Крстин, Гордана 405 [549],
 455, 517
 Лапич, Ч. 179–181
 Лаловић, Дејан 371 [93]
 Лашкова, Лили 77
 Левшун, Любовь В. 415 [657]
 Легурска, Палмира 405 [550], 415,
 424, 455
 Лејкоф, Џ[орџ], в. Lakoff, George
 Лекос, Иван 56
 Лесковац, Младен 20, 90
 Летић, Бранко 527 [1844]
 Летић, Добрила 41
 Летић-Глишић, Гордана 389 [335, 336]
 Лилић, Драган 471 [1192]
 Линдстрем, Елена 389 [337], 415 [658]
 Липец, Маница, в. Lipes, Manica
 Литвинова, Галина 386 [297]
 Лиу, Веи 389 [339]
 Личен, Бранислава 380 [208], 533 [1933]
 Логунова, Е[катерина] В. 170
 Лојаница, Марија 378 [185], 390 [340]
 Лома, Александар 73, 203, 283, 340,
 365 [15], 371 [94], 409 [601, 602],
 422 [722, 723], 455 [1027, 1028,
 1029], 490 [1417, 1418], 498
 [1508], 507 [1605], 532 [1922]
 Ломпар, Весна 439, 479 [1290]
 Ломпар, Мило 536 [1974]
 Лончар, Александра 430 [800], 471
 Лончар-Кунштен, Зорана 390 [341, 341]
 Лопатин, В[ладимир] В. 42
 Лопичић, Весна 372 [112], 427 [776]
 Лубаш, В[ладислав], в. Lubaš, Władisław
 Лугарич, Албин, в. Lugarič, Albin
 Луковић, Милош 340, 490 [1419], 498
 [1509]
 Лучкув, Ивона 409 [605]

- Љубеновић, Крста 431, 508 [1621]
Љубичић, Гордана 390 [343]
- Мазуркјевич-Сувковска, Јулија, в.
Mazurkiewicz-Suškowska, Julia
Маис, Кармен, в. Maíz, Carmen
Мајенова, Марија Рената, в. Maјenová,
Marija Renata
Мајсторовић, Данијела 517 [1722]
Мајсторовић, Јасна 389 [335]
Макаров, М[арко] 180
Макарова, С. Г. 170, 172, 183
Макишова, Ана 371 [95], 405 [551],
419, 439
Максимовић, Десанка 147, 153, 161
Максимовић, Јелена 471 [1193]
Максић, Иванка 390 [345, 346, 347, 348]
Маља-Имами, Наиле, в. Malja-Imami,
Nailje
Мальчуков, Андрей Ј. 137, 160
Мандић, Марија 80
Мандић, Мирјана 479 [1291]
Манојловић, Марела 479 [1292, 1293]
Маравић, Данијела 471 [1194], 490
Маретић, Томо, в. Maretić, Tomo
Маринковић, Ивана 371 [96]
Маринковић, Јаворка 439, 490 [1420]
Маринковић, Лијанела 390 [349]
Маринковић, Ружица 81
Маринковић, Симеон 478–479 [1287,
1294, 1295, 1296]
Марић, Ана 405 [552, 553], 419 [690],
439, 527 [1846], 532 [1923]
Марић, Биљана 304–311, 415, 439
Марић, Милун 79
Марић, Сретен 36, 72, 365 [17]
Марицки-Гађански, Ксенија 43, 82,
89, 371 [97], 524 [1804]
Марјановић, Даница 439, 517 [1724]
Марјановић, Катарина 427 [777], 517
[1725]
Марјановић, Милица 455 [1030], 532
[1924, 1925]
Марјановић, Слободан 439 [879]
Марјановић, Татјана 365 [18]
- Маркова, Јелена 409 [606]
Марковић, Александра 346–351
Марковић, Бранкица 455 [1031]
Марковић, Весна 390 [350]
Марковић, Јелена 390 [351]
Марковић, Јелица 390 [352]
Марковић, Јордана 340, 363, 371 [98],
373 [122], 430, 455 [1032], 471,
490–491 [1421, 1422, 1423, 1424]
Марковић, Љиљана 378 [176], 389–
390 [330, 353]
Марковић, Маја 430, 483 [1344], 485
[1372], 491 [1425, 1426]
Марковић, Милена 15–99, 524 [1805]
Марковић, Милка 391 [354, 355]
Марковић, Наташа 409–410 [607], 439
[880], 533 [1926, 1927]
Марковић, Татјана 395 [420]
Марковић, Тијана 391 [356]
Маројевић, Милена 391 [357, 358]
Маројевић, Радмило 371 [100], 410
[608, 609, 610], 427 [778], 430
[801], 440 [881, 882], 455, 475
[1248], 501 [1534], 527 [1847]
Марошан, Зоран 391 [359]
Марулић, Марко 262
Маслова, Алина Јо. 280, 310, 412, 440
[883]
Матвеев, С[ергеј] А. 180
Матвеева, Н. П. 179
Матејић, Наташа 517 [1726]
Матијашевић, Јелка 440 [884]
Матић, Гордана 391 [360]
Матић, Даниела 422 [724]
Матић, Јелена 392 [361]
Матић, Маја 533 [1928]
Матицки, Миодраг 56
Матовић, Весна 82
Матрози Марин, Адина, в. Matrozi
Marin, Adina
Махек, Вацлав, в. Machek, Václav
Махница, Виолета, в. Machnicka,
Violetta
Маценауер, Антонин, в. Masenauer,
Antonín

- Мацура, Лазар 82
 Медаковић, Дејан 49
 Медеси, Гелена 415 [659]
 Меје, Антон, в. Меје, Antoan
 Меерманова, Жанет 405 [555], 415, 517
 Мејданија, Мирза, в. Mejdanija, Mirza
 Мелић, Катарина 391 [363]
 Мельчук, Игорь А. 188, 192, 304–305
 Мертел, Дарја, в. Mertelj, Darja
 Мечковская, Н[ина] Б. 166, 174, 183
 Мигдалски, К., в. Migdalski, Krzysztof
 Мијавцова, Марија, в. Mujavcova,
 Mária
 Мијатовић, Драгица 533 [1929]
 Микетић, Драган 455 [1033], 491
 Микетић, Сања 452 [1033]
 Микеш, Меланија, в. Mikeš, Melanija
 Микић, Јовица 479 [1297]
 Микић, Радивоје 466 [1135]
 Миклас, Хайнц 425 [755, 762]
 Миклошић, Франц, в. Miklosich, Franz
 Мikuш, Р[адивој] Ф., в. Mikuš,
 R[adivoj] F[ranciscus]
 Милаковић, Димитрије 260
 Милановић, Александар 80–81, 471
 [1195], 500–501 [1535, 1536, 1537,
 1538, 1539], 504 [1576, 1577, 1578],
 527 [1848, 1849], 535 [1930]
 Милановић, Зоран 517 [1728, 1729]
 Милановић, Милена 391 [366, 367],
 533 [1931]
 Милатовић, Вук 371, 479 [1298]
 Миленковић, Бранка 480 [1299]
 Миленковић, Љубинка 253
 Милетић, Соња 440 [885]
 Миливојевић, Наташа 405 [556], 440,
 517
 Милић, Босилка 363
 Милић, Мира 455, 471 [1196]
 Миличевић, Маја 517 [1730]
 Миловановић, Момирка 430 [802]
 Милојевић, Милица 440 [886], 456
 Милојковић, Милица 456 [1034], 471
 [1197], 491, 508
 Милорадов, Дејан 508 [1623]
 Милорадовић, Софија 63, 76, 84, 96,
 189, 192, 279–288, 340, 440, 456,
 491 [1427 1428, 1429, 1430], 527
 [1850]
 Милосављевић, Бојана 435 [844], 437
 [859], 456 [1035]
 Милосављевић, Марија 533 [1932]
 Милосављевић, Наташа 391 [368]
 Милосављевић, Петар 428
 Милосављевић, Тања 491 [1431]
 Милошевић, Јасна 391 [355]
 Милошевић, Јованка 338
 Милошевић, Ксенија 123, 129, 132–
 133
 Милошевић, Милош 491, 508 [1624]
 Милошевић, Оља 392 [369]
 Милтенова, Анисава 425 [754]
 Милутиновић Бојанић, Сања 365
 Миљковић, Славиша 508 [1625]
 Мирић, Душанка 343–345, 371 [102],
 392 [370], 410 [611]
 Мирић, Милица 363, 386 [295], 392
 [371]
 Мирковић, Светлана 395 [421, 422]
 Мирнић, Кристина 405 [557], 456, 517
 [1731]
 Мировић, Ивана 380 [208], 533 [1933]
 Митић, Ивана 440 [887], 472
 Митић, Станко 491 [1432]
 Митровић, Силва 392–393 [372, 373,
 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380,
 381, 382, 383, 384, 385, 386]
 Мићић, Софија 365 [20], 393 [387,
 388, 389], 405 [558], 456 [1036,
 1037], 472, 508 [1619, 1626], 511
 [1662], 517
 Михаиловић, Драгослав 362 [1167],
 466 [1136, 1137], 415 [1167], 491
 Михаиловић, Љубомир 34
 Михайлов, Мирослав 405 [559], 422,
 430
 Михайлов, Николај 371 [103], 410
 Михайлова, Ю[лия] Н. 169
 Михайлова, М[арина] В. 178
 Михајлова, Дијана 401 [503]

- Михајловић, Јелена 393 [390]
 Михальская, А[нна] К. 176
 Мицић, Стеван 160
 Мишеска-Томић, Олга 59, 194
 Мишић, Милан 82
 Мишић-Илић, Биљана 393, 395 [391, 415], 456, 518 [1732, 1733]
 Мишковић, Бојана 416 [660]
 Мишковић, Иван 456 [1038]
 Мишковић-Луковић, Мирјана 518 [1734, 1735, 1736]
 Мјакнин, А[лаксандр] 182–183
 Младенов, Максим 186, 192
 Младенов, Стефан 209, 214
 Младенова, Дарина 372 [104], 422
 Младенова, Олга 194, 372 [105], 422
 Младеновић, Александар 39, 70–71, 73, 78, 84, 255–266, 497 [1492, 1493, 1494], 498–499 [1508, 1510, 1511, 1516], 527 [1851, 1852], 533 [1934, 1935]
 Младеновић, Радивоје 285, 340, 440, 456, 491–492 [1433, 1434, 1435, 1436]
 Модерц, Саша 513 [1682]
 Мојсиловић, Бојана 508 [1627], 518 [1737]
 Мокњенко, Валериј М. 283
 Моллаева, А[сил] А. 169
 Мороз, Андрей Б. 371 [99], 415
 Московљевић-Поповић, Јасмина 372, 440 [888, 889]
 Московљевић, М[илош] 328–329
 Мота, Ђорђо 393 [392, 393]
 Моути, Ана, в. Mouti, Анна
 Моцовић, Снежана 393 [395]
 Мразек, Роман, в. Mřazek, Roman
 Мразовић, Павица 122, 347, 393 [396], 480
 Мркаљ, Зона 480 [1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305]
 Мркаљ, Сава 17–18, 50, 91, 263, 265
 Мршевић-Радовић, Драгана 340, 368, 370, 372 [58, 78, 106], 453 [1008], 456 [1039, 1040, 1041, 1042], 466, 472, 501
 Муратагић-Туна, Хаснија 472 [1198], 492 [1437]
 Мухелишвили, Н[иколај] Л. 176, 178
 Мутавцић, Предраг 457 [1043], 518 [1738, 1739], 523
 Мушицки, Лукијан 20, 90, 263
 Нагорный, Игор А. 393 [397]
 Назарова Е. И. 170
 Настановић, Драгана 267, 427 [779], 457 [1044], 466 [1138], 524–525 [1797, 1807], 527 [1853]
 Невекловски, Герхард, в. Neweklowsky, Gerhard
 Негришорац, Иван 63
 Недельков, Љиљана 457 [1045, 1046, 1047], 480 [1306], 492 [1438]
 Недельковић, Александар 492 [1439]
 Недельковић, Александра 508 [1628]
 Недельковић, Војин 518 [1740]
 Недельковић, Драгана 457 [1048]
 Недельковић, Јасмина 497 [1493]
 Недельковић-Правдић, Марија 394 [398]
 Недић, Љубомир 432 [809]
 Недкова, Емилија 372 [107], 405, 416, 422, 457
 Нејковић, Данијела 394 [399]
 Немет-Конц, Ева, в. Németh-Konc, Éva
 Ненадић, Д[обрило] 124
 Ненадовић, Ана 518 [1741]
 Ненадовић, Матеја 260, 264
 Ненезић, Зорана 394–395 [400, 413]
 Ненезић, Јулија 394 [401, 402, 403]
 Ненезић, Соња 422 [725], 472 [1199, 1200], 492, 524 [1798], 525 [1812]
 Нехринг, Герд-Дитер, в. Nehring, G.-Dieter
 Никитовић, Зорица 457 [1049], 472 [1201], 501 [1541]
 Николаев, Г[енадиј] А. 183
 Николић, Берислав 43, 86
 Николић, Видан 230, 238, 372 [108], 457 [1050, 1051, 1052], 472 [1202], 492 [1440]
 Николић, Горлана 372 [109]

- Николић, Марина 372, 394 [110, 404], 427 [780], 466, 472 [1203], 480, 528 [1854], 533 [1936]
 Николић, Мелина 394 [405]
 Николић, Милија 480 [1307, 1308]
 Николић, Милка 410 [612], 472 [1204], 492 [1441]
 Николић, Мирјана 457 [1052]
 Николић, Мирослав 79, 230, 238, 268, 440 [890]
 Николић, Светозар 425 [756]
 Никчевић, Јасмина 378 [177]
 Ниловић-Митровић, Јела 492 [1442]
 Ницолова, Руселина 422 [727]
 Нобле, Елизабет, в. Noble, Elizabeth
 Новаков, Драгана 497 [1494], 501 [1542]
 Новаков, Предраг 405 [561], 440, 457 [1053], 518 [1742]
 Новаковић, Бојан 457 [1054]
 Новаковић, Стојан 18, 53–54, 74, 93–94, 266
 Ного, Љиљана 338
 Номаћи, Мотоки, в. Nomachi, Motoki
- Обижајева, Марина 497 [1495]
 Облак, В[атрослав], в. Oblak, Vatroslav
 Обрадовић, Александра 389 [335]
 Обрадовић, Доситеј 259
 Обрадовић, Миодраг 508 [1626]
 Обућина, Предраг 441 [891], 457
 Окука, Милош 340, 422 [728], 492 [1443]
 Омазић, Марија 514 [1688]
 Оноприенко, С[абине] 170
 Опачић-Николић, Зорана 477 [1269]
 Оргољова, Ољга 419 [694]
 Орел, Владимир 189, 194
 Орлова, Варвара Г. 186, 192
 Орлова, Н. В. 178
 Орчић, Лидија 458 [1055]
 Остлер, Николас, в. Ostler, Nikolas
 Остојић, Бранислав 340, 362, 421 [719], 422–423 [729, 730, 731, 732], 441 [892], 458 [1056], 492, 504, 524–525 [1812], 531 [1899]
- Оташевић, Ђорђе 340, 394 [406], 441, 458 [1057, 1058, 1059], 508–509 [1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639]
 Оташевић, Љиљана 509 [1639]
 Охрименко, Татјана В. 416 [661]
- Павић, Милорад 77, 90, 147, 151, 153–155, 161
 Павлова, Наталија 394 [407]
 Павловић, Димитрије 507 [1611], 509 [1640]
 Павловић, Драгољуб 504 [1579]
 Павловић, Звездана 340, 458 [1060], 509 [1641]
 Павловић, Илија 492, 509 [1642]
 Павловић, Ирена 394 [408]
 Павловић, Миливој 42, 71, 75–76
 Павловић, Миливоје 474 [1205]
 Павловић, Михаило 533 [1939]
 Павловић, Слободан 283–284, 289–295, 340, 365 [21], 425 [758], 501–502 [1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1555]
 Павловић, Тања 518 [1743]
 Пагловац, М., в. Pačlovac, Mihael
 Пазић, Зора 394 [409]
 Пајчић-Митић, Марија 492 [1444]
 Палавестра, Предраг 57
 Палмер, Ф. Р., в. Palmer, F[rank] R.
 Паневова, Јармила, в. Panevová, Jarmila
 Панић-Бабић, Биљана 502 [1554]
 Пангић, Мирослав 54
 Пантовић, Даница 477 [1269], 480 [1309]
 Папуча, Олена 416 [662]
 Паравац, Нинослава 533 [1940]
 Параћ Дамјановић, Станка 253
 Парти, Барбара, в. Partee, Barbara H.
 Пастухов, А[лександар] Г. 178
 Пауновић, Стефана 419 [696], 441
 Пауновић, Татјана 372 [111, 112]
 Пејановић, Ана 372–373 [113, 114, 115], 378 [178], 410, 441 [893], 472 [1206, 1207], 530

- Пејић, Зора 394 [410]
 Пејовић, Анђелка 394–395 [411, 412],
 406 [562, 563], 441, 458 [1061],
 518–519 [1745]
 Пендлбери, Џонатан, в. Pendlebury,
 Jonathan
 Перовић, Славица 395 [415], 423
 [733], 472 [1208]
 Петковић, Јелена 441 [894, 895, 896]
 Петковић, Марина 395 [421, 422]
 Петрикова, А. 176
 Петров, Ана 395 [416]
 Петровачки, Љиљана 364, 441, 477
 [1275], 480–483 [1310, 1311, 1312,
 1313, 1314, 1315, 1337, 1340]
 Петровић, Бошко 20, 63, 94
 Петровић, Веселин 493 [1445]
 Петровић, Весна 395 [417]
 Петровић, Гордана 509 [1643]
 Петровић, Драгољуб 49, 59, 73, 74, 78,
 84, 219, 222–223, 228–232, 236,
 238, 326–332, 340, 429–430 [793,
 794], 466 [1140], 493 [1446, 1447,
 1452], 509–510 [1644, 1645, 1651,
 1652], 528 [1855, 1856]
 Петровић, Емил 30
 Петровић, Милена 432 [810]
 Петровић, Миломир 59
 Петровић, Мирјана, в. Петровић-
 -Савић Мирјана
 Петровић, Оливера 395 [418]
 Петровић, Петар Његош 261–262, 268
 Петровић, Снежана 340, 458 [1062,
 1063, 1064], 493, 507 [1605]
 Петровић, Сретен 458 [1065]
 Петровић, Сузана 514 [1689]
 Петровић, Тања 373, 493 [1449]
 Петровић-Савић, Мирјана 458, 493
 [1448, 1450]
 Петронијевић, Божинка 406 [564], 441
 [897], 511 [1666], 519
 Пецо, Асим 58, 229, 238, 340, 442
 [898], 458–459 [1066], 481 [1316],
 493 [1451], 528 [1857]
 Пешикан, Митар 49, 54, 67, 90, 432,
 481 [1317, 1318, 1319]
 Пешикан-Љуштановић, Љиљана 459
 [1067]
 Пижурица, Мато 264–265, 340, 459
 [1068, 1069], 481 [1317, 1318,
 1319, 1320], 493, 498 [1511], 502
 [1555], 510 [1646]
 Пиевская, И[рина] М. 168
 Пијановић, Петар 73
 Пиљић, Јасна 395 [419, 420]
 Пипер, Предраг 9–13, 67–69, 74, 78,
 81–85, 95, 118, 133, 160, 253, 279,
 312, 315, 339–343, 345, 347, 363,
 365 [22, 23], 369 [73], 373 [116],
 395 [421, 422], 406 [565], 423, 425
 [757], 427 [777, 780, 781, 784], 442
 [899, 900, 901], 459 [1070], 466
 [1141], 524, 527–529 [1845, 1853,
 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1873],
 536 [1941, 1942], 538 [1976]
 Пытел-Пандей, Дануга 395 [423]
 Пишгало, Владимир 154, 161
 Пиштек, Здено, в. Pišteek, Zdeno
 Пјасецка, Агата, в. Piascecka, Agata
 Планкош, Јудита, в. Plankoš, Judit
 Плас, Питер, в. Plas, Pieter
 Плетнева, А[лександра] А. 177
 Плисов, Евгений В. 171, 176, 178,
 181–182, 378 [179], 416, 519
 Покорни, Милан, в. Rokorny, Milan
 Покрајац, Слободан 493, 510 [1647]
 Поливанов, Е[вгений] Д. 331
 Половина, Весна 80
 Поломац, Владимир 498 [1512], 502
 [1556, 1557]
 Помана, Драгица 519 [1747]
 Попеску, Теодора, в. Popescu, Teodora
 Попов, Бојан 186, 192
 Попов, Душан 80
 Попов, Радован 85
 Попова, Зинаида 416 [664]
 Попова, Катажина 396 [425]
 Поповић, Владимир 77
 Поповић, Драгана 296–303, 396 [426]
 Поповић, Загорка 510 [1648]
 Поповић, Иван 194, 198–199, 201–
 215, 314

- Поповић, Љубомир 121–122, 133, 160
 Поповић, Људмила 133, 135–162, 319,
 317–325, 373–374 [118, 119, 120,
 121, 132], 396 [427, 428], 406,
 410, 416 [665], 419 [698], 459, 528
 [1863], 534 [1943]
 Поповић, Михаило 459 [1071], 519
 [1748, 1749, 1750, 1751], 528 [1864]
 Поповић, Момчило 493 [1452]
 Поповић, Радован 26, 61
 Поповић, Томислав 510 [1648]
 Поповић-Пецић, Ана 378 [180]
 Поспишил, Иво, в. Pospíšil, Ivo
 Постал, П. М., в. Postal, P[aul] M.
 Похлин, Марко, в. Pohlin, Marko
 Пралица, Дејан 82–83
 Пралица, Оливера 442, 473 [1209]
 Првуловић, Борислав 459 [1072], 482
 [1336], 493 [1453]
 Првуловић, Милица 396 [429]
 Прњат, Зорица 397 [448]
 Продановић-Станкић, Дијана 403
 [532], 459, 519, 530 [1891]
 Прохватилова, Ольга А. 166–167, 169,
 171, 173–174, 176–179, 181–183,
 416 [666, 667]
 Прохорова, Анжела 373 [123], 406,
 416, 459
 Пртљага, Јелена 519 [1752]
 Прћић, Твртко 419 [1073, 1074], 467
 [1142]
 Пујић, Саво 459, 493 [1454, 1455]
 Пурић, Далиборка 481 [1324]
- Рабенко, Т[атјана] Г. 178
 Рабус, А., в. Rabus, Achim
 Радан, Михаи 493 [1456]
 Радановић, Сања 396 [430], 406 [566],
 442, 519
 Радановић-Фелберг, Тајјана 473
 [1210]
 Раделић, Ранко 510 [1647]
 Раденковић, Љубинко 67, 279, 363,
 369 [73], 373 [124, 125], 410 [614,
 616], 427 [780], 460, 528 [1865]
- Радзјевска, Тетјана В. 416 [668]
 Радић, Јованка 340, 365 [24], 373
 [126], 442 [902], 460 [1075, 1076],
 473 [1211], 494 [1457]
 Радић, Марина 386 [290, 291]
 Радић, Првослав 406 [567], 423, 442
 [903], 460 [1077], 467 [1143], 473
 [1212], 481 [1325]
 Радић-Бојанић, Биљана 389 [331], 396
 [431, 432, 433], 473–474 [1213,
 1214, 1227], 519 [1737]
 Радић-Дугоњић, Милана 475 [1249],
 524
 Радовановић, Драгана 442, 485–486
 [1371, 1373, 1374, 1377], 494
 [1458], 534 [1945, 1946]
 Радовановић, Милорад 16–17, 45, 49,
 51, 59, 67–68, 77–81, 83–86, 90,
 118, 130, 279, 312–316, 340, 363,
 365–366 [17, 25, 26, 27, 28, 32],
 375–376 [127, 128], 426–427 [771,
 784], 467 [1144], 527–528 [1845,
 1853, 1866, 1867, 1868, 1873], 534
 [1947]
 Радовић-Тешић, Милица 340, 427
 [782], 453 [1011], 460 [1078, 1079,
 1080], 462 [1096], 467, 473 [1215,
 1216], 528 [1869]
 Радојичић, Дарко 378
 Радојичић, Станка 382 [235], 396 [434]
 Радојичић, Ружица 534 [1948]
 Радоњић, Данијела 506 [1597], 510
 [1649]
 Радосављевић, Мирјана 519 [1753],
 522 [1778]
 Радуловић, Зорица 423 [734], 473
 [1217], 504 [1580]
 Радуновић-Столић, Даница 479 [1289]
 Радусин, Наташа 383 [253]
 Раздобудко-Човић, Лариса 374 [129],
 375, 379 [193, 194, 195], 406, 416,
 460, 473 [1218], 536 [1971]
 Раичевић, Вучина 383 [256], 388
 [317], 396 [435, 436, 437], 510
 [1650], 529 [1870]

- Рајбле, В[олфганг], в. Raible, W[olfgang] 1087, 1088, 1089, 1090], 465
 Рајић, Јелена 396 [438], 406 [568], 442, [1123], 473 [1222], 494 [1466]
 520 [1754]
 Рајић, Љубиша 366 [29], 525 [1806]
 Рајковић, Милослав 84
 Рајнхарт, Јоханес, в. Reinhart, Johannes
 Рајхлинг, Антон, в. Reichling, Anton
 Рајчић, Бисерка 365
 Ракић, Станимир 430 [803, 804], 520
 [1755, 1756]
 Ракоњац, Татјана 473 [1219]
 Рамза, Татјана, в. Ramza, Tatiana
 Рамић, Никола 238, 340, 430, 460
 [1081], 494 [1459]
 Рамоуш, Фран, в. Ramovš, Fran
 Ранковић, Зоран 502 [1558], 529 [1871]
 Рапајић, Валентина 397 [439]
 Рапапорт, Ц., Rappaport, Gilbert C.
 Расторгуева, М[арина] Б. 169
 Расулић, Катарина 374 [130], 442
 [904], 460, 514 [1696]
 Ратковић, Драгана 442, 460 [1082]
 Рачовска, Јоана Кирилова 382 [242]
 Реброња, Семиха 460 [1083]
 Редли, Јелена 397 [440]
 Редзимска, Јоана, в. Redzimska,
 Joanna
 Ређеп, Јелка 498–499 [1513]
 Рељић, Митра 241–254, 374 [131],
 461, 494 [1460, 1461, 1462], 536
 [1977]
 Реметић, Слободан 84, 224, 234, 238,
 255–266, 340, 430, 442, 464 [1111,
 1112], 488 [1401], 494 [1463,
 1464, 1465], 529 [1872, 1873]
 Ресан, Бранкица 524 [1801]
 Ресел, Герхард, в. Ressel, Gerhard
 Ресел, Светлана, в. Ressel, Svetlana
 Рид-Либерт, Алан, в. Reed Libert, Alan
 Рижнар, Игор, в. Rižnar, Igor
 Ристивојевић-Рајковић, Наташа 406
 [569], 461, 520
 Ристић, Данијела 442 [905]
 Ристић, Стана 333–338, 340, 346–351,
 374, 442–443 [906, 907, 908, 909],
 453 [1010], 461 [1084, 1085, 1086,
 1087, 1088, 1089, 1090], 465
 [1123], 473 [1222], 494 [1466]
 Ристовић, Зоран 374 [132]
 Робинсон, Ник, в. Robinson, Nick
 Ровчанин, Ариф 461, 494 [1467]
 Родионова, И[нна] В. 180
 Розанова, Н. Н. 177
 Ројс, Јуриј, в. Rojs, Jurij
 Романенко, Виталиј А. 424 [744]
 Романова, Г[алина] В. 170
 Росић, Тиодор 461 [1091]
 Ротковић, Радослав 423 [735]
 Ружичић, Гојко 229–230, 238
 Ружичка, Рудолф, в. Růžička, Rudolf
 Ружић, Владислава 84, 133, 159, 340,
 443 [910, 911, 912], 445 [930], 462
 [1092]
 Ружић, Рајко Харитон 27, 86
 Рунић, Марија 83, 397 [443]
 Русаков, Александар Ју. 186–187, 192,
 194
 Русимовић, Тања 443 [913]
 Сааведра, Димка 406 [570], 423, 443
 [914]
 Сабо, Душан 474 [1223]
 Савина, М[ария] М. 168
 Савић, Александра 397 [444]
 Савић, Вера 397 [445]
 Савић, Виктор 408–409 [590, 600], 425
 [759, 760, 762], 506 [1598]
 Савић, Милица 389 [330], 443, 474
 [1224]
 Савић, Свенка 374 [133], 474 [1225]
 Савић-Грујић, Ана 430, 462 [1093],
 474 [1226], 492 [1439, 1444], 495
 [1468], 510 [1653]
 Самарција-Грек, Татјана 520 [1759,
 1760]
 Самарцић, Биљана 497 [1496], 499
 [1514], 502 [1559]
 Самарцић, Мила 378 [182], 397 [446],
 520 [1761]
 Самарцић, Радован 48, 72
 Самарцић, Тања 406 [571], 443, 520

- Самохвалова, Л[ейла] Д. 180
 Санников, В[ладимир] З. 304–306, 309
 Сахаров, [Иван] П. 181
 Сахарова, Олга В. 417 [671]
 Светлин-Гвардјанчич, Полона, в.
 Svetlin-Gvardjančič, Polona
 Свиридонова, В[алентина] П. 178, 181
 Седакова, Ирина 374 [134], 423
 Секулић, Владимир 423 [736]
 Селимовић, Меша 157, 161, 504
 [1581]
 Селишчев, Афанасиј М. 191, 194
 Семенова, Е[вгения] С. 170
 Серађото, Грацијано, в. Serragiotto,
 Graziano
 Сечујски, Милан 374 [135]
 Сибиновић, Миодраг 377–378 [167,
 183], 529 [1874]
 Сибирјева, М[арина] В. 168
 Силашки, Надежда 385 [277, 278],
 397–398 [449, 450, 451, 452, 453,
 454, 455, 456, 457], 406 [572],
 423, 462 [1094], 473 [1214], 474
 [1227], 520 [1762]
 Силић, Јосип, в. Silić, Josip
 Симић, Милорад 230, 238
 Симић, Радоје 340, 365–366 [12, 30],
 427 [779, 785], 430–432 [805,
 811], 443–444 [915, 916, 917, 918,
 919], 464 [1095]
 Симовљевић, Ивана 482 [1328]
 Ситарь, Ана 412 [630]
 Сјерославска, Елжбјета, в.
 Sierosławska, Elżbieta
 Скалар, Адам, в. Skalar, Adam
 Склјаревская, Г[алина] Н. 181
 Скерлић, Ј[ован] 121, 126
 Скробановић, Зоран 389 [339]
 Славић, Милена 385 [275]
 Славковић-Илић, Марија 497 [1497]
 Славутина, М. В. 168–169
 Слијепчевић, Светлана 433, 497 [1469]
 Сломшек, А[нтон], в. Slomšek, Anton
 Смиљанић-Спасић, Мирослава, в.
 Спасић, Мирослава
 Смиљковић, Стана 478 [1279], 482
 [1329, 1330]
 Смирнова, В[икторија] В. 168
 Сној, М[арко], в. Snoj, Marko
 Соболев, Андрей Н. 185–195, 285, 340,
 462, 495 [1470], 524 [1795, 1796]
 Соколовић, Далибор 420 [700]
 Соловьева, Наталья В. 417 [672]
 Сорокин, Юрий А. 374 [137], 417 [673]
 Совиљ, Мирјана 362, 369
 Соргер, Лео, в. Sorger, Leo
 Спасов, Људмил 58, 96
 Спасић, Јелена 398 [458]
 Спасић, Мирослава 534 [1949, 1950]
 Спасојевић, Марина 83, 366 [31], 425
 [786], 442 [920], 460 [1096], 493
 [1471], 523 [1807], 534 [1951,
 1952, 1953]
 Срдић, Смиља 520 [1763, 1764]
 Средојевић, Дејан 431, 474, 495 [1472,
 1473]
 Срејовић, Драгослав 54
 Сремац, С[теван] 210
 Стајић, Милена 398 [459]
 Стакић, Милан 444 [921, 922, 923, 924]
 Стаменковић, Душан 520 [1756]
 Стамболић, Милан 41
 Станић, Данијела 444 [925], 462
 [1097]
 Станић, Милија 229, 238
 Станишић, Вања 284–285, 365 [15],
 411 [617], 432 [812]
 Станкова, Т[атјана] Ју. 180
 Станковић, Богољуб 363, 386 [286],
 398 [460], 411 [618], 529 [1875,
 1876, 1877], 534 [1942], 534–535
 [1954, 1955, 1956, 1957, 1958,
 1959, 1960]
 Станковић, Борисав 150, 161
 Станковић, Бранимир 433 [826], 444
 [926]
 Станковић, Вукица 514
 Станковић, Радмила 53
 Станковић, Селена 406 [573], 444, 521
 Станковић, Станислав 78, 485 [1362],
 495 [1474]

- Станојевић, Веран 401–402 [510, 511],
 407 [574], 444 [927, 928], 447
 [956, 957], 462, 513 [1687], 521
 [1766, 1767, 1768, 1769]
 Станојевић, Добривоје 474 [1228]
 Станојевић, Маја 407 [575], 474, 521
 [1770]
 Станојевић, Обрад 398 [461]
 Станојчић, Славко 482
 Станојчић, Живојин 58, 73, 121–122,
 133, 160, 340, 462 [1098], 467
 [1145, 1146, 1147], 474 [1229,
 1230], 505 [1582, 1583, 1584, 1585]
 Станојчић, Славко 462 [1099]
 Стевановић, Александра 398 [462],
 407 [576], 462, 521
 Стевановић, Лада 374 [138], 462
 Стевановић, Михаило 43, 47, 72, 75,
 121–123, 126, 129, 133, 139, 140,
 142, 151, 156, 160, 268, 482 [1331]
 Стевановић, Светлана 417 [674]
 Степанов, Ю[рий] С. 38
 Степанов, Страхиња 445, 474 [1231],
 510 [1654]
 Стернин, Иосиф А. 417 [675]
 Стефановић, Димитрије 340, 505 [1586]
 Стефановић, Јелена 374 [139], 398
 [463], 482
 Стефановић, Марија 118, 285, 374,
 407 [577, 578, 579], 417, 462–463
 Стијовић, Рада 340, 445, 467 [1148,
 1149], 474 [1232], 493 [1446], 495
 [1475], 503 [1560, 1561]
 Стијовић, Светозар 50, 60, 79, 95
 Стипанчевић, Ана 398 [464]
 Стипчевић, Никша 80
 Стојан, Наташа 422 [724]
 Стојановић, Андреј 375 [140], 398 [465],
 428 [789], 463 [1100], 503 [1562]
 Стојановић, Зоран 159
 Стојановић, Јелица 340, 428 [790], 445
 [929], 503 [1563, 1564, 1565,
 1566, 1567]
 Стојановић, Љубомир 17–18, 89, 160,
 263, 266
 Стојановић, Милица 398 [466]
 Стојановић, Славка 478 [1279], 482
 [1330]
 Стојановић, Смиљка 375 [141], 398
 [467], 463
 Стојановић-Блажина, Милица 399 [468]
 Стојанчевић, Владимир 54
 Стојић, Светлана 375 [142], 399 [469],
 521 [1771]
 Стојичић, Виолета 378 [184], 521 [1772]
 Стојковић, Бранимир 245, 254
 Стојковић, Јасмина 380 [206] 399 [470]
 Стојковић, Ратко 510 [1655]
 Стојов, Мирјана 399 [471]
 Стокин, Маја 431, 495 [1476]
 Стошић, Јелена 363, 463 [1101], 470
 [1185], 474 [1233], 495, 510, 536
 [1978]
 Стратимировић, Стеван 260
 Суботић, Гојко 426 [764], 499
 Суботић, Ј[ован] 211
 Суботић, Љиљана 156, 160, 399 [472],
 431, 445 [930, 931], 482 [1332],
 503 [1568], 505 [1587], 510 [1657]
 Суботић, Момчило 429 [789]
 Супрун, В[асилиј] И. 182
 Супрунчук, Микита В. 417 [676]
 Σοφοκλῆς, Ευαγγελινός Αποστολίδης
 209, 214
 Тадић, Весна 399 [473]
 Танасијевић, Милена 399 [474]
 Танасијевић, Слађана 399 [475]
 Танасић, Срето 64–65, 69, 78, 80, 82–
 84, 95–96, 121–134, 160, 267–271,
 312–316, 339–340, 363, 366 [32],
 375 [143, 144], 426–427 [770, 786],
 445 [932, 933, 934, 935, 936, 937],
 467, 495 [1477], 529 [1878, 1879,
 1880], 534 [1945, 1946], 535–536
 [1961, 1962, 1963, 1964, 1972]
 Танасковић, Дарко 529 [1881], 535
 [1965]
 Тантуровска, Лидија 423 [737]
 Тарасјев, Марија 472 [1234]

- Гарланов, Замир 417 [677]
 Тасић, Љиљана 387 [310]
 Тасић, Милан 338, 466 [1139]
 Тасић, Милош 399 [476]
 Татић, Будисав 508 [1623]
 Теодоровић, Јасмина 378 [185], 390 [340]
 Тепавчевић, Миодарка 474–475 [1235, 1236, 1237], 524 [1798]
 Теребихин, Н[иколай] М. 180
 Гарланов, Замир К. 58, 88
 Теодоровић, Јасмина 390 [340]
 Терзић, Богдан 61, 269, 340, 409 [607], 411 [619], 524, 529 [1882, 1883], 535 [1966, 1967]
 Терић, Гордана 529 [1884]
 Тимирязева, К. А. 179–180, 183, 409
 Тимотијевић, Јелена 407 [580], 521
 Тимофеев, К. А. 179
 Тир, Михал 420 [701, 702,], 535 [1968]
 Тир-Борља, Марија 463 [1102], 510
 Тирова, Зузана 420 [703], 530 [1885]
 Тихомирова, Лариса С. 417 [678]
 Тмушић-Степанов, Радојка 535 [1969]
 Тодоров, Нада 482 [1336]
 Тодоровић, Дарко 518 [1738]
 Тојота, Јуниши, в. Toyota, Junichi
 Толстова, Г[алина] А. 170
 Толстая, Светлана М. 279, 285–286, 296–303, 340, 363, 369, 463 [1103, 1104], 528 [1865]
 Толстой, Никита И. 53–55, 57, 90, 173, 183, 299, 302
 Тома, Пол-Луј, в. Thomas, Paul-Louis
 Томеску, Ана-Марина, в. Tomescu, Ana-Marina
 Томић, Бранислав 426 [765]
 Томић, Дина 511 [1658, 1659]
 Томовић, Гордана 426 [766], 503
 Томовић, Ненад 379 [186, 187, 188], 399 [478], 522 [1776, 1777, 1778]
 Топалов, Јагода 522 [1779]
 Топић, Мирослав 376 [158]
 Тополињска, Зузана, в. Topolińska, Zuzanna
 Топорков, Андрей Л. 375 [146], 417
 Торбарина, Јосип, в. Torbarina Josip
 Точанац-Миливојевић, Душанка 399 [479, 480]
 Тошев, Крум 108
 Тошић, Тиана 379 [189]
 Тошовић, Бранко 133, 160, 173, 183, 345, 399 [481], 407 [581], 417, 423, 429 [791], 445
 Трајковић, Татјана 463, 496 [1478, 1479]
 Трбојевић-Милошевић, Ивана 407 [582], 445, 514 [1692, 1696], 522
 Тривић, Анета 366 [33]
 Тричковић, Дивна 522 [1780]
 Трнавац, Радослава 365 [20]
 Трубар, П., в. Trubar, Primož
 Трубецкой, Николай С. 22, 25
 Тумарић, Љиљана 503 [1569], 511
 Турк, Алојз, в. Turk, Alojz
 Туркова-Зарайская, М[ария] О. 170
 Њевриз Нишић, Вера 421 [717], 463 [1105], 465
 Њирић, Љубисав 340, 445, 463, 496 [1480, 1481]
 Њирковић, Светлана 496 [1482]
 Њирковић, Сима 48
 Њирковић-Миладиновић, Ивана 400 [482]
 Њорић, Божо 411 [621], 428 [792], 437 [858], 442 [903], 445 [938, 939, 940, 941, 942], 447 [953], 463 [1106, 1107], 499 [1515]
 Њосић, Б[ранимир] 121
 Њосић, Павле 511 [1660]
 Њупић, Драго 46, 49, 61, 79, 267–271, 339–342, 363, 426–427 [770, 786], 463 [1108], 475 [1240], 496 [1483, 1484], 524 [1797], 529–530 [1878, 1887], 534 [1945], 536 [1972]
 Њупић, Жељко 268, 463, 496 [1485]
 Њурувија, Ивана 383 [245]
 Њурувија, Милош 383 [245]
 Улман, С., в. Ullmann, S[tephen]

- Уљаревић, Бранислав 432 [813]
 Урошевић, Атанасије 246, 253
 Урошевић, Данка 340, 485–486 [1368, 1375]
 Успенский, Б[орис] А. 181
 Ушаков, В[иктор] Д. 181
- Ф**
 Фајгел, Андреј 511 [1661], 536
 Фасмер, Макс 197–216
 Фейса, Михайло 417
 Фекеге, Егон 47, 61, 84, 269, 338, 340, 446 [943, 944, 945], 464, 464 [1138], 466 [1141], 467 [1150, 1151, 1152], 511 [1662]
 Фила, Весна 400 [483, 484, 485, 486]
 Филипова-Байрова, Марија 209, 214
 Филиповић, Јелена 368 [59]
 Филиповић, Миленко 217, 239
 Филиповић, Слободан 511 [1663]
 Филмор, Ч., в. Fillmore, Charles
 Фирт, Џон Р., в. Firth, J[ohn] R.
 Фокс, Рената, в. Fox, Renata
 Фортунатов, Филип Ф. 22, 25
 Фрајнд, Марта, в. Frajnd, Marta
 Фрид, Мирјам, в. Fried, Mirjam
 Фридман, Виктор, в. Friedman, Victor A.
 Фусари, Сабрина, в. Fusari, Sabrina
- Х**
 Хавлова, Ева, в. Havlová, Eva
 Халидеј, М., в. Halliday, M[ichael] K. A.
 Халонстен, Пернила, в. Hallonsten, Pernilla
 Халупка-Решетар, Сабина 407 [583], 446, 522
 Ханам, Сара, в. Hannam, Sara
 Хансен, Бјорн, в. Hansen, Björn
 Харалампиев, Иван 189, 193
 Хаук, Д., в. Haug, Dag
 Хаџиахметовић-Јурида, Санел, в. Hadžiahmetović-Jurida, Sanel
 Хаџизаде, Наиле 400 [488]
 Хекторовић, Петар 262
 Хлебџ, Борис, в. Hlebec, Boris
 Хаусхолдер, Фред, в. Householder, Fred
 Холвут, Аксел, в. Holvoet, Axel
- Хомяков, М. Б.** 171
Хорак, Емил, в. Horák, Emil
Хорашавина, Ала Г. 418 [680]
Хрячкова, Л[илија] А. 170
Храковский, Виктор С. 135, 137, 160
Хрњица, Јасмина 424 [740]
Хрољенко, Александр 375 [147]
- Ц**
Цакелић, Весна 400 [491, 492]
Цвејић, Мирослава 400 [493, 494, 495]
Цветковић, Ирена 497 [1498]
Цветковић, Катарина 407 [586], 464, 522
Цветковић, Марина 401 [496, 497]
Цветковић, Милован 481–483 [1323, 1336, 1338]
Цветковић-Теофиловић, Ирена 503 [1570]
Цвијетић, Ратомир 464 [1110]
Цвијић, Јован 265
Цивъян, Татјана В. 375 [148], 418
Циобану, Георгета, в. Ciobanu, Georgeta
Цыхун, Геннадий А. 186, 191, 193
Цицмил-Реметић, Радојка 340, 464 [1111, 1112]
Цонева, Лилјана 411 [622]
Црногорац, Сања 424 [741]
Црњак, Дијана 446, 464, 475 [1241, 1242], 498 [1486]
Црњански, [Милош] 123–124
- Ч**
Чановић, Мира 361–536
Чанчар, Ивана 446, 475 [1243]
Чаркић, Алма 366 [34], 464 [1113]
Чаркић, Милосав 340, 431, 475–476 [1244, 1249, 1250, 1251], 530 [1888, 1889]
Чеброн, Нева, в. Šebron, Neva
Чернявская, Валерия Е. 366 [35]
Чех, Марта, в. Cseh, Márta
Черняк, В. Д. 179
Чигоја, Бранкица 426 [767], 497 [1496], 499 [1516, 1517], 503–504 [1572]
Чизмић, Ивана 523 [1786]
Чиргић, Аднан 424 [742], 496, 511
Числов, Иля М. 499 [1518]

- Чобанов, Иван 464 [1114]
 Човић, Бранимир 379 [192], 525
 [1808], 536 [1970]
 Човић, Лариса, в. Раздобудко Човић,
 Лариса
 Чоловић, Иван 16–20, 24–26
 Чомски, Ноам, в. Chomsky, Noam
 Чорбић, Ивана 391 [361]
 Чубриловић, Васа 48
 Чубровић, Биљана 523 [1787, 1788]
 Чудомировић, Јован 446 [947]
 Чутура, Илијана 375 [149], 446 [948,
 949], 464 [1115, 1116], 475, 483
 [1339], 530 [1892]
- Џанг, Ј., в. Nakyung, Jung
 Џанић, Мирза, в. Džanić, Mirza
 Џевердановић, Милена 401 [500]
 Џонсон, М[арк], в. Johnson, Mark
- Шабуров, Н[иколај] В. 176
 Шавле, Мајда, в. Šavle, Majda
 Шаин, Радмила 401 [502]
 Шайкевич, О. В. 181
 Шамонина, Галина 401 [503, 504]
 Шапчанин, М[илорад] П. 204, 212
 Шарић, Зоран 375 [150]
 Шаталова, Олга В. 418 [681]
 Шафран, Јелисавета 401 [505], 523
 [1790]
 Шахматов, [Алексей А.] 285
 Шведова, Н[аталја] Ю. 42
 Шекуларац, Божидар 499 [1519]
 Шеноа, А[вгуст], в. Šenoa, August
 Шестак, Л[ариса] А. 180
 Шијачки-Маневић, Бојана 512 [1678],
 523 [1791]
 Шипка, Милан 65, 88, 340, 432 [814],
 446–447 [950, 951, 952], 464–465
 [1117, 1118, 1119, 1120, 1121,
 1122], 467–468 [1153, 1154, 1155,
 1156], 472 [1203], 475 [1245,
 1246], 510 [1656]
 Шиповских, М[ария] В. 169
 Шипрагић Ђокић, Санела 401 [506]
- Ширинкина, Мариа А. 375 [151]
 Шкорић, Марко 376 [152]
 Шкрабец, С[танислав], в. Škrabec,
 Stanislav
 Шмит, Цвијета 400 [489, 490]
 Шнел-Живановић, Маргита 511
 [1666]
 Шокица-Шуваковић, Новка 426 [768]
 Шотра, Тајјана, в. Шотра-Катунарић,
 Тајјана
 Шотра-Катунарић, Тајјана 383 [252],
 401 [507], 407 [587], 447, 523
 [1792]
 Шрејдер, Ю[лий] А. 176, 178
 Штасни, Гордана 447, 465 [1123,
 1124], 477 [1275], 481 [1313], 483
 [1341, 1342]
 Штрбац, Гордана 431, 465 [1125], 496
 [1487]
 Шћепановић, Бранимир 160
 Шћепановић, Михаило 437 [862], 447
 [953], 496 [1488], 530 [1890], 536
 [1972]
 Шубарић, Сања 504 [1573]
 Шуваковић, Александра 401 [508]
 Шченшњак, Дорота, в. Szczeńniak,
 Dorota
 Шчербовски, Тадеуш, в. Szczerbowski,
 Tadeusz
 Щирова, Ирина А. 418 [682]
- Латиница*
- Adamou, Evangelia 189, 193
 Aleksova, Veselka, в. Алексова,
 Веселка
 Althaus, Hans Peter 40
 Anstatt, Tanja 112, 117
 Aronson, Н[oward] I. 47
 Asenova, Petia, в. Асенова, Петя
 Bachir, Bouhanian 512 [1672]
 Badurina, Lada 424
 Baerman, Matthew 290, 293

- Bajazetov-Vučen, Aleksandra 253
 Bajčinca, Isa 77
 Baotić, Josip 77, 223–225, 230–231, 238
 Bartels, Hauke 289–290
 Bartl, Peter 246, 253
 Bauer, Jaroslav 38, 88
 Beci, Bahri 193
 Bednarczyk, Anna 376 [156]
 Belić, Aleksandar, в. Белић, Александар
 Bernard, Jeff 55, 96
 Bihalji Merin, Oto 76
 Bjelanović, Živko 222–223, 229, 231, 238
 Bjørnflaten, Jan Ivar 281, 289, 290
 Blanco, Hugo Marcos 396 [438]
 Bloomfield, Leonard 22, 25
 Boas, [Franz] 22, 25
 Bogusławska-Tafelska, Marta 364
 Boldvin, Klajv 244, 253
 Bolton, Patrick 246, 253
 Brahim, Abdelghani Nait 512 [1677]
 Brandner, Aleš 381 [216]
 Brecht, Richard D. 43, 96
 Breu, Alexandra 381 [217, 218]
 Bright, William 35
 Brøndal, Viggo 22, 25, 28, 87
 Brown, Dunstan 290
 Brozović, Dalibor 39, 76
 Bugarski, Ranko, в. Бугарски, Ранко

 Capdevila, Joaquim 387 [306]
 Ceramella, Nick 515 [1709]
 Chomsky, Noam 40, 95, 315
 Chvany, Catherine V. 43, 96
 Ciobanu, Georgeta 401 [498]
 Cleminson, Ralph 425 [752]
 Corbett, Greville G. 290, 293
 Corbin, Francis 516 [1712]
 Couteur, Ann Le 253
 Croft, William 291
 Crystal, D[avid] 165, 183–184, 242, 253
 Cseh, Márta 523 [1785]

 Čebroň, Neva 401 [499]
 Čolović, Ivan, в. Чоловић, Иван
 Čubrilović, Vasa, в. Чубриловић, Васа

 Ćirković, Sima, в. Ћирковић, Сима
 Ćuruvija, Ivana, в. Ћурувија, Ивана
 Ćuruvija, Miloš, в. Ћурувија, Милош

 Daničić, Đuro, в. Даничић, Ђуро
 Darden, B[ill] J. 47
 De Groot, A[lbert] W[illem] 33, 97
 Delibegović-Džanić, Nihada 514 [1688],
 523 [1789]
 Demiraj, Shaban 193
 Dezső, László 47, 89, 364 [6]
 Diels, Paul 193
 Dimitrijević, Lidija, в. Димитријевић,
 Лидија
 Dimitrijević, Naum, в. Димитријевић,
 Наум
 Dmitrijev, Lidija 253
 Dočekal, Mojmír 289, 291
 Doroszewski, Witold 353
 Dragičević, Rajna, в. Драгићевић, Рајна
 Drale, Anet 514 [1689]
 Dreni, Sulejman 24
 Dudok, Danijel 74
 Duridanov, Ivan 185, 193

 Džanić, Mirza 375, 523 [1789]

 Đolić, Slobodanka, в. Ђолић, Слободанка
 Đorđević, Vivien, в. Ђорђевић, Вивиен
 Đorđević, Miodrag M., в. Ђорђевић,
 Миодраг М.

 Eckhoff, Hanne 290–291
 Eckert, Rainer 282
 Eko, Umberto 377 [165]

 Fasske, Helmut 48, 87
 Fekete, Egon, в. Фекете, Егон
 Feleszko, Kazimierz 24, 140, 151, 160
 Filipović, Milenko, в. Филиповић,
 Миленко
 Filipović, Rudolf 50, 210
 Fillmore, Charles 291
 Firth, J[ohn] R. 110, 118
 Fisiak, Jacek 52, 96

- Flegel, Barbara 76
 Fox, Renata 522 [1781]
 Fortunatov, Filip F., в. Фортунатов,
 Филип Ф.
 Frajnd, Marta 82
 Fried, Mirjam 286, 290, 291
 Friedman, Victor A. 423 [738]
 Fumie, Inone 23
 Fusari, Sabrina 522 [1782]
- Gallis, Arne 55, 8
 Gesemann, Wolfgang 39
 Ginter, Anna 418 [683]
 Girke, Wolfgang 43
 Gjinari, Jorgji 189, 193
 Goldberg, Adele E. 64, 86, 291
 Golubović, Slavica, в. Голубовић,
 Славица
 Gonzáles, Javier Garcíá 383 [248]
 Gortan Premk, Darinka, в. Гортан
 Премк, Даринка
 Gottesman, Karen 247, 253
 Grepla, M[iroslav] 41
 Gribble, Ch[arles] E. 44
 Grobet, Anne 61, 86
 Grochowski, Maciej 48, 89, 418 [684]
 Gröschel, B[ernhard] 183
 Grzegorzycowa, Renata 44, 95
 Grujičić, Mileva, в. Грујичић, Милева
 Gugliemi, Lorenzo 397 [448]
 Gvozdanović, Jadranka 188, 193
- Hadrovics, Laszlo 202, 214
 Hadžiahmetović-Jurida, Sanel 522 [1784]
 Hajičová, Eva 55, 57
 Hakulinen, Auli 22
 Halle, Morris 293
 Halliday, M[ichael] K. A. 110, 118
 Hallonsten, Pernilla 522 [1783]
 Hannam, Sara 400 [487]
 Hansen, Björn 65, 96, 287, 289, 290,
 292
 Harris, Zellig S. 28
 Haarmann, Harald 186, 193
 Harrington, Richard 253
- Hattori, Shiro 39
 Haug, Dag 290, 291
 Havlová, Eva 273–277
 Havránek, Bohuslav 44, 51, 87
 Henne, Helmut 40
 Heppel, Muriel 22
 Herbermann, C[lemens]-P[eter] 166, 183
 Hetzer, Armin 186, 191, 193
 Hinrichs, Uwe 186, 193
 Hjelmslev, Louis 22, 25, 71, 285
 Hlavač, Jim 381 [224]
 Hlebec, Boris 52, 87, 110, 118, 379
 [187, 190, 191], 407 [584, 585],
 446 [946], 464 [1109], 511 [1664,
 1665], 522
 Holvoet, Axel 287
 Horák, Emil 424 [739]
 Horvat, Mačaš 74
 Householder, Fred W. 11, 26, 99
- Ivić, Milka, в. Ивић, Милка
 Ivić, Pavle, в. Ивић, Павле
 Iwanenko, Switlana 403 [533], 414, 514
 [1698]
- Jachnow, Helmut 43
 Jackendoff, Ray 63, 95
 Jakobsen, Per 139, 148–149, 160, 364
 [10], 369 [77], 437 [854]
 Jakobson, Roman, в. Якобсон, Роман О.
 Jaklová, Alena 418 [685]
 Jankovič, J[án] 424 [739]
 Janković, Vojislava, в. Јанковић,
 Војислава
 Janyšková, Ilona 275, 283, 418 [686]
 Japelj, Jurij 356
 Jerković, Vera, в. Јерковић, Вера
 Jerković, Jovan, в. Јерковић, Јован
 Johnson, Mark 325
 Jovanović, Mladen, в. Јовановић,
 Младен
 Jovanović, Zoran R., в. Јовановић,
 Зоран
 Jung, Hakyung 290, 292
 Junková, Bohumila 418–419 [688, 689]

- Jurčić, Josip 357
 Jutronić, Dunja 532 [1918]
- Kay, Paul 291
 Kakridis, Yannis 466 [1130], 515
 Kaleta, Petr 420 [700]
 Karadžić, Vuk Stefanović, в. Караџић,
 Вук Стефановић
 Karlić, Virna 404 [538], 421, 431
 Karlík, Petr 65, 96, 290, 292
 Karliková, Helena 275
 Karolak, Stanisław 48, 58, 89, 96, 318–
 319, 321–322, 325, 414 [648], 419
 Katz, Anne 387 [309]
 Kastelac, Matija 354–355
 Katičić, Radoslav 50, 95
 Katz, J[errold] J. 110, 117
 Kawamoto, Shigeo 38
 Kešetović, Selma 515 [1710]
 Kiklewicz, Aleksander 317, 319, 324–
 325, 366, 414 [650]
 Kim, Vang-Han 24
 Kižniak, Marek 515 [1711]
 Klemensiewicz, Zenon 30, 88
 Klikovac, Duška, в. Кликовац, Душка
 Kluge, Friedrich 208, 215
 Kojen, Leon 55, 89
 Kolarič, Rudolf 43, 71, 95
 Koneski, Blaže, в. Конески, Блаже
 Kopečný, František 32, 87, 275, 276
 Kopitar, Jernej 186, 193, 356
 Kordić, Snježana 62, 96, 409 [599]
 Korytkowska, Małgorzata 317, 319,
 324–325
 Korubin, Blagoja, в. Корубин, Благоја
 Kövecses, Zoltán 370 [85]
 Krasni, Jan 516 [1718]
 Krasovitsky, Alexander 290, 293
 Krčmová, Marie 524 [1803]
 Kretschmer, Anna 340, 371 [91], 404
 [542], 497 [1491], 500 [1530]
 Kress, G[unther] R. 118
 Křístek, Michal 527 [1843]
 Kucharska-Dreiss, E[lzbieta] 165, 184
 Kurteš, Svetlana 532 [1921]
 Kurz, Josef 274
- Lakoff, George 325
 Lederer, Marijana 377
 Lehmann, Winfred 292
 Lehr-Splawiński, Tadeusz 32
 Lekov, I[van] 41
 Letić, Dobrila, в. Летић, Добрила
 Leskovac, Mladen, в. Лесковац,
 Младен
 Lipec, Manica 389 [338]
 Liu, Wei 389 [339]
 Lyons, John 76, 110, 118
 Logar, Tine 49
 Lubaś, Władisław 340, 409 [603, 604],
 466 [1134], 490
 Lugarič, Albin 359
 Lukan, Walter 49
 Lunt, Horace G. 44
- Macdonald, Hope 253
 Machek, Václav 274–276, 283
 Machnicka, Violetta 419 [691]
 Macenauer, Antonín 276
 Maíz, Carmen 517 [1721]
 Majenová, Marija Renata 365 [16]
 Malmberg, Bertil 42, 95
 Malja-Imami, Nailje 517 [1723]
 Mandić, Marija, в. Мандић, Марија
 Marantz, Alec 293
 Maretić, Tomo 201, 222, 239
 Marić, Sreten, в. Марић, Сретен
 Marković, Milena, в. Марковић, Милена
 Martinet, André 25
 Maslouh, Abdelazziz Saed 26
 Matejka, Ladislav 43
 Mathesius, [Vilém] 43
 Matrozi Marin, Adina 391 [362]
 Mazurkiewicz-Sułkowska, Julia 317, 319
 McAnallen, Julia 290
 Medaković, Dejan, в. Медаковић, Дејан
 Meier, Georg F. 76
 Mejdanija, Mirza 517 [1729]
 Meje, Antoan 285, 365 [19]
 Mertelj, Darja 391 [364]
 Mesner, Ivan 16–21, 25–26, 84
 Michalk, Siegfried 48

- Migdalski, Krzysztof 290, 294
 Mihăescu, H[aralambie] 105, 108
 Mihailović, Ljubomir, в. Михаиловић,
 Љубомир
 Mikeš, Melanija 390–391 [344, 365]
 Miklosich, Franz 186, 193, 204
 Mikołajczak, S[taniślaw] 184
 Mikuš, R[adivoj] F[ranciscus] 28, 95
 Milanović, Aleksandar, в. Милановић,
 Александар
 Miloradović, Sofija, в. Милорадовић,
 Софија
 Milutinović Bojanić, Sanja, в.
 Милутиновић Бојанић, Сања
 Mišeska Tomić, Olga, в. Мишеска
 Томић, Олга
 Mladenova, Olga, в. Младенова, Олга
 Mladenović, Aleksandar, в.
 Младеновић, Александар
 Mouti, Anna 393 [394]
 Mřazek, Roman 36, 41, 95
 Mrkalj, Sava, в. Мркаљ, Сава
 Mušicki, [Lukijan], в. Мушицки, Лукијан
 Mujavcová, Mária 419 [692]
- Naylor, K[enneth] E. 47
 Nehring, G.-Dieter 372 [726], 422 [726]
 Némethy Konc, Éva 405 [560], 518
 Neumer, Katalin 55, 96
 Newekłowsky, Gerhard 422, 501 [1540]
 Noble, Elizabeth 247, 253
 Nomachi, Motoki, 70, 82, 84, 280–281,
 410 [613], 419 [693]
 Noppen, J[ean]-P[ierre] van 164–165
 Novaković, Stojan, в. Новаковић, Стојан
- Oblak, Vatroslav 355
 Orel, Vladimir, в. Орел, Владимир
 Orožen, Martina 352–359
 Ostler, Nikolas 536 [1975]
- Paglovac, Mihael 354–355
 Palionis, J[onas] 23
 Palmer, F[rank] R. 110
 Panevová, Jarmila 57, 419 [695]
- Partee, Barbara H. 55, 519 [1744]
 Pavlović, Milivoj, в. Павловић,
 Миливој
 Pendlebury, Jonathan 395 [413, 414]
 Petrovici, Emil, в. Петровић, Емил
 Petrović, Boško, в. Петровић, Бошко
 Petrović, Dragoljub, в. Петровић,
 Драгољуб
 Piasecka, Agata 416 [663]
 Pike, Kenneth 25
 Piper, Predrag, в. Пипер, Предраг
 Pištek, Zdeno 519 [1746]
 Pištekova, Viera 519 [1746]
 Plankoš, Judit 58, 73
 Plas, Pieter 373 [117], 423, 459
 Pohlin, Marko 355
 Pokorny, Milan 419 [697]
 Polák, V[áclav] 274
 Popescu, Teodora 395 [424]
 Popov, Radovan, в. Попов, Радован
 Popović, Ivan, в. Поповић, Иван
 Pospíšil, Ivo 420 [699], 534 [1944]
 Postal, P[aul] M. 110, 117
 Pralica, Dejan, в. Пралица, Дејан
 Pranjковић, Ivo 424
 Puppel, Stanislaw 364
- Rabus, Achim 290, 294
 Radić, Marina, в. Радић, Марина
 Radovanović, Milograd, в. Радовановић,
 Милорад
 Radusin, Nataša, в. Радусин, Наташа
 Raible, W[olfgang] 112, 118
 Rajčić, Biserka, в. Рајчић, Бисерка
 Rajković, Miloslav, в. Рајковић,
 Милослав
 Rammehmayer, Matthias 23
 Ramovš, Fran 28
 Ramza, Tatiana 317, 319
 Rappaport, Gilbert C. 290, 294
 Redzimska, Joanna 520 [1757]
 Reichling, Anton 19, 53, 56, 90, 98
 Rejzek, Jiři 275
 Reinhart, Johannes 284
 Ressel, Gerhard 473 [1220], 494

- Ressel, Svetlana 461, 473 [1220, 1221]
 Reed Libert, Alan 522 [1758]
 Rižnar, Igor 397 [441]
 Robert D. Van Valin, Jr. 67, 95
 Robinson, Nick 397 [442]
 Rojs, Jurij 416–417 [669, 670]
 Rusakov, Aleksandr Ju., в. Русаков,
 Александр Ю.
 Rutter, Michael 246, 253
 Ružić, Rajko Hariton, в. Ружић, Рајко
 Харитон
 Ružička, Rudolf 41, 410 [615]
 Ružić, Vladislava, в. Ружић,
 Владислава
 Samardžić, Radovan, в. Самарџић,
 Радован
 Sandfeld, Kristian 186, 194
 Sapir, [Edward] 22, 25
 Saussure, Ferdinand de 22, 25
 Savić, Svenka, в. Савић, Свенка
 Sawicka, Irena 188, 194
 Schenker, Alexander M. 37, 47, 86
 Schleicher, August 22
 Schmaus, Alois 39
 Schuchardt, Hugo 22, 25
 Schüz, Joseph 73
 Selesković, Danica 377
 Selišče, Afanasij M., в. Селишчев,
 Афанасиј М.
 Serragiotto, Graziano 397 [448]
 Sgall, Petr 55
 Shkurtaj, Gj[ovalin] 193
 Sierosławska, Elżbieta 374 [136]
 Silić, Josip 47, 424
 Simonoff, Emily 253
 Skalar, Adam 354, 355
 Skendi, Stavro 246, 253
 Skok, Petar 198–199, 201–215
 Skrobanović, Zoran, в. Скробановић,
 Зоран
 Skutnab-Kangas, Tove 242, 253
 Slomšek, Anton 356–357
 Snoj, Marko 359
 Sobolev, Andrej N., в. Соболев,
 Андрей Н.
 Sophocles, E. A., в. Σοφοκλής,
 Ευαγγελινός Αποστολίδης
 Sorger, Leo 247, 253
 Spilman, H[ans] O. 184
 Stankiewicz, Edward 47
 Stambolić, Milan, в. Стамболић, Милан
 Steinke, Klaus 185, 194
 Stojanović, Ljubomir, в. Стојановић,
 Љубомир
 Stojković, Branimir, в. Стојковић,
 Бранимир
 Stupar, Danijela 389
 Svetlin-Gvardjančič, Polona 397 [447]
 Szczerbowski, Tadeusz 376 [153], 379
 [196]
 Szczęśniak, Dorota 523 [1794]
 Šaur, V[ladimir] 274
 Šavle, Majda 401 [501]
 Šenoa, August 212
 Škrabec, Stanislav 357
 Teruhiro, Hayata 23
 Toyota, Junichi 375 [145], 521–522
 [1773, 1774, 1775]
 Thomas, Paul-Louis 475 [1238]
 Tomescu, Ana-Marina 399 [477]
 Tomović, Nenad, в. Томовић, Ненад
 Topolińska, Zuzanna 48, 60, 78, 84, 88–89,
 101–108, 186, 193–194, 280, 286,
 411 [620], 475 [1239], 530 [1886]
 Torbarina, Josip 46
 Tošev, Krum, в. Тошев, Крум
 Turk, Alojz 246, 254
 Trnavac, Radoslava, в. Трнавац,
 Радослава
 Trubar, Primož 353
 Trubecki, Nikolaj, в. Трубецкой,
 Николай С.
 Uhlenbeck, Christianus Cornelius 292
 Ullmann, Stephen 110, 118
 Urban, Mateusz 185, 94
 Vaillant, André 27, 44, 86

- Valjevac, Naila 229, 238
 Vasmer, Max, в. Фасмер, Макс
 Večerka, Radoslav 104, 108, 275, 281,
 290, 294
 Vendler, Zeno 310
 Veriti, Franz 356
 Verschik, Anna 381 [224]
 Veselinova, Ljuba, в. Веселинова, Љуба
 Veselka, Aleksova 193
 Vidoeski, Božidar, в. Видоески,
 Божидар
 Vodoz, Izabel 536 [1973]
 Vossler, Karl 22, 25
 Vrhovac, Yvonne 382 [230]
 Vujasinović, Marula 78
 Vulić, Sanja 421 [713]
- Wagner, A[ndreas] 165, 184
 Warnke, I[ngo] 184
 Węclawski, T[omasz] 184
 Weininger, Otto 339
 Wiegand, Herbert Ernst 40
 Wierzbicka, Anna 23–24
- Wijk, Nicolai van 22
 Williams, Peter 290, 293
 Wojtak, Maria 178
- Xanthakis-Karamanos, Georgia 516
 [1717]
 Xiaolei, Jin 389 [339]
- Yanhui, Liu 386 [289]
- Zarebina, Maria 40, 89
 Zarza, Angeles Alonso 383 [248]
 Zatorska, Agnieszka 317, 319
 Zeijlstra, Hedde 291
 Zellig, Harris S. 88
 Zett, Robert 201, 215
 Ziętala, Grzegorz 385 [282]
 Zimek, R[udolf] 41
 Zirojević, Olga 246, 254

Реџистре урадила:
Драјана Раговановић

УПУТСТВО ЗА ПРИПРЕМУ РУКОПИСА ЗА ШТАМПУ

1. Часопис *Јужнословенски филолоџ* објављује оригиналне радове из области лингвистичке теорије, словенске филологије, историје и дијалектологије јужнословенских и других словенских језика, историје лингвистике и сродних научних области, научну критику, хронику и библиографију. Радови који су већ објављени или понуђени за објављивање у некој другој публикацији не могу бити прихваћени за објављивање у *Јужнословенском филолоџу*. Ако је рад био изложен на научном скупу у виду усменог саопштења (под истим или сличним насловом), податак о томе треба да буде наведен у посебној напомени, по правилу при дну прве странице чланка.

2. Радови се објављују на српском језику, екавским или ијекавским књижевним изговором, ћирилицом. Уколико аутор жели да му рад буде штампан латиницом, треба то посебно да нагласи. По договору са Уредништвом, рад може бити објављен на енглеском, руском, немачком или француском језику.

Рукопис треба да буде исправан у погледу правописа, граматике и стила. У *Јужнословенском филолоџу* за радове на српском језику примењује се *Правоиџ српскоџа језика* Митра Пешикана, Јована Јерковића и Мата Пижуреце (Матица српска: Нови Сад, 2010). Поред правописних норми утврђених тим правописом, аутори треба да се у припреми рукописа за штампу придржавају и следећег:

- а) Наслови посебних публикација (монографија, зборника, часописа, речника и сл.) који се помињу у раду штампају се курзивом на језику и писму на којем је публикација која се цитира објављена, било да је реч о оригиналу или о преводу.
- б) Пожељно је цитирање према изворном тексту (оригиналу) и писму. Уколико се цитира преведени рад, треба у одговарајућој напомени навести библиографске податке о оригиналу.
- в) Страна имена пишу се транскрибовано (прилагођено српском језику) према правилима *Правоиџа српскоџа језика*, а када се

страно име први пут наведе, у загради се даје изворно писање, осим ако је име широко познато (нпр. Ноам Чомски), или се изворно пише исто као у српском (нпр. Филип Ф. Фортунатов).

- г) У уметнутим библиографским скраћеницама (парентезама) презиме аутора наводи се у изворном облику и писму, нпр. (БЕЛИЋ 1941), (KAROLAK 2004);
- г) Цитати из дела на страном језику, у зависности од функције коју имају, могу се наводити на изворном језику или у преводу, али је потребно доследно се придржавати једног од наведених начина цитирања. Уколико су наводи дати у изворном језику, аутор у фусноти може дати њихов превод.
- д) Цитати из дела на страном језику, у зависности од функције коју имају, могу се наводити на изворном језику или у преводу, али је потребно доследно се придржавати једног од наведених начина цитирања. Уколико су наводи дати у изворном језику, аутор у фусноти може дати њихов превод.

3. Рукопис треба да има следеће елементе: а) наслов рада, б) име, средње слово, презиме, назив установе у којој је аутор запослен, в) сажетак, г) кључне речи, д) текст рада, њ) литературу и изворе, е) резиме, ж) прилоге. Редослед елемената мора се поштовати. Радови који представљају краће прилоге, грађу, приказе и сл. поред основног дела текста садрже име аутора, афилијацију, електронску адресу аутора и наслов.

4. Наслов рада треба да што верније и концизније одражава садржај рада. У интересу је аутора да се користе речи прикладне за индексирање и претраживање. Ако таквих речи нема у наслову, пожељно је да се наслову дода поднаслов. Наслов (и поднаслов) штампају се на средини странице, верзалним словима.

5. Име, средње слово и презиме аутора у студијама и чланцима штампају се изнад наслова уз леву маргину, а у приказима испод текста уз десну маргину, курсивом. Имена и презимена домаћих аутора увек се наводе у оригиналном облику, независно од језика рада. Назив и седиште установе у којој је аутор запослен наводи се испод имена, средњег слова и презимена аутора. Називи сложених организација треба да одражавају хијерархију њихове структуре (нпр., Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за српску књижевност). Ако је аутора више, мора се назначити из које установе потиче сваки од наведених аутора. Функција и звање аутора се не наводе. Службена адреса и/или електронска адреса аутора даје се у подбелешци, која је звездицом везана за презиме

Ако се цитира више несуседних страница истог рада, цифре које се односе на странице у цитираном раду, одвајају се запетом, на пример:

(Ивић 1986: 128, 130) за библиографску јединицу: Ивић, Павле. *Српски народ и његов језик*. – 2. изд. Београд: Српска књижевна задруга, 1986.

Уколико је реч о страном аутору, презиме је изван парентезе пожељно транскрибовати на језик на коме је написан основни текст рада, на пример Џ. Марфи за James J. Murphy, али у парентези презиме треба давати према изворном облику и писму, нпр.

(MURPHY 1974: 95) за библиографску јединицу: MURPHY, James J. *Rhetoric in the Middle Ages: A History of Rhetorical Theory from Saint Augustine to the Renaissance*. Berkeley: University of California Press, 1974.

Када се у раду помиње више студија које је један аутор публиковао исте године, у текстуалној библиографској напомени потребно је одговарајућим азбучним словом прецизирати о којој се библиографској одредници из коначног списка литературе ради, на пример (MURPHY 1974a: 12).

Уколико библиографски извор има више аутора, у уметнутој библиографској напомени наводе се презимена прва два аутора, док се презимена осталих аутора замењују скраћеницом *и др.*:

(ИВИЋ, КЛАЈН и др. 2007) за библиографску јединицу: ИВИЋ, Павле и Иван Клајн, Митар Пешикан, Бранислав Брборић. *Српски језички њручник*. 4. изд. Београд: Београдска књига, 2007.

Ако је из контекста јасно који је аутор цитиран или парафразираан, у текстуалној библиографској напомени није потребно наводити презиме аутора, нпр.

Према Марфијевом истраживању (1974: 207), први сачувани трактат из те области срочно је бенедиктинац Алберик из Монте Касина у другој половини XI века.

Ако се у парентези упућује на радове двају или више аутора, податке о сваком следећем раду треба одвојити тачком и запетом, нпр. (БЕЛИЋ 1958; СТЕВАНОВИЋ 1968).

9. Подбелешке (подножне напомене, фусноте), обележене арапским цифрама (иза правописног знака, без тачке или заграде) дају се при дну странице у којој се налази део текста на који се подбе-

лешка односи. Могу садржати мање важне детаље, допунска објашњења и сл. Подбелешке се не користе за навођење библиографских извора цитата или парафраза датих у основном тексту, будући да за то служе библиографске парентезе, које – будући повезане с пописом литературе и извора датих на крају рада – олакшавају праћење цитираности у научним часописима.

10. Прилози којима је илустровано научно излагање (табеларни и графички прикази, факсимили, слике и сл.) обележавају се римским цифрама, прилажу се на крају текста рукописа, а њихово место у тексту се означава одговарајућом цифром.

11. Цитирана литература даје се у засебном одељку насловљеном *Цитирана литература*. У том одељку разрешавају се библиографске парентезе скраћено наведене у тексту. Библиографске јединице (референце) наводе се по азбучном или абецедном реду презимена првог или јединог аутора како је оно наведено у парентези у тексту. Прво се описују азбучним редом презимена првог или јединог аутора радови објављени ћирилицом, а затим се описују абецедним редом презимена првог или јединог аутора радови објављени латиницом. Ако опис библиографске јединице обухвата неколико редова, сви редови осим првог увучени су удесно за два словна места (висећи параграф).

Свака библиографска јединица представља засебан пасус који је организован на различите начине у зависности од врсте цитираног извора.

У *Јужнословенском филолоџу* у библиографском опису цитиране литературе примењује се MLA начин библиографског цитирања (*Modern Language Association's Style - Works cited*), с том модификацијом што се презиме аутора наводи малим верзалом, а наслов посебне публикације наводи се курзивом.

Примери таквог начина библиографског цитирања:

Монографска публикација:

ПРЕЗИМЕ, име аутора и име и презиме другог аутора. *Наслов књиге*. Податак о имену преводиоца, приређивача, или некој другој врсти ауторства. Податак о издању или броју томова. Место издавања: издавач, година издавања.

Пример:

БЕЛИЋ, Александар, *О језичкој природи и језичком развоју: лингвистичка истраживања*. Књ. 1. – 2. изд. Београд: Нолит, 1958.

МИЛЕТИЋ, Светозар. *О српском ишћању*. Избор и предговор Чедомир Попов. Нови Сад: Градска библиотека, 2001.

MAŠIĆ, Branislav i Ranko Lončarević. *Menadžment – škole i novi pristupi*. 2. prošireno izd. Banja Luka: Ekonomski fakultet, 2004.

Фототипско издање:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. *Наслов књије*. Место првог издања, година првог издања. Место поновљеног, фототипског издања: издавач, година репринт издања.

Пример:

СОЛАРИЋ, Павле. *Поминак књијески*. Венеција, 1810. Инђија: Народна библиотека „Др Ђорђе Натошевић“, 2003.

Секундарно ауторство:

У *Јужнословенском филолоју* зборници научних радова се описују према имену уредника или приређивача.

Презиме, име уредника (или приређивача). *Наслов дела*. Место издавања: издавач, година издавања.

Пример:

BUGARSKI Ranko (ed.). *Language Planning in Yugoslavia*. Columbus: Slavica Publishers, 1992.

РАДОВАНОВИЋ, Милорад (ур.). *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САНУ – Службени гласник, 1996.

Рукопис:

ПРЕЗИМЕ, име. *Наслов рукописа* (ако постоји или ако је у науци добио општеприхваћено име). Место настанка: Институција у којој се налази, сигнатура, година настанка.

Пример:

НИКОЛИЋ, Јован, Песмарица. Темишвар: Архив САНУ у Београду, сигн. 8552/264/5, 1780–1783.

Рукописи цитирају према фолијацији (нпр. 2а–3б), а не према пагинацији, изузев у случајевима кад је рукопис пагиниран.

Прилог у серијској публикацији:

Прилог у часопису:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. „Наслов текста у публикацији.“ *Наслов часописа* број свеске или тома (година, или потпун датум): стране на којима се текст налази.

Пример:

РИБНИКАР, Јара. „Нова стара прича.“ *Лейџоис Мајџице српске* књ. 473, св. 3 (март 2004): стр. 265–269.

Прилог у новинама:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. „Наслов текста.“ *Наслов новина* датум: број страна.

Пример:

КЉАКИЋ, Слободан. „Черчиллов рат звезда против Хитлера.“ *Политика* 21.12.2004: 5.

Монографска публикација доступна on-line:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. *Наслов књиџе*. <адреса са Интернета>. Датум преузимања.

Пример:

VELTMAN, K.H. *Augmented Books, knowledge and culture*. <<http://www.isoc.org/inet2000/cdproceedings/6d/6d.>> 02.02.2002.

Прилог у серијској публикацији доступан on-line:

ПРЕЗИМЕ, име аутора. „Наслов текста.“ *Наслов њериодичне џубликације*. Датум њериодичне публикације. Име базе података. Датум преузимања.

Пример:

TOIT, A. „Teaching Info-preneurship: students’ perspective.” *ASLIB Proceedings* February 2000. Proquest. 21.02.2000.

Прилог у енциклопедији доступан on-line:

„НАЗИВ ОДРЕДНИЦЕ.“ *Наслов енциклопедџе*. <адреса са Интернета>. Датум преузимања.

Пример:

„WILDE, Oscar.” *Encyclopedia Americana*. <...> 15.12.2008.

12. Извори се дају под насловом *Извори* у засебном одељку после одељка *Циџирана лиџераџура* на истим принципима библиографског описа који се примењује у одељку *Циџирана лиџераџура*.

13. Резиме не би требало да прелази 10% дужине текста, треба да буде на једном од светских језика (енглеском, руском, немачком, француском). Уколико аутор није у могућности да обезбеди коректан превод, треба да напише резиме на језику на коме је написан и рад, а Уређивачки одбор *Јужнословенској филолоџа* ће обезбедити

превод. Уколико је рад написан на страном језику, резиме мора бити написан и на српском језику. Уколико аутор није у могућности да обезбеди резиме на српском језику, треба да напише резиме на језику на којем је написан рад, а Уређивачки одбор ће обезбедити превод резимеа на српски језик. После резиме треба на језику резимеа навести кључне речи за дати рад.

14. Текст рада за *Јужнословенски филолої* пише се електронски на страници А₄ формата (21 x 29,5 cm), с маргинама од 2,5 cm, увлачењем новог пасуса 1,5 cm, и размаком међу редовима 1,5. Текст треба писати у фонту *Times New Roman*, словима величине 12 pt, а сажетак, кључне речи и подножне напомене словима величине 10 pt.

Штампане рукописе треба слати на адресу: Уређивачки одбор Јужнословенског филолога, Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 54, 11000 Београд. Поред штампане верзије рукописа, треба послати и електронску верзију рукописа, идентичну штампаној, у Word формату на компакт диску или на електронску адресу piretm@eunet.rs или rajnad@yahoo.com с назнаком да се ради о рукопису за *Јужнословенски филолої*. Штампана верзија рукописа може бити замењена електронском верзијом у PDF формату.

Уређивачки одбор *Јужнословенскої филолоїа*

